

Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder

Holm, Stine

Publication date:
2000

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Holm, S. (2000). *Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder*. Forskningscentret for Skov & Landskab. Forest and landscape research Nr. 28

Skov & Landskab

Forest & Landscape
Research
No. 28 • 2000

Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder

(Use and importance of urban parks)

Stine Holm

Skov & Landskab

*Forest & Landscape
Research
No. 28 • 2000*

Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder

(Use and importance of urban parks)

Stine Holm

Forest & Landscape Research is issued by the *Danish Centre for Forest, Landscape and Planning (Skov & Landskab)*. *Skov & Landskab* is a centre for research, education, and extension concerning forest, landscape and planning. It is a mutually binding cooperation between the following three independent institutions: the Royal Veterinary and Agricultural University (Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, KVL), the Danish Forest and Landscape Research Institute (Forskningscentret for Skov & Landskab, FSL) and the Danish Forestry College (Skovskolen), both under the Ministry of Environment and Energy. The Centre was founded in 2000.

The journal accepts Ph.D. theses, D.Sc. theses, and other major research reports of scientific standard concerning forest, park, landscape, and planning research written in Danish or English. The content of the journal undergoes a scientific peer-review process.

Forest & Landscape Research is to be considered the continuation of *Forskningsserien - The Research Series* (ISSN: 1398-3423).

Editorial board:

Niels Elers Koch (editor-in-chief), director, FSL, and professor, KVL.

Frank Søndergaard Jensen (associate editor), senior researcher, FSL.

J. Bo Larsen, professor, Unit of Forestry, KVL.

Jørgen Primdahl, professor, Unit of Landscape, KVL.

Hans Roulund, associate professor, Arboretum, KVL.

Title:	Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder (Use and importance of urban parks)
Series-title, no.:	Forest & Landscape Research, No. 28-2000
Author:	Stine Holm
Citation:	Holm, S. (2000): Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder. (Use and importance of urban parks). - Forest & Landscape Research, No. 28-2000. Danish Forest and Landscape Research Institute, Hørsholm. 284 pp. + appendix.
ISBN:	87-7903-075-0
ISSN:	1398-3423
Printed by:	Kandrup's Bogtrykkeri, 2100 København Ø
Number printed:	300
Copyright of maps:	Reproduction of maps is made in accordance with permission (G18-1997) from "Kort & Matrikelstyrelsen". The maps are adapted by the Danish Forest and Landscape Research Institute.
Price:	DKK 300 (incl. 25% VAT in Denmark)

For subscription, please contact:

Danish Forest and Landscape Research Institute
The Library
Hørsholm Kongevej 11
DK-2970 Hørsholm

Tel: (+45) 45 76 32 00
Fax: (+45) 45 76 32 33
E-mail: FSL@FSL.DK

1 Dansk resumé

Den danske befolknings anvendelse, oplevelser og ønsker i relation til parker og grønne områder i bymæssig bebyggelse er søgt belyst ved hjælp af spørgeskemaer til ca. 3600 tilfældige personer i alderen 0-95 år (72% svar) og ca. 1900 tilfældige foreninger og institutioner (71% svar) i Københavns Kommune, Ballerup Kommune, Århus by, Aalborg by, Randers by og Hjørring by. Spørgeskemaerne til enkeltpersoner blev udsendt i perioden december 1995 - november 1996, mens spørgeskemaerne til foreninger og institutioner blev udsendt af to omgange; i november 1995 (primært foreninger) og i februar 1996 (primært institutioner). Kun parker og grønne områder, hvortil alle havde adgang, indgik i undersøgelsen. Et litteraturstudie om anvendelse, præferencer og betydning i tilknytning til parker og grønne områder med oplevelsesaspektet som udgangspunkt supplerer spørgeskemaundersøgelsen.

I løbet af det sidste år havde 98% af borgerne i de seks byområder besøgt byens parker og grønne områder mindst én gang. I løbet af de sidste 7 dage havde 77% haft mindst ét besøg i disse områder, mens 14% havde måttet opgive mindst ét besøg. Den såkaldte "almindelige" byboer (medianen) besøgte byens parker og grønne områder 2 gange om ugen. Afstanden til det nærmeste grønne område, hund i husstanden samt personens alder var de faktorer, der influerede mest på omfanget af besøg i byens parker og grønne områder.

Blandt institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge havde 97% aktiviteter, der medførte besøg i byens parker og grønne områder, mens foreninger og institutioner med sigte på kulturel eller ideologisk virksomhed havde en andel på 37%. Mellem disse yderpunkter lå foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter (62%) og foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede (67%). Mangel på tid og for lang afstand til et egnet område var de største barrierer for besøg i parker og grønne områder blandt foreningerne og institutionerne.

Ønskerne til forskellige typer af parker, aktiviteter og muligheder varierede ikke meget mellem byer, køn, boligtype eller adgang til have. Til gengæld varierede ønskerne stærkt med svarpersonens alder og med typen af foreninger og institutioner. Uformelle fredelige grønne områder og områder med dyreliv var de mest værdsatte parktyper uanset alder. Sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser, afveksling og fred og ro samt opholdsaktiviteter var ligeledes højt værdsat af alle aldersgrupper.

Nøgleord: Grønne områder, Anvendelse, Barrierer, Præferencer, Spørgeskemaundersøgelse.

2 Engelsk resume (Abstract)

A questionnaire survey has been carried out to analyse the use, experiences and preferences as regards parks in 6 Danish urban areas. The questionnaires were mailed to 3,600 randomly selected individuals aged 0-95 years and to 1,900 randomly selected associations and institutions in the municipalities of Copenhagen and Ballerup, and the cities of Århus, Aalborg, Randers and Hjørring. The questionnaires to individuals were mailed December 1995 - November 1996, while the questionnaires to associations and institutions were mailed in two rounds; November 1995 (mostly associations) and February 1996 (mostly institutions). Only parks and green areas open to the public were included in the survey. A literature study of the use, preferences and importance of urban parks based on people's experience is complementing the questionnaire survey.

During the last year, 98% of the citizens of the six urban areas had at least 1 visit to the urban parks. During the last 7 days 77% had at least 1 visit to these areas while 14% had given up at least 1 visit. The typical citizen visited urban parks of the city twice a week (median).

Distance to the nearest urban park, dog in the household or not, and the age of the respondent had the strongest influence on the number of park visits in the urban parks of the city.

Among the institutions with an educational aim for children and young people, 97% had activities that involved visiting urban parks, while associations and institutions for cultural and ideological work had a quota of 37%. Between these two extremities were associations for sport and outdoor activities (62%) and associations and institutions that help and support the elderly, sick and handicapped (67%). Lack of time and too long distance to a suitable park were the largest constraints on park visits among the associations and institutions.

The preferences with regard to different types of parks, activities and opportunities did not vary much between cities, sex, type of dwelling and access to a garden. On the other hand, the preferences varied significantly according to the age of the respondent or the type of association or institution. Informal peaceful parks and areas with animal life were the most appreciated irrespective of the age of the respondent. All age groups appreciated the opportunity to experience greenery and nature through their senses, variation, peace and quiet, and stationary activities.

Key words: Urban parks, Use, Constraints, Preferences, Questionnaire survey.

3 Forord

Denne ph.d.-afhandling er udarbejdet på Forskningscentret for Skov & Landskab, Afdelingen for Park & Landskab, hvor jeg har arbejdet til daglig. Jeg har tillige været tilknyttet Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Institut for Økonomi, Skov og Landskab, Sektion for Landskab, som ph.d.-studerende i faget landskabsarkitektur, hvor jeg har haft professor Ib Asger Olsen som vejleder. Min medvejleder har været docent Patrik Grahn fra Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsplanering, Alnarp, hvor jeg tillige har taget en del af mine ph.d.-kurser. En stor tak til begge mine vejledere. Også en stor tak til Friluftsrådet, Københavns Kommune, Forskerakademiet og Forskningscentret for Skov & Landskab, der har finansieret projektet. Projektet er udarbejdet i perioden februar 1995 - januar 1998.

Som en del af projektet *Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder* blev spørgeskemaundersøgelsen *Projekt "Byens parker og grønne områder"* gennemført. Spørgeskemaerne blev sendt til et repræsentativt udvalg af enkeltpersoner, foreninger og institutioner i byerne København, Århus, Aalborg, Randers og Hjørring samt i Ballerup Kommune. I alt har 2.614 enkeltpersoner og 1.354 foreninger og institutioner besvaret spørgeskemaet. Derfor en særlig tak til de mange, der har brugt tid og energi på at besvare spørgsmålene om deres brug af og ønsker til byens parker og grønne områder.

Til projektet har der været tilknyttet en styregruppe, der med stort engagement og interesse har fungeret som sparringspartnere undervejs i forløbet. Derfor mange tak til:

Forskningschef Kjell Nilsson, Forskningscentret for Skov & Landskab (formand)
 Afdelingsleder Vibeke Dalum, Friluftsrådet
 Parkchef Jon Pape, Københavns Kommune
 Landskabsarkitekt Birgitte Kortegaard, Københavns Kommune (indtrådt juni 1997)
 Seniorforsker Frank Søndergaard Jensen, Forskningscentret for Skov & Landskab
 Professor Ib Asger Olsen, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole (vejleder)
 Docent Patrik Grahn, Sveriges Lantbruksuniversitet (medvejleder)

Desuden tak til mine studentermedhjælpere Dina, Gitte, Merete og Mette, der har stået for det praktiske i forbindelse med udsendelsen og kodningen af skemaerne samt tak til indtastningsbureauet C.D. Data, der udviste stor fleksibilitet skønt tidsplanen ikke kunne overholdes. Tillige tak til øvrige medarbejdere ved *Skov & Landskab*, der har bidraget med hjælp til alt

muligt lige fra besværlige kopimaskiner til at være forsøgspersoner i et lille pilotprojekt, hvor første udkast af spørgeskemaet blev afprøvet.

Hørsholm, januar 1998

Stine Holm

4 Indholdsfortegnelse

1. DANSK RESUMÉ	3
2. ENGELSK RESUME (ABSTRACT).....	4
3. FORORD	5
4. INDHOLDSFORTEGNELSE	7
5. INDLEDNING	9
5.1 AFHANDLINGENS OPBYGNING	9
5.2 PROJEKTETS BAGGRUND OG FORMÅL	9
5.3 METODE.....	11
5.4 BEGREBSDEFINITIONER ANVENDT I SPØRGESKEMAERNE.....	12
6. KORT GENNEMGANG AF SKRIFTERNE 1-5	13
6.1 SKRIFT 1: PARK USE AND CONSTRAINTS ON PARK USE AMONG ASSOCIATIONS AND INSTITUTIONS.	13
6.2 SKRIFT 2: PREFERENCES TO URBAN PARKS AMONG DANISH AND SWEDISH ASSOCIATIONS AND INSTITUTIONS.....	13
6.3 SKRIFT 3: SOME VARIABLES THAT INFLUENCE THE FREQUENCY OF VISITS IN URBAN PARKS.	15
6.4 SKRIFT 4: PREFERENCES WITH REGARD TO URBAN PARKS IN RELATION TO SEX, AGE, EMPLOYMENT STATUS, TYPE OF DWELLING AND GEOGRAPHICAL LOCATION.	16
6.5 SKRIFT 5: BYENS PARKER OG GRØNNE OMRÅDER. ANVENDELSE, PRÆFERENCER OG BETYDNING.....	17
7. DISKUSSION.....	18
7.1 SAMMENLIGNING AF DE DANSKE RESULTATER FRA ENKELTPERSON- UNDERSØGELSEN MED ANDRE STUDIER	18
7.1.1 Indledning	18
7.1.2 Omfanget af parkbesøg.....	18
7.1.3 Barrierer for parkbesøg.....	21
7.1.4 Præferencer	23
7.2 SAMMENLIGNING AF DE DANSKE RESULTATER FRA FORENINGS- OG INSTITUTIONSUNDERSØGELSEN MED ANDRE STUDIER.....	28
7.2.1 Indledning	28
7.2.2 Omfanget af parkbesøg.....	29
7.2.3 Barrierer for parkbesøg.....	31
7.2.4 Præferencer	33
7.3 SAMMENLIGNING AF RESULTATERNE FRA ENKELTPERSON- OG FORENINGS/ INSTITUTIONS-UNDERSØGELSEN I DANMARK	36
7.3.1 Indledning	36

7.3.2	<i>Omfanget af parkbesøg</i>	36
7.3.3	<i>Barrierer for parkbesøg</i>	38
7.3.4	<i>Præferencer</i>	39
7.4	SAMMENLIGNING AF DE DANSKE RESULTATER MED FORSKELLIGE TEORIER	41
8.	KONKLUSIONER	45
8.1	OMFANGET AF BESØG I BYENS PARKER OG GRØNNE OMRÅDER BLANDT ENKELTPERSONER	45
8.2	OMFANGET AF BESØG I BYENS PARKER OG GRØNNE OMRÅDER BLANDT FORENINGER OG INSTITUTIONER	45
8.3	BARRIERER FOR BESØG I BYENS PARKER OG GRØNNE OMRÅDER BLANDT ENKELTPERSONER	46
8.4	BARRIERER FOR BESØG I BYENS PARKER OG GRØNNE OMRÅDER BLANDT FORENINGER OG INSTITUTIONER	46
8.5	FAKTORER, DER PÅVIRKER BESØGSHYPPIGHEDEN BLANDT ENKELTPERSONER	47
8.6	KVALITETER SOM PRIORITERES I PARKER OG GRØNNE OMRÅDER BLANDT ENKELTPERSONER	47
8.7	KVALITETER SOM PRIORITERES I PARKER OG GRØNNE OMRÅDER BLANDT FORENINGER OG INSTITUTIONER	48
8.8	KVALITETER SOM PRIORITERES I PARKER OG GRØNNE OMRÅDER I FØLGE ANDRE STUDIER	48
9.	REFERENCER	50
Skrift 1: Park use and constraints on park use among associations and institutions		55-82
Skrift 2: Preferences with regard to urban parks among Danish and Swedish associations and institutions		83-122
Skrift 3: Some variables that influence the frequency of visits in urban parks		123-144
Skrift 4: Preferences with regard to urban parks in relation to sex, age, employment status, type of dwelling and geographi- cal location		145-178
Skrift 5: Byens parker og grønne områder. Anvendelse, præ- ferencer og betydning		179-284
Appendiks A. Valg af undersøgelsesområder samt kort		A1-A13
Appendiks B. Valg af foreninger og institutioner samt svarprocenter		B1-B7
Appendiks C. Valg af enkeltpersoner samt svarprocenter		C1-C12
Appendiks D. Udsendelsesdatoer		D1
Appendiks E. Besøgshyppighed		E1-E6
Appendiks F. Barrierer – enkeltpersoner		F1-F10
Appendiks G. "Top 50%" for indhold, aktiviteter og muligheder i parker/grønne områder		G1-G2
Appendiks H. Clusteranalyser (centroid)		H1-H4
Appendiks I. Følgebrev og spørgeskema til foreninger og institutioner		
Appendiks J. Følgebrev og spørgeskema til enkeltpersoner (13-95 år)		
Appendiks K. Følgebrev og spørgeskema til enkeltpersoner (0-12 år) (forældre)		

5 Indledning

5.1 Afhandlingens opbygning

Afhandlingen er bygget op om fire artikler med sigte på publicering i internationale tidsskrifter og om et litteraturstudie med sigte på at kunne udgives som en selvstændig rapport. Disse artikler og litteraturstudiet¹ betegnes i afhandlingen som skrifterne 1-5. Da afhandlingen bygger på videnskabelige artikler og lignende, skal der foruden et resumé være en sammenfatning, der sætter artiklernes indhold i relation til hinanden og til eksisterende viden inden for fagområdet. Det er de sider, der er før skrifterne 1-5. Først gennemgås baggrund, formål, metode, begreber og de vigtigste resultater. Dernæst sammenlignes og diskuteres resultaterne præsenteret i artiklerne i diskussionsafsnittet, der slutter med en sammenligning af resultaterne med forskellige teorier. Til sidst opsummeres afhandlingen i en konklusion. Allerbagest er forskellige appendiks, der uddyber metoder mv. eller præsenterer resultater, der ikke er præsenteret i nogle af artiklerne.

5.2 Projektets baggrund og formål

I 1994 boede i alt 77% af den danske befolkning (ekskl. Grønland og Færøerne) i byområder med 1.000 indbyggere eller mere. 56% af Danmarks befolkning boede i byer med 10.000 indbyggere eller mere. Befolkningstætheden i Danmark (ekskl. Grønland og Færøerne) var i 1993, 120 indbyggere pr. km². Danmarks befolkningstæthed er siden 1945 steget med 32% (Danmarks Statistik 1996). Langt størsteparten af Danmarks befolkning bor således i byer, og mange er derfor til hverdag afhængige af de oplevelser og aktiviteter som byens parker og grønne områder kan tilbyde i forbindelse med udendørsophold, der ikke lige foregår på gader og torve, i private haver og gårde eller lukkede² idrætsanlæg.

Som følge heraf er der i forbindelse med de offentlige forvaltningers planlægning og prioritering behov for øget viden om befolkningens anvendelse, oplevelser og ønsker i relation til parker og grønne områder i bymæssig bebyggelse. Dette videnbehov skal ses med henblik på fremtidig planlægning af nye områder, renovering af eksisterende områder og omdisponering af reservede rekreationsarealer. Projektets formål har derfor været at tilvejebringe et så objektivi vejledningsgrundlag som mu-

¹ Sammenfatningen og nogle af artiklerne henviser til enkelte kilder, der er læst efter udarbejdelsen og afleveringen af litteraturstudiet, og det omfatter derfor ikke disse referencer.

² Med 'lukkede' menes idrætsanlæg, hvortil kræves medlemskab af bestemte idrætsforeninger.

ligt for politiske beslutninger og administrative handlinger i forbindelse med befolkningens anvendelse af byens parker og grønne områder til friluftsliv.

Ph.d.-projektet har derfor også først og fremmest haft som udgangspunkt at beskrive danskernes brug af og præferencer til byens parker og grønne områder og ikke haft en testning af en hypotese som udgangspunkt. Projektets spørgeskemaundersøgelse er dog meget tæt op af to lignende spørgeskemaundersøgelser i Sverige foretaget af Patrik Grahn m.fl.³ Grahn m.fl. udsendte i 1984 spørgeskemaer til tilfældige svenske foreninger og institutioner og i 1991 til tilfældige svenskere. For at man kunne sammenligne det danske projekt med disse svenske undersøgelser blev den samme metodik i vid udstrækning benyttet, idet det blev forventet, at den danske undersøgelse ville udvise store fælles træk med de svenske undersøgelser mht. hvordan byens parker og grønne områder blev benyttet, og hvilke præferencer, der knyttede sig til disse områder. Med andre ord var der en hypotese om, at danskeres og svenskeres brug af og præferencer til parker og grønne områder ville minde meget om hinanden.

Mere konkret indbefatter projektet følgende emner:

- * Omfanget af besøg i parker og grønne områder i de valgte undersøgelsesområder, herunder begrænsninger for besøg. Sammenligninger mellem forskellige forenings- og institutionstyper og mellem forskellige befolkningsgrupper samt i forhold til Grahns svenske resultater.
- * Kvaliteter som prioriteres i parker og grønne områder (i undersøgelsesområderne), herunder statistisk analyse vha. faktoranalyser af parkers indhold og karakter samt aktiviteter og muligheder i parker. Sammenligninger mellem forskellige befolkningsgrupper og mellem forskellige forenings- og institutionstyper samt i forhold til Grahns svenske resultater.
- * Et litteraturstudie om anvendelse, præferencer og betydning i tilknytning til parker og grønne områder med oplevelsesaspektet som udgangspunkt.

³ Grahn og Sorte gennemførte sammen den første undersøgelse fra 1984 af foreninger og institutioner (Grahn & Sorte 1985, Grahn 1988). I senere studier af foreninger og institutioner supplerede Grahn spørgeskemaundersøgelsen med forskellige kvalitative studier, der omfattede dagbøger, interview, fotografier, tegninger mv. (Grahn 1989, Grahn 1991a, Grahn 1991b). I 1987 udsendtes på ny spørgeskemaer til en del af de samme foreninger og institutioner med henblik på en GIS-relateret forskning i tilknytning til et licentiatstudie af Berggren-Bärring (Grahn 1991c, Berggren-Bärring & Grahn 1995). Resultaterne fra udsendelsen til enkeltpersoner i 1991 er i et vist omfang bearbejdet (Grahn 1993, Grahn & Larsson (under udarbejdelse)).

I forbindelse med spørgeskemaerne (se appendiks I-K) skal det understreges, at Forskningscentret for Skov & Landskab i tilknytning til projektet har ønsket at indsamle data til en form for basisdatamateriale, som kan anvendes i den fremtidige forskning⁴ i årene fremover. Derfor er der ved spørgeskemaundersøgelsen indsamlet mere materiale, end det har været formålet, at ph.d.-projektet skulle bearbejde og analysere.

5.3 Metode

Befolkningens friluftsliv indbefattede i dette projekt både foreningers og institutioners friluftsliv samt enkeltpersoners friluftsliv. Projektet er gennemført vha. spørgeskemaer sendt til i alt ca. 1.900 foreninger og institutioner og ca. 3.600 enkeltpersoner i Københavns Kommune, Ballerup Kommune, Århus by, Aalborg by, Randers by og Hjørring by. Spørgeskemaundersøgelsen hed *Projekt "Byens parker og grønne områder"*. Derudover blev spørgeskemaundersøgelsen suppleret med et litteraturstudie (se skrift 5).

Spørgeskemaerne til foreninger og institutioner blev udsendt af to omgange; i november 1995 (primært foreninger) og i februar 1996 (primært institutioner). (Se appendiks D og skrift 1, metodeafsnittet). Spørgeskemaerne til enkeltpersoner blev udsendt på 12 tilfældige datoer i perioden 15. december 1995 - 9. november 1996 med min. 2 uger og maks. 6 uger mellem datoerne (se appendiks D). Pånær i de indirekte udsendelser til kolonihaveforeninger og pensionistklubber blev der udsendt op til 3 rykkere til såvel enkeltpersoner som til foreninger og institutioner for at opnå så høj svarprocent som muligt.

Enkeltpersonerne var tilfældigt udvalgte personer i alderen 0-95 år med ca. 600 personer i hvert byområde (Se appendiks C og skrift 3, metodeafsnittet). Foreningerne og institutionerne blev valgt tilfældigt ud fra offentlige lister og telefonbøger, men med en vægtning til fire hovedgrupper på ca. 500 i hver: 1. Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge (Børn og unge), 2. Foreninger med sigte på idræts- og friluftsskaktiviteter (Idræt og friluftsskaktiviteter), 3. Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed (Kultur, kunst, politik mv.) samt 4. Foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede (Ældre, syge og handicappede). (Se appendiks B og skrift 1, metodeafsnittet + eksempel 1).

⁴ Bl.a. er der i forbindelse med spørgsmålene til besøgs mønstre, foruden spørgsmål om, hvad man plejer at gøre, også spurgt til, hvad man gjorde i forbindelse med det sidste besøg. Dette vil give mulighed for en direkte sammenligning med forskningscentrets skovundersøgelser. Se f.eks. Jensen & Koch 1997.

Analyserne baserede sig på svar fra 2.614 enkeltpersoner og fra 1.354⁵ foreninger og institutioner. Svarprocenten blev totalt set 72% blandt enkeltpersonerne varierende fra 67% til 77% afhængig af byområde og 71% blandt foreningerne og institutionerne varierende fra 63% til 88% afhængig af hovedgruppe (se appendiks B og C samt skrift 1).

Af de 6 byområder, som undersøgelsen omfattede, var Københavns Kommune givet på forhånd, da Københavns Kommune var blandt de finansielle bidragsydere til projektets gennemførelse. De øvrige 5 byområder blev udvalgt efter kriterier som forskelligt indbyggerantal, byhistorie, landskabelig beliggenhed og mulighed for sammenligning med andre nordiske parkundersøgelser (se appendiks A og skrift 3, afsnit 4.2).

Begrebet "park(er)" er anvendt synonymt med "park(er) og grønne område(r)" og begrebet "parkbesøg" er anvendt synonymt med "besøg i parker og grønne områder" i teksten.

5.4 Begrebsdefinitioner anvendt i spørgeskemaerne

I undersøgelsens spørgeskemaer blev begrebet parker og grønne områder afgrænset således:

"Undersøgelsen omhandler parker og grønne områder i byen eller i bynære områder. Parker og grønne områder omfatter bl.a. park- og haveanlæg, naturområder, moser, søer, enge, byskove, kirkegårde, fæstningsanlæg samt idrætsanlæg i det fri. Der skal være adgang til området for alle."

Listen af eksempler på parker og grønne områder var i spørgeskemaerne til foreninger og institutioner suppleret med *"legepladser"*.

I de vedlagte folgebrev blev det specielt påpeget, at der skulle være adgang for alle, med ordene: *"undersøgelsen omfatter altså ikke private haver og lignende."*

Parkbesøg blev i alle typer af spørgeskemaer defineret således:

"Også mindre ture gennem parker eller grønne områder regnes for besøg - f.eks. at passere igennem en park eller et grønt område".

⁵ En idrætsklub havde kopieret spørgeskemaet og ladet både deres indendørs- og udendørsidrætsgruppe besvare skemaet. Fordi svarene var meget forskellige for de to grupper, er der anvendt 1.355 besvarelser i analyserne.

6 Kort gennemgang af skrifterne 1-5

6.1 Skrift 1: Park use and constraints on park use among associations and institutions.

To trediedele af de adspurgte danske foreninger og institutioner angav, at de har aktiviteter, der medfører, at de undertiden som gruppe besøger byens parker og grønne områder. Andelen af parkbesøgende foreninger og institutioner varierede dog meget efter forenings- og institutionstypen: Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge (97%), Foreninger med sigte på idræts- og frilftsaktiviteter (62%), Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed (37%) samt Foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede (67%).

De mest markante årsager til at mangle mulighed for parkbesøg eller til et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter var samlet set mangel på tid (44%) og for lang afstand til et egnet område (33%). Næsten en tiendedel af foreningerne og institutionerne med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede angav, at de gerne ville besøge byens parker og grønne områder, men at de manglede mulighed herfor.

Andelen af foreninger og institutioner, der angav, at de ikke havde behov for aktiviteter i byens parker og grønne områder var størst blandt foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed (53%) og foreninger med sigte på idræts- og frilftsaktiviteter (34%). Den sidste gruppes andel skal ses i lyset af, at undersøgelsen kun omfattede parker og grønne områder, hvortil alle havde adgang og dermed ikke idrætsanlæg eller kolonihaveområder, hvortil kun medlemmer havde adgang.

Besøgshyppigheden varierede fra ca. 10 årlige parkbesøg blandt foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed til næsten 100 årlige parkbesøg blandt institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge.

6.2 Skrift 2: Preferences to urban parks among Danish and Swedish associations and institutions

Den danske undersøgelse af foreninger og institutioner resulterede i 8 faktorer og 4 clustre til parkers indhold og karakter og i 12 faktorer og i 8 clustre til aktiviteter og muligheder i parker (skrift 2, fig. 1-4 og 6). Se tillige figurerne side 37, hvor resultaterne sammenlignes med den svenske undersøgelse. Den danske undersøgelse blev tillige suppleret med gen-

nemsnitts-vigtigheden⁶ for clustrenes karaktertræk. De grafiske illustrationer viste tydeligt, at der var store forskelle mht., hvor vigtige de forskellige karaktertræk blev vurderet af de forskellige forenings- og institutionstyper men kun mindre forskelle mellem de undersøgte byområder.

Det formelle haveanlæg var generelt vigtigere for foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede end for de øvrige typer af foreninger og institutioner. *Det store fredelige naturprægede område* blev generelt mest værdsat af institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge og af foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede. *Den robuste legepark* var ikke overraskende vigtigst for institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge. Generelt blev *Den idrætsprægede park* ikke værdsat specielt meget. Det er bemærkelsesværdigt, at foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter var dem, der satte karaktertrækket *Specielle sportsanlæg* lavest. Forklaringen er nok, at de mere specielle sportsanlæg findes i idrætsklubbernes egne anlæg, og at idrætsforeningerne besøger byens offentlige parker og grønne områder med henblik på andre aktiviteter end brugen af specielle sportsanlæg.

Sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser blev generelt betragtet som vigtige af alle hovedgrupper, men især af institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge og foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede. *Legeaktiviteter* var ikke overraskende mest vigtige for institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge. *Afslapning i fredelige omgivelser* blev især værdsat af foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede men også i nogen udstrækning af institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge. *Hobbyaktiviteter, idrætsaktiviteter* og *spejderprægede aktiviteter* blev generelt gennemsnitligt vurderet til et sted mellem "ikke vigtigt" og "hverken vigtigt eller ikke vigtigt", mens *aktiviteter med hund* blev vurderet til mellem "slet ikke vigtigt" og "ikke vigtigt".

Sammenhængene mellem parkkarakter-clustrene og parkaktivitets-clustrene blev søgt belyst vha. en korrelationsmatrice (fig. 12 i artiklen). Jo tættere korrelationsværdien er på 1, desto tættere sammenhæng er der fundet mellem parkkarakteren og parkaktivitetstypen. *Det formelle anlæg* tilgodeser ifølge matricen især afslapning i fredelige omgivelser. *Det store fredelige naturprægede område* tilgodeser især sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser, afslapning i fredelige omgivelser, leg og hobbyaktiviteter. *Den robuste legepark* tilgodeser især leg, hobbyaktiviteter og sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser. *Den idrætsprægede*

⁶ Egentlig er det matematisk ukorrekt at beregne et gennemsnit af svarene til vigtighed (slet ikke vigtigt - meget vigtigt), da de ikke er metriske. Derfor bør gennemsnitsværdierne tolkes med forsigtighed.

park tilgodeser især sportsaktiviteter mv., herunder boldspil, og til dels hobbyaktiviteter.

6.3 Skrift 3: Some variables that influence the frequency of visits in urban parks.

I løbet af det sidste år havde næsten alle (98%) af respondenterne besøgt byens parker og grønne områder. I løbet af de sidste 7 dage set over et år havde 77% besøgt disse områder. Antallet af besøg bør dog betragtes med forsigtighed, idet andre undersøgelser har vist, at respondenter normalt har en tendens til at overdrive antallet af besøg. - Se afsnittet om mulige fejlkilder i artiklen.

Der blev fundet en signifikant forskel mellem de seks byområder (se også appendiks E) i besøgshyppigheden i byens parker og grønne områder i løbet af de sidste 7 dage. En nærmere analyse viste, at årsagen til forskellen i besøgshyppighed i byområderne snarere skyldtes forskelle i befolkningssammensætningen i forhold til respondenternes alder og forskelle på hvor langt respondenterne havde til den nærmeste park eller grønne område end den geografiske faktor. Der var signifikant forskel på besøgshyppigheden i byens parker og grønne områder uanset byområde i forhold til disse faktorer (rangordnet rækkefølge); afstand til den nærmeste park eller grønne område, hund i husstanden, svarpersonens alder, følelsen af hvor tryk man følte sig i det nærmeste grønne område, hvor godt man syntes, det nærmeste grønne område kunne bruges til det, man havde lyst til, antallet af personer i husstanden, boligtype og om man havde adgang til have. Der blev ikke fundet signifikante forskelle i besøgshyppigheden mht. køn, bil eller erhvervsstatus.

Lang afstand mindskede besøgshyppigheden og hund i husstanden øgede besøgshyppigheden. Svarpersonerne i alderen 7-16 år havde flere parkbesøg og svarpersoner i alderen 71 år eller mere havde færre parkbesøg end svarpersonerne generelt. Hvis man følte sig tryk i det nærmeste grønne område og syntes, området var velegnet til det, man havde lyst til, havde man generelt flere besøg i byens parker og grønne områder. Svarpersoner fra husstande med 3-4 personer havde almindeligvis lidt flere besøg og svarpersoner, der boede alene havde almindeligvis lidt færre besøg. Svarpersoner, der boede i etagebolig havde generelt lidt færre besøg end svarpersoner, der boede i rækkehus eller i villa/parcelhus. Svarpersoner med adgang til have havde lidt flere parkbesøg end dem uden adgang til have. Nogle af de sidste faktorer hænger sandsynligvis sammen med i hvilke dele af byområderne, der er placeret flest offentlige parker og grønne områder - tætbyen med mange etageboliger har sandsynligvis færre grønne områder.

6.4 Skrift 4: Preferences with regard to urban parks in relation to sex, age, employment status, type of dwelling and geographical location.

De danske besvarelser fra enkeltpersoner resulterede i 12 faktorer til aktiviteter og muligheder i parker og i 14 faktorer til parkers indhold og karakter (skrift 4, fig. 1-2). Disse faktorer gennemgås tillige i afsnittet "Sammenligning af resultaterne fra enkeltperson- og forenings/institutions-undersøgelsen i Danmark" (side 39-44), som er illustreret med figurer på side 43-44. I denne analyse af svarene er ligeledes benyttet gennemsnitsvigtigheden⁷ af parkkarakterer og parkaktivitetstyper men med udgangspunkt i faktorerne modsat analysen i skrift 2, hvor udgangspunktet var de fundne clustre. Derfor er graferne i de to skrifter ikke fuldstændigt sammenlignelige.

Den grafiske illustration viste, at vigtigheden af parkkaraktererne og parkaktivitetstyperne ikke varierede meget mellem de seks undersøgelsesområder, mellem svarpersonernes køn, boligtype eller adgang til have. Derimod var der store forskelle på, hvor vigtige svarpersonerne fandt de forskellige parkkarakterer og aktivitetstyper i forhold til personens alder og i stor udstrækning også til deres erhvervsstatus (ledig, arbejdende, studerende, pensionist osv.). Forskellene blandt de forskellige former for erhvervsstatus skyldtes dog tilsyneladende primært forskellene mellem forskellige aldersgrupper.

Præferenceforskellene mellem forskellige aldersgrupper analyseret på baggrund af gennemsnitsvigtigheden af de fundne faktorer viste, at *Sportsaktiviteter og andre fysiske kropsaktiviteter*, herunder *Individuelle sportsaktiviteter*, blev mindst værdsat af de ældre og *Legeaktiviteter og Kontakt med dyr* mest værdsat af de mindre børn. Det er lidt bemærkelsesværdigt, at *Samleaktiviteter* som at plukke blomster, bær mv. ikke var særligt vigtige for de ældre. Fire af aktivitetstyperne værdsattes nogenlunde ens af alle aldersgrupper, heraf værdsattes de tre højt (*Sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser*, *At få en pause/afveksling* og *Opholdsaktiviteter*) og den fjerde lidt over "hverken vigtigt eller ikke vigtigt" (*Studere kulturhistorie og natur*).

Områder til leg blev mest værdsat af de mindre børn og *Områder med idrætspræg* mindst værdsat af de ældre. *Områder uden påvirkning fra bymiljøet* blev mest værdsat af yngre voksne (17-35 år) og *Områder med et socialt liv* blev mest værdsat af de 17-25 årige. *Områder til fritløbende hunde* blev mindst værdsat af ældre og af mindre børn. Otte af parkkaraktererne blev værdsat nogenlunde ens af de forskellige aldersgrupper, heraf blev *Uformelle fredelige grønne områder* og *Områder med dyreliv* mest

⁷ Egentlig er det matematisk ukorrekt at beregne et gennemsnit af svarene til vigtighed (slet ikke vigtigt - meget vigtigt), da de ikke er metriske. Derfor bør gennemsnitsværdierne tolkes med forsigtighed.

værdsat og *Områder med have dyrkning* mindst værdsat. Det sidste skyldes måske, at folk, der gerne vil dyrke egne grønsager mv., ikke tror på, at dyrkningsområder med adgang for alle vil fungere i praksis, idet man måske frygter at ens gulerødder eller blomster vil blive høstet af andre. Kolonihavetraditionen er jo ellers forholdsvis udbredt i Danmark.

6.5 Skrift 5: Byens parker og grønne områder. Anvendelse, præferencer og betydning.

Parkerne og de grønne områder anvendes af mange. Det gælder for såvel individuelle brugere som for foreninger og institutioner. Specielt børn og børnefamilier er flittige brugere, men også personer uden erhvervsarbejde. Blandt foreninger og institutioner er de besøgende især børneinstitutioner, skoler, idrætsforeninger og friluftsföreninger. I flere undersøgelser er der en tendens til, at det er borgerne i større byer, der er de flittigste besøgende.

Fordelingen af en parks brugere mht. alder, erhverv osv. synes at afhænge af, hvordan den lokale befolkning fordeler sig på alder og erhverv, og hvor parken/området er lokaliseret i byen samt hvilke funktioner (arbejdspladser, boliger, institutioner) der ligger i området og hvilket omdømme det pågældende område har. Derfor kan der også være meget forskellige besøgs mønstre fra park til park. Nogle undersøgelser tyder på, at aktiviteterne knytter sig til dels parkens beliggenhed og dels parkens karakter.

Hovedårsagerne til parkbesøg er kontaktbehov, aktivitetsbehov, behov for at opleve naturen, behov for at få en skønhedsoplevelse og behov for et sted hvor man kan tænke og slappe af i fred og ro. Med andre ord benyttes parker og grønne områder dels som en ramme til udøvelsen af aktiviteter, sociale kontakter og som et sted hvor man kan slappe af og dels som et sted med oplevelser, der er knyttet til stedet i sig selv - f.eks. ønsket om en æstetisk oplevelse eller en naturoplevelse.

Mange forskere har desuden peget på, at oplevelsen af grønne områder og natur er afstressende og derfor sund for mennesket, som modvægt til bylivet med bygninger, trafik, støj, mange mennesker osv. og til et evt. stressende følelsesbetonet arbejde (f.eks. hospitalsarbejde). Derfor vælger mange at besøge parker og grønne områder for at slappe af og få ny energi og stimulerende oplevelser.

7 Diskussion

7.1 Sammenligning af de danske resultater fra enkeltpersonundersøgelsen med andre studier

7.1.1 Indledning

Der er i de senere årtier lavet en del undersøgelser af, hvordan folk bruger parken. De fleste undersøgelser er fra udlandet og bygger på interview med og/eller observation af brugere i nogle bestemte parker. Der er dog også undersøgelser, der har taget udgangspunkt i et tilfældigt udvalg af folk i et bestemt område - typisk en bestemt bydel, by eller kommune - og disse undersøgelser omfatter derfor også ikke-brugere. Da spørgsmålene tillige ofte er temmeligt forskelligt formuleret, kan det i nogle tilfælde være svært at drage direkte sammenligninger mht. besøgshyppighed, barrierer for besøg og præferencer. Specielt hvis undersøgelsen kun har omfattet deciderede byparker og ikke mere naturprægede områder i tilknytning til byen eller grønne områder med en bestemt funktion (f.eks. kirkegårde) eller kun en bestemt befolkningsgruppe (børn, teenagere, forældre med små børn, pensionister). Den undersøgelse, der ligger tættest på den danske mht. metodik er den svenske undersøgelse af Patrik Grahn⁸. Derfor sammenholdes resultaterne fra den danske undersøgelse især med denne svenske undersøgelse og i mindre grad med andre undersøgelser.

7.1.2 Omfanget af parkbesøg

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED DE SVENSKES RESULTATER⁹

Blandt de svenske enkeltpersoner (Grahn & Larsson (under udarbejdelse)) var besøgshyppigheden i parker og grønne områder i gennemsnit 3,1 ugentlige besøg, hvilket er mere end de danske gennemsnit på 2,4 ugentlige besøg (beregnet som i den svenske undersøgelse ud fra besøgshyppigheden for hver af de fire årstider (appendiks E)) eller 2,7 ugentlige besøg (beregnet ud fra antal besøg i løbet af de sidste 7 dage (skrift 3 og appendiks E)). I den svenske undersøgelse (Grahn & Larsson (under udarbejdelse)) havde 97% besøgt byens parker og grønne områder i løbet af de sidste 12 måneder, hvilket svarer til de danske respondenter, hvor 98% havde besøgt disse områder i løbet af det sidste år (skrift 3).

I både Danmark (skrift 3) og Sverige (Grahn & Larsson (under udarbejdelse)) betød lang afstand til den nærmeste park/grønne område signifikant færre besøg generelt. Hund i husstanden betød i begge lande til

⁸ Referencer : Grahn 1993 og Grahn & Larsson (under udarbejdelse).

⁹ Grahn & Larsson (under udarbejdelse).

gengæld signifikant flere besøg blandt respondenterne. Hvis man i Danmark¹⁰ følte sig tryk i den nærmeste park/grønne område og/eller syntes området var velegnet til det, man havde lyst til, havde man ligeledes flere besøg. I den danske undersøgelse var der i forhold til respondenternes alder signifikant forskel på besøgshyppigheden. I Danmark var de 7-16 årige de flittigste besøgende, mens de ældre (71 år eller derover) havde færre besøg. I Sverige var det de 0-12 årige og til dels de 13-20 årige, der var de flittigste besøgende, mens dem over 80 havde færrest besøg.

Personer med adgang til have havde i Danmark (skrift 3) signifikant flere parkbesøg end dem uden have. De svenske respondenter (Grahm & Larsson (under udarbejdelse)) med have, kolonihave eller fritidshus havde tilsvarende flere besøg end dem med altan eller ingen af denne type områder. Blandt de danske respondenter havde dem, der boede i etagebolig generelt lidt færre besøg end dem der boede i rækkehus eller i villa/parcelhus. I den svenske undersøgelse var der også signifikant forskel på respondenternes besøgshyppighed afhængig af boligtype, men her var det forskelle i boligens alder¹¹ (og dermed også type) og placering¹² i forhold til centrum, der havde betydning. Danske svarpersoner fra husstande med 3-4 personer havde almindeligvis lidt flere parkbesøg og svarpersoner, der boede alene havde almindeligvis lidt færre besøg¹³. Adgang til bil øgede besøgshyppigheden blandt de svenske respondenter modsat i den danske undersøgelse, hvor bil ingen betydning havde på besøgshyppigheden. I hverken Danmark eller Sverige blev der fundet signifikant forskel i besøgshyppigheden blandt kvinder og mænd. Erhvervsstatus (ledig, arbejdende, studerende, pensionist osv.) havde ingen betydning for antallet af parkbesøg i den danske undersøgelse.

Set i relation til andre studier er andelen af personer, der havde besøgt en park/grønt område i løbet af de sidste 7 dage (77%) bemærkelsesværdig høj. I Socialforskningsinstituttets undersøgelse fra december 1993 (Fridberg 1994, side 67) havde kun 19% gået tur i en park/offentligt anlæg indenfor den sidste uge. At december er en kold årstid kan sandsynligvis forklare en del af den lave andel af spadsereture i parker/offentlige anlæg. Fridbergs spørgsmålsformulering med park/offentlig anlæg lægger op til gåture i anlagte parker og hans undersøgelse er dermed mere snæver end denne undersøgelse, hvor der også spørges til besøg i naturområder, skove, kirkegårde osv. i tilknytning til byen. Det sammenholdt med at Socialforskningsinstituttets undersøgelse omfattede et repræsentativt ud-

¹⁰ Tryghed i og egnethed af den nærmeste park/grønne område behandles ikke i Grahm & Larsson (under udarbejdelse).

¹¹ Hvor gammel boligen var, blev der ikke spurgt om i den danske undersøgelse.

¹² Den mindste geografiske enhed, der er tilknyttet de danske svar er sogn. Materialet er ikke behandlet statistisk ud fra disse geografiske oplysninger.

¹³ Antallet af personer i husstanden behandles ikke i Grahm & Larsson (under udarbejdelse).

snit af alle danskere og dermed også landbefolkningen kunne være andre årsager til forskellen i de to undersøgelsesresultater mht. besøghyppigheden. I alt havde 45%¹⁴ indenfor den sidste uge gået tur i en park/offentligt anlæg, i en skov, langs stranden eller på landet (Fridberg 1994, side 67).

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED ANDRE STUDIER

Andre danske undersøgelser viste ligeledes en markant lavere andel af ugentlige besøgende. Indenfor den sidste uge havde i Odense 25% besøgt parker/offentlige anlæg (ECO-analyse 1991) og i Aalborg Kommune havde en trediedel besøgt et af kommunens grønne områder (Miljøstyrelsen 1994). I en undersøgelse i Stockholm (Hendriksen m.fl. 1976) besøgte 53-63% byens parker ugentligt. En lignende andel fandt man i en undersøgelse af Londons kongelige parker (University of North London 1995) hvor 26% kom der daglig og andre 26% ugentligt, men denne undersøgelse omfattede kun brugerne.

I en undersøgelse af parkbrugen i Amsterdam (Gadet 1997) brugte 85% af borgerne de grønne områder. Ud af gennemsnitligt 112 besøg årligt foregik de 101 besøg i grønne områder i byen. Til sammenligning havde 98% besøgt en af byens parker/grønne områder i løbet af det sidste år i den danske undersøgelse og det gennemsnitlige antal besøg i Danmark var 141 besøg årligt (skrift 3 og appendiks E).

I denne danske undersøgelse angav svarpersonerne, at de plejede¹⁵ at have parkbesøg, der varede en halv times tid, 1 times tid eller 1-2 timer. Medianen for det sidste parkbesøg var 1 times tid. I London-undersøgelsen (University of North London 1995) var parkbesøgene generelt kortere; mindre end 30 min. (43%), 30 min.-1 time (27%) og 1-2 timer (20%). I den danske Vesterbro-undersøgelse (Christensen 1973) havde en trediedel af brugerne besøg på under 30 min., en trediedel besøg på 30 min. til 1 time og en trediedel besøg på over 1 times varighed. I en undersøgelse fra Essen i 1973 (Osburg citeret i Gälzer 1980) varede 34% af besøgene i 1-2 timer og 24% i 2-3 timer. I Amsterdam-undersøgelsen varede ca. 2/3 af besøgene mindre end en time (Gadet 1997). Udfra disse tal virker det som om, der kan være store lokale forskelle. Varigheden af besøg er i denne undersøgelse i forhold til de fleste af ovennævnte undersøgelser lidt længere.

I den danske undersøgelse er der ikke spurgt til, hvor stor en andel af besøgene, der drejede sig om passage gennem parker eller de grønne områder. Selvom definitionen på et parkbesøg inkluderede passage igennem park/grønt område var det kun 7,9% der angav, at deres sidste besøg varede mindre end 5 min. og 14,3%, der angav en besøgsvarighed på et kvar-

¹⁴ Besøgsandelene for park/off. anlæg, skov, strand og på landet gav sammenlagt 72%, så ca. en trediedel havde gået tur i mere end én type område.

¹⁵ Mulighed for flere svar, så angivelserne oversteg samlet 100%.

ters tid. Til spørgsmålet om, hvad man plejede¹⁶ at gøre, angav 8,9% besøg på mindre end 5 min. og 17,9% besøg på et kvarters tid. Så et gæt ud fra disse svar er, at 10-15% af alle parkbesøg handler alene om at skyde genvej gennem en park/grønt område på vej til eller fra arbejde eller skole. Dertil kommer den andel, der passerer gennem en park/grønt område, fordi man ønsker at opleve de grønne omgivelser fremfor byens gader, selvom turen måske bliver lidt længere.

I London-undersøgelsen (University of North London 1995) angav i alt 11,2% at skyde genvej som hovedårsagen til parkbesøget. Denne andel varierede fra park til park med 1,8% til 26,8%. I Vesterbro-undersøgelsen (Christensen 1973) handlede 40% af besøgene ud af den trediedel, der varede mindre end en halv time, om at skyde genvej, hvilket svarer til 13% af samtlige besøg. Disse tal svarer meget godt til ovennævnte gæt på 10-15% af parkbesøgene som genvej.

7.1.3 Barrierer for parkbesøg

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED DE SVENSKES RESULTATER¹⁷

I den svenske enkeltpersonundersøgelse (Grahn & Larsson (under udarbejdelse)) kunne svarpersonerne kun angive én årsag til, hvad det var, der især hindrede deres besøg i parker og grønne områder. Derfor er undersøgelsen svær at sammenligne med den danske, hvor man kunne angive flere barrierer. Blandt de svenske enkeltpersoner var hovedårsagerne mangel på tid (61,0%), afstand (9,1%) og utrygge parker/grønne områder (8,5%), mens kun 1,0% angav forstyrrende besøgende som f.eks. alkoholikere. Der var signifikant flere kvinder end mænd, der angav utryghed som hindring.

I den danske undersøgelse skulle man tage stilling til en række eksempler på barrierer¹⁸ for parkbesøg (se appendiks F). Her kunne man altså angive, at flere af eksemplerne hindrede eller generede besøg. De mest markante barrierer (summen af hindring og gene $\geq 50\%$) var hundemøg (69%), Narkomaner (63%), mangel på tid (62%), dårligt vejr (60%), alkoholikere (60%), parken/området er præget af stærk trafik (54%), løse hunde (53%), efterladte sprøjter (51%) og risiko for overfald (50%). Altså nogle markant højere tal end de svenske tal om utryghed og alkoholikere. Mangel på tid blev angivet som hindring af ca. en femtedel og som gene af ca. to femtedele af de danske respondenter. Lang afstand blev angivet som en barriere af 43%. De danske svar skal ses i sammenhæng med, at

¹⁶ Mulighed for flere svar, så angivelserne oversteg samlet 100%.

¹⁷ Grahn & Larsson (under udarbejdelse).

¹⁸ For overskuelighedens skyld er barriererne for parkbesøg angivet under ét på side F1 i appendiks F, selvom der i nogle tilfælde var tale om signifikante forskelle mellem byer, køn og aldersgrupper.

kun 14% havde måttet opgive et eller flere besøg i løbet af de sidste 7 dage, og at kun 4% følte sig utrygge i den nærmeste park/grønne område.

Måske havde svenskerne i stor udstrækning haft mulighed for at besøge andre parker, de fandt var trygge, hvis den nærmeste blev oplevet som utryg, og derfor ikke angivet utryghed som en hindring i så stort et omfang. Det er dog også muligt, at danskerne syntes, der generelt var flere parker/grønne områder, som man burde undgå og derfor i højere grad følte sig hindret/generet. Mht. tilstedeværelsen af alkoholikere i parker og grønne områder er det sandsynligt, at der er en stor forskel mellem Danmark og Sverige, da de to lande fører en vidt forskellig alkoholpolitik.

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED ANDRE STUDIER

At afstanden til parker/grønne områder, hund i husstanden og folks alder påvirker besøgshyppigheden i parker og grønne områder støttes også af andre undersøgelser: Christensen 1973, Gälzer 1980, Milton Keynes Development Corporation 1988, Grahn 1993, University of North London 1995 og Grahn & Larsson (under udarbejdelse).

At følelsen af tryghed i byens parker og grønne områder påvirker besøgshyppigheden støttes af undersøgelserne: University of Edinburgh 1980 og Küller & Küller 1994. Grahns (1993) hypotese om at en parks/grønt områdes kvaliteter set i forhold til folks præferencer påvirker besøgshyppigheden støttes af dette projekt set i forhold til nærmeste park/grønne område. Besøgshyppigheden mindskedes, når folk følte sig utrygge i et område eller fandt et område uegnet.

I denne undersøgelse havde erhvervsstatus eller køn ikke nogen indflydelse på besøgshyppigheden. I Stockholm-undersøgelsen (Henriksen m.fl. 1976) besøgte ca. dobbelt så mange personer uden erhvervsarbejde parkerne som personer med erhvervsarbejde. Pensionister, hjemmegående, daginstitutioner og skolebørn udgjorde tilsammen over halvdelen af de besøgende. Brugerne udgjorde en betydelig større andel af ikke-arbejdende, hjemmearbejdende og deltidsarbejdende end ikke-brugerne.

I Glasgow-undersøgelsen (University of Edinburgh 1980) var der forskel på sammensætningen af brugere i de forskellige parkområder. I en var der en større mængde husmødre og pensionister blandt de besøgende, i en anden var hele 34% af brugerne fuldtidsstuderende og i en tredje udgjorde de fuldtidsstuderende 18% af brugerne. I alle tre parker var der en overvægt af mænd blandt de besøgende. I Milton Keynes-undersøgelsen (Milton Keynes Development Corporation 1988) fordelte brugerne sig med knapt halvdelen til fuldtidsbeskæftigede (49%) og 11% til deltidsbeskæftigede. De hjemmegående og pensionisterne udgjorde hver 14% og de ledige og personer under uddannelse udgjorde hver 6% af de besøgende.

I London-undersøgelsen (University of North London 1995) var andelen af fuldtidsbeskæftigede 46% i forhold til 38% generelt i England

(UK). En fjerdedel af de besøgende arbejdede i lokalområdet. Studerende og selvstændige udgjorde også en større andel af de besøgende end for landet generelt. Andelen af de forskellige besøgsgrupper varierede dog meget afhængig af hvilken park, der var tale om. I nogle var der store andele af fuldtidsbeskæftigede, i andre var der forholdsvis store andele af selvstændige, pensionister og hjemmegående og i atter andre var der en stor andel af pensionister. Forskellene kunne i store træk forklares ud fra befolkningssammensætningen og arbejdspladser mv. i parkens opland.

7.1.4 Præferencer

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED DE SVENSKES RESULTATER¹⁹

På side 27 er stillet resultatet af faktoranalyserne op for henholdsvis svenske enkeltpersoner (Grahn & Larsson (under udarbejdelse)) og danske enkeltpersoner²⁰ (skrift 4). Faktorerne er sammenlignet med udgangspunkt i de variable der havde faktorladninger $\geq 0,50$. Pilene viser i hvor høj grad faktorerne minder om hinanden. Som man kan se, er der mange fælles træk, men ikke så mange, der kan betegnes som havende kraftige fælles træk, hvilket til dels skyldes, at der ved sammenligningen ikke er taget hensyn til variablene med lave værdier - blandt disse er der en hel del, der optræder i begge landes faktorer, men statistisk lægger man normalt kun vægt på variable med høje værdier (Manly 1994).

Blandt faktorerne til aktiviteter og muligheder minder faktorerne *Legeaktiviteter* (DK+S) og *Hundeaktiviteter* (DK+S) meget om hinanden. Andre faktorer med fælles træk er: *Sportsaktiviteter og andre fysiske aktiviteter + Sportsaktiviteter med et vist individuelt præg* (DK) og *Idrætsaktiviteter* (S), *Samleaktiviteter og bålaktiviteter* (DK) og *Samleaktiviteter* (S), *Kulturelle aktiviteter* (DK) og *Kunstaktiviteter* (S), *Opholdsaktiviteter* (DK) og *Være sammen og spise i det grønne* (S), *Kontakt med dyr* (DK) og *Dyreaktiviteter* (S), *Motionsaktiviteter* (DK+S) samt *At få en pause/afveksling* (DK) og *Frisk luft + Være i fred* (S).

¹⁹ Grahn & Larsson (under udarbejdelse).

²⁰ De 14 faktorer mht. parker og grønne områders indhold/karakter er søgt presset til færre faktorer, men resultatet blev enten mere spinkle faktorer eller temmelige ulogiske faktorer. En analyse med 13 faktorer resulterede i en faktor, hvori kun indgik "hundetoiletter". Med 12 faktorer blev resultatet igen hundetoilets-faktoren samt en faktor bestående af boldbaner, cykelcrossbaner, områder hvor modelfly/biler må benyttes og områder til dyrkning af egne grønsager ol. Analyser med både 10 og 11 faktorer endte i en faktor med boldbaner, cykelcrossbaner, områder hvor modelfly/biler må benyttes, områder til dyrkning af egne grønsager ol., dyrkningshaver hvor man kan se folk arbejde og idrætsanlæg hvor man kan se folk spille tennis, springe, løbe osv. Analyser med 10-13 faktorer resulterede alle i faktoren "uformelle stier" (grusstier, trådt stier).

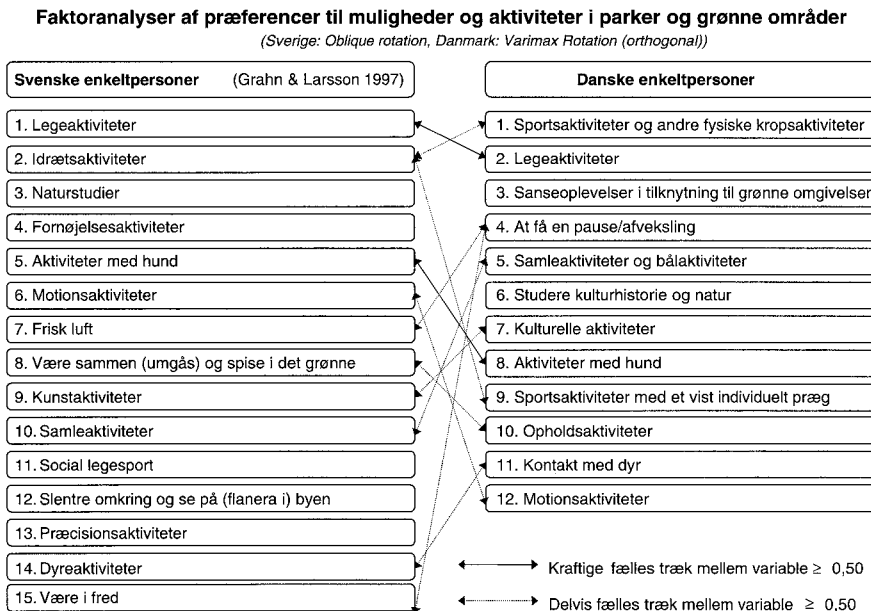
To danske faktorer havde ingen fælles træk med de svenske: *Sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser* og *Studere kulturhistorie og natur*. At den danske faktor med sanseoplevelser ikke optræder i det svenske materiale skyldes sandsynligvis, at denne type spørgsmål stort set ikke indgik i den svenske undersøgelse. "Njuta av grönskan" er det eksempel, der kommer nærmest indholdet i den danske faktor. Eksemplet blev den 2. højst prioriterede aktivitet i den svenske undersøgelse. Mht. den sidste faktor indgik der heller ikke spørgsmål om at se historiske anlæg i den svenske undersøgelse. Den svenske faktor *Naturstudier* bygger på lidt andre eksempler end dem i den danske faktor *Studere kulturhistorie og natur*.

Blandt faktorerne til parkkarakterer er der mange af de danske²¹ og svenske, der minder delvis om hinanden, men ingen med kraftige fælles træk. Fire af de seks danske faktorer, der ikke har en svensk modpart er meget specifikke og handler i høj grad om regulativer eller enkelt-anlæg eller en speciel anvendelse: *Områder til fritløbende hunde*, *Områder med regulering af hunde*, *Uformelle stianlæg* og *Områder med havedyrkning*. Måske er der i højere grad brug for en regulering af de besøgende/deres hunde i Danmark for at undgå konflikter mellem hundeejere og andre besøgende. De to øvrige faktorer er *Områder uden påvirkninger fra bymiljøet* og *Haveprægede områder*. Måske er bylivet og bytrafikken mere intensiv i de danske undersøgelsesområder end i de svenske, siden ønsket om områder uden påvirkning fra bymiljøet blev en selvstændig faktor i den danske undersøgelse.

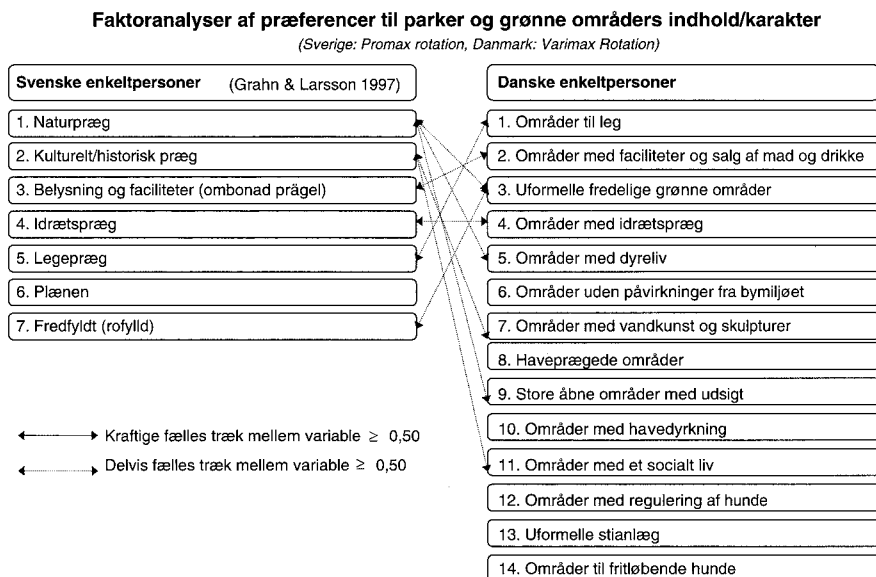
Faktorer med delvis fælles træk er: *Områder til leg* (DK) og *Legepræg* (S), *Områder med faciliteter og salg af mad og drikke* (DK) og *Belysning og faciliteter* (S), *Uformelle fredelige grønne områder* (DK) og *Naturpræg + Fredfyldt* (S), *Områder med idrætspræg* (DK) og *Idrætspræg* (S), *Naturpræg* (S) og *Uformelle grønne områder + Områder med dyreliv + Store åbne områder med udsigt* (DK) samt *Kulturelt/historisk præg* (S) og *Områder med vandkunst skulpturer + Områder med et socialt liv* (DK).

I Danmark syntes det som om, at der er ønske om to typer af naturområder; dels det mindre uformelle grønne område, hvor ukrudtet/vilde urter er helt acceptabelt/ønsket og dels det rigtigt store åbne område (f.eks. Eremitagesletten?). Den danske undersøgelse knyttede heller ikke umiddelbart folkeliv og vandkunst/skulpturer sammen i den samme faktor - måske fordi der er et ønske om en lille fredelig oase med lidt skulpturer/et mindre vandbassin men uden masser af andre mennesker.

²¹ Se forgående note.

Figur 1. Faktoranalyser af præferencer til muligheder og aktiviteter i parker og grønne områder.

Figur 2. Faktoranalyser af præferencer til parker og grønne områders indhold/karakter.

Gennemsnitsvigtigheden af parkkarakterer og parkaktivitetstyper varierede i den danske undersøgelse (skrift 4) ikke meget mellem byer, køn, boligtype eller adgang til have. Til gengæld varierede gennemsnitsvigtigheden stærkt med personens alder og til dels med personens erhvervsstatus. I den svenske enkeltpersonundersøgelse (Grahm & Larsson (under udarbejdelse)) varierede vigtigheden ligeledes især med svarpersonens alder, men i forhold til aktivitetstyper også i nogen grad til køn. Forskellene mellem de svenske mænd og kvinder var, at kvinderne vægtede alle aktivitetstyper højere end mænd (især frisk luft, udflugter, samleaktiviteter, være alene og studieaktiviteter) bortset fra sports- og hobbyaktiviteter.

Blandt de danske enkeltpersoner (skrift 4, fig. 5) var tre parkaktivitetstyper højt værdsat uanset alder: *Sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser*, *Opholdsaktiviteter* og *Få en pause/afveksling*. For parkkaraktererne (skrift 4, fig. 6) var det *Uformelle fredelige grønne områder* og *Områder med dyreliv*, der var mest værdsat af alle aldersgrupper. Blandt de svenske enkeltpersoner (Grahm & Larsson (under udarbejdelse)) var de højt værdsatte aktivitetstyper uanset alder *Frisk luft* og *Alene-aktiviteter* og for parkkaraktereksemplerne; *knallertfrit, rent, trygt, mange træer, natur, stort område og solrige steder*.

Så de danske og svenske præferencer, der er højt værdsat i begge lande er noget med natur, frisk luft og at kunne være alene. Det med de trygge parker og grønne områder ville danskerne sikkert også have vurderet højt, hvis eksemplet havde indgået i skemaet. I appendiks G kan man se, at eksemplet *intet affald*, var det, der samlet set blev vurderet vigtigst mht. de danske parkers /grønne områders indhold, så dette ønske svarer meget godt til det svenske ønske om rene parker og grønne områder.

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED ANDRE STUDIER

Mange af præferencefaktorerne, der blev fundet i denne undersøgelse støttes af andre enkeltpersonundersøgelser²². Faktorerne *Uformelle fredelige grønne områder*, *Områder med dyreliv* og *Sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser* handler alle om at opleve naturen. At naturoplevelser er værdsat, er også fundet i andre præferencestudier om parker/grønne områder og naturområder: Berglund m.fl. 1985, Berglund & Jergeby 1989, Kaplan & Kaplan 1989, Berglund 1996, Gadet 1997 og Grahm & Larsson (under udarbejdelse). På "Top 50%"-listerne over vigtighed i appendiks G kan man også se, at natur var en vigtig dimension i parker og grønne områder. *Områder med naturligt plante- og dyreliv* blev nr. 3 på listen over indhold og *Opleve naturen* og *Opleve årstidernes vekslen* henholdsvis nr. 3 og 9 blandt aktiviteter og muligheder.

Faktorerne *Områder til leg* og *Legeaktiviteter* var også forventede, idet ønsket om leg også er fundet i andre undersøgelser: Gehl 1971, Berglund

²²Præferencefaktorer fra de svenske forenings- og institutionsundersøgelser er ikke medtaget i dette afsnit.

m.fl. 1985, Gadet 1997 og Grahn & Larsson (under udarbejdelse). På "Top 50%"-listen over indhold (appendiks G) blev eksemplet *Områder som tåler, at man leger i dem* nr. 8. Områder til afslapning var af stor vigtighed i undersøgelser af Kaplan & Kaplan (1989), Carr m.fl. (1992) og af Marcus og Francis (Marcus 1997). I dette projekt er især faktorerne *Uformelle fredelige grønne områder*, *At få en pause/afveksling* og *Op-holdsaktiviteter* knyttet til denne præference for afslapning. Eksemplet *Områder med fred og ro* blev nr. 5 på "Top 50%"-listen over indhold og *Opleve fred og ro*, *Fred og ro til at tænke i* samt *Hvile/slappe af* blev henholdsvis nr. 7, 10 og 12 blandt aktiviteter og muligheder.

Kontaktmulighed med andre, som var en vigtig præference/behov i flere undersøgelser²³ (Gehl 1987, Owens 1988, Lieberg 1992, Küller & Küller 1994, Berglund 1996 og Gadet 1997), var ikke nogen direkte udpræget præferencefaktor i denne undersøgelse, men snarere en art indirekte faktor i tilknytning til faktorerne *Områder med et socialt liv* og *Områder med faciliteter og salg af mad og drikke*. Dog anvendes parker og grønne områder tilsyneladende i vid udstrækning som en social arena, idet eksemplet *Være i det fri med familie/venner* blev nr. 4 på "Top 50%"-listen over aktiviteter og muligheder (appendiks G).

Derimod var ønsket om en mulighed for at kunne være alene, som Gehl 1971, Owens 1988, Berglund 1996 og Grahn & Larsson (under udarbejdelse) fandt var vigtig, en vigtig præferencefaktor i denne undersøgelse. Det er faktoren *At få en pause/afveksling* som indbefatter variabelen *At kunne være alene*. Eksemplet endte på en 18. plads på "Top 50%"-listen, mens *Fred og ro til at tænke i* endte som nr. 10 (appendiks G).

En præference for sport og motion, som Frankenberg (citeret i Grahn 1991b), Norling & Jägnert (citeret i Grahn 1991b), Agricola (1996) og Grahn & Larsson (under udarbejdelse) har fundet, markerede sig også i faktorerne *Sportsaktiviteter og andre fysiske kropsaktiviteter*, *Sportsaktiviteter med et vist individuelt præg*, *Motionsaktiviteter* og *Områder med idrætspræg*. Men ved at betragte figur 3 (skrift 4) kan man se, at kun faktoren *Motionsaktiviteter* syntes at være vigtig for en større gruppe. Hertil kan man nok henregne *Gå ture*, som endte på andenpladsen på "Top 50%"-listen over aktiviteter og muligheder (appendiks G).

Følelsen af at eje/bestemme over en park/grønt område, som er fundet vigtig i undersøgelser/teorier af Malmberg 1980, Hjort 1983, Eriksen 1985, Nordström 1986 og Owens 1988, fremkom ikke som en selvstændig faktor i denne undersøgelse, men mere indirekte i faktorer som *Områder med havedyrkning*, *Samleaktiviteter og bålaktiviteter* og delvis *Områder til fritløbende hunde*. Altså områder, hvor man kan dyrke sine egne grønsager, plukke af blomsterne og lade sin hund løbe løs. Flere af disse fakto-

²³ Flere af disse undersøgelser havde bestemte grupper som udgangspunkt. Owens 1988 og Lieberg 1992 (teenagere/unge) og Küller & Küller 1994 (pensionister/ældre).

rer blev dog generelt vurderet til ikke at være særlige vigtige. Der er dog ikke spurgt direkte til følelsen af at "eje/bestemme" over et område i undersøgelsen. En faktor, der handlede om at bygge og dyrke blev også fundet af Frankenberg (citeret i Grahn 1991b) og Norling & Jägnert (citeret i Grahn 1991b).

Præference for æstetiske oplevelser (Berglund m.fl. 1985 og Berglund 1996)²⁴, som f.eks. at se på noget smukt, fremkom kun indirekte i denne undersøgelse. Disse indirekte faktorer er *Områder med vandkunst og skulpturer* og *Store åbne områder med udsigt*. Dog bør eksemplet *Opleve naturen* og natur-faktorerne måske henregnes hertil, idet mange opfatter naturen som noget smukt.

Generelt foretrukne elementer i parker/grønne områder og naturområder mv. som vand (Kaplan & Kaplan 1989, Carr m.fl. 1992, Jensen & Koch 1997), natur (Kaplan & Kaplan 1989, Agricola 1996, Grahn & Larsson (under udarbejdelse)), stilhed (Koch & Jensen 1988, Jensen & Koch 1997) og udsigt (Appleton 1975, Owens 1988) blev også fundet i denne undersøgelse. Det gælder natur, som er knyttet til de førnævnte faktorer til naturoplevelser samt stilhed, som delvis er knyttet til stille områder og områder uden trafikstøj i faktorerne *Uformelle fredelige grønne områder*, *At få en pause/afveksling* og *Områder uden påvirkninger fra bymiljøet*. Udsigt er en del af faktoren *Store åbne områder med udsigt*, mens elementet vand ikke fremkom som en vigtig faktor i denne undersøgelse, selvom spørgsmål om vand indgik i spørgeskemaet. På "Top 50%"-listen over parkers indhold endte eksemplet *Søer, åer og grøfter* dog helt oppe på en 10. plads (appendiks G).

7.2 Sammenligning af de danske resultater fra forenings- og institutionsundersøgelsen med andre studier

7.2.1 Indledning

Litteratur om lignende undersøgelser af foreningers og institutioners brug af og præferencer til parker og grønne områder udover de publikationer, der er skrevet med udgangspunkt i de svenske forenings- og institutionsundersøgelser (Grahn & Sorte 1985, Grahn 1988, Grahn 1989, Grahn 1991a, Grahn 1991b, Grahn 1991c, Grahn 1993²⁵, Berggren-Bärring & Grahn 1995), er der ikke fundet. Derfor sammenlignes først med de publicerede resultater i 1985 af Grahn & Sorte og dernæst med nogle af de efterfølgende publikationer.

²⁴ Undersøgelser blandt børn/småbørnsforældre og ældre/pensionister.

²⁵ Artiklen omhandler både resultater fra enkeltpersonundersøgelsen og fra forenings- og institutionsundersøgelsen.

7.2.2 *Omfanget af parkbesøg*

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED DE SVENSKES RESULTATER²⁶

Brugen af byens parker og grønne områder blandt foreninger og institutioner gennemgås i skrift 1 (Park use and constraints on park use among associations and institutions). I alt var der i den danske undersøgelse 69% af foreningerne og institutionerne, der anvendte byens parker og grønne områder, mens det tilsvarende tal i den svenske undersøgelse (Grahn & Sorte 1985) var 91%. Hovedgrupperne 'Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge' havde hver næsten 100% brugere i de to lande. Den største forskel mht. at anvende parker og grønne områder eller ej var i hovedgrupperne 'Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed', hvor kun 37% anvendte disse områder i Danmark modsat 84% i Sverige. Hovedgrupperne 'Foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede' havde 13% i forskel mellem andelen af brugere; 67% i Danmark og 80% i Sverige.

I både Danmark (skrift 1) og Sverige (Grahn & Sorte 1985) var der store forskelle på andelen af brugere i undergrupperne i gruppen 'Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter'. For indendørsidrætsgrupperne gjaldt, at henholdsvis 40% af de danske og 55% af de svenske foreninger benyttede parker og grønne områder. De tilsvarende tal for udendørsidrætsgrupperne var 61% og 98%. I Danmark anvendte 92% af spejderne, 41%²⁷ af kolonihaveforeningerne og 64% af de øvrige friluftsföreninger byens parker og grønne områder, mens disse tre grupper tilsammen havde 95% brugere i Sverige.

Andelen af foreninger og institutioner, der gerne ville besøge byens parker og grønne områder, men som manglede muligheden herfor udgjorde i alt 4% i Danmark (skrift 1) og 2% i Sverige (Grahn & Sorte 1985), hvilket er af nogenlunde samme størrelsesorden. Derimod er der en stor forskel mellem Danmark og Sverige, når det gælder, hvor mange der har angivet, at de ikke har behov for aktiviteter i byens parker og grønne områder. Her var tallet i alt 22% i Danmark og 7% i Sverige. Andelen af foreninger og institutioner, der syntes, at deres omfang af udendørsaktiviteter var utilstrækkeligt, var i alt i Danmark ca. en femtedel og i Sverige ca. en trediedel.

Andelen af brugere i de danske og svenske foreninger og institutioner tyder på, at traditionen for at anvende byens parker og grønne områder ikke er så forskellig for de to landes institutioner, men temmelig forskellig for foreningerne i de to lande. Der er to bud på årsagerne til forskellen mht. at anvende parker og grønne områder i de to lande. Det ene er, at tidspunktet for, hvornår bybefolkningen antalsmæssigt oversteg landbe-

²⁶ Grahn & Sorte 1985.

²⁷ Kun 27% af kolonihaveforeningerne besvarede spørgeskemaet.

folkningen i de to lande, skete med næsten en generations mellemrum (se skrift 1, fig. 9) og de svenske foreninger og institutioner derfor helt op til midten af 1950'erne havde en umiddelbar kontakt til natur, skov og det åbne land/grønne områder, mens denne umiddelbare kontakt forsvandt i Danmark allerede omkring 1930. Det kan måske have bevirket, at traditionen for anvende parker og grønne områder i foreningsregi er stærkere i Sverige. Det andet bud er, at landskabet i Danmark udenfor bymæssig bebyggelse i langt højere grad benyttes til intensiv landbrugsdrift end i Sverige, hvor landskabet generelt er mere præget af skov- og naturområder. Et intensivt drevet landskab har oftest flere restriktioner og færre muligheder for færdsel og anvendelse end et mere ekstensivt drevet landskab. Begrebet "parker og grønne områder" omfattede i de to undersøgelser jo ikke kun områder *i* byen men også områder *ved* byen såsom skove, enge, søer osv.

De vigtigste forskelle i besøgs mønstre mellem danske (skrift 1) og svenske (Grahn & Sorte 1985) foreninger og institutioner er, at de svenske idrætsforeninger havde mere end en dobbelt så stor besøghyppighed som de danske, mens de danske uddannelsesinstitutioner havde en besøghyppighed, der var 3-5 gange så stor som de svenske. Forskellen mellem danske og svenske idrætsforeninger kan måske skyldes forskellige traditioner mht. det at anvende parker og grønne områder. En anden mulighed kunne være, at der måske er færre sportsanlæg, der er lukkede for andre end medlemmer i Sverige end i Danmark, idet spørgsmålene i undersøgelsen kun omhandlede områder, hvortil alle havde adgang. Mht. besøghyppigheden blandt danske og svenske skoler afspejler forskellen måske en ændret undervisningsform i biologi med flere udflugter ud i de grønne områder nu end siden den svenske undersøgelse i 1984. Dertil kommer muligvis også naturværkstedernes popularitet i Danmark blandt skolerne.

Generelt var andelen af danske foreninger og institutioner, der gik til fods til byens parker og grønne områder større end de svenske. Blandt de danske idræts- og friluftsföreninger var der op til 3 gange så mange, der benyttede offentlige busser som i de svenske. Brug af bil og cykel varierende en del i de forskellige typer af undergrupper. I både Danmark og Sverige plejede²⁸ parkbesøgene gerne at vare mellem en halv time og 3 timer med 1-2 timer som det mest almindelige.

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED ANDRE STUDIER

I de øvrige svenske studier af foreninger og institutioner, analyseres foreningernes og institutionernes besøghyppighed ikke på en sammenlignelig måde i forhold til den danske undersøgelse²⁹.

²⁸ Mulighed for flere svar, så angivelserne oversteg samlet 100%.

²⁹ Besøghyppigheden går enten på geografiske områder eller på spørgsmål, der ikke er analyseret i den danske undersøgelse.

7.2.3 Barrierer for parkbesøg

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED DE SVENSKES RESULTATER³⁰

Årsagerne til at mangle mulighed for parkbesøg eller til et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter blandt danske og svenske foreninger og institutioner er også gennemgået i skrift 1. Den mest bemærkelsesværdige forskel er, at mens de svenske foreninger og institutioner (Grahns & Sorte 1985) især angav *mangel på egnede områder indenfor rimelig (lämplig) afstand*³¹ som årsag til manglende mulighed for parkbesøg eller et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter, angav forholdsvis få af de danske foreninger og institutioner *mangel på egnede områder* som årsag. *Mangel på tid* blev angivet af ca. halvdelen i både Danmark og Sverige. Ca. en trediedel angav *for lang afstand til et egnet område* i Danmark og ca. halvdelen angav på et delvis tilsvarende spørgsmål *mangel på egnet område indenfor rimelig (lämplig) afstand*³¹ i Sverige.

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED ANDRE STUDIER

Som tidligere anført, er der kun fundet studier af foreninger og institutioner fra Sverige, så afsnittet handler om nogle af disse øvrige svenske resultater.

Samlet var der statistisk set flere svenske foreninger og institutioner uden et eget område, der angav et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter end foreninger og institutioner med et eget område. Opgjort på de forskellige forenings- og institutionstyper var der imidlertid kun signifikant forskel på mængden af utilfredse foreninger og institutioner for børneinstitutioner og skoleidrætsgrupper (Grahns 1988). I den danske undersøgelse er skoleidræt en del af hovedgruppen "Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge" (Børn og unge). I denne hovedgruppe var der 25%, der angav et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter, mens andelen i hovedgruppen "Foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede" (Ældre, syge og handicappede) var 31%. Denne sidste gruppe havde tillige den største andel (9%) af foreninger og institutioner, som manglede mulighed for parkbesøg. Imidlertid var der i den svenske undersøgelse ingen signifikant forskel i forhold til adgang til eget område eller ej og et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter i denne sidste gruppe (Ældre, syge og handicappede).

Det er interessant at sammenholde graden af et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter i de forskellige hovedgrupper med Berggren-Bärring & Grahns (1995) resultater om, hvilken indflydelse parkers og grønne områders størrelse og form tilsyneladende havde på udnyttelsen af

³⁰ Grahns & Sorte 1985.

³¹ Den svenske begrundelse "Vi säknar lämpligt område att vara på inom lämpligt avstånd" er svær at sammenligne direkte med, da formulering både handler om mangel på egnede områder og for lang afstand.

områderne. Det var øjensynligt ikke ligegyldigt om et område var langt og smalt eller mere samlet i retning af det cirkelformede. Gruppen "Ældre, syge og handicappede" var dem, der især anvendte de områder, der var tættest på det cirkelformede, fulgt af gruppen "Børn og unge".

Også størrelsen af et område hang tilsyneladende sammen med besøgshyppigheden. I undersøgelsen analyserede de (Berggren-Bärring & Grahn 1995, s. 54-55), hvor mange procent af de forskellige områdestørrelser (0<1 ha, 1=5 ha, 5=10 ha, 10=50 ha, 50=200 ha, 200 ha =), de forskellige hovedgrupper besøgte i byerne Lund, Västerås og Uppsala. Medianen blandt "Børn og unge" var 1-5 ha i Lund og 5-10 ha i Västerås og Uppsala. Denne gruppe brugte generelt de mindste arealer. Medianerne for gruppen "Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter" var 5-10 ha i Lund og 10-50 i Västerås og Uppsala. Denne gruppe besøgte generelt de største områder. Gruppen "Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed" havde medianen 5-10 ha i alle tre byer. Medianerne for "Ældre, syge og handicappede" varierede meget mellem de tre byer. Den var 1-5 ha i Uppsala, 5-10 ha i Västerås og 5-50 ha i Lund.

I figur 3 (skrift 1) kan man se, at de hovedgrupper, hvor en fjerdedel eller flere angav et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter, var *Børn og unge* (25%) og *Ældre, syge og handicappede* (31%). Hvis man overfører de svenske resultater til Danmark kunne noget tyde på, at børneinstitutioner og skoler ikke har så stort et arealbehov, men til gengæld skal områderne være forholdsvis samlede (cirkelformede). Dog viser den svenske undersøgelse, at institutionerne i denne gruppe i gennemsnit bruger dobbelt så mange forskellige områder som i de andre hovedgrupper. Så deres behov er sandsynligvis små, men mange og samlede områder. Derimod gav de svenske resultater ikke noget entydigt resultat mht. gruppen *Ældre, syge og handicappede* og størrelsen på de områder, de anvendte. Her var det vigtigste, at områderne var forholdsvis samlede.

Umiddelbart kan det med områdernes form virke lidt overraskende, da Berglund & Jergeby (1989) i deres enkeltpersonundersøgelser fandt, at promenader var meget udbredt blandt hjemmegående med småbørn og pensionister. Promenader kan umiddelbart godt foregå i langstrakte områder, så det med den samlede form handler sandsynligvis om de områder, hvor man gør ophold i længere tid og udøver forskellige aktiviteter. Berggren-Bärring & Grahn (1995) fandt da også, at forskellige parkkarakterer og aktiviteter syntes at være tæt knyttet til områdernes størrelse og form. Disse resultater om aktiviteter og oplevelser gennemgås under afsnittet om præferencer.

7.2.4 Præferencer

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED DE SVENSKES RESULTATER³²

I artiklen "Preferences with regard to urban parks among Danish and Swedish associations and institutions" (skrift 2) gennemgås, hvordan en række forskellige eksempler på indhold og karakterer samt aktiviteter og muligheder i parker vurderes af foreninger og institutioner med interesse i friluftsliv. Fire hovedtyper af parker blev fundet vha. clusteranalyse i både den svenske³³ og i den danske undersøgelse (se skrift 3): a) *Det formelle anlæg*, b) *Det store fredelige naturprægede område*, c) *Den robuste legepark* og d) *Den idrætsprægede park*. I den efterfølgende figur angives hvilke karaktertræk, der knyttede sig til de danske svar.

Det formelle anlæg	Stort fredeligt naturpræget område	Den robuste legepark	Den idrætsprægede park
<ul style="list-style-type: none"> • Havemiljø. • Det fine anlæg. • Salg af mad og drikke. • Socialt liv. 	<ul style="list-style-type: none"> • Områder uden bymæssig påvirkning. • Dyr, planter og forskellige biotoper. • Områder hvor man kan være alene. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uformelle legeområder. • Områder med legeredskaber. 	<ul style="list-style-type: none"> • Specielle sportsanlæg. • Arealer til boldspil/atletik.

Figur 3. Her vises de 4 parktyper fundet i den danske forenings- og institutionsundersøgelse.

Derimod blev der kun fundet fire fælles clustre for parkaktiviteter i de to undersøgelser ud af 8-10 clustre. Disse fire fælles clustre handlede om sport, leg, spejderaktiviteter og hundeaktiviteter.

En anden sammenlignelig statistisk bearbejdning af dataene er faktoranalyse (se skrift 2). De to figurer på side 37 viser de faktorer, der bygger på henholdsvis de danske svar og de svenske svar. For faktorerne til parker og grønne områders indhold og karakter er det især to af faktorerne i hver af de to undersøgelser, der minder meget stærkt om hinanden: *Dyr, planter og naturprægede biotoper* (DK) minder meget om *Naturprægede områder* (S) og *Haveprægede områder med vandkunst og skulpturer* (DK) minder meget om *Fin park* (S). Derudover er der flere af faktorerne, der har flere fælles træk. Det gælder *Områder uden påvirkninger fra bymiljøet* (DK) og *Fredelig park* (S) samt de to faktorer *Områder til leg* (DK+S). To af de svenske faktorer modsvarer hver to danske faktorer; *Byparkpræg* (S) modsvarer delvis *Områder med faciliteter og salg af mad og drikke* (DK) samt *Områder med socialt liv* (DK) og *Park med sports-*

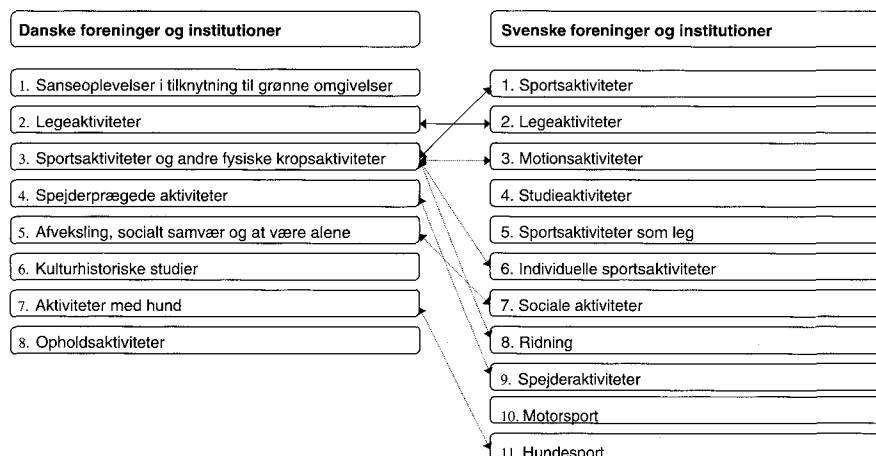
³² Grahns & Sorte 1985.

³³ Egentlig blev der fundet 6 hovedtyper i Grahns undersøgelse, men i de næste to trin af clusterproceduren blev de reduceret til 4, som modsvarede de 4 danske.

aktiviteter (S) modsvarer delvis *Områder med idrætspræg og specielle anlægsfaciliteter* (DK) samt *Områder med græs* (DK).

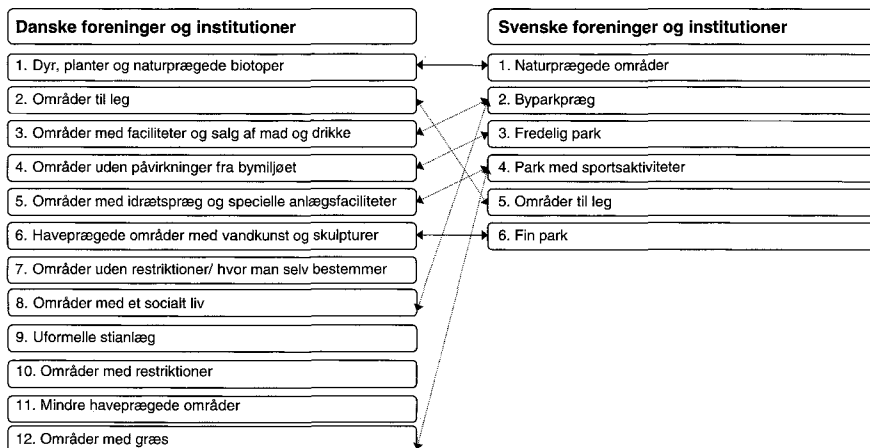
Blandt faktorerne til parkaktiviteter i de to undersøgelser (skrift 2) minder de to faktorer; *Legeaktiviteter* (DK+S), stærkt om hinanden. Det gør faktorerne *Sportsaktiviteter og andre fysiske kropsaktiviteter* (DK) og *Sportsaktiviteter* (S) også, men den danske faktor modsvarer også de svenske faktorer *Motionsaktiviteter* (S), *Individuelle sportsaktiviteter* (S) og *Ridning* (S). Andre sæt af faktorer, der har flere fælles træk er: *Spejderprægede aktiviteter* (DK) der har fælles træk med *Spejderaktiviteter* (S), *Afveksling, socialt samvær og muligheden for at være alene* (DK) der har fælles træk med *Sociale aktiviteter* (S) samt *Aktiviteter med hund* (DK) der har fælles træk med *Hundesport* (S).

Faktoranalyser af præferencer til muligheder og aktiviteter i parker og grønne områder (Varimax Rotation)

Figur 4. Faktoranalyser af præferencer til muligheder og aktiviteter i parker og grønne områder.

Faktoranalyser af præferencer til parker og grønne områders indhold/karakter (Varimax Rotation)

Figur 5. Faktoranalyser af præferencer til parker og grønne områders indhold/karakter.

UNDERSØGELSENS RESULTATER SAMMENHOLDT MED ANDRE STUDIER

I det senere opfølgende studie af Berggren-Bärring & Grahn (1995) blev der også foretaget faktoranalyser³⁴ af materialet. I dette studie blev bestemte parker og grønne områder vurderet mht. til en række eksempler på parkindhold og -karakter samt eksempler på aktiviteter mv. Dvs. at faktorerne i dette tilfælde havde udgangspunkt i et geografisk område og ikke i bestemte typer af foreninger og institutioner, og de er derfor ikke helt sammenlignelige med de danske faktorer. I denne nyere svenske undersøgelse blev fundet følgende faktorer.

Parkkarakterer: *Artsrigdom*, *Fred og ro* (Rofylld), *Plænen*, *Festligt*, *Rummeligt* (Rymd), *Legepræg*, *Kulturhistoriske elementer* samt *Det vilde* (side 89-96). Aktivitetstyper: *Vildmarksaktiviteter*, *Bevægelseslege*, *Studieaktiviteter*, *Socialisationsaktiviteter*, *Kunstaktiviteter*, *Baneidræt* (Are-nalekar), *Havebrugsstudier*, *Præcisionsaktiviteter*, *Samleaktiviteter*, *Redskabslege*, *Idrætsaktiviteter*, *Kulturelle aktiviteter*, *Fornøjelsesaktiviteter*, *Præcisionslege*, *Friluft/sportsaktiviteter* (Frisksportsaktiviteter), *Dyreaktiviteter* og *Isaktiviteter* (side 170-176).

Blandt disse parkkarakterfaktorer støtter *Plænen* (S) delvis de danske faktorer *Områder med græs* (DK) og *Områder med idrætspræg og specielle anlæg* (DK), *Artsrigdom* (S) og delvis *Det vilde* (S) støtter *Dyr*,

³⁴ Der blev også foretaget clusteranalyser, men med et helt andet udgangspunkt end i den danske undersøgelse, hvor samtlige variable indgik efter en standardisering. Af denne grund og fordi vurderingen af de forskellige eksempler knyttede sig til bestemte parker og grønne områder i stedet for foreninger og institutioner kan resultaterne ikke rigtigt sammenlignes.

planter og naturprægede biotoper (DK), *Kulturhistoriske elementer* (S) støtter *Haveprægede områder med vandkunst og skulpturer* (DK), *Legepræg* (S) støtter delvis *Områder til leg* (DK) og *Festligt* (S) støtter delvis *Områder med faciliteter og salg af mad og drikke* (DK) og *Områder med et socialt liv* (DK).

Blandt faktorerne til aktivitetstyper støtter *Vildmarksaktiviteter* (S) delvis *Spejderprægede aktiviteter* (DK), *Bevægelseslege* (S) og *Redskabslege* (S) støtter *Legeaktiviteter* (DK), *Baneidræt* (S) og *Idrætsaktiviteter* (S) samt *Friluftssportsaktiviteter* (S) støtter *Sportsaktiviteter og andre fysiske kropsaktiviteter* (DK) og *Kulturelle aktiviteter* (S) støtter delvis *Kulturhistoriske studier* (DK).

I forhold til parkens/områdets form var parkkaraktererne *Rummeligt, Fred og ro, Det vilde* og *Artsrigdom* stærkt knyttet til de områder, hvis facon var nærmest det cirkelformede (Berggren-Barring & Grahn 1995, side 7). Egenskaberne *Rummeligt, Fred og ro* samt *Det vilde* var højt prioriteret af alle fire hovedgrupper (side 132). Natur var højt prioriteret af *Børn og unge* og *Ældre, syge og handicappede* i den danske undersøgelse, hvilket passer nogenlunde med ønsket om det vilde i den svenske undersøgelse. I den svenske undersøgelse var aktiviteterne *Havebrugsstudier* og *Sociale aktiviteter* knyttede til de mest cirkelformede områder (side 254).

7.3 Sammenligning af resultaterne fra enkeltperson- og forenings/institutions-undersøgelsen i Danmark

7.3.1 Indledning

For at kunne lave en så direkte sammenligning som muligt mellem besvarelserne fra enkeltpersoner og fra foreninger/institutioner bygger sammenligningen dels på skrifterne 1 og 3 (omfanget af besøg og barrierer for parkbesøg) samt 2 og 4 (præferencer) og dels på nogle appendikser (E og F).

7.3.2 Omfanget af parkbesøg

Artiklen "Some variables that influence the frequency of park visits in urban parks" (skrift 3) har antal besøg i løbet af de sidste 7 dage som udgangspunkt. Dette spørgsmål indgik imidlertid ikke i spørgeskemaet til foreningerne og institutionerne. Derimod indgik i alle typer af spørgeskemaer et spørgsmål om besøgshyppigheden i løbet af de sidste 12 måneder med lukkede svarmuligheder (dagligt - slet ingen besøg) for hver årstid. I tabellen i appendiks E er det organiserede friluftslivs besøgshyppighed for de fire hovedgrupper sammenholdt med enkeltpersonernes besøgshyppighed for forskellige aldersgrupper. Det bør bemærkes, at respondenternes angivelse af besøgshyppighed bør tages med et vist forbehold, idet andre

undersøgelser har vist, at respondenter ofte angiver et større antal besøg end det reelle antal (se skrift 3, afsnit 6.3), hvilket må formodes også at gælde i en vis udstrækning for foreninger og institutioner.

Som man kan se i appendiks E, er besøgshyppigheden blandt enkeltpersoner for alle aldersgrupper større end blandt foreningerne og institutionerne. Dette er meget logisk, idet spørgeskemaet til enkeltpersoner omhandlede alle parkbesøg, og dermed både parkbesøg i forbindelse med foreninger og institutioner i tilknytning til personen og personens parkbesøg på egen hånd eller sammen med familie eller venner. At aldersgruppen 7-16 år har den hyppigste besøgshyppighed hænger sandsynligvis sammen med, at 67% af de 7-15 årige dyrker en eller anden form for sport eller motion og at 17% går til spejder (Andersen 1995, side 78). Sport, motion og spejder er blandt de foreningsaktiviteter, der indgår i hovedgruppen "Idræt og friluftaktiviteter". Dertil kommer denne gruppes parkbesøg i tilknytning til skole og fritidsordninger, der indgår i hovedgruppen "Børn og unge". Begge disse hovedgrupper har i gennemsnit ca. 100 parkbesøg årligt.

Selvom andelen af indskrevne børn i dagpleje og daginstitutioner varierer fra 55% til 76% i de seks byområder (Kommunernes Landsforening 1996) og kun få dagplejegrupper er med i undersøgelsen, kunne en sammenligning af besøgshyppigheden for hovedgruppen "Børn og unge" og aldersgruppen "0-6 år" tyde på, at langt de fleste parkbesøg blandt mindre børn sker i tilknytning til børneinstitutioner og kun i mindre udstrækning i forbindelse med familiens parkbesøg.

I hovedgruppen "Ældre, syge og handicappede" har nogle af institutionerne et bredt aldersgrundlag (f.eks. institutioner for alkoholafvænning) eller børn som beboere (f.eks. institutioner for handicappede børn), men institutioner for ældre (f.eks. plejehjem) udgør dog en stor del af hovedgruppen (se skrift 1, tabel 1). Derfor er denne hovedgruppes besøgshyppighed ikke direkte sammenlignelig med de ældre aldersgrupper blandt enkeltpersonerne. En forsigtig tolkning kunne være, at de ældre generelt har en del parkbesøg, der ikke har direkte tilknytning til forenings- eller institutionsaktiviteter.

At være medlem af en forening eller institution med sigte på kulturel eller ideologisk virksomhed synes ikke at bidrage til en persons besøgshyppighed i byens parker og grønne områder. Det er da også i denne hovedgruppe, at over halvdelen angiver, at foreningen/institutionen ikke besøger byens parker og grønne områder, fordi den ikke har behov for aktiviteter i disse områder (se skrift 1, fig. 3). Socialforskningsinstituttet (Fridberg 1994, s. 81) har fundet, at blandt voksne (16 år og opefter) er medlemskab af foreninger med et kulturelt formål ofte blandt grupper med høj indkomst og lang videregående uddannelse og sjældent blandt yngre og arbejdsløse. Dvs. at medlemskab af en kulturel forening ikke i større grad er tilknyttet bestemte aldersgrupper.

7.3.3 Barrierer for parkbesøg

Artiklen "Park use and constraints on park use among associations and institutions" (skrift 1) behandler en gruppe spørgsmål om årsagerne til et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter eller til mangel på mulighed for parkbesøg selvom foreningen/institutionen gerne vil. Enkeltpersonerne fik ikke stillet lige de spørgsmål, men andre lignende, der gik på at angive, i hvor høj grad forskellige eksempler generede/hindrede deres brug af parker og grønne områder. Flere af eksemplerne modsvarer de eksempler på årsager, som foreningerne og institutionerne kunne angive. For overskuelighedens skyld er de vigtigste barrierer for enkeltpersonerne angivet under ét i appendiks F³⁵, side F1, selvom der i nogle tilfælde var tale om signifikante forskelle mellem de seks byområder, mellem aldersgrupperne og mellem de to køn.

Ved sammenligning af figur 4 i skrift 1 og figuren i appendiks side F1, bør man være opmærksom på, at spørgsmålene var forskellige, og at eksemplernes ordlyd ikke er helt ens, samt at foreninger og institutioner, der havde et tilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter, ikke indgår i figuren for det organiserede friluftsliv (heller ikke dem, der ikke havde behov for parkbesøg).

Tre af de vigtigere barrierer for parkbesøg blandt enkeltpersonerne modsvarer nogenlunde de tre mest markante årsager til barrierer blandt foreningerne og institutionerne. Det gælder *Mangel på tid*, som ca. halvdelen af foreningerne har angivet som årsag og lige godt 60% af enkeltpersonerne som barriere. *Lang afstand* er angivet af ca. 30% af foreningerne og institutionerne og af ca. 40% af enkeltpersonerne. *Mangel på gode parker/områder* er angivet af ca. 35% af enkeltpersonerne som en barriere for parkbesøg og af ca. 15-45% af foreningerne og institutionerne.

Bemærk, at de to sidste eksempler går på egnede områder for det organiserede friluftsliv. Da tallene for enkeltpersoner samt for foreninger og institutioner ikke er helt sammenlignelige, bør forskellene tages med et vist forbehold, men det virker som om, enkeltpersoners brug af byens parker og grønne områder generelt i højere grad er hindret/generet end foreningernes og institutionernes.

De meget markante tal for barrierer pga. narkomaner, alkoholikere og risiko for overfald blandt enkeltpersoner skal ses i sammenhæng med, at kun 14% af enkeltpersonerne har måttet opgive et eller flere ønskede parkbesøg i løbet af de sidste 7 dage, og at kun 4% ikke føler sig trygge i det nærmeste grønne område (skrift 4). Derfor skal tallene for utryghed (narkomaner, overfald mv.) nok ses som et udtryk for, at man selvfølgelig ikke vil besøge områder, der har ry som et usikkert sted med overfald,

³⁵ Den større statistiske behandling af tallene mangler endnu og er derfor ikke præsenteret i nogen artikel. Tallene præsenteres derfor i et appendiks.

mange narkomaner osv. Eksemplet *Dårligt vejr*, som 60% af enkeltpersonerne angav som en barriere for parkbesøg, kan betragtes som en slags neutralt eksempel.

Som man kan se i appendiks F, er der næsten i alle eksempler på barrierer signifikant forskel mellem aldersgrupperne. Forskellen mellem mænd og kvinder er signifikant i 11 eksempler.

7.3.4 *Præferencer*

I appendiks G³⁶ er listet de eksempler på indhold, aktiviteter og muligheder i parker/grønne områder som svarpersonerne har syntetiseret som vigtigst. Men disse "Top 50%"-lister skal ses i sammenhæng med faktor- og clusteranalyserne. Faktoranalyser kan være med til at illustrere dimensionerne i et datamateriale og i dette tilfælde, hvilke karaktertræk der udkrystalliserer sig i besvarelserne i forhold til indhold og karakter samt parkaktiviteter og -muligheder i parker og grønne områder. De to figurer på side 43-44 viser de faktorer, som bygger på henholdsvis svarene fra foreninger og institutioner og fra enkeltpersoner.

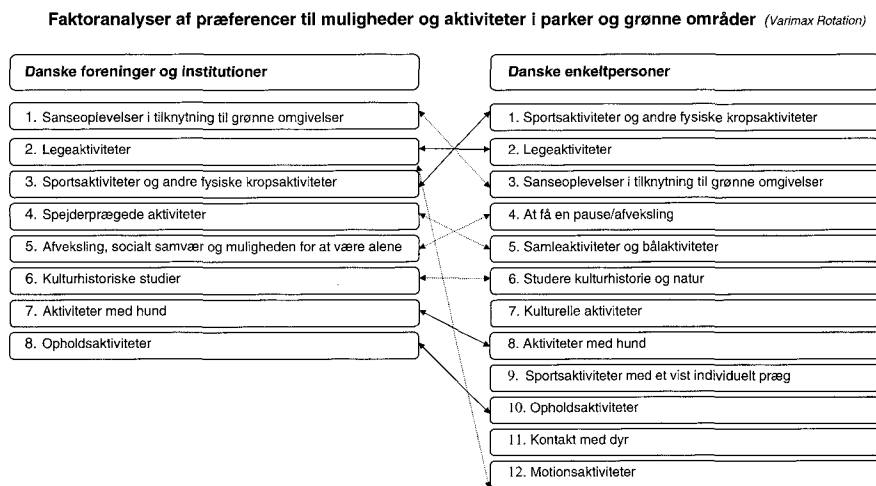
Hvilke variable, der ligger til grund for faktorerne gennemgås i artiklerne "Preferences with regard to urban parks among Danish and Swedish associations and institutions" (skrift 2, fig. 1-2) og "Preferences with regard to urban parks in relation to sex, age, employment status, type of dwelling and geographical location" (skrift 4, fig. 1-2). Af disse kan man se, at der er mange fælles træk mellem faktorer for enkeltpersoner og for foreninger og institutioner. Kraftige fælles træk er markeret med helt optrukne pile og delvis fælles træk er markeret med stiplede pile.

Faktoranalyserne af materialet fra enkeltpersonbesvarelserne har ført til lidt flere faktorer end analyserne af besvarelserne fra foreningerne og institutionerne. Tre af faktorerne fra det organiserede friluftsliv har delt sig i flere faktorer for enkeltpersonerne. At der er lidt flere faktorer i datamaterialet for enkeltpersoner er måske ikke så overraskende, da de udvalgte foreninger og institutioner dels ikke dækker alle typer af foreninger og institutioner og dels har svaret ud fra foreningens/institutionens ønsker som helhed. Enkeltpersonerne har svaret ud fra egne individuelle ønsker, men sandsynligvis også i nogen udstrækning ud fra erfaringer med parkbesøg som gruppe (sammen med familie/venner eller i regi af forening/institution) og dermed ud fra en bredere synsvinkel på, hvad der er vigtigt i parker og grønne områder.

³⁶ Der er ved nogle af eksemplerne fundet signifikant forskel på benyttelsen i de 6 byområder, men forskellene er ikke analyseret i forhold til svarpersonernes alder. Så måske kan forskellene skyldes forskelle i befolkningssammensætningen mht. alder. Derfor er benyttelsesprocenten angivet for alle byområder under ét. De vejrafhængige aktiviteter har selvfølgelig afhængt af vejret de sidste 12 mdr.

Foruden faktoranalyser kan clusteranalyser være med til at danne et billede af dimensionerne i et datamateriale. Denne metode er benyttet på besvarelsene fra foreningerne og institutionerne (skrift 2, fig. 3-5). Her blev dannet fire distinkte hovedtyper af parker og grønne områder: 1. *Den formelle haveprægede park*, 2. *Den store stille naturprægede park*, 3. *Den robuste park til leg* og 4. *Den idrætsprægede park*. Til hver hovedgruppe er knyttet forskellige kvaliteter (se side 36 + skrift 2, fig. 3). I alt otte hovedtyper af aktiviteter og muligheder blev dannet ud fra materialet, men ikke helt så distinkte som i tilfældet med de fire parkpræg: 1. *Oplevelse af natur og grønt*, 2. *Leg*, 3. *Hobbyaktiviteter*, 4. *Afslapning i fredelige omgivelser*, 5. *Idræt mv. excl. boldspil*, 6. *Sport mv. incl. boldspil*, 7. *Spejderprægede aktiviteter* og 8. *Aktiviteter med hund*. Til disse otte typer er knyttet forskellige undertyper (se skrift 2, fig. 5).

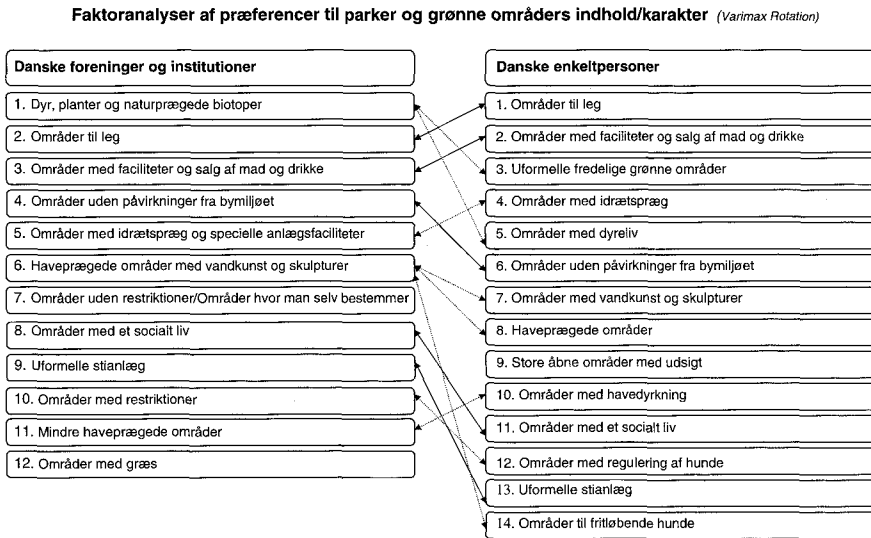
For både faktoranalyser og clusteranalyser gælder, at de grupperer variablene efter deres værdier, hvilket i dette tilfælde vil sige efter andelen af *slet ikke vigtigt*, *ikke vigtigt*, *hverken vigtigt eller ikke vigtigt*, *vigtigt* og *meget vigtigt*. Derfor kan en faktor eller et cluster godt være udtryk for en gruppe af variable, der vurderes lavt.

Figur 6. Faktoranalyser af præferencer til muligheder og aktiviteter i parker og grønne områder.

Det kan man se i figurene med faktorgennemsnit og clustergennemsnit (skrift 2, fig. 8-9 og skrift 4, fig. 3-14), hvor f.eks. clusteret *Aktiviteter med hund* og faktoren *Områder til havedyrkning* har lave værdier. Af figurene kan man ligeledes se, at det geografiske tilhørssted ikke spiller den store rolle, mens forenings- eller institutionstype, alder og til dels erhvervsstatus betyder meget for, hvordan de forskellige parkfaktorer og

-clustre værdsættes. Køn og boligtype gav heller ikke de store forskelle i vurderingen.

Figur 7. Faktoranalyser af præferencer til parker og grønne områders indhold/karakter.

7.4 Sammenligning af de danske resultater med forskellige teorier

Sammenligning i relation til teorier om præferencer og betydning er på nogle punkter lidt svær, da dette er en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse og mange af teorierne knytter sig en mere kvalitativt præget forskning. Kaplan & Kaplans præferencemodel (1989, side 53) er nok den mest kendte blandt teorierne til præferencer i tilknytning til natur og grønne omgivelser.

	Forståelse	Udforskning
Umiddelbart	Sammenhæng/struktur	Kompleksitet
Fortolkningsbart	Læselighed	Mystik

Figur 8. Kaplan & Kaplan's præference-model. (Egen oversættelse).

Den ligger forholdsvis tæt op ad Lynch's teori (1960) om *identitet, struktur og mening i omgivelserne* i kolonnen *forståelse*. Teorien om præference for sammenhæng, struktur og identitet i et område støttes indirekte af clusteranalysen af parkers indhold i undersøgelsen af foreninger og institutioner. Her blev fundet 4 distinkte parktyper: a) *Det formelle anlæg*,

b) *Det store fredelige naturprægede område*, c) *Den robuste legepark* og d) *Den idrætsprægede park*, hvortil forskellige karaktertræk knyttede sig. - At clustrene blev så distinkte, tyder på, at der er en sammenhæng i, hvilke parkelementer folk knytter til de forskellige parktyper. Der er dog ikke på nogen måde spurgt direkte til modellens fire hovedelementer i den danske undersøgelsen. I forhold til kolonnen "Udforskning" er eksemplet *Gå på opdagelse*, som blev nr. 22 på "Top 50%"-listen, nok det mest direkte relaterede eksempel i den danske undersøgelse.

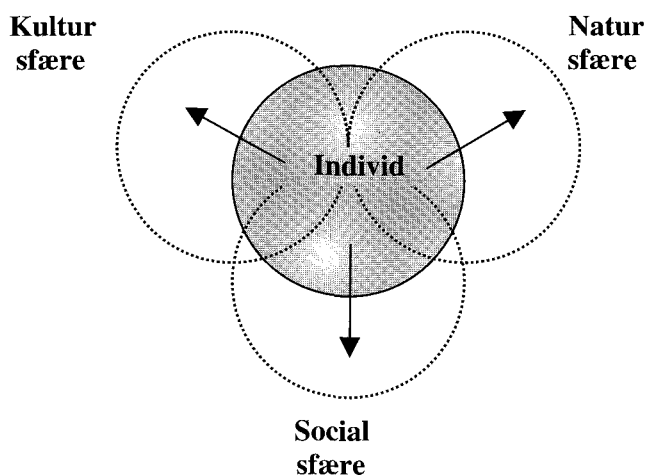
Axelsson-Lindgrens (1990) kategorisering af menneskets oplevelser af og interaktion med omgivelserne i fire typer (arketypiske, psykologiske, sociale og historiske/kulturelle) kan til dels sammenholdes med nogle af de fundne præferencer i dette projekt. Arketyper som grundelementerne jord, vand, sten, planter, dyr mv. hænger sammen med præferencen for natur. Psykologiske oplevelser kan relateres til eksemplerne *Få frisk luft*, *Blive i bedre humør*, *Opleve fred og ro*, *Hvile/slappe af* mv. som alle var højt prioriterede i undersøgelsen. De sociale oplevelser kan bedst lignedes med eksemplet *Være i det fri med familie/venner* som var højt værdsat. Historiske og kulturelle oplevelser dominerede ikke blandt de mest værdsatte muligheder i undersøgelsen. Eksemplet *Se historiske spor som ruiner og fæstningsanlæg* blev dog vurderet som meget vigtigt af 13,6% og som vigtigt af 34,5% og er derfor et vigtigt element tilknyttet oplevelsen af de grønne omgivelser. Eksemplet *Store træer*, der blev nr. 4 på "Top 50%"-listen, skal muligvis både henregnes til en arketypisk oplevelse og til en historisk oplevelse (træets størrelse afhænger jo af træets alder).

Andre teorier handler om elementer som oplevet tilgængelighed (Gehl 1987, Kaplan & Kaplan 1989, Grahn 1991b, Carr m.fl. 1992) der både handler om følelsen af overkommelig afstand og om at man må være der/det er trygt at komme der. At afstanden til og oplevelsen af tryghed i den nærmeste park/grønne område påvirker besøgshyppigheden er også fundet i denne undersøgelse. Andre elementer er muligheder som leg, udfoldelse, oplevelser og opholdsmuligheder (Gehl 1971, Grahn & Sorte 1985, Grahn 1991b, Grahn 1991c, Carr m.fl. 1992, Berglund 1996). Dette støttes af, at kvaliteten af den nærmeste park/grønne område set i forhold til hvor godt svarpersonen synes, området egner sig til det, han/hun har lyst til, påvirkede besøgshyppigheden i denne undersøgelse. Sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser, leg, opholdsaktiviteter og afveksling var alle værdsatte elementer i undersøgelsen.

For mange parkforvaltninger er spørgsmålet om balancen mellem naturpræg og kulturpræg et spørgsmål af interesse. Dette spørgsmål har også optaget Sorte (1995), der har formuleret en teori om, at Homo urbaniensis har behov for begge typer af miljøer, men at alle ikke har de samme behov. Nogle har meget brug for kulturprægede omgivelser og kun lidt brug for naturprægede omgivelser og for andre forholder det sig omvendt. I litteraturstudiet (skrift 5, afsnit 8.1) foreslås en udbygning af Homo urba-

niensis-modellen, således at den også omfatter behovet for en social sfære, der kan understøtte både kontakt med andre og mulighed for at være alene.

Denne udbygning skyldes at flere undersøgelser og teorier har oplevelsen af andre mennesker som et gennemgående træk ved parkbesøg (Gehl 1971, Christensen 1973, Berglund m.fl. 1985, Axelsson-Lindgren 1990, Küller & Küller 1994, Berglund 1996, Agricola 1996). Dette støttes delvis af Yttri (1997), der i sine parkundersøgelser har fundet, at Oslos parker anvendes både som en form for social arena (interaktion med andre) og som en form for et retrætested (være alene/stresse af).

Figur 9. Forslag til en udbygget Homo urbaniensis-model.

I undersøgelsen var natur et særdeles vigtigt element i folks præferencer til parker og grønne områder, mens kulturpræget ikke markerede sig som en vigtig præference, men dog udkrystalliserede sig i flere kulturelt prægede aktivitetsfaktorer. Social kontakt/omgang med andre markerede sig heller ikke i nogle af faktorerne, men eksemplet *Være i det fri med familie/venner* var lige så højt værdsat som *Opleve naturen*. Nogle af de fundne faktorer handlede om at kunne isolere sig fra byens trafikstøj eller få afveksling fra byens gader, herunder mulighed for at kunne være alene. Disse faktorer blev generelt vurderet som vigtige. Så det er kun dele af hypotesen om den udbyggede Homo urbaniensis-model, der kan støttes af undersøgelsens resultater.

Grahns model for rekreation og energioverskud (1991b, side 124) stiger fra passiv rekreation, hvor hvileaktiviteten er den dominerende aktivitet, til aktiv rekreation (kreativ deltagelse), hvor man aktivt påbe-

gynder en aktivitet, der indbefatter og aktiverer andre. Modellen har form som en pyramide, hvor bunden er passiv rekreation og toppen er aktiv rekreation. Pyramiden skal illustrere, at alle har behov for at hvile og slappe af i grønne omgivelser og at muligheden helst skal være tæt på ens bolig, mens behovet for den aktive rekreation afhænger stærkt af hvor meget energioverskud den enkelte har. Dem med et stort overskud af energi kan desuden godt overkomme at tilbagelægge længere strækninger for at nå egnede rekreatiomsområder til f.eks. boldspil.

I den danske undersøgelse er det, bortset fra leg³⁷, mange af de forholdsvist passive rekreatiomsformer, der dominerer som vigtige aktiviteter og muligheder i undersøgelsen. Så blandt den almindelige befolkning er der nok et stort behov for passiv rekreation i grønne omgivelser. Dermed skal det ikke være sagt, at parkerne og de grønne områder ikke udnyttes aktivt, idet bl.a. forskerparret Kaplan & Kaplan (1989) anvender begrebet aktiv brug af naturen, hvis man har alle sanser åbne for stimuli fra naturen, mens besøgende, der er travlt optaget af at spille bold, har en passiv udnyttelse af naturen. Så hvis man sidder og slapper af, mens man lytter til fuglene og ser på spejlreflekserne i vandet og vindens bevægelse af bladene, er man en aktiv bruger af bynaturen.

Det fører over til teorier om, at naturoplevelser er vigtige for mennesket som modvægt til byens stress og jag med mange mennesker, stærk trafik, pludselige lyde og blinkende lysreklamer m.m. Kaplan & Kaplan (1989) har formuleret det som en teori om spontan og styret opmærksomhed, hvor spontan opmærksomhed (f.eks. at opmærksomheden fanges af et vindstøds bevægelse af blade eller en vandoverflade) er med til at man kan stresse af og "lade op" med ny energi mens styret opmærksomhed forbruger energi, fordi man skal koncentrere sig (f.eks. om at løse nogle arbejdsopgaver eller se efter om brugen af et bilhorn var en advarsel til én selv). Sorte (1994) har i sin forskning været inde på lignende begreber; tilførsel af mental energi og forbrug af mental energi. Han har fundet, at folk mener, at besøg i skov eller natur øger deres mentale energiniveau. Ulrich m.fl. (1995) har vha. film påvist, at naturfilm virkede afstressende på forsøgspersonerne, mens film med bymotiver og trafik ikke mindskede stressniveauet.

Ulrich (1984) har tillige fundet, at udsigt til grønt område, kan fremskynde helbredelsesprocessen for syge. Så naturkontakt kan også modvirke stress-reaktioner i forbindelse med sygdom. Marcus (1997) angiver også, at mennesker med stresset følelsesbetonet arbejde som f.eks. hospitalsarbejde føler, de bedre kan stresse af og få hold på følelserne ved ophold i grønne omgivelser. Så det store ønske om naturoplevelser i byens parker og grønne områder, som mange angiver som vigtigt/meget vigtigt, er måske ikke så overraskende et resultat.

³⁷ Leg er oftest en form for aktiv rekreation med kreativt engagement.

8 Konklusioner

8.1 Omfanget af besøg i byens parker og grønne områder blandt enkeltpersoner

I løbet af det sidste år havde næsten alle (98%) danske respondenter i enkeltpersonundersøgelsen besøgt byens parker og grønne områder. I løbet af de sidste 7 dage set over et år havde 77%³⁸ besøgt disse områder. Med udgangspunkt i antal besøg i løbet af de sidste 7 dage var besøghyppigheden i gennemsnit 2,7 ugentlige besøg og den typiske respondent havde haft 2 ugentlige besøg (medianen). Svarpersonerne i alderen 7-16 år havde haft flere parkbesøg og svarpersoner i alderen 71 år eller derover havde haft færre parkbesøg end svarpersonerne generelt. Tallene for besøghyppighed i denne undersøgelse er markant højere end andre tidligere danske parkundersøgelser, men de er til gengæld en anelse lavere end resultatet i en lignende svensk undersøgelse.

8.2 Omfanget af besøg i byens parker og grønne områder blandt foreninger og institutioner

Andelen af parkbesøgende danske foreninger og institutioner varierede meget efter forenings- og institutionstypen: Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge (97%), foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter (62%), foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed (37%) samt foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede (67%). Sammenlignet med Sverige var der markant færre foreninger og institutioner, der besøgte byens parker og grønne områder, hvilket muligvis skyldes kulturelle forskelle mellem Danmark og Sverige. Den største forskel var blandt foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed, hvoraf hele 84% anvendte disse områder i Sverige. Andelen af foreninger og institutioner, der syntes, at deres omfang af udendørsaktiviteter var utilstrækkeligt, var i alt i Danmark ca. en femtedel og i Sverige ca. en trediedel.

³⁸ Besøghyppigheden bør dog betragtes med forsigtighed, dels fordi henholdsvis 28% og 29% (totalt set) af enkeltpersonerne og foreningerne/institutionerne ikke besvarede spørgeskemaet og dels fordi andre undersøgelser har vist, at respondenter normalt har en tendens til at overdrive antallet af besøg.

Besøgshyppigheden³⁹ varierede i Danmark fra ca. 10 årlige parkbesøg blandt foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed til næsten 100 årlige parkbesøg blandt institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge. Medianen for besøgshyppigheden var 1-2 ugentlige besøg for alle fire hovedgrupper på nær blandt foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed, der havde en median på mellem 1-2 dage pr. måned og 1-2 dage pr. årstid. De vigtigste forskelle mellem Danmark og Sverige var, at de svenske idrætsforeninger havde mere end en dobbelt så stor en besøgshyppighed som de danske, mens de danske uddannelsesinstitutioner havde en besøgshyppighed, der var 3-5 gange så stor som de svenske. Forskellen i besøgshyppigheden blandt danske og svenske skoler afspejler måske en ændret undervisningsform i biologi med flere udflugter ud i de grønne områder nu end siden den svenske undersøgelse i 1984 og muligvis også naturværkstedernes popularitet i Danmark. Forskellen mellem idrætsforeningerne kan måske skyldes forskellige traditioner mht. det at anvende parker og grønne områder. En anden mulighed er, at der måske er færre sportsanlæg, der er lukkede for andre end medlemmer i Sverige end i Danmark, idet spørgsmålene i undersøgelsen kun omhandlede områder, hvortil alle havde adgang.

8.3 Barrierer for besøg i byens parker og grønne områder blandt enkeltpersoner

Hundemøg (69%), narkomaner (63%), mangel på tid (63%), dårligt vejr (60%) og alkoholikere (60%) var de mest angivne barrierer for parkbesøg blandt enkeltpersoner. Lang afstand blev angivet af 43%. Angivelserne skal ses i relation til at kun 14% havde måttet opgive et eller flere besøg i løbet af de sidste 7 dage samt at kun 4% følte sig utrygge i den nærmeste park/grønne område. Blandt de svenske enkeltpersoner, som kun kunne angive én hovedårsag, angav 61% mangel på tid.

8.4 Barrierer for besøg i byens parker og grønne områder blandt foreninger og institutioner

Mangel på tid (44%) og for lang afstand til et egnet område (33%) var de mest markante årsager til at mangle mulighed for parkbesøg eller til et utilstrækkeligt omfang af udendørsaktiviteter blandt foreninger og institutioner. Næsten en tiendedel af foreningerne og institutionerne med sigte

³⁹ Besøgshyppigheden bør dog betragtes med forsigtighed, dels fordi henholdsvis 28% og 29% (totalt set) af enkeltpersonerne og foreningerne/institutionerne ikke besvarede spørgeskemaet og dels fordi andre undersøgelser har vist, at respondenter normalt har en tendens til at overdrive antallet af besøg.

på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede angav, at de gerne ville besøge byens parker og grønne områder, men at de manglede mulighed herfor. Blandt de svenske foreninger og institutioner angav 51% mangel på tid og 49% for lang afstand til et egnet område som barriere.

8.5 Faktorer, der påvirker besøgshyppigheden blandt enkeltpersoner

Der blev fundet signifikant forskel på besøgshyppigheden blandt enkeltpersoner i byens parker og grønne områder i forhold til forskellige faktorer. Lang afstand til den nærmeste park eller grønne område mindskede antallet af besøg, mens hund i husstanden øgede antallet af besøg. Besøgshyppigheden afhang også af svarpersonens alder, idet de 7-16 årige var de hyppigste besøgende, mens ældre på 71 år eller derover havde det mindste antal parkbesøg. Hvis man følte sig tryk i det nærmeste grønne område og syntes, området var velegnet til det, man havde lyst til, havde man generelt flere besøg i byens parker og grønne områder end dem, der følte sig utrygge eller syntes området var uegnet. Svarpersoner fra husstande med 3-4 personer havde generelt lidt flere besøg og svarpersoner, der boede alene havde generelt lidt færre besøg. Personer, der boede i etagebolig havde generelt lidt færre besøg end personer, der boede i rækkehus eller i villa/parcelhus. Personer med adgang til have havde lidt flere parkbesøg end personer uden adgang til have. Der blev ikke fundet signifikante forskelle i besøgshyppigheden mht. køn, bil i husstanden eller erhvervsstatus (ledig, arbejdende, studerende, pensionist osv.).

Fordelingen af en parks brugere mht. alder, erhverv osv. synes i følge andre studier at afhænge af, hvordan den lokale befolkning fordeler sig på alder og erhverv, og hvor parken/området er lokaliseret i byen samt hvilke funktioner (arbejdspladser, boliger, institutioner) der ligger i området og hvilket omdømme det pågældende område har. Undersøgelsens resultater støtter, at afstand til et grønt område, et grønt områdes omdømme, lokalbefolkningens aldersfordeling og typen af funktioner (f.eks. børneinstitutioner) ved et grønt område sandsynligvis influerer på, hvem der kommer i området.

8.6 Kvaliteter som prioriteres i parker og grønne områder blandt enkeltpersoner

Vurderingen af, hvor vigtigt man syntes forskellige typer af parker, aktiviteter og muligheder var, varierede ikke meget mellem byer, køn, boligtype eller adgang til have. Til gengæld varierede vurderingen stærkt med forenings- og institutionstype og i enkeltpersonundersøgelsen stærkt med personens alder. I den svenske enkeltpersonundersøgelse varierede vigtigheden ligeledes især med svarpersonens alder, men i forhold til aktivitetstyper også i nogen grad til køn.

Blandt de danske enkeltpersoner var tre typer af muligheder og aktiviteter højt værdsat uanset alder: Sanseoplevelser i tilknytning til grønne omgivelser (opleve årstidernes vekslen, føle vejret, lytte til vinden i træer og buske, se/dufte blomster osv.), opholdsaktiviteter (nyde solen, hvile/slappe af, spise medbragt mad og drikke) og afveksling (få frisk luft, blive i bedre humør, få afveksling fra byens gader, fred og ro til at tænke i og at kunne være alene). Uformelle fredelige grønne områder (træer, buske, højt græs og blomstrende urter samt fred og ro) og områder med dyreliv (egern, pindsvin, fugle, regnorme, snegle, biller og sommerfugle) var de mest værdsatte af alle aldersgrupper. De højt værdsatte typer af parker, aktiviteter og muligheder for både Danmark og Sverige var naturindhold, få frisk luft og kunne være alene.

8.7 Kvaliteter som prioriteres i parker og grønne områder blandt foreninger og institutioner

Svarene fra både de danske og de svenske foreninger og institutioner mht. parktyper kunne udtrykkes i fire hovedclustre (det formelle anlæg, det store fredelige naturprægede område, den robuste legepark og den idrætsprægede park) og i flere forholdsvis ens faktorer. Derimod var der i forhold til de forskellige typer af aktiviteter og muligheder noget større forskel, især mht. de fundne clustre, hvoraf kun knapt halvdelen var fælles (sport, leg, spejderaktiviteter og hundeaktiviteter). Sammenligningen af de præferencefaktorer, der er fundet i de to enkeltpersonundersøgelser, viste, at de fleste af de danske faktorer til aktiviteter og muligheder havde fælles træk med de svenske. Derimod var det kun godt halvdelen af de danske faktorer til parkkarakterer, der havde fælles træk med de svenske. Blandt de fire danske hovedgrupper af foreninger og institutioner var vigtigheden af de forskellige typer af parker, aktiviteter og muligheder så forskellig, at der ikke var nogle fælles vigtige træk.

8.8 Kvaliteter som prioriteres i parker og grønne områder i følge andre studier

I forhold til behovet for at opleve naturen, har flere forskere peget på, at oplevelsen af grønne områder og natur er afstressende for mennesket som modvægt til bylivet med bygninger, trafik, støj, mange mennesker osv. og til et evt. stressende følelsesbetonet arbejde. I denne undersøgelse var der både blandt enkeltpersonerne og flere af foreningerne og institutionerne for børn, unge, ældre, syge og handicappede et stort ønske om natur og naturoplevelser. At muligheden for at kunne tænke og slappe af i fred og ro er en vigtig kvalitet, støttes også af andre studier. Andre studier af forskellige aldersgrupper (børn/småbørnsforældre, teenagere, pensionister) har peget på mulighed for kontakt med andre, mulighed for forskellige

aktiviteter og mulighed for at få en skønhedsoplevelse som vigtige kvaliteter. Ønsker om kontakt med andre, aktiviteter som leg, sport, motion mv. og skønhedsoplevelser var ikke så fremtrædende i dette studie og syntes mere knyttet til personernes alder.

9 Referencer

Agricola, Sigurd (1996). Freizeittrends. *LA Landschaftsarchitektur* 7, 96, p. 28-30.

Andersen, Dines (1995). *Skolebørns fritid. De 7-15-åriges levikår og fritidsanvendelse i 1993 sammenlignet med 1987*. Rapport 95:2. Socialforskningsinstituttet.

Appleton, J. (1975). *The Experience of Landscape. Behaviour and Environment*. (kap. 3). London.

Axelsson-Lindgren, C. (1990). Upplevda skillnader i skogbestånd, p. 6:24-41. *Stad & Land* nr. 87. Alnarp.

Berggren-Bärring, A.-M. & Grahn, P. (1995). *Grönstrukturens betydelse för användningen. En jämförande studie av hur människor i barnstugor, skolor, föreningar, vårdinstitutioner m.fl. organisationer utnyttjar tre städers parkutbud*. Rapport 95:3. Institutionen för landskapsplanering, Alnarp & Institutionen för landskapsplanering Ultuna. Sveriges Lantbruksuniversitet. 1995.

Berglund, Ulla (1996). *Perspektiv på stadens natur. Om hur invånare och planerare ser på utemiljön i staden*. Institutionen för arkitektur och stadsbyggnad. Kungliga Tekniska Högskolan. Stockholm.

Berglund, Ulla & Jergeby, Ulla (1989). *Uteliv. Med barn och pensionärer på gård och gata i park och natur*. Byggforskningsrådet, Statens råd för bygnadsforskning. Stockholm.

Berglund, Ulla, Jergeby, Ulla & Kreutzfeldt, Ute (1985). *Ute till vardags. En studie av hur hemarbetande och barn utnyttjar friytorna i Aspudden och Gröndal i Stockholm*. R 101:1985. Byggforskningsrådet.

Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G. & Stone, A.M. (1992). *Public space. Cambridge Series in Environment and Behavior*. Cambridge University Press.

Christensen, Linda (1973). *Friarealer på Vesterbro*. Rapport nr. 23. Institut for Veje, Trafik og Byplan. Danmarks Tekniske Højskole. Lyngby.

Danmarks Statistik (1996). *Statistisk Årbog 1996*. Danmarks Statistik.

ECO-analyse (1991). *Odense Kommune og borgerne*. Rapport fra brugerundersøgelse 1990: Hvad synes du om Odense Kommune? Odense.

Eriksen, Aase (1985). *Playground Design. Outdoor Environments for Learning and Development*. Van Nostrand Reinhold Company Inc. New York.

Fridberg, Torben (1994). *Kultur- og fritidsaktiviteter 1993*. Rapport 94:6. Socialforskningsinstituttet. København.

Gadet, Jos (1997). Ut på torvene, ut i parkene. *Landskap* nr. 1. Tidsskriftforlaget AS, Oslo.

Gehl, Ingrid (1971). *Bo-miljø*. SBI-rapport nr. 71. Statens Byggeforskningsinstitut.

Gehl, Jan (1987). *Livet mellem husene. Udeaktiviteter og udemiljøer*. Arkitektens Forlag. København.

Grahn, Patrik & Sorte, Gunnar (1985). Hur används parken? Om organiserade gruppers bruk av grönområden. Del 1. *Stad & Land* nr. 39. Alnarp.

Grahn, Patrik (1988). *Egen härd - guld värd. Institutioners och föreningars behov av egna grönområden*. 88:8. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp.

Grahn, Patrik (1989). *Att uppleva parken. Parkens betydelse för äldre, sjuka och handikappade skildrade genom dagböcker, intervjuer, teckningar och fotografier*. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp 1989.

Grahn, Patrik (1991a). Framtidens parker - Parker att utvecklas i. (ed, Sorte, G.) Dokumentation från symposiet "Parker för framtiden" samt konferensen "Morgondagens parker" i 1989. *Stad & Land* nr. 91. MOVIMUM/Institutionen för landskapsplanering, Alnarp, Sveriges Lantbruksuniversitet.

Grahn, Patrik (1991b). Om parkers betydelse. *Stad & Land* nr. 93. Movium/institutionen för landskapsplanering; Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp 1991.

Grahn, Patrik (1991c). Landscapes in Our Minds: people's choice of recreative places in towns. *Landscape Research* 16 (1).

Grahn, Patrik (1993). Planera för bättre hälsa! - om sambandet mellan grönområden och hälsa. In: *Planera för en bärkraftig utveckling*, s. 109-121. Byggforskningsrådet.

Grahn, Patrik & Larsson, Caroline (under udarbejdelse). *Stadens grönområden. Hur de används och vad som tiltalar besökerna*. Institutionen för landskapsplanering, Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp.

Gälzer, R. (1980). *Beitrag zur methodischen Grünplanung für Großstädte*. Lehrstuhl für Landschaftsarchitektur. Fakultät für Landwirtschaft und Gartenbau der Technischen Universität München.

Henriksen, S.E., Löfqvist, K. & Werner, I.B. (1976). *Park i stad. Utnyttjande och kostnader i fem Stockholmsparker - metoder för erfarenhetsåterföring*. Statens råd för byggnadsforskning. Afdelingen för strukturekonomi, Lantbrukshögskolan, Uppsala. T18:1976.

Hjort, Bobo (1983). *Var hör människan hemma?* (p. 41-65). KTH Stockholm.

Jensen, Frank Søndergaard & Koch, Niels Elers (1997). *Friluftsliv i skovene 1976/77-1993/94*. Forskningsserien nr. 20, Forskningscentret for Skov & Landskab. Hørsholm.

Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *Experience of Nature*. Cambridge.

Koch, Niels Elers & Jensen, Frank Søndergaard (1988). *Skovenes friluftsfunktion i Danmark. IV. Del. Befolkningens ønsker til skovenes og det åbne lands udformning*. Det forstlige Forsøgsvæsen i Danmark. 41:243-516.

Kommunernes Landsforening (1996). *Kommunalstatistiske Meddelelser*. Social- og sundhedsvæsen - konto 5. Tabel 5.2: Dagpleje- og daginstitutioner for børn og unge. Kommunernes Landsforening.

Küller, R. & Küller, M. (1994). *Stadens grönska, äldres utevistelse och hälsa*. R24:1994. Byggforskningsrådet.

Lieberg, M. (1992). *Att ta staden i besittning. Om ungas rum och rörelser i offentlig miljö*. Byggnadsfunktionslära, Arkitektursektionen, Lunds Universitet.

Lynch, Kevin (1960). *The Image of the City*. The Technology Press & Harvard University Press.

Malmberg, Torsten (1980). *Human territoriality. Survey of behavioural territories in man with preliminary analysis and discussion of meaning*. s. 149-161. Department of Social Geography. University of Lund. Sweden.

Manly, B.F.J. (1994). *Multivariate Statistical Methods*. Chapman & Hall.

Marcus, Clare Cooper (1997). Nature as Healer. Therapeutic Benefits in Outdoor Places. *Nordisk Arkitekturforskning*, 1997:1, p. 9-20. Sverige.

Miljøstyrelsen (1994). *MiljøDanmark*. Årgang 8, nr. 5, nov. 1994. Miljøstyrelsen, Miljø- og Energiministeriet.

Milton Keynes Development Corporation (1988). *Study of the Use and Perception of Parks in Milton Keynes 1987*. Milton Keynes Development Corporation. Recreation Unit. Study 18.

Nordström, M. (1986). *Platsens psykologi - Om att tillägna sig sin miljö*. Statens institut för byggnadsforskning.

Owens, Patsy E. (1988). Natural landscapes, gathering places, and prospect refuges: Characteristics of outdoor places valued by teens. *Children's Environments Quarterly*. Vol. 5. No. 2.

Sorte, Gunnar (1994). Den moderne människan och skogen. *Skog & Forskning* 1-1994.

Sorte, Gunnar (1995). Homo urbaniensis: Forelæsning i Landskapsarkitekturens miljöpsykologi. Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp. Föråret 1995.

Ulrich, R. (1984). View Through a Window May Influence Recovery from Surgery. *Science* 224, p. 420-421.

Ulrich, R.S., Simons, R.F., Losito, B.D., Fiorito, E., Miles, M.A. & Zelzon, M. (1995). Stress recovery during exposure to natural and urban environments. In: *Readings in Environmental Psychology. Landscape Perception*. Editor; Sinha, A. (Samling af artikler fra *Journal of Environmental Psychology*). (Artikel fra 1991).

University of Edinburgh (1980). *A study of four parks in and around Glasgow*. Tourism and recreation research unit, University of Edinburgh.

University of North London (1995). Market research Survey of People using the Royal Parks. Annual Report 1994. Centre for Leisure and Tourism Studies, University of North London.

Yttri, Dag (1997). Om livsstil sin betydning for anvendelse og oplevelser av parker og byrom. Debatindlæg på "Den moderne by - forankring og forandring". 15. Byplanforskersmøde 30.-31. oktober 1997, Danmark.

**Park use and constraints on park use
among associations and institutions**

Park use and constraints on park use among associations and institutions

1. Abstract

This article focuses on which associations and institutions in Denmark use urban parks and which ones do not. It also focuses on what constraints associations and institutions have in relation to the use of urban parks. The results presented are based on a quantitative survey with questionnaires to 1,900 Danish associations and institutions. Two thirds of the Danish associations and institutions use urban parks. The most marked constraints for given the answer 'not enough outdoor activities' or 'lack of the possibility of visiting urban parks' among Danish associations and institutions are lack of time and too far to a suitable park. Almost one tenth of the Danish associations and institutions that help and support the elderly, sick and handicapped lack the possibility of visiting urban parks even though they would like to do so. Compared with a Swedish survey, significantly fewer Danish associations and institutions use urban parks. This and other differences as well as similarities between Danish and Swedish associations and institutions are discussed.

2. Introduction

Most surveys concerning the use of public parks include users on an individual base only. Just a few surveys have dealt with the use of urban parks among associations and institutions. Grahn & Sorte (1985) found that almost all (91%) of 2,000 randomly chosen Swedish associations and institutions, such as day nurseries, sports clubs, educational institutions, scouts, homes for the elderly or the handicapped, and local activity associations, used urban parks regularly. Health effects of experiencing nature and greenery have been reported by Ulrich (1984), Grahn (1989), Kaplan and Kaplan (1989), Küller et al (1990), Hartig et al (1991), Grahn (1993), Hull and Michael (1995), Parsons (1995), Ulrich et al (1995) and Marcus (1997), so the number of associations and institutions using urban parks is interesting, since park visits as common activities among associations and institutions might have a beneficial effect on the health of their members and residents.

In Denmark, the population to a large extent is organised in associations. Almost the whole population (86%) between 16 and 74 years is a member of least one association or organisation. Excluding organisations like trade unions and organisations for the self-employed, the percentage is 70%. One third are members of a sport club and one fourth of cultural organisations. Environmental organisations and societies for the prevention of different diseases each make up a tenth (Fridberg 1994). More than 80% of the Danish children between 7 and 15 years take part in organised leisure activities like sports, scouts and music lessons (Andersen 1995). The Danish children also spend a lot of time in day nurseries, schools and after-school recreation centres - approximately 25,000 hours of their life from birth till the end of secondary school (Sigsgaard 1996). But how much do associations and institutions use urban parks?

3. Definitions

In the Danish questionnaire used in this study, urban parks were defined as all kinds of green areas open to the public within the city or in the neighbourhood of the city. These green areas could be parks, city gardens, playgrounds, cemeteries, sports grounds or different kinds of nature areas such as forests, lakes and wetlands, meadows, etc. In the questionnaire, park visits were defined as both visits in and passing through urban parks.

4. Methods and response rates

4.1 Selection of respondents and type of questionnaires

An approach similar to that used by Grahn & Sorte (1985) was also used in this Danish survey, that is to say, a selection of addresses of associations and institutions randomly picked from telephone books and other public lists with addresses of associations and institutions. Berggren-Bärring & Grahn (1995) grouped the associations and institutions into four different categories in order to follow the trend of the questionnaire survey by Grahn & Sorte (1985).

The four categories of associations and institutions:

1. Institutions with an educational aim for *children and young people*
2. Associations for *sport and outdoor activities*
3. Associations and institutions for *cultural and ideological work*
4. Associations and institutions that help and support the *elderly, sick and handicapped*.

These associations and institutions will also be called organisations in this paper. In order to compare organised outdoor life in urban parks in Denmark and Sweden, it was decided to use the same four categories in this Danish survey.

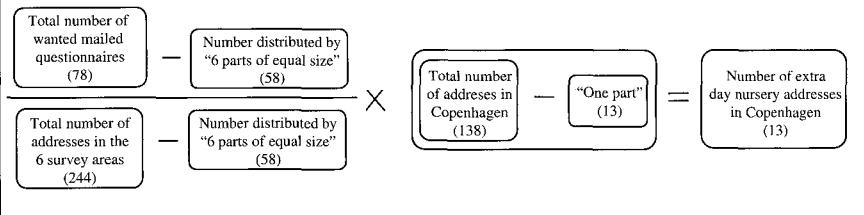
The aim was to send out a total of 2,000 questionnaires in six different cities with approximately 500 questionnaires in each category and a relatively equal number in each city. As in Grahn's and Sorte's survey (1985), the principle of choosing more cities in the most densely populated regions was followed. The six Danish urban areas in the survey are Copenhagen (477,000¹ inhabitants) and the nearby urban area Ballerup (45,000) on Zealand (Statistical yearbook of Copenhagen 1996), the cities of Århus (199,000) and Randers (52,000) in the middle of Jutland, and the cities of Aalborg (96,000) and Hjørring (26,000) in the northern part of Jutland (Danmarks Statistik 1997). These six urban areas will also be called cities in this paper.

The number of category 1 and 2 organisations exceeds the number of category 3 and 4 organisations, and the number of most organisations, for instance day nurseries, is bigger in a big city than in a small city. Because of the hypothesis that visiting patterns and preferences would be more connected to the type of organisation than to the geographical location of the organisation, a weighted randomisation was carried out for testing the hypothesis. Approximately one third of the addresses of category 1 and 2 organisations and approximately two thirds of the addresses of category 3 and 4 organisations were used to find 500 addresses in each category. See

example 1 with the weighting of the number of day nurseries as an example. Unfortunately not all types of associations were listed in public material. This was the case for allotments associations and associations for the elderly, where indirect mailing had to be used via the main organisations. Category 2 and 3 questionnaires were mailed in November 1995 and category 1 and 4 questionnaires were mailed in February 1996. Adjusted for return mail because of 'incorrect address' or 'the association has stopped working', a total of 1,915 questionnaires were counted as posted. The questionnaire was followed by up to 3 reminders.

Example 1

In category 1, 32% of the addresses were going to be used which gives 78 addresses for day nurseries (32% out of a total of 244 day nursery addresses). These 78 addresses were first divided into 6 parts of equal size, one part to each city: $78/6=13$ day nurseries in each city. But because the number of day nurseries in some of the cities was less than 13, only 58 addresses were used this way. The remaining addresses were distributed with regard to the total number of day nursery addresses in the cities with more than 13 day nurseries. In the example, day nurseries in Copenhagen are used. To the 13 addresses from one of the "6 equal parts", 13 extra addresses were added to give a total of 26 day nursery addresses in Copenhagen:

The questionnaire had a letter enclosed addressed to the president of the association or the leader of the institution. These addressees were asked to let the person in charge of outdoor activities answer the questions. Closed questions (checklists) were used. Associations and institutions who used urban parks (users) were asked to respond to all the questions. Associations and institutions who did not use urban parks (non-users) and who did not need activities in urban parks were asked just to respond to a few questions about the association or institution, while non-users who would like to visit urban parks but lacked the possibility of doing so were asked to respond to all questions except the questions relating to visiting patterns.

4.2 Response rates

After adjusting for unusable answers and double answers, the response was 1,354² usable answers giving a total response rate of 71%. The response rate in the four categories was 88% in category 1 (Children and young people), 63% in category 2 (Sport and outdoor activities), 64% in category 3 (Cultural and ideological work) and 67% in category 4 (Elderly, sick and handicapped). (Table 1).

Table 1. Differences in number of responses from and response rate for different associations and institutions.

Number of responses	Associations and institutions	Response rates %
441	Category 1 – Children and young people	88
77	Day nurseries	92
115	Kindergartens/nursery schools	91
102	After-school recreation centres	84
73	Age-integrated child-care centres	87
74	Different educational institutions (age 7-19)	86
367	Category 2 – Sport and outdoor activities ^a	63
157	Outdoor sports ^a	77
67	Indoor sports ^a	74
73	Scouts	75
33	Associations within nature, fishing, riding, etc.	67
37	Allotment associations	27
266	Category 3 – Cultural and ideological work	64
77	Cultural, immigrant and leisure associations	55
94	Associations within art, music, dance, theatre etc.	72
95	Religious, political and humanitarian associations	66
280	Category 4 – Elderly, sick and handicapped	67
108	Residential homes and day centres	79
117	Handicap and rehabilitation institutions ^b	81
52	Handicap and sickness benefit associations ^c	73
3	Associations for the elderly ^d	5
1354	Associations and institutions in all ^a	71

^aSee note 2.

^bThis sub-category includes institutions like child-care institutions for physically or mentally handicapped children, drug addiction clinics, health service and welfare centres.

^cThis sub-category includes sports clubs for handicapped people.

^dSee note 3.

One reason for the low response rate in categories 2 and 4 was probably the need to use indirect mail. This approach excluded the possibility of reminders. Without the allotment associations, the response rate was 75% in category 2. Category 4 had a response rate of 79% without associations for the elderly. In category 3 the response rate was 64%, which was mostly caused by a low response from cultural, immigrant and leisure associations (55%). In spite of these low response rates for the indirectly mailed questionnaires and from the cultural, immigrant and leisure associations, it was found that the total response rates in each of the four categories were acceptable for use in statistical calculations. Statistical calculations for the sub-groups in each category were also found to be acceptable, except for the allotment associations and associations for the elderly (see Table 1). Though some statistics for the allotment associations are presented, when this sub-group affects the statistical calculations for category 2 in a different way from the other sub-groups in this category.

5. Results

5.1 Users and non-users

Almost 100% (see Figure 1) of the associations and institutions in category 1 (Children and young people) used urban parks.

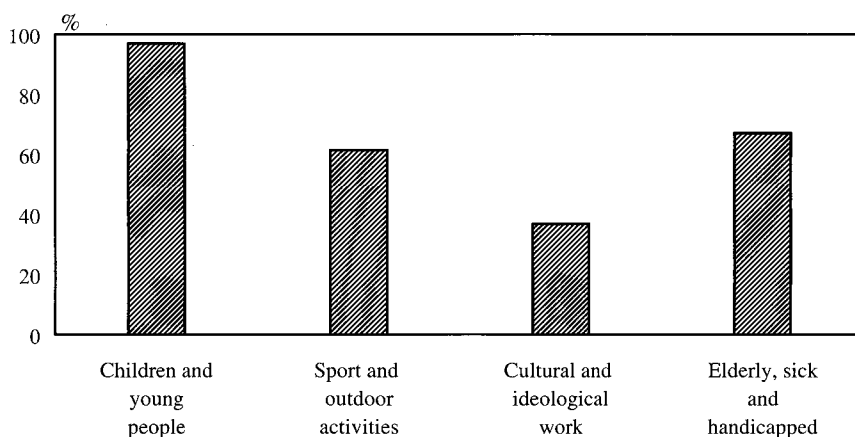

Figure 1. Percentage of associations and institutions with activities that involve visiting urban parks as a group. Passing through urban parks is also counted as a park visit.

n = 441, 368*, 266, 280. *See note 2.

Approximately 60% of the associations and institutions in category 2 (Sport and outdoor activities) used urban parks, but there were large differences in this category. (Figure 2). Taken as a whole, associations and institutions in category 3 (Cultural and ideological work) had less than 40% who used urban parks. Associations and institutions in category 4 (Elderly, sick and handicapped) had on average almost 70% park users, but only 33% of the handicap and sickness benefit associations were park users compared with 75% of the residential homes and day centres and 76% of the handicap and rehabilitation institutions.

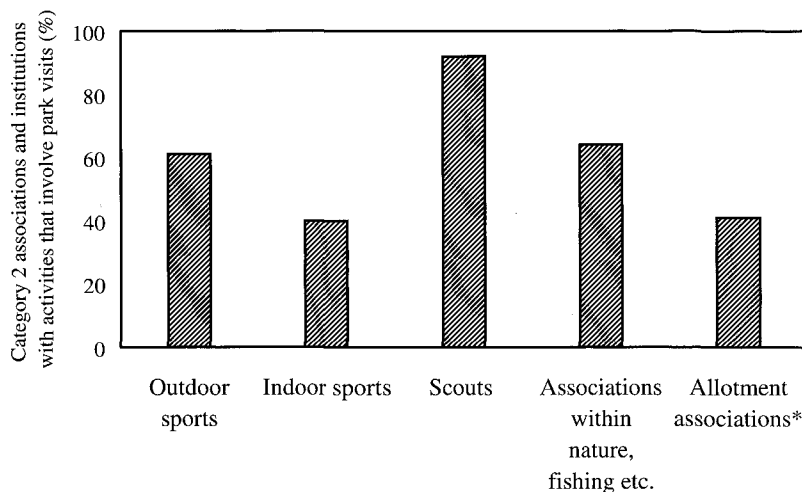

Figure 2. Percentage of different associations and institutions for sport and outdoor activities that have activities which involve park visits.
n = 157, 68, 73, 33, 37. * Low response rate. See note 4.*

Associations and institutions who used urban parks were asked whether they had enough outdoor activities or not. In categories 1, 2 and 3, approximately one third of the users found the number of activities insufficient, while in category 4, this applied to almost the half of the users (Figure 3). Non-users were asked whether they would like to visit urban parks, but lacked the possibility of doing so, or whether they did not need to do activities in urban parks. More than half of the associations and institutions in category 3 (Cultural and ideological work) answered that they did not need to use urban parks. This figure was one third in category 2 (Sport and outdoor activities) and one fifth in category 4 (Elderly, sick and handicapped), while it was only 2% in category 1 (Children and young people).

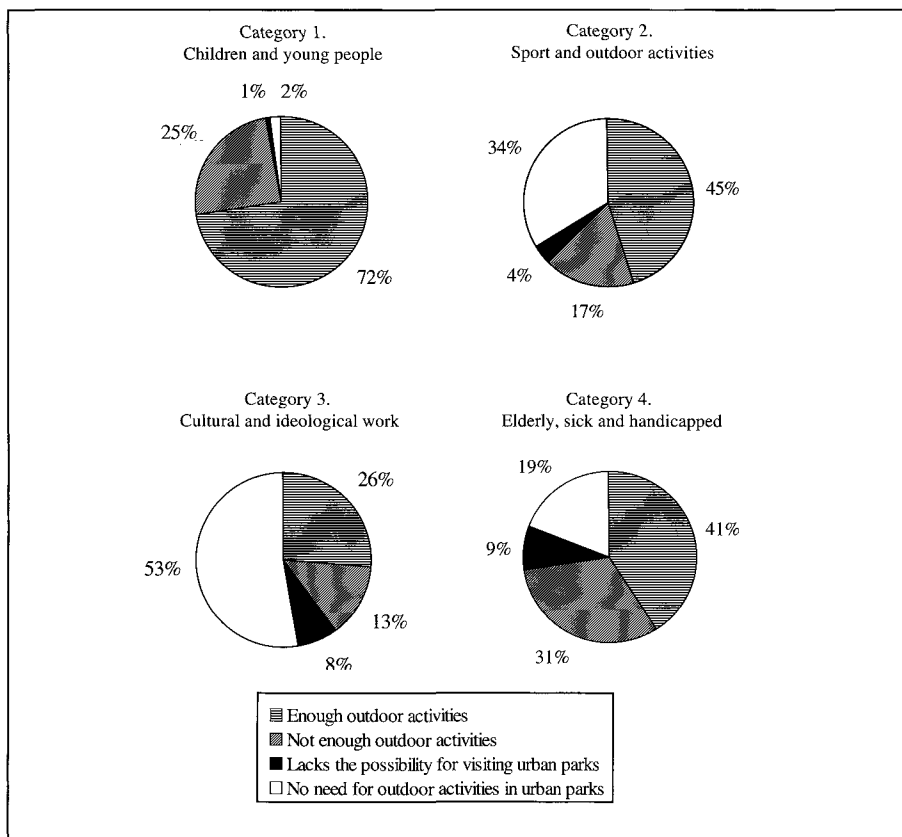

Figure 3. Proportions of users with enough or not enough outdoor activities and non-users who lack possibility for park visits or who do not need activities in urban parks.

n=436 (Category 1), 349 (Category 2), 239 (Category 3), 255 (Category 4).

Especially the non-users in the sub-category of residential homes and day centres would like to visit urban parks without being able to do so. This was the case for 63% (17 out of 27). Also a large proportion (5 out of 12) of the non-users in the sub-category of associations within the mixed field of nature interest, fishing, horse riding, model plane flying etc. would like to make park visits, but this group is too small and mixed for statistical analysis. The remainder of the sub-categories in the four categories had less than 10% who stated lack of possibility as a reason for being non-users.

5.2 Constraints on park visits

The most marked constraints for not enough outdoor activities or for lack of the possibility of visiting urban parks were lack of time and too far to a suitable park (Figure 4). Lack of time was especially the cause for category 1 (55%) and category 4 (49%), but also for category 3 (38%). Too far to a suitable park was checked off by approximately one third of each category. Almost 50% of the associations and institutions in category 2 stated lack of a suitable park within or near the city as a reason. It is mostly outdoor and indoor sports and scouts who checked off this constraint. The sport clubs would like areas for soccer, basketball, beach volleyball etc. in the parks and also forests, while the scouts would like nature areas and forests.

The reasons stated by the non-users among residential homes and day centres who would like to use urban parks were especially lack of time, but also too far to a suitable park, lack of own means of transport and lack of interested people at the institution. Three institutions added causes like poor health and mobility among their residents.

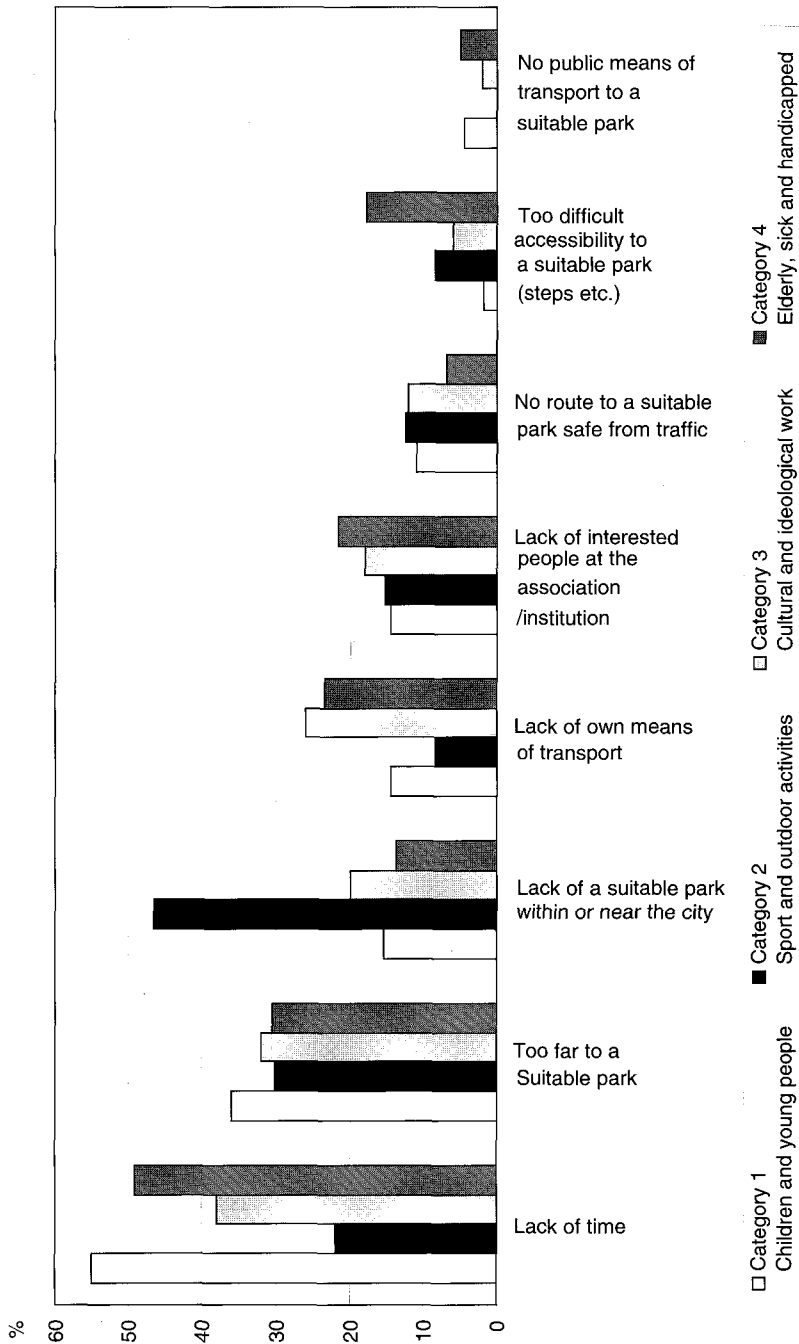

Figure 4. The variety of reasons for the institutions and associations to not have enough outdoor activities or to lack possibilities for park visits. $n=111,73,50,102$. Each association or institution could indicate more than one reason. Therefore the total of the answers exceeds 100%.

5.3 Visiting patterns for associations and institutions in urban parks

The average number of annual park visits in the categories varied considerably, depending on whether the non-users are included in the calculations or not (Figure 5). Category 1 (Children and young people) had the highest frequency with almost a hundred visits per year, and category 3 (Cultural and ideological work) had the lowest frequency with only 10 visits per year. Both category 2 (Sport and outdoor activities) and category 4 (Elderly, sick and handicapped) had around 50 park visits per year. Most of the average differences in the sub-categories follow the trend of the category in question, but there are exceptions. Particularly allotment associations⁴ in category 2 had a big difference, with around 60 visits per year when non-users were included and over 200 visits per year when non-users were not included (Figure 6).

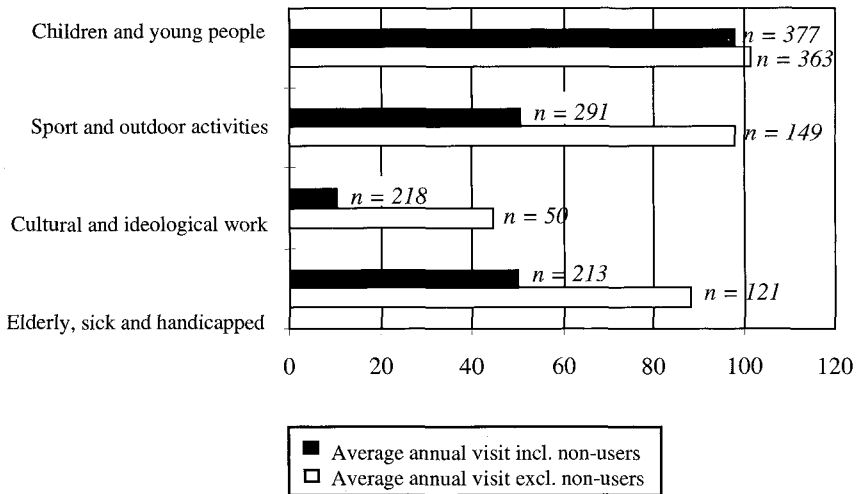

Figure 5. Average number of annual park visits for the four categories including and excluding non-users.

Users who have not marked off all four seasons in the questionnaire are excluded in the calculations. The number of annual park visits for non-users are computed as zero visits.

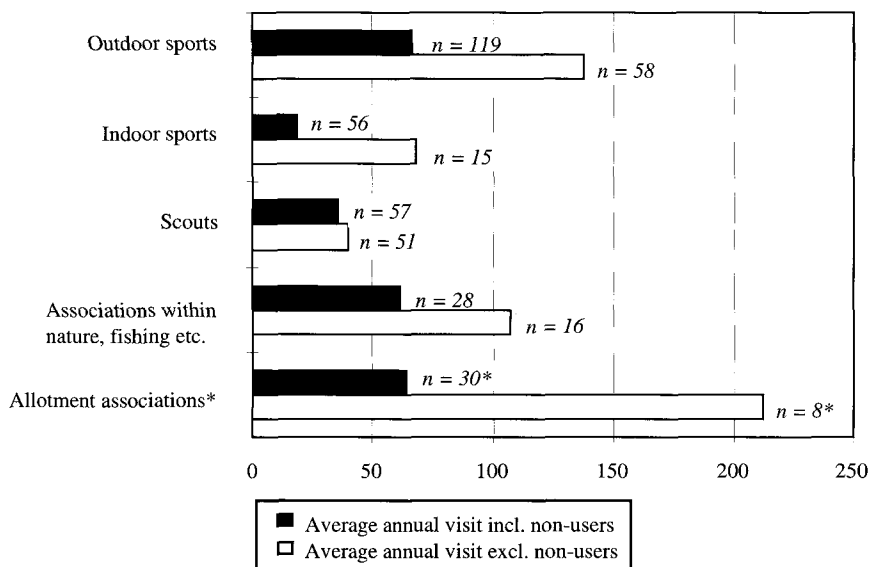

Figure 6. The average number of annual park visits among the associations and institutions in Category 2 - Sport and outdoor activities. Calculation method described in Figure 5. * Low response rate. See note 4.

Even though the definition of a park visit included passing through an urban park, less than 2% of the organisations marked that they usually had visits of less than 5 minutes. Usually visits were between 1 and 2 hours, but visits of half-an-hour or 2-3 hours were also normal. It was possible to mark off several alternatives.

Category 1 and category 4 organisations visited urban parks further away more often, but category 1 organisations also had many visits within shorter distances (Figure 7). All four categories had $\frac{1}{2}$ -1 km as a median⁵, but within category 2 there were large differences, from 50-100 m as a median⁵ for allotment associations⁴ to 2-3 km as a median⁵ for associations within nature interests etc. Indoor sports had a median⁵ of 1-2 km.

Means of transportation varied most among the categories, but some of the sub-groups differed from each other (Figure 8). Half or more of all the organisations usually walked to the urban parks, especially institutions within child care and education.

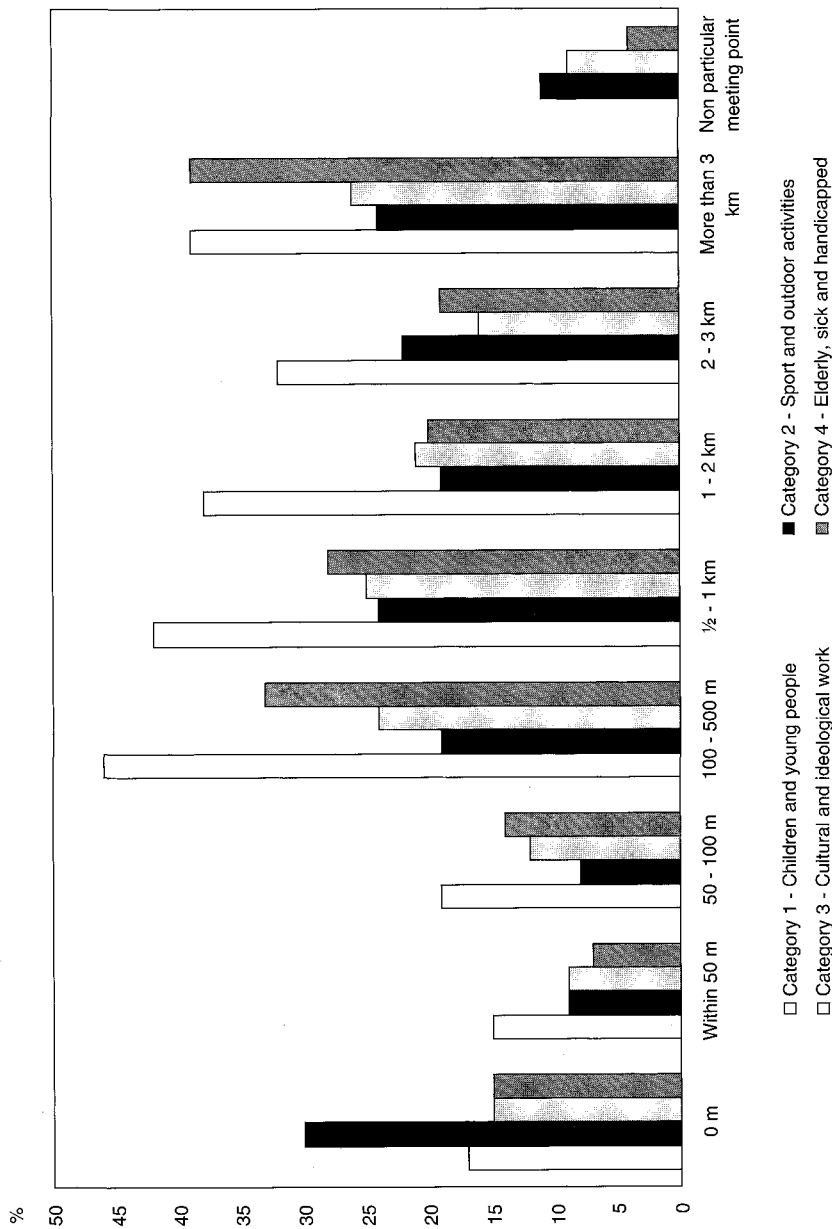

Figure 7. Proportion of associations and institutions with the various distances from their normal meeting place to the urban parks they usually visit.
n=418,218,89,174. Note that each association or institution have had the possibility to mark off more than one answer. Therefore the total of the answers exceeds 100%.

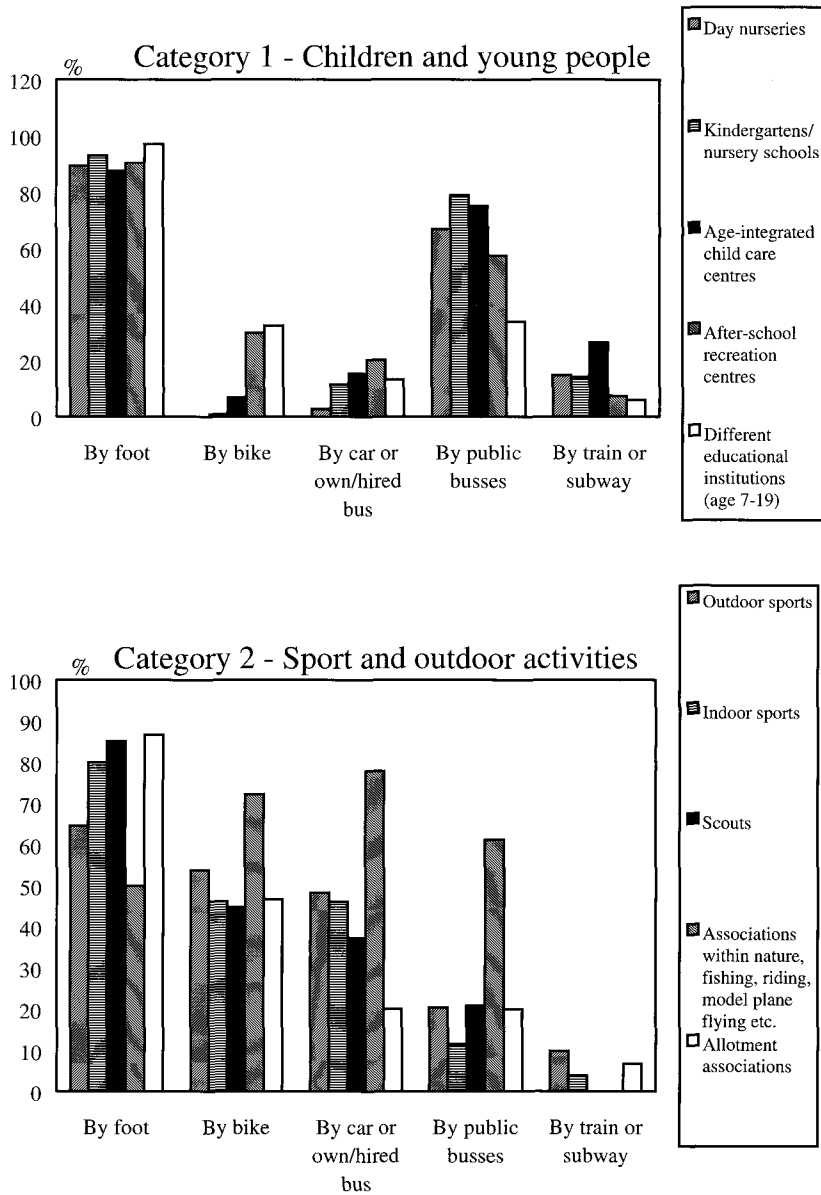

Figure 8. Means of transportation usually used by the four categories of institutions and associations.

Note that each association or institution have had the possibility to mark off more than one answer. Therefore the total of the answers exceeds 100%.

Category 1: n=75,114,72,94,68

Category 2: n=93,26,67,18,15

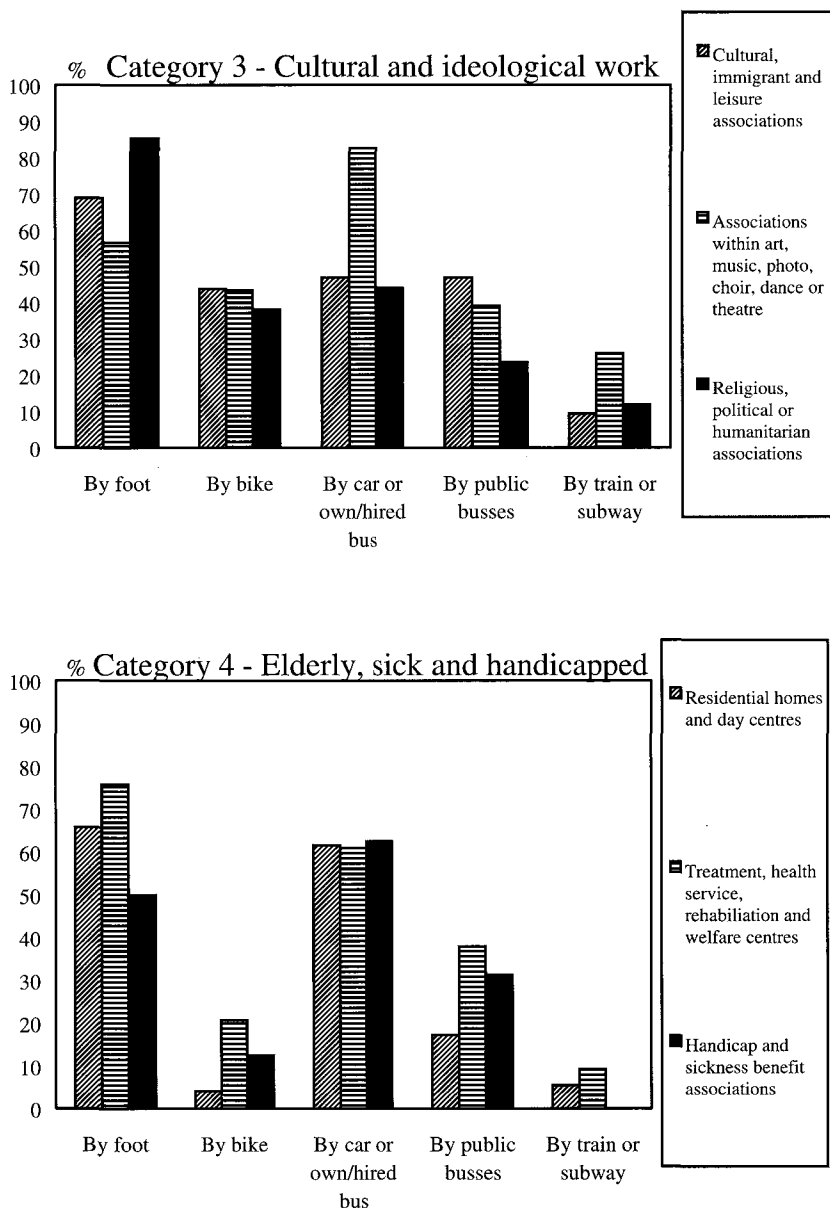

Figure 8 (continued).

Note that each association or institution have had the possibility to mark off more than one answer. Therefore the total of the answers exceeds 100%.

Category 3: n=32,23,34

Category 4: n=73,87,16

Child-care centres, educational institutions and associations within nature interests etc. used public busses a lot. Cycling was mostly used by category 2 and 3 organisations. Particularly associations within art etc. and associations within nature interests etc., but also category 4 organisations, used private transport more.

5.4 Tests of relationship between frequency of park visits and categories and cities.

A test of general association as a part of Cochran-Mantel-Haenzel Statistics in SAS gives the possibility of testing if there is a relationship between nominally scaled categorical data. For ordinally scaled categorical data, the mean-score statistics can be used to test a relationship (Stokes et al 1995).

Statistics for categories by use (yes or no), controlling for cities, showed that the null hypothesis of no partial association must be rejected at level 0.001 with a chi-square value of 295 and resulted in the alternative hypothesis of general association. Statistics for cities by use, controlling for categories, gave a probability of 0.094 and a chi-square value of only 9. That is to say, there was a significant general association between use of urban parks and the category of an organisation, but no association in this survey between use and the geographical location of an organisation.

Statistics for categories by visit frequency in the summer (1-7 days a week, 1-2 days a month or 0-2 days during the summer), controlling for city regions (Greater Copenhagen, Middle of Jutland or Northern part of Jutland), resulted in a rejection of the null hypothesis at level 0.001 (chi-square=106) and an acceptance of the alternative hypothesis of mean score location shifts. That was also the case in the spring (chi-square=101), in the autumn (chi-square=74) and in the winter (chi-square=65). The conclusion is that for all four seasons of the year within the last 12 months the visit frequency in urban parks was clearly associated with category of organisation. The general picture is that almost all of the category 1 organisations had at least 1 visit a month, while category 3 organisations had a strong tendency to a visit frequency of only 0-2 days during the periods in question in all three city regions.

The reverse statistics for city regions by visit frequency in the four periods, controlling for categories, resulted in a rejection of the null hypothesis at level 0.001 (chi-square=15) and an acceptance of the alternative hypothesis of mean score location shifts for the summer period and a tendency to rejection of the null hypothesis for the autumn period ($p=0.086$, chi-square=5). For the winter ($p=0.506$) and the spring ($p=0.115$) the null hypothesis of no association was accepted.

A more detailed analysis revealed that category 3 (Cultural and ideological work) had relatively many organisations using urban parks 1-7 days a week during the summer in Greater Copenhagen, while in the northern part of Jutland this category had relatively few organisations with a visit frequency of 1-7 days a week and relatively many organisations with a visit frequency of 1-2 days a month. The tendency to a significant association in the autumn was caused by category 2 (Sport and outdoor activities). This category tended to have had relatively few organisations visiting urban parks 0-2 days during the autumn in Greater Copenhagen and relatively few organisations visiting 1-2 days a month in the middle of Jutland, while in the northern part of Jutland this category tended to have had relatively few organisations visiting 1-7 days a week and relatively many organisations visiting 1-2 days a month.

6. Discussion and comparison with Swedish results

In all, 69% of the Danish associations and institutions used urban parks, while the result from Sweden was 91% (Grahn & Sorte 1985). I would interpret this difference as a difference in the culture among associations and institutions in Denmark and in Sweden as regards their use of urban parks.

The percentage of users among Swedish Category 1 organisations (Children and young people) was 96-100% which is the same as the Danish result. Also in the Swedish Category 2 organisations (Sport and outdoor activities) there was a considerable variation of users in the sub-categories. Indoor sports had 55% users compared with only 40% in Denmark. Almost all (98%) of the Swedish outdoor sports used urban parks compared with only 61% in Denmark. The remainder of the sub-categories in this category had 95% users in Sweden which is higher than the percentage of Danish users. The most remarkable difference is between Danish and Swedish Category 3 organisations (Cultural and ideological work). Here the Danish users (37%) are less than half of the Swedish users (84%). Category 4 organisations (Elderly, sick and handicapped) in Denmark had 67% users while this figure was 80% in Sweden.

These numbers show that the culture among Danish and Swedish public institutions like child care institutions and residential homes may be quite similar as regards the number of institutions using urban parks. This is not the case for non-public organisations like sport clubs and cultural associations. Here the traditions seem very different. One reason for the different traditions could be that migration from rural to urban areas seems to have happened at a slower pace in Sweden than in Denmark. The time when the urban population became larger than the rural population seems to have occurred almost a generation (25 years) apart in the two countries.

Figure 9 illustrates this trend in the settlement pattern, but it should be noted that the population statistics of the two countries cannot be compared directly because of different calculation methods. So perhaps this migration difference is a reason for the difference in traditions among associations in Sweden and Denmark. Another reason for different traditions could be that the country in Denmark is used more intensively for agriculture than it is in Sweden where more areas are designated as nature areas. In an intensive agricultural landscape, more restrictions and fewer possibilities apply to outdoor recreational activities than in a landscape with less intensive cultivation.

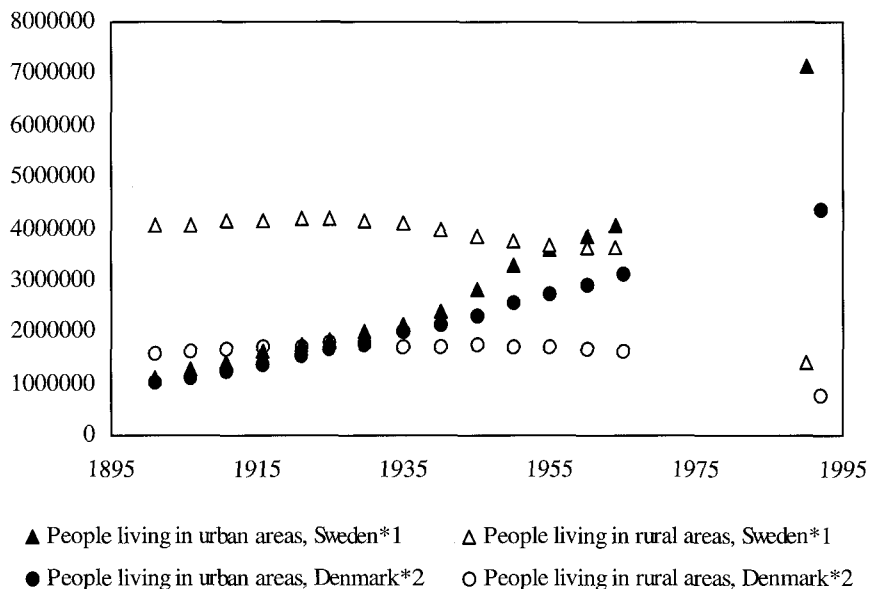

Figure 9. Number of people living in urban and rural areas in Sweden and in Denmark, 1895-1995.

*1 In the Swedish statistics, 1901-1964, the urban areas are areas with municipal privileges and rural areas are areas without municipal privileges.

*2 In the Danish statistics, 1901-1965, urban areas are villages with more than 1,600 inhabitants which is not directly comparable with the Swedish figures for urban areas.

The statistics for the 1990s have villages with more than 200 inhabitants as urban areas in both Sweden and Denmark.

Sources: Sveriges officiella Statistik (1902-1961), Statistiska Centralbyrån (1969), Statistiska Centralbyrån (1997), Matthiessen (1985), Danmarks Statistik (1995).

In the Swedish survey, only 2% would like to visit urban parks without being able to do so. In Denmark this group was 4%, which might have been expected to be larger because of the much fewer users in Denmark.

In all, 7% of the Swedish organisations said that they did not need to use urban parks. The same figure for Denmark is three times larger (22%). The greatest difference is in category 3 (Cultural and ideological work) with 15% in Sweden and 53% in Denmark. Category 2 organisations (Sport and outdoor activities) vary from 1-38% in Sweden and 7-53% in Denmark, with the largest percentage of 'no need' among indoor sports in both countries. Category 1 organisations (Children and young people) are alike in the two countries, while category 4 organisations (Elderly, sick and handicapped) vary slightly from 14% (Sweden) to 19% (Denmark).

On the other hand, the Danish organisations were not as dissatisfied with their amount of outdoor activities (21%) as the Swedish (34%). In Denmark the number of organisations with 'not enough outdoor activities' was 25% in category 1, 17% in category 2, 13% in category 3 and 31% in category 4 compared with 16-53%, 26-35%, 44% and 51% in Sweden.

As in the Swedish survey by Grahn & Sorte (1985), Danish institutions within child care were among the most frequent park users, although the frequency of 86-107 visits a year was less than the 130 visits or more a year in Sweden (Grahn 1991). Other of the Danish organisations were frequent visitors in the urban parks as well. The users among the Danish allotment associations⁴ who visited urban parks 200 times or more per year probably all have allotment areas that are open to other visitors and therefore, by the definition of urban parks, are a part of urban parks, and members doing garden work daily therefore also used urban parks daily.

In relation to the very frequent park visits (over 140 visits a year) among sport associations in Sweden (Grahn 1991), the average visit frequency of Danish outdoor sports was much less (67 visits a year). Perhaps there are different traditions in the sport clubs of Denmark and Sweden in regard to the use of urban parks, or perhaps there are more sport areas closed to others than sport-club members in Denmark compared with the number of private sport areas in Sweden.

In Denmark the educational institutions used the urban parks much more. They visited the urban parks three times more often (69 visits per year) than the Swedish schools (13-22 visits per year). One reason for this difference in visit frequency could be a change in how biology is taught since 1984, when the Swedish survey was done, so now biology studies may be more frequently carried out in the field rather than the classroom than was the case in the eighties. In Denmark the use of nature workshops, a kind of institutional centre out in nature areas, is very popular among schools and child-care centres.

The main reasons stated by Danish organisations for an insufficient number of outdoor activities or for a lack of the possibility of visiting urban parks were lack of time, but also too far to a suitable park, lack of own means of transport, lack of interested people and lack of resources. Very few Danish organisations stated lack of convenient areas for activities as a reason compared with the Swedish organisations, who particularly stated this as a reason besides lack of time (Grahn & Sorte 1985, Grahn 1991). This is rather surprising when the Swedish 'allemandsret' (right of going where one pleases in the landscape) is taken into account, a right that does not exist in Denmark. One reason could be that the Swedish organisations might want more nature areas in the city. Almost all of the Swedish organisations wanted a nature-like park for their activities (Grahn & Sorte 1985).

As in the Swedish survey (Grahn & Sorte 1985), most of the Danish visits lasted between half-an-hour and three hours, with visits of 1-2 hours as the most common. Danish associations and institutions within sport and outdoor activities (Category 2) and within cultural and ideological work (Category 3) tended to have visits of more than 4 hours more frequently than those in the other categories. This is probably because the institutions in category 1 and 4 have to fit park visits for the children or elderly in between meal times, and because children and the elderly more easily get tired and might need a nap.

Apart from the sub-category of associations within nature interests etc., all the Danish associations and institutions walked to the urban parks much more often than the Swedish associations and institutions (Grahn & Sorte, 1985). The percentage of Swedish educational institutions which stated walking as a mean of transport was 64-78% compared with 97% of the Danish. Among the Swedish culture and leisure associations and the Swedish indoor sport clubs, 47% and 45% respectively walked compared with 69% and 80% for the equivalent Danish associations and institutions.

Bikes were used approximately 20% more often in Sweden than in Denmark among educational institutions and after-school recreational centres, while Danish scouts were more inclined to use bikes than the Swedish (Grahn & Sorte, 1985). Cars were more used among the Swedish outdoor sports (81%) than among the Danish (48%) and while only 20% of the Swedish organisations within outdoor activities (including scouts) used public busses, 20-60% of these associations and institutions in Denmark used this means of transportation.

The large number of Danish indoor-sport groups who usually walked (80%) and the rather long distance median⁵ (1-2 km) for this group might imply a use of the urban parks as a destination for warming-up, where the distance to the urban parks is a part of the warming-up before the indoor-sport activities start.

In this survey, the use of urban parks and visit frequency were significantly associated with the category of organisation which was a part of the hypothesis. But it also showed that, for some of the categories, there is an association with the geographical location of the organisation. This was significant for category 3 (Cultural and ideological work) in the summer of 1995 and almost significant for category 2 (Sport and outdoor activities) in the spring of 1995. It seems as though the visit frequency in Greater Copenhagen is greater than in the regions of Jutland among category 2 and 3 organisations. This might suggest that traditions among public institutions do not differ much in different Danish regions while non-public associations tend to have different traditions for park use depending on the Danish region in question.

7. Notes

1

Only the municipality of Copenhagen was included in this survey. The Borough of Frederiksberg is located in the middle of Copenhagen and has 89,000 inhabitants. Together the two boroughs make up the capital city of Copenhagen with 566,000 inhabitants. Figures on 1.1.1996. (Statistical yearbook of Copenhagen 1996).

2

One sports club had copied the questionnaire and let both their indoor group and outdoor group answer the questions. Because the answers were very different for the two groups, 1,355 questionnaires are used in the statistics.

3

In all, 12 questionnaires were received from retirement associations. One was returned blank and six were from other cities than those in the survey, which implies that the original associations had passed on the questionnaires to other retirement associations who used urban parks because they did not use parks themselves. Two were without information about which city the retirement association belonged to. Because of the suspicion of a 'passing on' to associations who did not belong in the survey area, these two were also excluded. Therefore only three returned questionnaires were counted as usable answers.

4

Only 27% of allotment associations responded to the questionnaire, but some statistical calculations of allotment associations are presented when this sub-category affects the statistical calculations for category 2 in a very different way from the other sub-categories in this category.

5

In the question it was possible to mark off several distances. The median was calculated as the 50/50 distribution of the total number of marked distances.

8. Acknowledgements

The help is acknowledged of the Danish Outdoor Council, the municipality of Copenhagen, the Danish Research Academy and the Danish Forest and Landscape Research Institute for supporting the survey financially and of Professor Ib Asger Olsen at the Royal Veterinary and Agricultural University of Denmark and Associate Professor Patrik Grahn at the Swedish University of Agricultural Sciences for supervising the project.

9. References

Andersen, D. (1995). Skolebørns fritid. De 7-15-åriges levkår og fritidsanvendelse i 1993 sammenlignet med 1987. (Leisure time of schoolchildren. Circumstances and leisure time for the 7- to 15-year-olds in 1993). Rapport 95:2. Socialforskningsinstituttet. Copenhagen 1995.

Berggren-Bärring, A.M. & Grahn, P. (1995). Grönstrukturens betydelse för användningen. En jämförande studie av hur människor i barnstugor, skolor, föreningar, vårdinstitutioner m.m.f. organisationer utnyttjar tre städers parkutbud. (The influence of the green structure on park use. A survey of how people in child-care centres, schools, associations etc. use the urban parks of three towns). Rapport 95:3: Institutionen för landskapsplanering, Alnarp och Institutionen för landskapsplanering, Ultuna. Sveriges Lantbruksuniversitet.

Danmarks Statistik (Statistics Denmark) (1995). Statistical Yearbook 1995.

Danmarks Statistik (Statistics Denmark) (1997). Special statistical run from Danmarks Statistik for the Danish Forest and Landscape Research Institute. (Numbers of inhabitants on 1.1.1996).

Fridberg, T. (1994) Kultur- og fritidsaktiviteter 1993. (Cultural and leisure activities 1993). Rapport 94:6. Socialforskningsinstituttet. Copenhagen 1994.

Grahn, P. & Sorte, G. (1985). Hur används parken? Om organiserade gruppers bruk av grönområden. (How are parks used? About the use of urban parks among organised groups). Del 1. Stad & Land/Rapport nr. 39. Alnarp.

Grahn, P. (1989). Att uppleva parken. Parkens betydelse för äldre, sjuka och handikappade skildrade genom dagböcker, intervjuer, teckningar och fotografier. (To experience the park. The importance of the park for elderly, sick and handicapped described through diaries, interviews, drawings and photos). Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp.

Grahn, P. (1991). Om parkers betydelse. (About the importance of urban parks). Stad & Land nr. 93. Movium/Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp.

Grahn, P. (1993). Planera för bättre hälsa! - om sambandet mellan grönområden och hälsa (Plan for better health - about the link between urban parks and health), in: Planera för en bärkraftig utveckling (Plan for a sustainable development). pp. 109-121. Byggeforskningsrådet. Sweden.

Hartig, T. Mang, M. & Evans, G.W. (1991). Restorative effects of natural environment experiences. *Environment and Behavior* Vol. 23, No. 1, p. 3-26.

Hull, R.B. & Michael, S.E. (1995). Nature-Based Recreation, Mood Change, and Stress Restoration. *Leisure Science* Vol. 17 No 1, pp. 1-14.

Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *Experience of Nature*. Cambridge.

Küller, M., Küller, R., Imamoglu, E.O. & Imamoglu, V. (1990). Health and outdoor environment for the elderly. In: Pamir, H., Imamoglu, V. & Teymur, N. (Eds.). *Culture Space History*. Proceedings of IAPS 11, July 8-12 1990. Vol. 3, p. 236-245. METU Faculty of Architecture Press, Ankara.

Marcus, C. C. (1997). Nature as Healer. Therapeutic Benefits in Outdoor Places. *Nordisk Arkitekturforskning* 1997:1, Sweden.

Matthiessen, C. W. (1985). Danske byers folketal 1801-1981 (Population in Danish cities), Danmarks Statistik, Copenhagen.

Parsons, R. (1995). Conflict between ecological sustainability and environmental aesthetics: Conundrum, canard or curiosity. *Landscape and Urban Planning* Vol. 32, No. 3, p. 227-244.

Sigsgaard, E. (1996). Barndommen i byen (Childhood in the city), *AKF Nyt*, No 3, pp. 9-13.

Statistical yearbook of Copenhagen 1996. Copenhagen Statistical Office. Copenhagen 1996. (Numbers of inhabitants are on 1.1.1996).

Statistiska Centralbyrån (National Central Bureau of Statistics) (1969). Historical Statistics of Sweden. Part 1. Population 1720-1967. Stockholm.

Statistiska Centralbyrån (Statistics Sweden) (1997). Statistical Yearbook of Sweden 1997. Stockholm.

Stokes, M.E., Davis, C.S. & Koch, G.G. (1995). *Categorical Data Analysis Using the SAS System*. SAS Institute Inc. USA.

Sveriges officiella Statistik (Statistics Sweden) (1902, 1907). Uppgift å folkmängden inom hvarje kommun, härad, tingslag, domsaga, stad och län 1896-1903 och 1905-1910 (Population in different areas 1896-1903, 1905-1910). Stockholm.

Sveriges officiella Statistik (Statistics Sweden) (1912, 1917, 1922, 1926, 1931, 1936, 1941, 1946, 1951, 1956, 1961). Folkmängden och dess förändringar (Population and population changes). (Numbers by 1911, 1916, 1921, 1930, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955, 1960). Stockholm.

Ulrich, R. (1984). View Through a Window May Influence Recovery from Surgery. *Science* 224, p. 420-421.

Ulrich, R.S., Simons, R.F., Losito, B.D., Fiorito, E., Miles, M.A. & Zeldon, M. (1995). Stress recovery during exposure to natural and urban environments. In: *Environmental Psychology. Landscape Perception*. Editor: Sinha, A. (Collection of articles from *Journal of Environmental Psychology*) (1991).

**Preferences with regard to urban parks
among Danish and Swedish associations
and institutions**

Preferences with regard to urban parks among Danish and Swedish associations and institutions

1. Abstract

This article compares two surveys concerning preferences with regard to urban parks among associations and institutions. One of the surveys was carried out in Sweden with 2,200 questionnaires and the other was carried out in Denmark with 1,900 questionnaires. Factor and cluster analyses of the Swedish and the Danish material showed that preferences with regard to urban parks among associations and institutions using them for outdoor life were similar in Sweden and Denmark in several aspects as expected. Four activity types (Play activities, Sport activities, Scout activities and Dog activities) and four park characteristics (Formal garden park, Big quiet nature-like park, Robust play park and Sports park) emerged in both surveys, though 'Dog activities' was deemed to be of no importance in both surveys. A further analysis of the Danish data showed that preferences in most cases were connected more to the type of association or institution than to the geographical location of an association or institution.

2. Introduction

The number of associations and institutions¹ using urban parks is rather large in Sweden and Denmark. In Sweden, in 1984, 91% of 2,200 randomly chosen associations and institutions used urban parks (Grahn & Sorte 1985). The Danish figure for 1995-1996 was a total of 69%, varying from 37% to 97% depending on the type² of association or institution (Holm (in progress)). In both surveys, urban parks were defined as all kinds of green areas open to the public within the city or in the neighbourhood of the city. Out of 164 Swedish questions and 127 Danish questions, 66 questions regarding preferences with regard to urban parks were the same or very similar. Because both surveys concerned similar types of associations and institutions, and because Denmark and Sweden both are Scandinavian countries, it was hypothesised that preferences with regard to urban parks would be comparatively similar in the two surveys.

Considering the health effects of experiencing nature and greenery reported by Ulrich (1984), Grahn (1989), Kaplan and Kaplan (1989), Küller et al (1990), Hartig et al (1991), Grahn (1993), Hull and Michael (1995), Parsons (1995), Ulrich et al (1995), Grahn et al (1997) and Marcus (1997), the preferences with regard to urban parks among associations and institutions are interesting, since park visits as common activities for associations and institutions might affect the health of their members and residents positively. But what do associations and institutions prefer in urban parks? If the same preferences emerged from analyses of the Swedish and Danish associations and institutions, these preferences might be useful as guidelines in other countries as well in regard to park management so that urban parks can be used and enjoyed by associations and institutions.

3. Response rates and methods

3.1 Response rates

The response rate in the Swedish survey was 63% (1,382 responses out of 2,194 questionnaires) and 71% in the Danish survey (1,354 responses out of 1,915 questionnaires). In both surveys, the associations and institutions who did not use urban parks and who did not feel any need to do so, were asked to ignore the questions about preferences. This left 996 Danish responses and 1,285 Swedish responses to the preference questions. See Grahn & Sorte (1985) and Holm (2000) for information regarding the selection of associations and institutions.

3.2 Factor analyses

The Danish checklists included 128 questions about preference, 65 examples of park activities and 63 examples of park characters. The association or institution was asked to mark how important each example was to itself: 'Not important at all', 'Not important', 'Neither important nor not important', 'Important' or 'Very important'. In the coding, the responses were coded 1, 2, 3, 4 or 5 with 1 for 'Not important at all' and 5 for 'Very important'. In other words, actually a kind of five-point Likert scale. The Swedish checklists included 113 examples of park activities and 51 examples of park characters. Here a three-point Likert scale was used (coded 0, 1, 2 - with 0 for 'Not important', 1 for 'Fairly important' and 2 for 'Important'). Some multivariate analyses³, such as factor analyses and cluster analyses, were calculated to help analyse the structure of the material and the relationships among variables, but without any tests of significance. SAS was used for the statistical calculations of the Danish data and BMDP for the calculations of the Swedish data. Varimax rotation was used in the factor analyses⁴ on the basis of a principal component factor analysis in both surveys.

3.3 Cluster analyses

In the Danish survey⁵, four types of cluster analysis were used; Single Linkage, Average Linkage, Centroid Hierarchical and Ward's Minimum Variance. The statistics of the root-mean-square standard deviation of each cluster (RMSSTD), the cubic clustering criterion (CCC) and the pseudo F (PSF) and pseudo t^2 (PST2) tests were used to investigate the most stable number of clusters with the help of SAS. The Swedish cluster analyses were calculated with the help of the statistical package CLUS-

TAN2, which uses Ward's method as default. The procedure predicts a certain number of clusters as stable.

In this paper, the word 'character' is used for the example in the questionnaire, the word 'characteristic' for the clusters that emerged, and the word 'quality' for the constituents of a cluster in regard to the park content examples.

3.4 Averages of clusters/subclusters

The sum of the variables in each cluster/subcluster was calculated and divided by the number of variables in this cluster/subcluster. This was done for each of the Danish responses. The averages of the major clusters were used in the correlation matrix in figure 12 (top) and the averages of subclusters were used in figures 8-11. In order to compare the effect of the type of category² with the effect of the geographical location⁶ of an organisation, plots of the averages of subclusters for both categories and cities⁶ are presented. The averages of subclusters for the four categories were weighted with $1/6$ for each category (6 cities) and the averages of subclusters for the six cities were weighted with $1/4$ for each city (4 categories).

4. Results

4.1 Factor analyses

4.1.1 *Park activities*

In figure 1 the factors from the two surveys are listed in relation to each other. After analysis of the Danish data, eight⁷ factors of park activities emerged: 1. Have sensation (feel, smell, hear, see) of greenery and weather, 2. Play activities, 3. Sport activities and other physical activities, 4. Scout-like activities, 5. Social activities and variation, 6. Cultural historical activities, 7. Dog activities and 8. Stationary activities (see figure 1). Eleven⁸ factors of park activities emerged from the Swedish survey: 1. Sport activities, 2. Play activities, 3. Exercise activities, 4. Study activities, 5. Sport activities as play, 6. Individual sport activities, 7. Social activities, 8. Horse riding, 9. Scout activities, 10. Motor sports and 11. Dog sports (see figure 1).

The activity factors that resembled each other in the two surveys were: Play activities, Sport activities, Dog activities, Scout-like activities and partly Social activities. Note that the Swedish sport factors 3, 6 and 8 together with factor 1 matched the Danish factor 3 in several aspects. Another noticeable factor was the first Danish factor (Have sensation of greenery and weather) which alone accounted for 38% of the variance revealed in the principal components analysis. None of the Swedish factors resembled this factor. This difference was probably due to different questions in the surveys because the Swedish questionnaire did not include this kind of questions. The last Danish factor (Stationary activities) and the 10th Swedish factor (Motor sports) should be regarded with caution because they do not fulfil a commonly used rule-of-thumb, which says that there should be at least three variables with loadings of ≥ 0.5 per factor (SAS Institute 1994, p. 812). This was partly also the case for the Swedish factor 9 (Scout activities), but this factor was supported by one of the factors in the Danish survey.

Danish examples	Swedish examples	Factor loadings Denmark	Factor loadings Sweden
<i>1. Have sensation of greenery and weather</i>			
Feel the weather (wind, temperature)		0.87	
Experience the seasonal changes of the year		0.87	
Listen to the wind blowing in trees and bushes		0.86	
Experience nature		0.84	
Listen to the sound of running water		0.83	
See/smell flowers		0.83	
Being surrounded by trees and bushes		0.82	
Experience peace and quiet		0.74	
Walks		0.70	
Being out in big open green areas		0.66	
Have a breath of fresh air		0.55	
Exploring		0.54	
Studying plants and animals		0.51	
Learning about nature		0.51	
Picking twigs and flowers		0.50	
<i>2. Play activities</i>	<i>2. Play activities</i>		
Playing tag, playing hide-and-seek	Playing tag, playing hide-and-seek	0.86	0.81
Playing in a sand pit	Playing in a sand pit	0.85	0.86
Playing with swings, slides and climbing frames	Playing with climbing frames, slides, swings etc.	0.85	0.86
Playing with sticks, stones and leaves	Playing with loose objects from nature such as branches, cones, stones etc.	0.84	0.84
	Playing with plants and parts of plants		0.77
Singing and dancing games		0.81	
Making places to play	Making places to play	0.81	0.76
Playing with water	Playing with water	0.80	0.76
Playing with snow		0.66	
Go skiing or sledging	Sledging etc.	0.63	0.78
Feeding/playing with pet ani- mals such as rabbits and goats	Playing with small animals such as rabbits and guinea pigs etc.	0.61	0.64
	Feeding birds and animals		0.79

Figure 1. Similarities and differences in park activity factors in the Danish and Swedish surveys. Examples only included in the figure if the factor loading was ≥ 0.5 in at least one of the surveys.

<i>2. Play activities (continued)</i>	<i>2. Play activities (continued)</i>		
Kite flying		0.51	
Exploring		0.50	
	Bathing		0.68
	Baseball, croquet and similar games		0.64
	Soccer for fun		0.60
	Picking berries		0.57
	Cycling for fun		0.56
	Picnics		0.51
	<i>5. Sport activities as play</i>		
	Playing volleyball		0.70
	Playing table-tennis		0.69
	Playing basketball		0.66
	Playing badminton		0.66
	Playing tennis		0.58
	Playing hockey		0.57
	Playing mini-golf		0.51
<i>3. Sport activities and other physical activities</i>	<i>1. Sport activities</i>		
Playing hand-ball/basketball/volleyball	Basketball	0.86	0.74
	Volleyball		0.65
Playing tennis/badminton	Badminton	0.81	0.56
Athletics	Athletics	0.81	0.84
Playing boules/boccia/petanque		0.80	
Fitness sports, gymnastics, aerobics	Gymnastics	0.78	0.81
Playing with a frisbee		0.76	
Playing rounders		0.76	
Skateboarding/roller-skating		0.74	
Playing soccer	Playing soccer	0.69	0.80
Orienteering races	Orienteering races	0.65	0.79
Horse riding		0.60	
Exercise		0.58	
Bicycle rides	Bicycle races	0.55	0.73
	Ice-skating		0.85
	Go skiing		0.83
	Running		0.82
	Swimming		0.79
	Ice-hockey		0.73
	Bandy		0.72
	Race walking		0.64
	Table-tennis		0.61
	Land-hockey		0.54

Figure 1 (continued).

	<i>3. Exercise activities</i>		
	Boccia, croquet etc.		0.74
	Skiing as exercise		0.73
	Playing soccer as exercise		0.72
	Ice-skating		0.72
	Bathing, swimming for exercise		0.70
	Take exercise walks		0.66
	Gymnastics for exercise		0.66
	Bicycle rides for exercise		0.65
	Athletics for exercise		0.64
	Jogging		0.61
	Orienteering race for exercise		0.60
	Bandy as exercise		0.56
	Ice-hockey for exercise		0.56
	Hockey for exercise		0.52
	Table tennis for exercise		0.50
	<i>6. Individual sport activities</i>		
	Golf as sport		0.74
	Mini-golf as sport		0.68
	Shooting sport		0.64
	Tennis		0.62
	Golf for exercise		0.60
	Horse riding sport		0.52
	<i>8. Horse riding</i>		
	Pony riding		0.70
	Riding-lessons		0.70
	Horse riding for exercise		0.61
	<i>10. Motor sports</i>		
	Motor sport		0.77
<i>4. Scout-like activities</i>	<i>9. Scout activities</i>		
Making a fire/grilling	Picnics with a fire for grilling sausages	0.71	0.30
Learning how to survive in the outdoors	Learning about outdoor camping and the wilderness	0.66	0.65
Fishing		0.54	
Ice-skating		0.52	
Picking fungi and berries		0.51	
<i>5. Social activities and variation</i>	<i>7. Social activities</i>		
Become more cheerful		0.69	
Get variation from the streets of the city		0.67	
Meet other people		0.64	
Being out of doors together with family/friends	Excursion to be outside together and chat, sunbathe etc.	0.62	0.61

Figure 1 (continued).

<i>5. Social activities and variation (continued)</i>	<i>7. Social activities (continued)</i>		
Have a breath of fresh air		0.61	
Peace and quiet for reflection		0.60	
The possibility of being alone		0.55	
	Social gathering at festive places or events		0.69
	Excursions to entertainments in urban parks etc.		0.69
	Short excursions to urban parks for picnicking etc.		0.58
	Excursions to markets or fairs in urban parks etc.		0.57
	Excursions to nature areas to make a fire, grill sausages		0.55
<i>6. Cultural historical activities</i>			
Studying sculptures/monuments		0.72	
Seeing historic gardens		0.71	
Seeing historic remains of ruins and old fortifications		0.67	
	<i>4. Study activities</i>		
	Studying native birds and animals		0.85
	Studying native plants		0.84
	Studying stones and bed-rock		0.82
	Studying horticultural plants		0.80
	Studying ornamental garden plants		0.73
	Studying types of soils		0.73
	Studying domestic animals		0.72
	Ecology lessons		0.70
	Collecting plants		0.62
	Studying foreign birds and animals		0.60
	Learning about horticulture		0.56
	Collecting stones		0.51
	Walks with nature quiz		0.51
<i>7. Dog activities</i>	<i>11. Dog sports</i>		
Dog training	Train and compete with dogs	0.81	0.69
Walking the dog	Exercise animals	0.80	0.73
Playing with a dog		0.68	
	Lessons on how to train and compete with dogs		0.69
<i>8. Stationary activities</i>			
Enjoying the sunshine		0.64	
Relax/rest		0.59	

Figure 1 (continued).

Principal components - Eigen vectors	1	2	3	4	5	6
<i>Denmark:</i>						
Eigenvalue	24.61	8.04	4.31	2.41	2.04	1.66
% of variance explained	37.86	12.36	6.64	3.71	3.14	2.56
Cumulative % of variance explained	37.86	50.23	56.86	60.58	63.72	66.27
<i>Sweden:</i>						
Eigenvalue						
% of variance explained	25.49	15.04	5.76	3.67	3.42	2.60
Cumulative % of variance explained	25.49	40.54	46.29	49.97	53.39	55.99
Principal components - Eigen vectors	7	8	9	10	11	12
<i>Denmark:</i>						
Eigenvalue	1.52	1.34	0.98			
% of variance explained	2.33	2.06	1.51			
Cumulative % of variance explained	68.61	70.67	72.18			
<i>Sweden:</i>						
Eigenvalue						≤ 1.00
% of variance explained	2.21	1.79	1.63	1.47	1.40	1.24
Cumulative % of variance explained	58.20	59.99	61.62	63.09	64.48	65.72

Figure 1 (continued).

4.1.2 Park characters

In figure 2 the park character factors of the two surveys are listed. Twelve⁹ factors of park characters emerged from the Danish material: 1. Wildlife and biotopes, 2. Areas for play, 3. Park facilities and sale of food and drink, 4. Areas without visual or audible influence from the urban environment, 5. Sports-like areas with facilities for sport, 6. Formal gardens, 7. Areas without restrictions, 8. Social life, 9. Informal paths, 10. Areas with restrictions, 11. Small garden-like areas and 12. Areas with grass. However, factors 9 (Informal paths) and 12 (Areas with grass) should be regarded with caution, because of the small number of variables per factor. From the Swedish data six¹⁰ factors of park characters emerged: 1. Nature-like areas, 2. City park/people's park, 3. Peaceful Park, 4. Park with sport activities, 5. Areas for play activities and 6. Fine park (figure 2).

The park character factors that resembled each other in the two surveys were: 'Formal gardens/Fine park', 'Wildlife and biotopes/ Nature-like areas', 'Sport-like areas with facilities for sport/Park with sport activities', 'Areas for play' and partly the factor 'Park facilities and sale of food and drink/City park/people's park'. This last factor might consist of a factor concerned with both facilities and social life such as the Swedish factor 'City park/people's park', even though two factors emerged in the Danish survey - one concerning facilities and one concerning social life. Two other factors that slightly resembled each other were 'Areas without visual or audible influence from the urban environment' and 'Peaceful park', but these two factors had only one common variable together and its value was not above 0.50 in either survey.

Danish examples	Swedish examples	Factor loadings Denmark	Factor loadings Sweden
<i>1. Wildlife and biotopes</i>	<i>1. Nature-like areas</i>		
Earthworms and snails, beetles and butterflies		0.83	
Mammals such as squirrels and hedgehogs	Park animals such as swans, ducks, deer etc.	0.83	0.50
Birds		0.82	
	Areas with many species of animals		0.78
Large trees		0.82	
	Areas with many trees		0.70
Areas with uncut grass and wild perennials	Uncut grass areas	0.80	0.46
Smaller trees and bushes	Areas with many bushes	0.78	0.70
Areas with natural flora and fauna	The area has a character of nature	0.75	0.66
	Areas with natural biotopes		0.79
	A rich variety of native plants		0.79
Lakes, streams and ditches	Water elements like ponds, canals etc.	0.73	0.61
	Areas reminiscent of wooded pasture-land		0.72
Forest-like areas		0.69	
Fruit trees and bushes		0.60	

Figure 2. Similarities and differences in park character factors in the Danish and Swedish surveys. Examples are only included in the figure if the factor loading was ≥ 0.5 in at least one of the surveys.

<i>1. Wildlife and biotopes (continued)</i>	<i>1. Nature-like areas (continued)</i>		
	Opportunities to make a fire		0.53
	Opportunities to be there without hearing any traffic noise		0.52
Areas with small hills	Hilly areas	0.49	0.50
<i>2. Areas for play</i>	<i>5. Areas for play activities</i>		
Play equipment such as sand pits, slides and swings	Play equipment such as swings, slides etc.	0.80	0.81
	Sand pits		0.71
Climbing trees		0.79	
Vegetation where playing is allowed		0.77	
Enclosed playgrounds for small children		0.72	
Adventure playground		0.70	
Areas which are not damaged by play		0.61	
Paddling pools		0.52	
	Animals which children and grown-ups can feed and pet		0.54
<i>3. Park facilities and sale of food and drink</i>	<i>2. City park/people's park</i>		
Seats	Many places where you can sit	0.81	0.64
Tables	Tables	0.79	0.66
Public lavatories		0.69	0.45
Ice-cream sale	Possibility to shop in fair booths, kiosks etc.	0.63	0.69
Restaurant/café	Possibility to visit a restaurant or an open-air cafe	0.61	0.77
Areas with shelter from the wind		0.52	0.46
	Possibility to see performances		0.68
Path lighting	Proper lighting on paths	0.44	0.65
	Areas with good lighting		0.64
	Possibility to see lots of people		0.60
	Possibility to see exhibitions		0.54
	Possibility to watch others play, do sports etc.		0.53
	Areas adorned with flowers		0.50
	Viewpoints		0.50
<i>4. Areas without visual or audible influence from the urban environment</i>	<i>3. Peaceful park</i>		
Areas where you cannot see cars		0.77	

Figure 2 (continued).

<i>4. Areas without visual or audible influence from the urban environment</i>	<i>3. Peaceful park</i>		
Areas where you cannot see the surrounding buildings		0.75	
No traffic noise		0.72	
	No mopeds		0.68
	No bicycles		0.64
	Clean and tidy		0.61
Areas which not are crossed by paths	Areas where you can stay and which are not crossed by bicycle paths	0.42	0.60
	Places where you can find shade		0.58
	Places in the sun		0.58
	Possibilities to find places where you can gather		0.57
<i>5. Sport-like areas with facilities for sport</i>	<i>4. Park with sport activities</i>		
Sport-like areas		0.73	
Changing rooms	Changing rooms and shower	0.69	0.77
Sport areas where you can see people playing tennis, jumping, running etc.		0.68	
Playing fields		0.61	
	Fields for ball games coated with gravel		0.70
	Fields for ball games covered with grass		0.65
	Lighting on fields for ball games		0.70
	Mowed lawns		0.56
	Small fields for ball games paved with asphalt		0.52
	Level, well mowed open spaces		0.51
Areas where you can spend the night		0.51	
	Good park lighting		0.50
<i>6. Formal gardens</i>	<i>6. Fine park</i>		
Fountains	Areas adorned with fountains	0.70	0.73
Statues, sculptures	Areas adorned with statues	0.69	0.75
Flowers like roses, perennials, annuals	Areas adorned with flowers	0.55	0.38
City park-like areas	City park-like area	0.45	0.54

Figure 2 (continued).

<i>7. Areas without restrictions</i>			
Areas where model planes and cars are allowed		0.64	
Areas where dogs do not have to be on a lead		0.63	
Mountain-bike tracks		0.55	
Allotments to grow own vegetables etc.		0.54	
<i>8. Social life</i>			
Places where many people pass by		0.76	
Many people to look at		0.70	
Places where several people can gather		0.61	
Arrangements with concerts etc.		0.50	
<i>9. Informal paths</i>			
Gravel paths		0.82	
Tracks		0.74	
<i>10. Areas with restrictions</i>			
Dog toilets		0.61	
Areas where dogs are forbidden		0.60	
No litter		0.53	
<i>11. Small garden-like areas</i>			
Smaller screened off places		0.55	
Allotment gardens where you can watch people working		0.53	
Garden-like areas		0.50	
<i>12. Areas with grass</i>			
Areas with short grass		0.62	
Large open grass areas		0.52	

Principal components - Eigen vectors	1	2	3	4	5	6	7
<i>Denmark:</i>							
Eigenvalue	15.72	6.47	4.47	2.42	2.36	1.71	1.56
% of variance explained	24.95	10.26	7.09	3.85	3.74	2.71	2.47
Cumulative % of variance explained	24.95	35.21	42.31	46.15	49.90	52.61	55.08
<i>Sweden:</i>							
Eigenvalue	14.95	5.30	3.42	2.01	1.80	1.40	1.14
% of variance explained	29.32	10.39	6.70	3.95	3.52	2.75	2.23
Cumulative % of variance explained	29.32	39.71	46.41	50.36	53.88	56.63	58.86

Figure 2 (continued).

Principal components - Eigen vectors	8	9	10	11	12	13
<i>Denmark:</i>						
Eigenvalue	1.44	1.39	1.37	1.17	1.06	0.99
% of variance explained	2.28	2.20	2.17	1.86	1.69	1.57
Cumulative % of variance explained	57.36	59.57	61.74	63.60	65.29	66.85

Figure 2 (continued).

4.2 Cluster analyses

4.2.1 Park characters

Cluster analyses of the 63 park characters in the Danish material resulted in four major park characteristics in all four types of cluster analysis (Single Linkage, Average Linkage, Centroid Hierarchical and Ward's Minimum Variance). The major park characteristics were: the 'Formal garden park', the 'Big quiet nature-like park', the 'Robust play park' and the 'Sports park', but there were some outliers. See figure 3.

Variables that acted like outliers seemed to be those park characters whose importance was marked the same for all the subcategories. The example 'No litter' was important in all the subcategories and the example 'Places where several people can gather' was marked as somewhere between 'Important' and 'Neither important nor not important'. The latter is probably no surprise because the respondents were associations and institutions. The other outlier examples were in general evaluated as 'Not important', 'Neither important nor not important' or somewhere between.

One interesting example regarding city planning was 'No traffic noise' which in two of the analyses (Centroid Hierarchical and Single Linkage) joined the cluster of the 'Formal garden park' and in the other two analyses (Average Linkage and Ward's Minimum Variance) joined the cluster of the 'Big quiet nature-like park'. Maybe because the possibility of silence is an important opportunity for many users of the city.

The four major park characteristics emerged from smaller clusters of matching examples, but there was some variation depending on the type of cluster analysis. In the figure the smaller clusters from the Centroid Hierarchical Analysis are indicated because this analysis is known to be more robust to outliers than most other hierarchical methods (SAS Institute 1994). The cluster of the 'Formal garden park' consisted of four park qualities; the garden environment, the fine park, food service and social life. Three qualities characterised the cluster of the 'Big quiet nature-like park': no urban influence, wildlife and different biotopes and finally a possibility for solitude. The 'Robust play park' was characterised by in-

formal play areas and more organised play areas. The 'Sports park' had the qualities both of areas oriented towards ball games and athletics and areas orientated toward more specific sports.

The later clustering of the four major park characteristics varied, depending on the cluster analysis. See figure 4. The difference in the clustering of the four major park characteristics could probably be regarded as an indication that these four park characteristics are rather distinct and independent of each other.

In the Swedish survey, six park characteristics emerged; the 'Nature-like park', the 'Peaceful park', the 'Play park', the 'City park', the 'Fine park' and the 'Sports park' (see figure 5). The 'Nature-like park' and the 'Peaceful park' clustered in the next step and this new cluster matches the Danish cluster 'Big quiet nature-like park'. Just after this clustering, with the same coefficient, the Swedish 'City park' and the 'Fine park' clustered together and then matched the Danish cluster 'Formal garden park' (see figure 4). So the results of the Swedish survey are in agreement with the result of the Danish cluster analyses. When analysing the later clustering of the four major park characteristics in the Swedish study with the methods of SAS Average Linkage and SAS Centroid Hierarchical Analysis, we found that it gave the same result as in two of the Danish analyses.

4.2.2 Park activities

The Danish examples of park activities merged into a different number of major clusters depending on the clustering method. The Single Linkage Analysis in particular gave many clusters. Figure 6 shows the classification of clusters that the four methods mainly had in common, but with indication of the differences in the results of the analyses. Eight major activity types emerged; 'Experience of nature and greenery', 'Play', 'Hobby activities', 'Rest in quiet surroundings', 'Gymnastics exclusive of ball games', 'Sport activities inclusive of ball games', 'Scout-like activities' and 'Dog activities'.

<i>Qualities</i>	Formal garden park
<i>Garden environment</i>	Smaller screened off places Allotments where you can see people doing garden work Garden-like areas
<i>Fine park</i>	Flowers like roses, perennials, annuals Areas with shelter from the wind Park-like areas Seats Tables Public lavatories Statues, sculptures Fountains
<i>Food service</i>	Path lighting No weeds Paths with a hard surface like asphalt and flagstones Restaurant/café Ice-cream sale
<i>Social life</i>	Arrangements with concerts etc. Places where many people pass by Many people to look at
<i>No urban influence</i>	Big quiet nature-like park Areas where you cannot see cars Areas where you cannot see the surrounding buildings Fruit trees and bushes Viewpoints
<i>Wildlife and biotopes</i>	Peaceful and quiet areas Areas with natural wildlife Smaller trees and bushes Areas with uncut grass and wild perennials Mammals such as squirrels and hedgehogs Earthworms and snails, beetles and butterflies Birds Large trees Forest-like areas Lakes, streams and ditches
<i>Possibility for solitude</i>	Areas so big that you cannot see where they end Areas you can visit without much contact with other people
<i>Informal play areas</i>	Robust play park Areas with small hills Areas which not are damaged by play Climbing trees Vegetation where playing is allowed
<i>More organized play areas</i>	Large open grass areas Enclosed playgrounds for small children Play equipment such as sand pits, slides and swings Adventure playground Paddling pools Areas where dogs are forbidden Dog toilets Tracks
<i>Areas for ball games and athletics</i>	Sports park Sport-like areas Sport areas where you can see people playing tennis, jumping, running etc. Playing fields
<i>Areas for more specific sports</i>	Mountain-bike tracks Areas where model planes and cars are allowed Changing rooms

Figure 3. The 4 Danish major park characteristics from the cluster analyses.

Outliers which sometimes group into smaller clusters and then eventually to the great clusters or which cluster late one by one to the final clusters: Areas where dogs do not have to be on a lead, Allotments to grow own vegetables etc., Areas which are not crossed by paths, Gravel paths, No litter, Areas with no cyclists, Places where several people can gather, Areas where you can spend the night.

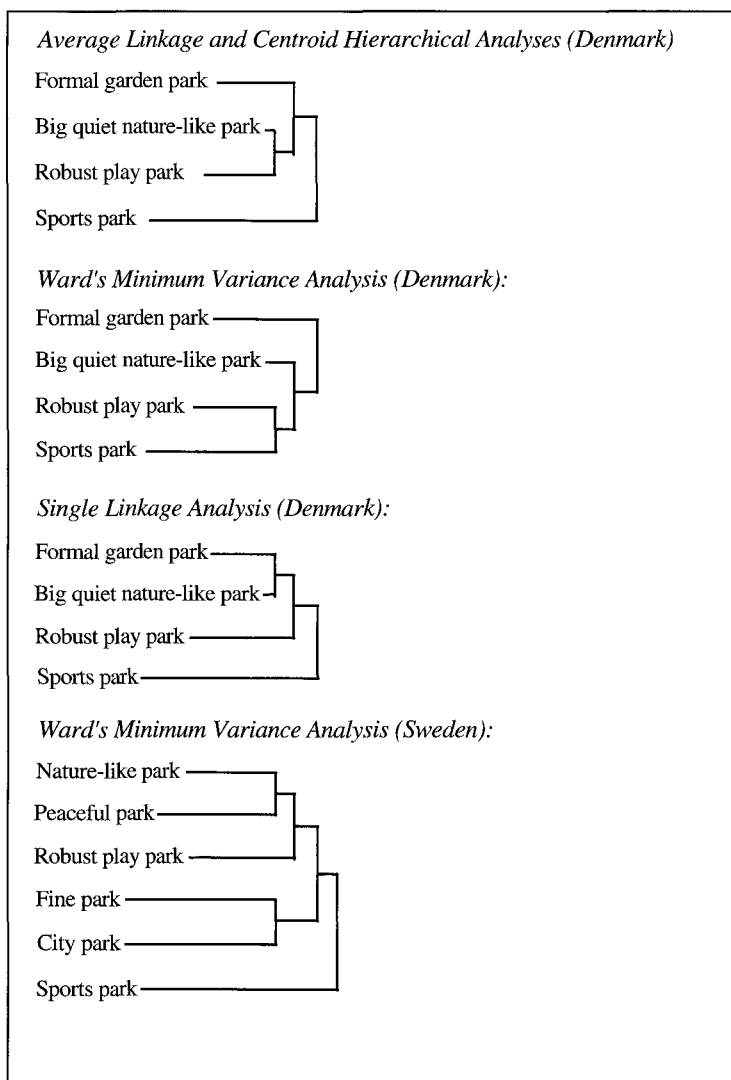

Figure 4. The last clustering steps of the Danish and the Swedish material.

The difference in the clustering of the four Danish major park characteristics into one cluster could probably be regarded as an indication that these four park characteristics are rather distinct and independent of each other. Just the order of the clustering is shown in the figure.

Qualities	<i>Formal garden park</i>
<i>Fine park</i>	Areas adorned with fountains Areas adorned with statues The area has a lot of ornamental plants and exotic plants
<i>City park</i>	Areas adorned with flowers Areas with good lighting Many places where you can sit Possibilities to shop in fair booths, kiosks etc. Possibilities to see a performance Possibilities to see exhibitions Possibilities to see lots of people Possibilities to watch others play, do sports etc. Possibilities to visit a restaurant or an open-air café Proper lighting on paths Tables Viewpoints
<i>Nature-like park</i>	<i>Big quiet nature-like park</i> Areas reminiscent of wooded pasture-land Areas with a rich variety of native plants Areas with many bushes Areas with many trees Areas with many species of animals Areas with natural biotopes Hilly areas Opportunities to be there without hearing any traffic noise Opportunities to make a fire The area has a character of nature Water elements, like ponds, canals etc.
<i>Peaceful park</i>	Clean and tidy No bicycles No mopeds Places in the sun Places where you can find shade Possibilities to find places where you can gather Areas where you can stay and which are not crossed by bicycle paths <i>Robust play park</i> Animals which children and grown-ups can feed and pet Play equipment like swings, slides etc Sand pits <i>Sports park</i> Changing rooms and shower Fields for ball games coated with gravel Fields for ball games covered with grass Lighting on fields for ball games Mowed lawns Level, well mowed open spaces Small fields for ball games paved with asphalt

Figure 5. The 6 Swedish major park characteristics from the cluster analysis.

Five of these major activity types emerged from smaller clusters of matching examples. The cluster 'Experience of nature and greenery' consisted of four subtypes; common park activities, have sensation (feel, see, smell, hear), collecting and studying, and variation. The subtypes of 'Play' were: ordinary equipment play, play without ordinary play equipment and weather-dependent activities. Two subtypes characterised the cluster of 'Hobby activities'; cultural activities and apparatus hobbies. A rest in the sun and reflection in quiet surroundings on your own were part of the cluster 'Rest in quiet surroundings'. The last cluster with several subtypes was 'Sport activities inclusive of ball games'. Here the subtypes were ball games and sport-like activities, but also two examples; 'Playing soccer' and 'Horse riding', clustered one by one to the major cluster without being part of any of the subtypes. Playing soccer was probably such a common activity for most associations and institutions that it might actually have formed its own subtype.

Only some of the outliers were easy to explain. 'Studying sculptures/monuments' and 'Seeing historic gardens' were evaluated as somewhere between 'Not important' and 'Neither important nor not important' in all subcategories, whereas 'Being outside together with family/friends' and 'Meeting other people' were somewhere between 'Neither important nor not important' and 'Important'. The rest of the outliers varied from almost 'Not important at all' to 'Important' depending on the example and the subcategory. As already mentioned, several elements of uncertainty were related to the results of the cluster analyses of activity so no distinct and independent activity types emerged in the analysis of this Danish survey.

In the Swedish survey, ten park activity types emerged; 'Sport activities', 'Accuracy sports', 'Exercise sports', 'Horse riding', 'Dog activities', 'Scout activities', 'Play activities', 'Social activities' and 'Studying activities' (figure 7). Only four clusters related to sport, play, scouting and dog activities were in both the Danish and the Swedish surveys.

<i>Subtypes</i>	<i>Experience of nature and greenery</i>
<i>Common park activities</i>	Walks Feeding birds Have a breath of fresh air
<i>Have sensation</i>	Experience nature Experience the seasonal changes of the year Being surrounded by trees and bushes Feel the weather (wind, temperature) Listen to the wind blowing in trees and bushes Experience peace and quiet See/smell flowers Listen to the sound of running water
<i>Collecting and studying</i>	Being out in big open green areas Studying plants and animals Learning about nature Picking fungi and berries Picking twigs and flowers Exploring 1*
<i>Variation</i>	Picnics Become more cheerful Get variation from the streets of the city
	<i>Play</i>
<i>Ordinary equipment play</i>	Playing with swings, slides and climbing frames Playing in a sand pit
<i>Play without ordinary play equipment</i>	Playing tag, playing hide-and-seek Making places to play Playing with sticks, stones and leaves Playing with water Singing and dancing games
<i>Weather depending activities</i>	Go bathing 2* Go skiing or sledging 2* Playing with snow 2*
	<i>Hobby activities</i>
<i>Cultural activities</i>	Photographing Reading Drawing/painting Visiting historic remains of old ruins and fortifications
<i>Apparatus hobbies</i>	Kite flying 3*, 5* Playing with model aeroplanes/model cars 4*, 5* Ice-skating 4*, 5* Fishing 4*, 5*

Figure 6. The 8 Danish major activity types from the cluster analyses.

<i>A rest in the sun</i>	<i>Rest in quiet surroundings</i> Relax/rest 6* Enjoying the sunshine 6*
<i>Tranquility for reflection</i>	Peace and quiet for reflection 7* The possibility of being alone 7*
	<i>Gymnastics exclusive of ball games</i> Exercise 8* Athletics Sports for fitness, gymnastics, aerobics
<i>Ball games</i>	<i>Sport activities inclusive ball games</i> Playing tennis/badminton Playing handball/basketball/volleyball Playing boules/boccia/petanque
<i>Sport-like activities</i>	Playing with a fresbee Skateboarding/roller-skating Playing rounders Playing soccer 9* Horse riding 9*
	<i>Scout-like activities</i> Learning how to survive in the outdoors 10* Making a fire/grilling 10*, 11* Orienteering races 10*, 12*
	<i>Dog activities</i> Walking the dog 13* Dog training 13* Playing with a dog 13*, 14*

Figure 6 (continued).

Outliers which sometimes group into smaller clusters and then eventually to the large clusters or which cluster late one by one to the final clusters: Bicycle rides, Studying sculptures/monuments, Being outside together with family/friends, Meet other people, Feeding/playing with pet animals such as rabbits and goats, Seeing historic gardens.

1* Exploring clusters together with the play activity in the Single Linkage analysis

2* These examples cluster into a separate group in the Single Linkage analysis

3* Kite flying clusters to play in the Single Linkage analysis

4* These examples cluster to sport in the Single Linkage analysis

5* These examples cluster into a separate cluster in the Average Linkage analysis, but the cluster joins in the next step the cluster of four other examples

6* Cluster into a separate cluster in the Single Linkage analysis

7* Cluster into a separate cluster in the Single Linkage analysis

8* Exercise is not a part of the cluster in the Single Linkage analysis

9* These examples act like outliers in the Single Linkage analysis

10* These examples act like outliers in the Single Linkage analysis

11* Joins the hobby cluster in the Average Linkage analysis

12* Act like an outlier in the Centroid Hierarchical analysis

13* These examples act like outliers in the Single Linkage analysis

14* Acts like an outlier in the Centroid Hierarchical analysis

<i>Sport activities</i>	<i>Dog activities</i>
Athletics	Exercise animals
Badminton	Train and compete with dogs
Bandy	Lessons on how to train and compete with dogs
Basketball	
Bicycle race	<i>Play activities</i>
Gymnastics	Playing in a sand pit
Ice-hockey	Playing with climbing frames, slides and swings etc.
Land-hockey	Playing with loose objects from nature, such as branches, cones, stones etc.
Orienteering	Playing with loose objects, such as boards, blocks, boxes etc.
Running	Playing tag, playing hide and seek
Ice-skating	Toboggan and other winter play activities
Skiing	Making places to play
Playing soccer	Playing with plants and parts of plants
Swimming	Playing with water
Table-tennis	Playing with small animals, e.g. rabbits, guinea-pigs etc.
Volleyball	
Race walking	
<i>Accuracy sports</i>	<i>Sport activities as play</i>
Archery	Playing basketball
Golf as sport	Playing mini-golf
Mini-golf	Playing soccer
Shooting	Playing table-tennis
Tennis	Playing tennis
<i>Exercise sports</i>	<i>Social activities</i>
Ball games	Social gathering at festive places or events
Boccia, croquet etc.	Excursions to entertainments in urban parks etc.
Bathing, swimming for exercise	Excursions to be outside together and chat, sunbathe etc.
Keep-fit exercises	Short excursions to urban parks and green open spaces, for picnicking etc.
Jogging	Excursions to different markets or fairs in urban parks, green open spaces etc.
Rounders	Excursions to nature areas, to make a fire and grill sausages etc.
Take exercise walks	
Soccer as exercise	
Skiing as exercise	<i>Studying activities</i>
<i>Horse riding</i>	Ecology lessons
Pony riding	Studying birds and other animals, native
Horse riding as sport	Studying domestic animals
Riding-lessons	Studying horticultural plants
	Studying ornamental garden plants
<i>Scout activities</i>	Studying plants, native
Learning about outdoor camping and the wilderness	Studying stones and bed-rock
Excursions to be out camping, pitch one's tent etc.	Studying types of soil

Figure 7. The 10 Swedish major park activity types from the cluster analyses.

4.3 Comparison of preferences with regard to urban parks and park activities among categories and cities

In Grahn & Sorte (1985, p 108) it was indicated that preferences with regard to different types of park activities were mostly linked to the type of association and institution, and not so much to different regions of the country or to different sizes of the city. Could this statement be confirmed in the Danish material?

Figure 8 illustrates that the average¹¹ importance of park qualities in the survey did not vary much from city to city. In general the two park qualities 'Wildlife and biotopes' and 'Informal play areas' were the most appreciated qualities. The largest variation in the evaluation regarded 'Garden environment' and 'Areas for ball games'. It seemed as though garden environment was most valued in the larger cities (Copenhagen, Århus and Aalborg). Areas for ball games were most important to the associations and institutions in Copenhagen and least important to those in Hjørring. Figure 9 illustrates that the average importance¹¹ of park qualities in general varied considerably depending on the type of association or institution in question. The most marked differences concerned the park qualities 'Fine park', 'Wildlife and biotopes', 'Informal play areas' and 'More organised play areas'. The first was most valued by the category¹² 'Elderly, sick and handicapped' while the last three were most valued by the category 'Children and young people'.

The same pattern can be seen concerning park activities¹¹ (figure 10 and 11). Figure 10 illustrates that especially the park activity subtypes 'Common park activities', 'Have sensation' (feel, hear, smell) and 'Variation' were the most valued regardless of the geographical location. 'Dog activities' were the least valued which was also the case in the Swedish survey¹³. Probably because only a very few of the associations and institutions practised these activities. The variation according to the type of association or institution is shown in Figure 11. In general, the average¹¹ importance of activity subtypes varied more in regard to the type of association or institution than in regard to the geographical location. This was especially the case for the park activities connected to the two major activity types; 'Experience of nature and greenery' and 'Play'. The subtype 'A rest in the sun' also had a considerable variation in regard to its importance. But the activities connected to 'Sport' and 'Dog activities' appeared to vary just as little or even less than among the cities.

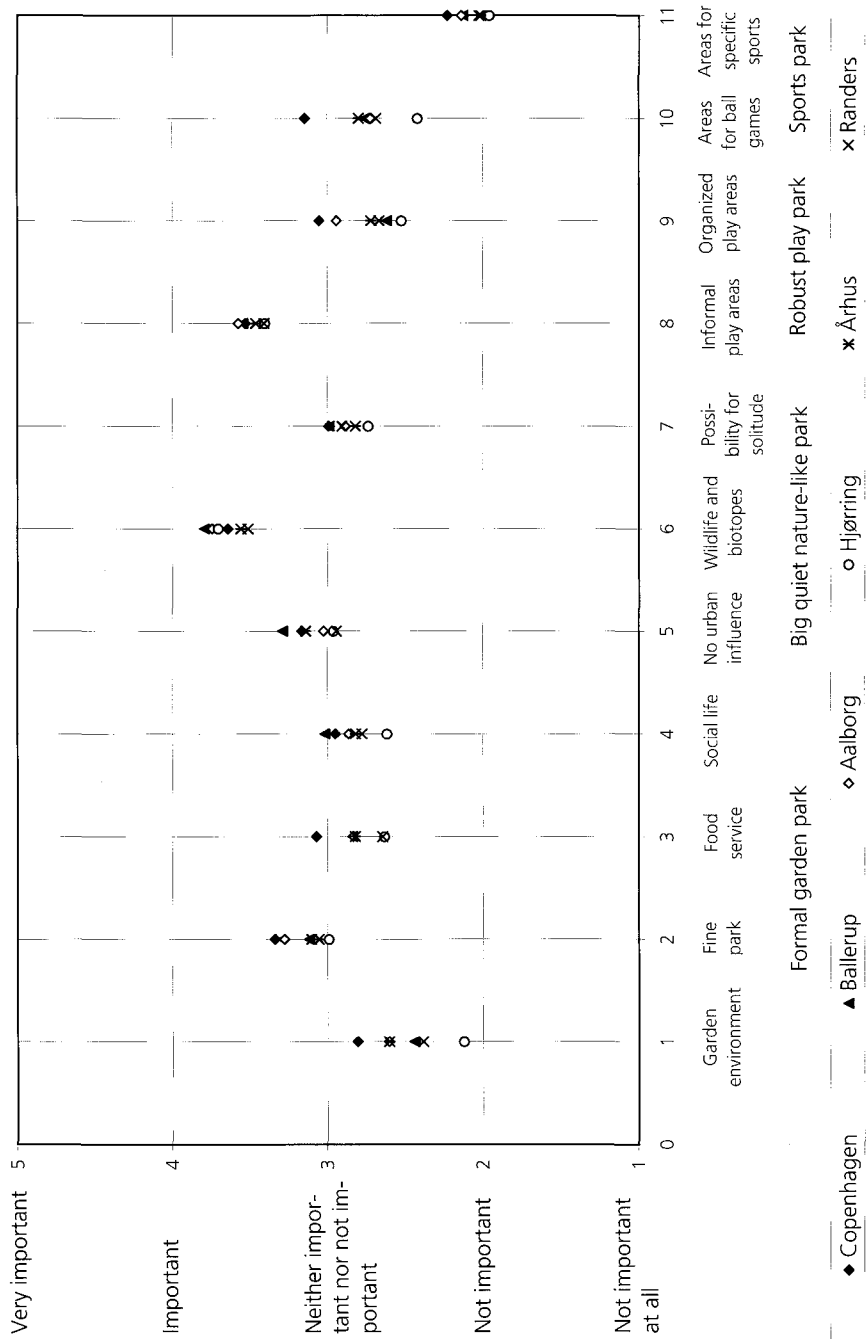
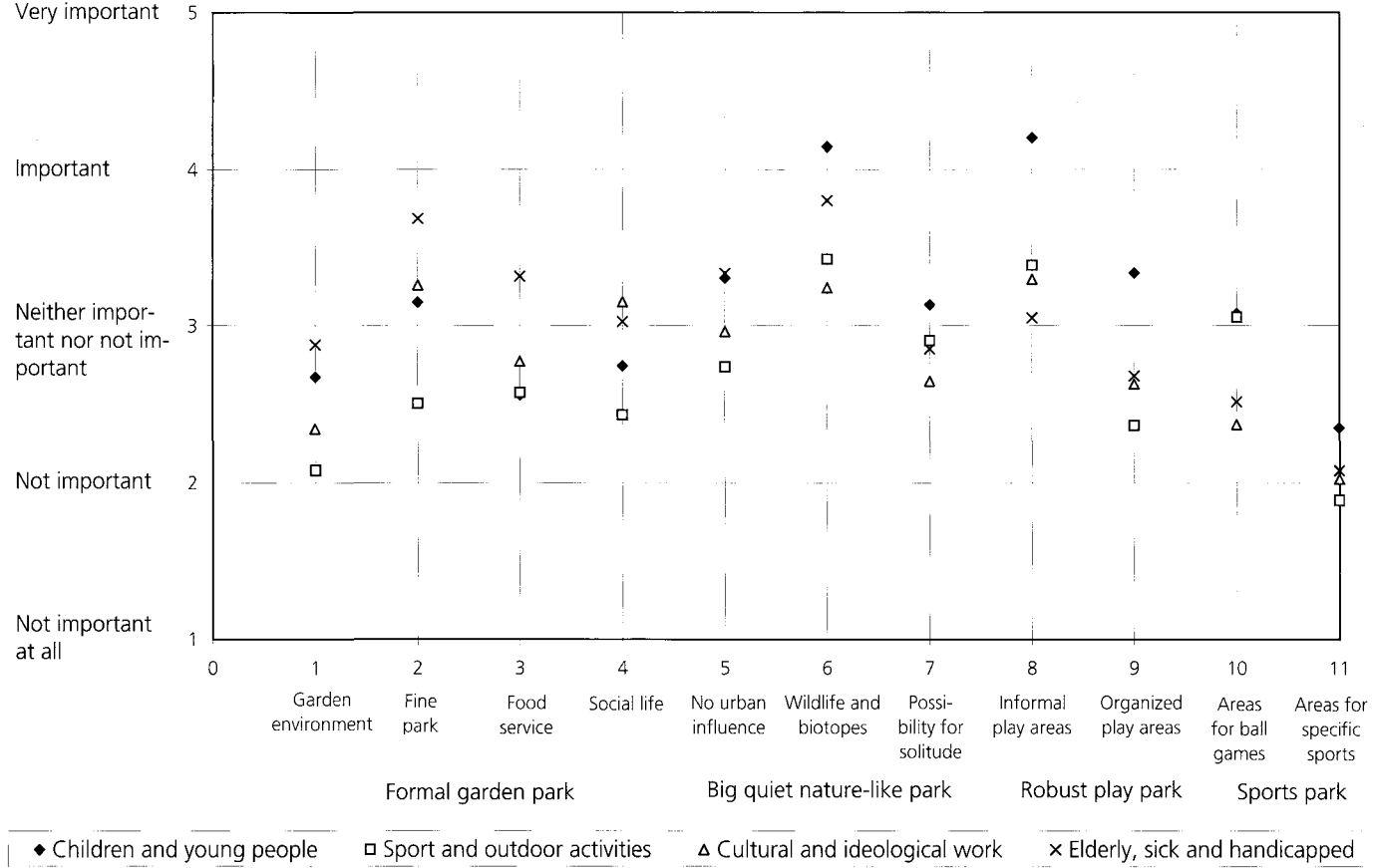

Figure 8. Average importance of park qualities for the six cities (weighted with $\frac{1}{4}$ for each category of associations and institutions).

Figure 9. Average importance of park qualities for the four categories of institutions and associations (weighed with 1/6 for each city).

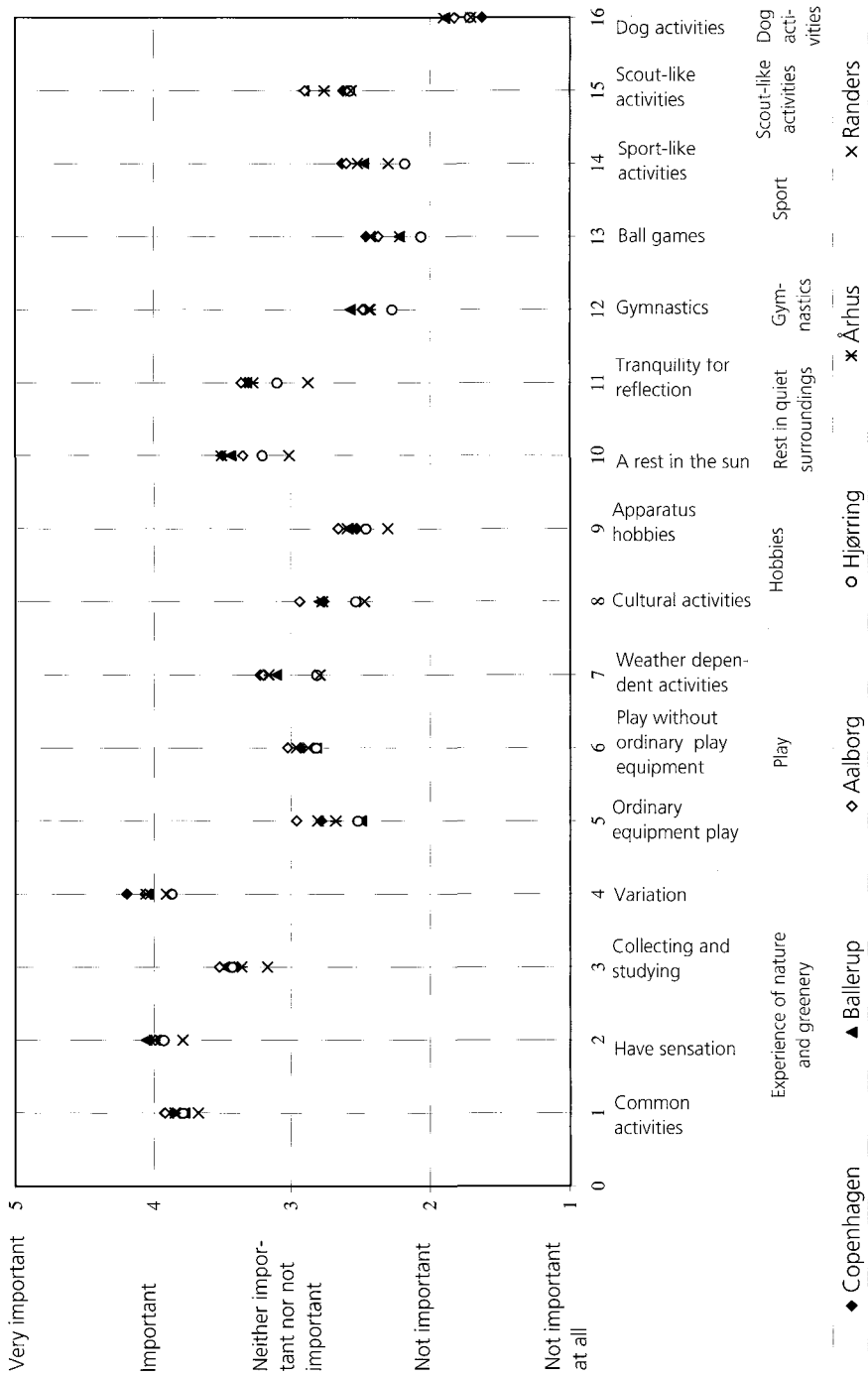

Figure 10. Average of importance of activity subtypes for the six cities (weighted with $\frac{1}{4}$ for each category).

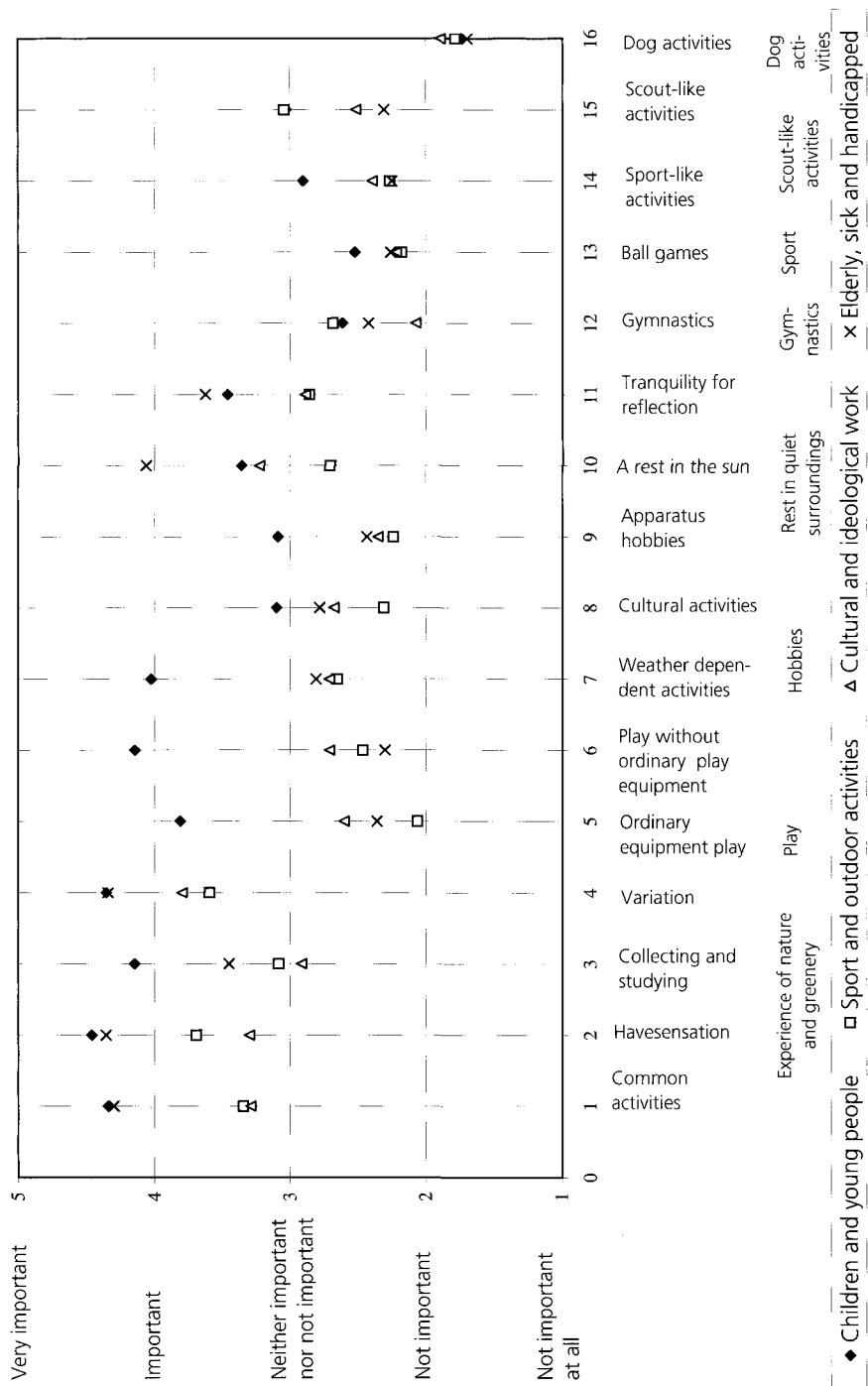

Figure 11. Average of importance of activity subtypes for the four categories (weighted with 1/6 for each city).

4.4 Correlation between park characteristic clusters and activity type clusters.

The correlation matrices in figure 12 show that some kind of activities were more connected to one kind of a park than to another. The higher the figure, the closer the relation between activity type and park type. We find that e.g. play activities and sport activities are highly correlated with one or two park characteristics while other park characteristics function in the opposite way. As can be seen in the Danish material, the 'Formal garden park' was less correlated with any specific type of activities than the other park types. We find the same pattern in the Swedish study, concerning the park type 'City park' and, to an even greater extent, the 'Fine park'.

When looking at the activity type, 'Scout-like activities', in the Danish as well as in the Swedish study, we find that in most cases there are rather low correlation figures between the activity type and the park characteristics, with the exception of 'Nature-like areas' and 'Big quiet nature-like parks'. Perhaps these areas can meet the needs of this activity type, but only to a certain extent. Perhaps a more wilderness-like area is what is really needed to meet the need.

Even lower correlation figures are to be found when looking at the activity type 'Dog activities'. This activity type correlated weakly with all the park characteristics found, both in the Danish and in the Swedish survey. This might be an indication that either the survey did not have park characters for this activity, or that this activity can take place in most urban parks without difficulty. Perhaps the same explanation could be applied to the activity type 'Sport activities as play', found in the Swedish study, where we also find fairly low correlation figures between activity type and park type. Another reason for the lack of correlation between park types and dog activities could be that only a few associations and institutions practised dog activities and therefore did not in general prefer any special park characters which supported this kind of activity. This could also be the reason why 'Individual sport activities', 'Horse riding' and 'Motor activities', found in the Swedish study, have low correlation figures with all park characteristics.

Denmark		Park characteristic clusters			
		Formal garden park	Big quiet nature-like park	Robust play park	Sports park
Activity type clusters	Experience of nature and greenery	0.365	0.790	0.546	-0.003
	Play	0.217	0.526	0.773	0.311
	Hobby activities	0.348	0.523	0.548	0.431
	Rest in quiet surroundings	0.489	0.532	0.352	0.157
	Gymnastics exclusive of ball games	0.161	0.121	0.256	0.637
	Sport activities inclusive of ball games	0.221	0.242	0.469	0.689
	Scout-like activities	0.050	0.389	0.365	0.350
	Dog activities	0.266	0.204	0.208	0.284

Pearson Correlation matrix made with SAS statistical program. N=641-730.

Sweden		Park characteristic factors					
		Nature-like areas	City park	Peaceful park	Park with sport activities	Areas for play activities	Fine park
Activity type factors	Sport activities	-0.070	-0.020	0.051	0.370	-0.113	-0.018
	Play activities	0.505	0.258	0.469	0.278	0.644	0.243
	Exercise activities	0.142	0.158	0.220	0.426	0.138	0.115
	Study activities	0.625	0.110	0.396	0.074	0.383	0.151
	Sport activities as play	0.202	0.178	0.224	0.289	0.262	0.143
	Individual sport activities	0.003	0.059	0.059	0.194	-0.021	0.060
	Social activities	0.437	0.445	0.470	0.241	0.454	0.288
	Horse riding	0.103	0.113	0.082	0.110	0.152	0.060
	Scout activities	0.310	0.025	0.154	0.105	0.100	0.056
	Motor activities	0.007	0.052	0.034	0.079	-0.006	-0.014
	Dog activities	0.104	0.064	0.074	0.049	0.114	0.035

Pearson Correlation matrix made with SPSS statistical program. N=1201.

Figure 12. Correlation matrix of cluster averages (DK) and factor averages (S) for preference questions.

5. Discussion

5.1 In relation to a newer Swedish survey

In a later Swedish survey (Berggren-Bärring & Grahn 1995) concerning associations and institutions eight factors of park characters emerged: 'Wilderness', 'Richness in species', 'Spaciousness', 'Peacefulness', 'Possibilities for play', 'Opportunities for sports/Grass areas', 'Festive/Social life', 'Culture' and 'Accessibility'. These factors emerged from concrete evaluations of different parks and had consequently a basis in the geographical locations instead of in the types of association or institution. So the results are not directly comparable with the two surveys described in this article. In any case, this later survey supports the Danish factor of 'Areas with grass' and the Swedish factor of 'Peaceful park' as well as the common Danish and Swedish factors ('Formal gardens/Fine park', 'Wildlife and biotopes/Nature-like areas', 'Sport-like areas with facilities for sport/Park with sport activities', 'Areas for play' and partly the factor 'Park facilities and sale of food and drink').

In this later survey (Berggren-Bärring & Grahn 1995), the parks were also evaluated in relation to different kind of activities. This resulted in 17 factors; 'Wilderness activities', 'Physical play games', 'Study activities', 'Social activities', 'Artistic activities', 'Sports as play', 'Garden studies', 'Collecting activities', 'Ordinary equipment play', 'Athletics/ Exercise', 'Cultural activities', 'Pleasure activities', 'Bowling/Frisbee', 'Keep-fit sports', 'Animal activities' and 'Ice activities'. These results support the Swedish factors; 'Sport activities as play', 'Exercise activities' and 'Study activities' as well as the common factor 'Play activities' and partly the factor 'Social activities'.

5.2 In relation to a replication of this kind of survey in other countries

Only the clusters of 'Dog activities', 'Scout activities', 'Play activities' and 'Sport activities' were found in both surveys. So these four major activity types are probably the most distinct and it could be expected that they could be found in other countries as well in surveys concerning associations and institutions. Another guess is that this also might be the case for exercise activities, social activities and study activities, because they in part resemble each other, and the differences in the clusters and factors are probably due to different kinds of question examples in the two surveys. An activity type concerning experience of nature and greenery might also appear in other surveys. An interesting question is whether the cluster 'Dog activities' will be found to be important or not in other surveys re-

garding associations and institutions, because in these two surveys the cluster 'Dog activities' acted as a kind of 'anti-preference'.

The four park characteristics; 'Formal garden park', 'Big quiet nature-like park', 'Robust play park' and 'Sports park' and maybe also the 'City park' might appear as preferred park characteristics in other countries as well for associations and institutions engaging in outdoor activities.

5.3 In relation to design practise

Can these research results in any way be used as guidelines for design concerning the planning and administration of urban parks? Yes, we think so. An area that signals definite norms and a certain behaviour from the users tends to reduce user conflicts (Carr et al 1992). Kaplan & Kaplan (1989) have found that areas with a clear coherence and legibility increase peoples feelings of security. Urban parks with a comprehensible and clear park characteristic signal expected behaviour more distinctly and might have a stronger identity than urban parks with a mixture of park characters without any relationship. A park with a strong identity might also add to a feeling of 'ownership' and actions to see that no one damages the park.

To ensure that an urban park has as strong an identity as possible, we think that it would probably be relevant to plan urban parks with one or more park qualities from the same park characteristics as found in this survey: 'Formal garden park', 'Big quiet nature-like park', 'Robust play park' and 'Sports park' (see e.g. figure 3). However, Berggren-Bärring & Grahn (1995) found that the urban parks that were most used and appreciated had more than one clear park characteristic, often all of them. Urban parks (more than 1 hectare) with only one park characteristic were not as appreciated and used, were said to be tame. One explanation could be this: according to the correlation matrices, an urban park with only one park characteristic can support only certain kind of activities. It can only fulfil the needs of the visitors in certain ways.

We think this means that it is better favour and encourage parks, with nuances from many characteristics, but with a clear concept, a clear idea to start with. The four main characteristics might act as four archetypes or four concepts one can use in design. If we look at well-known historical gardens or parks, from the Renaissance, Baroque or Romantic epochs, they all include different expressions. We can for instance find fine or city park-like sections as well as more nature-like sections in most of them. With this in mind, the skill of the architect is important and the concepts should be used with care, feeling for form and empathy. This has to be accomplished with respect for any elements of historical identity for the area. The park characteristics found in this survey only concern the preferences of associations and institutions and any alterations of existing areas should bear this fact in mind.

The two surveys this article has focused on are both replicated in questionnaire surveys among individuals in Denmark and Sweden. When these new surveys are examined it will be possible to compare similarities and differences about preferences with regard to urban parks among the individual users and the associations and institutions.

6. Notes

1. Associations were e.g. sports clubs, leisure associations, The Red Cross and other humanitarian associations that help and support people in need, religious associations and churches, pensioner associations, handicap associations, political organisations, societies for the preservation of natural amenities, cultural associations such as music associations and theatre groups, immigrant associations, scout groups and temperance societies. Institutions were e.g. day nurseries, nursery schools (about 6-year-old children), after-school recreation centres, schools - with children from about 7 to 18 year old, which includes primary and secondary schools, youth recreation centres and institutions which care for the sick (mental or somatic), the old, the retarded or the handicapped, such as hospitals, homes for old people etc.
2. In the Danish survey a weighted randomisation of associations and institutions was carried out to get four category groups of 500. These categories were: Institutions with an educational aim for children and young people (97% users), Associations for sport and outdoor activities (61% users), Associations and institutions for cultural and ideological work (37% users) and Associations and institutions that help and support the elderly, sick and handicapped (67% users). In the Swedish survey all associations and institutions in nine towns were contacted. Institutions with an educational aim for children and young people (98% users), Indoor sports associations, such as basketball clubs, handball clubs etc. (55% users), Outdoor sports clubs, such as soccer clubs, athletics associations etc. (98% users), Scout and outdoor life associations and societies for the preservation of natural amenities (95% users), Associations and institutions for cultural and ideological work (84 % users), and Associations and institutions that help and support the elderly, sick and handicapped (80 % users)
3. Even this method with word expressions not produces metric responses.
4. In factor analyses, just one missing response for each association or institution out of the total activity examples has the result, in a SAS-procedure, that all the responses to the activity examples from the association or institution in question are excluded from the calculations, which drastically reduced the number of responses in the calculations. Therefore a correlation procedure was carried out for both activity examples and park character examples and used as a basis for the factor analyses in the Danish survey. This procedure resulted in the use of 78% of the activity examples and 85% of the park character examples in the 996 Danish questionnaire responses in question. The problem of missing values in the Swedish data was solved by the help of dummies using the mean of the respondents' evaluation of the example in question as a replacement. The procedure with dummies resulted in the use of 89% of the activity examples and the park character examples among the Swedish responses.
5. In the Danish survey, cluster analyses of subcategories and importance of park characters and activities used a matrix of the standardized means of the park characters or the park activities for each of the subcategories as a basis for the

calculations. The 16 Danish subcategories were: Day nurseries, Kindergartens/nursery schools, After-school recreation centres, Age-integrated child-care centres, Education institutions, Outdoor sports, Indoor sports, Scouts, Associations within nature, fishing etc., Allotment associations, Culture, immigration and leisure associations, Associations within art, music, dance, theatre etc., Religious, political and humanitarian associations, Residential homes and day centres, Handicap and rehabilitation institutions and Handicap and sickness benefit associations.

6. The Danish questionnaire survey was made in six cities; Copenhagen (477,000 inhabitants), Århus (199,000 inhabitants), Aalborg (96,000 inhabitants), Randers (52,000 inhabitants), Ballerup (45,000 inhabitants) and Hjørring (26,000 inhabitants) (Danmarks Statistik 1997). The Swedish survey was made in nine cities; Uppsala (120,000 inhabitants), Västerås (101,000 inhabitants), Lund (71,000 inhabitants), Halmstad (51,000 inhabitants), Trollhättan (44,000 inhabitants), Kristianstad (31,000 inhabitants), Trelleborg (24,000 inhabitants), Varberg (24,000 inhabitants) and Enköping (20,000 inhabitants) (Statistics Sweden 1997).
7. Eight Danish factors seem to be a rather stable number of factors when looking at the drop in the eigenvalues from 1.34 to 0.98 in the principal components analysis of the data. (See end of figure 1).
8. The principal component analysis suggested a solution with 11 factors, and all 11 were clear and simple to interpret.
9. Twelve Danish factors seemed to be unstable number of factors when looking at the drop in the eigenvalues in the principal components analysis of the data. One large drop was from 2.36 (5th eigenvector) to 1.71 (6th eigenvector), but in this case it was decided to use the number of eigenvectors ≥ 1.0 as a guideline for the number of factors because it seemed logical to explain the 6th-12th factors in a 12-factor analysis.
10. In all, 8 eigenvectors were greater than 1.0 in the Swedish survey, but only analyses with six factors gave reasonable and logical factors.
11. Actually, it is in no way mathematically correct to treat these ordinal-scaled responses as metric-scaled responses. Therefore the plot of the averages of park qualities and types of activities in the figures 8-11 must be regarded with caution.
12. In the Swedish study the most marked differences concerned the park qualities 'Fine park'/City park', 'Nature-like areas' and 'Park with sport activities'. The first was most valued by institutions and associations working with the elderly, sick and handicapped, while almost all other organisations value this park characteristic rather low. 'Nature-like areas' was most wanted by Scout- and outdoor life associations together with institutions working with children and young people, while sport associations put it low. 'Park with sports activities' was most wanted by sports associations while almost all others deem it to be of low interest. This result resembles the Danish result to a great extent.
13. 'Dog activities' and 'Motor activities' were both valued very low in the Swedish study.

7. Acknowledgements

We wish to express our gratitude to the Swedish Council for Building Research and the Swedish University of Agricultural Sciences for supporting the Swedish survey and to the Danish Outdoor Council, the municipality of Copenhagen, the Danish Research Academy, and the Danish Forest and Landscape Research Institute for supporting the Danish survey.

8. References

Berggren-Bärring, A.M. & Grahn, P. (1995). Grönstrukturens betydelse för användningen. En jämförande studie av hur människor i barnstugor, skolor, föreningar, vårdinstitutioner m.m.f. organisationer utnyttjar tre städers parkutbud. (The influence of the green structure on park use. A survey about how people in child-care centres, schools, associations etc. use the urban parks of three towns). Rapport 95:3: Institutionen för landskapsplanering, Alnarp och Institutionen för landskapsplanering, Ultuna. Sveriges Lantbruksuniversitet.

Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G. & Stone, A.M. (1992). *Public space*, Cambridge Series in Environment and Behavior, Cambridge University Press.

Danmarks Statistik (Statistics Denmark) (1997). Special statistical run from Danmarks Statistik for the Danish Forest and Landscape Research Institute. (Numbers of inhabitants on 1.1.1996).

Grahn, P. & Sorte, G. (1985). Hur används parken? Om organiserade gruppers bruk av grönområden. (How are parks used? About the use of urban parks among organised groups). Del 1. Stad & Land/Rapport nr. 39. Alnarp.

Grahn, P. (1989). Att uppleva parken. Parkens betydelse för äldre, sjuka och handikappade skildrade genom dagböcker, intervjuer, teckningar och fotografier. (To experience the park. The importance of the park to elderly, sick and handicapped described through diaries, interviews, drawings and photos). Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp.

Grahn, P. (1991). Om parkers betydelse. (About the importance of urban parks). Stad & Land nr. 93. Movium/Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp.

Grahn, P. (1993). Planera för bättre hälsa! - om sambandet mellan grönområden och hälsa (Plan for a better health - about the link between urban parks and health), in: Planera för en bärkraftig utveckling (Plan for a sustainable development). pp. 109-121. Byggeforskningsrådet. Sweden.

Grahn, P., Mårtensson, F., Lindblad, B., Nilsson, P. & Ekman, A. (1997). Ute på dagis (Outdoor life in child care centres). Stad & Land nr. 145. MOVIMUM, Swedish University of Agricultural Sciences, Alnarp.

Hartig, T. Mang, M. & Evans, G.W. (1991). Restorative effects of natural environment experiences. *Environment and Behavior* Vol. 23, No. 1, p. 3-26.

Holm, S. (2000). Park use and constraints on park use among associations and institutions. In: Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder. (Use and importance of urban parks). Forest & Landscape research, No. 28.2000. Danish Forest and Landscape Research Institute.

Hull, R.B. & Michael, S.E. (1995). Nature-Based Recreation, Mood Change, and Stress Restoration. *Leisure Science* Vol. 17 No 1, pp. 1-14.

Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *Experience of Nature*. Cambridge.

Küller, M., Küller, R., Imamoglu, E.O. & Imamoglu, V. (1990). Health and outdoor environment for the elderly. In: Pamir, H., Imamoglu, V. & Teymur, N. (Eds.). *Culture Space History*. Proceedings of IAPS 11, July 8-12 1990. Vol. 3, p. 236-245. METU Faculty of Architecture Press, Ankara.

Marcus, C. C. (1997). Nature as Healer. Therapeutic Benefits in Outdoor Places. *Nordisk Arkitekturforskning* 1997:1, Sweden.

Parsons, R. (1995). Conflict between ecological sustainability and environmental aesthetics: Conundrum, canard or curiosity. *Landscape and Urban Planning* Vol. 32, No. 3, p. 227-244.

SAS Institute (1994). *SAS/STAT User's Guide*. Version 6, Fourth Edition, p.773-820. USA.

Statistics Sweden (1997). *Statistical Yearbook of Sweden 1997*. Stockholm.

Ulrich, R. (1984). View Through a Window May Influence Recovery from Surgery. *Science* 224, p. 420-421.

Ulrich, R.S., Simons, R.F., Losito, B.D., Fiorito, E., Miles, M.A. & Zeldon, M. (1995). Stress recovery during exposure to natural and urban environments. In: *Environmental Psychology. Landscape Perception*. Editor: Sinha, A. (Collection of articles from *Journal of Environmental Psychology*) (1991).

Some variables that influence the frequency of visits in urban parks

Some variables that influence the frequency of visits in urban parks

1. Abstract

This article focuses on some of the results from a quantitative questionnaire survey regarding the use of urban parks among people living in different urban areas of Denmark. During the last year almost all (98%) had visited urban parks. The overall average was 2.7 weekly visits and the overall median was 2 weekly visits. However, the visit frequency was significantly influenced regardless of the survey area, by such variables as distance to nearest urban park, dog in the household, age of respondent, safety in and quality of nearest urban park, household size, housing and access to garden while such variables as car in the household, employment status and sex did not influence the visit frequency. This article focuses on these variables and their effect on the use of urban parks.

2. Introduction

During the last decades several surveys have focused on the use of urban parks. Most of these surveys were carried out on the basis of interviews or observations of users in certain parks. A few surveys were on the basis of respondents randomly selected from a certain area and subsequently also included respondents who did not use urban parks. Among these last surveys, most dealt with particular parks while some dealt with the use of urban parks in general. Several of the park surveys made in recent decades have pointed out variables of importance for the visit frequency of the respondents: distance to the park (Christensen 1973, Gälzer 1980, Grahn 1993), age of the respondents (Milton Keynes Development Corporation 1988, University of North London 1995, Grahn (in progress)), family status such as families with and without children (Christensen 1973, Kommunedata Dialog 1994), employment status (Henriksen et al 1976, University of Edinburgh 1980, Milton Keynes Development Corporation 1988, University of North London 1995) and ownership of dog (University of Edinburgh 1980).

In general, children and families with children, and dog owners are found to be frequent visitors. Short distances to urban parks increase the use. Regarding employment status, some surveys found that park visitors without work (children, unemployed, people working at home, retired) made up a higher proportion than the population in general, and other surveys found that people with a job were frequent visitors compared with the general population. In the park survey of London, employed people generally used the parks on their way to and from work as a pleasant route or during the lunchtime break (University of North London 1995) so the contrasting results are probably due to different kinds of surrounding area. Another factor of importance for the visit frequency is probably the quality of the urban parks in relation to people's preferences (Grahn 1993). The reputation of a park is also found to influence the use of that park (University of Edinburgh 1980). People feeling insecure in urban parks have a less frequent use of urban parks than others (Küller & Küller 1994, Grahn (in progress)). A survey dealing with the use of urban parks among associations and institutions revealed that the form and the location of the park area influenced the use of that park area (Berggren-Bärring & Grahn 1995). This article reports how often randomly selected people in six Danish urban areas used urban parks in relation to most of the variables mentioned above.

3. Definitions

In the questionnaire, urban parks of the city were defined as all kinds of green areas open to the public within the city or in the neighbourhood of the city. These green areas could be parks, city gardens, cemeteries, sports grounds or different kinds of nature areas like forests, lakes and wetlands, meadows, etc. The size of the area or distance to the area was not given beforehand, because it could be interesting to know what size of an area people would indicate as green areas and the distance at which green areas were perceived as being a part of the city. Park visits, in the questionnaire, were defined as both visits in and passing through urban parks.

4. Methods and descriptions of survey areas

4.1 Selection of respondents and procedure for mailing of questionnaires

The questionnaire was mailed to 3,636 people randomly selected by the office of the 'Civil Registration System in Denmark'. The age interval of the sample of persons was 0-95 years. The survey was restricted to six different Danish urban areas with approximately 600 selected people in each area. These six urban areas will also be called cities in this paper. As in the survey concerning Danish associations and institutions (Holm (2000)) the principle of Grahn and Sorte (1985) of choosing cities in the most densely populated regions was followed. For each city, the people selected at random were divided into 12 groups with approximately the same age and sex distribution in each group. The 12 groups were mailed within a year on 12 randomly chosen dates with min. 2 weeks and max. 6 weeks between the dates. The first group was mailed on the 15th of December 1995 and the twelfth group on the 9th of November 1996. The questionnaire was followed by up to 3 reminders.

4.2 Description of the six urban areas of the survey.

The six Danish urban areas in the survey were the municipality of Copenhagen and the nearby urban area of Ballerup on Zealand, the cities of Århus and Randers in the middle of Jutland and the cities of Aalborg and Hjørring in the northern part of Jutland.

Copenhagen is based on a settlement dating from prehistoric Denmark. Originally it was an early harbour town with monasteries and from the Late Middle Ages the residence of the King of Denmark. In this century there was a sharp increase in the number of inhabitants until 1960 followed by a marked decrease until 1980. Today the municipality has 477,000 inhabitants. Flats make up 93% of the dwellings. The city is situated in a relatively flat landscape with some wetlands and within the city there are fairly large artificial lakes and canals.

Ballerup is an inland urban area in a relatively flat landscape with small bogs and lakes and some old villages dating from the Early Danish Middle Ages. Ballerup is situated in one of the urban fingers going out from Copenhagen and several new urban areas have developed around some of the train stations. The municipality of Ballerup had a marked increase in the number of inhabitants during 1940-70 with a doubling of the number of inhabitants 1960-70. From 1970 there was some decrease in the number of inhabitants, and today the population of the municipality is 45,000. Flats make up 56% of the dwellings.

Aalborg is a harbour city which has developed since the Early Danish Middle Ages next to an inlet in a hilly landscape. Several monasteries were built during the Middle Ages. In this century there was a slight increase in the number of inhabitants until 1970, a slight drop from 1970 to 1980 and after that a relatively stable number of inhabitants. Today Aalborg has 96,000 inhabitants. Flats make up 53%¹ of the dwellings.

Hjørring is an inland city situated in a hilly landscape and close to several woods. Hjørring has had municipal privileges since the Danish Middle Ages. Hjørring has had some increase in the number of inhabitants from 1900 till now, and today it has 26,000 inhabitants. Flats make up 25%¹ of the dwellings.

Århus has been a place of trade and an episcopal seat since before 1000 AD. The city is situated in a hilly landscape on the coast and near a large wetland, some woods and a forest. In this century it has had some increase in the number of inhabitants until 1970 and after that only a slight increase. Today it has 199,000 inhabitants. Flats make up 60%¹ of the dwellings.

Randers has developed from a trade and fishing town dating from the Danish Middle Ages. The city is situated on both sides of an inlet and beside some woods. In this century it had a very marked increase in the number of inhabitants until 1970 (from 1900 to 1970 almost a trebling) and after that some decrease. Today it has 52,000 inhabitants. Flats make up 54-55%¹ of the dwellings.

4.3 Response rates and representativity

In all, 2,614 questionnaires were returned and this corresponds to a total response rate of 71.9%². Of these responses, 2,229 were from respondents aged 12 years or over. The distribution of the age (5 year intervals) and sex of the respondents was tested for the hypothesis of homogeneity (Pearson chi-square test) for each city in relation to the age (5-year intervals) and sex distribution of the city population in question. None of the tests could reject the hypothesis of homogeneity, but there was a strong tendency to lack of homogeneity in the case of Hjørring³.

5. Results

5.1 Visit frequency and variables that influenced it

On the question 'How many times have you visited an urban park of the city during the last year?' almost all of the respondents ($N=2253$) indicated 1 or more visits within the last year. In all, the percentage was 97.9%⁴. Another question was 'How many times have you visited an urban park of the city during the last 7 days?'. Because the questionnaires were mailed on 12 random dates during the period December 1995 to November 1996, the answers to this second question represent the annual weekly visit frequency in these six cities. The mean was 2.7 visits a week with a median of 2 weekly visits for all six cities together ($N=2,281$). In all, only 23% indicated that they had not visited urban parks during the last 7 days. The duration of the last park visit had 1 hour as a median⁵ and 1 hour was also indicated by the largest proportion (25.7%). The respondents were also asked to indicate how long their park visits usually were. It was possible to mark off several answers⁶ to this question. Usually visits lasted half-an-hour, 1 hour or 1-2 hours. Even though the definition of park visits included passing through urban parks, only 7.9% indicated that their last visit lasted less than 5 min. and 14.3% indicated that their last visit lasted a quarter of an hour. A little higher percentage (8.9%) indicated that they usually had visits of less than 5 minutes and 17.9% indicated that they usually had visits of approximately 15 minutes. So a guess would be that approximately 10-15% of all park visits consisted in just passing through urban parks as a practical short cut. In addition to that, some people might have chosen to pass through urban parks on their way to and from work or school because they preferred the experience of greenery to the streets of the city even though the route might have been somewhat longer.

The mean number of park visits during the last 7 days in each city varied from 2.3 to 3.1 and the median from 1 to 2 weekly visits (see table 1). A Median test resulted in a rejection of the hypothesis that the distribution of the number of park visits during the last 7 days was the same for all six cities ($p=0.021$). A further analysis revealed that especially the respondents of Randers and partly those of Aalborg had had a lower visit frequency than the respondents from the rest of the cities according to the Median test. This difference in the visit frequency of the respondents was corroborated by answers to another question regarding the visit frequency during the last 12 months (see table 2). Here Mantel-Haenszel (MH) test showed that the null hypothesis of no association had to be rejected and the alternative hypothesis of mean score location shifts had to be accepted at level 0.006-0.001 in regard to the season of the year in question. A test controlling for seasons using Cochran-Mantel-Haenszel (CMH) test indi-

cated that the visit frequency during the last 7 days also varied significantly ($p=0.024$) between the survey areas, irrespective of the season of the year the respondents had answered the questionnaire.

This significant difference in park visit frequency among the cities raised the question of whether the difference was caused by other variables like age, sex, employment status, distance to nearest urban park, access to garden, ownership of dog or car, housing area etc. Test results of the interrelationship between visit frequency during the last 7 days and different variables are given in table 1. Here the Median test was used and if possible the t-test. Categorical data analysis and non-parametric tests were used because the Shapiro-Wilk test (for each city on its own) and the Kolmogorov test (all cities) rejected the hypothesis of normal distribution in regard to the number of park visits during the last 7 days.

As can be seen, the distance to nearest urban park, dog in the household and age of the respondent were particularly important variables regarding the visit frequency in urban parks. As regards these three variables, the hypothesis of similar medians regarding visit frequency could be rejected at level 0.0001. Other significant variables were how safe respondents felt in the nearest urban park, how they evaluated the quality of the nearest urban park and which city the respondent was living in. Here the null hypothesis could be rejected at level 0.0020 for the safety, at level 0.0115 for the quality and at level 0.0211 for the city of residence.

In table 3 CMH-test is used in order to control the effect of the city factor. Here the significant variables for visit frequency are distance to nearest urban park, dog in the household, age of respondent, safety and quality of the nearest urban park, size of household, kind of housing and access to garden. The variable, the sense of being a city person is almost significant as well. The variable, the childhood area is rather more complicated. In the area known as the Copenhagen metropolitan area, people can live in both densely populated areas and in more country-like areas. The countryside can be found in the green belts⁷ between the urban fingers which are a result of the Finger Plan for Greater Copenhagen. Analysis excluding the Copenhagen metropolitan area resulted in no significant differences in visit frequency regarding the kind of area in which people had grown up.

Table 4 shows the results of the Pearson chi-square test regarding differences between the respondents of the cities in relation to different important variables to the visit frequency. Some of the significant differences probably explain the reason for different medians of visit frequency for the 6 cities. The ratio of respondents with a long distance in Randers compared with the other cities might be a reason for the low visit frequency in this city. The ratio of respondents aged 71 years or over in Randers compared with the other cities might also be a reason to the low visit frequency in this city.

Table 1. Number of park visits during the last 7 days in relation to different variables. Variables ordered after the result of the Median test. Variables with answers like yes/no are extended with a t-test.

Variable	Value	Mean of visit frequency the last 7 days	Median of visit frequency the last 7 days	Standard deviation	Number of responses n	Median test p	χ^2	T-test p	t
Distance to nearest urban park	0-50 m	4.1	3	4.33	360	0.0001	89.32		
	50-100 m	3.2	2	3.17	274				
	100-300 m	2.9	2	3.21	462				
	300-500 m	2.4	2	2.68	399				
	500-1000 m	2.0	1	2.45	383				
	More than 1 km	1.8	1	2.22	303				
Dog	Yes	4.3	3	4.42	389	0.0001	63.33	0.0001	8.00
	No	2.4	2	2.72	1831				
Age	0-6 years	2.6	2	2.67	212	0.0001	31.95		
	7-16 years	3.8	3	3.82	213				
	17-25 years	2.3	2	2.58	366				
	26-35 years	2.5	2	3.07	416				
	36-59 years	2.9	2	3.33	748				
	60-70 years	2.6	2	3.66	189				
	71 years or over	2.1	1	3.42	137				
Safety in nearest urban park	Very safe	3.0	2	3.37	1312	0.0020	14.75		
	Reasonably safe	2.5	2	2.98	691				
	Not so safe	1.9	1	2.39	56				
	Not at all safe	2.4 *	2-3 *	1.35	10 *				
Quality of nearest urban park	Very good	3.0	2	3.52	1080	0.0115	12.96		
	Good	2.5	2	2.76	830				
	Neither good nor bad	2.6	1	3.12	198				
	Bad	1.9	1	2.17	48				
	Very bad	2.1	1	2.32	33				
City	Copenhagen	2.7	2	2.93	370	0.0211	13.26		
	Ballerup	3.1	2	3.81	377				
	Aalborg	2.6	2	3.40	372				
	Hjørring	2.7	2	3.16	389				
	Århus	2.7	2	3.06	394				
	Randers	2.3	1	2.88	379				
Garden	Yes	2.9	2	3.33	1305	0.0999	2.71	0.0044	2.85
	No	2.5	2	2.92	935				
Housing a)	Flat	2.5	2	2.91	988	0.2101	3.12		
	Non-detached	3.2	2	3.71	240				
	Detached	2.9	2	3.33	906				
Car	Yes	2.7	2	3.30	1479	0.2165	1.53	0.5141	0.65
	No	2.7	2	2.89	708				
Childhood area b)	Countryside	2.6	2	3.10	454	0.2371	4.24		
	Copenhagen metropolitan area	3.1	2	3.60	322				
	Small town (<10,000)	2.3	1	2.70	253				
	Large town (>10,000)	2.5	2	3.08	685				
Feeling like a city person c)	Yes	2.5	2	3.09	1079	0.2548	1.30	0.0605	-1.88
	No	2.8	2	3.41	482				
Household size	1 person	2.3	2	2.57	411	0.4095	7.19		
	2 persons	2.6	2	3.20	768				
	3 persons	3.0	2	3.54	452				
	4 persons	2.9	2	3.44	435				
	5 persons	2.9	2	3.29	151				
	6 persons	2.8	2	2.49	32				
	7 persons	5.1 e)	5 e)	4.38	14 *				
	8 persons or more f)	2.2 *	1-2 *	2.44	18 *				
Employment status d)	Employed	2.6	2	3.15	985	0.8590	2.58		
	Unemployed	2.7	2	2.53	110				
	Self-employed	2.7	2	3.11	64				
	Retired	2.3	2	3.08	276				
	Early retired	2.6	1	3.73	64				
	On leave	2.6	1-2	3.32	50				
	Student	2.7	2	2.99	266				
Sex	Male	2.7	2	3.35	1138	0.9767	0.00	0.5877	-0.54
	Female	2.7	2	3.10	1143				

a. Other kinds of housing have been left out of the statistics. Student hostel was indicated by 47, and 56 indicated different kinds of housing like institution, hotel, allotment house, houseboat etc.

b. Where have you lived for most of your childhood (0-14 years). Question to respondents aged 12 or over. Excluding Copenhagen metropolitan area result in $p=0.3617$ and $\chi^2=2.03$.

c. Question to respondents aged 12 or over. 308 respondents had answered the question with 'Do not know'. This group had a mean of 2.6 visits.

d. Question to respondents aged 12 or over.

e. The mean and the median are strongly influenced by the small number of responses. Compared to the general mean (2.7) and median (2), 9 out of 14 respondents indicated 3 or more visits. Two respondents indicated 14 visits. For this reason the figures should be interpreted with caution.

f. A part from large families, some of this group live in households like residential homes and youth institutions.

* Interpretation with caution because of the few responses.

Table 2. Seasonal changes in visit frequency.

City	Season of the year ^a	Median of visit frequency the last 7 days	Number of responses (Number of visits during the last 7 days)	CMH test (Table scores)	Median of visit frequency the last 12 months ^b (indicated for each season)	Number of responses (Visit frequency the last 12 months)	MH test (Modified ridit scores)
Copenhagen	Spring	2	100	for season by visit frequency controlling for cities $p=0.001$	2 days a week	379	for city by spring $p=0.001$
	Summer	3	87		3 days a week	388	
	Autumn	2	84		2 days a week	381	
	Winter	1	99		1 day a week	375	
Ballerup	Spring	2	89	for city by visit frequency controlling for seasons $p=0.024$	2 days a week	389	for city by summer $p=0.001$
	Summer	2	92		2 days a week	390	
	Autumn	2	94		2 days a week	385	
	Winter	1	101		1 day a week	384	
Aalborg	Spring	2	102	for city by visit frequency controlling for seasons $p=0.024$	2 days a week	398	for city by autumn $p=0.001$
	Summer	2	82		2 days a week	403	
	Autumn	1-2	82		1 day a week	392	
	Winter	1-2	106		1 day a week	390	
Hjørring	Spring	2	104	for city by visit frequency controlling for seasons $p=0.024$	2 days a week	412	for city by winter $p=0.006$
	Summer	2	97		2 days a week	421	
	Autumn	2	87		2 days a week	406	
	Winter	1	101		1 day a week	409	
Århus	Spring	2	112	for city by visit frequency controlling for seasons $p=0.024$	2 days a week	420	for city by winter $p=0.006$
	Summer	2	87		3 days a week	419	
	Autumn	2	96		2 days a week	416	
	Winter	2	97		1 day a week	419	
Randers	Spring	1	98	for city by visit frequency controlling for seasons $p=0.024$	1 day a week	405	for city by winter $p=0.006$
	Summer	2	99		2 days a week	407	
	Autumn	2	84		1 day a week	396	
	Winter	1	98		1 day every second week	395	

- a) Calculated on the basis of the date of receipt of the questionnaire: Spring (March-May), Summer (June-August), Autumn (September-November), Winter (December-February).
- b) The same season interval as in a), but because the mailing was distributed over a year, the calculations are on the basis of the seasons of two years. The respondents could mark off one answer out of 11 for each season of the year: Daily, 6 days a week, 5 days a week, 4 days a week, 3 days a week, 2 days a week, 1 day a week, 1 day every second week, 1 day a month, 1-2 days during the season, and no visits at all.

Table 3. Correlations between visit frequency during the last 7 days and different variables controlling for the effect of the city factor. CMH test (table scores^b). See table 1 for more detailed information about the variables.

Test variabel	Number of responses	Statistics for test variable by visit frequency controlling for city	
	<i>n</i>	<i>p-value</i>	χ^2
Distance to nearest urban park (intervals a)	2181	0.001	129.3
Dog	2220	0.001	114.5
Age (intervals)	2281	0.001	38.1
Safety of nearest urban park b)	2069	0.001	12.5
Quality of nearest urban park b)	2189	0.001	12.4
Household size	2274	0.001	10.5
Housing	2134	0.003	11.8
Garden	2240	0.003	8.9
Feeling like a city person	1561	0.051	3.8
Childhood area c)	1714	0.052	7.7
Car	2187	0.422	0.6
Sex	2281	0.588	0.3
Employment status	1815	0.891	2.3

- a) $p=0.001$ and $\chi^2=123.4$, provided the distance to urban parks is regarded as an ordinal response.
- b) Modified ridit scores were used in the statistics of the variables safety and quality of nearest urban park.
- c) Statistical calculations including countryside, small town and large town, but excluding Copenhagen metropolitan area, result in $p=0.292$ and $\chi^2=2.5$ ($n=1392$).

Dog in the household, access to garden and kind of housing all influenced the visit frequency (table 3) and the distribution of these variables was significantly different in the 6 cities (table 4). Regarding the kind of housing there were large variances in the visit frequency, but people living in a flat seem to have been less inclined to visit urban parks. Another significant difference between the respondents of the 6 cities was the size of household. There was a large variation in visit frequency as well, but respondents from households with 3-4 persons seem to have been the most frequent visitors, and respondents from 1-person households to have been the least frequent visitors when regarding all cities.

Table 4. Significant difference between the respondents of the cities concerning different variables that influence visit frequency.

Test variable	Significance	Distribution	Copenhagen	Ballerup	Aalborg	Hjørring	Århus	Randers
Distance to nearest urban park (intervals)	***	Median	100-300 m	100-300 m	300-500 m	300-500 m	100-300 m	300-500 m
		Mean ^a	410 m	390 m	545 m	563 m	459 m	595 m
Dog	***	Yes	9 %	19 %	14 %	25 %	14 %	22 %
Age (intervals)		Mean	35 years	36 years	36 years	37 years	34 years	38 years
		0-6 years	8 %	10 %	9 %	9 %	9 %	8 %
	***	7-16 years	5 %	12 %	8 %	11 %	9 %	10 %
		17-25 years	18 %	12 %	18 %	13 %	22 %	13 %
		26-35 years	26 %	14 %	18 %	15 %	19 %	16 %
		36-59 years	29 %	38 %	31 %	36 %	27 %	33 %
		60-70 years	7 %	9 %	9 %	10 %	7 %	10 %
		71+ years	6 %	5 %	7 %	6 %	7 %	10 %
Safety of nearest urban park	*	Very safe	54 %	69 %	58 %	68 %	64 %	64 %
		Reasonably safe	39 %	28 %	39 %	31 %	33 %	33 %
		Not safe ^b	7 %	3 %	4 %	2 %	3 %	3 %
Quality of nearest urban park	p=0.063	Median	good	very good	very good	very good	very good	good
Household size	***	Median	2	3	2	3	2	2
		Mean ^c	2.5	2.9	2.6	2.4	2.8	2.7
Housing (excl. other kinds of housing)	***	Flat	81 %	41 %	45 %	17 %	55 %	41 %
		Non-detached	3 %	16 %	17 %	8 %	11 %	12 %
		Detached	16 %	42 %	38 %	75 %	34 %	47 %
Garden	***	Yes	26 %	63 %	57 %	81 %	55 %	60 %
Feeling like a city person	***	Yes	82 %	45 %	77 %	66 %	75 %	69 %
Childhood area		Countryside	17 %	15 %	25 %	42 %	24 %	34 %
	***	Copenhagen area	51 %	50 %	4 %	3 %	7 %	4 %
		Small town	14 %	14 %	16 %	12 %	19 %	12 %
		Large town	18 %	21 %	55 %	42 %	50 %	50 %

Pearson chi-square test was used as the test of significance in regard to the intervals. Underlined figures indicate in which cities the largest contributions to the χ^2 -value was found.

* $p \leq 0.05$

** $p \leq 0.01$

*** $p \leq 0.001$

- The means are calculated on the basis of the midpoints of the intervals. More than 1 km is estimated at 1,500 m.
- 'Not safe' consists of 'Not so safe' and 'Not at all safe' (joined because of many expected cell counts less than 5).
- Households with 11 or more people (7 in all) are calculated as 11 persons.

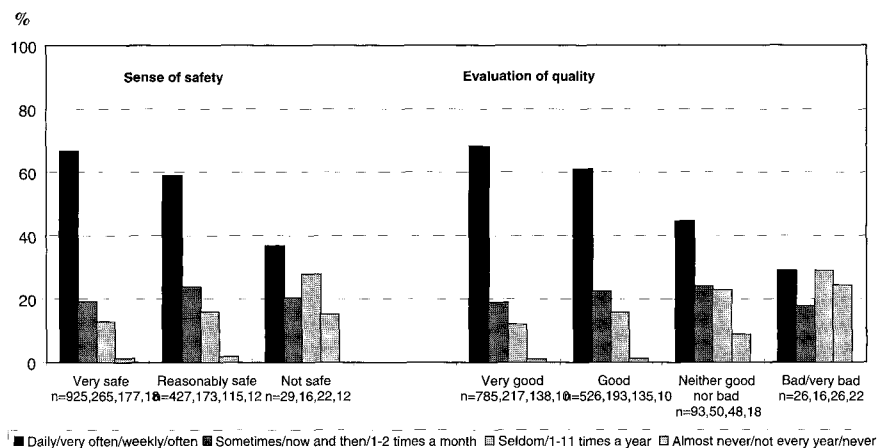

Figure 1. Respondents sense of safety in and evaluation of quality of the nearest urban park and their use of this nearest urban park during the summer period. The question 'How often do you visit the nearest urban park?' was an open question and therefore the qualitative answers were interpreted as shown.

None of the statistically significant differences regarding dog, garden, household size or sense of being a city person were found in Randers or Aalborg so these variables cannot explain the lower visit frequency in these cities. For all the cities, Aalborg had an overrepresentation of respondents living in a non-detached dwelling, but the respondents living in this kind of housing seem in general to have been the most frequent park visitors (see table 1). So this difference cannot explain the tendency to low visit frequency among the respondents of Aalborg.

A question of interest to many landscape architects and urban planners is how important people's nearest urban park is in relation to their use of the urban parks of the city in general. Does a bad or unsafe area have any influence at all? In this survey it had, as can be seen in table 1 and 3. Regarding the safety, there was a marked interrelationship, while the interrelationship between quality and park use was less distinct. But still, people had had around two park visits in general even though the area was judged as unsafe ('not so safe' or 'not at all safe') or of a bad quality ('bad' or 'very bad'). A partial explanation for this apparent contradiction can be read in figure 1. Here a marked lesser use of the nearest urban park seems to be the result if the area was found to be unsafe or bad. People simply find other urban parks to spend their outdoor life in, but longer distances probably result in a lower visit frequency in this group. For all the respondents ($N=2,281$), 14% indicated that during the last 7 days they had given up one or more wished park visits. Nevertheless, the lower visit frequency among respondents from Randers and partly those from Aalborg cannot

be explained by an interrelationship to the nearest urban park, because neither the safety nor quality of this area was significantly different for these two cities compared to the others.

6. Discussion

6.1 The results for Randers and Aalborg

The relatively longer distance to the nearest urban park and the relatively larger proportion of people aged 71 years or over among respondents in Randers seem to be part of the explanation for the lower visit frequency among respondents in Randers, but not in regard to the tendency to a lower visit frequency among respondents in Aalborg. Other explanations in regard to the differences in the visit frequency could be different traditions regarding the use of urban parks, the kind of park activities or a different supply of park types in the cities.

6.2 Results compared to other surveys

That 77% had visited urban parks during the last 7 days is a remarkably large percentage compared with other surveys. In a Danish survey (Fridberg 1994) in December 1993 among 1,843 randomly selected Danes, only 19% had gone for a walk in a park within the last week. That December is a cold season could probably explain part of the low proportion of park walks. Another reason could be the fact that the respondents were from both urban and rural areas in Denmark and that the question only concerned 'fine' parks and not nature-like areas or urban forests. In all, 45% had gone for a walk in the park, in the forest, along the beach or in the countryside within the last week. In a survey in Stockholm (Henriksen et al 1976) 53-63% visited urban parks weekly. A similar percentage was found in the survey of the Royal Parks of London (University of North London 1995), but this survey only included the users. Here 26% visited the Royal Parks daily and a further 26% visited them weekly. In the survey in London the park visits were of shorter duration; 43% were of less than 30 min., 27% of 30 min.-1 hour, and 20% of 1-2 hours. In a survey in the quarter 'Vesterbro' in Copenhagen (Christensen 1973) one third of the users had visits of less than 30 min., one third visits of 30 min.-1 hour and one third visits of more than 1 hour. In another survey (Gälzer 1980) from 1973, in Essen in Germany, 34% used the park for 1-2 hours and 24% for 2-3 hours.

For all of the Royal Parks in the survey (University of North London 1995), 11.2% of the total number of respondents (n=19,733) indicated a shortcut as the main reason for the park visit. This percentage varied from 1.8% to 26.8% depending on the park in question. In the Vesterbro survey, 40% out of the one third who had park visits of less than 30 min. used the park as a shortcut (Christensen 1973). This corresponds to around 13% of the visitors. So the figures from this survey in 6 Danish

cities regarding the number of park visits of less than 5 min. (7.9-8.9%) and of 15 minutes (14.3-17.9%) are in accordance with the figures regarding shortcut visits above.

The visit frequency in the present survey was found to be significantly influenced by variables like distance to nearest urban park, dog in the household, age of respondent, safety in and quality of nearest urban park, household size, housing and access to garden regardless of the survey area.

That the distance, dog in the household and the age of people were found to influence the visit frequency is in accordance with other surveys (Christensen 1973, Gälzer 1980, Milton Keynes Development Corporation 1988, Grahn 1993, University of North London 1995 and Grahn (in progress)). Access to garden was also found to increase the visit frequency in a Swedish survey by Grahn (1993).

That the sense of feeling secure in urban parks affects the visit frequency is in accordance with the surveys of University of Edinburgh (1980), Küller & Küller (1994) and Grahn (in progress). Grahn's result (1993), that the quality of urban parks in regard to the preferences of people affects their visit frequency, is corroborated by this survey in relation to the nearest urban park.

The variables of household size and kind of housing were found in this survey to influence the visit frequency in urban parks as well. That respondents from detached and non-detached dwellings were more frequent park visitors than those from flat dwellings is probably caused by different percentages of urban parkland in the surroundings of the dwellings. Flat dwellings are usually located in the more densely built-up areas of the city. The frequent visitors among households with 3-4 persons probably reflect the proportion of children in these households.

However, employment status was found not to have any influence on the visit frequency in this survey, in contrast to other surveys (Henriksen et al 1976, University of Edinburgh 1980, Milton Keynes Development Corporation 1988 and University of North London 1995). In this survey, variables like car in the household and sex of the respondents were not found to influence the visit frequency in urban parks either.

6.3 Elements of uncertainty regarding the results

One source of error is that the questionnaire was mailed to only a part of the population in each city and not to the whole population. This type of error is largest when the answers are split into 2 equal parts such as 50% saying yes and 50% saying no. This maximum error of representativity is calculated to be $\pm 4\%$ in each city. Another and more weighty error is the percentage of people who did not answer the questionnaire. This percentage varied from 23% to 33% depending on the city. As mentioned in the

method section, the distribution of age and sex of the respondents was not significantly different from the distribution of age and sex of the population in each city. But this fact cannot exclude the possibility that the respondents have a significantly different visit frequency than the population as a whole. Actually it might be expected that the respondents were more interested in urban parks than those who did not answer the question, and this greater interest might be related with the visit frequency in urban parks. The question regarding the number of park visits during the last 7 days had a missing response rate of 10%-17% depending on the city in question. A fourth source of error is if a person other than the recipient answered the questionnaire. In this survey this kind of error could not be cross-checked, but in two other Danish surveys a cross-checking of the sex or/and the age of the respondent was carried out. In a survey concerning the use of Danish forests, 68 out of 2,424 responses did not agree with the information about sex from the office of the 'Civil Registration System in Denmark' (Jensen & Koch 1997). The other survey dealt with the use and evaluation of a city (Hvidtfeldt (in progress)). Here a cross-check was made regarding the sex and the age of the respondents, and 3-4% out of approximately 2,300 responses did not agree with the official figures. The percentage of wrong respondents in this survey is probably on that scale.

A fifth source of error is overestimation of visit frequency. One reason might be that people feel very positive about the subject, in this case urban parks, and therefore consider it all right to indicate more visits in order to stress the importance of urban parks in relation to other public areas paid by taxes. Another reason for overestimation might happen less intentionally. An example could be people who think they usually visit urban parks once a week and that it is an exception that they had not visited urban parks during the last 7 days and consequently find it more correct to indicate 1 visit during these last 7 days. Two surveys dealing with the use of forest have found the overestimation of visit frequency to be approximately twice the figures in reality (Koch 1980, Lindhagen 1996). Kardell & Pehrson (1978) found that some of the overestimation was probably caused by a factor of social prestige. They found that a general attitude among their respondents was that leisure time spent in green areas outside the city was somehow positively correlated with the social status of a person. That overestimation has occurred in this survey as well is therefore very likely. A sixth source of error is that some people might misunderstand the questions and therefore give wrong answers. Most of the questions that are analysed in this article, except the questions regarding childhood area, sense of being a city person and employment status, are most unlikely to have been misunderstood.

7. Notes

1

The percentage of flats corresponds to the percentage of flats in the municipality in question. In the survey the rural areas of the municipality were excluded. Therefore the figure is only an approximate percentage.

2

The response rate varied from 66.6% to 77.3% depending on the city in question

3

In Hjørring there was a tendency towards overrepresentation of female respondents aged 40-44 years and underrepresentation of female respondents aged 75-89 years compared with the female population of Hjørring ($p=0.052$). Because of the fine response rates and the results of the distribution tests it was considered acceptable to use the responses in statistical calculations as there were no calculations concerned only with 40-44 year old or 75-89 year-old women in Hjørring.

4

The percentage varied from 95.5% to 99.5% depending on the city in question.

5

The intervals people could choose between were: Less than 5 minutes, a quarter of an hour, half an hour, 1 hour, 1-2 hours, 2-3 hours, 3-4 hours, 4-8 hours, and more than 8 hours.

6

Therefore the total sum of the answers exceeds 100%.

7

The large green belts in Copenhagen consist of green wedges which point toward the centre of Copenhagen. These green wedges consist of farmland, forest and wetland.

8. Acknowledgements

Thanks to the Danish Outdoor Council, the municipality of Copenhagen, the Danish Research Academy and the Danish Forest and Landscape Research Institute for supporting the survey financially, to the 2,614 respondents who answered the questionnaire, and to Professor Ib Asger Olsen at the Royal Veterinary and Agricultural University of Denmark and Associate Professor Patrik Grahn at the Swedish University of Agricultural Sciences for supervising the project, as well as to my colleague Project leader Frank Søndergaard Jensen at the Danish Forest and Landscape Research Institute.

9. References

- Berggren-Bärring, A.-M. & Grahn, P. (1995). *Grönstrukturens betydelse för användningen. (The effect of the green structure of the city on the park use)*. Rapport 95:3. Institutionen för landskapsplanering, Alnarp & Institutionen för landskapsplanering Ultuna. Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Christensen, L. (1973). *Friarealer på Vesterbro. (Open space in Vesterbro)*. Rapport nr. 23. Institut for Veje, Trafik og Byplan. Danmarks Tekniske Højskole. Lyngby.
- Fridberg, T. (1994). *Kultur- og fritidsaktiviteter (Culture and leisure activities)*. Report 94:6. The Danish National Institute of Social Research. Copenhagen.
- Grahn, P. & Sorte, G. (1985). *Hur används parken? Del 1. (How is the urban park used? Part I)*. Stad & Land/Rapport nr. 39. Alnarp, Sweden.
- Grahn, P. (1993). Planera för bättre hälsa! - om sambandet mellan grönområden och hälsa. (Plan for better health - about the relation between urban parks and health). In: *Planera för en bärkraftig utveckling (Plan for a sustainable development)* p. 109-121. Byggeforskningsrådet. 1993.
- Grahn, P. (in progress). Enskilda människors användning av parker. (Use of urban parks among individuals). Institutionen för landskapsplanering, Alnarp, Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Gälzer, R. (1980). *Beitrag zur methodischen Grünplanung für Großstädte (Contributions to a methodical green planning in large cities)*. Lehrstuhl für Landschaftsarchitektur. Fakultät für Landwirtschaft und Gartenbau der Technischen Universität München.
- Henriksen, S.E., Löfqvist, K. & Werner, I.B. (1976). *Park i stad. (Urban parks)*. T18:1976. Statens råd för byggnadsforskning. Afdelingen för strukturekonomi, Lantbrukshögskolan, Uppsala, Sweden.
- Holm, S. (2000). Park use and constraints on park use among associations and institutions. In: *Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder. (Use and importance of urban parks)*. Forest & Landscape Research, No 28-2000. Danish Forest and Landscape Research Institute.
- Hvidtfeldt, H. (in progress) Byens brugere og bymiljøet (The users of the city and the urban environment). Danish Forest and Landscape Research Institute.
- Jensen, F.S. & Koch, N.E. (1997). *Friluftsliv i skovene 1976/77-1993/94. (Forest recreation 1976/77-1993/94)*. The Research Series, No. 20, 1997. Danish Forest and Landscape Research Institute.

Kardell, L. & Pehrson, K. (1978). *Stockholmers outdoors: use of nature areas. A mail questionnaire and home interview study*. Report 13. Section of Environmental Forestry, Swedish University of Agricultural Sciences. Sweden.

Koch, N.E. (1980). *Forest recreation in Denmark. Part II. The use of the forests considered regionally*. Forstl. Forsøgsv. Danm., Copenhagen, 37 (1980): 73-383.

Kommunedata Dialog (1994). *Borgernes syn på Herning Kommune. (The citizens' attitude to the municipality of Herning)*. Kommunedata Dialog. 1994.

Küller, R. & Küller, M. (1994). *Stadens grönska, äldres utevistelse och hälsa. (The greenery of the city, outdoor visits and health of the elderly)*. R24:1994. Byggforskningsrådet.

Lindhagen, A. (1996). *Forest Recreation in Sweden. Four Case Studies Using Quantitative and Qualitative Methods*. Report 64. Department of Environmental Forestry, Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala.

Milton Keynes Development Corporation (1988). *Study of the Use and Perception of Parks in Milton Keynes 1987*. Milton Keynes Development Corporation. Recreation Unit. Study 18. 1988.

University of Edinburgh (1980). *A study of four parks in and around Glasgow*. Tourism and recreation research unit, University of Edinburgh.

University of North London (1995). *Market research survey of People using the Royal Parks*. Centre for Leisure and Tourism Studies. University of North London. University of North London Press.

This article is submitted to Leisure Sciences 1998.

**Preferences with regard to urban parks in
relation to sex, age, employment status,
type of dwelling and geographical location**

Preferences with regard to urban parks in relation to sex, age, employment status, type of dwelling and geographical location

1. Abstract

This article focuses on some of the results from a questionnaire survey about the preferences with regard to urban parks among 2,614 people living in different urban areas of Denmark. Graphic illustrations on the basis of factor analyses show that preferences with regard to urban parks did not differ much between the survey areas, but considerably between the age groups of the respondents. Sex and kind of housing tended to give only a slightly variation of the preferences and the preferences in association with employment status were much influenced by the age of the respondents. These results suggest that the age composition of the residents living around a park area offers the best basis for successful design and management of the park area. Another important factor is whether there are local workplaces, schools, universities, child-care centres, residential homes or day centres.

2. Introduction

Modern research has reported that contact with nature and greenery has positive health effects on people suffering from stress or illness (Ulrich 1984, Grahn 1989, Kaplan & Kaplan 1989, Küller et al 1990, Hartig et al 1991, Grahn 1993, Marcus 1997). The fact that visits in urban parks can affect the health of people positively makes it interesting to know which preferences people have with regard to urban parks in order to make them attractive to the people and to increase their use of these areas. What are their preferences? That people have certain requirements they want to have met in their surroundings in order to thrive in these surroundings has been reported by several researchers. Others have emphasised certain qualities that people feel attracted to often in regard to certain population groups like children, teenagers, grown-ups with children, or the elderly,.

Some of these requirements and preferences as regards individuals are: contact to other people (Gehl, I. 1971, Gehl, J. 1987, Owens 1988, Lieberg 1992, Küller & Küller 1994, Berglund 1996) but also an opportunity for isolation/to be on your own (Gehl 1971, Owens 1988, Berglund 1996), relaxing environments (incl. environments with a view to greenery) for relaxation and renewal of personal energy level (Ulrich 1984, Kaplan & Kaplan 1989, Carr et al 1992, Grahn 1993, Sorte 1994, Parsons 1995, Grahn et al 1997, Marcus 1997), experiences and activities of different kinds such as exploring, playing, experiencing nature as well as cognitive or aesthetic experiences (Gehl 1971, Berglund et al 1985, Kaplan & Kaplan 1989, Berglund 1996), areas for sports and exercises (Grahn 1991b, Agricola 1996), an understandable structure of the surroundings in order to be able to orient yourself (Lynch 1960, Gehl 1971, Kaplan & Kaplan 1989), a sense of personal identification in relation to the surroundings and preferably an opportunity to influence them or claim territorial rights to these surroundings (Gehl 1971, Malmberg 1980, Hjort 1983, Eriksen 1985, Nordström 1986, Owens 1988) and a sense of feeling secure (Gehl 1971, Hendon 1981, Owens 1988, Küller & Küller 1994, Berglund 1996). Elements such as water (Kaplan & Kaplan 1989, Carr et al 1992), nature (Kaplan & Kaplan 1989, Grahn 1991b, Agricola 1996), silence (Koch & Jensen 1988, Jensen 1996), and views (Appleton 1975, Owens 1988) have been found to be preferred by most people. Grahn (1990) found that, in relation to the age of members in associations and residents in institutions, four major park qualities were preferred: Urban parks that can be explored with all senses (children), urban parks with lots of people and activities going on (teenagers), urban parks for relaxation and reflection (adults) and urban parks that revive memories (the elderly).

This article focuses on some of the results from a questionnaire survey regarding preferences with regard to urban parks among 2,614 people

living in different urban areas of Denmark. In the questionnaire, the respondents were asked (closed questions) what kind of park characters and park activities they found to be important to themselves in regard to the urban parks of the city. Urban parks of the city were defined as all kinds of green areas open to the public within the city or in the neighbourhood of the city.

3. Methods and descriptions of survey areas

3.1 Selection of respondents and procedure for mailing of questionnaires

The questionnaire was mailed to 3,636 people randomly selected by the office of the 'Civil Registration System in Denmark'. The age interval of the sample of persons was 0-95 years. The survey was restricted to six different Danish urban areas with approximately 600 selected people in each area. These six urban areas will also be called cities in this paper. For each city, the people selected at random were divided into 12 groups with approximately the same age and sex distribution in each group. The 12 groups were mailed within a year on 12 randomly chosen dates with min. 2 weeks and max. 6 weeks between the dates. The first group was mailed on the 15th of December 1995 and the twelfth group on the 9th of November 1996. The questionnaire was followed by up to 3 reminders.

3.2 Short description of the six urban areas of the survey

The six Danish urban areas¹ in the survey were the municipality of Copenhagen and the nearby urban area of Ballerup on Zealand, the cities of Århus and Randers in the middle of Jutland and the cities of Aalborg and Hjørring in the northern part of Jutland. All six cities except Ballerup have an origin as old cities with municipal privileges, while Ballerup has developed around some of the newer train stations as part of one of the urban fingers going out from Copenhagen.

Copenhagen has today 477,000 inhabitants. Flats make up 93% of the dwellings. The city is situated in a relatively flat landscape with some wetlands and within the city there are fairly large artificial lakes and canals. *Ballerup* is an inland urban area in a relatively flat landscape with small bogs and lakes. It has 45,000 inhabitants and flats make up 56% of the dwellings.

Aalborg is a harbour city next to an inlet in a hilly landscape. Today it has 96,000 inhabitants. Flats make up 53%² of the dwellings. *Hjørring* is an inland city situated in a hilly landscape and close to some woods and it has 26,000 inhabitants. Flats make up 25%² of the dwellings. *Århus* is situated in a hilly landscape on the coast and near a large wetland, some woods and a forest. Today it has 199,000 inhabitants. Flats make up 60%² of the dwellings. *Randers* is situated on both sides of an inlet and beside some woods. The city has 52,000 inhabitants and the flats make up 54-55%² of the dwellings.

3.3 Response rates and representativity

In all, 2,614 questionnaires were returned and this corresponds to a total response rate of 71.9%³. Of these responses, 2,229 were from respondents aged 12 years or over. The distribution of the age (5 year intervals) and sex of the respondents was tested for the hypothesis of homogeneity (Pearson chi-square test) for each city in relation to the age (5-year intervals) and sex distribution of the city population in question. None of the tests could reject the hypothesis of homogeneity, but there was a strong tendency to lack of homogeneity in the case of Hjørring⁴.

3.4 Factor analyses

The questionnaire included 128 questions about preference, 65 examples of park activities and 63 examples of park characters. The respondents were asked to mark how important each example was to themselves: 'Not important at all', 'Not important', 'Neither important nor not important', 'Important' or 'Very important'. In the coding the responses were coded 1, 2, 3, 4 or 5 with 1 for 'Not at all important' and 5 for 'Very important'. In other words, actually a kind of five-point Likert scale. Even though this method does not produce metric responses, factor analyses were calculated to help analyse the structure of the material and the interrelationships among variables, but without any tests of significance. Also a type of factor averages was calculated. SAS (Version 6.12) was used for the statistical calculations of the data.

In order to reduce the influence⁵ of missing responses, the factor analyses were calculated on the basis of correlation matrices. Varimax rotation was used in the factor analyses on the basis of principal component factor analyses. Because of the correlation procedure, the possibility of plotting variables like cities in a 'factor x factor' plot was lost. Therefore, the sum of the preference examples with factor loadings of ≥ 0.5 in one factor was calculated and divided by the number of examples in this factor in order to calculate the average importance of the factor. This was done for each of the responses. In order to compare the effect of variables such as age, sex, employment status, dwellings etc. of respondents with the effect of the geographical location of the respondents in regard to the preferences for park characters and park activities, plots of the average importance of factors for the different variables were drawn.

4. Results

4.1 Results of factor analyses

Table 1 shows the results of the principal component analyses of park activity examples and park character examples. The number of eigenvalues above 1 was used as a guide to the number of factors in the factor analyses. This resulted in 12 park activity factors and 14 park character factors⁶. The activity factors were: 1. Sport activities and other physical activities, 2. Play activities, 3. Have sensation (feel, smell, hear, see) of greenery and weather, 4. Have a break, 5. Collecting activities and making a fire, 6. Cultural historical activities and nature studies, 7. Cultural activities, 8. Dog activities, 9. Sport activities of an individual kind, 10. Stationary activities, 11. Animal contact activities, and 12. Exercise activities (see figure 1). The park character factors were: 1. Areas for play, 2. Park facilities and sale of food and drink, 3. Informal peaceful parks, 4. Sport-like areas, 5. Areas with animal life, 6. Areas without visual or audible influence from the urban environment, 7. Sculpture parks, 8. Small garden-like areas, 9. Large areas with viewpoints, 10. Areas for horticultural activities, 11. Social life, 12. Areas with dog regulations, 13. Informal paths, and 14. Dog parks (see figure 2).

4.2 Results regarding the averages of factors

In figure 3 the averages of importance of activity factors are illustrated in regard to the 6 cities. The preferences for park activities did not vary much among the 6 cities. Three kinds of activity types were evaluated fairly positively in all 6 survey areas. These were 'Have sensation of greenery and weather', 'Have a break', and 'Stationary activities'. The average of importance of park characters for the 6 cities also varied only slightly (figure 4). Here the largest variation was in regard to the factor 'Sculpture parks' that especially Ballerup disliked. The two most appreciated kinds of park character types were 'Informal peaceful parks' and 'Areas with animal life'.

Quite another picture was revealed regarding the averages of importance of factors in relation to the age of the respondents (figure 5 and 6). Here there were large differences between the 7 age groups in regard to several of the factors of park activities and park characters. Only four activity types were judged to have the same importance to all irrespective of age. Those were the factors 'Have sensation of greenery and weather', 'Have a break', 'Stationary activities', and 'Cultural historical activities'. The first three were judged to be of great importance to all irrespective of age. The largest differences concerned 'Sport activities and other physical

activities' and 'Play activities'. The last was especially important to small children (0-6 years), while both were not important to those aged 71 years or over. Eight of the fourteen factors regarding park characters had the same importance to all ages. These were 'Informal peaceful parks', 'Areas with animal life', 'Sculpture parks', 'Small garden-like areas', 'Large areas with viewpoints', 'Areas for horticultural activities', 'Areas with dog regulations' and 'Informal paths'. Of these the first two were judged to be of great importance to all irrespective of age. Others had different levels of importance in relation to the age groups. 'Areas for play' was, not surprisingly, most important to small children, while 'Sport-like areas' was least important to the oldest age groups. 'Areas without visual or audible influence from the urban environment' was most important to those aged 17-35 years and 'Social life' was most important to the 17-25-year-old respondents. The importance of 'Dog parks' also varied considerably. This factor was least important to the elderly (60 years or more) and to the youngest (0-6 years).

Graphic illustrations of the averages of importance of all the factors in relation to sex, type of housing and access to garden were also drawn, but only slight differences of importance could be read from these figures (figure 7-12). Illustrations on the basis of employment status (figure 13-14) resembled to a large extent the illustrations on the basis of age groups but one factor was slightly different. That was the factor 'Play activities' which was reasonably important to people on leave. This is probably because of tax-financed support for parents who have a year off to look after their children. Otherwise the average for the students corresponded with those aged 17-25 years and 26-35 years, and the retired and early retired corresponded with the people aged 60 years or over. Note that the question regarding employment status was asked only of those aged 12 or over.

Table 1. The results of the principal component analyses of park activity examples and park character examples.

Principal components - Eigen vectors	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Park activity examples															
Eigenvalue	19.01	7.41	3.37	2.64	1.95	1.87	1.78	1.44	1.32	1.18	1.11	1.02	0.99		
% of variance explained	29.25	11.40	5.19	4.06	3.00	2.87	2.73	2.21	2.04	1.82	1.71	1.57	1.52		
Cumulative % of variance explained	29.25	40.64	45.83	49.89	52.89	55.76	58.49	60.71	62.74	64.56	66.28	67.84	69.37		
Park character examples															
Eigenvalue	11.61	6.23	2.95	2.32	2.05	1.69	1.51	1.43	1.32	1.23	1.19	1.14	1.09	1.06	1.00*
% of variance explained	18.72	10.06	4.75	3.75	3.31	2.73	2.44	2.30	2.12	1.99	1.91	1.84	1.76	1.72	1.61
Cumulative % of variance explained	18.72	28.78	33.53	37.28	40.59	43.32	45.77	48.07	50.19	52.18	54.09	55.93	57.69	59.41	61.02

*) 0.9975

Park activities	Factor loading
1. Sport activities and other physical activities	
Playing handball/basketball/volleyball	0.85
Playing soccer	0.81
Playing tennis/badminton	0.80
Playing boules/boccia/petanque	0.79
Playing rounders	0.79
Playing with a frisbee	0.79
Skateboarding/roller-skating	0.73
Athletics	0.57
Fitness sports,gymnastics, aerobics	0.50
2. Play activities	
Playing tag, playing hide-and-seek	0.86
Playing in a sand pit	0.85
Playing with swings, slides and climbing frames	0.84
Playing with sticks, stones and leaves	0.84
Making places to play	0.79
Singing and dancing games	0.77
Playing with water	0.75
3. Have sensation of greenery and weather	
Listen to the wind blowing in trees and bushes	0.82
Feel the weather (wind, temperature)	0.77
Experience the seasonal changes of the year	0.75
Listen to the sound of running water	0.75
Being surrounded by trees and bushes	0.71
See/smell flowers	0.70
Experience nature	0.67
Experience peace and quiet	0.61
Being out in big open green areas	0.50
4. Have a break	
Become more cheerful	0.78
Have a breath of fresh air	0.77
Get variation from the streets of the city	0.72
Peace and quiet for reflection	0.72
Being able to be alone	0.65

Figure 1. Factor analysis of park activity examples. Only variables with factor loadings of ≥ 0.50 are included in the figure.

Park activities (figure 1 continued)	Factor loading
5. Collecting activities and making a fire	
Picking fungi and berries	0.70
Picking twigs and flowers	0.69
Making a fire/grilling	0.64
6. Cultural historical activities and nature studies	
Seeing historic gardens	0.82
Seeing historic remains of ruins and old fortifications	0.78
Studying sculptures/monuments	0.71
Studying plants and animals	0.56
Learning about nature	0.56
7. Cultural activities	
Drawing/painting	0.72
Photographing	0.67
Reading	0.62
8. Dog activities	
Walking the dog	0.86
Playing with a dog	0.76
Dog training	0.75
9. Sport activities of an individual kind	
Fitness sports,gymnastics, aerobics	0.67
Athletics	0.62
Orienteering races	0.61
Horse riding	0.54
10. Stationary activities	
Enjoying the sunshine	0.76
Relax/rest	0.64
Picnics	0.55
11. Animal contact activities	
Feeding birds	0.65
Feeding/playing with pet animals such as rabbits and goats	0.63
12. Exercise activities	
Bicycle rides	0.58
Exercise	0.50

Park characters	Factor loading
1. Areas for play	
Climbing trees	0.82
Vegetation where playing is allowed	0.81
Play equipment such as sand pits, slides and swings	0.77
Enclosed playgrounds for small children	0.69
Adventure playground	0.67
Areas which are not damaged by play	0.57
2. Park facilities and sale of food and drink	
Ice-cream sale	0.73
Restaurant/café	0.73
Public lavatories	0.69
Tables	0.69
Seats	0.64
Changing rooms	0.57
3. Informal peaceful parks	
Smaller trees and bushes	0.73
Large trees	0.71
Areas with uncut grass and wild perennials	0.56
Areas with peace and quiet	0.50
4. Sport-like areas	
Sport-like areas	0.74
Playing fields	0.69
Sport areas where you can see people playing tennis, jumping, running etc.	0.69
Mountain-bike tracks	0.54
5. Areas with animal life	
Mammals such as squirrels and hedgehogs	0.80
Birds	0.80
Eathworms and snails, beetles and butterflies	0.80
6. Areas without visual or audible influence from the urban environment	
Areas where you cannot see cars	0.79
Areas where you cannot see the surrounding buildings	0.72
No traffic noise	0.71

Figure 2. Factor analysis of park character examples. Only variables with factor loadings of ≥ 0.50 are included in the figure.

Park characters (figure 2 continued)	Factor loading
7. Sculpture parks	
Statues, sculptures	0.80
Fountains	0.79
8. Small garden-like areas	
Garden-like areas	0.65
Smaller screened off places	0.59
Areas with shelter from the wind	0.59
9. Large areas with viewpoints	
Areas with viewpoints	0.69
Areas with small hills	0.63
Large open grass areas	0.61
Areas that big that you cannot see where they end	0.52
10. Areas for horticultural activities	
Allotments to grow own vegetables etc.	0.73
Allotment gardens where you can watch people working	0.72
11. Social life	
Places where several people can gather	0.70
Arrangements with concerts etc.	0.68
12. Areas with dog regulations	
Areas where dogs are forbidden	0.67
Dog toilets	0.57
13. Informal paths	
Tracks	0.77
Gravel paths	0.72
14. Dog parks	
Areas where dogs do not have to be on a lead	0.72

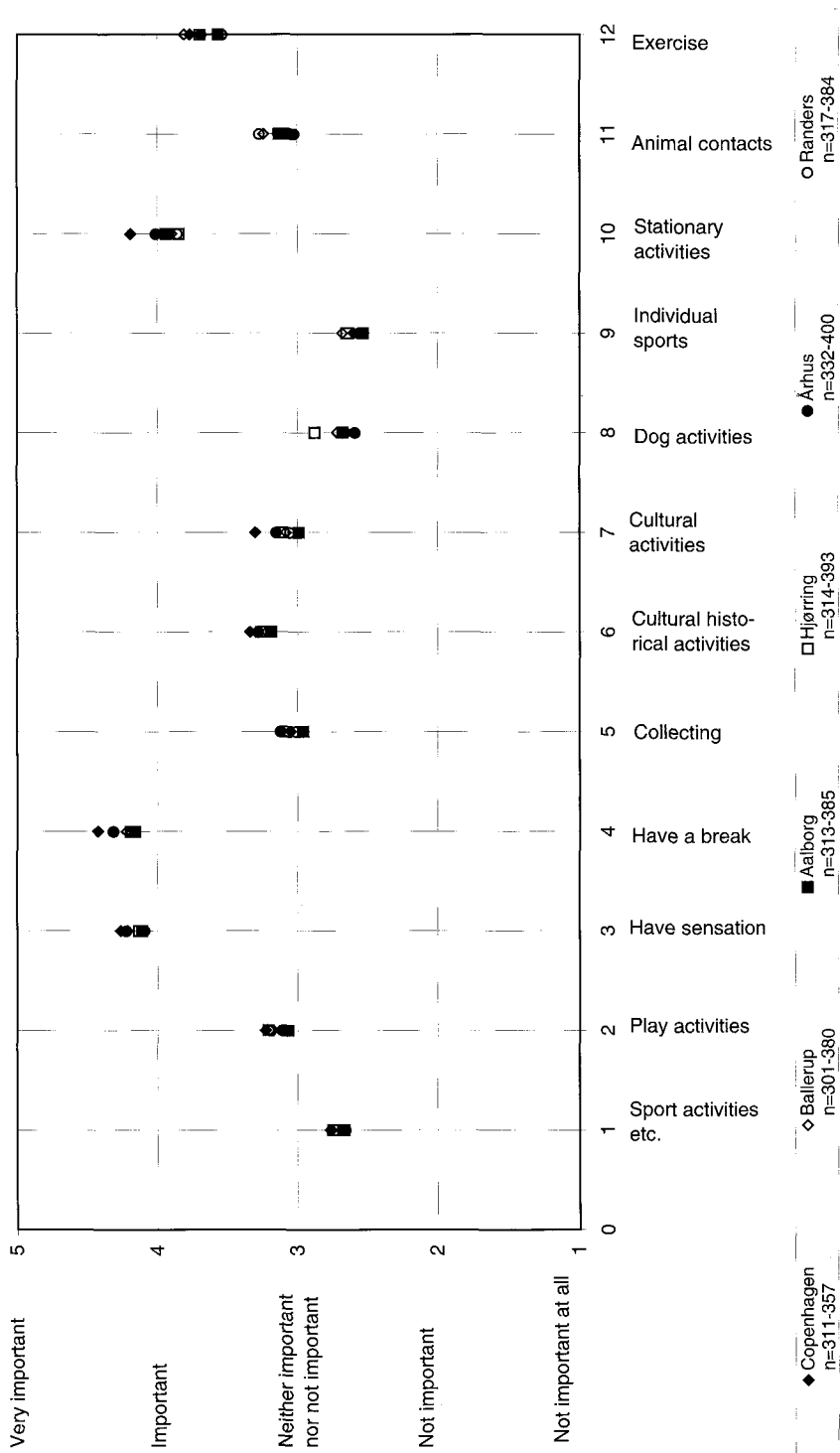

Figure 3. Average of importance of activity factors for the 6 cities.

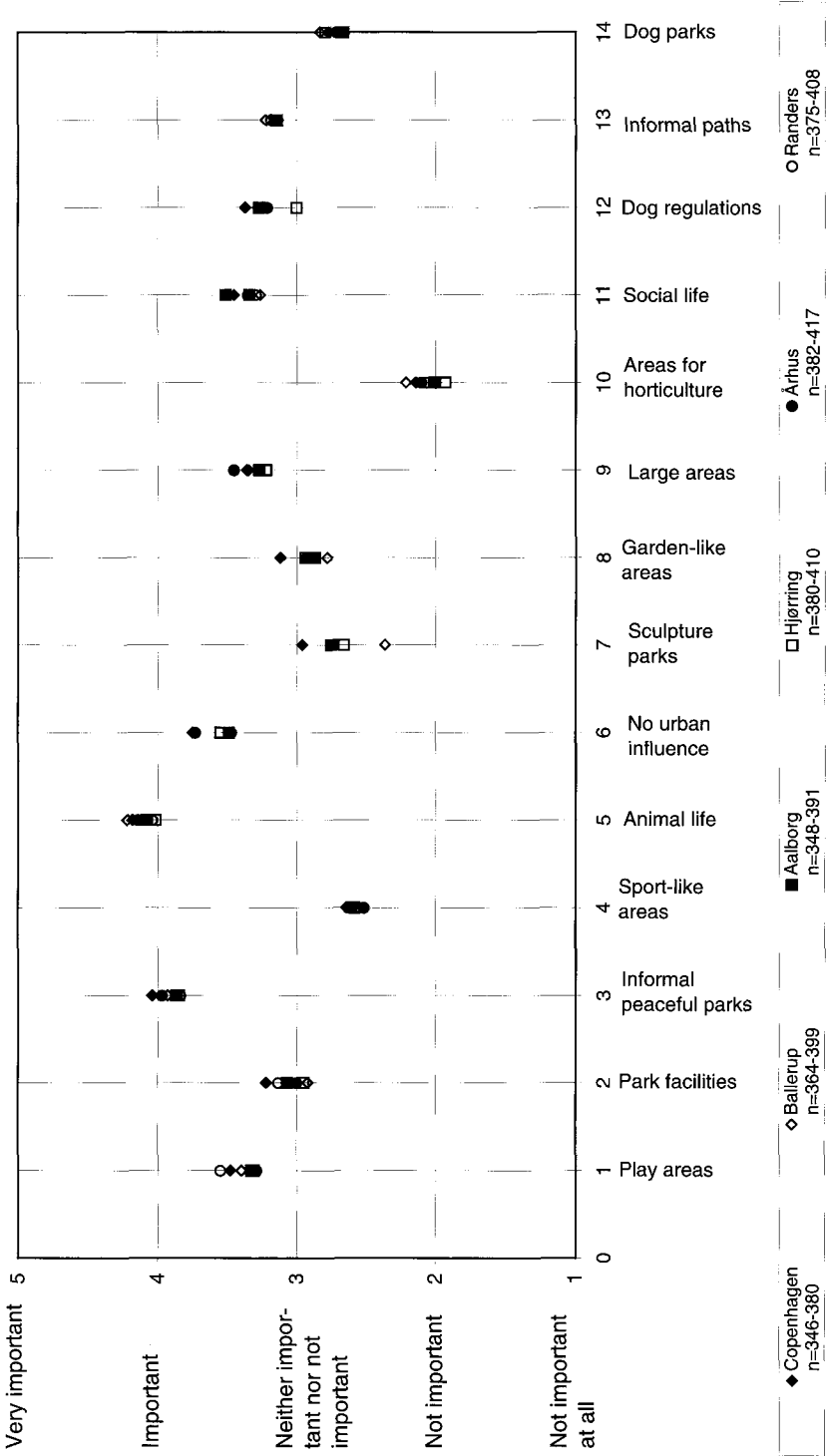

Figure 4. Average of importance of park character factors for the 6 cities.

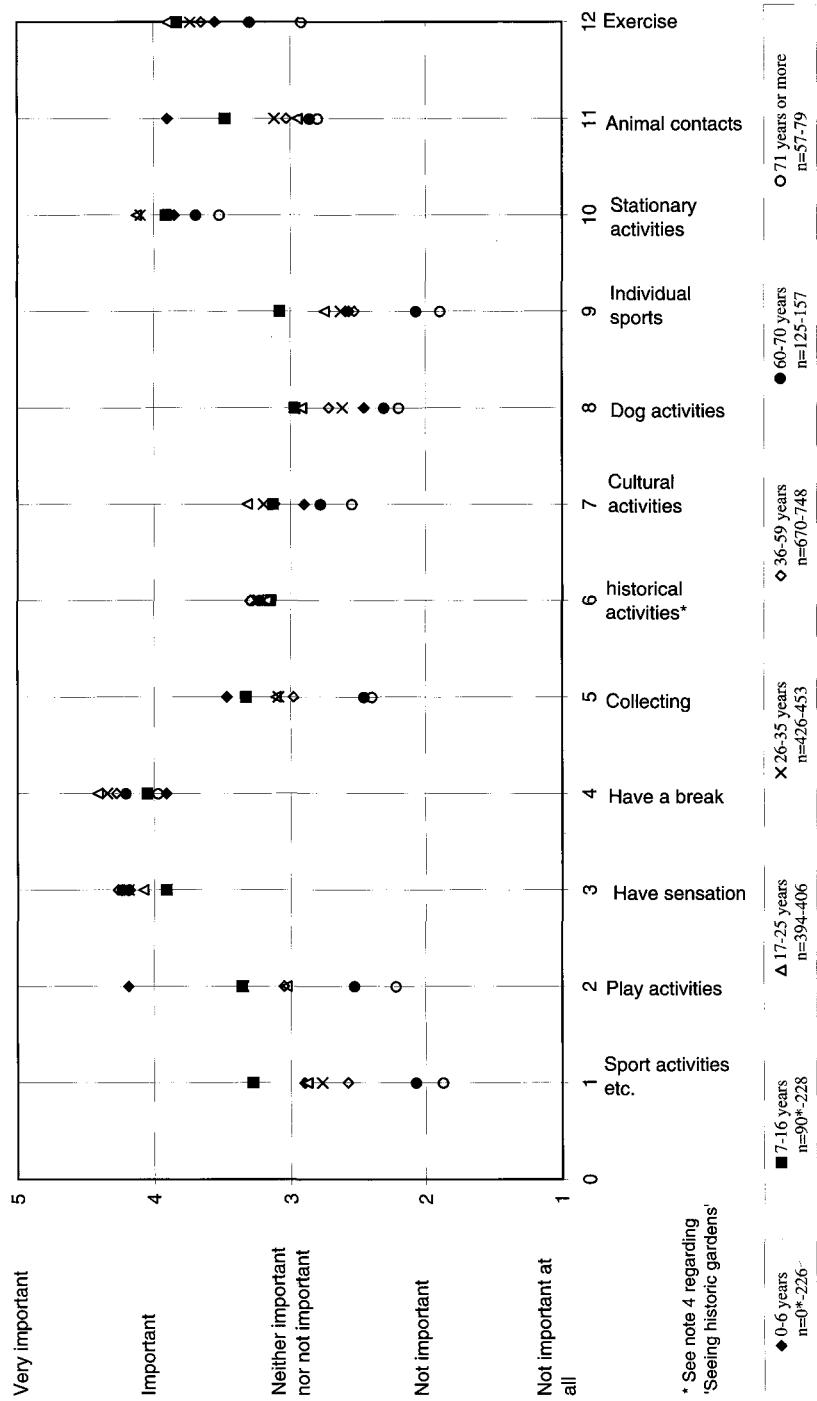

Figure 5. Average of importance of activity factors in relation to the age groups.

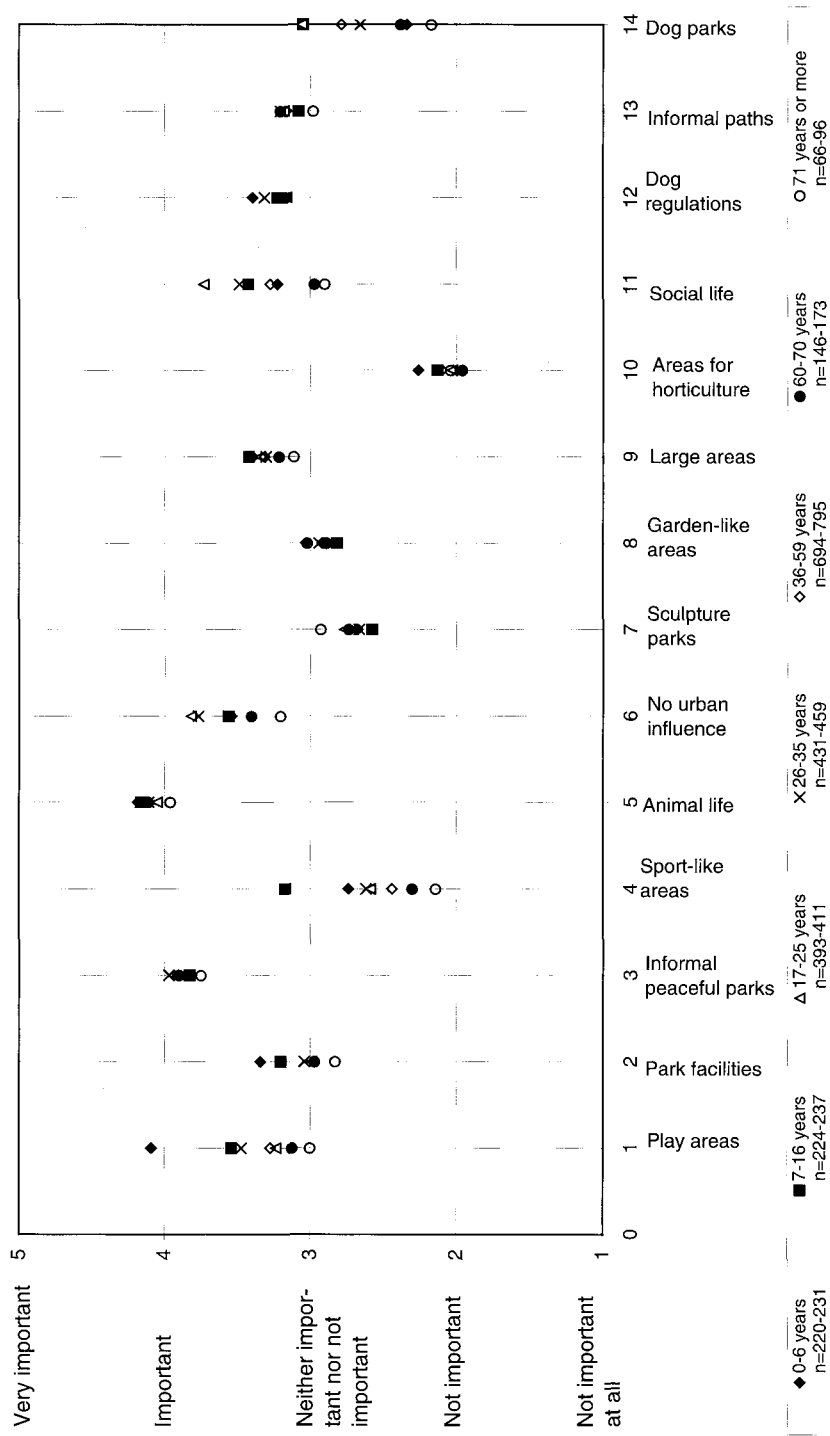

Figure 6. Average of importance of park character factors in relation to the age groups.

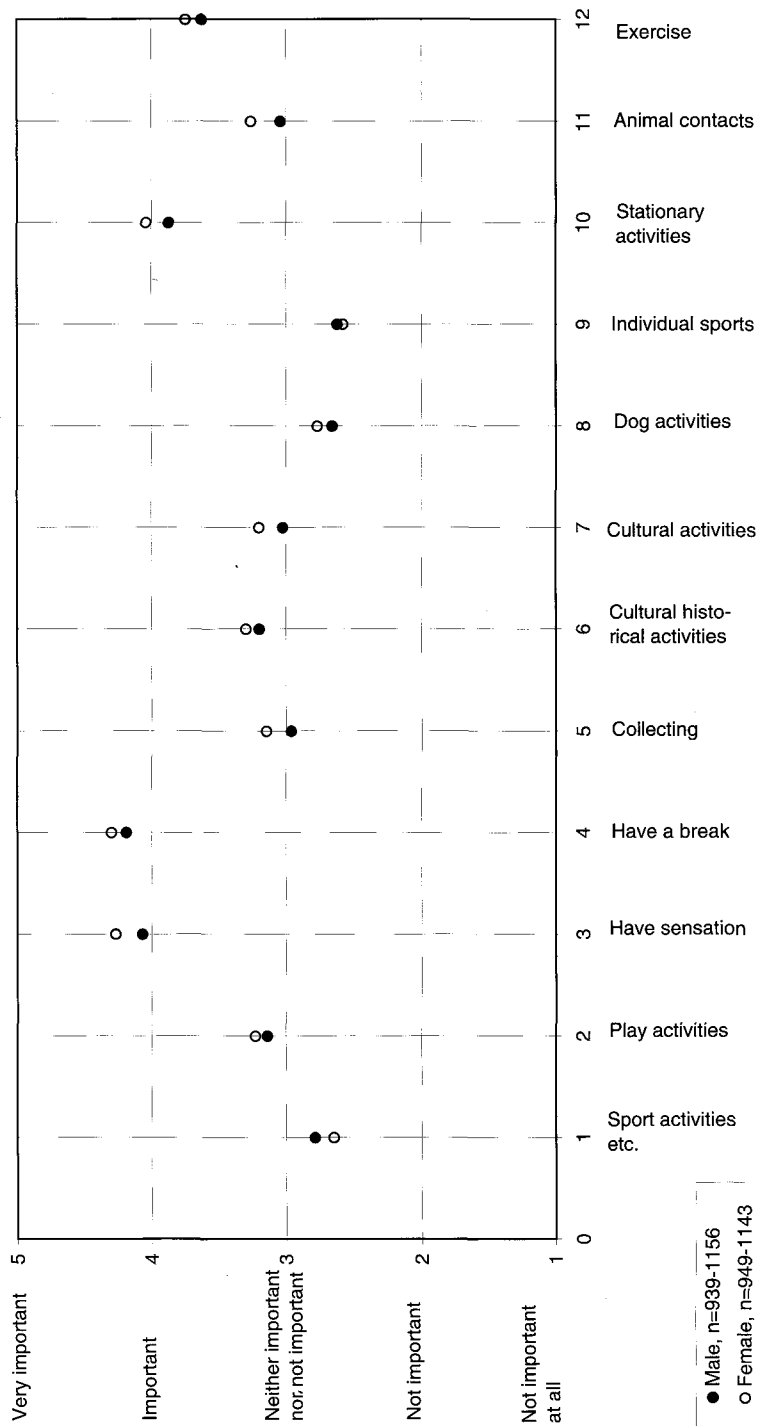

Figure 7. Average of importance of activity factors in relation to the sex of respondents.

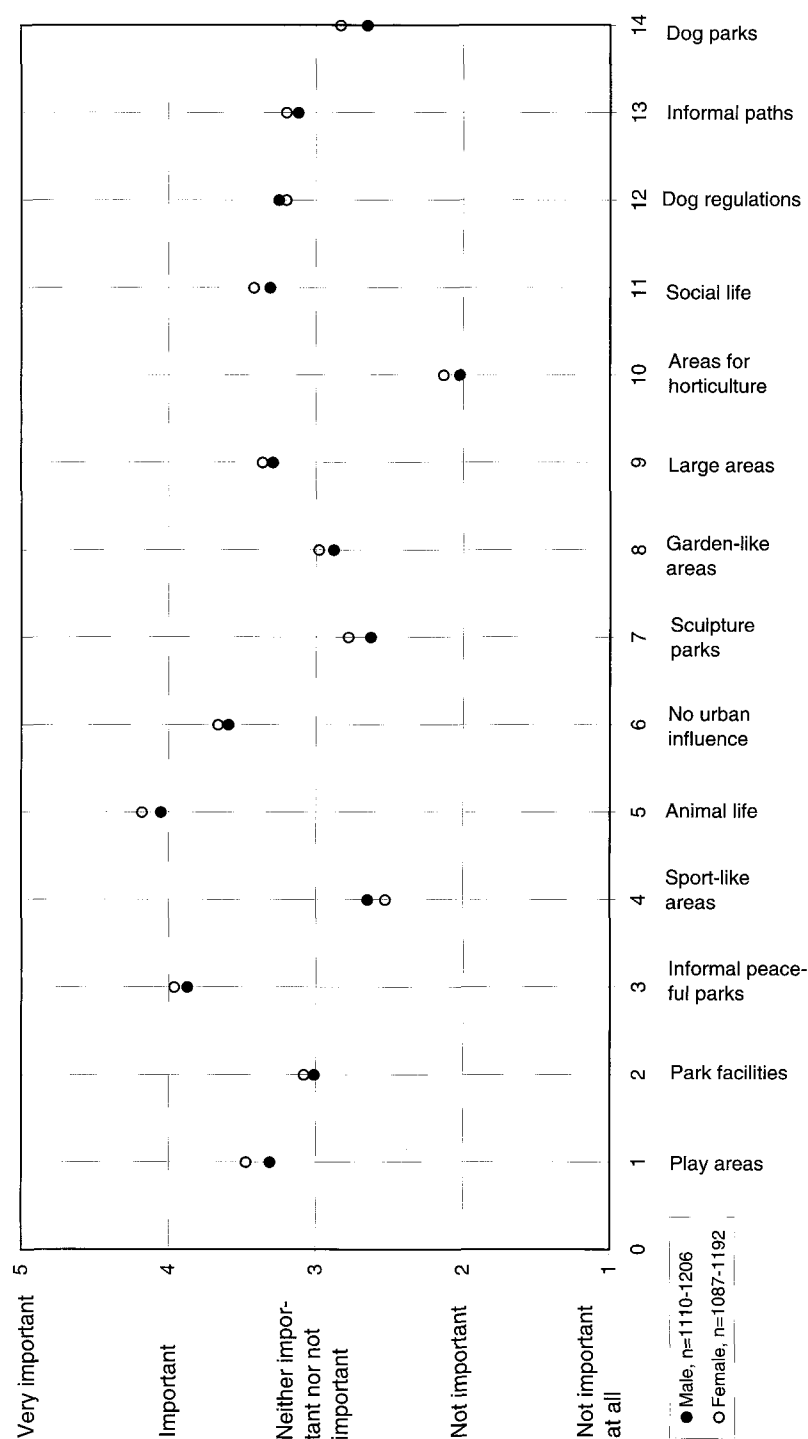

Figure 8. Average of importance of park character factors in relation to the sex of respondents.

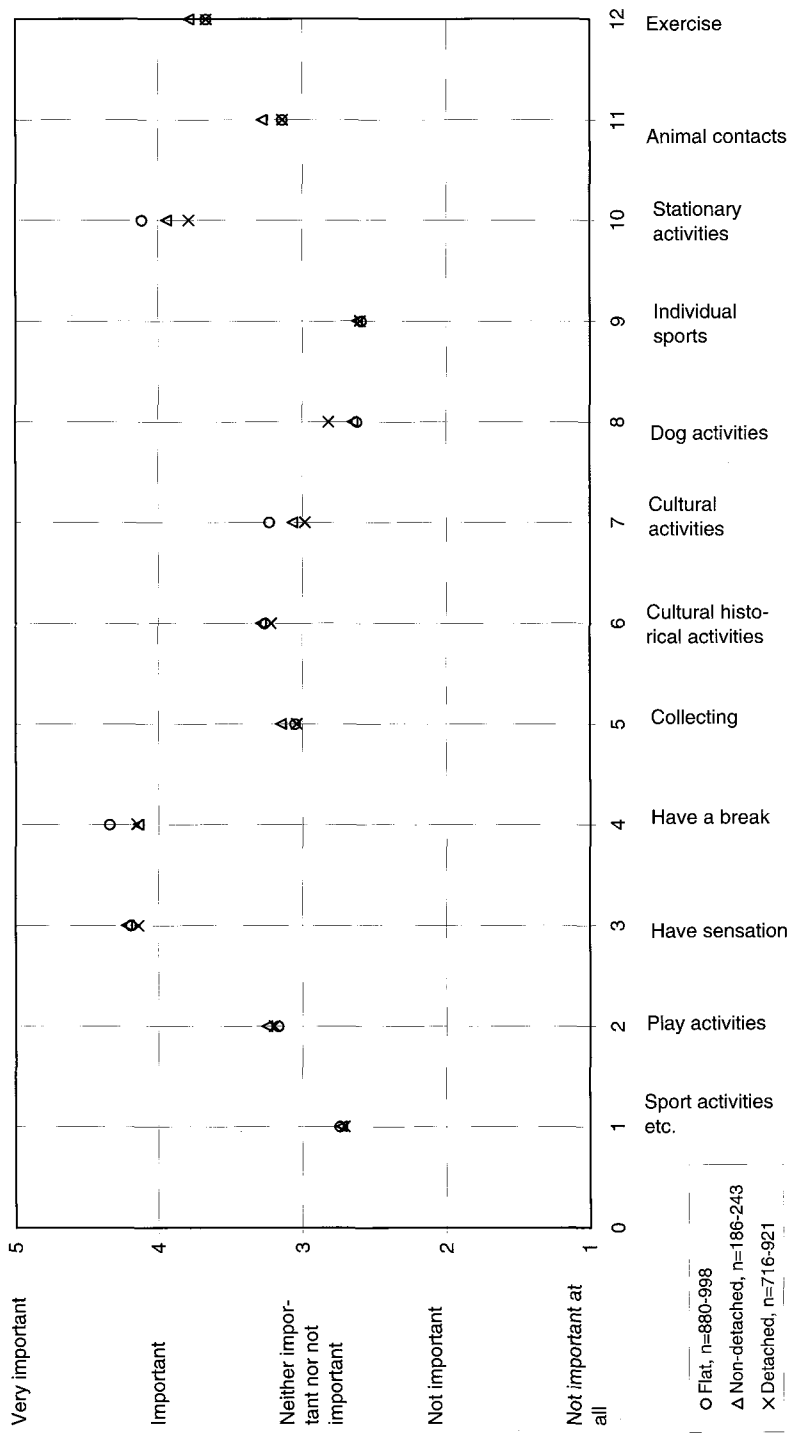

Figure 9. Average of importance of activity factors in relation to type of housing.

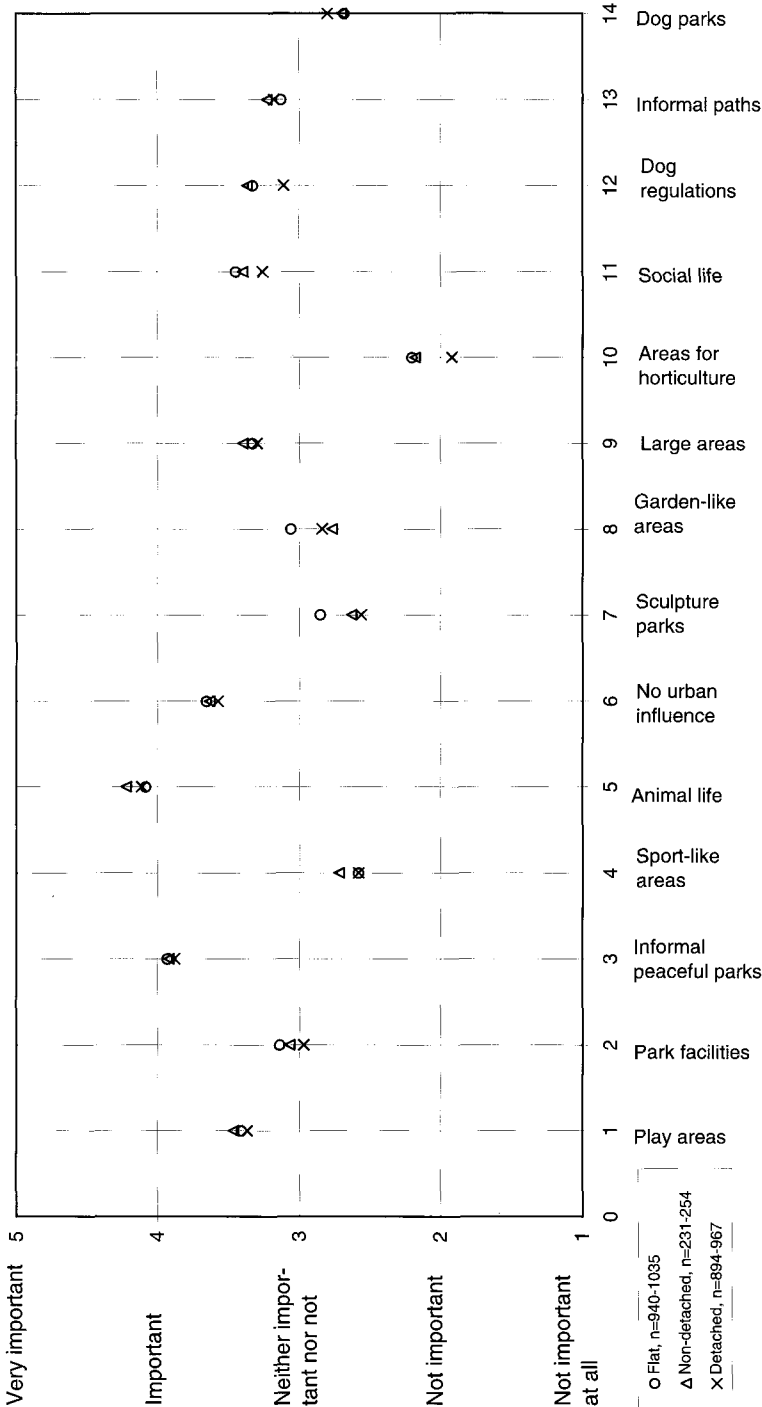

Figure 10. Average of importance of park character factors in relation to type of housing.

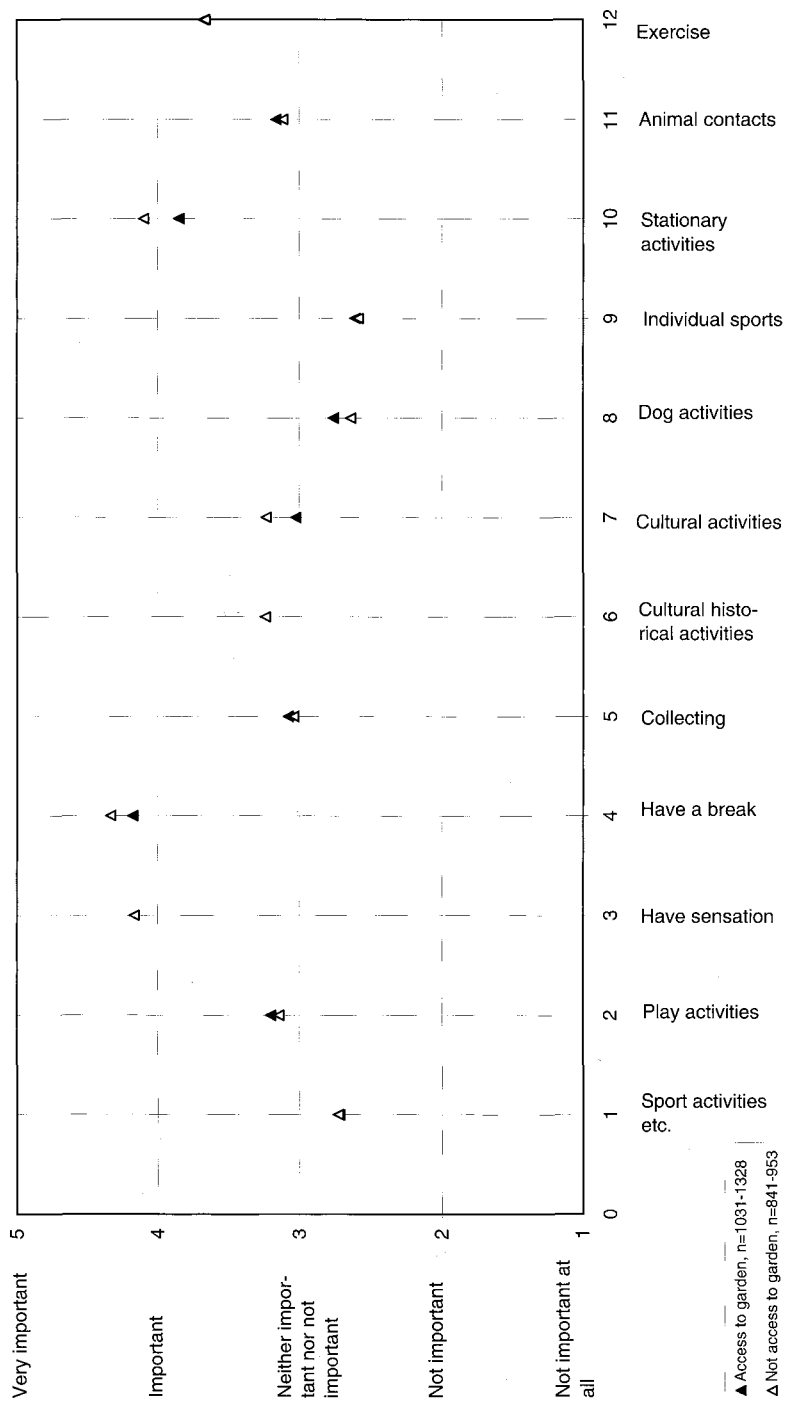

Figure 11. Average of importance of activity factors in relation to access to garden.

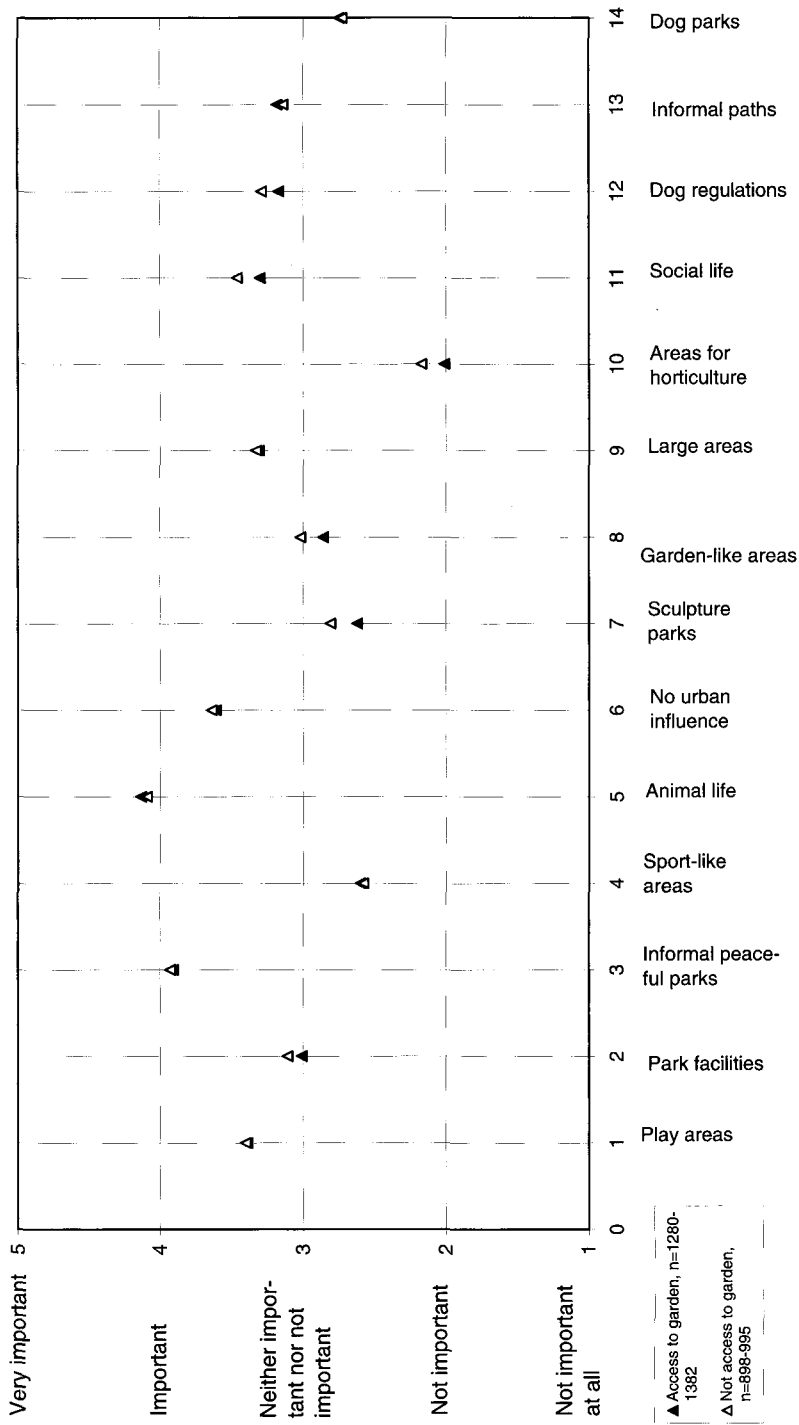

Figure 12. Average of importance of park character factors in relation to access to garden.

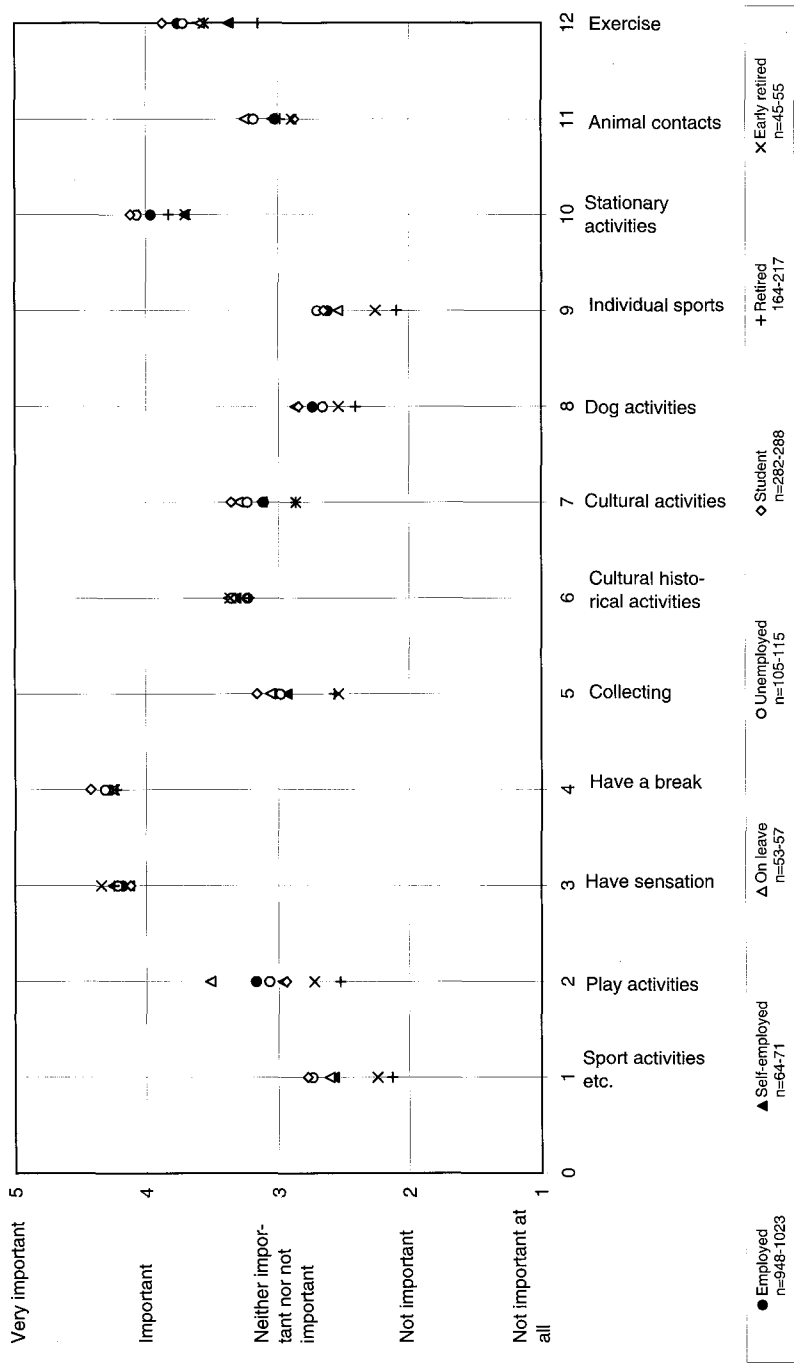

Figure 13. Average of importance of activity factors in relation to employment status.

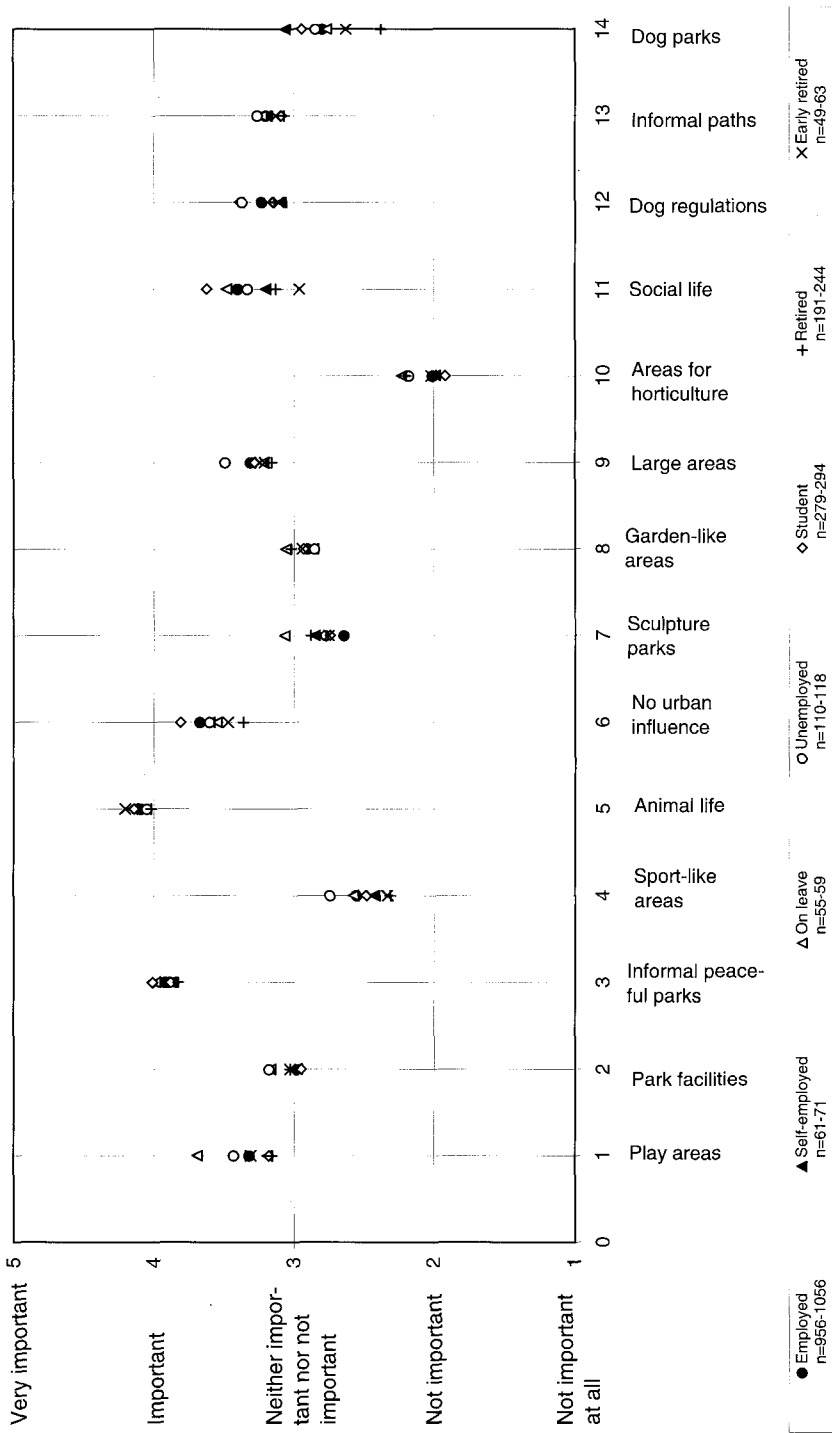

Figure 14. Average of importance of park character factors in relation to employment status.

5. Discussion

5.1 Results in relation to other results

Most of the preference factors found in this survey are in accordance with other surveys. The factors 'Informal peaceful parks', 'Areas with animal life', 'Have sensation of greenery and weather' (feel, smell, hear, see) all concern experiencing nature which is found to be an important component in other preference surveys regarding urban parks and nature areas (Berglund et al 1985, Berglund & Jergeby 1989, Kaplan & Kaplan 1989, Grahn 1991a, Grahn 1991b, Berglund 1996). The factors 'Areas for play' and 'Play activities' were also expected to emerge because preferences regarding the possibility for play have been found in other surveys as well (Gehl 1971, Berglund et al 1985, Grahn 1991a, Grahn 1991b). Areas for relaxation was found to be of great importance in the surveys of Kaplan & Kaplan (1989), Grahn (1991a, 1991b), Carr et al (1992), and Marcus (1997). In this survey particularly the factors, 'Informal peaceful parks', 'Have a break' and 'Stationary activities', are connected with this preference for relaxation. The opportunity to have contact with others, which was found to be important in several other surveys (Gehl 1987, Owens 1988, Lieberg 1992, Küller & Küller 1994, Berglund 1996), did not emerge as a distinct factor in this survey, but emerged only indirectly in 'Social Life' and 'Park facilities and sale of food and drink'. Nevertheless the preference for isolation and to be on your own (Gehl 1971, Owens 1988, Berglund 1996) was found to be a very important factor in this survey. This factor is 'Have a break' which included 'The possibility of being alone'. The wish for sports and exercises (Grahn 1991b, Agricola 1996) emerged into the factors 'Sport activities and other physical activities', 'Sport activities of an individual kind', 'Exercise activities' and 'Sport-like areas' in this survey, but then, looking at figure 3, only the factor 'Exercise' seems to be important to a larger group. The sense of areas that belong to the users (Malmberg 1980, Hjort 1983, Eriksen 1985, Nordström 1986, Owens 1988) did not emerge as an independent factor but more via indirect factors such as 'Areas for horticultural activities', 'Collecting activities and making a fire' and partly 'Dog parks'. Actually places where you can grow your own vegetables, pick the flowers and let the dog run around by itself. Aesthetic experiences such as looking at something beautiful (Berglund et al 1985, Berglund 1996) occurred only indirectly in this survey. These indirect factors were 'Sculpture parks' and 'Large areas with viewpoints'.

Most of the elements that are found to be preferred by most people emerged in the analyses. These were the elements: nature (Kaplan & Kaplan 1989, Agricola 1996) which is closely connected with the activity, experience nature (see above), silence (Koch & Jensen 1988, Jensen &

Koch 1997) which partly corresponds to quiet areas or no traffic noise in the factors, 'Informal peaceful parks', 'Have a break', and 'Areas without visual or audible influence from the urban environment', and views (Appleton 1975, Owens 1988) which is part of the factor 'Large areas with viewpoints'.

The activity of exploring (Kaplan & Kaplan 1989) and the element of water (Kaplan & Kaplan 1989, Carr et al 1992, Jensen & Koch 1997) did not emerge as factors in this survey even though these examples were part of the questionnaire. Questions about preferences such as cognitive experiences, an understandable structure of the parks, and personal identification in relation to urban parks were not included in the survey. These kinds of questions would be better treated in qualitative surveys.

It is interesting to see that out of 26 factors found in this survey, 2 park character factors, 'Informal peaceful parks' and 'Areas with animal life', and 3 park activity factors, 'Have sensation of greenery and weather', 'Have a break' and 'Stationary activities', were important to all respondents regardless of their age. These important factors are in accordance with the theory of Stephen Kaplan (1990), that in the future there will be an increasing demand for urban parks that support restorative experiences among humans as a contrast to an often stressful mode of everyday life. Kaplan has found that contact with nature and nature experiences has a restorative effect on mental fatigue which is caused by the constant demands of directed attention of today. He therefore argues that urban parks should be designed to be a kind of accessible nature within the city.

5.2 Final conclusions

The fact that preferences seem to interrelate mostly with people's age and next with the employment status of people, but not substantially with the respondents' sex, type of dwelling or the geographical location in Denmark might suggest some guidelines for urban planning. However, it is surprising that the preferences were so much alike in the 6 survey areas. One reason could be that 5 of the cities have an origin as old cities with municipal privileges, but the survey areas also included the parishes on the border between urban areas and rural areas, so not all the respondents were from the centre of the city.

The results regarding preferences suggest that the age composition of the residents living around the park area in question offers the best basis for successful design and management. Another important factor is whether there are local workplaces, schools, universities, child-care centres, residential homes or day centres, because these components in the urban environment have an effect on who the users of the park in question are likely to be apart from the residents in the area. Almost all of the surveys with which this survey has been compared, have been located in the

northern part of Europe and the United States, and therefore there could be different preferences with regard to urban parks in other parts of the world than those referred to in this article.

6. Notes

1

The survey areas were chosen according to the following criteria: Location in the most densely populated regions in Denmark, different landscape location, different urbanisation history in regard to the population development in modern times, different numbers of inhabitants but account was taken of the number of inhabitants in other Scandinavian park survey areas in order to be able to compare the survey with these surveys.

2

The percentage of flats corresponds to the percentage of flats in the municipality in question. In the survey the rural areas of the municipality were excluded. Therefore the figure is only an approximate percentage.

3

The response rates varied from 66.6% to 77.3% depending on the city in question

4

In Hjørring there was a tendency towards overrepresentation of female respondents aged 40-44 years and underrepresentation of female respondents aged 75-89 years compared with the female population of Hjørring ($p=0.052$). Because of the fine response rates and the results of the distribution tests it was considered acceptable to use the responses in statistical calculations as there were no calculations concerned only with 40-44 year-old or 75-89 year-old women in Hjørring.

5

In factor analyses, just one missing response from a respondent out of the total activity example questions means, that all the responses to the activity examples from the respondent in question are excluded in the calculations. This also applies to the answers to park characters. Unfortunately the example 'Seeing historic gardens' was only part of the questionnaire for people aged 12 or over and for that reason this example reacted as a missing response. Without this example, 83% of the material could be used in the factor analysis, but the example was judged to be so important, that the loss of 221 responses was chosen. The use of a correlation matrix resulted in the use of 75% of the responses to activities and 88% of the responses to park characters. A 12-factor analysis without the example 'Seeing historic gardens' resulted in the same 12 factors except that 'Sports for fitness, gymnastics, aerobics' was excluded in factor 1 and 'Ice-skating' was included in factor 7.

6

An attempt to reduce the number of factors led to factors that were difficult to interpret.

7. Acknowledgements

Thanks to the Outdoor Council, the municipality of Copenhagen, the Danish Research Academy and the Danish Forest and Landscape Research Institute for supporting the survey financially, to the 2,614 respondents who answered the questionnaire, and to Professor Ib Asger Olsen at the Royal Veterinary and Agricultural University of Denmark and Associate Professor Patrik Grahn at the Swedish University of Agricultural Sciences for supervising the project.

8. References

- Agricola, S. (1996). Freizeittrends (Leisure trends). *LA Landschaftsarchitektur* 7.
- Appleton, J. (1975). The Experience of Landscape. Behaviour and Environment. (Chapter 3). London.
- Berglund, U., Jergeby, U. & Kreutzfeldt, U. (1985). Ute till vardags (Every outdoor life). R 101:1985. Byggforskningsrådet.
- Berglund, U. & Jergeby, U. (1989). Utliv (Outdoor life). Stockholm.
- Berglund, Ulla (1996). Perspektiv på stadens natur (Perspective of the nature of the city). Institutionen för arkitektur och stadsbyggnad. Kungliga Tekniska Högskolan. Stockholm.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G. & Stone, A.M. (1992). Public space. Cambridge Series in Environment and Behavior. Cambridge University Press. 1992.
- Eriksen, A. (1985). Playground Design. Van Nostrand Reinhold Company Inc. New York.
- Gehl, I. (1971). Bo-miljø (Environments of residence). SBI-report 71. Statens Byggeforskningsinstitut.
- Gehl, J. (1987). Livet mellem husene (Life between Buildings - Using Public Space). Arkitektens Forlag. Copenhagen.
- Grahn, P. (1989). Att uppleva parken (To experience the park). Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp.
- Grahn, P. (1990). Park for the future - Park to develop in. In: Parks for the future. (Editor: Sorte, G.J.). *Stad & Land* no. 85. Swedish University of Agricultural Sciences, Alnarp.
- Grahn, P. (1991a). Om parkers betydelse (The importance of parks). *Stad & Land* no. 93. Movium/institutionen för landskapsplanering; Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp.
- Grahn, P. (1991b). Landscapes in Our Minds: people's choice of recreative places in towns. *Landscape Research* 16 (1).
- Grahn, P. (1993). Planera för bättre hälsa! - om sambandet mellan grönområden och hälsa (Plan for a better health). In: Planera för en bärkraftig utveckling (Plan for a sustainable development), p. 109-121. Byggforskningsrådet.

Grahn, P., Mårtensson, F., Lindblad, B., Nilsson, P. & Ekman, A. (1997). Ute med dagis (Outdoors with child-care centres). *Stad & Land* no. 145. MOVIMUM & Institutionen för landskapsplanering, Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp.

Hartig, T., Mang, M. & Evans, G.W. (1991). Restorative effects of natural environment experiences. *Environment and Behavior*, Vol. 23, No. 1, p. 3-26.

Hendon W.S. (1981). Evaluating urban parks and recreation. Praeger Publishers, USA.

Hjort, Bobo (1983). Var hör människan hemma? (Where does man belong?), p. 41-65. KTH Stockholm.

Holm, S. (2000). Some variables that influence the frequency of park visits in urban parks. In: Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder. (Use and importance of urban parks). *Forest & Landscape Research*, No. 28-2000. Danish Forest and Landscape Research Institute.

Jensen, F.S. & Koch, N.E. (1997). Friluftsliv i skovene 1976/77 - 1993/94 (Outdoor recreation in the forests 1976/77 - 1993/94). *The Research Series*, No. 20, 1997. The Danish Forest and Landscape Research Institute.

Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). Experience of Nature. Cambridge 1989.

Kaplan, S. (1990). Parks for the future: A Psychological Perspective. In: Parks for the future. (Editor: Sorte, G.J.). *Stad & Land* no. 85. Swedish University of Agricultural Sciences, Alnarp.

Koch, N.E. & Jensen, F.S. (1988). Skovenes friluftsfunktion i Danmark. IV. Del. Befolkningens ønsker til skovenes og det åbne lands udformning (Forest Recreation in Denmark. Part IV: The Preferences of the Population). *Det forstlige Forsøgsvæsen i Danmark*. Copenhagen, 41 (1988): 243-516.

Küller, M., Küller, R. Imamoglu, E.O. & Imamoglu, V. (1990). Health and outdoor environment for the elderly. In: H. Pamir, V. Imamoglu & N. Teymur (Eds.). Culture Space History. Proceedings of IAPS 11, July 8-12 1990. Vol. 3, pp. 236-245). METU Faculty of Architecture Press, Ankara 1990.

Küller, R. & Küller, M. (1994). Stadens grönska, äldres utevistelse och hälsa (Greenery of the city, outdoor life and health of the elderly). R24:1994. Byggnadsnämnden.

Lieberg, M. (1992). Att ta staden i besittning (To take possession of the city). Byggnadsfunktionslära, Arkitekturstationen, Lunds Universitet.

Lynch, K. (1960). The Image of the City. The Technology Press & Harvard University Press. Cambridge.

Malmberg, T. (1980). Human territoriality. Survey of behavioural territories in man with preliminary analysis and discussion of meaning. Department of Social Geography. University of Lund. Sweden, p. 149-161.

Marcus, C.C. (1997). Nature as Healer. Therapeutic Benefits in Outdoor Places. *Nordisk Arkitekturforskning*, 1997:1. Sverige. p. 9-20.

Nordström, M. (1986). Platsens psykologi - Om att tillägna sig sin miljö (The psychology of the place - About acquiring the environment). Statens institut för byggnadsforskning.

Owens, P.E. (1988). Natural landscapes, gathering places, and prospect refuges: Characteristics of outdoor places valued by teens. *Children's Environments Quarterly*. Vol. 5. No. 2.

Parsons, R. (1995). Conflict between ecological sustainability and environmental aesthetics: Conundrum, canard or curiosity. *Landscape and Urban Planning*. Vol. 32, No. 3, p.227-244.

Sorte, G. (1994). Den moderne människan och skogen (Modern man and the forest). *Skog & Forskning* 1-1994.

Ulrich, R. (1984). View Through a Window May Influence Recovery from Surgery. *Science* 224, p. 420-421. 1984.

This article is submitted to Journal of Architectural and Planning Research 1998.

**Byens parker og grønne områder.
Anvendelse, præferencer og betydning**

Byens parker og grønne områder. Anvendelse, præferencer og betydning

1. Forord

Dette litteraturstudie om anvendelse af, præferencer til og betydning af parker og grønne områder har været en langstrakt og til tider usammenhængende proces med en samlet arbejdsindsats på 6-7 måneder i løbet af de sidste to år. Derfor en særlig tak til mine to vejledere, professor Ib Asger Olsen ved Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole og til docent Patrik Grahm ved Sveriges Lantbruksuniversitet, for at de bevarede interessen og engagementet helt frem til det færdige produkt.

Desuden en stor tak til mine kolleger konsulent Henrik Hvidtfeldt, forsker Berit Kaae og seniorforsker Frank S. Jensen samt afdelingsleder Kjell Nilsson for deres engagement i løbet af arbejdsprocessen.

En speciel tak til docent Patrik Grahm for at have ladet mig se og benytte dele af sit forskningsmateriale, før det endnu er blevet publiceret.

Også en særlig tak til Friluftsrådet, Københavns Kommune og Forskerakademiet, der bidrager med økonomisk støtte til det igangværende ph.d-projekt "Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder" ved Forskningscentret for Skov & Landskab og dermed også til dette litteraturstudie, som er en del af ph.d-projektet.

2. Indholdsfortegnelse

1. FORORD	181
2. INDHOLDSFORTEGNELSE	182
3. INDLEDNING.....	186
3.1 FORMÅL	186
3.2 AFGRÆNSNING	186
3.3 METODE OG BEGREBER	186
3.4 RAPPORTENS OPBYGNING.....	187
4. SAMMENFATNING	188
4.1 HVORFOR BESØGES PARKER OG GRØNNE OMRÅDER, OG HVEM ER DE BESØGENDE?	188
4.1.1 <i>Der er forskel på, hvor ofte folk besøger parker, og der er store forskelle fra park til park.</i>	188
4.1.2 <i>Kontaktbehov, aktivitetsbehov og behov for at opleve naturen....</i>	188
4.1.3 <i>For at få en skønhedsoplevelse</i>	189
4.1.4 <i>Et sted hvor man kan tænke og slappe af.....</i>	189
4.1.5 <i>Oplevelsen af grønne områder og natur er sundt for mennesket.</i>	189
4.1.6 <i>Som en ramme og/eller som en oplevelse</i>	190
5. ANVENDELSE	191
5.1 INDLEDNING - BRUGEN AF PARKER OG GRØNNE OMRÅDER	191
5.2 HVOR MANGE BESØGER PARKER OG GRØNNE OMRÅDER?.....	192
5.2.1 <i>På landsbasis i Danmark.....</i>	192
5.2.2 <i>I forskellige kommuner og byer i Danmark</i>	192
5.2.3 <i>Nogle internationale tal til sammenligning.....</i>	193
5.2.4 <i>Kommentarer til oversigten "Besøgshyppighed i parker/ off. anlæg".....</i>	194
5.3 HVEM ER DE BESØGENDE OG HVOR OFTE KOMMER DE?.....	197
5.3.1 <i>Alder og køn.....</i>	197
5.3.2 <i>Besøg alene eller sammen med andre?.....</i>	198
5.3.3 <i>Erhverv</i>	198
5.3.4 <i>Det organiserede friluftsliv</i>	199
5.4 HVORNÅR OG HVOR LÆNGE ER BESØGENE?.....	200
5.4.1 <i>Ugedage og årstider</i>	200
5.4.2 <i>Besøgsrytmer og tidspunkt på dagen</i>	201
5.4.3 <i>Besøgenes varighed</i>	201
5.5 AFSTANDE OG TRANSPORTMIDLER	202
5.5.1 <i>Afstande</i>	202
5.5.2 <i>Transportmidler.....</i>	203
5.6 HVILKE FAKTORER PÅVIRKER BRUGEN AF PARKER OG GRØNNE OMRÅDER?	205

5.6.1	<i>Forskellige typer af faktorer og barrierer</i>	205
5.6.2	<i>Mangel på tid, utryghed og helbredsforhold virker mere begrænsende end dårligt vejr.....</i>	205
5.6.3	<i>Faktorer som opvækst og flytning.....</i>	206
5.6.4	<i>Faktorer som nære grønne områder, egen have, hund, medlemskab af forening m.m.</i>	206
5.6.5	<i>Faktorer af betydning for det organiserede friluftsliv.....</i>	207
5.7	AKTIVITETER I PARKER OG GRØNNE OMRÅDER	207
5.7.1	<i>Ældre</i>	207
5.7.2	<i>Voksne.....</i>	208
5.7.3	<i>Børn</i>	211
5.7.4	<i>Det organiserede friluftsliv</i>	212
5.8	OPSUMMERING OG DISKUSSION	214
6.	PRÆFERENCER	217
6.1	INDLEDNING - PRÆFERENCER, BEHOV OG BETYDNING	217
6.2	HVILKE MULIGHEDER SKAL OMGIVELSERNE TILBYDE, FOR AT MENNESKET TRIVES OG TILTRÆKKES?	217
6.2.1	<i>Mulighed for kontakt/isolation, oplevelser, leg, udfoldelser, æstetik, tryghed, mv.</i>	217
6.2.2	<i>Mennesker, for menneskelig aktivitet tiltrækker andre mennesker</i>	218
6.2.3	<i>Identitet, struktur og mening i omgivelserne.....</i>	219
6.2.4	<i>Komfort, afslapning og engagement</i>	219
6.2.5	<i>At kunne ændre sine omgivelser.....</i>	220
6.3	MENNESKELIG UDVIKLING OG IDENTITET AFHÆNGER AF KONTAKT TIL FORSKELLIGE MILJØER.....	221
6.3.1	<i>At forstå sine omgivelser og sig selv.....</i>	221
6.3.2	<i>Udvikling af personlighed og identitet.....</i>	221
6.3.3	<i>Behov afhænger af alder i forhold til udvikling og følelse af tryghed</i>	222
6.3.4	<i>Fysisk, perceptuel, emotionel, social og intellektuel stimulation er vigtig for børns udvikling</i>	223
6.3.5	<i>Påvirker omgivelserne børns leg og udvikling?.....</i>	223
6.4	HVILKE EGENSKABER SKAL DET ENKELTE OMRÅDE KUNNE TILBYDE FOR AT TILTRÆKKE OG TILFREDSSTILLE MENNESKER?	227
6.4.1	<i>Tilgængelighed, handlefrihed, opholdsmuligheder og mulighed for ændringer</i>	227
6.4.2	<i>Normer og signaler.....</i>	228
6.4.3	<i>Områdernes form, placering og karakter</i>	229
6.4.4	<i>Området skal opfattes som stort og tæt på.....</i>	231
6.5	LIDT TEORI OM HVAD DER SKABER FOLKS PRÆFERENCER	232
6.5.1	<i>Menneskets præference for æstetik og skønhed</i>	232
6.5.2	<i>Prospect-Refuge Theory.....</i>	233
6.5.3	<i>Rekreationsmodeller</i>	234
6.5.4	<i>Spontan og styret opmærksomhed.....</i>	234
6.5.5	<i>Sammenhæng og læselighed, kompleksitet og mystik</i>	237
6.5.6	<i>Informationsbearbejdning i hjernen</i>	238

6.5.7	<i>Graden af sammenhæng i forhold til landskabelig helhed og funktion</i>	239
6.5.8	<i>Energiniveau, selvsikkerhed og erfaring.....</i>	240
6.6	GENERELLE PRÆFERENCER	242
6.6.1	<i>Billeder af landskaber med vand, spredte træer og dybde er de mest foretrukne.....</i>	242
6.6.2	<i>Områder, der minder om dem, man kender</i>	243
6.6.3	<i>Oplevelsen af mennesker og af et andet lydmiljø.....</i>	243
6.6.4	<i>Bymennesker lægger i fritiden vægt på natur, at mødes med andre, sport og kunst/kultur.....</i>	244
6.7	PRÆFERENCEFORSKELLE MELLEML ALDERSGRUPPER	244
6.7.1	<i>Børn/ynge teenagere.....</i>	244
6.7.2	<i>Teenagere</i>	245
6.7.3	<i>Ældre</i>	247
6.7.4	<i>Foreninger og institutioner.....</i>	248
6.8	PRÆFERENCEFORSKELLE MELLEML KØNNENE	248
6.8.1	<i>Agorafobi og højdeskræk</i>	248
6.8.2	<i>Tryghed, fred og ro samt udsigt.....</i>	248
6.8.3	<i>Idrætsanlæg, grønne områder og detaljer</i>	249
6.8.4	<i>Drenge og pigers præferencer til bomiljø.....</i>	249
6.8.5	<i>Drenge og pigers holdning til og erfaring med planter.....</i>	249
6.9	PRÆFERENCEFORSKELLE MELLEML LOKALE OG ANDRE	249
6.9.1	<i>Lokales og turisters præferencer</i>	249
6.9.2	<i>Tendens til at man foretrækker billeder af landskaber fra sit eget land/region.....</i>	250
6.9.3	<i>Reaktioner på parkforslag blandt lokalboende og lokalansatte... ..</i>	250
6.10	OPLYSNING PÅVIRKER PRÆFERENCER	250
6.10.1	<i>Oplysende skilte langs vandresti.....</i>	250
6.10.2	<i>Information i tilknytning til billeder.....</i>	251
6.11	PROFESSIONELLES PRÆFERENCER ER ANDERLEDES END ALMINDELIGE FOLKS	251
6.11.1	<i>Fagfolk og -studerende sammenlignet med dels tilfældige mennesker og dels indbyrdes.....</i>	251
6.12	OPSUMMERING OG DISKUSSION	253
7.	BETYDNING	256
7.1	INDLEDNING - FYSISK OG PSYKISK BETYDNING	256
7.2	FYSIOLOGISKE EFFEKTER AF AKTIVITETER UDENDØRS	256
7.2.1	<i>Det er vigtigt, at ældre kommer ud</i>	256
7.2.2	<i>Udsigt, naturfilm og dagslys påvirker helbredet.....</i>	257
7.2.3	<i>Besværligt terræn kan forbedre børns motorik.....</i>	260
7.2.4	<i>Udeleg hele dagen i naturprægede omgivelser betød færre sygedage</i>	261
7.3	MENNESKET SØGER EN BALANCE I RELATION TIL SINE OMGIVELSER	261
7.3.1	<i>Menneskets stressreaktioner på bylivet.....</i>	261
7.3.2	<i>Homo urbaniensis - det moderne menneske.....</i>	262
7.3.3	<i>Mennesket stræber efter at opretholde en balance i forhold til sine omgivelser</i>	263

7.3.4	<i>Passiv og aktiv brug af bynatur</i>	264
7.4	REDUCERER REKREATION I GRØNNE OMGIVELSER STRESS MERE END REKREATION I HJEMMET ELLER I BYMÆSSIGE OMGIVELSER?	265
7.4.1	<i>Parkbesøg og rekreationseffekt</i>	265
7.4.2	<i>Spadsereture i forskellige miljøer eller sidde stille indendøre</i>	266
7.4.3	<i>Ophold i vildmarken kan forbedre selvtillid</i>	267
7.4.4	<i>Vildmarksferie, anden type ferie eller ingen ferie</i>	268
7.5	GENKENDELSENS BETYDNING	269
7.5.1	<i>At føle sig hjemme i sine omgivelser</i>	269
7.5.2	<i>At bevare kontakten med det tidligere liv/livet udenfor institutionen mv.</i>	270
7.5.3	<i>Påvirkes personer med Alzheimers sygdom af omgivelserne?</i>	270
7.6	DE MEST BETYDNINGSFULDE STEDER I ERINDRINGEN OM BARN- DOMMEN ER DE UDENDØRS OMRÅDER	271
7.6.1	<i>De voksnes erindring</i>	271
7.6.2	<i>Børnenes angivelser</i>	271
7.7	BYENS GRØNNE OMRÅDER HAR BETYDNING FOR FOLK	272
7.7.1	<i>Tilfredshed med livet/livskvalitet</i>	272
7.7.2	<i>Betydningsfulde steder i to svenske byer</i>	272
7.7.3	<i>Hvor man søgte hen, når man var stresset eller i dårligt humør</i>	273
7.7.4	<i>Manglende mulighed for at besøge natur, park mv. gav aggressive følelser</i>	273
7.8	OPSUMMERING OG DISKUSSION	274
8.	EFTERSKRIFT	276
8.1	ET FORSLAG TIL EN UDBYGNING AF HOMO URBANIENSISMODELLEN	276
9.	REFERENCER	278

3. Indledning

3.1 Formål

Baggrunden for litteraturstudiet har været at indsamle viden til brug for senere empiriske analyser i forbindelse med behandlingen af data fra ph.d-projektets spørgeskemaundersøgelse "Projekt Byens parker og grønne områder". Formålet med litteraturstudiet har derfor været at belyse følgende spørgsmål:

- * Hvem bruger parker og grønne områder?
- * Hvilke præferencer er der til parker og grønne områder?
- * Hvilke oplevelsesmæssige betydninger har parker og grønne områder?

3.2 Afgrænsning

Litteraturstudiet har taget sigte på at belyse ovennævnte spørgsmål med vægten lagt på byens parker og grønne områder.

Anvendelsesaspektet har udgangspunkt i mennesket, og omfatter derfor ikke anvendelsen af parker og grønne områder som levested for dyr og planter eller disse områders anvendelse til eventuelle sparebassiner til regnvand eller som områder til nedsivning af overfladevand mv. Menneskers adfærd i parker og grønne områder berøres kun i ubetydeligt omfang i denne rapport.

Præferenceaspektet behandles overvejende set i forhold til menneskets præferencer til parker, grønne områder og natur, men i nogen grad også set i forhold til menneskets præferencer til bymiljøet generelt.

Betydningen af parker og grønne områder behandles kun ud fra det oplevelsesmæssige aspekt hos mennesker. Studiet omfatter derfor ikke parker og grønne områders betydning som spredningskorridorer for planter og dyr eller den biologiske-kemiske effekt af planters og træers luftrensende effekt eller disse områders påvirkning af huspriser mv.

3.3 Metode og begreber

Som udgangspunkt for litteraturstudiet er anvendt litteratur i tilknytning til de to ph.d-kurser "*Landskapsarkitekturens miljøpsykologi*", marts-juni 1995, Institutionen för Landskapsplanering, Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp og "*Forskningsmetodik for arkitekter. Kvalitative og kvantitative metoder*", januar-maj 1996, Sektionen för Arkitektur, Lunds Tekniska Högskola, Lunds Universitet samt følgende referencer: Linda Christenssens afhandling "*Friarealer på Vesterbro*" fra 1973, Patrik Grahns af-

handling "Om parkers betydelse" fra 1991 samt Jens Ole Juul og Tilde Tvedts notat "Parkvirksomhed '95. Borger- og brugerundersøgelser i kommunerne" fra 1995.

De referencer fra ovennævnte litteratur, der blev vurderet til at være relevante for dette litteraturstudie, blev søgt fremskaffet og relevante referencer herfra søgt fremskaffet osv. (kædesøgning). Den nyeste litteratur er hovedsageligt fundet ved en gennembladning af forskellige nyere numre af tidsskrifterne *Environment and Behaviour*, *Forest and Landscape Research*, *Landscape and Urban Planning*, *Landscape Research*, *Leisure Science* og *Leisure Studies* samt ved at søge på flere af forfatterne til relevant læst litteratur i biblioteksbaseerne *DanBib*, *LUKAS* og *LIBRIS*.

I rapporten er søgt at anvende begreber på samme måde, som det er gjort i de enkelte referencer. Derfor kan begrebet "aktiviteter" et sted betegne både passive aktiviteter (sidde stille, tage solbad) og aktive aktiviteter (spadsere, spille bold) set i forhold til om folk bevæger sig, og et andet sted kun betegne den sidste form for aktiviteter. Ligeledes anvendes begrebet "natur" med varierende betydning. I nogle referencer anvendes natur kun om den vilde natur i ødemarken, og i andre betegnes f.eks. vindens bevægelse af en trækrone som oplevelse af naturen. Begrebet "betydning" bruges i nogle sammenhænge synonymt med begrebet vigtighed og i andre synonymt med begrebet påvirkning/effekt af et eller andet. De forskellige anvendelser af begreberne fremgår løbende af teksten. Ordet "parkbesøg" anvendes i rapporten som synonymt med besøg i parker og grønne områder.

3.4 Rapportens opbygning

Rapporten er opbygget af tre dele. Første del handler om anvendelse af parker og grønne områder med vægten lagt på forskellige empiriske undersøgelser. Hvem er brugerne, hvilke besøgs mønstre er almindelige, hvilke aktiviteter bruges områderne til og hvilke barrierer er der for parkbesøg?

Anden del handler om hvilke præferencer mennesket generelt har til parker og grønne områder, og præferenceforskelle mellem børn og voksne, kvinder og mænd, lokale beboere og andre. Menneskets behov for parker, grønne områder og natur gennemgås. Afsnittet bygger på teoretisk materiale samt empiriske undersøgelser.

Tredie del handler om, hvilke psykologiske og fysiologiske påvirkninger på mennesket oplevelsen af natur og grønne områder, kan give. Afsnittet omhandler også nogle af de bidrag til menneskets udvikling, herunder menneskets identitet, som naturen og de grønne områder kan bibringe mennesket. Lige som det foregående afsnit bygger afsnittet på forskellige teorier og empiriske undersøgelser.

4. Sammenfatning

4.1 Hvorfor besøges parker og grønne områder, og hvem er de besøgende?

4.1.1 Der er forskel på, hvor ofte folk besøger parker, og der er store forskelle fra park til park.

Parkerne og de grønne områder anvendes af mange. Det gælder for såvel individuelle brugere som for foreninger og institutioner. Specielt børn og børnefamilier er flittige brugere, men også personer uden erhvervsarbejde. Blandt foreninger og institutioner er de besøgende især børneinstitutioner, skoler, idrætsforeninger og friluftsföreninger. I flere undersøgelser er der en tendens til, at det er borgerne i større byer, der er de flittigste besøgende. Fordelingen af en parks brugere mht. alder, erhverv osv. synes at afhænge af, hvordan den lokale befolkning fordeler sig på alder og erhverv, og hvor parken/området er lokaliseret i byen samt hvilke funktioner (arbejdspladser, boliger, institutioner) der ligger i området og hvilket om-dømme det pågældende område har. Derfor kan der også være meget forskellige besøgs-mønstre fra park til park. Nogle af de svenske undersøgelser tyder på at aktiviteterne knytter sig til dels parkens beliggenhed og dels parkens karakter. (Christensen 1973, Henriksen m.fl. 1976, University of Edinburgh 1980, Grahn & Sorte 1985, Nordmark 1986, Eco-analyse 1991, Fridberg 1994, KDM 1994, Nordjyllands Amt 1994, KDM 1995 og Grahn (under udarbejdelse)).

4.1.2 Kontaktbehov, aktivitetsbehov og behov for at opleve naturen

Årsager som kontaktbehov, aktivitetsbehov og behov for at opleve naturen er angivet af Berglund, Jergeby & Kreutzfeldt (1985). Disse overordnede årsager kan spores i mange af de andre undersøgelser.

Bl. a. i pensionistundersøgelsen fra Lund (Küller & Küller 1994), hvor det blev angivet, hvad svarpersonerne syntes, var vigtigt ved udebesøg:

Tabel 1. Resultater fra Küller & Küllers (1994) undersøgelse af hvad pensionister i Lund synes er vigtigt ved udebesøg.

<i>Vigtigt ved udebesøg</i>	<i>Andel af svarpersoner (%)</i>
Komme ud/få frisk luft	87
Røre sig/få motion	72
Se natur og grønt -	vinter 49 - sommer 82
Møde mennesker	34

Blandt børn og børnefamilier angives tillige legeaktiviteter og -muligheder som en vigtig årsag til parkbesøg (Berglund m.fl. 1985). Nogle kommer der for at brænde energi af - f.eks. for at spille fodbold, løbe en motionstur osv. (Hull & Michael 1995).

4.1.3 *For at få en skønhedsoplevelse*

I rapporten "Uteliv" (Berglund & Jergeby 1989) om børns/småbørns-forældres og pensionisters udnyttelse og oplevelse af udemiljøet konkluderes, at blandt de fælles præferencer er oplevelsen af natur, vand, dyreliv, træer og blomster samt skønhedsoplevelser og fred og ro. I afsnittet om pensionisternes præferencer beskrives de foretrukne områder, som områder med kombinerede sansemuligheder i form af dufte, farver, synsindtryk og naturlyd og som områder, der er rene og velpassede og med noget kønt at se på.

4.1.4 *Et sted hvor man kan tænke og slappe af*

I en interviewundersøgelse i Greenacre Park, New York, angav flertallet af brugerne, som årsag til parkbesøget; at slappe af, at samle tankerne eller at få noget sol og frisk luft (Carr m.fl. 1992, s. 99). Det grønne kan altså benyttes som en ramme for afslapning og refleksion. I undersøgelser af Kaplan og Talbot (omtalt i Kaplan & Kaplan 1989) og af Francis og Marcus (omtalt i Marcus 1997) samt af Owens (1988) har personerne også angivet, at de bruger de grønne områder til at tænke i. Owens fandt, at områderne tillige blev brugt, når man havde brug for at være alene i fred og ro. Malmberg (1980, s. 152) skriver om torvets betydning: "*The square represents actually a psychological parking place within the civic landscape.*" De samme ord kunne man sikkert også benytte om byens grønne rum.

4.1.5 *Oplevelsen af grønne områder og natur er sundt for mennesket*

Mange forskere, heriblandt Ulrich (1984), Berglund m.fl. (1985), Hartig m.fl. (1991), Grahn (1989a), Grahn (1989b), Kaplan & Kaplan (1989), Grahn (1992), Grahn (1993), Küller & Küller (1994) og Sorte (1994), har peget på, at oplevelsen af grønne områder og natur er afstressende og derfor sund for mennesket, som modvægt til bylivet med bygninger, trafik, støj, mange mennesker osv. Andre er stressede pga. følelsespræget arbejde som f.eks. hospitalsarbejde (Marcus 1997). Derfor vælger mange, at besøge parker og grønne områder for at slappe af og få ny energi og stimulerende oplevelser.

4.1.6 Som en ramme og/eller som en oplevelse

Parker og grønne områder kan altså besøges udfra ønsket om et sted, der giver en ramme om udøvelsen af aktiviteter og sociale kontakter, men også som et sted hvor man kan være alene. Områderne kan tillige besøges udfra ønsket om en æstetisk oplevelse eller en naturoplevelse, som er knyttet til selve oplevelsen af stedet. Præference og behov for skønhed er historisk set af gammel dato (bl.a. Russell 1991 (Aristoteles) og Schiller 1996 (1795)), mens præference og behov for natur knytter sig til nyere teorier med udgangspunkt i menneskets evolution (bl.a. Appleton 1975, Kaplan & Kaplan 1989, Ulrich m.fl. 1995).

5. Anvendelse

5.1 Indledning - Brugen af parker og grønne områder

Der er i de senere årtier lavet en del undersøgelser af, hvordan folk bruger parken. De fleste undersøgelser er fra udlandet og bygger på interview med og/eller observation af brugere i nogle bestemte parker.

Nogle undersøgelser tager udgangspunkt i et tilfældigt udvalg af folk i et område - typisk en kommune - og omfatter dermed også ikke-brugere. Nogle af disse undersøgelser belyser kun brugen af bestemte parker, mens andre spørger til brugen generelt.

Interview- og spørgeskemaundersøgelserne belyser normalt vha. lukkede spørgsmål¹ besøghyppighed og besøgs mønstre, aktiviteter og årsager til besøg samt baggrundsoplysninger om alder, erhverv m.m.

De undersøgelser, der har udgangspunkt i bestemte parker/grønne områder udviser en meget stor variation mht. resultater. Det tyder på, at selve byområdet og de pågældende parkers og grønne områders placering, indhold og omdømme har meget stor betydning for besøgs- og aktivitetsmønstre. De fleste af disse undersøgelser omfatter kun brugerne af de pågældende områder og ikke ikke-brugerne.

Man kunne forvente, at undersøgelser vha. tilfældigt udvalgte personer om generel brug bedre ville kunne sammenlignes. Desværre er udgangspunktet for udtrækket af personer meget varierende. Nogle udgår fra en bestemt bydel, andre fra en bestemt by, andre fra et bestemt landområde (typisk en kommune) og andre igen er af landsdækkende karakter.

Derfor kan det være svært at sige noget om, hvad der er den normale andel af brugere af parker og grønne områder i byen og hvilke aktiviteter der udøves. Et andet problem mht. sammenlignelighed er, at de lukkede spørgsmål især er forskellige, hvad angår svarmuligheder for aktiviteter og årsager. Af ovennævnte årsager har det derfor været lidt svært at sammenstille undersøgelsesresultaterne.

Vægten er mest blevet lagt på undersøgelser, der har tilknytning til anvendelsen af parker og grønne områder i eller ved byen, men også undersøgelser med et bredere sigte er medtaget.

Afsnittet om brugen af parker og grønne områder handler om, hvor mange der besøger parker og grønne områder, hvem de er, hvordan besøgs mønstrene er, hvilke faktorer der påvirker parkbesøg og hvilke aktiviteter, parkerne og de grønne områder anvendes til.

¹ Lukkede spørgsmål er spørgsmål, hvortil svaret typisk er et kryds eller ja/nej uden mulighed for et mere uddybende svar.

5.2 Hvor mange besøger parker og grønne områder?

5.2.1 På landsbasis i Danmark

I socialforskningsinstituttets landsdækkende undersøgelse af befolkningens deltagelse i forskellige kultur- og fritidsaktiviteter (1994), viste en rundspørge blandt 2521 voksne i december 1993, at 75% af den voksne danske befolkning indenfor den sidste måned havde gået tur i skoven, det åbne land, på stranden eller i parken/offentligt anlæg. Heraf 38% i parken eller et offentligt anlæg. I betragtning af at undersøgelsen var landsdækkende, og der derfor også deltog svarpersoner udenfor de egentlige byområder, er 38% i december måned forholdsvis mange. Af de adspurgte oplyste 31%, at de aldrig gik tur i en park/offentligt anlæg.

5.2.2 I forskellige kommuner og byer i Danmark

En undersøgelse i Allerød Kommune i 1995 (KDM 1995) viste, at kommunens grønne områder anvendtes mindst en gang om måneden af 78% af borgerne. 5% af borgerne brugte slet ikke de grønne områder. En lignende undersøgelse i Herning i 1994 (KDM 1994, KDM-Bilag 1994) gav resultatet, at 64% besøgte de grønne områder mindst en gang om måneden, heraf 14% dagligt. Ikke-brugerne udgjorde 7%. I disse to undersøgelser omfattede de grønne områder også grønne områder udenfor byområderne. En undersøgelse fra Hjørring Kommune i 1993 (Nordjyllands Amt 1994) viste, at 65% af borgerne benyttede parker, skov mv. og 11% idrætsanlæg. I Aalborg Kommune besøgte en 1/3 kommunens grønne områder ugentligt og en anden 1/3 områderne månedligt (Miljøstyrelsen 1994).

I Odense Kommune viste en undersøgelse i 1990 (Eco-analyse 1991), at blandt borgerne benyttede 25% parker, 18% idrætsanlæg, 10% legepladser, 31% skove/naturområder og 59% kommunens stier mindst én gang om ugen. Mindst én gang om måneden benyttede 17% legepladser, 28% idrætsanlæg, 47% parker, 62% skove/naturområder og 78% stier. Blandt borgerne anvendte 14% aldrig parker, 64% aldrig legepladser og 48% aldrig idrætsanlæg. Specielt den høje besøghyppighed på kommunens stier er værd at bemærke, hvis der er tale om grønne stiforbindelser.

En københavnsk undersøgelse fra 1973 på Vesterbro (Christensen 1973) viste, at halvdelen af borgerne anvendte parkerne i byen. 1/3 besøgte parker to eller flere gange om måneden. Pladser og mindre anlæg blev anvendt lidt oftere. Disse Vesterbro-tal er meget små i forhold til tallene fra Odense. Forskellen skyldes sandsynligvis, at parkarealet på Vesterbro er lille i forhold til bydelens størrelse og antallet af indbyggere.

5.2.3 *Nogle internationale tal til sammenligning*

Patrik Grahn (Grahn, under udarbejdelse) har lavet en undersøgelse af brugen af parker og grønne områder blandt borgerne i 9 svenske byer; Enköping, Halmstad, Kristianstad, Lund, Trelleborg, Trollhättan, Uppsala og Västerås. I undersøgelsen havde næsten alle, 96.7%, besøgt byens parker og grønne områder indenfor de sidste 12 måneder, hvilket er en meget høj besøgsandel.

I Västerås Kommune i Sverige (Nordmark 1986) besøgte 55-61% i 1986 parkerne mere end en gang årligt - lidt afhængigt af alder. Det tilsvarende tal for kommunens grønne områder og friluftsområder var 58-81%.

I 1976 viste en undersøgelse i Stockholm-området (Henriksen m.fl. 1976), at parkerne i forstadsområderne havde færre besøgende end parkerne i den indre by. Dette skyldes nok, at i den indre by er der to "hold" besøgende - både dem, der bor der, og dem, der har arbejde i den indre by. Dette støttes af, at kun 53% af oplandet til Vasaparken, i den indre by, besøgte parken ugentligt, mens blandt Farstaängens opland i forstaden kom 63% for at besøge parken ugentligt.

640 pensionister i Lund (Küller & Küller 1994) angav i 1990, hvor de færdedes i byen. Byens torve var de mest besøgte områder - 70% besøgende pensionister om vinteren og 59% om sommeren. Derefter fulgte parker og kirkegårde med henholdsvis 59% og 50% besøgende både sommer og vinter. Cykel- og promenadestrøg blev med 40% mest besøgt om vinteren - om sommeren af 28%. Naturområderne besøgte hele året af 26% af pensionisterne. Besøgstillene for cykel- og promenadestrøgene er markant mindre end besøgsandelen pr. måned på 78% for Odenses stier. Forskellen kan skyldes, at i Lund-undersøgelsen indgår kun pensionister.

Ralph Gälzer's doktorafhandling "Beitrag zur methodischen Grünplanung für Grossstädte" fra München, 1980, indeholder et stort litteraturstudium om tidligere parkundersøgelser. Bl.a. om en parkundersøgelse i Hannover og en i Salzburg. I Hannover viste en husstandsundersøgelse i 1963 at 25% af familierne besøgte dagligt/flere gange om ugen en park. Ca. 30% af familierne besøgte aldrig parker (Gleichmann citeret i Gälzer 1980). I Salzburg besøgte 33% af husstandene regelmæssigt parker eller rekreative områder i 1976 (Magistrat Salzburg citeret i Gälzer 1980).

De tyske tal fra Hannover og Salzburg er svære at sammenligne med, for hvad dækker besøgstillene over? Afspejler besøgshyppigheden, hvor tit hele familien plejer at være afsted samtidigt, eller er besøgshyppigheden summen af, hvor tit de enkelte familiemedlemmer plejer at besøge parker i løbet af f.eks. en måned?

5.2.4 Kommentarer til oversigten "Besøgshyppighed i parker/off. anlæg"

Den lave andel for ugentlige parkbesøg i Västerås Kommune skyldes, at andelen også omfatter svarpersoner udenfor byen. Odense-tallene er ligeledes beregnet ud fra indbyggere i hele kommunen. Besøgshyppigheden på 25% blandt odenseanerne passer fint i tråd med landsgennemsnittet på 19%, da Odense er en bykommune og derfor nok har flere parker. Bykommunerne Randers, Odense og Aalborg havde i 1976 et parkareal på 0.5-0.8% af kommunens areal, mens landkommunerne Ikast og Vordingborg havde et parkareal på 0.1-0.2% (Andersson m.fl. 1976).

Det høje tal for Stockholm tyder på, at det især er indbyggere i større byer, der anvender parker. De lave Vesterbrotal fra 1973 vil jeg tro, er et udtryk for et lille udbud af parker i forhold til lokalbefolkningen - Skydebanen og Enghaveparken når hurtigt et mætningspunkt mht. antal besøgende. Flere af de adspurgte angav da også Søndermarken eller Frederiksberg Have (500-1500 m fra det undersøgte område) som områder, de undertiden besøgte.

Besøgsandelen pr. måned på 64-78% for de grønne områder i Allerød og Herning kommuner, samt de tilsvarende tal på 61% for de danske skove og 45% for det åbne land/stranden viser, at der er en stor interesse for at anvende de grønne områder o.l. jævnligt i Danmark og ikke blot en enkelt gang om året. En del af disse områder ligger i tilknytning til byer, men de fleste af disse områder ligger udenfor de egentlige byområder.

Patrik Grahn's høje årlige besøgsandel på 97% omfatter besøg i parker, anlæg, grønne områder, naturområder, skov osv. i byen eller i tilknytning til byen i 9 svenske byer. Her er det kun bybefolkningen, der er med i undersøgelsen. Andelen på 97% viser, at interessen for de grønne områder absolut ikke bliver svækket af at bo i en by.

Anvendelsen af andre fritidsmuligheder, der koster noget at anvende - f.eks. teaterbesøg - er lidt svær at sammenligne med anvendelsen af parker. Biblioteket, der er gratis at anvende, lå på linie med anvendelsen af parker, da man spurgte et udsnit af Danmarks befolkning i 1993 (Dansk kultur- og mediestatistik 1980-1992).

Tabel 2a. Besøgshyppighed i parker/offentlige anlæg.
Tal i () omfatter grønne områder i hele kommunen og ikke blot parker/off. anlæg i byen.
Tal med * omfatter off. parker/grønne områder (herunder natur- og skovområder) i byen
eller i udkanten af byen. Kilder: Se tabel 2b.

Besøgshyppighed for enkeltpersoner i parker/off.anlæg incl. ikke-brugere	DK generelt (TF)	Allerød Kommune (KDM 95)	Herning Kommune (KDM 94)	Hjørring Kommune (NA)	Odense Kommune (ECO)	Aalborg Kommune (MS)	Vesterbro (LC)	Västerås (LN)	Stockholm (HE)	Lund (pens.) (K&K)	9 svenske byer (PG)
Besøgt indenfor den sidste uge/ gns. antal besøgende pr. uge	19%	-	-	-	25%	(33%)	-	2,5-8,5%	53-63%	-	-
Besøgt indenfor den sidste måned/ gns. antal besøgende pr. måned	38%	(78%)	(64%)	-	47%	(66%)	33%	-	-	-	-
Besøgt indenfor det sidste ½ år/ gns. antal besøgende pr.½ år	53%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Besøgt indenfor det sidste år/ gns. antal besøgende pr. år	58%	-	-	-	-	-	-	55-61%	-	59%	*97%
Anvender parker i undersøgelsesområdet	69%	(95%)	(93%)	(65%)	86%	-	50%	-	-	-	-

Tabel 2b. Til sammenligning med tabel 2a er her besøghyppigheden for andre fritidsmuligheder angivet.

Til sammenligning er her besøghyppigheden for andre fritidsmuligheder angivet	Skov (FSJ)	Skov (TF)	Åben land/strand (TF)	Teatret (TF)	Biblioteket (TF)	Bingo (TF)	Tilskuer til sportsarr. (TF)	Kunst-udstilling (TF)	Biografen (DKM)	Gå i kirke (DKM)	Se video (TF)
Benyttet indenfor den sidste uge/ gns. antal besøgende pr. uge	-	31%	22%	-	7%	-	-	-	-	2%	33%
Benyttet indenfor den sidste måned/ gns. antal besøgende pr. måned	-	61%	45%	13%	36%	-	-	-	24%	6%	55%
Benyttet indenfor det sidste ½ år/ gns. antal besøgende pr. ½ år	-	80%	82%	15%	-	10%	35%	34%	-	-	-
Benyttet indenfor det sidste år/ gns. antal besøgende pr. år	91%	85%	86%	37%	61%	-	-	-	45%	48%	-
Benytter denne fritidsmulighed	-	93%	91%	63%	68%	-	-	-	-	48%	-

(TF): Fridberg, T. (1994)
 (KDM 94): KDM (1994) og KDM-Bilag (1994)
 (KDM 95): KDM (1995)
 (NA): Nordjyllands Amt (1994)
 (ECO): ECO-analyse (1991)

(MS): Miljøstyrelsen (1994)
 (LC): Christensen, L. (1973)
 (LN): Nordmark, L. (1986)
 (HE): Henriksen m.fl. (1976)
 (K&K): Küller, M. & Küller, R. (1994)

(PG): Grahn, P. (Under udarbejdelse)
 (FSJ): Jensen, F.S. (1996)
 (DKM): Dansk kultur- og mediestatistik 1982-92 (1993)

5.3 Hvem er de besøgende og hvor ofte kommer de?

5.3.1 Alder og køn

I Linda Christensens Vesterbro-undersøgelse (1973) var det gennemsnitlige antal ugentlige besøg, for voksne, uden børn under 11 år, 1.9-2.1 for kvinder og 1.6-1.8 for mænd i aldersgruppen 15-66 år og 2.5 for mænd på 67 eller derover. For forældre til børn under 11 år var besøgstallet 3.5 for kvinder og 2.9 for mænd. Børn anvendte parkerne tre gange så ofte som de voksne - især parker med legepladser.

I Herning Kommune (KDM 1994) var børnefamilierne de flittigste brugere af kommunens grønne områder. De ældre lå lidt under gennemsnittet for de andre aldersgrupper. I Allerød Kommune (KDM 1995) var de 25-59 årige de flittigste brugere (80% mindst en gang om måneden), tæt fulgt af dem på 60 og derover (76%). De unge i alderen 18-24 år var de mest sjældne gæster. Aldersgruppen 25-59 år omfatter sandsynligvis de fleste børnefamilier, så aldersgruppens flittige brug af Allerød Kommunes grønne områder svarer godt til resultatet fra Herning Kommune.

Tallene fra Västerås Kommune (Nordmark 1986) er markant lavere end tallene fra Vesterbro, men omfatter til gengæld også borgere udenfor byen. I 1986 besøgte parkerne 8.9-9.7 gange årligt og de grønne områder og friluftsområderne 16.1-17.8 gange årligt. I de grønne områder og i friluftsområderne var kvinderne de flittigste besøgende, mens mændene var de hyppigste besøgende i parkerne. I parkerne havde 3.5-4.0% af borgerne mere end 100 besøg årligt. Sandsynligvis skyldes en del af disse meget hyppige parkbesøg hundeluftning. I de grønne områder og i friluftsområderne havde 8% af de 26-35 årige mere end 100 besøg årligt, mens det tilsvarende tal lå på 3.5-5.5% for de øvrige aldersgrupper (16-75 år).

Patrik Grahns undersøgelse fra 1991 (Grahns, under udarbejdelse) i de 9 svenske byer viste et gennemsnitligt besøgstal på 2,9 besøg om ugen fordelt således; 0-6 år (3.6), 7-12 år (3.8), 13-20 år (2.8), 21-40 år (2.0), 41-60 år (2.2), 61-80 år (2.5) og for dem over 80 år (0.9). Som det kan ses, er børnene særdeles flittige besøgende, mens personer over 80 kun er sjældne gæster. Kvinderne havde generelt en lidt større besøgshyppighed end mændene. Den store besøgshyppighed blandt børn svarer godt til tallene fra Vesterbro-undersøgelsen.

Berglund og Jergebys undersøgelse af pensionisters brug af udearealer i byområderne Aspudden og Gröndal i Stockholm (Berglund & Jergeby 1989) viste, at 79% besøgte udearealer dagligt (fraregnet vinterperioden). Ca. 2% besøgte aldrig udearealerne. Andelen af besøg i udearealer omfatter alle typer af udearealer - herunder gader, hvilket gør tallene svære at sammenligne med.

I den engelske parkundersøgelse (Milton Keynes Development Corporation 1988) i Milton Keynes blandt parkbrugere var de 17-44 årige de

flittigste besøgende med 37% blandt 30-44 årige og 30% blandt 17-29 årige. Brugere i alderen 45 år eller derover udgjorde 14-15%, mens børn på 8-16 år kun udgjorde 4%. Den ekstremt lave besøgsandel af børn i forhold til andre undersøgelser er bemærkelsesværdig. Kan forskellen skyldes meget anderledes oplande til parkerne i Milton Keynes - oplande uden ret mange børnefamilier, børneinstitutioner og skoler? En anden årsag kunne være, hvis den "oplevede" afstand for børnene er stor på grund af større trafik anlæg og andet. (Se afsnit 5.5 om afstandens indflydelse).

5.3.2 *Besøg alene eller sammen med andre?*

I Milton Keynes-undersøgelsen kom 39% alene. 28% var 2 personer, 13% var 3 personer, 10% 4 var personer, 4% var 5 personer og 5% var flere end 5 personer. (Milton Keynes Development Corporation 1988). I Glasgow-undersøgelsen (University of Edinburgh 1980) kom 1/3 alene - ofte i forbindelse med hundeluftning. Cathkin Braes Park var speciel ved, at der kom mange børn uden ledsagelse af voksne.

Dvs. at 3/5-2/3 af besøgene skete sammen med andre og disse tal tyder på, at parkerne i stor udstrækning underbygger familiesamvær og andet socialt samvær. Dog for parkerne i Milton Keynes sandsynligvis mest det sidste pga. fraværet af børn.

5.3.3 *Erhverv*

Ca. dobbelt så mange personer uden erhvervsarbejde som personer med erhvervsarbejde besøgte parkerne i Stockholm-området (Henriksen m.fl. 1976). Pensionister, hjemmegående, daginstitutioner og skolebørn udgjorde tilsammen over halvdelen af de parkbesøgende. Brugerne udgjorde en betydelig større andel af ikke-arbejdende, hjemmearbejdende og deltidsarbejdende end ikke-brugere.

En anden undersøgelse, der også inkluderer ikke-brugere, er Grahn's undersøgelse fra 1991 (Grahn, under udarbejdelse). Her toppede de hjemmearbejdende med 4.6 ugentlige besøg. Derefter fulgte de arbejdsløse med 3.3 ugentlige besøg. Personer med heldagsarbejde (2.5), heltidsstuderende (2.6), pensionister (2.7) og selvstændige (2.6) lå alle under gennemsnittet på knapt 2.9 ugentlige besøg. Måske er resultaterne fra denne svenske undersøgelse og den forgående et udtryk for, hvilke befolkningsgrupper, der har mest tid til at besøge parker eller bedst mulighed for at indpasse parkbesøg i dagligdagen.

Antal ugentlige besøg fordelt på erhverv i Grahn's undersøgelse var for; personer med syge-, pleje- eller pasningsarbejde ("vårdeyrke") (3.2), akademikere (2.5), "samhällsservice" (2.4), industri (2.2), kontor (2.2) og handel (1.9). Den lidt højere besøgshyppighed blandt personer med "vård-

yrke" kan skyldes besøg i arbejdstiden i forbindelse med arbejde på børneinstitutioner mv. (se afsnit 5.3.4).

I den engelske undersøgelse fra sommeren 1980 i Glasgowområdet (University of Edinburgh 1980) indgik parker i byen, i byudkanten og i nærheden af byen. I Rouken Glen Park (i byen) besøgte halvdelen af brugerne parken ugentligt, heraf 17% dagligt. Blandt de besøgende var en større mængde husmødre og pensionister. I Cathkin Braes Park (i byudkanten) kom 60% af brugerne ugentligt, heraf 27% dagligt - her var 34% af brugerne fuldtidsstuderende. I Strachclyde Country Park (i nærheden af byen) kom 72% ugentligt, heraf 22% dagligt. Her udgjorde 18% af de besøgende fuldtidsstuderende. For de her nævnte parker gjaldt, at ca. 20% af brugerne kom 1-2 gange om måneden. Generelt i alle tre parktyper var der en overvægt af mænd blandt de besøgende. Specielt i Cathkin Braes Park var der en overvægt af enlige og ugifte blandt de besøgende.

Brugerne af parker i Milton Keynes-området (Milton Keynes Development Corporation 1988) fordelte sig i 1988 med knapt halvdelen til fuldtidsbeskæftigede (49%) og 11% til deltidsbeskæftigede. De hjemmegående og pensionisterne udgjorde hver 14% og de ledige og personer under uddannelse udgjorde hver 6% af de besøgende. Det bør understreges, at denne og den forgående engelske undersøgelse kun har parkbrugerne som udgangspunkt for deres tal, og derfor ikke direkte kan sammenlignes med de svenske tal. De mange fuldtidsbeskæftigede i Milton Keynes parker kunne tyde på en udstrakt brug af disse parker som enten frokostparker i løbet af arbejdsdagen eller gennemgangsparker til og fra arbejde.

5.3.4 Det organiserede friluftsliv

Grahn og Sortes undersøgelse fra 1985 (Grahn & Sorte 1985) af det organiserede friluftslivs brug af de grønne områder i byen omfattede 1382 foreninger og institutioner i Uppsala, Västerås, Enköping, Trollhättan, Varberg, Halmstad, Lund, Trelleborg og Kristianstad. I rapporten er søgt at beregne fordelingen af det gennemsnitlige antal besøgende for de pågældende forenings- og institutionstyper en almindelig hverdag i en tilfældig svensk by på 40.000 indbyggere.

Som det kan ses, ville børneinstitutioner, skoler og udendørsidrætsforeninger være de hyppigste besøgende set i relation til antal personer.

I Lund, Västerås og Uppsala er 136 foreninger og institutioner i 1987 (Berggren-Bärring & Grahn 1995) blevet spurgt om deres brug af parker og grønne områder. Idræts- og friluftorganisationerne var meget hyppige besøgende - ikke sjældent mere end 100 dage årligt - men oftest kun i specifikke områder som skov og idrætsområder. Idrætsområderne havde størst anvendelse forår og vinter. De kulturelle og ideologiske organisati-

oner samt organisationerne for ældre, syge og handicappede besøgte kun et fåtal af parkerne og ikke særligt ofte.

Tabel 3. Fordeling af besøgende på forenings- og institutionstyper i grønne områder en almindelig hverdag i en tilfældig svensk by på 40.000 indbyggere (Grahns & Sorte 1985).

<i>Forenings- og institutionstyper</i>	<i>Andel af besøgende (%)</i>
Skoler 1.-7. kl. (LM-skoler) og fritidshjem.	28
Børneinstitutioner o.l.	23
Skoler 8.-10. kl. (H-skoler) og gymnasier mv.	16
Udendørsidrætsforeninger	15
Kultur-, fritids- og interesseforeninger	7
Foreninger/inst. for ældre, syge og handicappede	5
Spejdere, dyre- og naturforeninger mv.	4
Indendørsidrætsforeninger	2
I alt svarende til 855 besøgende	100

5.4 Hvornår og hvor længe er besøgene?

5.4.1 Ugedage og årstider

De fleste besøg for enkeltpersoner ligger i weekenden og om sommeren (Milton Keynes Development Corporation 1988, University of Edinburgh 1980 og Küller & Küller 1994). Borgerne i Aalborg Kommune besøgte kommunens grønne områder dobbelt så tit i sommerhalvåret som i vinterhalvåret (Aalborg Kommune 1994). I Patrik Grahns undersøgelse for enkeltpersoner (Grahns, under udarbejdelse) i 9 svenske byer lå de fleste besøg om sommeren (3.8 besøg/uge), lidt færre forår (3.0 besøg/uge) og efterår (2.6 besøg/uge) og færrest ugentlige besøg om vinteren (2.1 besøg/uge).

Institutioner som børnehaver og skoler besøgte mest parker og grønne områder til hverdag (Grahns & Sorte 1985). Foreninger og institutioner for ældre, syge eller handicappede samt fritids-, kultur- og interesseforeninger havde fortrinsvis deres besøg om sommeren. Folkeskoler og fritidshjem havde flest besøg om foråret, mens gymnasier, HF-skoler og tekniske skoler besøgte parker og grønne områder både forår og efterår. Børnehaver var flittige brugere hele året. Udendørsidræts- og friluftsföreninger af forskellig art samt spejdere var også flittige brugere det meste af året bortset fra om vinteren. Den svenske undersøgelse viste, at for foreningerne og institutionerne med friluftsaftiviteter var 80% af samtlige besøg/udflugter til parker og grønne områder til områder i byen og kun 20% til områder udenfor byen (Grahns 1993).

Ud fra ovennævnte undersøgelse tegner sig et besøgs mønster, hvor institutioner besøger parker på hverdage og enkeltpersoner i weekender. Enkeltpersonerne især har mange besøg om sommeren, mens fritidshjem og skoler især har deres besøg forår og efterår - altså udenfor den egentlige sommerferieperiode. Børnehaver kan man derimod til hverdag forvente at se i parkerne hele året rundt.

5.4.2 *Besøgsrytmer og tidspunkt på dagen*

Henriksen, Löfqvist og Werner fandt i Stockholm-undersøgelsen (Henriksen m.fl. 1976), at de forskellige parker havde forskellig besøgsrytme. Sätredal havde besøg af mange børn formiddag og eftermiddag. Kronobergsparken fungerede som frokostpark for unge og voksne. Vasaparken fungerede både som frokostpark for unge og voksne og som eftermiddagspromenadepark for pensionister. Aftener med specielle arrangementer som f.eks. musik og teater havde 4-5 gange så mange besøgende.

Berglund, Jergeby og Kreutzfeldt (Berglund m.fl. 1985) fandt tillige en besøgsrytme indenfor gruppen af parker med legemuligheder. Om formiddagen besøgte disse parker især af voksne med småbørn. Midt på dagen var kun enkelte voksne med småbørn. Om eftermiddagen og først på aftenen var der mange skolebørn i disse parker. I Glasgow-undersøgelsen var der flest besøgende i tidsrummet kl. 12-16 (University of Edinburgh 1980).

Küller & Küller's undersøgelse af pensionisters udebesøg (incl. visit hos venner, indkøb osv.) viser også en besøgsrytme i forhold til tidspunktet på dagen (Küller & Küller 1994). De fleste udebesøg lå om formiddagen (64%), midt på dagen (53%) eller om eftermiddagen (70%). Der var markant færre udebesøg om morgenen (18%) og i skumringen/om aftenen (17%).

Grahn og Sorte's undersøgelse (Grahn & Sorte 1985) af det organiserede friluftslivs anvendelse af parker og grønne områder viste, at der var forskel mht. forenings- og institutionstype og besøgstidspunkt. Om formiddagen benyttedes parkerne og de grønne områder af børnehaver, folkeskoler og fritidshjem, gymnasier mv., spejdere og forskellige friluftsforeninger. Om eftermiddagen benyttedes områderne af folkeskoler og fritidshjem, gymnasier mv., fritids-, kultur- og interesseforeninger samt foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede. Spejdere og udendørsidræts-, fritids-, kultur-, interesse- og friluftsforeninger var blandt aftenbrugerne.

5.4.3 *Besøgenes varighed*

I Vesterbro-undersøgelsen fordelte besøgene sig således; 1/3 under en halv time (heraf 40% der var passage), 1/3 mellem en halv time og en hel

time og 1/3 over en time (Christensen 1973). Pensionistundersøgelsen i Lund viste, at de ældres udebesøg om sommeren i gennemsnit var 2.6 timer dagligt og om vinteren 1.4 timer dagligt (Küller & Küller 1994). I Osburg's undersøgelse i 1973 ved Essen i Tyskland var de fleste besøg på 1-2 timer (34%). Næsten 24% af besøgene varede 2-3 timer. (Osburg citeret i Gälzer 1980).

I Essen-undersøgelsen var der altså langt flere langvarige parkbesøg end i den nogenlunde samtidige Vesterbro-undersøgelse. Forskellen kunne måske skyldes kulturelle forskelle mellem Danmark og Tyskland. En anden årsag kunne være, at Vesterbro-parkerne måske i højere grad var gennemgangsparker og dermed havde mange korte besøg, mens parkerne i Essen måske mere havde karakter af udflugtsparker, og derfor generelt havde flere længerevarende besøg.

5.5 Afstande og transportmidler

5.5.1 Afstande

Det ugentlige antal besøg i Vesterbro-undersøgelsen (Christensen 1973) faldt fra godt 1 ugentligt besøg ved meget korte afstande til ca. 0.2 ugentlige besøg ved 300 m's afstand. 500 m betød ca. 0.1 ugentligt besøg og 800 m ca. 0.05 ugentlige besøg. For børn var besøgshyppigheden meget lav allerede ved 100 m.

De korte afstande for børn støttes af dels en norsk undersøgelse (Ås m.fl. 1973), der handlede om 5-6 og 10-11 årige børns bomiljø i to bydele i Oslo og dels af en dansk undersøgelse (Morville 1969) af 5-16 årige i to københavnske bydele. I Oslo var børnenes lege- og opholdsradier max. 400 m fra hjemmet. 2/3 af børnene opholdt sig normalt nærmere end 120 m. De gennemsnitlige afstande var 30-50 m fra hjemmet. I de københavnske boligområder (Tingbjerg og Søndermarken) legede 42% af de 5-7 årige under 100 m fra hjemmet (93% under 200 m) og 37% af de 8-12 årige under 100 m fra hjemmet (83% under 200 m). For de 13-16 årige gjaldt, at 44% opholdt sig over 300 m fra hjemmet. For teenagerne har den større afstand til hjemmet sikkert været selvvalgt for at komme væk fra forældrenes opsyn.

40-59% af parkbrugerne i Stockholm-undersøgelsen (Henriksen m.fl. 1976) kom fra "0-800 m"-oplandszonen til Vasaparken i den indre by, mens den tilsvarende oplandszone for forstadsparken Farstaängen næsten dækkede oplandet for samtlige parkbrugere med 60-79% besøgende indenfor afstande på 0-500 m og 20-39% besøgende med afstande på 500-800 m. De to skotske parker Rouken Glen Park og Strachclyde Country Park omfattede ved et opland på 2 km henholdsvis 50% og 80% af parkernes brugere. Det meget store opland til de skotske parker hænger nok

sammen med en udstrakt brug af bil i forbindelse med parkbesøg. (Se afsnit 5.5.2).

I Hannover-undersøgelsen fra 1963 fandt Gleichmann en kritisk grænse på 15 min.'s gang for hyppige parkbesøg. Prosenc fandt i 1970 en tydelig sammenhæng mellem afstanden til Hammer Park i Hamburg og oplandets besøgsvaner. Osburg fandt i sin undersøgelse fra 1973 i tre grønne områder i udkanten af Essen, at den kritiske afstand for besøg var 500-1500 m. - Dog med længere afstande i weekender. (Gleichmann, Prosenc og Osburg citeret i Gälzer 1980).

Pensionisterne i Lund (Küller & Küller 1994) kunne inddeles i fire grupper mht. mobilitet og bevægelsesmønstre. 27% benyttede kun nærmiljøet i tilknytning til boligen, 33% tog til og fra centrum, 38% besøgte hele byen, heraf favoriserede de 28% Lunds centrum.

I Berkley-undersøgelsen fra 1977 fandt Gröning, at ældres besøghyp-pighed faldt stærkt med øget afstand til parker. Generelt for alle aldersgrupper gjaldt, at jo nærmere offentlige grønne områder boligen lå, jo hyppigere blev de besøgt. Ved besøgsafstande på mere end 10-15 minutters gang faldt besøghypigheden stærkt. Korte afstande på 0-5 min.'s gang til en park betød, at 50% af de omkringboende besøgte dagligt/flere gange ugentligt området - og 87% besøgte jævnlgt området. Jo mere attraktive (stort udbud af muligheder) og jo større parkerne var, jo længere tid var folk parat til at gå. For sportsanlæg gjaldt, at benyttelsen var uafhængig af afstanden. (Gröning citeret i Gälzer 1980).

5.5.2 Transportmidler

Ved en undersøgelse af folks gåtempo, har man fundet, at 95% af de personer, der kan gå selv, kan gå en strækning på 400 m på 10 minutter (Grahm 1991). Grahm's undersøgelser viser, at allerede ved en gåtur på mere end 8 minutter svarende til godt 300 m, afstår 60% fra besøg i parker på hverdage. I andre undersøgelser (Fisher et al 1984), hvor man har målt ganghastigheden hos folk, der passerer til fods gennem byen, er ganghastigheden noget højere (750-900 m på 10 min.), men disse resultater bygger på et gennemsnit for alle fodgængere. De fleste svarpersoner angav mangel på tid (61%) som årsag, mens kun 9% angav for lang afstand. Set i gennemsnit for både hverdage og weekender falder udnyttelsen med 5% ved 50 m's gang, 18% ved 300 m's gang og 56% ved 500 m's gang. (Grahm 1991, Grahm 1993, Wrange 1996).

Til sammenligning kan nævnes en dansk undersøgelse (Ege 1996) af hvor mange, der benytter tog, og hvor langt de bor/arbejder fra en station. Transportmidlet til stationen afhang af afstanden til stationen. Ved afstande på 0-600 m dominerede gang, mens ved afstande på 900-1500 m dominerede brug af cykel (40%). Ved længere afstande dominerede bus.

Allerede ved 500 m faldt antallet af brugere til det halve og ved 800 m til ca. 1/5.

Tabel 4. Sammenhæng mellem afstand til en togstation og det transportmiddel, togpassagererne anvendte til at komme derhen (Ege 1996).

<i>Afstand (m)</i>	<i>Gang (%)</i>	<i>Cykel (%)</i>	<i>Bus (%)</i>	<i>Bil (%)</i>
500 m	80	20		
1000 m	20	40	30	10
1500 m	7-8	40	40	12-13
2000 m	5	30	45	20

Tallene i tabellen er afrundede værdier aflæst på fig. 3, Ege 1996.

Faldet i togpassagerer på 50% ved afstande på 500 m til en station svarer nogenlunde til faldet i parkbesøg på 56% ved afstande på 500 m til parken. Så måske svarer tabellen om valg af transportmiddel til og fra stationer til sammenhængen mellem afstanden til parker og valget af transportmiddel.

I Rouken Glen Park i Glasgow og i Strachclyde Country Park nær Glasgow kom de fleste i bil, dog kom 1/4 til fods til Rouken Glen Park (University of Edinburgh 1980). For Cathkin Braes Park i udkanten af Glasgow var det kun 41% af de besøgende, der kom i bil. I Milton Keynes-undersøgelsen gik eller kørte de fleste besøgende til parken (Milton Keynes Development Corporation 1988).

For svenske børnehaver, folkeskoler og fritidshjem samt gymnasier mv. var medianafstandene for parkbesøg 685-835 m (Grahn & Sorte 1985). På nær børnehaverne, der ikke benyttede cykler, gik man eller benyttede cykler eller kollektiv trafik for at komme frem til parker og grønne områder. De svenske udendørsidrætsforeninger havde en medianafstand på 1285 m. Disse foreninger benyttede cykler eller egne biler eller gik for at komme frem til områderne.

For svenske fritids-, kultur-, interesse- og friluftsföreninger, spejdere og foreninger og institutioner for ældre, syge og handicappede var medianafstanden over 3 km. Gruppen af ældre, syge og handicappede gik eller anvendte egne biler og den kollektive transport. Spejderne og friluftsföreningerne gik til fods, cyklede eller anvendte egne biler. De foreninger og institutioner, hvis medianafstand er på 3 km eller derover, benytter sandsynligvis i stor udstrækning parker og grønne områder som udflugtsmål og i mindre udstrækning disse områder som kortere afbræk i foreningens eller institutionens daglige gøremål.

5.6 Hvilke faktorer påvirker brugen af parker og grønne områder?

5.6.1 *Forskellige typer af faktorer og barrierer*

Hendon (1981) nævner en lang række af barrierer og begrænsende faktorer, som han har fundet frem til har en betydning for rekreative aktiviteter i parker; sociale, geografiske, fysiologiske og psykologiske (herunder følelsen af utryghed) barrierer samt faktorer som økonomi, tid, erfaring med forskellige aktiviteter (f.eks. øvelse i at spille bold), ønske om intellektuelt udfordrende aktiviteter, tilstedeværelse af parkpersonale og endelig information om et rekreatiomsområdes eksistens.

5.6.2 *Mangel på tid, utryghed og helbredsforhold virker mere begrænsende end dårligt vejr*

Blandt enkeltpersonerne i de 9 svenske byer (Grahn, under udarbejdelse) angav hele 61.0%, at det tog for lang tid at komme hen til en park/grønt område. Andre begrænsende årsager var for lang afstand (9.1%), og at der var for utrygt i parker/grønne områder (8.5% - kvinder 6 gange så ofte som mænd). 3.4% var for syge til besøg og 2.2% kunne ikke pga. syge familiemedlemmer. 3.1% angav, at parktilbudene var for dårlige, og 1.0% brød sig ikke om de andre besøgende (alkoholikere mv.).

Blandt Lunds pensionister (Küller & Küller 1994) angav 3% vejret som en begrænsende faktor for udebesøg. 40% angav, at de var bange for at blive overfaldet/frastjålet taske - i materialet var der en tydelig tendens til, at de som var bange, havde færre udebesøg.

50% af svarpersonerne i oplandet til Cathkin Braes Park havde aldrig besøgt parken (University of Edinburgh 1980). 26% angav dårligt helbred/høj alder som årsag. 23%, at der var for langt og 12% frygt for overfald.

I Glasgow-undersøgelsen (University of Edinburgh 1980) var effekten af godt vejr tydeligere end effekten af dårligt vejr på antallet af besøg. Dette tolkedes til, at der var en gruppe af kernebrugere, der ikke lod sig afskrække af dårligt vejr. Et par timer med godt vejr var nok til at trække besøgende til parker i byen, mens udflugter til fjernere steder som f.eks. Castle Semple Park 30 km væk krævede stabilt godt vejr i en længere periode/hele dagen. En del af kernebrugerne var sandsynligvis hundeejere, der luftede hund (se afsnit 5.7 om aktiviteter).

I Vesterbro-undersøgelsen (Christensen 1973) steg antallet af besøg, når temperaturen passerede 22 grader, mens skyet eller blæsende vejr reducerede antallet af besøg. Beboere med fællesgård kom mere i de nærrecreative områder end beboere uden. Over halvdelen af fællesgårdbrugerne anvendte nærparkerne.

5.6.3 Faktorer som opvækst og flytning

Pensionister i Lund opvokset i en mindre by var de flittigste udebesøgende (2.2 timer dagligt) fulgt af dem der var opvokset i en landsby (1.9 timer dagligt) (Küller & Kuller 1994). En person med storbyopvækst havde i gennemsnit kun 1.6 timer dagligt udebesøg.

De personer (fra 0 år og opefter) i Grahn's undersøgelse (Grahn, under udarbejdelse), der var opvokset i små byer (under 5000 indbyggere) havde i gennemsnit 2.8 ugentlige besøg. Mellemstore byer betød lidt hyppigere besøg; 5.000-14.999 indb. (2.9) og 15.000-49.999 indb. (3.1), mens opvækst i større byer gav den største besøgshyppighed; 50.000-149.999 indb. (3.4) og over 150.000 indb. (3.0).

En del af forklaringen på forskellen mellem disse to svenske undersøgelser kan være at Lund-undersøgelsen kun omfatter pensionister mellem 71 og 96 år. Måske har parkudbuddet og tiden til parkbesøg (herunder de økonomiske muligheder for ikke at have meget arbejde allerede som barn) været mindre for 60-90 år siden i svenske storbyer. Hvis det har været tilfældet, kan forskellen i besøgshyppighed i forhold til storbyopvækst eller ej måske forklares ud fra i hvilket omfang man er vænnet til/haft mulighed for at anvende parker og grønne områder i barndommen.

Personer vokset op på den nuværende adresse havde 4.1 ugentlige besøg mod tilflyttere med 2.7 ugentlige besøg (Grahn, under udarbejdelse). Helt nytilflyttede, der havde boet på stedet mindre end en måned, havde et ugentligt besøgstal på 3.8. Tilflyttere indenfor det sidste år havde besøgstallet 2.5, men tallet steg igen jo længere, man havde boet på stedet.

Den høje besøgshyppighed blandt nytilflyttede afspejler nok, at disse personer har travlt med at udforske og lære deres nye omgivelser at kende i den første tid. Tallene for dem, der altid har boet samme sted kan dække over en del børn, der jo i forvejen er de flittigste besøgende. Derfor kan det være svært at udlede noget af tallene uden at vide noget om aldersfordelingen blandt disse "altid-boet-på-samme-sted"-personer.

5.6.4 Faktorer som nære grønne områder, egen have, hund, medlemskab af forening m.m.

Personer, der boede i områder tæt på et varieret udbud af grønne områder af en vis størrelse, og hvor der er kontakt mellem de grønne områder, havde en større besøgshyppighed, end personer der ikke boede i sådanne områder i byen (Grahn 1993). Hvis man havde egen have, besøgte man også parker og grønne områder 20% oftere end personer uden egen have.

Personer med hund eller hest havde gennemsnitligt 4.6 ugentlige besøg, mens personer med kat, kanin eller intet dyr havde 2.7-2.8 ugentlige besøg (Grahn, under udarbejdelse).

Aktivt medlemskab af diverse foreninger betød flere ugentlige besøg end gennemsnittet af befolkningen (2.9) (Grahn, under udarbejdelse). Ikke

overraskende betød aktivt medlemskab af natur- og friluftsföreninger (3.4) og idrætsforeninger (3.1) et højere gennemsnitligt besøgsantal, men aktivt medlemskab af f.eks. en religiøs forening (3.7) eller af en kulturel forening eller af en fritidsforening (3.2) betød også en øget anvendelse af parker og grønne områder. Aktivt medlemskab af en pensionistforening gav et gennemsnitligt besøgstal på 2.9, hvilket var højt for de ældre aldersgrupper.

I den tyske undersøgelse fra Essen 1973 af Osburg, havde adgang til balkon eller have ingen væsentlig indflydelse på besøgshyppigheden i de tre grønne områder undersøgelsen omfattede. I undersøgelsen fra Salzburg i 1976 steg besøgshyppigheden næsten lineært med antallet af lejligheder i de enkelte bygninger. I Gröning's undersøgelse af Berkley, USA, i 1977 fandt han i modsætning til Osburg, at haveejere også er hyppige parkgæster. De hyppigste parkgæster var folk i etagelejligheder, mens adgang til balkon ingen indflydelse havde på besøgshyppigheden. (Osburg, Magistrat Salzburg og Gröning citeret i Gälzer 1980).

I Salzburg- og Berkley-undersøgelsen kan der være flere årsager til at folk i lejlighed var de flittigste besøgende i de grønne områder. Folk i lejlighed har sjældent have og er derfor henvist til offentlige grønne områder, hvis de vil opleve grønne områder. En anden årsag kan være, at i lejlighedsbyggeri er befolkningstætheden ofte stor og folk kan have et større behov for at komme væk fra tætbefolkede områder.

5.6.5 Faktorer af betydning for det organiserede friluftsliv

Blandt fritids-, kultur- og interesseforeningerne blev dårligt vejr angivet som en begrænsende faktor (Grahn & Sorte 1985). Andre begrænsende faktorer for det organiserede friluftsliv generelt handlede om mangel på tid, penge, personale og egnede områder.

Lidt bemærkelsesværdige tal er Patrik Grahn (1988) nået frem til i sin undersøgelse af betydningen af foreningers og institutioners egne områder i forhold til parkbesøg. De foreninger og institutioner, der havde et eget område, besøgte i gennemsnit byens parker og grønne områder 44% oftere end foreninger og institutioner uden eget område.

5.7 Aktiviteter i parker og grønne områder

5.7.1 Ældre

Ulla Berglund og Ulla Jergeby (1989) fandt i deres undersøgelse af pensionisters brug af udearealer i byområderne Aspudden og Gröndal i Stockholm, at pensionisternes aktiviteter kunne opdeles i to hovedgrupper: Aktive og passive aktiviteter.

Til de aktive aktiviteter hører promenader og besøg på pladser. Promenaderne kunne opdeles i enten nyttepromenader (handle ind mv.) eller nytte- og fornøjelsespromenader (kombinering af indkøbsturen med besøg i park osv.). Ved ophold på pladser eller undervejs under gåturen mødtes man og talte med andre mennesker. De passive aktiviteter handlede om at se på andre folks aktiviteter og livet generelt, gerne fra vinduer eller fra bænke på gader, torve og i parker og grønne områder.

Tabel 5. Vigtige aktiviteter ved udebesøg for ældre i Lund (Küller & Küller 1994).

<i>Aktivitet</i>	<i>Andel af ældre, som mener aktiviteten er vigtig (%)</i>
Komme ud/ få frisk luft	87
Røre sig/ få motion	72
Se natur og grønt	vinter 49, sommer 82
Møde mennesker	34

I undersøgelsen viste det sig, at for mange pensionister var parker og grønne områder mest et område, man spadserede igennem. Hvis der var bænke langs gangstræk, skete det ofte, at man satte sig for et øjeblik og så på de aktiviteter og oplevede det liv, der var i området. Kombinerede sanseoplevelser i form af dufte, farver og lyde fra naturen angav de fleste pensionister som vigtige oplevelser.

I Richard Küller og Marianne Küller's undersøgelse (1994) af ældres (71-96 år) forhold til og aktiviteter i udearealer i Lund var de mest vigtige aktiviteter ved udebesøg for de ældre:

5.7.2 Voksne

De vigtigste aktiviteter blandt Lunds pensionister kan genfindes i flere undersøgelser om voksnes aktiviteter. Tre typer af almindelige voksenaktiviteter er dog nye; lufte hund, lege med børn og hvile/solbade. En fjerde almindelig aktivitet, der er tæt knyttet til det at møde andre er at se på andre mennesker. Altså i alt 8 almindelige parkaktiviteter blandt voksne.

I Odense (ECO-analyse 1991) benyttede 56% parker til at gå tur i eller lufte hund i. De tilsvarende tal var lidt højere for kommunens stier (62%) og noget højere for skove eller naturområder (70%). Leg med børn blev anvendt af 13% i parker og af 29% på legepladser. Jogging/motion i parker blev anvendt af 13% og i idrætsanlæg af 29%.

Tabel 6. Besøgendes aktivitetsmønster ved Enghaveparken og Skydebanen (Christensen 1973).

<i>Aktivitet</i>	<i>Andel af besøgende ved Enghaveparken (%)</i>	<i>Andel af besøgende ved Skydebanen (%)</i>
Nyde parken, beplantningen, fuglene, freden og roen	63	27
Få sol og frisk luft	56-57	56-57
Følge og passe børn inkl. institutionsbørn m.m.	19	34
Få tiden til at gå, sted at sidde, slappe af, hvile sig	15-17	15-17
Se på andre mennesker	15-18	15-18
Være i selskab med bekendte, komme i snak med andre	12	12
Motion	12-16	12-16
Lufte hund	9	3
Spise frokost eller drikke kaffe, læse, drikke bajere, følge patienter	8-9	8-9

I Vesterbro-undersøgelsen (Christensen 1973) koncentrerede Christensen en del af undersøgelsen om Enghaveparken og Skydebanen, hvor hun fandt et aktivitetsmønster, som er illustreret i tabel 6.

Spadsereture i Glasgow-undersøgelsen (University of Edinburgh 1980) var absolut den mest brugte aktivitet med 78-79%, heraf 20-31% hundeluftning. Det var især gifte par og grupper med børn, der spadserede. 42% kom for at nyde udsigten i Cathkin Braes Park, mens have-anlæggene og golfanlægget i Rouken Glen Park trak hver 16% af de besøgende. I begge parker benyttede 15-18% legepladserne.

Aktiviteter som at sidde i bilen eller at betragte udsigten steg med alderen. Generelt gjaldt, at i parker med ingen eller kun få formelle rekreative faciliteter udgjorde uformel leg og hobby en større del af aktiviteterne. Voksne med børn var den mest aktive gruppe både mht. at anvende faciliteter og til at dyrke uformel sport eller leg.

I en amerikansk undersøgelse i 1992 af Hull og Michael (Hull & Michael 1995) fandt man tre typer af aktiviteter:

Tabel 7. *Typer af aktiviteter, som voksne udøver i grønne områder (Hull & Michael 1995).*

<i>Aktivitetstype</i>	<i>Andel af voksne, som udøvede aktiviteten (%)</i>
Aktive aktiviteter (spadsere, jogge, spil)	35
Stillesiddende aktiviteter (læse, snakke, se på andre)	34
Passive aktiviteter (solbadning, søvn)	30

I den engelske undersøgelse i Milton Keynes-området (Milton Keynes Development Corporation 1988) var de almindeligste aktiviteter; at spadserere, at se på andre, at solbade, at være på picnic eller at få fred og ro.

I de tyske undersøgelser fra Hannover og Salzburg var de almindeligste aktiviteter i parker og rekreative områder at svømme/bade, spadserere og cykle. I Salzburg var det tillige almindeligt at stå på ski (Magistrat Salzburg og Gleichmann citeret i Gälzer 1980).

Henriksen m.fl. (1976) fandt i deres Stockholm-undersøgelse, at aktiviteterne knyttede sig til stedet i byen. Nytteaktiviteter som at få motion, gå ud med børnene eller at gå tur med hunden fandt især sted i forstæderne. Afkoblingsaktiviteter som at sidde, nyde vegetationen og at se på folk var især i den indre by.

I de to svenske byer, Enköping og Västerås, viste det sig, at de gange voksne var udendørs, var de næsten altid i bevægelse mod forskellige mål, mens færre var et bestemt sted i længere tid ad gangen. (Berglund 1996). Godt 60% foretog en spadseretur med ærinde (nyttepromenade) mindst flere gange om ugen. De tilsvarende tal for udendørsophold i gården/haven eller i en park/på en plads var knapt 25% og godt 10%. (Tal aflæst på figur side 71, Berglund 1996). Berglund pointerer dog også, at det at spadserere er en helt bestemt form for oplevelse, idet de varierende synsindtryk af andre mennesker og forskellige miljøer er en del af selve det at bevæge sig fra et sted til et andet:

"Nu är det förstås så att parker kan vara - och ofta är - viktiga för dem som promenerar i staden, som etappmål att stanna till vid eller blickfång på vägen, och många promenadstråk går genom parker. För nöjes- och motionspromenader är det ändå själva promenerandet, där miljöer, människor och händelser upplevs i olika sekvenser, och där själva rörelsen (motionen) ofta har ett egenvärde, som är huvuaktiviteten. (Berglund 1996, s. 71).

5.7.3 Børn

I Vesterbro-undersøgelsen (Christensen 1973) blev gjort den iagttagelse, at de faste legeredskaber kun blev anvendt af ca. 1/3 af børnene - gerne til at sidde på eller til leg i kortere venteperioder. Soppebassinerne blev anvendt meget og af mange.

Den svenske Stockholm-undersøgelse af Berglund, Jergeby og Kreutzfeldt (Berglund m.fl. 1985) om, hvordan hjemmearbejdende og børn udnyttede friarealerne, viste 3 besøgstyper (foruden anvendelsen af fællesgårde):

- * Besøg i parker med legemuligheder (voksne med mindre skolebørn)
- * Promenader og udflugter (når flere voksne og børn fulgtes)
- * Besøg i småparker

Børnenes aktiviteter afhang af alderen: 0-3 år brugte sandkasser og gynger, 3-7 år brugte cykler og andre legeredskaber, 7 år og opefter spillede bold og legede andre regellege. Flere gange om måneden benyttede ca. 40% af børnene (ledsaget af en voksen) parker og henholdsvis 60% og 65% skovområder og spadserestier (Berglund 1996).

I den norske undersøgelse om børn (Ås m.fl. 1972) var leg med cykel mest populær (10%) fulgt af leg med bold. Et soppebassin i området blev lige så benyttet som de øvrige faste legeredskaber tilsammen. For fire lege- og aktivitetstyper blev der fundet forskelle mellem aldersgrupper og køn (se næste side). Det er lidt uklart, hvad begrebet ikke-leg dækker over. Er det børn, der sidder stille for sig selv og fantaserer sig til en anden verden, hvor de leger i tankerne, eller er det aktiviteter som f.eks. at ale med voksne eller at spise frokost?

Skolebørnene i Milton Keynes-undersøgelsen (Milton Keynes Development Corporation 1988) var mere aktivitetsprægede end de voksne med kammeratlige spil og lege samt cykling eller jogging. Dette støttes af Glasgow-undersøgelsen (University of Edinburgh 1980), hvor de yngre især deltog i sport og uformel leg og andre aktiviteter.

Tabel 8. Børns brug af grønne områder fordelt på alder og køn (Ås m.fl. 1972).

Aldersgruppe	Aktivitetstype	Andel af børn, der udøvede aktiviteten (%)
5-6 årige	Bevægelseslege (cykle, løbe, hoppe, hinke, klatre osv.)	24
	Leg med materialer (sand, vand m.m.)	32-33
	Passiv adfærd (sidde, gå, stå, evt. tale)	17
	Ikke leg	26-27
7-9 årige	Bevægelseslege	35
	Leg med materialer	22-23
	Passiv adfærd	33-34
	Ikke leg	10
10-11 årige	Bevægelseslege	36-37
	Leg med materialer	22-23
	Passiv adfærd	32-33
	Ikke leg	6-7
Piger	Bevægelseslege	28-29
	Leg m. materialer	22-23
	Passiv adfærd	38
	Ikke leg	10
Drenge	Bevægelseslege	33-34
	Leg m. materialer	31-32
	Passiv adfærd	25-26
	Ikke leg	10

5.7.4 Det organiserede friluftsliv

Grahn og Berggren-Bärring (1995) fandt i deres undersøgelse, at det for hver af de fire hovedgrupper af foreninger og institutioner var forskelligt, hvilke typer af aktiviteter der var de mest udøvede:

Tabel 9. Typer af aktiviteter, som forskellige foreninger og institutioner udøver i parker og grønne områder (Berggren-Bärring & Grahn 1995).

<i>Hovedgrupper af foreninger og institutioner</i>	<i>Typer af aktiviteter</i>
Børn og unge	Motion, redskabsleg, artsstudier, bevægelseslege, udflugter, kulturaktiviteter, friluftssport.
Friluftsliv	Motion, idræt, bevægelseslege, vildmarksaktiviteter, friluftssport, udflugter, artsstudier.
Kultur m.m.	Bevægelseslege, artsstudier, redskabslege, kulturaktiviteter, udflugter, idræt, friluftssport, fornøjelsesaktiviteter, motion.
Ældre m.m.	Udflugter, artsstudier, motion, havestudier, bevægelseslege, fornøjelsesaktiviteter, sociale aktiviteter, idræt.

Patrik Grahn fandt, at parker og grønne områder, som det organiserede friluftsliv benyttede, groft kunne inddeles i enten områder med et robust præg eller i områder med et præg af "fin park", og at disse hovedtyper kunne igen inddeles i 8 typer af parker og grønne områder, hvortil bestemte typer af aktiviteter kunne henføres (Grahn 1989b):

Tabel 10. Hovedtyper af parker som det organiserede friluftsliv benytter (Grahn 1991a). Aktiviteter er forkortet akt. og udflugter er forkortet udfl.

<i>Parktype</i>	<i>Aktiviteter</i>
Robuste parker og grønne områder	
Vildmarkspræg	Vildmarksakt., naturudfl, spejderakt.
Artrigt præg/mange arter eller flere biotoper	Naturstudier, samle bær m.m.
Skovpræg	Motion/terrænløb m.m.
Legepræg	Redskabsleg, dyreakt., bygge- og dyrkningsakt.
Idrætspræg	Arenaidræt, boldlege.
Fin park med fred og ro eller med folkeliv:	
Fred og ro	Have/parkstudier, bevægelseslege, boldlege
Festpræg	Sociale akt., udflugter for at få motion, fornøjelsesudfl.
Torvepræg	Arkitektur/kulturstudier, have/parkstudier.

5.8 Opsummering og diskussion

På landsplan går 69% af danskerne ture i parker og offentlige anlæg. Andre undersøgelser på kommuneniveau viser at i Allerød, Herning og Odense kommuner anvender 86-95 % af borgerne kommunens grønne områder. De ca. 90% omfatter dog grønne områder i hele kommunen og ikke blot parker og offentlige anlæg i byen. For Hjørring Kommune lå besøgstallet på 65%. Danskerne anvender altså i stor udstrækning parker og grønne områder.

Tilsvarende undersøgelser fra udlandet viser at andelen, der anvender parker kan variere meget. I 1963 besøgte ca. 70% af husstandene i Hannover byens parker, mens kun 33% af husstandene i Salzburg regelmæssigt besøgte parker og rekreative områder i 1976. I den svenske kommune Västerås besøgte i 1986 ca. 60% parkerne mindst en gang om året. To parker i Stockholm blev i 1976 besøgt ugentligt af 53-63% af de lokale. En undersøgelse i 1991 blandt byboere i 9 svenske byer viste, at 97% havde besøgt parker, skove, naturområder mv. i eller ved byen indenfor det sidste år. Specielt de svenske undersøgelser viser, at interessen for de grønne områder absolut ikke bliver svækket af at bo i en by.

Børn/børnefamilier var i de fleste af undersøgelserne de flittigste besøgende. I flere af undersøgelserne var de ældre blandt de mere sjældne besøgende. Hjemmearbejdende, arbejdsløse, studerende og skolebørn dominerede som brugere i de fleste af undersøgelserne. Blandt svenske foreninger og institutioner var det især idræts- og friluftsföreninger samt børneinstitutioner, der var flittige besøgende.

Fordelingen af en parks brugere mht. alder, erhverv osv. synes at afhænge af, hvordan den lokale befolkning fordeler sig på alder og erhverv, og hvor parken er lokaliseret i byen, samt hvilke funktioner (arbejdspladser, boliger, institutioner) der ligger i området.

Både foreninger og institutioner samt enkeltpersoner anvender parker og grønne områder mest på den varme årstid. Enkeltpersoner især i weekenderne, mens foreninger og institutioner ofte benytter hverdage. Specielle arrangementer tiltrækker ekstra mange besøgende.

Patrik Grahns undersøgelse viser, at de svenske byboere besøgte byens grønne områder næsten dobbelt så tit om sommeren som om vinteren. Derfor vil jeg gætte på at Socialforskningsinstitutets tal fra december måned på 19%, der havde besøgt en park eller et offentligt anlæg indenfor den sidste uge, vil svare til knapt 40% på landsplan, der besøger parker/off. anlæg mindst en gang om ugen i sommerperioden. Blandt byboere vil andelen sandsynligvis være højere.

Hovedparten af de besøgende kommer indenfor en forholdsvis kort afstand. En afstand på 800 m for Farstaängen (Stockholm), 15 min's gang i Hannover, 500 m (alle dage) for byboere i Sverige (til hverdag en afstand på 8 min's gang), 300 m på Vesterbro og kun ca. 100 m for børn.

Specielt Grahns tidsgrænse på 8 min fortæller, at oplandszonen for benyttelsen af en park snarere udgøres af den faktiske gangafstand fremfor afstanden i luftlinie. Hver husblok, jernbane eller stærkt trafikeret vej forlænger gangafstanden til parken og formindsker parkens oplandszone med hensyn til antallet af besøgende på især hverdage.

I den svenske undersøgelse var besøgsafstandene typisk 700-800 m (median) for børneinstitutioner og skoler. Ældreinstitutioners besøg var gerne i form af udflugter til steder, der lå mere end 3 km væk. Foreninger rettet mod et mere specielt friluftsliv besøgte ligeledes gerne områder, der lå mere end 3 km væk. Svenske foreninger og institutioner med eget område var hyppigere parkgæster end dem uden eget område.

Den svenske undersøgelse blandt byboere i ni svenske byer viste, at personer, der boede tæt på flere grønne områder med forskellig karakter og indbyrdes grønne forbindelser var hyppigere parkgæster end dem, der boede i andre typer af byområder. Gröning fandt, at jo større udbud af muligheder og jo større grønne områder, jo længere afstande var folk parat til at tilbagelægge, men også at for alle aldersgrupper gjaldt, at jo tættere på boligen områderne lå, jo mere blev de besøgt, dog således at ældres besøgshyppighed faldt stærkt med øget afstand til parker og grønne områder.

Mangel på tid, men også frygt for overfald, dårligt helbred, høj alder og lang afstand var markante faktorer for begrænsning af parkbesøg i flere undersøgelser. Specielt Patrik Grahns undersøgelse, hvor 61% angiver manglende tid som begrænsende faktor, men kun 9% angiver for lang afstand finder jeg bemærkelsesværdig. Er det vores livsstil/skemalagte liv, der er den største begrænsende faktor for anvendelsen af parker og grønne områder? - Interessen er der, men tiden slår ikke til til parkbesøg?

Sker der en afvejning af tidsforbruget i forhold til udbyttet af besøget, således at opholdet i parken/området helst skal være lige så lang tid som transporten frem og tilbage, for at man føler, at parkbesøget kan betale sig? Med udgangspunkt i 8 minutters grænsen vil det kræve en sammenhængende tidsperiode på en halv times tid (i dagslys), for at besøget bliver til noget. Er det sådan, at den moderne livsstil giver mulighed for en halv times pause til parkbesøg, men sjældent mere tid end det til daglig?

Utrygheden på 40% blandt Lunds pensionister er en anden vigtig begrænsende faktor. I Grahns undersøgelse, der dækker alle aldersgrupper, angav 8.5% utryghed som begrænsende faktor for parkbesøg. Mange af de utrygge bryder sig ikke om at færdes i de grønne områder alene, men ofte føler de sig mere sikre i selskab med andre eller i selskab med hunden.

Godt vejr øgede antallet af besøgende i parker og grønne områder. Folk, der var vokset op i den samme by havde flere parkbesøg end tilflyttere. For svenske byboere generelt (alle aldre) var besøgshyppigheden større for folk med en opvækst i større byer end for folk, der var vokset op i mindre byer. Hvad betyder besøgshyppigheden som barn for, hvor tit

man besøger parker og grønne områder som voksen? Bliver man i større grad vænnet til at bruge parker og grønne områder, når man vokser op i en større by?

For voksne og for ældre er den dominerende aktivitet i parker og grønne områder at gå ture. I flere af undersøgelserne dominerede tillige aktiviteter som at få frisk luft og nyde solen. Nogle af undersøgelserne tyder på, at de ældre i højere grad udøver flere passive aktiviteter, som f.eks. at sidde stille eller se på andre/livet i parken, end de andre parkbrugere. I undersøgelser med børn dominerede legeaktiviteter blandt børnene.

I nogle undersøgelser har man fundet, at aktiviteterne gerne knytter sig til parkens lokalisering og/eller af parktypen. I Stockholm-undersøgelsen fandt man, at aktivitetstypen afhang af stedet i byen; om det var i forstaden (nytteaktiviteter), eller om det var i den indre by (afkoblingsaktiviteter). Grahns undersøgelser viser, at for børneinstitutionerne var det formålet med parkbesøget, der styrede valget af område. Dette gælder sandsynligvis også i en vis udstrækning for enkeltpersoners valg af område: Skal ungerne lege, hunden luftes eller er det en frokost i det grønne, man har tænkt sig?

Disse sidstnævnte undersøgelser modsiger ikke umiddelbart hinanden, idet jeg tror, at bestemte typer af parker eller grønne områder ofte er knyttet til enten den indre by eller til forstæderne/udkanten af byen pga. de forskellige historiske tendenser i byudviklingen.

6. Præferencer

6.1 Indledning - Præferencer, behov og betydning

Betydningen af og præferencer til parker og grønne områder er et emne, som mange forskellige fagfolk har bidraget til. Bl.a. psykologer, biologer, pædagoger, arkitekter, landskabsarkitekter, byplanlæggere og sociologer. Udgangspunktet for de forskellige teorier og undersøgelser er derfor forskelligt, men kan ved en bred definition af miljøpsykologibegrebet knyttes til dette. Derfor defineres i denne rapport miljøpsykologien som: Studiet af interaktionen mellem mennesket og dets omgivelser eller med andre ord, hvordan mennesket oplever omgivelserne, og hvordan det reagerer herpå.

Indenfor miljøpsykologien findes forskellige teorier og modeller, der søger at forklare vekselvirkningen mellem mennesket og dets omgivelser og dermed årsagerne til menneskets adfærd. De fleste af disse teorier og modeller er knyttet til undersøgelser af menneskets reaktion på naturen eller på byen som helhed med udgangspunkt i psykologien. Nogle behandler også det sociale aspekt. Mange af de teorier, der bygger på menneskets reaktion på naturen, kan udvides og bliver ofte udvidet til også at omfatte menneskets reaktion på grønne områder i byen.

Flere af teorierne går på, at det enkelte menneskes præferencer kan ændre sig med tiden og efter omstændighederne, men at mennesket normalt vil foretrække det, der samtidigt er sundt og/eller udviklende for det, og som det føler et behov for.

Undersøgelser (Kaplan & Kaplan 1989) tyder på, at menneskets præferencer ikke er helt tilfældige, men at de overvejende er forholdsvis ensartede, selvom præferencer varierer fra menneske til menneske ligesom smag varierer. Den vigtigste faktor mht. præferenceforskelle mellem mennesker er kendskab til/fortrolighed med forskellige omgivelser. Kendskab og fortrolighed er et produkt af bl.a. erfaring, alder, kultur og geografisk tilhørsforhold. I afsnittet gennemgås først nogle af menneskets behov og dernæst forskellige præferencestudier og -teorier.

6.2 Hvilke muligheder skal omgivelserne tilbyde, for at mennesket trives og tiltrækkes?

6.2.1 Mulighed for kontakt/isolation, oplevelser, leg, udfoldelser, æstetik, tryghed, mv.

I bogen "Bo-miljø" angiver Ingrid Gehl (1971) en række menneskelige behov, som menneskets omgivelser må tilbyde for, at mennesker trives.

Hendes bog handler både om husene og rummet mellem dem, samt de tilknyttede sociale processer.

I følge hende er de menneskelige behov; *kontakt* (at se og at høre andre mennesker samt at tale med og lave aktiviteter med andre mennesker), *isolation* (at kunne afsondre sig fra andre mennesker og ydre påvirkninger - at kunne være sig selv, at kunne slappe af), *oplevelse* (at se, høre, erfare, erkende mht. varierende påvirkninger lige fra oplevelsen af skyer og planter til at se andre arbejde eller selv deltage i møder), *strukturering* (at kunne orientere sig, at kunne placere ting i omverden i forhold til sig selv), *identifikation* (dels at kunne føle sig som ét med sin omverden, og dels at kunne markere sig selv overfor andre), *æstetik* (at modtage påvirkninger, der opleves som smukke (syns-, høre-, berørings- og lugtmæssige)) samt *leg* og *tryghed*.

Legebehovene uddybes en del i bogen; at kunne gøre noget motorisk, at kunne bruge sin krop, at lære at beherske den, at eksperimentere med den, at iagttage og sanse samt at kunne fungere sammen med andre og foretage sig noget sammen med dem. Tryghed beskrives som at kunne finde vej, at kunne genfinde ting, at vide, hvor man er og at opleve en emotionel følelse af sikkerhed. De æstetiske smukke oplevelser handler om kombinationen af orden (overskuelighed, stofflig og strukturel entydighed), afveksling og harmoni (menneskelig skala, balance mellem mål og flader).

6.2.2 Mennesker, for menneskelig aktivitet tiltrækker andre mennesker

“Overalt, hvor mennesker færdes i huse, i byer, i rekreative områder osv., er det gennemgående træk, at mennesker og menneskelig aktivitet tiltrækker andre mennesker.” (Gehl, 1987, s. 21).

Mennesket er et socialt væsen og muligheden for sociale kontakter og aktiviteter er derfor vigtig. De sociale aktiviteter har tilstedeværelsen af andre mennesker som en forudsætning. Aktiviteter som at gå, at stå, at sidde, at se, at høre og at tale er grundlaget for mange sociale kontakter. Det at se eller høre andre i f.eks. en park er en social oplevelse og kan gøre, at man ikke føler sig alene, selv om man ikke følges med andre.

En speciel form for socialt mødested/opholdssted er legepladser, som fungerer som mødested for børn. *“Legepladsen er stedet, man altid kan gå hen til, og legesagerne giver noget, man kan beskæftige sig med, indtil man sammen med de andre kan komme i gang med noget mere væsentligt”* (Gehl, 1987, s. 111).

Det Gehl betegner *det sociale synsfelt* slutter ved ca. 100 m. Ved afstande på 70-100 m kan man normalt opfatte folks alder, køn og gøremål. Omkring 30 m kan man begynde at skelne ansigtstrækkene og ved 20-25 m kan man normalt opfatte følelser og stemninger hos andre. Almindelige

samtalsituationer foregår på 1-3 m's afstand. (Gehl, 1987). Dvs. at jo mere "trængsel", der er af mennesker i et område, jo flere umiddelbare sociale kontakter og aktiviteter er der i området.

6.2.3 Identitet, struktur og mening i omgivelserne

"In the process of way-finding, the strategic link is the environmental image, the generalized mental picture of the exterior physical world that is held by an individual. This image is the product both of immediate sensation and of the memory of past experience, and it is used to interpret information and to guide action. The need to recognize and pattern our surroundings is so crucial, and has such long roots in the past, that this image has wide practical and emotional importance to the individual." (Lynch 1960, s. 4).

Således forklarer Kevin Lynch i starten af sin bog "The Image of the City", hvorfor miljøet er så vigtigt for mennesket og dets relation til omverdenen. Han finder, at menneskets miljø-psykologiske billede/opfattelse (environmental image) af omgivelserne har sit udgangspunkt i såvel de fysiske relationer som i de mentale relationer, og at mennesket derfor såvel bevidst som ubevidst analyserer omgivelserne mht. identitet (identity), struktur (structure) og mening (meaning).

I løbet af menneskets udvikling har omgivelsernes mening udvidet sig til også at skulle tolkes ud fra et kulturelt aspekt: *"To extend and deepen our perception of the environment would be to continue a long biological and cultural development which has gone from the contact senses to the distant senses and from the distant senses to symbolic communications."* (Lynch 1960, s. 12). Derfor er han specielt interesseret i det kulturlandskab en by er, og hvordan det læses/forstås (the legibility of the cityscape). Hans undersøgelser viser, at der ikke er nogen enkel opskrift på, hvordan en god/overskuelig by skabes, så den nemt kan forstås:

"The city is not built for one person, but for great numbers of people, of widely varying backgrounds, temperaments, occupations, and class. Our analyses indicate a substantial variation in the way different people organize their city, in what elements they most depend on, or in what form qualities are most congenial to them." (Lynch 1960, s. 110).

6.2.4 Komfort, afslapning og engagement

I bogen "Public space" angiver S. Carr., M. Francis, L.G. Rivlin og A.M. Stone (Carr m.fl. 1992) med udgangspunkt i de menneskelige behov, en række muligheder, som parker og grønne områder må opfylde, for at mennesker tiltrækkes af områderne. Behovene der nævnes er; *komfort* (comfort), *afslapning* (relaxation), *passiv engagement* (passive engagement), *aktiv engagement* (active engagement) og *opdagelse* (discovery).

Komfort handler om, at der skal være mulighed for sol eller skygge samt læ. Der skal være afslapningsmulighed i form af grønne oaser med træer og vand. Passiv engagement handler om social stimulering, mens et aktivt engagement handler om interaktion med andre mennesker, motion eller sport.

Områderne eller de aktiviteter, der sker i dem, skal gøre, at man hele tiden kan "opdage" nye oplevelser - både i området og i forhold til sig selv.

6.2.5 *At kunne ændre sine omgivelser*

Aase Eriksen (1985) skriver, at et miljø til leg og eller indlæring bør ikke kun tilbyde forskellige former for oplevelser (experiences), men også stimulere til udforskning og manipulation/ændring af omgivelserne.

Muligheden for ændringer af et område, såvel midlertidige som mere permanente, berøres også af Carr m.fl. (1992). Den enkleste form for midlertidige ændringer er flytbare borde og stole. Andre ændringer kunne være, at nogle lokale sætter et volleyballnet op for en dag eller medbringer havegrillen til en middag i det grønne. Etablering af dyrkningshaver er et eksempel på en ændring af mere permanent karakter.

MENNESKET VIL GERNE PRÆGE SINE OMGIVELSER - SÅ FØLER DET SIG MERE HJEMME

Bobo Hjort (1983) har i sin bog "Var hör människan hemma?" en hypotese for sammenhængen mellem arv, miljø og præferencer, der bygger på begrebet prægning (f.eks. at en ælling kan præges til at tro, at en støvle er dens mor). Han mener, at mennesket vurderer sin omverden efter et mønster, som delvis er medfødt og delvis indlært på en måde, som minder om prægning. Mennesket har medfødte præferencer for grænsezonen mellem det åbne og det lukkede landskab, for en vis social struktur samt for rammerne, som styrer prægningen. Hjort mener, at mennesket gerne vil præge og omforme sine omgivelser, således at de minder om de omgivelser, hvor det selv i sin tid blev præget i barndommen (Hjort 1983, s. 64).

AT SKABE "VIRKELIGE" OMGIVELSER

I bogen "Platsens psykologi - Om att tillägna sig sin miljö" skriver Nordström (1986), at når folk kan sætte deres præg på omgivelserne, så ændres omgivelserne fra potentielle/mulige omgivelser til virkelige/effektive omgivelser. Derfor kan planlægning af ufærdige områder være en stor kvalitet, idet det giver folk mulighed for at sætte deres præg på omgivelserne.

6.3 Menneskelig udvikling og identitet afhænger af kontakt til forskellige miljøer

6.3.1 At forstå sine omgivelser og sig selv

Med udgangspunkt i byens parker og grønne områder angiver Grahn (1989a, 1989b) to hovedpunkter, der handler om at forstå sine omgivelser og sig selv. Til hvert af disse knytter han bestemte typer af aktiviteter.

Grahn's teori om, at natur og grønne områder spiller en vigtig rolle i menneskers opbygning af identitet, bygger på hans undersøgelser af det organiserede friluftslivs brug af parker og grønne områder.

Tabel 11. Aktivitetstyper, der kan relateres til to typer af opfattelse af sig selv og sine omgivelser (Grahn 1989, 1991a).

<i>At få forståelse for</i>	<i>Aktivitetstyper :</i>
Naturen og dens mekanismer	Bevægelseslege, samle, naturstudier, naturudflugter, vildmarksaktiviteter
Menneskelige mekanismer - såvel samfundsmæssige som personlige	Socialisering, arkitektur/kulturstudier, dyreaktiviteter, bygge- og dyrkningsaktiviteter, sociale udflugter for samvær og fornøjelse, redskabslege, boldlege, arenaidræt, motion/terrænløb m.m.

6.3.2 Udvikling af personlighed og identitet

Axelsson-Lindgren (1990) kategoriserer menneskets oplevelser og interaktion med omgivelserne i 4 typer:

- * De arketyperiske (biologisk arvede følelser) oplevelser
- * De psykologiske (personlige) oplevelser
- * De sociale oplevelser
- * De historiske og de kulturelle oplevelser

Axelsson-Lindgren mener, at en stadig vekslen af aktiviteter og miljøer er væsentlig for at kunne visualisere nye tanker og måder at forholde sig på i relation til dagliglivet. Hun mener, vi har et behov for fascinerende kombinationer af arketyper som jord og vand, planter og dyr for at få rekreative friluftsoplevelser. Den arketyperiske symbolværdi er central for udviklingen af personligheden, og den afspejler en ubevidst underverden i forhold til vores kultur og civilisation.

Samspillet mellem nære venner og friluftsmiljøet udgør en vigtig helhed, idet en rekreativ proces, der bygger på legeorienterede situationer, fremmer det utvungne samvær mellem mennesker og udbygger de fælles relationer. I et sådant legeorienteret socialt fællesskab kan man justere og

afprøve ændringer af sin rolle i forhold til andre mennesker uden at tabe ansigt.

Med udgangspunkt i friluftslivet betegner hun friluftslivsoplevelser som en proces af forventninger, stimuli man modtager fra omgivelserne og andre personer, selve aktiviteterne, den personlige indlevelse og den personlige efterfølgende tilegnelse i form af minderne.

Den opnåede personlige erfaring knyttes sammen med efterfølgende oplevelsesprocesser, der livet igennem bidrager til udviklingen af ens personlighed og til dialogen mellem kroppen, sjælen og omverdenen. En dialog med omgivelserne der er med til at bekræfte ens identitet.

Dialogtanken knytter hun til "*Det faktum, att aspekter av identitetsutveckling och rumsupp-fattning i stor utsträckning är unika för varje människa, förklarar individuella skillnader i upplevelser av olika slags miljöer och förklarar givetvis också skillnader i kännedom om dem.*" (Axelsson-Lindgren 1990, s. 31)

De følelser, omgivelserne fremkalder, er relaterede til hvilke forventninger, vi har til miljøoplevelsen. Forventningerne er del i en kognitiv proces, der skaber mening i de oplevelser, vi har, og styrer motivationen for kommende friluftsoplevelser. Øget interaktion med omgivelserne leder til øget viden, hvilket fremmer udvikling og skaber forventning om endnu mere afvekslende og udfordrende interaktion.

6.3.3 Behov afhænger af alder i forhold til udvikling og følelse af tryghed

Ingrid Gehl behandler i bogen "Bomiljø" de forskellige menneskelige behov ud fra aldersgrupper. *Børn i alderen 0-6 år* har behov for et miljø, de kan udfordres af og finde ud af at beherske - et miljø hvor de kan opleve (erfaring, handlingsmønstre, bruge fantasien) og udfolde sig (hoppe, klatre, glide, rutsche, kravle, cykle).

7-14 årige børn har behov for kontakt (med jævnaldrende), isolation (være uden de voksnes indblanding eller være et sted for sig selv), og et miljø hvor de kan udfolde sig (foretage sig noget, tage miljøet i besiddelse, deltage i gruppelege (tagfat, skjul), spille fodbold, cykle, svømme, bygge huler, eksperimentere, opleve dyr og planter (egen have)).

De unge på 15-20 år har behov for selvstændighed (leve efter andre normer end de vedtagne i voksegruppen), at kunne bestemme (over egne anliggender), kontakt (med jævnaldrende), identifikation (at kunne identificere sig med omverdenen, selv forme det miljø man færdes i) og udfolde sig i sport og idræt. *Voksne* har mange forskellige behov, der ikke afhænger så meget af alder.

Ældre over 65 år har et stort behov for en følelse af sikkerhed: "*At blive ældre vil også sige, at man mister noget af sit ellers vante greb om tingene, man er mere usikker over for at kunne klare forskellige sider af tilværelsen*" (Ingrid Gehl, 1971, s. 155). Sikkerhed gælder såvel emotio-

nelt som konkret i trafikken. De ældre har behov for kontakt (et lettilgængeligt, trygt og stabilt miljø at mødes i, placeret hvor andre mennesker også færdes, et behov for at se andre) og behov for et beskyttet miljø i forhold til vejr og vind.

6.3.4 *Fysisk, perceptuel, emotionel, social og intellektuel stimulation er vigtig for børns udvikling*

Aase Eriksen gennemgår i sin bog, "Playground Design. Outdoor Environments for Learning and Development" (1985), de behov, der knytter sig til børns udvikling. Blandt behovene for stimulation er fysisk, perceptuel, emotionel, social og intellektuel stimulation (s. 2-4).

Fysisk stimulation er dels sensorisk stimulation (sansoplevelser) og motorisk stimulation (bevægelse af muskler og koordinering af øje-hånd-aktiviteter og øje-fod-aktiviteter). *Perceptuel stimulation* og udvikling hænger både sammen med fysiske påvirkninger og følelsesmæssige, sociale og intellektuelle oplevelser; at percipere er at samordne stimuli og at lære at genkende mønstre ved forskellige påvirkninger og oplevelser.

Emotionel stimulation handler om at forbedre evnen til at klare besværlige eller stressende situationer og at opleve at blive elsket og troet på, at udvikle sympati for andre og at lære at tale i stedet for at slå. *Social stimulation* er mulighed for at afprøve sit selvimage, at se på andre og at forstå forholdet mellem mennesker, så man kan relatere sig til andre mennesker og agere (interact) i forhold til andre. *Intellektuel stimulation* skal udvikle intelligensen og handler om at udforske, at lave noget på egen hånd, at kommunikere, at anvende nye materialer, at fantasere og at løse problemer.

Behovene for stimulation varierer indbyrdes afhængig af barnets alder og dets udviklingsfase, og påvirker dermed barnets præferencer: *"Children should proceed at their own individual pace and thus develop a sense of independence and self-worth. If children are ready for a particular stage of physical or social development, they will likely choose activities that affect their growth in that area"* (Eriksen 1985, s. 1).

6.3.5 *Påvirker omgivelserne børns leg og udvikling?*

KAN LEGEPLADSDESIGN PÅVIRKE BØRNS KREATIVITET OG EVNE TIL DIVERGENT TÆNKNING?

Anthony Susa og James Benedict (1994) har lavet en undersøgelse, der sammenholder legepladsdesign, mængden af "lade som om leg" (pretend play) og antallet af kreative ideer (divergent thinking and creativity).

Antallet af kreative ideer blev målt ved antallet af forslag til, hvad man kunne bruge en stor trætromle til. Mængden af "lade som om leg" blev målt i antallet af minutter vha. 15 minutters observationer. Den ene lege-

plads var forholdsvis åben og overskuelig med gynger, vippe, rutschebane og karrusel i grønne omgivelser. Den fik betegnelsen traditionel legeplads. Den anden legeplads fik betegnelsen moderne (contemporary playground) og var en stor sammenbygning af raketter, biler, både, slotte, tunneler og broer i træ med steder til uforstyrrethed (privacy) og med steder til fællesskab (social interaktion).

Undersøgelsen viste signifikant mere "lade som om leg" og signifikant flere kreative ideer for børnene på den moderne legeplads end for børnene på den traditionelle legeplads.

ADGANG TIL VILDNIS KAN PÅVIRKE BØRNS FANTASI OG KONCENTRATIONSEVNE

I en sammenlignende undersøgelse (Grahn m.fl. 1997) af to børneinstitutioner i Malmø og ved Helsingborg har man fundet, at legeomgivelserne påvirkede antallet af fantasilege og børnenes koncentration generelt de to institutioner imellem.

Malmø-institutionen har fælles gård med de omkringboende og må pænt rydde op hver dag af hensyn til beboerne. Helsingborg-institution har en stor ældre frodig villahave med træer og en del vildnis. Her har børnene gode muligheder for uforstyrrethed og mulighed for at fortsætte legen over flere dage (fx. hulebygning). Helsingborg-institutionen havde det største antal fantasilege og koncentrationsevnen hos Helsingborg-børnene var op til 4 gange større end hos Malmø-børnene. Forskerne mener, at det er de bedre muligheder for uforstyrrethed og fred og ro, der forbedrede koncentrationsevnen.

DET FYSISKE MILJØ STYRER TYPEN AF LEG

Bodil Lindblad (1993) mener også, at det fysiske miljø inspirerer til forskellige lege. Hendes forskning har udgangspunkt i leg i skolegården. Fantasi- og byggelege foregik i skolegårdens yderzoner blandt træer og buske, mens regellegene foregik på asfalten og på boldbanen. Lindblad beskriver sammenhængen mellem det fysiske miljø og barnets leg således: *"Den fysiska miljön fungerar ibland som en utmaning och har ibland funktionen som trygghetsgivande ram åt leken. Ofta ingår miljön också som en aktiv komponent i lekens innehåll. Med hjälp av fantasin väver barnen in miljön, omvandlar den och skapar på så sätt en egen värld."* (Lindblad 1993, s. 57).

At miljøet påvirker børns leg, støttes af Gunilla Lindholm (1995), som har fundet, at på skoler, der har umiddelbar adgang til skov/naturområde, foregår signifikant flere udeaktiviteter blandt eleverne, end på skoler uden umiddelbar adgang til skov/naturområde. Et lille eksempel på hvor lidt, der undertiden skal til for at skabe et miljø til fantasien giver Ulla Berglund (1996, s. 83-84) i sin afhandling: *"På den gård, där barnen mest höll till, fanns ett "sagotråd" där man kunde krypa upp några stycken och sitta och berätta för varandra"*.

KONTAKT MED PLANTER KAN ØGE BØRNS FORSTÅELSE FOR DET OMGIVENDE MILJØ

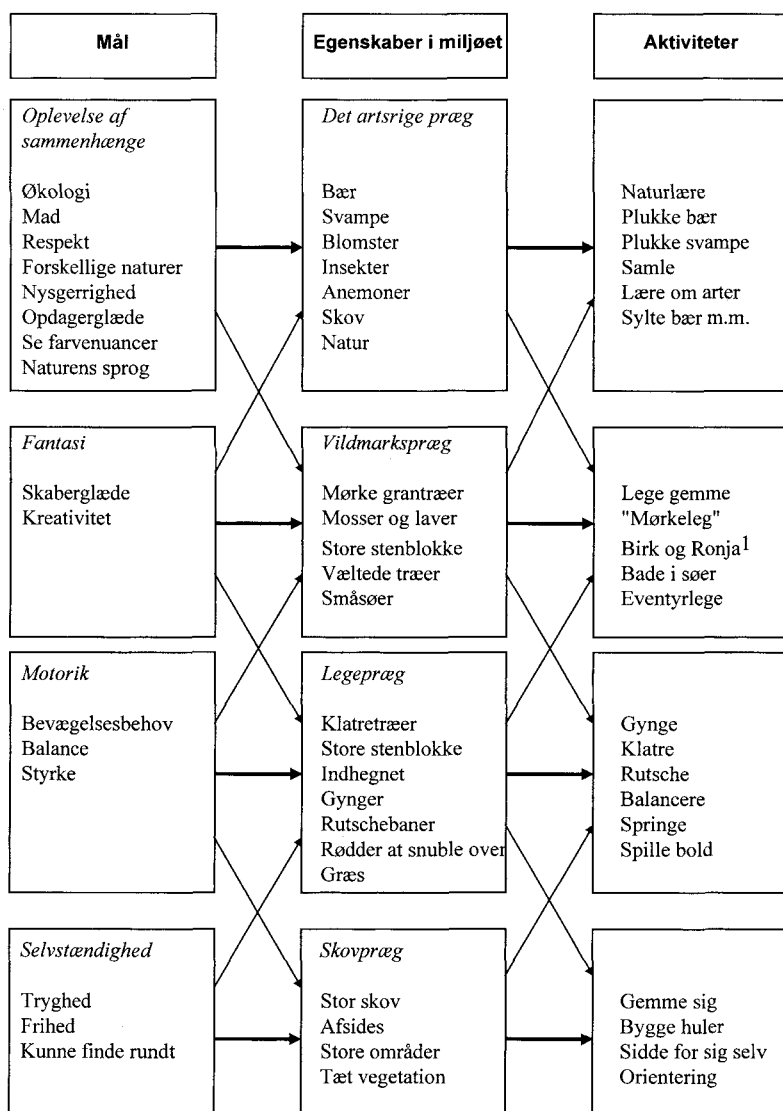
I Harveys undersøgelse (Harvey 1989) kunne 845 børns erfaringer med planter inddeles i 6 kategorier: Legeobjekter, mad, havearbejde, hindringer (obstacles, fx. torne), ornamenter og eventyr/oplevelser (adventure). Drengene havde størst erfaring med planter som legeobjekter og muligheder for eventyr, mens pigernes erfaring med planter var som mad, ornamenter og arbejde.

Jo hyppigere kontakt med planter, jo flere former for erfaring og jo flere positive oplevelser, jo mere identificerede børnene sig med det omgivende miljø. Modsat betød kun lidt kontakt, få erfaringer og dårlige oplevelser en mangelfuld forståelse for det omgivende miljø. Jo mere varieret barnets kontakt med planter havde været, jo mindre mente det, at mennesket kunne manipulere med miljøet uden konsekvenser. Derfor foreslår Margarete Harvey, at børns miljø skal forsøges planlagt, så der bliver flest mulige forskellige kontaktmuligheder mellem børn og planter; planter som leg og eventyr, som mad og dekoration og som oplevelse af hindringer og som arbejdsoplevelse.

SAMMENHÆNGEN MELLEM MÅL, MULIGHEDER OG VALG AF AKTIVITETER FOR BØRN I INSTITUTION MV.

Som mål kan man dels have nogle indirekte præferencer i form af noget man gerne vil opnå erfaring med (f.eks. at spille fodbold, at kunne genkende fuglenes stemmer osv.), dels nogle direkte præferencer for at opleve eller gøre noget bestemt (f.eks. at opleve fugle, at sidde i solen osv.).

Grahn (1991) har opstillet en model for sammenhængen mellem mål, muligheder og aktiviteter i foreninger og institutioner for børn på baggrund af sine dagbogsundersøgelser. Hans model skal illustrere, at valg af omgivelser afhænger af målet med børnenes udvikling. Aktiviteterne afhænger så igen i anden række af det omgivende miljø. Se model næste side.

1) En rover- og soldaterleg, der stammer fra historien om Ronja Roverdatter.

(Grahn 1991b, p.330, egen oversættelse)

Figur 1. Model for sammenhængen mellem mål, muligheder og aktiviteter i foreninger og institutioner for børn (Grahn 1991b).

6.4 Hvilke egenskaber skal det enkelte område kunne tilbyde for at tiltrække og tilfredsstille mennesker?

6.4.1 Tilgængelighed, handlefrihed, opholdsmuligheder og mulighed for ændringer

TILGÆNGELIGHED

Carr m.fl. (1992) ridser en række grundlæggende egenskaber med udgangspunkt i et område og dets omgivelser op, for at området kan tiltrække mennesker. Der skal være tilgængelighed (access) til området såvel fysisk som psykisk. Med psykisk tilgængelighed mener de, at det f.eks. skal være forholdsvis nemt udefra at se, hvem der er i området, så man tør gå derind. Der må ikke være "uønskede" personer, der skaber utryghed - eksempelvis narkosælgere, der står og hænger ved indgangen til området eller symbolske barrierer, der signalerer adgang forbudt.

Jan Gehl (1987, s. 57) udtrykker det således i forhold til udelivet i boligområder; *"Det er f.eks. vigtigt med en god visuel forbindelse, så man f.eks. kan se, om nogle af legekammeraterne er ude og lege i nabogrupperummet."* Gehl anfører også, at det er vigtigt, hvorledes det offentlige miljø er placeret i forhold det private, når det handler om dets udnyttelse. *"Flydende grænser i form af overgangszoner, der hverken er helt private eller helt offentlige, vil derimod ofte kunne fungere som forbindelsesled og gøre det både fysisk og psykologisk lettere for beboere og begivenheder at bevæge sig frem og tilbage imellem private og offentlige miljøer, mellem ude og inde."* (Gehl, 1987, s. 107).

STEDER TIL OPHOLDSAKTIVITETER

I en undersøgelse (Gehl, 1987) af gadelivet i to canadiske byer, fandt man, at det var de langvarige udeophold, der gav liv i gaden, og at disse langvarige udeophold i stor udstrækning bestod af opholdsaktiviteter som; passive opholdsaktiviteter, gøremål af forskellig art (f.eks. have-arbejde) og legeaktiviteter. Af den samlede udendørstid tegnede opholdsaktiviteterne sig for 90% og "komme og gå"-aktiviteterne sig for 10%.

"Gode opholdszoner findes f.eks. langs facaderne i et rum eller i overgangszonen mellem et rum og det næste, hvor det er muligt at overse begge rum på én gang." (Gehl 1987, s. 141). Gehl henviser også til en undersøgelse fra 1960'erne af Derk de Jonge, der viste, at skovbryn, strandkanter, trægrupper og lysninger blev foretrukket fremfor åbne sletter eller lignende åbne områder.

FRIHED OG TILHØRSFORHOLD

Andre træk, som Carr m.fl. (1992) ridser op, er, at området skal signalere frihed til at handle (freedom of action), forstået som frihed til at handle under ansvar - der skal være plads og muligheder for alle, men en aktivitet må ikke genere andre besøgende. Ofte betyder en større gruppe af en

bestemt type besøgende, at denne gruppe dominerer området og skaber en art territorium, der forsvinder, når gruppen går et andet sted hen. Det samme område kan på andre tider af dagen "tilhøre" en anden type besøgende.

Malmberg (1980) henviser i sit litteraturstudium om territorialitet til nogle amerikanske og svenske parkundersøgelser, der viste, at de pågældende parker var "opdelt" i territorier med hver deres type brugere (pensionister et sted og studerende et andet sted eller en nationalitet/ungdomsgruppe et sted og en anden nationalitet/ungdomsgruppe et andet sted).

Denne form for tilhørssteder/territorier (claims) kan i en vis udstrækning være positiv, idet brugerne dels føler, at området er deres og derfor holder øje med det, og dels kommer der forholdsvis ofte. Områder hvortil ingen folk føler et tilhørsforhold er sjældent benyttet. Omvendt kan stærke tilhørsforhold og ejerfølelser hindre andre i at bruge området (Carr m.fl., 1992).

Carr m.fl. (1992, s. 166-67) henviser til en undersøgelse af Lee, der viser, at folk med mellemindkomst og ejerbolig generelt opfattede parkerne og de offentlige områder som åbne for alle, mens folk med lavindkomst og lejebolig oftere følte, at det kun var visse parker eller områder, de kunne besøge. - De var mere følsomme overfor territoriekrav fra andre grupper.

Berglund (1996, s. 149) skriver også om reviradfærd i parker og hvilken betydning muligheden for en sådan adfærd har for mennesket:

"På liknande sätt kan man i parken eller utmed promenadstråket ockupera en plats för sig själv eller sitt sällskap, men också inbjuda någon att slå sig ned eller slå följe. För ett sådant reserverat stadsliv, där upplevelsen av människor och/eller miljön i sig är grunden och utgångspunkten är ett eget "revir", fyller den gröna miljön och dess upplevbara kvaliteter en avgörande roll. En meningsfylld, avstressande omgivning, där den enskilda känner sig ha god kontroll, och tillfälle till fysisk aktivitet blir från denna synpunkt ett ideal, både för den bostadsnära miljön och för park och natur i staden."

6.4.2 Normer og signaler

AT KUNNE "LÆSE" ET OMRÅDES SIGNALER KRÆVER VIDEN OG ER-FARING

Et område skal kommunikere, at det er åbent for den besøgende, og hvad der er muligt (tilladt/tolereres) i området (Carr m.fl. 1992). Så kan brugerkonflikter nemmere undgås. Basman, Manfredo, Barro, Vaske & Watson (1996) har vha. fotografier af landskaber/rekreative områder søgt at finde frem til almindelige generelle normer. Forsøgspersonerne blev bedt om at angive, hvordan andre ville mene, man burde opføre sig i det pågældende

område. Desuden skulle de angive deres egen erfaring med og viden om hvert enkelt af de forskellige typer landskaber på billederne, og hvor tit de havde besøgt disse typer af områder.

Jo oftere personerne angav at have besøgt en bestemt type område, jo flere normer tilknyttet området kunne de angive, mens dem med kun få besøg angav færre normer. Ligeledes betød stor viden om områdetypen angivelse af flere udsagn om, hvordan man burde opføre sig her. Billedmaterialet dækkede vildmarksområder og mere udviklede/anlagte (developed) rekreative områder.

Normudsagnene kunne for de to hovedtyper af områder, vildmark (backcountry) og ikke-vildmark (frontcountry), inddeles i henholdsvis 11 og 12 kategorier, hvoraf de 8 var fælles for de to billedgrupper: *Ikke smide affald*, *Påvirke naturressourcerne mindst muligt* (Should minimally impact the resources), *Være stille*, *Ikke ødelægge vegetationen*, *Respekt det vilde liv*, *Blive på stierne* samt *Vise hensyn overfor andre*. Den første kategori blev angivet af 70-80%, den anden af henholdsvis 73% (vildmark) og 17% (ikke vildmark). De øvrige blev angivet af 15-39%.

SIGNALERER NATUR STØRRE HANDLEFRIHED END KULTUR/BYGNINGER?

Kaplan & Kaplan (1989) har også fundet andre faktorer som influerer på folks præferencer end de faktorer, der indgår direkte i deres præference-model. I flere af undersøgelserne er der en tendens til, at jo mere bygningsdomineret og/eller menneskepåvirket et område er, jo mindre foretrækkes det, og jo mere natur og/eller landskab dominerer et område, jo mere foretrækkes det. Dette har muligvis noget at gøre med, hvor meget handlefrihed et område opfattes at tilbyde.

6.4.3 Områdernes form, placering og karakter

OMRÅDERNES FORM OG PLACERING HAR BETYDNING FOR BRUG OG PRÆFERENCER

Ann-Margreth Berggren-Bärring og Patrik Grahn (1995) har ved hjælp af et geografisk informationssystem analyseret forskellige parker mht. form, størrelse og beliggenhed i forhold til, hvordan foreninger og institutioner anvendte og vurderede dem. Formen blev bedømt efter, hvor tæt området var på det cirkelformede mht. areal og omkreds. (cirkelformet område=1, langstrakt område=næsten 0).

I de små grønne områder under 1 ha var formfaktoren særdeles betydningsfuld, men selv i områder op til 10 ha havde den betydning. Friluftsföreningerne var mindre følsomme over for formfaktoren end de øvrige forenings- og institutionstyper. Foreninger og institutioner for børn var specielt følsomme overfor de små grønne områders form (de skulle helst være nær det cirkelformede) - især i forbindelse med legeaktiviteter.

Institutioner og foreninger for ældre, syge og handicappede var den type, der anvendte områder med et højt værdital (nærmest det cirkelformede mht. areal og omkreds) mest, fulgt af børneorganisationerne.

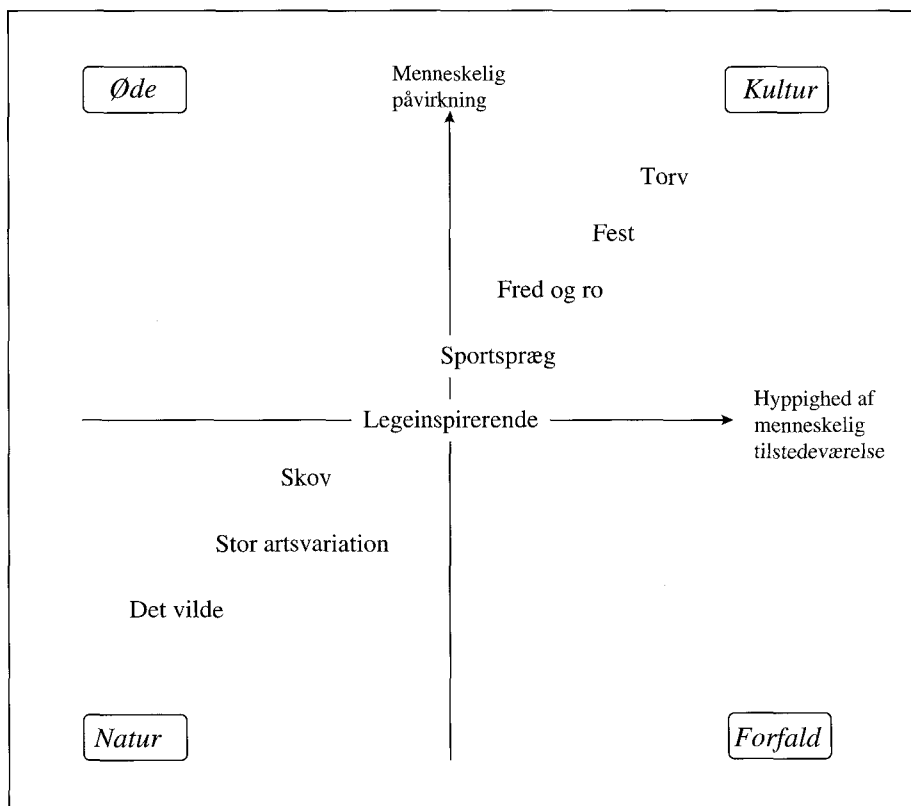
De fire parkegenskaber; rummelighed, fred og ro, det vilde og det artsrige, var især afhængige af et højt værdital på formen. Sammenhængen mellem form og antal besøg viste, at medianværdien for formen var højere end gennemsnitsværdien. Undersøgelsen kunne ikke støtte hypotesen om, at der er en sammenhæng mellem antal aktiviteter og form.

I undersøgelsen kunne man konkludere at *"parker och grönområden nära industrier och stora vägar har en låg grad av användning, så låg att dessa grönområden inte kan betraktas som användbara friluftsområden. Grönområden som har en primär funktion som buffertzoner mot industri, väg, järnväg eller annan störande verksamhet måste betraktas som ointressanta ur rekreationssynpunkt."* (Berggren-Bärring og Grahn 1995, s. 276).

MODEL FOR PARKEGENSKABER SET I FORHOLD TIL TILTRÆKKENDE OG IKKE-TILTRÆKKENDE OMRÅDER

Den efterfølgende figur illustrerer Grahn's model for tiltrækkende og ikke-tiltrækkende grønne områder. Den viser, at de forskellige parkegenskaber afhænger af graden af kulturpræget og af hvor mange mennesker, der besøger området. Områder, der er for øde og isolerede eller virker forfaldne (manglende pleje) har ikke den store tiltrækningskraft, og det er ikke her, man kan finde de nævnte parkegenskaber.

I Danmark vil det meste skov have et stærkt kulturpræg, så denne svenske model vil nok ikke umiddelbart kunne overføres til danske forhold - skov vil nok skulle placeres sammen med legeinspirerende i skæringspunktet mellem kultur og natur.

Figur 2. Model for parkegenskaber i forhold til natur og kultur, graden af menneskelig påvirkning og mængden af besøgende, graden af øde areal og grad af forfald (Grahn 1991, s. 255, egen oversættelse).

6.4.4 Området skal opfattes som stort og tæt på

STØRRELSE

Kaplan & Kaplan's undersøgelser (1989) viser, at det snarere er den udstrækning, man opfatter et område har, end den reelle størrelse på området, der afgør, om man finder området værdifuldt. Et område, der virker stort, opfattes som lovende mht. at man kan "opdage ting". Af samme årsag kan små intime rum i et større område virke værdifulde, fordi man skal rundt og opdage dem.

NÆRHED

På samme måde viser det sig, at det vigtigste er, hvor tæt på man opfatter, et område ligger, fremfor den fysiske afstand (Kaplan & Kaplan 1989). Folks tilfredshed med deres lokalområde afhænger mere af hvor tilgængelige de grønne områder opleves, end hvor meget de bruger de grønne

områder. Det er mere éns viden om, at områderne er der og kan benyttes end selve brugen af områderne, der gør, at folk er glade for at bo, hvor de bor. Et område, der var deres eget, selvom det blot var en lille for- eller baghave, var også af stor betydning - et område, hvor de kunne gøre, som de selv ønskede. Det var muligheden for havearbejde eller andre haveaktiviteter, der talte.

"Naturen är det man helst vill se genom fönstret. Att ha nära till park och natur uppfattas som lika viktigt som att ha gångavstånd till butiken." (Berglund 1996, s. 160). I undersøgelsen var det 74%, der syntes det var meget vigtigt at have udsigt til natur og grønt, mens at have udsigt, så man kunne se mennesker, var meget vigtigt for 12% (Berglund 1996).

6.5 Lidt teori om hvad der skaber folks præferencer

Der er mange forskere, der er kommet med nogle bud på hvad, der styrer folks præferencer og valg af rekreative aktiviteter og hvorledes denne valgproces foregår. Her vil kun blive redegjort for nogle få teorier.

6.5.1 Menneskets præference for æstetik og skønhed

Forskellige filosofiske tanker i gennem tiderne har handlet om, at mennesket har et behov for æstetik, for at den menneskelige civilisation og dermed mennesket kan udvikles til det fuldkomne. Behovet for æstetik skulle derfor bl.a. medføre præferencer for det rene og det fuldkomne og det skønne. Mange filosoffer har givet deres bud på æstetikens betydning for menneskets præferencer, men her omtales kun to - én fra den græske antik og én fra det 18. århundrede.

De tidligste tanker om menneskets præference for æstetik er måske Aristoteles's tanker om, at mennesket tiltrækkes af ren tanke og fuldkommenhed, fordi disse repræsenterer Gud, som mennesket beundrer og søger at efterligne. Det følgende citat er fra bogen "Vestens filosofi".

"Gud eksisterer evigt som ren tanke, lykke, fuldkommen selvopfyldelse uden noget urealiseret formål. Sanseverdenen er derimod ufuldkommen, men den besidder liv, vilje, tanke af en ufuldkommen art og stræben. Alle levende ting er sig i større eller mindre udstrækning Gud bevidst og bevæges til handling af beundring for og kærlighed til Gud. Gud er således den endelige årsag til al virksomhed. Verden udvikler sig stadig imod en højere grad af form og bliver således efterhånden mere lig Gud. Men processen kan ikke fuldføres, fordi stoffet ikke helt kan bortelimineres." (Russell 1991, s. 161).

En anden filosof er Schiller, som forudsætter et skønhedsbegreb, der har en anden kilde end erfaringen. Han mener, at den "smeltende" skønhed jævner overgangen fra fornemmelse til tanke for naturmennesket, og forsyner den abstrakte form med sanselig kraft for kulturmennesket. (Schiller 1996 (1795), s. 56 + 83). Schiller mener, at skønheden udvikler menneskets sanselige og åndelige kræfter, og at vi derfor tiltrækkes af skønheden: *"Skønheden har til formål at udvikle alle vore sanselige og åndelige kræfter til den størst mulige indbyrdes harmoni"*. (Schiller 1996 (1795), s. 96).

At skønhed er vigtigt for mange, viste en svensk spørgeskemaundersøgelse af Ulla Berglund og Ulla Jergeby. I undersøgelsen var skønhed den egenskab som flest angav som vigtig, når det gjaldt steder til rekreation (Berglund 1996).

6.5.2 Prospect-Refuge Theory

Appleton (1975) mener, at menneskets æstetiske adfærd stammer fra en udviklingsproces over millioner af år grundlagt på fire adfærdstræk, der er fælles for dyr og mennesker, og som er en del af habitatteorien:

Fire træk ved menneskets adfærd, som ligger til grund for vores udvikling:

- * Fødeindtagelse: At spise og drikke - mængden af føde og vand er en stærk regulerende mekanisme for artens antal og levevilkår
- * At søge ly: En adfærd der er stærkt knyttet til omgivelserne
- * Seksuel adfærd: At sikre artens bestånd
- * At undersøge og udforske: En adfærd der skal sikre en succesfuld udvælgelse af det område, hvor overlevelsesmulighederne er størst. Føde (herunder jagtmuligheder), skjul og egnethed til reproduktion

Menneskets oplevelse og bedømmelse af et landskab stammer bl.a. fra en spontan reaktion på og perception af landskabet mht. former, farver, rum og andre stimulerende tegn (sign-stimuli). Denne spontane reaktion på områdets egnethed som habitat skulle i følge Appleton være grundlaget for æstetikens opståen.

Mennesket er ikke længere så afhængigt af evnen til spontant at bedømme et områdes habitategnethed, men har stadig rester af denne evne/arv. Æstetik hænger nu i følge Appleton sammen med strategisk favorable omgivelser - at se uden at blive set - en kombination af jagtadfærd

(udsigt til byttedyr og/eller rovdyr (prospect)) og flugtadfærd (steder hvor man kan skjule sig (refuge)).

Landskaber, der giver gode muligheder for at se uden at blive set, skulle derfor være mere tiltrækkende end landskaber, der ikke tilbyder disse muligheder. Appleton's teori kaldes Prospect-Refuge Theory.

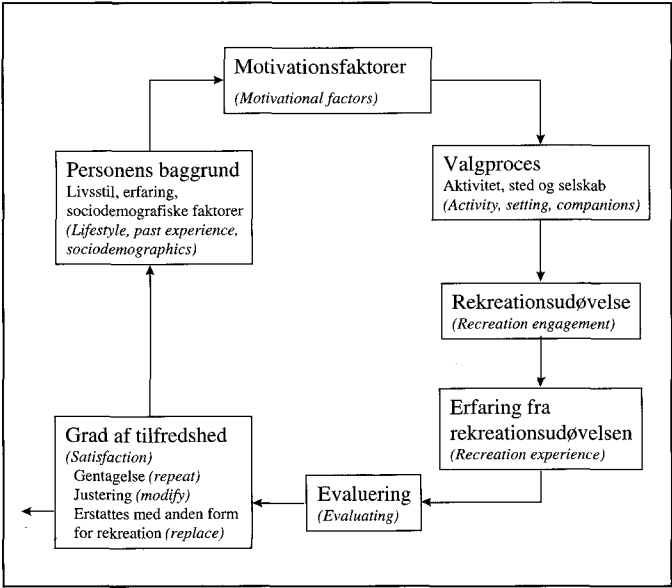
6.5.3 Rekreationsmodeller

En generel model for rekreation er bl.a. Kaae & Lee's (1996) modelskitse, som har udgangspunkt i selve den rekreative proces (valg, udøvelse og evaluering). Andre modeller har foruden individet også udgangspunkt i bestemte typer af aktiviteter og omgivelser som f.eks. skov eller grønne områder (Koch 1977, Grahn 1991).

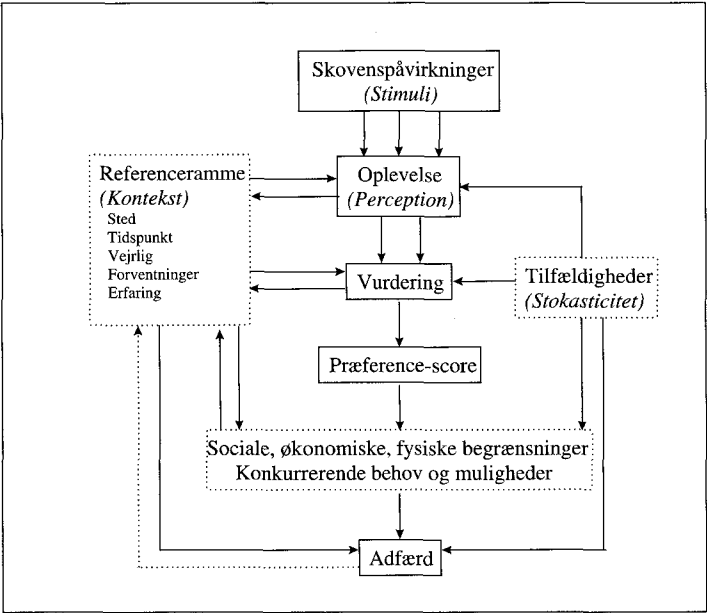
Grahn's model (Grahn 1991) har udgangspunkt i individet, som knyttes sammen med den fysiske og den sociale omverden før individets vurdering af et område. Koch's model (Koch 1977) placerer den sociale og fysiske omverden efter individets vurdering af et område, fordi folk måske nok kan have præferencer for et område eller nogle aktiviteter, men stoppes i at anvende området pga. sociale normer og andre forhold af økonomisk eller fysisk betydning.

6.5.4 Spontan og styret opmærksomhed.

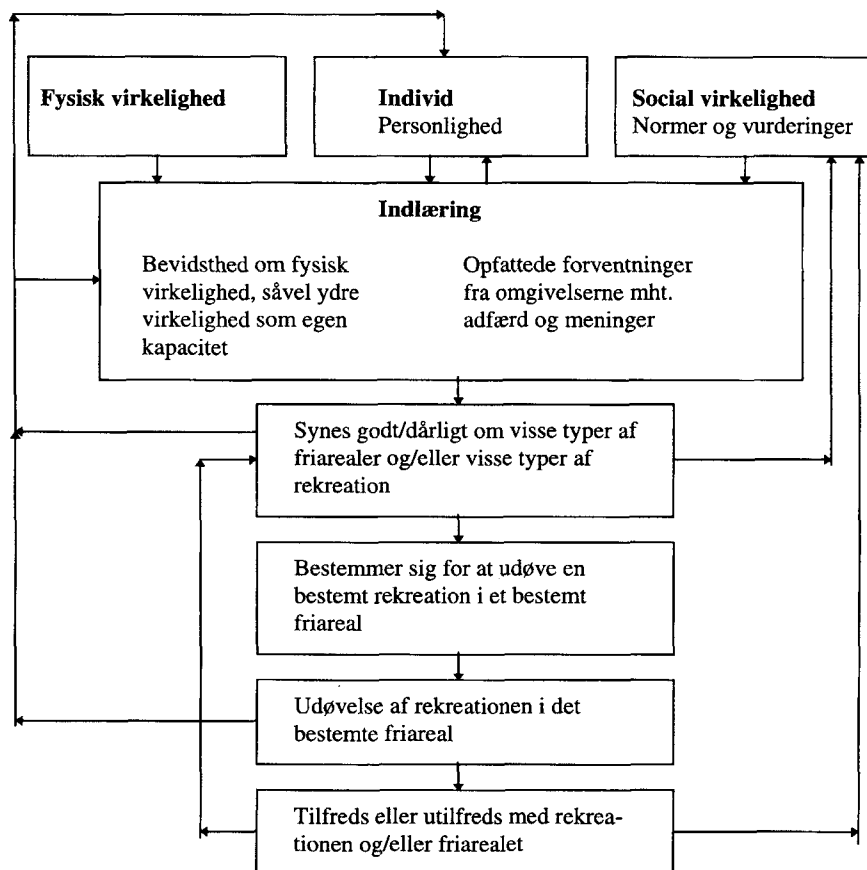
Forskerparret Stephen Kaplan og Rachel Kaplan har formuleret en teori om vekselvirkningen mellem menneskets opmærksomhed og dets omgivelser (Kaplan & Kaplan 1989, s. 50-58). Teorien skelner mellem to former for opmærksomhed - spontan opmærksomhed og styret opmærksomhed.

Figur 3. Kaae & Lee's skitsemodel for den rekreative proces (Kaae & Lee 1996 layout ændret, egen oversættelse).

Figur 4. Koch's model for præferencer og adfærd i forhold til skov (Koch 1977, s. 26-27 lidt ændret layout).

Figur 5. Grahns model for vurdering af rekreations aktivitet og område (Grahns, 1991, s. 50. layout ændret, egen oversættelse).

NOGLE FORMER FOR OPMÆRKSOMHED ER MERE ENERGIKRÆVENDE END ANDRE

Spontan opmærksomhed sker uden anstrengelse og den opstår spontant, fordi der er et eller andet, der fanger vores opmærksomhed og fascinerer os. Styret opmærksomhed kræver energi og fører på længere sigt til en psykisk træthed. Energiforbruget kan f.eks. skyldes en indsats mht. en bearbejdning af de impulser, som insisterer på vores opmærksomhed eller f.eks. en arbejdsopgave, som kræver vores koncentration eller tanker, der handler om problemer med økonomi, helbred osv.

Eksempler på impulser, der kræver vores opmærksomhed, er hurtige bevægelser, stærke farver, pludselige lyde eller kraftige lugte. Denne form for signaler, påvirker vores bevidsthed stærkt såvel bevidst som ubevidst, fordi disse signaler i forhold til vores biologiske arv opfattes som tegn på en mulig fare, der bør reageres overfor. Derfor betegnes bylivet med hur-

tige biler, trafikstøj, blinkende lysreklamer, stærke farver osv. som en konstant stresspåvirkning af mennesket. Specielt objekter i bevægelse tæt på én selv er svære at ignorere.

Mennesket reagerer mere umiddelbart og spontant på stimuli fra naturen - f.eks. skyer, solen, skyggernes spil i trækronen, den lette bevægelse af blade, der rammes af en brise, refleksioner i en vandoverflade osv. Disse stimuli kræver ikke samme bevidste analytiske bearbejdning som trafik, lysreklamer m.m. Forskerparrets forskning tyder på, at vegetation og natur styrker den spontane opmærksomhed og giver menneskets sanseapparat mulighed for at slappe af og tilfører mennesket ny energi.

Ulrich m.fl.'s (1995) forskning tyder på, at en spontan reaktion på stimuli fra naturen som f.eks. synet af blod ikke nødvendigvis fører til mindre stress. - Det skal være stimuli fra en ikke-truende natur, der reageres umiddelbart på, for at oplevelsen virker afstressende. Ulrich peger på, at fobier for højder, slanger eller edderkopper sandsynligvis er medfødte latente reaktionsmønstre, der aktiveres før en bevidst bearbejdning (styret koncentration) af stimuliene. Den komplicerede sammenhæng skyldes, at menneskets nervesystem består af to systemer - det sympatiske system, der mobiliserer kroppen til aktion ved stress o.l. og dermed forbruger energi samt det parasympatiske system, der oplagrer energi.

6.5.5 Sammenhæng og læselighed, kompleksitet og mystik

I bogen "Experience of Nature" redegør R. Kaplan og S. Kaplan for 39 forskningsprojekter, hvoraf de selv har deltaget i de 13, samt drager paralleller til adskillige andre projekter. Projekterne har alle beskæftiget sig med naturens betydning og/eller folks præferencer til naturen. Naturen i projekterne har været alt lige fra vildmarksnaturen i ødemarken til bynaturen i tilknytning til bolig eller arbejde. I bogen defineres deres naturbegreb således *"Nature includes parks and open spaces, meadows and abandoned fields, street trees and backyard gardens. places near and far, common and unusual, managed and unkempt, big, small, and in-between, where plants grow by human design or even despite it."* (Kaplan & Kaplan 1989, s. 2).

De 39 projekter har Kaplan & Kaplan analyseret på ny med henblik på emnerne; opfattet *sammenhæng* (coherence), *læselighed* (legibility), *kompleksitet* (complexity) og *mystik* (mystery) set i relation til de præferencer folk i sin tid angav. Ud fra denne analyse har forskerparret udviklet nedenstående teoretiske model for, hvad det er, der skaber præferencer til et område.

	Forståelse (Understanding)	Udforskning (Exploration)
Umiddelbart (Immediate)	Sammenhæng/struktur (Coherence)	Kompleksitet (Complexity)
Fortolkningsbart (Inferred/predicted)	Læselighed (Legibility)	Mystik (Mystery)

Figur 6. Kaplan & Kaplans præferencemodel.

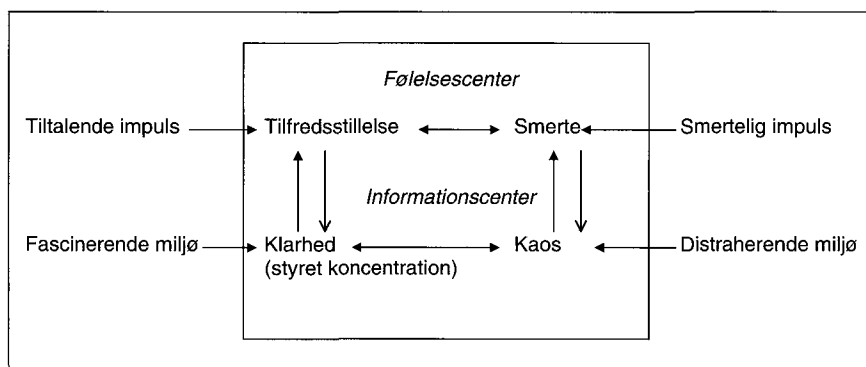
Forståelse og udforskning sammenholdes med, hvor nem den umiddelbare information er. - Er der en klar sammenhæng eller tydelige strukturer, eller oplever man et meget komplekst indtryk.

For at fortolke skal man kunne aflæse og genkende tegnene i omgivelserne, men det må ikke være for let at fortolke tegnene, der skal være noget at opdage, noget der taler til fantasien. Ens præferencer i forhold til omgivelser er umiddelbare og følger af en meget hurtig og ubevidst perceptionsproces. Præferencer bygger tillige på tidligere erfaringer med lignende omgivelser.

Kaplan og Kaplan beskriver to grundlæggende behov som mennesket har i forhold til dets omgivelser. Det skal først og fremmest opfatte og forstå sine omgivelser. Dernæst skal det øge sin erfaring og viden ved at udforske omgivelserne. Disse to grundlæggende miljøpsykologiske træk ved mennesket har de haft som udgangspunkt for deres præferencemodel.

6.5.6 Informationsbearbejdning i hjernen

Kaplan & Kaplan (citeret i Grahn 1992, s. 13, egen oversættelse) har foruden deres præferencemodel lavet en model for bearbejdning af information i hjernen. Deres model beskriver, hvorledes forskellige modsætnings-typer af information bearbejdes.

Figur 7. Model for bearbejdning af information i hjernen.

Det **tiltalende** (æstetiske) og det **smertefulde** giver henholdsvis tilfredsstillelse og smerte, der er koblet til hinanden. Det **fascinerende** og det **distraherende** giver henholdsvis klarhed vha. styret koncentration og kaos, der ligeledes er koblet til hinanden. På samme vis er klarhed og tilfredsstillelse samt kaos og smerte indbyrdes forbundne i Kaplan & Kaplan's model.

6.5.7 Graden af sammenhæng i forhold til landskabelig helhed og funktion

LANDSKABELIG HELHED OG LANDSKABETS FUNKTION

J.F. Coeterier (1996) arbejder med, hvordan lokale hollændere opfatter og vurderer deres eget lokale landskab vha. kvalitative interview. I hans undersøgelser har det vist sig, at jo større sammenhæng de lokale opfatter, der er i forhold til de to hovedegenskaber; landskabelig helhed og landskabets funktion, jo mere bliver landskabet almindeligvis værdsat.

Landskabelig helhed defineres således: "*Unity refers to the landscape as a whole. If the parts fit together and it functions as a whole it has the quality of unity.*" (Coeterier 1996, s. 30) og landskabets funktion/brug således: "*Use is the functional aspect of a landscape. Use determines its character and its boundaries. With a new kind of use a new kind of landscape begins, except when the elements with another use are relatively small*" (Coeterier 1996, s. 33).

GRADEN AF FRIHED, NATUR, UDVIKLING I TID OG SANSEOPLEVELSER

Egenskaber som graden af frihed (som pleje/forvaltning signalerer), graden af natur i landskabet, rumopfattelsen af landskabet, landskabets udvikling i tid, jordtype/dræningsintensitet samt sanseoplevelser i form af farver, lugte, lys, temperatur mv. er underlagt de to førnævnte hovedegenskaber; helhed og funktion, og de varierer indbyrdes efter hvilken type landskab, der er tale om. Dette skyldes, at folk har en mere eller mindre stærk opfattelse af hvilke elementer (frihed, natur, historie, farver....), der hører til en bestemt type landskab og hvilke, der ikke gør.

Coeterier forklarer jordtypens betydning mht. præferencer som et resultat af hollændernes historisk tætte tilknytning til det drænede og inddæmmede landskab. Farver, planter, temperaturer mv. afhænger af, hvor våd jorden er.

INDELING I FORSKELLIGE LANDSKABSTYPER

Interviewpersonerne skelnede mellem flere typer af landskaber; naturlige landskaber (skov, hede, marsk), gamle landbrugslandskaber, moderne landbrugslandskaber, bylandskaber og tekniske landskaber (industriområder, elektricitetsanlæg, diverse infrastruktur). Hver landskabstype blev

vurderet positivt, sålænge personerne opfattede dem som sammenhængende uden dominerende fremmedelementer ud fra førnævnte otte egenskaber med vægten lagt på helhed og funktion.

SAMMENHOLDT MED BEGREBERNE KOMPLEKSITET OG MYSTIK

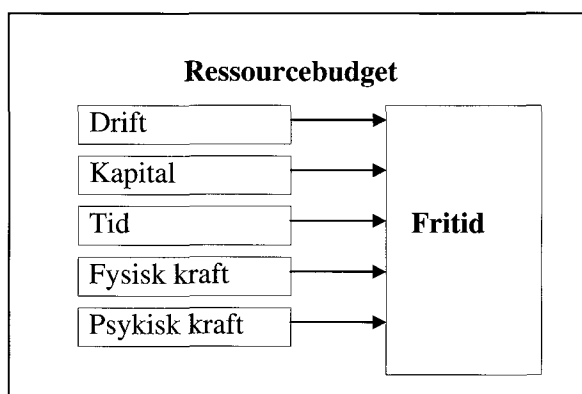
Coeterier kommenterer selv, hvilke årsager, der kan være til at de hollandske undersøgelser ikke endte med Kaplan's kategorier; kompleksitet og mystik. Han mener, det skyldes, at de lokale havde så stort et kendskab til deres lokale landskab, at de hverken opfattede det som komplekst eller som et sted med mystik.

6.5.8 Energiniveau, selvsikkerhed og erfaring

Grahn har lavet en model, der beskriver et individs ressourcebudget for fritiden. Modellen anvender han også til at beskrive en forenings/ institutions ressourcebudget for udendørsaktiviteter. Modellen skal opfattes som en uddybning af hans rekreationsmodels punkt om bevidsthed om egen kapacitet (Grahn 1991).

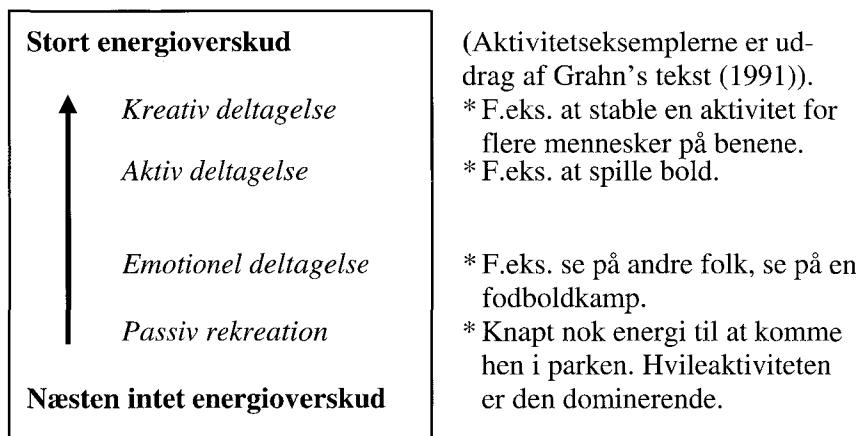
Modellen skal illustrere, at ressourcerne styrer fritiden. Dette gælder, hvad enten der er tale om et enkelte individ eller f.eks. en forening. Der er forskellige typer af ressourcer, der påvirker udnyttelsen af fritiden; kapital (tilgang til bil, sommerhus, båd), drift (forbrug af penge til rekreation (film, rejser, tobak osv.) i forhold til indkomst), tid, fysisk kraft (helbred og kondition) og psykisk kraft (humør, stress).

RESSOURCER, ENERGI OG FRITID

Figur 8. Grahn's model for ressourcebudget og fritid. Grahn 1991, s. 30, layout ændret.

En anden af Grahn's modeller viser sammenhængen mellem rekreation og energioverskud. Jo mere energi man har, jo mere aktiv er man ofte i sin rekreatiønsudøvelse.

Figur 9. Grahn's model for rekreation og energioverskud. (Model med udgangspunkt i modellen i Grahn 1991, s. 124-126, layout ændret).

Folk med næsten intet energioverskud kommer kun til rekreatiønsstogens nederste trin; passiv rekreation. Passiv rekreation udgør således den største rekreatiønstype, da folk med et større energioverskud også kan vælge at slappe af (f.eks. sidde og nyde solen). Næste trin er emotionel deltagelse. Her begynder folk at interessere sig for omgivelserne og det liv, der udfolder sig i dem. Aktiv deltagelse kræver endnu større energiresourcer. Det mest energikrævende ifølge Patrik Grahn er den kreative deltagelse og udøves kun af et fåtal.

ERFARING, MULIGHEDER OG OVERSKUD

Et trin i den samlede valgproces i forbindelse med rekreation er Kaplan & Kaplan's teori om spontan og styret opmærksomhed sammenholdt med deres præferencemodel (Kaplan & Kaplan 1989). Mere eller mindre ubevidst værdisætter folk et område udfra deres egen erfaring, de muligheder og begrænsninger, de vurderer et område kan tilbyde, og det de føler et behov for. Ubevidst vurderes, hvor let man selv ville kunne færdes rundt i det pågældende område, i hvor høj grad omgivelser tilbyder information - såvel ny som kendt information, samt hvor let det er at bevare orienteringen, så man ikke farer vild. Jo stærkere rumlig fornemmelse man har af et område, jo lettere er det at orientere sig i området, og jo lettere har man ved at lave en slags kognitiv kort inde i hovedet - altså et indre kort man kan forstå og huske og benytte til at orientere sig efter.

På billeder afhang den rumlige fornemmelse af det område, billedet viste, direkte af, hvor meget dybdeeffekt (f.eks. nogle/enkelte træer) der

var i billederne. Billeder med dybde og rumlige orienteringsmuligheder var ofte de mest foretrukne. Tæt skov eller åbne flade områder gav en diffus rumopfattelse.

Folk med kun et mindre overskud af energi, har en tendens til at værdsætte omgivelser, der virker kendte og trygge. De samme folk kan, når deres energiniveau er højere, til andre tider foretrække nye oplevelser og udfordringer og derfor ukendte og dermed potentielt lidt farligere områder.

6.6 Generelle præferencer

6.6.1 *Billeder af landskaber med vand, spredte træer og dybde er de mest foretrukne*

BILLEDER AF LANDSKABER MED VAND FORETRÆKKES

Richard Coss & Yvonne Clearwater har ladet 320 forsøgspersoner bedømme forskellige fotografier af landskaber, dyr, bygninger og mennesker (Grahm 1992). Forsøgspersonerne skulle fortælle, om de kunne lide billederne, og om de fandt dem interessante. Samtidigt med at forsøgspersonerne studerede billederne, blev der foretaget nogle fysiologiske målinger på personerne.

Landskaber med vand - specielt landskaber med en vis dybde som f.eks. et bjerg i baggrunden - var de mest foretrukne. Tæt bevoksede områder, hvor man ikke havde nogen udsigt, gjorde forsøgspersonerne stressede. Billeder af landskaber uden dyr, bygninger eller andre mennesker blev foretrukket fremfor landskaber med dette indhold.

DER SKAL VÆRE TRÆER I DE ÅBNE OMRÅDER I DE FINSKE SKOVE

I skovområder med renafdrift foretrækker finnerne mindre åbne områder, hvor der er skov i baggrunden, gerne med birketræer. Der skal helst være enkeltstående træer og småtræer af nåletræer samt buske og græs i det åbne område (Karjalainen 1996).

LANDSKABER MED OPLEVELSEN AF DYBDE OG VAND

Kaplan & Kaplan's (1989) undersøgelser støtter som tidligere nævnt, at oplevelse af dybde skaber præference for et område. I deres undersøgelser har de ligeledes set en kraftig tendens til, at landskaber med vand (water-scapes) er blandt de mest foretrukne.

DER SKAL VÆRE STILLE I DE DANSKE SKOVE OG GERNE VAND ELLER OMRÅDER MED GRÆS

Den landsdækkende undersøgelse af den danske befolknings præferencer til skove (Koch & Jensen 1988) viser også tydelige præferencer for vand og åbne områder. Billeder af et overdrev i skoven eller en sø eller et

vandløb var meget populære. Dernæst kom et moseområde i skoven. Det, der blev vurderet allerhøjest ved et skovbesøg, var imidlertid oplevelsen af stilhed. Om vinteren blev skov foretrukket fremfor det åbne land. Om sommeren blev bøgeskov foretrukket fremfor det åbne land, der igen blev foretrukket fremfor nåleskov.

Den senere lignende undersøgelse af de danske skove i 1993-94 viste, at befolkningens ønsker 20 år senere, stadig var de samme (Jensen 1996). Oplevelsen af dyreliv som rådyr og egern var i denne undersøgelse også med blandt de mest foretrukne eksempler.

ANGAV VAND SOM ØNSKE

Bogen "Public space" refererer en undersøgelse af Buker & Montarzino mht. folks præferencer til udendørsområder. I undersøgelsen angav 98% af de adspurgte vand som et ønske. (Carr m.fl. 1992, s. 113-14).

6.6.2 Områder, der minder om dem, man kender

NÅR ELLERS DE IKKE ER FOR KEDELIGE

I en af Rachel Kaplan's undersøgelser (Kaplan & Kaplan 1989) var der en tydelig tendens til, at de områdetyper, som folk havde udsigt til og/eller umiddelbart i nærheden af boligen, var de, som fik de højeste præference-scoringer blandt eksempler på flere forskellige områdetyper. Dog viste undersøgelsen det interessante, at hvis det område, man havde udsigt til og/eller umiddelbart tæt på boligen, blev opfattet som kedeligt og lidt attraktivt, så blev det ikke foretrukket fremfor andre eksempler på områdetyper uanset, hvor bekendt den pågældende områdetype var.

I et andet af hendes forsøg undersøgte hun, hvor godt folk kunne lide den udsigt, de havde fra hjemmet. Skov, park, have, mark, store træer, små træer og landskabelige områder var blandt de mest foretrukne udsigter. Dernæst fulgte legearealer. De mindst foretrukne områder var større veje, forsyningsledninger og parkeringsarealer.

6.6.3 Oplevelsen af mennesker og af et andet lydmiljø

SIDDE SÅ MAN KAN BETRAGTE DEN GÅENDE FÆRDELSE

I bogen "Public space" (Carr m.fl.1992) refereres til forskellige undersøgelser - bl.a. til én undersøgelse af Madden & Bussard, der har studeret adfærd i byens rum og parker. De fandt, at folk i Riis Park, New York, foretrak at sidde, så ansigtet vendte mod gangfærdse, og at folk undgik at sidde med ryggen helt eller delvist vendt mod den gående færdsel. Jan Gehl (1987) har ligeledes, fra studier af københavnske torve, fundet, at bænke med udsigt til de mest befærdede ganglinier blev benyttet fremfor bænke orienteret mod torvenes grønne anlæg. Gehl henviser tillige til en

undersøgelse fra Tivoli af John Lyle, hvor det samme siddemønster viste sig.

FONTÆNER OG VANDFALD SOM "MODLYD" TIL BYENS STØJ

Burden citeres i bogen "Public space" mht. folks adfærd, når vandfaldet i Greenacre Park, New York, blev "slukket": "*People halt conversations abruptly and make ready to leave. The sounds of the city suddenly fill the park, absorbing it and transforming an oasis into an adjunct of the street*" (Carr m.fl. 1992, s. 103). Bogen anfører, at dette nok er en af årsagerne til, at fontæner og kunstige vandfald i parker er populære. Foruden at fascinationen af vandet tiltrækker folk, så overdøver vandet trafikstøjen ude fra de omkringliggende gader og skaber på den måde et andet og mere afstressende lydbillede inde i parken.

6.6.4 Bymennesker lægger i fritiden vægt på natur, at mødes med andre, sport og kunst/kultur

Deutsche Gesellschaft für Freizeit har undersøgt, hvad det er, folk i større byer lægger vægt på i fritiden. Her havde *natur* førstepladsen med 38.5%, fulgt af *at mødes og opleve andre mennesker* (Treffen und Erleben) 32.3 %, *sport* 17.7% og *kunst og kultur* 11.5% (Agricola 1996).

6.7 Præferenceforskelle mellem aldersgrupper

6.7.1 Børn/ynge teenagere

SÅ SKULLE JAG VILJA BO

Maria Nordström har i en undersøgelse fået 413 børn i alderen 9-17 år til at skrive en stil om, hvordan de ville bo; "Så skulle jag vilja bo", og derefter analyseret stilene mht. indhold i forhold til kategorier, alder og køn (Nordström 1990).

Den første og yngste aldersgruppe (9-12 år) vægtede kategorien store mængder og rum (størrelser) højest (ca. 70%), fulgt af udtalelser om have og planter i det fri (ca. 60%). Kun ca. 55% af børnene skrev om rums indbyrdes placering, personer m.m. Natur- og dyrekategorierne udgjorde ca. 40%.

I den anden aldersgruppe (13-15 år) blev især skrevet om placering af rum, størrelser, detaljer i hjemmet og om toiletter (85-95%). Tanker om have og planter i det fri var 67-68%. Natur blev omtalt af ca. 50% og dyr af ca. 40%. Stigningen i kategorierne have og natur var signifikant i forhold til første aldersgruppe.

Emner som lokalisering, størrelser, stil og detaljer i hjemmet udgjorde 80-95% i den tredje aldersgruppe (16-17 år). Haven var fortsat med hos ca. 67%, natur og planter i det fri med 52-53%, mens kategorien dyr var faldet til det halve (22%). Faldet i kategorien dyr var signifikant i forhold til 2. aldersgruppe.

ELEVER SAMMENLIGNET MED LÆRERE

Kaplan og Kaplan (1989) omtaler en undersøgelse af A. Medina, hvor hun sammenlignede præferencer for børn i alderen 12-14 år med voksne, der underviste i miljølære. De to gruppers præferencer til en række billeder af forskellige bymiljøer adskilte sig meget. De unge foretrak steder til aktiviteter, steder hvor man kunne gøre ting og steder, hvorfra man kunne komme til andre steder (f.eks. billeder med busser). Lærerne foretrak områder, der virkede private eller stille - især hvis der var træer.

PRÆFERENCEFORSKELLE MHT. LANDSKABSILLEDER MELLEM 11-ÅRIGE OG 16-ÅRIGE

Bernaldez, Gallardo & Abello (1995) har undersøgt landskabspræferenceforskelle mellem 191 børn i alderen 11 år og 292 teenagere i alderen 16 år i forhold til 50 par landskabsbilleder. På to punkter var der signifikant forskel mellem de to aldersgrupper. De 11-årige foretrak billeder med godt oplyste landskaber med tydelige detaljer fremfor mørke landskaber med mange store skygger og få synlige detaljer. Ligeledes foretrak de yngste "venlige" landskaber med jævne overflader fremfor rå, barske og usammenhængende landskaber med fremspringende kanter og spidser. Til gengæld var der ikke nogen signifikant forskel mellem de to aldersgrupper i forhold til henholdsvis varierede eller monotone landskaber.

De tre forskere tolker resultaterne til, at de dystre mørke og barske landskaber med elementer af mystik og fare og svært terræn virker tiltrækkende på teenagere, fordi de opfatter dem som en udfordring til udforskning, mens de samme landskaber på de 11-årige virker for utrygge og farlige.

6.7.2 *Teenagere*

TEENAGERE I USA OG AUSTRALIEN

Patsy Owens (1988) har interviewet 15-17 årige teenagere i to amerikanske byer og i en by i Australien. I den første undersøgelse i den amerikanske by Danville fandt hun, at teenagerne foretrak at opholde sig følgende steder udendørs (i prioriteret rækkefølge):

1. Naturparker
2. Landbrugsland med afgræsning
3. Parker
4. Udearealer til hjemmet

5. Steder på skolen
6. Hvor der er udsigt (kun angivet af drengene)
7. Handelsområder/centre (kun angivet af pigerne)
8. Kommunale grønne "bælter" (kun angivet af pigerne)

Efter denne første undersøgelse udarbejdede Owens en teori om hvilke kvaliteter, hun mente var vigtige for teenagere mht. udearealer:

- * Naturområder og naturlige landskaber (natural and undeveloped landscapes)
- * Samlingssteder og -pladser
- * Steder hvor man kan være alene
- * Områder hvor man frit kan gøre hvad man vil
- * Aktivitet
- * At se uden at blive set
- * Ukontrollerede, men trygge områder
- * Lettilgængelige områder
- * Steder de føler hører til dem (symbolsk ejerskab)

Grahn (1992) omtaler, at Owens har fundet, at mange af de fundne arealtyper og kvaliteter gik igen i de næste to byer Berkeley og Sunshine. De tre undersøgelser sammenholdt viser, at teenagere værdsætter et torv, en park eller et naturområde, når stedet giver mulighed for, at man der kan omgås med sine venner. Det er desuden vigtigt, at der er mulighed for at vælge mellem forskellige gøremål - spille bold, sludre, følge begivenheder/optrin og andet.

Ofte havde teenagere visse faste favoritsteder, der stammede tilbage fra barndommens tid. Natur, enge, marker, skolegårde og parker blev foretrukket fremfor hjemmet og haven. Naturområderne blev foretrukket, når de havde behov for at få orden på tankerne, når de skulle træffe beslutninger eller ville være i fred for forældrene.

TEENAGERE I SVERIGE

Mats Lieberg (1989, 1992) har interviewet og observeret unge i Lund. Han er kommet frem til 4 typer af områder, som foretrækkes af unge:

- * Faste tilholdssteder (stamställen)
- * Områder med gående færdsel (stråk)
- * Mellemrum
- * Interaktionszoner

De faste tilholdssteder består af to forskellige typer; nogle svært tilgængelige, lukkede og uforstyrrede områder med få/ingen voksne (fx.

ungdomsklub, parkeringsplads) og nogle lettilgængelige, åbne områder med andre mennesker (fx. del af et torv).

De lukkede områder anvendes som "back stage", hvor man sidder og taler sammen og slapper af. De åbne områder anvendes som "on stage". Her ses man, her viser man sig og afprøver sin rolle og grænser i forhold til andre mennesker. Byen anvendes som et teater, hvor andre betragter en og reagerer på en.

Disse faste tilholdssteder minder om Owens samlingssteder og -pladser, hvor "back stage" er steder, hvor man frit kan gøre, hvad man vil - man har det symbolske ejerskab og vælger selv aktiviteter.

Områder med gående færdsel er gader, torve o.l. Her slentrer man omkring og ser på folk.

Mellemrum er diffuse neutrale områder mellem mere definerede områder (fx. porte, karakterløse grønne områder - ofte forholdsvis øde områder med mange buske, gang- og cykelstier). Disse øde mellemrum kan for de unge fremstå som hemmelige, spændende og i mørke farlige steder, mens andre nok mere opfatter områderne som triste og kedelige. Her står man og hænger og holder øje med omgivelserne, og måske laver man lidt graffiti.

Interaktionszonerne er steder, hvor mennesker naturligt mødes og evt. får sig en uformel snak (fx. ved indgange til indkøbscentre). Owens steder med mulighed for at følge begivenheder?

De faste tilholdssteder passer bedst ind i Owens teori. I hendes teori mangler de utrygge områder i ingenmandsland - Liebergs mellemrum. Liebergs teori omfatter til gengæld ikke områder, hvor man kan se uden at blive set og områder, hvor man kan være alene. Hans områder med gående færdsel og hans interaktionszoner har begge kvaliteten; at se andre.

De fem vigtigste opholdssteder i Liebergs undersøgelse var for unge i alderen 14-16 år i boligområdet; gården/gaden 18%, hos venner 16%, torvet 14%, park/grønt område 11% og busholdepladsen 10%. 21 % fordeler sig på forskellige idrætsanlæg.

6.7.3 *Ældre*

Ulla Berglund og Ulla Jergebys (1989) undersøgelse af pensionisters præferencer til grønne områder i to bydele i Stockholm viste, at pensionisterne først og fremmest foretrak promenadestrøg med mange siddepladser i læ og i områder uden biltrafik eller misbrugere. Promenadestrøg gennem parker skulle være gennem områder med andre mennesker og gennem områder med mulighed for kombinerede sanseoplevelser i form af dufte, farver, synsindtryk og naturlyd. Områderne skulle være rene og velpassede og smukke at se på. Meget gerne et "eget" område, der fungerede som mødested for de ældre, i tilknytning til promenadestrøget gennem parken.

Marianne og Rikard Küller (1994) har for ældre i Lund fundet mange af de samme præferencer. Det de ældre fandt vigtigst ved udebesøg var; komme ud/få frisk luft (87%), røre sig/få motion (72%), se natur og grønt (vinter 49%, sommer 82%) og møde andre mennesker (34%). Generelle ønsker til forbedringer af byen var ønsker som; bedre trafikmiljø, flere stier, mere grønt, bedre renholdelse, flere bænke og toiletter, mere belysning og flere læforanstaltninger.

6.7.4 Foreninger og institutioner

Patrik Grahns undersøgelser (1989b) af det organiserede friluftsliv (foreninger og institutioner) har ført frem til fire parkkvaliteter, der især foretrækkes af foreninger og institutioner for bestemte aldersgrupper:

Børn: Parker til at udforske med alle sanser
 Unge: Parker hvor der sker noget
 Voksne: Parker til fordybelse og afkobling
 Ældre: Parker hvor minder genopfriskes

6.8 Præferenceforskelle mellem kønnene

6.8.1 Agorafobi og højdeskræk

Grahn (1992) omtaler en teori af Richard Coss om, at mænd og kvinder har forskellige biologisk arvede præferencer mht. udsigt og tilflugtssteder. Kvinder skulle i højere grad foretrække træbevoksede landskaber end mændene. 80% af dem, der lider af agorafobi, er kvinder, mens det overvejende er mænd, der lider af højdeskræk. Coss forklarer dette med, at blandt vores forfædre *Homo habilis* for ca. 1.8 millioner år siden, vejede mændene ca. dobbelt så meget som kvinderne. Arkæologiske og antropologiske spor viser, at man dengang levede i tyndtbevoksede træområder. Man mener, at kvinderne overnattede i træerne, som de også søgte tilflugt i, mens mændene var for tunge til at komme højere op end de nederste grene. Derfor skulle mænd have arvet en tendens til højdeskræk og kvinderne en tendens til en angst for de åbne vidder.

6.8.2 Tryghed, fred og ro samt udsigt

Owens har blandt teenagere fundet en klar tendens til, at pigerne lagde vægt på tryghed og foretrak parker med klippet græs og mange aktiviteter, mens drengene vægtede det at få fred og ro til at tænke - de opsøgte gerne steder med en flot udsigt over større områder (Owens 1988). Steder med udsigt over mindre områder blev mest valgt af pigerne.

6.8.3 Idrætsanlæg, grønne områder og detaljer

På kognitive kort (mental maps) over boligområdet i Lieberg's undersøgelse (1989) angav drengene især idrætsanlæg som fodboldbaner, tennisbaner og motionshaller samt friluftsbadet, tankstationen og noget om trafikken. Pigerne angav især de grønne områder, legepladserne, knudepunkter og grænser samt mange detaljer.

6.8.4 Drenge og pigers præferencer til bomiljø

I Nordström's undersøgelse af børns præferencer til bomiljø (Nordström 1990) var nogle af de vægtede elementer signifikant forskellige mellem kønnene. Emnet *dyr* havde især piger i gruppe 1 (9-12 år) og 2 (13-15 år) skrevet om. *Have* gjaldt især piger i gruppe 2. *Planter i det fri* havde især pigerne i alle 3 grupper skrevet om. Kategorien *natur* havde ingen signifikant forskel mellem kønnene. Drengenes stile omtalte ikke nogle specielle emner set i forhold til pigernes stile.

6.8.5 Drenge og pigers holdning til og erfaring med planter

Margarete Harvey har undersøgt holdningen til planter m.m. hos 845 engelske børn i alderen 8-11 år (Harvey 1989). Pigerne havde en signifikant mere positiv holdning til planter end drengene, hvilket stemmer overens med Nordström's undersøgelse. For drenge og piger samlet var der en kraftig tendens til, at den positive holdning til planter faldt med alderen. Dette resultat er modsat Nordström's resultat, hvor der for de 13-15 årige var en stigning i interessen for have, natur og planter.

6.9 Præferenceforskelle mellem lokale og andre

6.9.1 Lokales og turisters præferencer

EN AMERIKANSK "MARGURITE-RUTE"

Kaplan & Kaplan (1989) omtaler en undersøgelse af R. Kaplan, om præferencer til billeder af en smuk landskabelig vej (scenic route), hvor turisterne generelt bedømte alle billederne mere positivt end de lokale. De lokales bedømmelser var til gengæld noget mere differentierede. De lokale foretrak den åbne skov fremfor den tætte skov, mens turisterne kunne lide billeder af begge skovtyper samt billeder af åbne marker.

KOREANERE OG VESTLIGE TURISTER

En amerikansk-koreansk undersøgelse af Byoung-E Yang og Rachel Kaplan (1990) viste, at koreanere og vestlige turister har forholdsvis ens billedpræferencer. Alle landskabstyperne var fotograferet i Korea, men

flere mindede meget om landskabstyper i andre lande. Turisternes præferencescorer var dog generelt højere end koreanernes. I hver af de 3 grupper af billeder var der 4 ens blandt de 6 mest foretrukne af turister og koreanere. Af samtlige 40 billeder foretrak begge grupper især dem, hvor vand var omgivet af vegetation med træer, der spejlede sig i vandet.

6.9.2 Tendens til at man foretrækker billeder af landskaber fra sit eget land/region

Kaplan og Kaplan (1989) omtaler et af R. Kaplan's forsøg, hvor universitetsstuderende fra Michigan (USA) og fra Vestaustralien bedømte landskabsbilleder fra begge regioner/lande. Præferencerne var meget lig men dog således, at man bedømte billeder fra sin egen region lidt mere positivt.

6.9.3 Reaktioner på parkforslag blandt lokalboende og lokalansatte

I et forsøg af Kaplan og Kaplan (1989) hvor man inddrog de lokale beboere og de lokalt ansatte i planlægningen af en lille park, viste det sig, at der var store forskelle på holdningen til det at få en lille park i lokalområdet. De lokalt ansatte var meget positivt stemt og kunne godt tænke sig et grønt område, hvor man kunne slappe af i frokostpausen. Derimod var de lokale beboere meget forbeholdne, fordi de frygtede, at uønskede personer skulle gemme sig i buskene. Planlæggerne af parken forsøgte derfor at tage hensyn til denne frygt. Nogle år senere efter parken var etableret, undersøgte man igen de to gruppers holdning til parken. Nu var begge grupper glade for parken.

6.10 Oplysning påvirker præferencer

6.10.1 Oplysende skilte langs vandresti

Kaplan & Kaplan (1989) omtaler en undersøgelse af Keyes, hvor han undersøger, hvordan oplysning påvirker folks præferencer til naturområder. Langs en vandresti opstillede han i nogle perioder små skilte, der med 2-3 sætninger fortalte, om stedet man så. Vha. billeder taget fra vandrestien blev folk efter deres vandretur bedt om at fortælle, hvilke områder de bedst kunne lide. 6 ud af 8 billeder fra områder med oplysningsskilt blev vurderet mere positivt af de vandrere, der havde haft mulighed for at se skiltene, end af de vandrere der havde gået turen i "skilte-fri" perioder.

6.10.2 Information i tilknytning til billeder

Frank Søndergaard Jensen (1996) har også fundet, at oplysning og information påvirker bedømmelsen af forskellige billeder af skov eller eksempler på anlæg i positiv retning, når der i tilknytning til billedet var information om skovtypen eller anlægget. F.eks. at hegnet rundt om træerne på billedet var for at beskytte træerne mod hjortevildtet.

6.11 Professionelles præferencer er anderledes end almindelige folks

6.11.1 Fagfolk og -studerende sammenlignet med dels tilfældige mennesker og dels indbyrdes

PRÆFERENCER TIL DE DANSKE SKOVE

Jensen (1993) har sammenlignet hvad forskellige eksperter tror den almindelige befolkning foretrækker af skovlandskaber og hvad den almindelige befolkning rent faktisk foretrækker. Eksperterne var fagfolk indenfor skovbrug og landskabspleje og -planlægning samt naturbevaring, politikere samt universitetsstuderende indenfor skovbrug, landbrug, landskabsarkitektur og landmåling. Undersøgelsen blev foretaget vha. billeder som havde indgået i den tidligere befolkningsundersøgelse fra 1977-78.

I to tredjedele af tilfældene stemte eksperternes mening og "folkets" mening overens. Eksperterne havde ved flere emner en tendens til at være mere for eller imod end befolkningen generelt. For tre emner gjaldt, at eksperterne som samlet gruppe "troede forkert". Eksperterne troede befolkningen foretrak en gammel bøgeskov fremfor et åbent skovlandskab med græs, at befolkningen foretrak bøgeskov, hvor gamle udgåede træer fik lov at blive stående fremfor bøgeskov uden gamle udgåede træer, samt at befolkningen foretrak skov med motionsanlæg fremfor skov uden motionsanlæg. Ved flere emner var der dog store forskelle ekspertgrupperne imellem.

PRÆFERENCER TIL DE FINSKE SKOVE

Eeva Karjalainen (1996) har undersøgt almindelige folks, miljøfolks (environmentalists) og skovfolks (forest personnel) præferencer i forbindelse med billeder af skovdrevne arealer med renafdriftsområder i forskellige stadier og størrelser. Generelt blev mindre renafdriftsområder med underbevoksning og enkeltstående træer foretrukket. Større renafdriftsområder med jord-bearbejdning og rækkebunker af grenaffald blev vurderet negativt og grimt. Gruppen af almindelige folk og gruppen af miljøfolk vurderede billeder nogenlunde ens, mens gruppen af skovfolk i mindre grad brød sig om "uplejede" områder med græs og buske samt vurderede områder med jordbearbejdning og rækkebunker af grene mere positivt end de to andre grupper.

PRÆFERENCEFORSKELLE MELLEM BYPLANLÆGGERE OG ALMINDELIGE BYBOERE

I en undersøgelse af hvilke områder i byen byplanlæggere og almindelige borgere syntes var specielt betydningsfulde, blev de adspurgte bedt om at forklare, hvorfor de fandt stedet betydningsfuldt. Årsagerne til at udpege nogle områder fremfor andre var ikke helt de samme for de to grupper:

Indbyggere:	Planlæggere:
Upplevelser-platsen i sig	Upplevelser-platsen i sig
Aktiviteter	Aktiviteter
Möjlighet till möten	Historia-kultur
Möjlighet till avskildhet	Möjlighet till möten/personliga minnen
Historia-kultur/platsens läge	Möjlighet till avskildhet
Personliga minnen	Platsens läge/trygghet
Trygghet	

Figur 10. Årsager til valg af område efter antal angivelser (Berglund, s. 109).

Begrebet "Upplevelser-platsen i sig" var meget forskelligt for de to grupper. Indbyggerne uddybede begrebet med udsigtsmulighed, smukt og natur mens planlæggerne uddybede begrebet mere designorienteret med proportioner, udsigt og natur:

Indbyggere:	Planlæggere:
Utsikt över stad, vattten, båtar etc.	Karaktär, proportioner, gestaltning
Vackert	Utsikt över stad, vatten, båtar etc.
Natur, orört, storskog	Natur, skog, vilt
Grönt, lummigt, oas, träd	Trevligt, spännande
Djurliv/vacker natur	Vackert, fint, underbart/fritt, kontrast til staden/grönt, träd

Figur 11. Uddybning af begrebet oplevelser-platsen i sig. Rangordnet (Berglund, s. 110).

PRÆFERENCEFORSKELLE MELLEM ERHVERSAKTIVE LANDSKABS-ARKITEKTER OG LANDSKABSARKITEKT-STUDERENDE

Kjell Nilssons (1988) afhandling om de visuelle påvirkninger af mødet mellem industrielle anlæg og landskabet viste, at der var forskel i den landskabelige bedømmelse af forskellige anlæg mellem 23 4.års-land-

skabsarkitektstuderende og 20 erhversaktive landskabsarkitekter. Seks forskellige industrielle anlæg blev bedømt ude i marken fra 4 forskellige afstande (3 km, 1 km, 300 m og helt henne ved anlægget). De seks anlæg var; et moderne vindmølle-anlæg, en gammel mølle, en losseplads, der var ved at blive omdannet til et rekreativt område med bakker, et atomkraftværk, et anlæg med mange silobygninger og et deponeringsområde for lerskiffer og sandsten fra stenkulsudvinding.

Den største forskel i den landskabelige bedømmelse af anlæggene var mht. det moderne vindmølle-anlæg, som de erhversaktive fandt var god landskabsarkitektur og de studerende var dårlig landskabsarkitektur. Nilsson forklarer forskellen mellem de to grupper mht. det moderne vindmølle-anlæg som et spørgsmål om, hvorvidt man foretrækker anlæg, der underlægger sig det eksisterende landskab og/eller anlæg, der træder frem i landskabet som en kontrast til dette. Det moderne vindmølle-anlæg var et eksempel på det sidste med sine høje vindmølletårne i et fladt landskab. Nilsson fandt, at vigtige elementer, der påvirkede oplevelsen af kontrast, var form, farve, mønster, skala og tekstur.

PRÆFERENCEFORSKELLE MELLEM FORSKELLIGE STUDIERETNINGER

Kaplan og Kaplan (1989) omtaler en undersøgelse lavet af R. Kaplan, der sammenlignede præferencer blandt arkitektstuderende, landskabsarkitektstuderende og psykologistuderende. De arkitektstuderende foretrak billeder med bygninger/arkitektur, de landskabsarkitektstuderende foretrak billeder med både bygninger og landskab/natur og de psykologistuderende foretrak billeder med kun natur.

ANDRE STUDIER

Kaplan & Kaplan (1989) henviser tillige til to undersøgelser, der har sammenlignet dels forstfolks præferencer med andre folks (undersøgelse af Anderson) og dels landskabsarkitekters præferencer med andre folks (undersøgelse af Buhyoff, Wellman, Harvey og Fraser). I begge undersøgelser adskilte de professionelle præferencer sig fra andre folks.

6.12 Opsummering og diskussion

Nogle af teorierne handler om, at kontakt til forskellige miljøer er vigtigt for menneskets udvikling og identitet, og det derfor er vigtigt, at bymennesker også har kontakt til natur og grønne områder og kontakt til områder med fred og ro foruden et bymiljø præget af bygninger, trafik og mange mennesker. Andre teorier handler om, at de grønne områder og natur er vigtige for bymennesket, fordi de giver menneskets sanseapparat mulighed for at slappe af, da oplevelsen af disse områder ikke kræver analytisk bearbejdning i nær samme grad som oplevelsen af trafik, høje

lyde og lysreklamer. Altså at grønne områder kan virke afstressende i forhold til et stærkt trafikeret bymiljø. Derfor må parker og grønne områder til afstresning og energiopladning være specielt vigtige i byer med meget trafik og mange mennesker.

Flere af undersøgelserne peger i retning af, at der er nogle generelle præferencer, der er fælles for de fleste mennesker. Et eksempel er præference for landskaber med vand og spredte træer og udsigt samt områder med stilhed/fred og ro. Derfor vil et fredeligt grønt område med vand og træer og gerne med en vis udsigt være et vigtigt element i byen for de fleste. Undersøgelser viser dog også, at når det gælder stillingtagen til mere specifikke emner, så kan præferencerne variere betydeligt i forhold til alder, køn, lokalkendskab mv.

Lynch kommer ind på forskellen mellem mennesker mht. den måde de på det personlige plan strukturerer deres by for at kunne finde rundt. Det er forskellige elementer i byen, folk opbygger deres private "mental map" af. Axelsson-Lindgren skriver da også, at fordi folks identitetsudvikling er unik for det enkelte menneske, er måden man opfatter og evaluerer sine omgivelser på også unik for hver enkelt person. Derfor er det vigtigt at have forskellige typer af parker og grønne områder i bymæssige områder og ikke kun fredelige grønne områder med vand og træer, da folk jo ikke har totalt ens præferencer. Flere undersøgelser tyder på, at områder med en klar karakter generelt foretrækkes fremfor områder uden struktur, sammenhæng eller logik/mening.

Folk med kun et mindre overskud af energi, har en tendens til at værd sætte omgivelser, der virker kendte og trygge og foretrækker derfor enkle, letforståelige områder. De samme folk kan, når deres energiniveau er højere, til andre tider foretrække nye oplevelser og udfordringer og derfor ukendte og forholdsvis komplekse områder med et præg af mystik/fare. Dvs. at sommetider er det det stille enkle anlæg, der er nemt at overskue, der foretrækkes og andre gange måske noget mere vildnispræget eller et område med masser af folkeliv. Om et område virker spændende afhænger sandsynligvis af, hvor godt man kender området. Måske er det årsagen til, at turister generelt vurderede billeder af lokale landskaber mere positivt end de lokale. For turisterne var det nye landskab en oplevelse - noget der skulle opdages, mens for de lokale folk var det områder de kendte så godt, at de blev opfattet som trivielle.

Det er almindeligt kendt, at børn udvikler sig ved at opleve og udforske verden omkring sig, herunder forholdet til andre mennesker. Sandsynligvis afhænger børns udvikling og kreativitet derfor i stor udstrækning af deres omgivelser. Det er af denne grund interessant at sammenligne Susa & Benedict's legepladsundersøgelse med Kaplan & Kaplan's præferencemodel. Var den traditionelle legeplads et eksempel på et område, det var for nemt at forstå, til at man kunne/ville lege "lade som om"? Var den moderne legeplads et eksempel på en mere kompleks struktur,

der krævede, at børnene gik på opdagelse, før de kunne forstå, hvordan sammenhængen/strukturen var i området. Betyder udforskning og at gå på opdagelse mere kreativitet hos børnene?

At udforskning er en vigtig del af børns udvikling angiver også Eriksen, der anbringer udforskning sammen med muligheden for at kunne manipulere med sine omgivelser under begrebet intellektuel stimulation. Grahn m.fl.'s undersøgelser viser da også, at legeomgivelser med et robust have/naturpræg gav større variation i legene og forbedrede børnenes koncentrationsevne samt visse former for motorik mere end i forhold til en traditionel legeplads med et enkelt græsareal og flere forskellige legeredskaber.

Børnenes behov for stimulation og dermed hvilke former for udforskningsmuligheder, de bør tilbydes, afhænger af barnets alder og udvikling. Eriksen påpeger, at det er vigtigt, at det enkelte barn selv i sit eget tempo søger sine udfordringer. Derfor kan en traditionel legeplads med sandkasse, gyngesæde og et lille område med fritvoksende græs og urter måske være fuldt tilstrækkeligt for mindre børn, mens deciderede bevoksninger til leg med klatretræer og "hemmelige" steder vil være vigtige for ældre børn. En glidende overgang fra plejede områder tæt på de voksne til kratkoven længst væk, som på børneinstitutionen i Helsingborg i Grahn m.fl.'s undersøgelse, giver netop barnet mulighed for selv at opsøge de "farlige" områder i sit eget tempo. Derfor bør man i forbindelse med offentlige legepladser og -områder vurdere om der er mulighed (herunder plads) til en glidende overgang mellem småbørnslegepladser og legeområder for større børn.

7. Betydning

7.1 Indledning - Fysisk og psykisk betydning

Begrebet "betydningen" af parker og grønne områder er her afgrænset til kun at omfatte den oplevelsesmæssige side af parker og grønne områder, herunder naturområder, og de påvirkninger af psykisk og fysiologisk art som oplevelsen giver. I rapporten er ikke medtaget forskning om de positive effekter af at være i god form, idet den gode kondi ikke behøver at være et resultat af motion i parker, men lige så godt kan være et resultat af motion på fitnesscentre mv.

Specielt undersøgelser af den psykiske betydning af parker og grønne områder kan være af forskellig karakter afhængig af undersøgelsesmetodikken. Ofte er spørgeskemaundersøgelser forholdsvis kognitivt orienterede, mens f.eks. dybdeinterview, dagbogsundersøgelser og stillingtagen til fotografier er en blanding af kognitive og emotionelle reaktioner. Fysiologiske målinger og psykiske test er derimod stort set kun orienteret mod det emotionelle. Derfor kan undersøgelsesresultaterne undertiden synes at pege i to retninger, idet nogle undersøgelser bygger på folks generelle holdninger og andre på folks følelser i det pågældende øjeblik.

Først i afsnittet er vægten lagt på undersøgelser af fysiologisk karakter, der har relation til oplevelsen af de grønne områder. Sidst i afsnittet er vægten lagt på undersøgelser af psykologiske karakter - ligeledes med relation til oplevelsen af de grønne områder. Desuden gennemgås forskellige teorier.

7.2 Fysiologiske effekter af aktiviteter udendørs

7.2.1 *Det er vigtigt, at ældre kommer ud*

Der er redegjort for flere positive effekter af udeophold og -aktiviteter blandt ældre af Küller & Küller (1994):

- * Skelettet styrkes og knogleskørhed modvirkes
- * Muskulatur og rørlighed bibeholdes
- * Overvægt modvirkes
- * Søvnkvaliteten forbedres
- * Depression og angst modvirkes
- * Modstandskraft mod infektioner øges
- * Stresstolerancen øges
- * Akutte hjertelidelser (hjærtåkomma) modvirkes

DAGSLYS OG KNOGLESKØRHED

Årsagen til at knogleskørhed modvirkes er, at det ultraviolette lys i dagslys medfører dannelse af calciferol (D-vitamin), der modvirker afkalkning af skelettet. Nogle undersøgelser af Neer m.fl. og af Reid m.fl. omtalt af Küller & Küller i deres opsamlingsrapport "Stadens grönska, äldres utevistelse och hälsa" (1994, s. 9) viste, at blot en halv times ophold på en terrasse uden overdækning øgede D-vitaminmængden betydeligt hos ældre.

UDEOPHOLD BETØD GENERELT BEDRE HELBRED HOS BÅDE SVENSKE OG TYRKISKE PENSIONISTER

En svensk-tyrkisk undersøgelse (Küller m.fl. 1990) med ca. 950 pensionister i Sverige og Tyrkiet viste, at udeophold har betydning for ældres helbred. Undersøgelsen kunne konkludere, at ældre der tilbringer meget tid eller en del tid udendørs, har bedre helbred, sover bedre og har færre tegn på depression end ældre, der ikke tilbringer så meget tid udendørs. Det var kun 9 personer i alt, der havde så dårligt helbred, at de ikke kom udenfor hverken sommer eller vinter. I undersøgelsen viste det sig, at vegetation var en vigtig miljøfaktor for udeophold og udendørsaktiviteter.

BLOT EN TIMES UDEOPHOLD PÅVIRKEDE PLEJEHJEMSBEBOERES KONCENTRATION OG BLODTRYK POSITIVT

En svensk undersøgelse af Grahn & Ottoson (upubliceret) på plejehjemmet Mårtenslund i Lund blandt 15 beboere støtter antagelsen om, at udeophold er vigtigt for helbredet. Forsøgspersonerne fik først testet koncentrationsevnen samt målt puls og blodtryk. Derefter opholdt de sig enkeltvis sammen med en af projektets forskere i en times tid. Derefter blev de igen testet.

Hver beboer deltog i to forsøgsomgange; én gang hvor opholdet sammen med en forsker skete indendørs på plejehjemmet og én gang hvor opholdet skete udendørs i parklignende omgivelser ved plejehjemmet. Indendørs- og udendørstesten for den enkelte beboer skete med mindst en uges mellemrum. Ved udendørstesten klarede beboerne den anden koncentrationstest bedre og deres værdier for blodtrykket var mere stabile end ved indendørstesten.

7.2.2 Udsigt, naturfilm og dagslys påvirker helbredet

"In fact, even the sight of a few trees, the view from a window at home or at work, can provide satisfaction." (Kaplan & Kaplan 1989, s. 163).

UDSIGT TIL ET GRØNT OMRÅDE BETØD HURTIGERE UDSKRIVNING FRA HOSPITALET

Roger Ulrichs undersøgelse fra et hospital i Pennsylvania viste en tydelig sammenhæng mellem restitution efter en cholecystectomies-operation

(galdeblære-operation) og udsigt til et grønt område (Ulrich 1984). Undersøgelsen sammenlignede patientjournaler for patienter, der havde gennemgået operationer 1. maj - 20. oktober i årene 1972-1981. Patienter med udsigt til et grønt område kunne i gennemsnit udskrives knapt en dag tidligere, behøvede mindre medicin og fik skrevet færre negative noter i journalen af sygeplejerskerne (oprevet, behøver opmuntring osv.) end patienter, der kun havde udsigt til en stor teglmur. Ulrichs teori er, at det grønne område virkede dels beroligende og afstressende på patienterne og dels bekendt og hjemligt i forhold til hospitalsmiljøet - altså som en kontakt til verden udenfor hospitalet.

UDSIGT PÅVIRKEDE HELBREDET BLANDT INDSATTE I FÆNGSLER

Russ Parsons (1995) henviser i sin oversigtsartikel til to undersøgelser af fængselsindsatte. I Moores fængselsundersøgelse havde de indsatte, der fra vinduet havde udsigt til det nærliggende landbrugsland eller til skov, færre sygedage end de indsatte, der kun havde udsigt til fængselsgården. Wests undersøgelse viste et lignende billede, idet de personer, der havde kig til natur, havde færre stressrelaterede symptomer som f.eks. hovedpine og fordøjelsesbesvær end de indsatte, der blot kunne se over til andre celler eller over til andre bygninger.

UDSIGT TIL "GRØNT" I LØBET AF ARBEJDS DAGEN

Kaplan og Kaplan har sammen med Talbot undersøgt sammenhængen mellem stress på arbejdet og arbejdsstedets omgivelser. 168 ansatte fordelt på tre arbejdspladser deltog i undersøgelsen. I denne undersøgelse viste det sig, at der var en stor sammenhæng mellem stress og natur: *"Access to nature at the workplace is, in fact, related to lowered levels of perceived job stress and higher levels of job satisfactions. The findings indicated that workers with a view of natural elements, such as trees and flowers, felt that their jobs were less stressful and were more satisfied with their jobs than others who had no outside view or who could see only built elements from their window. Furthermore, employees with nature views also reported fewer ailments and headaches."* (Kaplan & Kaplan 1989, s. 162).

Patrik Grahm (1993) har vha. spørgeskemaer til tilfældigt udvalgte byboere i ni svenske byer fundet, at blot det at have udsigt til et grønt område i løbet af arbejdsdagen har betydning for, hvor irriteret og stresset man føler sig. Personer uden udsigt følte sig fire gange så ofte irriterede og 2½ gang så ofte stressede som personer med udsigt. Adgang til altan i hjemmet mindskede følelsen af stress og træthed - uafhængigt af personernes uddannelse, erhverv og køn. Personer med egen dyrkningslod eller have følte sig kun halvt så stressede som personer i etagebebyggelse uden altan eller dyrkningslod/have.

NATURFILM ER AFSTRESSENDE

En undersøgelse (Ulrich m.fl. 1995) med udgangspunkt i bymiljøets påvirkning af mennesket viste signifikante forskelle mht. forskellige miljøers afstressende virkning. Undersøgelsen omfattede 120 personer, der først blev vist en blodig film om arbejdsulykker (10 min.). Derefter så en tredjedel én af to naturfilm (en film med en åben skovagtig vegetation eller en film med træer ved en flod), en tredjedel én af to byfilm om et gågadeområde (en film med et bilfrit forretningsstrøg med enten mange eller få personer) og en tredjedel én af to byfilm om en trafikeret gade (en film med en stærkt trafikeret gade uden fodgængere eller en film med den samme gade med mindre trafik og uden fodgængere). De seks film (alle på hver 10 min) blev hver set af 20 personer.

Under hele forløbet blev der foretaget målinger af hjerterytme (heart period), muskelspænding (muscle tension), hudens ledningsevne (skin conductance) og puls/blodtryk (pulse transit time) på forsøgspersonerne. Før og efter de to film besvarede forsøgspersonerne tillige spørgsmål om humør og følelser.

Alle viste stærke fysiologiske tegn på stress under og efter den første film om arbejdsulykker. For den tredjedel, der så naturfilm, faldt stressniveauet signifikant i forhold til byfilmgrupperne mht. hudens ledningsevne (sved i håndfladerne), puls og muskelspændinger til et normalt niveau allerede efter 4-7 min, mens de to tredjedele, der så byfilm, fortsatte med at vise tegn på et højt stressniveau. - For gågade-gruppen faldt blodtrykket dog en del de første 4 minutter, men steg så igen til et højt stressniveau.

Hjerterytmen var lav for alle grupper under filmen om arbejdsulykker, samt for natur-gruppen under naturfilmen. Dette forklares med, at en langsom hjerterytme (deceleration in heart period) er tegn på en stærk umiddelbar opmærksomhed og koncentration. Undersøgelsen viser, at umiddelbar fascination/koncentration ikke altid umiddelbart er afstressende, således som Kaplan & Kaplan's præferencemodel lægger op til.

Undersøgelsen viste en tendens til, at naturfilmen med vand var mere afstressende end naturfilmen uden vand, men der blev ikke fundet nogen signifikant forskel mellem de to films effekt. Undersøgelsens vigtigste konklusion for byboere er nok, at selv kortvarige naturoplevelser kan afhjælpe stress:

"The quickness of recovery during the nature conditions raises the possibility that these laboratory findings might be found to apply in many real contexts characterized by short-term contacts with nature. In urbanized countries, the great majority of encounters with nature elements probably are short episodes lasting only several seconds or few minutes. Common types of nature contacts for urbanities may include, for example, viewing trees through a window in a workplace or residence, lunching in a park,

or driving through an urban fringe area where roadsides are undeveloped. The findings of the present study justify the speculation that these and other short duration nature exposures might have an important function for many urbanities in facilitating recovery from such stressors as daily hassles or annoyances" (Ulrich m.fl. 1995, s. 171-172).

DET BIOLOGISKE UR SKAL JUSTERES DAGLIGT

At søvnkvaliteten forbedres ved udeophold skyldes, at det biologiske ur så bliver justeret korrekt i forhold til døgnets tidspunkt (Küller & Küller 1994). Mangel på dagslys kan give anledning til forstyrrelser af det biologiske ur, der styrer mange af menneskets hormonale svingninger. En psykologisk almindelig kendt bieffekt ved mangel på dagslys er depression, der kan skyldes "forkerte" hormonale svingninger. På samme måde kan dele af vores fysiologiske velbefindende sandsynligvis styres af, om det biologiske ur og dermed hormonerne skifter "rigtigt" i løbet af døgnet og året.

7.2.3 Besværligt terræn kan forbedre børns motorik

I Grahn's undersøgelse (1991) af foreningers og institutioners præferencer til parker og grønne områder indgik bl.a. børnehaver. Nogle af børnehavepædagogerne havde erfaring for, at børn der havde haft mulighed for at snuble over rødder og sten som helt små, havde en bedre motorik end de børn, der ikke var vant til at færdes i skov og vildmark eller andet udfordrende terræn.

I et senere tværfagligt svensk forskningsprojekt (Grahn m.fl. 1997) mellem Statens Institut för Psykosocial miljömedicin, Enheten för barnhabilitering ved Helsingborgs lasarett og Institutionen för landskapsplanering ved Sveriges Lantbruksuniversitet fandt man støtte for hypotesen om legemiljøets indvirkning på børns motorik.

To børneinstitutioner indgik i undersøgelsen. Den ene ligger i det centrale Malmø og har fælles gård med de omkringboende. Der er meget legeudstyr, en del nyere beplantning og klippet græsareal. I den uden-dørsleg dominerede cykling, sandkasseleg, leg med en betonskulptur med form som en kæmpekrukke og leg i tårnummene til en rutschebane. I gennemsnit legede børnene ude i gården en time om dagen.

Den anden institution ligger lidt udenfor Helsingborg og har en stor ældre frodig villahave/landbohave med træer, en del vildnis/højt græs og klippet græs. Her er børnene så vidt muligt ude hele dagen. Legen uden-dørs domineredes af sandkasseleg, leg med rebgynge, træarbejde/snedkeri, leg med almindelige gynger, løben rundt/tagfat/gemmeleg, leg i træer, maleaktiviteter og leg i legethus.

De to institutioner har børn med en ensartet socioøkonomisk baggrund og begge institutioner har et godt rygte blandt forældre. Begge institutio-

ner plejer at besøge andre områder udenfor institutionen. I undersøgelsen indgik de 3-7 årige børn, 15 fra Malmø-institutionen og 11 fra Helsingborg-institutionen. Børnene fra Helsingborg-institutionen havde bedre motorik, specielt mht. smidighed, balance og almen styrke i hænder og krop, hvor der konstateredes signifikant forskel mellem de to institutioner.

7.2.4 Udeleg hele dagen i naturprægede omgivelser betød færre sygedage

Der var signifikant forskel mellem antallet af sygedage blandt børnene på de to ovennævnte institutioner. Sygefraværet var i gennemsnit 2.8% på Helsingborginstitutionen og 8.0% på Malmø-institutionen. Forskerne mener, at en del af årsagen til det lavere sygefravær skal findes i, at på den naturprægede legeplads var det nemmere at finde et hjørne, hvor man kunne være for sig selv - bag en busk, oppe i et træ eller i et skjul i det høje græs - og dermed have perioder med fred og ro til at puste ud i eller gennemtænke ting i eller slappe af fra det sociale liv/leg med de andre børn - altså bedre muligheder for at stresse af. En anden årsag, de nævner, er at smitte hurtigere kan brede sig indendøre, hvor Malmø-børnene jo opholdt sig en stor del af tiden.

7.3 Mennesket søger en balance i relation til sine omgivelser

7.3.1 Menneskets stressreaktioner på bylivet

MENNESKET ER EVOLUTIONÆRT SET HELT UEGNET TIL BYLIVET - DET ER EGNET TIL ET LIV PÅ SAVANNEN

Grahn (1992) omtaler Roger Ulrich's holdning om, at mennesket evolutionært set er helt uegnet til bylivet - det har præferencer for naturmiljøet. Ulrich mener, at bylivet med de mange bygninger og den stærke trafik giver stress, fordi det oplevelsesmæssigt er for langt fra de naturmiljøer, som mennesket har en nedarvet forkærlighed for. Mennesket skulle have en nedarvet forkærlighed for forholdsvis åbne naturmiljøer med græs og træer, gerne med vand og højereliggende udsigtpunkter. Der skal være mulighed for udsigt over området - en udsigt med perspektiv i form af buske og træer. Disse miljøer skal minde om savannen, da det er dette naturmiljø, som han mener, mennesket er tilpasset.

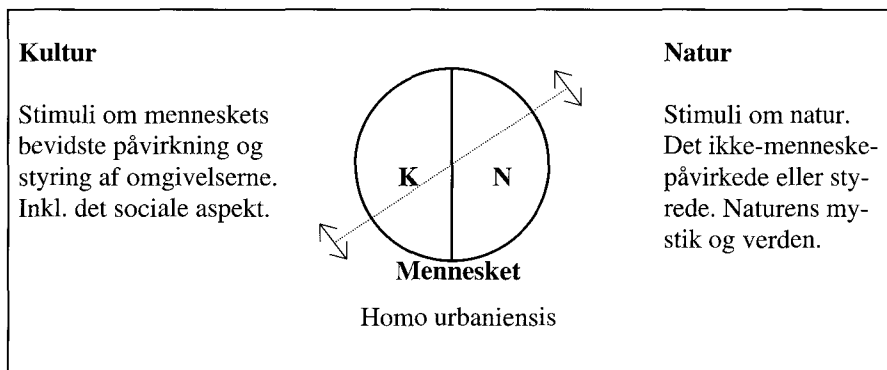
BØRN VILLE HELST BO PÅ SAVANNEN

Teorien om savannemiljøet støttes af en undersøgelse fra 1982 af Balling og Falk, omtalt af Kaplan & Kaplan (1989), hvor personer i alle aldre fra børn i 3. klasse til pensionister blev bedt om at fortælle ud fra forskellige billeder, hvilke steder de kunne tænke sig at bo, og hvilke de kunne tænke sig at besøge. Billedene viste forskellige landskabstyper; savanne, områ-

der med løvfældende planter, områder med stedsegrønne planter, regnskov og ørken. Børnene foretrak bemærkelsesværdigt nok savanneområder fremfor områder med løvfældende eller stedsegrønne planter, som de kendte i forvejen.

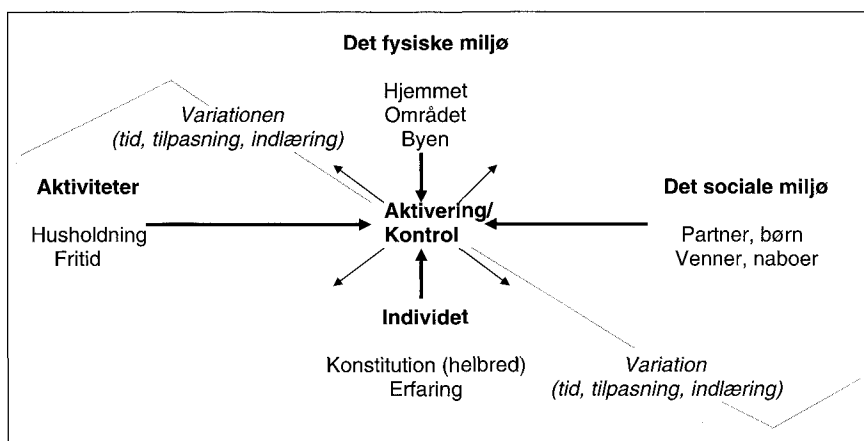
7.3.2 *Homo urbaniensis* - det moderne menneske

Gunnar Sorte (1994, 1995) har formuleret en teori om, at det moderne bymenneske har udviklet et psykologisk behov for to helt forskellige miljøer - naturen og kulturen - for at kunne fungere som menneske. Naturen og kulturen skal være i balance, men ikke nødvendigvis 50-50, for den nødvendige balance er forskellig fra menneske til menneske. Hans model ser således ud:

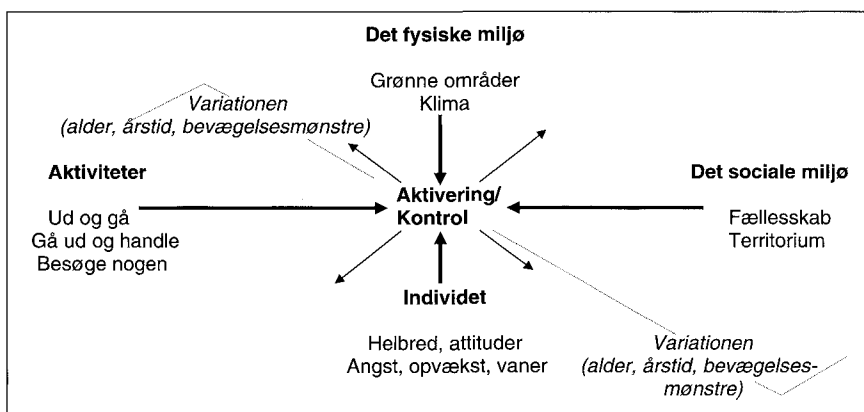
Figur 12. Gunnar Sortes model. Det er mødet og spændingen mellem kulturen og naturen, der giver fascinationen. Ved at opnå den rette balance mellem kultur og natur sikres samtidigt det højeste mentale energiniveau og et sundt stressniveau.

7.3.3 Mennesket stræber efter at opretholde en balance i forhold til sine omgivelser

Figur 13. Generel model mht. kontrol og aktivering (Küller & Küller, 1994, s. 15, egen oversættelse).

Marianne Küller og Rikard Küller (1994) har opstillet en generel teorimodel for interaktionen mellem menneske og omgivelser. Modellen bygger på teorien om, at mennesket stræber efter at opretholde en balance mellem aktivering og kontrol i forhold til sine omgivelser og forskellige miljøer - parken, torvet, den lille plads nær hjemmet osv.

Figur 14. Model for ældre mht. kontrol og aktivering. (Küller & Küller, 1994, s. 81, egen oversættelse).

Aktivering og kontrol styres af 4 komponenter; det fysiske miljø, det sociale miljø, individet og aktiviteterne. Påvirkningen af aktivering og kontrol varierer tillige med tiden, tilpasningsevner og det lærte - derfor er det femte element; variationen, fordelt udover modellen.

Den generelle model har Küller & Küller bearbejdet i forhold til forskellige befolkningsgrupper i byen - bl.a. har de lavet en model for pensionister i Lund. Individet og aktiviteter påvirkede pensionisternes udebesøg stærkt, derefter kom det fysiske og det sociale miljø samt årstiden.

7.3.4 Passiv og aktiv brug af bynatur

OM MAN LÆGGER MÆRKE TIL NATUREN

Kaplan & Kaplan (1989) inddeler brugen af de grønne områder i to hovedtyper; sportsorienterede aktiviteter og aktiviteter, der medfører en mere direkte kontakt med naturen såsom spadsereture, picnicture og havearbejde. Derimod vil de ikke benytte den mere almindelige opdeling i passive og aktive aktiviteter, idet man sagtens kan være i gang med en aktivitet samtidigt med, at man lægger mærke til livet/naturen i området. Til gengæld kan man også forholde sig helt passivt til naturen i sine omgivelser ved slet ikke at bemærke den - man bruger den slet ikke.

Én der ser ud på et grønt område fra vinduet og observerer planterne, dyrene, vejret osv. vurderes til at være en aktiv bruger af bynaturen fremfor én, der bare passerer igennem en park uden at "se" den eller én, der er fuldt optaget af at spille fodbold. De sidste er udfra et psykologisk perspektiv passive brugere af bynaturen. For de aktive brugere af bynaturen har de grønne områder derfor en anden betydning end for de passive brugere. Nogle gange er man passiv i sin brug af naturen, og andre gange er man aktiv.

SOM EN TÆNKEBOKS

Resultatet fra en undersøgelse i Detroit af Talbot & Kaplan, omtalt i Kaplan & Kaplan 1989, mht. naturen var, at ca. en tredjedel af de 97 respondenter angav, at naturen var vigtig, fordi her kunne man tænke og lade tankerne flyve - det var her man kunne "glemme" bekymringerne eller blive afklaret i forhold til sig selv/andre.

7.4 Reducerer rekreation i grønne omgivelser stress mere end rekreation i hjemmet eller i bymæssige omgivelser?

7.4.1 Parkbesøg og rekreationseffekt

HUMØR OG NEGATIVE STRESSINDIKATORER SAMMENHOLDT MED PARKBESØG

Hull & Michael (1995) har undersøgt forholdet mellem rekreation og stressreduktion med henblik på en potentiel stressreduktion ved rekreation i natur/park og i hjemmet. Undersøgelsen havde udgangspunkt i forholdet mellem humørforandringer og stress.

Humøret blev set i forhold til negative stressindikatorer som følelsen af bekymring/ængstelse og følelsen af træthed samt positive stressindikatorer som følelsen af energioverskud og følelsen af at være rolig.

108 personer blev interviewet i forbindelse med et parkbesøg (ved start, efter en halv time og til slut). 20 af de personer, der havde foretaget en stillesiddende aktivitet (fx. læsning) alene i parken blev udtaget til hjemmeundersøgelsen. I hjemmeundersøgelsen (en måned senere) skulle personerne være alene indendøre og foretage en lignende aktivitet. Tilsendte spørgeskemaer blev udfyldt i forbindelse med aktiviteten.

REKREATIONSEFFEKT AF PARKBESØGET

For alle de parkbesøgende gjaldt, at følelsen af bekymring/ængstelse faldt proportionalt med parkbesøgets varighed - størst effekt for stærkt stressede personer. Følelsen af træthed faldt for stærkt stressede personer proportionalt med tiden, mens mindre stressede personer oplevede et fald midtvejs i besøget, men dette blev udlignet ved besøgets afslutning.

Følelsen af "at være rolig" ændrede sig stort set ikke for hverken de stærkt stressede eller de mindre stressede. Følelsen af energioverskud steg for stærkt stressede personer midtvejs i besøget, men dette blev udlignet ved besøgets afslutning. Mindre/ikke stressede personer forbrugte energi under besøget. Det sidste forklares (men er ikke bevist i denne undersøgelse) ved, at ikke-stressede personer besøger parken for at brænde energi af i deres fritid.

PARK- OG HJEMMEUNDERSØGELSEN SAMMENLIGNET

I gennemsnit var deltagerne mindre rolige (calm), mere trætte og mere bekymrede hjemme end i parken. Generelt begyndte og afsluttede folk parkbesøget i bedre humør end ved rekreationen i hjemmet. Der blev ikke fundet tegn på, at rekreation nær natur skulle være mere stimulerende end rekreation i hjemmet. Det foreslås, at de fundne humørforandringer afspejler folks holdninger til fritidsoplevelser, og at humørforandringer er et kendetegn for fritidsoplevelser.

Der blev ikke fundet nogle signifikante vekselvirkninger mellem rekreatiionsstedet - parken eller hjemmet - og de fundne humørforandrin-

ger/stressindikatorer samt i forhold til tiden. Det vil sige, at teorien om, at effekten af rekreation i grønne områder skulle være bedre end effekten af rekreation indendøre i hjemmet, ikke kunne bevises i denne undersøgelse.

Ved en passiv rekreatationsform som læsning i parken udelukkes mange af de stimuli som naturen/parken giver (Kaplan & Kaplan 1989). Ved læsning udelukkes alle de visuelle stimuli ved at se på vegetationen. Mange af de miljøpsykologiske teorier bygger netop på oplevelsen af naturen og vægter den visuelle oplevelse stærkt, da mennesket har et godt syn men en dårlig høre- og lugtesans. Derfor bør undersøgelsens resultater nok tages med et vist forbehold.

7.4.2 Spadsereture i forskellige miljøer eller sidde stille indendøre

MAN BLIVER FRISK AF EN SPADSERETUR UDE I NATUREN OG I BEDRE HUMØR

En undersøgelse af Hartig, Mang & Evans (1991) viser, at en gåtur i naturen (nature walk) er mere oplivende (restorative) end en gåtur i byen (walk in an urban setting) eller en periode med afslapning indendørs i laboratorieomgivelser med musik og ugeblade. Før gåturen eller den indendørs afslapning blev de 34 deltagere dels stillet spørgsmål om humør og følelser, dels målt mht. blodtryk, puls og hudens ledningsevne (skin conductance) og dels bedt om at udføre kognitivt trættende opgaver i 40 min. under et vist tidspres (50\$ i belønning for bedste opgave).

Efter gåturen/den indendørs afslapning blev der igen foretaget fysiologiske målinger, stillet spørgsmål til humør og følelser samt stillet en korrekturlæsningsopgave. Naturgruppen rapporterede flere følelser om at være væk fra hverdagen, større fascination af omgivelserne, større fornemmelse for omgivelsernes sammenhæng og større forenelighed mellem sted og ting man havde lyst til end bygruppen og indegruppen. Naturgruppen scorede højest på "godt-humør"-spørgsmålet og lavest på spørgsmålet om vrede/aggression. Resultaterne fra de fysiologiske målinger varierede ikke mellem de tre grupper. Naturgruppen var bedst til at finde fejl i korrekturopgaven efter gåturen.

Et andet af Hartigs studier viste ligeledes forskel mellem spadseretur i byen og ude i naturen (Parsons 1995). I dette studium blev den ene halvdel sat til to stressende opgaver på hver ca. 30 min før spadsereturen på ca. 50 min. De personer, der først var blevet stresset og derefter havde spadseret i naturen, klarede den efterfølgende koncentrationstest bedre end de personer, der efter de stressende opgaver havde spadseret inde i byen. Derimod var der i gruppen uden forudgående stressopgaver, flere blandt de "byspadserende" end blandt de "naturspadserende", der klarede koncentrationstesten bedre. I begge grupper var dem, der havde gået tur ude i naturen mindre fysiologisk påvirket (physiologically aroused) mht. blodtryk og puls end dem, der havde gået tur i byen.

AT SPADSERE I DET GRØNNE ELLER I BYEN ELLER SIDDE STILLE MED ELLER UDEN UDSIGT TIL DET GRØNNE

Hull, Michael, Walker og Roggenbuck (1996) har sammenlignet fire former for fritidsaktiviteter med henblik på 10 forsøgspersoners følelse af selvagtelse, koncentration, være rolig, være ophidset (excited), kedsomhed, ængstelse, kærlighed (love) og frihed.

De fire former for fritidsaktiviteter var; a) spadseretur i toscanske landlige omgivelser gennem bl.a. en lille park og en plantning af oliven-træer, b) spadseretur gennem en toscansk middelalderby med mindre butikker samt enkelte glimt af det omliggende landskab, c) sidde stille indendørs i et rum med panoramavindue med udsigt til en gård og den bagvedliggende toscanske dal samt d) sidde stille indendørs i et rum med kun et lille vindue, hvorfra man kunne se en stenmur på den anden side af gaden. I løbet af syv uger udførte alle deltagerne de fire aktiviteter tre gange. Spørgsmål om deres følelser skulle besvares en gang før, to gange under og en gang efter aktiviteten.

Resultaterne blev noget uklare mht. om det generelt var aktivitetstypen (aktiv eller passiv), omgivelserne (natur eller by) eller simpelthen det at have fri, der påvirkede fritidsoplevelsen. Tiden syntes at have haft en afgørende effekt mht. følelsen af selvagtelse, idet følelsen af selvagtelse generelt steg ca. 30-45 min. inde i fritidsaktiviteten. Der var en tendens til at selvagtelse og koncentrationsevnen steg i løbet af den landlige spadseretur og ved sidde-stille-aktiviteten i rummet med landskabsudsigt. Resultaterne bør ses i lyset af, at kun 10 personer deltog i undersøgelsen.

7.4.3 Ophold i vildmarken kan forbedre selvtillid

PERSONER PÅ VANDRETUR I VILDMARKEN SAMMENLIGNET MED PERSONER I EN KONTROLGRUPPE

I et forskningsprogram, beskrevet af Kaplan & Kaplan (1989), over 10 år i USA har en række forskellige grupper deltaget i et vildmarksprogram. Hvert år har 2-3 grupper på 3-12 personer været på vandretur (hiking) i 9-12 dage. I løbet af den halvanden uges tid vildmarksprogrammet varede indgik også, at hver enkelt person skulle opholde sig på egen hånd i 48 timer i vildmarken. Før, i løbet af og efter vildmarksturen skulle deltagerne besvare et spørgeskema om egne evner (praktiske færdigheder, evner til at omgås andre, hvor man mente ens grænser gik, hvilke bekymringer man havde osv.).

Det første år fulgte man både de personer, der havde deltaget i vildmarksprogrammet og en kontrolgruppe på 25 personer det første halve år efter vildmarksturen. Deltagerne havde udviklet en stærkere opfattelse af sig selv mht. stærke og svage sider, de havde udviklet en stærkere følelse af selvsikkerhed og tilfredshed med udseende og evner, og de havde fået

større medfølelse med andre mennesker end personerne i kontrolgruppen efter et halvt år.

Vildmarksgrupperne i 1980 og 1981 blev bedt om at vurdere en række eksempler på, hvordan man havde det med sig selv og sin tilværelse på en skala fra 1-5. De samme spørgsmål blev stillet før og efter vildmarksoplevelsen. For flere af disse eksempler skete der særdeles signifikante ændringer. Svarene blev delt i fem grupper:

How well does each of these items fit the way you are feeling today? (1=not at all, 2=a little, 3=some, 4=quite a bit, 5=very much) (N=47)

Psychological energy: (3.71 (before) → 4.24 (after), $p=0.0001$)

Self-confident, generally in control of things, able to concentrate, relaxed, physically active, full of energy

Simple life style: (3.69 (before) → 3.92 (after), $p=0.01$)

Responsible in accepting work chores, curious about things in general, enjoys getting along on less, eager for ways to simplify life, enjoys dealing with problems

Positive outlook: (3.55 (before) → 4.07 (after), $p=0.0001$)

All's right in the world, content with life as a whole, realistic about oneself, feels great to be alive

Tuned in: (3.52 (before) → 4.08 (after), $p=0.0001$)

In tune with nature, happy with a slow pace

Hassled: (2.24 (before) → 1.84 (after), $p=0.005$)

Readily irritated by other people, easily irritated at small things, harried, hurried and rushed, caught up in the "rat race"

Figur 15. Moods and feelings (Kaplan & Kaplan 1989, side 142 og side 294-295).

Som man kan se af resultaterne, følte personerne i løbet af vildmarksturen, at de fik større psykisk og fysisk overskud, at de blev mere glade for livet/verden, og at de kom mere på bølgelængde med naturen samt, at deres følelse af irritation og stress blev mindsket.

7.4.4 Vildmarksferie, anden type ferie eller ingen ferie

ERFARNE RYGSÆKTURISTER OG EFFEKTEN AF DERES FERIE ELLER AF DERES DAGLIGDAG

Hartig, Mang & Evans (1991) har undersøgt effekten af vildmarksferie, andre ferietyper eller ingen ferie blandt 68 erfarne rygsækturister. Før og efter ferien på 4-7 dage eller dagliglivet i 4-7 dage blev deltagerne testet mht. humør og følelser samt med en korrekturlæsningsopgave. Tre uger efter ferien/dagliglivet blev de tre grupper igen testet.

Blandt de tre grupper var vildmarksgruppen bedre til korrekturlæsningen umiddelbart efter ferien, mens de to andre grupper blev dårligere. De to feriegrupperes aggressioner var større lige efter feriens slutning, men var aftaget tre uger senere.

For vildmarksgruppen faldt både humøret og tilfredsheden umiddelbart efter ferien i forhold til ved feriens start. Tre uger efter ferien var det gode humør og tilfredsheden dog steget både i forhold til feriestart og i forhold til feriens slutning. For gruppen med andre ferityper var humøret ens før og efter ferien, mens tilfredsheden var faldet. Tre uger senere var både humøret og tilfredsheden større end ved feriens start. Den sidste gruppe varierede ikke særlig meget mht. humør og tilfredshed. Se efterfølgende tabel .

Tabel 12. Tabellen viser humør og tilfredshed i forhold til vildmarksferie (Hartig, Mang & Evans 1991, s. 13, tabel 2).

	<i>Vildmarksferie</i>			<i>Andre typer ferie</i>			<i>Ingen ferie / dagligdag</i>		
	før	efter	3 uger senere	før	efter	3 uger senere	før	efter	3 uger senere
H	76,0	59,2	87,6	67,2	67,8	78,9	72,7	73,2	78,4
S	70,0	68,0	88,0	73,9	66,7	79,4	74,0	73,2	78,0

'overall happiness'- skala fra 0 (not at all happy) til 100 (very happy), 'overall satisfaction'- skala på samme måde. H: overall happiness, S: overall satisfaction.

De tre forskere forklarer det dårlige humør med, at humøret nok falder, fordi ferien er slut. Til gengæld er det bemærkelsesværdigt, at humøret og tilfredsheden tre uger efter vildmarksferien er så højt. Forskerne peger på, at oplevelsen af vildmarken muligvis på længere sigt virker positivt mht. at klare dagligdagens stress.

7.5 Genkendelsens betydning

7.5.1 At føle sig hjemme i sine omgivelser

FORHOLDET TIL OMGIVELSERNE

"Det betyder mycket för oss hur vår omgivning ser ut om vi ska finna oss till rätta där och upprätta ett förhållande till den, som förbinder våra upplevelser och erfarenheter från andra omgivningar med den där vi nu befinner oss och som härigenom påminner oss om vilka vi är och så ger oss en identitet. Platsen erinrar oss om det förflutna och det närvarande, när den talar till oss och betyder något för oss." Citatet er fra Maria Nordströms bog "Platsens psykologi - Om att tillägna sig sin miljö." (1986, s. 52).

7.5.2 At bevare kontakten med det tidligere liv/livet udenfor institutionen mv.

ÆLDREINSTITUTIONER

Grahn (1989a) har fundet, at syge og ældre på institutioner har vist sig at live op og blive mere selvsikre ved besøg i gammelkendte omgivelser og i områder, der minder om tiden før institutionsopholdet - f.eks. ved skovbesøg, besøg i haver med gamle stauder eller besøg på café.

I rapporten "Att uppleva parken. Parkens betydelse för äldre, sjuka och handikappade skildrade genom dagböcker, intervjuer, teckningar och fotografier" skrives "*Personalen berättar att patienter som på sjukhusen isolerar sig totalt, som måste matas, struntar i toalettbesök osv återfår sin identitet när miljön omkring dem exempelvis kan påminna dem om barnomens utflykter. De kan då börja berätta om sitt liv, de beställer själva vad de vill ha på det parkcafé de besöker, äter själva utan kladd; patienter som på sjukhuset måste matas och kanske inte har sagt ett ord på veckor*" (Grahn 1989a, s. 5).

UDSIGTEN FRA HOSPITALER OG FÆNGSLER

Synskontakten til verden udenfor var vigtig for patienter på 6 hospitaler i Chigaco (Verderber 1986). 125 genoptræningspatienter ønskede at kunne følge med i livet udenfor hospitalet ved at kunne se ud på byens liv og naturen igennem vinduet derfra, hvor de normalt befandt sig i værelset. Den mest foretrukne udsigt var bylandskab (cityscape), derefter fulgte udsigt til gadelivet (streetlife) og naturelementer (træer, vand, haver og himlen). Oplevelse af sollys gennem vinduet var også vigtig. Desværre var tilfredshedsscoren, med den udsigt patienterne havde, noget lavere end præferencescoren.

De tre undersøgelser, omtalt i afsnit 5.2.2, tyder også på, at genkendelsen af noget der er enkelt at forholde sig til, og som man har erfaring med fra tidligere, har betydning. De tre undersøgelser er hospitalsundersøgelsen af Ulrich (1984) og de to fængselsundersøgelser af Moore og West (Parsons 1995).

7.5.3 Påvirkedes personer med Alzheimers sygdom af omgivelserne?

UNDERSØGELSEN

Patrick F. Mooney og hans forskningsgruppe (Research Merit Award 1995, s. 70) har i en undersøgelse påvist, at personer med Alzheimers sygdom fik færre aggressive anfald og færre skader, når de havde adgang til have.

Skadesrapporter/journaler (incident reports) fra 5 forskellige institutioner (facilities) blev analyseret mht. antallet af fald og andre skader samt antallet af aggressive anfald for perioderne maj-august i 1989 og 1990. Mængden af voldelige episoder faldt i 1990 med 19% i de to institutioner

med have, og her faldt det samlede antal episoder med 3.5%. På de tre steder uden have steg antallet af voldelige episoder med 681%, og det samlede antal episoder steg sammenlagt med 319% i løbet af de undersøgte perioder.

TEORI

Forskergruppens hypotese er, at "fattige" omgivelser øger beboernes frustrationer og fremskynder "katastrofal" adfærd, mens omgivelser, hvor det er muligt frit at bevæge sig og at undgå trængsel, støj og steder med "overstimulation" og hvor, der er adgang til have, vil øge beboernes følelse af komfort og sikkerhed og reducere hyppigheden af den "nedbrydende" adfærd.

7.6 De mest betydningsfulde steder i erindringen om barndommen er de udendørs områder

7.6.1 De voksnes erindring

STEDER OG SANSEOPLEVELSER

I Rachel Sebba's undersøgelse (Sebba 1991) opgav næsten samtlige af 198 voksne (96,5%) et udendørs område som det vigtigste og mest betydningsfulde sted i deres barndom. Stederne fordelte sig med ca. 31% gårdspladser (court yard), ca. 48% åbne områder (open space), ca. 10% parker og ca. 7% strande/kyster.

De tilknyttede barndoms minder handlede først og fremmest om oplevelsen/sansningen af lys og vand, at rulle sig i græsset, at iagttage spejlbilleder af skyer og træer i vandet og at føle sig højt oppe (fx. i et træ).

7.6.2 Børnenes angivelser

UMIDDELBAR SANSEOPLEVELSE

Modsat de voksne var det kun 46% af de 174 børn i undersøgelsen (Sebba 1991), der angav et udendørs område som det vigtigste/mest betydningsfulde. Dette betyder, at man ikke fandt nogen sammenhæng mellem børns præferencer og de voksnes barndomspræferencer. Grunden til at barndoms minderne fra udendørs områder dominerer hos de voksne, mener man er, at oplevelser i det fri er nemmere at huske. Det skyldes barnets evne til en direkte umiddelbar oplevelse af sansernes påvirkning. I det fri aktiveres normalt flere sanser samtidigt end indendøre. Denne evne til umiddelbar oplevelse forsvinder hos de fleste med alderen, når evnen til analytisk tænkning udvikles. Dermed bliver oplevelsen af steder og områder mere indirekte hos voksne.

7.7 Byens grønne områder har betydning for folk

"The immediate outcomes of contacts with nearby nature include enjoyment, relaxation, and lowered stress levels." (Kaplan & Kaplan 1989, s. 173).

7.7.1 Tilfredshed med livet/livskvalitet

Kaplan og Kaplan (1989, s. 160) omtaler en undersøgelse i 42 kommuner (municipalities) af Fried om sammenhængen mellem tilfredshed med samfundet, boligområdet, arbejdet og ægteskabet /parforholdet i forhold til, hvor tilfreds man er med livet (life satisfaction). Både mht. tilfredshed med samfundet og med boligområdet var adgang til natur et vigtigt element - så vigtigt, at selv i sammenligning med ægteskab og arbejde gav adgang til natur et vigtigt bidrag i den samlede tilfredshed med livet.

Søren Ventegodt's befolkningsundersøgelse "Livskvalitet i Danmark" (1995) af 1501 danskere mellem 18 og 88 år viser også, at der er en sammenhæng mellem livskvalitet og tilfredsheden med naturen i lokalmiljøet: *"Dem, der er meget tilfredse med naturen i lokalmiljøet har det i gennemsnit 5% bedre end befolkningsgennemsnittet. Dem, der er meget utilfredse har det i gennemsnit 7% dårligere end gennemsnittet af befolkningen gennem målene."* (Ventegodt 1995, s. 369). Til sammenligning citeres her fra afsnittet om sammenhængen mellem livskvalitet og tilfredshed med parforholdet: *"Dem, der er meget tilfredse med parforholdssituationen ligger gennem alle målene ca. 10% over gennemsnittet. Dem, der er meget utilfredse ligger 20-30% under gennemsnittet i alle mål."* (Ventegodt 1995, s. 293).

7.7.2 Betydningsfulde steder i to svenske byer

I en undersøgelse (Berglund 1996) om byen i Enköping og Västerås blev følgende spørgsmål stillet:

"Finns det någon plats utomhus i staden som har särskild betydelse för just Dig (tillfällen till aktiviteter, tillfällen till möten, förknippad med minnen, speciell utsmyckning osv)?" (s. 94).

Spørgsmålet var altså meget bredt, men ikke desto mindre blev resultatet en stor overvægt af "grønne" miljøer med parker og friluftsområder som de dominerende. Nogle af de angivne steder lå udenfor det, som forskeren selv betragtede som "byen". Næsten halvdelen af favoritstederne var parker og en tredjedel skov- og friluftsområder. Områder til sport og idræt fik lige så mange angivelser som torve, gaderum og bygningsmiljøer tilsammen. (s. 96).

7.7.3 Hvor man søgte hen, når man var stresset eller i dårligt humør

En lignende undersøgelse er foretaget af Carolyn Francis og Clare Cooper Marcus (omtalt i Marcus 1997) blandt amerikanske studerende, men med spørgsmålet *"Think about some time in your life when you were feeling especially stressed, low or depressed and you chose to go to a particular place or setting as a result. Describe this place, the elements and qualities which were meaningful to you and what happened to you there."* (Marcus 1997, s. 9).

Her kunne folk altså også vælge at fortælle om et sted indendørs, men 77% fortalte om en episode i tilknytning til et område udendørs. 40% valgte et naturområde (natural settings), heraf godt halvdelen et naturområde med vand og 31% valgte et anlagt udeområde (designed outdoor settings). Af de 31%, der omtalte et anlagt udeområde, valgte ca. 3/5 universitetsområde, sportsområde, privathave eller gård og ca. 2/5 bymæssigt parkområde (urban park).

Ved beskrivelsen af det pågældende steds kvaliteter angav 69% natu-relementer (vegetation, vand, dyr, fugle, vejret), 63% sansemæssige kvaliteter (lyde, stilhed, berøringmæssige oplevelsesmuligheder, mørke, farver, lugte), 61% tryghed/komfort (kendt, sikkert, roligt, behageligt, nostalgi) og 51% følelse af privat/være alene (provides privacy/solitude). Udsigtspunkt blev angivet af 28%.

Det personerne oplevede på det personlige plan, mens de opholdt sig på stedet var en følelse af beroligelse/balance (39%), fik tænkt ting igen-nem/sat ting i perspektiv (35%), var der med sine følelser (staying with feelings) (14%), kom til at tænke på noget andet (9%).

Margaret Barnes (omtalt i Marcus 1997) har ligeledes lavet en lignende undersøgelse, men hvor hun spurgte en bredere del af befolkningen. Her blev dog kun spurgt til udendørsområder. Ikke desto mindre er angivelserne af stedets kvaliteter og af de personlige følelser stort set de samme i de to undersøgelser og forekommer i nogenlunde samme rangordning i forhold til antallet af angivelser.

7.7.4 Manglende mulighed for at besøge natur, park mv. gav aggressive følelser

I Marcus & Francis's ovennævnte undersøgelse (Marcus 1997) blev de studerende spurgt, om de nogensinde havde været i en situation, hvor de havde ønsket at gå til et lignende sted, som det de netop havde beskrevet, men hvor de havde været udelukket fra at gøre det, og hvordan de havde følt det. Blandt de 56%, der havde oplevet dette, havde alle haft negative følelser:

"When asked how they felt this lack, all described strong feelings ranging from being annoyed, to feeling angry, desperate, "ready to explode"."

(Marcus 1997, s. 17). Derfor anbefaler hun: *"Ensure that potential healing places are easily accessible to people living or working in high density urban areas, workplace environments, institutions, and places of higher learning."* (s. 17).

7.8 Opsummering og diskussion

Ophold i naturprægede områder kan give positive psykologiske påvirkninger og forøge folks følelse af overskud, virke afstressende på stressede personer, forbedre humøret og folks følelse af selvsikkerhed. Selv kortvarige naturoplevelser har vist sig at kunne afhjælpe stress. Flere undersøgelser viser, at bare det at have udsigt til træer og blomster eller et grønt område i løbet af arbejdsdagen gjorde, at folk følte sig mindre stressede. Ophold eller spadsereture i grønne omgivelser kan øge koncentrationen hos ældre eller stressede personer. Beboere på plejehjem har vist sig at live op ved kontakt til gammelkendte miljøer udenfor institutionen. Hospitalspatienterne i Chicago-undersøgelsen foretrak at have udsigt til verden udenfor for at bevare en kontakt til livet udenfor hospitalet.

Forskningen i fysiologiske effekter af ophold udendørs har vist flere resultater. Udeophold kan bl.a. modvirke knogleskørhed, justere menneskets biologiske ur (hormonproduktion mv.), forbedre søvnkvaliteten og modvirke depression og angst. Udeophold i grønne områder kan tillige virke afstressende mht. puls, blodtryk og muskelspændinger. Leg i naturprægede områder med ujævnt terræn og klatratreer giver børn en bedre motorik end leg på mere traditionelle gårdlegepladser. Kontakt til naturprægede områder kan sandsynligvis øge modstandskraften mod infektioner og udsigt til et grønt område kan tilsyneladende påvirke psyken så stærkt i positiv retning, at helbredet hurtigere kan genvindes efter en operation.

De opsummerede positive psykiske og fysiologiske påvirkninger af kontakt med grønt og natur bør få institutioner med ansvar for andre, hvad enten det blot er om dagen eller måske hele døgnet, til så vidt muligt at sikre, at deres institutionsbørn, beboere, patienter mv. har denne kontakt - enten ved at benytte eventuelle grønne områder i tilknytning til institutionen eller ved at foretage ture og udflugter til grønne områder. Dette er dog muligvis delvist et spørgsmål om institutionens politik og traditioner og delvist et politisk spørgsmål om ressourcer.

At grønne områder betyder meget viser flere undersøgelser, hvor folk er blevet bedt om at angive enten det område i byen, man fandt havde mest betydning for en selv, eller et område man havde opsøgt, fordi man havde følt sig deprimeret eller meget stresset. I de fleste tilfælde angav folk områder som naturområder, parker, haver og forskellige andre former for grønne områder. Flere teorier peger i retning af, at mennesket ofte vil

opsøge bestemte miljøer eller påvirke sine omgivelser, så det i størst mulig grad føler sig i balance med sine omgivelser. Dette er måske årsagen til, at mange finder, at de grønne områder har stor personlig betydning, selvom områderne kun besøges af og til.

8. Efterskrift

8.1 Et forslag til en udbygning af Homo urbaniensismodellen

Gunnar Sortes tanker om Homo urbaniensis er spændende, men det kan diskuteres, om det sociale aspekt blot skal betragtes som en del af kultur-miljøet. I flere af de omtalte undersøgelser og teorier er oplevelsen af andre mennesker fundet som et gennemgående træk ved parkbesøg.

Berglund m.fl. (1985) angiver "kontaktbehov" som en af de tre hovedårsager til parkbesøg i Stockholm blandt hjemmegående med småbørn. "Møde mennesker" var der 34% af Lunds pensionister, som syntes var det vigtigste ved udebesøg (Küller & Küller 1994). I Enghaveparken og i Skydebanen var der 15-18% af de parkbesøgende, der så på andre mennesker og 12% brugte parkbesøget til at være i selskab med bekendte eller komme i snak med andre (Christensen 1973).

I den tyske fritidsundersøgelse lagde 32% af bybefolkning vægt på "Treffen und Erleben" i deres fritid (Agricola 1996). Andre markante ønsker var natur (39%), sport (18%) og kunst og kultur (12%). Axelsson-Lindgren (1990) skelner i sin opdeling af menneskets oplevelser mellem de sociale oplevelser og de historiske/kulturelle oplevelser.

Ulla Berglund slutter sin afhandling med ordene: *"Att ta fasta på det positiva i växelspelet mellan kultur och natur i staden innebär ett närmande till invånarnas sätt att se sin stad: som stad av både människor, sten och grönska - en plats som i bästa fall tar hänsyn till omgivningens bärkraft och till människan som biologisk, social och kulturell varelse."* (Berglund 1996, s. 161). Hun skelner altså også mellem det sociale og kulturelle, men som en del af et helhedssyn på mennesket, hvori det biologiske indgår.

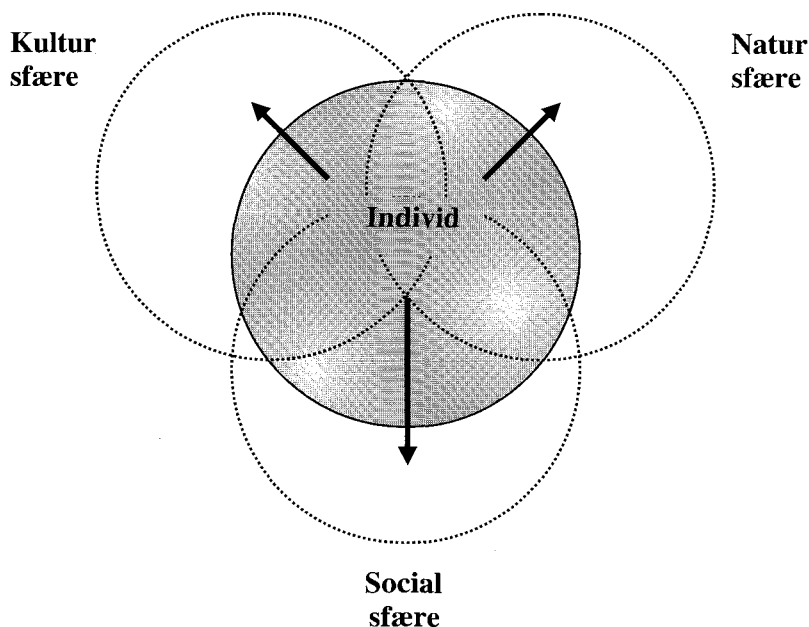
Mange dyr har en biologisk adfærd, der ofte styrer, om de lever i større grupper eller som enkeltindivider. Mennesket har sandsynligvis behov for et socialt liv i gruppe, men også et behov for at være alene. Ønsket om kontakt og om isolation er flere forskere inde på.

Patrik Grahns (1991) model for parkegenskaber indplacerer parkegenskaberne både i forhold til graden af natur-kultur og i forhold til antallet af mennesker - altså en delvis adskillelse af kultur og mængden af mennesker, men samtidigt også en sammenknytning af de to elementer, da han finder, at grønne områder med et stort kulturelt præg gerne betyder mange mennesker (parkegenskaberne torvepræg og festpræg).

Ingrid Gehl (1971) anser mulighed for kontakt og for isolation som en del af de grundlæggende behov, for at mennesker kan trives. Owens (1988) har "Samlingssteder og -pladser" og "Steder hvor man kan være alene" med i sin teori om, hvad der er vigtige kvaliteter i udeområder for teenagere. Angivelser af, hvorfor bestemte områder var betydningsfulde,

omhandlede både "Möjlighet til möten" og "Möjlighet til avskildhet" i den svenske undersøgelse af Berglund (1996).

Sandsynligvis er graden af social interaktion et ønske, der afhænger en del af ens kulturelle opvækst, men nok mest af den enkelte person og den situation vedkommende befinder sig i for øjeblikket.

Figur 16. Således kunne en skitseret model for sammenhængen mellem kultur, natur og det sociale med udgangspunkt i Gunnar Sortes "Homo urbaniensis"-model eventuelt se ud.

Pilene skal illustrere, at det er forskelligt fra individ til individ, hvor stor en andel af kultur, natur og det sociale, der foretrækkes af den enkelte person på et bestemt tidspunkt. Det grå felt kan betragtes som en mønt, der kan flyttes rundt indenfor de tre sfærer; kultur, natur og det sociale.

9. Referencer

Agricola, Sigurd (1996). Freizeittrends. *LA Landschaftsarchitektur* 7, 96, s. 28-30.

Andersson, S.-I., Permin, K., Olsen, I.A., Jensen, C.M., Mortensen, P.C., Guldager, S., Ellekvist, M., Ejiofor, A. & Bramsnæs, A. (1976). Den kommunale park- og landskabsforvaltning. Registrering af den kommunale park- og landskabsforvaltnings omfang og administration. Arbejdsgruppen Park og Landskab.

Appleton, J. (1975). *The Experience of Landscape. Behaviour and Environment.* (kap. 3). London 1975.

Axelsson-Lindgren, C. (1990). Upplevda skillnader i skogbestånd, s. 6:24-41. *Stad & Land* nr. 87. Alnarp. 1990.

Basman, C.M., Manfredo, M.J., Barro, S.C., Vaske, J.J. & Watson, A. (1996). Norm Accessibility: An Exploratory Study of Backcountry and Frontcountry Recreational Norms. *Leisure Sciences*, vol. 18, No. 2, s. 177-191, April-June 1996.

Berggren-Bärring, A.-M. & Grahn, P. (1995). Grönstrukturens betydelse för användningen. En jämförande studie av hur människor i barnstugor, skolor, föreningar, vårdinstitutioner m.fl. organisationer utnyttjar tre städers parkutbud. Rapport 95:3. Institutionen för landskapsplanering, Alnarp & Institutionen för landskapsplanering Ultuna. Sveriges Lantbruksuniversitet. 1995.

Berglund, Ulla (1996). Perspektiv på stadens natur. Om hur invånare och planerare ser på utemiljön i staden. Institutionen för arkitektur och stadsbyggnad. Kungliga Tekniska Högskolan. Stockholm 1996.

Berglund, U. & Jergeby, U. (1989). Uteliv. Med barn och pensionärer på gård och gata i park och natur. Byggforskningsrådet, Statens råd för bygnadsforskning. Stockholm 1989.

Berglund, U., Jergeby, U. & Kreutzfeldt, U. (1985). Ute till vardags. En studie av hur hemarbetande och barn utnyttjar friytorna i Aspudden och Gröndal i Stockholm. R 101:1985. Byggforskningsrådet.

Bernáldez, F.G., Gallardo, D. & Abello, R.P. (1995). Children's landscape preferences: From rejection to attraction. I *Readings in Environmental Psychology. Landscape Perception*. Editor; Sinha, A. (Samling af artikler fra *Journal of Environmental Psychology*).

Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G. & Stone, A.M. (1992). *Public space.* Cambridge Series in Environment and Behavior. Cambridge University Press. 1992.

Christensen, L. (1973). Friarealer på Vesterbro. Rapport nr. 23. Institut for Veje, Trafik og Byplan. Danmarks Tekniske Højskole. Lyngby.

Coeterier, J.F. (1996). Dominant attributes in the perception and evaluation of the Dutch landscape. *Landscape and Urban Planning* 34. s. 27-44.

Dansk kultur- og mediestatistik 1982-92 (1993). Danmarks Statistik, Kirkeministeriet, Kulturministeriet, Ministeriet for Kommunikation og Turisme. Danmarks Statistiks trykkeri, København 1993.

ECO-analyse (1991). Odense Kommune og borgerne. Rapport fra brugerundersøgelse 1990: Hvad synes du om Odense Kommune? Odense.

Ege, H. (1996). Hvor nært er stationsnært? *Byplan* 2 - 96, s. 78-83.

Eriksen, Aase (1985). Playground Design. Outdoor Environments for Learning and Development. Van Nostrand Reinhold Company Inc. New York 1985.

Fisher, J.D., Bell, P.A. & Baum, A. (1984). Environmental Psychology. 2nd Edition. Holt, Rinehart and Winston 1984, s. 243-44.

Fridberg, T. (1994). Kultur- og fritidsaktiviteter. Rapport 94:6. Socialforskningsinstituttet. København 1993.

Gehl, Ingrid (1971). Bo-miljø. SBI-rapport nr. 71. Statens Byggeforskningsinstitut 1971.

Gehl, Jan (1987). Livet mellem husene. Udeaktiviteter og udemiljøer. Arkitektens Forlag. København 1987.

Grahn, P. (1988). Egen härd - guld värd. Institutioners och föreningars behov av egna grönområden. 88:8. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp 1988.

Grahn, Patrik (1989a). Att uppleva parken. Parkens betydelse för äldre, sjuka och handikappade skildrade genom dagböcker, intervjuer, teckningar och fotografier. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp 1989.

Grahn, Patrik (1989b). Framtidens parker - Parker att utvecklas i. (ed, Sorte, G.) Dokumentation från symposiet Parker för framtiden samt konferensen Morgondagens parker. Institutionen för landskapsplanering, Alnarp, Sveriges Lantbruksuniversitet. 1989.

Grahn, Patrik (1991). Om parkers betydelse. Stad & Land nr. 93. Movium/institutionen för landskapsplanering; Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp 1991.

Grahn, Patrik (1992). Människors behov av parker - Amerikansk forskning idag. Stad & Land nr. 107. Alnarp 1992.

Grahn, Patrik (1993). Planera för bättre hälsa! - om sambandet mellan grönområden och hälsa. In: Planera för en bärkraftig utveckling, s. 109-121. Byggforskningsrådet. 1993.

Grahn, P. (under udarbejdelse). Enskilda människors användning av parker. Institutionen för landskapsplanering, Alnarp, Sveriges Lantbruksuniversitet.

Grahn, P., Mårtensson, F., Lindblad, B., Nilsson, P. & Ekmann, A. (1997). Ute med dagis. Hur använder barn daghemsgården? Utformningen av daghemsgården och dess betydelse för lek, motorik och koncentrationsförmåga. Stad & Land nr. 145. MOVIUM og Institutionen för landskapsplanering Alnarp ved Sveriges Lantbruksuniversitet. 1997.

Grahn, P. & Ottoson, J. (upubliceret). Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp.

Grahn, P. & Sorte, G. (1985). Hur används parken? Om organiserade gruppers bruk av grönområden. Del 1. Stad & Land/Rapport nr. 39. Alnarp 1985.

Gälzer, R. (1980). Beitrag zur methodischen Grünplanung für Großstädte. Lehrstuhl für Landschaftsarchitektur. Fakultät für Landwirtschaft und Gartenbau der Technischen Universität München. 1980.

Hartig, T., Mang, M. & Evans, G.W. (1991). Restorative effects of natural environment experiences. *Environment and Behavior*, Vol. 23, No. 1, s. 3-26. Jan. 1991.

Harvey, M.R. (1989). Children's experiences with vegetation. *Children's Environments Quarterly*. Vol. 6, No. 1. 1989.

Hendon, W.S. (1981). Evaluating urban parks and recreation. Praeger Publishers, USA 1981.

Henriksen, S.E., Löfqvist, K. & Werner, I.B. (1976). Park i stad. Utnyttjande och kostnader i fem Stockholmsparker - metoder för erfarenhetsåterföring. Statens råd för byggnadsforskning. Afdelingen för strukturekonomi, Lantbrukshögskolan, Uppsala. T18:1976.

Hjort, Bobo (1983). Var hör människan hemma? (s. 41-65). KTH Stockholm 1983.

Hull, R.B. & Michael, S.E. (1995). Nature-Based Recreation, Mood Change, and Stress Restoration. *Leisure Science* vol. 17, No 1, s. 1-14, Taylor & Francis 1995.

Hull, R.B., Michael, S.E., Walker, G.J. & Roggenbuck, J.W. (1996). Ebb and Flow of Brief Leisure Experiences. *Leisure Sciences*. Vol. 18, No. 4, s. 299-314. October-December 1996.

Jensen, F.S. (1993). Landscape Managers' and Politicians' Perception of the Forest and Landscape Preferences of the Population. *Forest & Landscape Research*, Vol. 1, No. 1, s.79-93. 1993.

Jensen, F.S. (1996). Friluftsliv '95 - præsentation af resultater fra skovundersøgelsen. Skov & Landskabskonferencen 1996, s. 151-158, Miljø- og Energiministeriet, Forskningscentret for Skov & Landskab og Undervisningsministeriet, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. 1996.

Juul, J.O. & Tilde, T. (1995). Parkvirksomhed '95. Borger- og brugerundersøgelser i kommunerne. Kursusmateriale til kurset Parkvirksomhed 95, september 1995, Aalborg. Forskningscentret for Skov & Landskab. 1995.

Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *Experience of Nature*. Cambridge 1989.

Karjalainen, Eeva. (1996). Scenic Preferences Concerning Clear-fell Areas in Finland. *Landscape Research*, Vol. 21, No. 2, 1996.

KDM (1994). Borgernes syn på Herning Kommune. Kommunedata Dialog. 1994.

KDM-Bilag (1994). Bilag til analyserapport om Borgernes syn på Herning Kommune. KDM Dialog og UNIC. 1994.

KDM (1995). Borgernes syn på Allerød Kommune. Kommunedata Dialog. 1995.

Koch, N.E. (1977). Skovenes friluftsfunktion. Præferencemåling. Projekt Skov og Folk. Arbejdsnotat nr. 4. Statens forstlige Forsøgsvæsen. Januar 1977.

Koch, N.E. & Jensen, F.S. (1988). Skovenes friluftsfunktion i Danmark. IV. Del. Befolkningens ønsker til skovenes og det åbne lands udformning. *Det forstlige Forsøgsvæsen i Danmark*. 41 (1988):243-516. 1988.

Küller, R. & Küller, M. (1994). Stadens grönska, äldres utevistelse och hälsa. R24:1994. Byggforskningsrådet.

Küller, M., Küller, R. Imamoglu, E.O. & Imamoglu, V. (1990). Health and outdoor environment for the elderly. In: H. Pamir, V. Imamoglu & N. Teymur (Eds.). *Culture Space History. Proceedings of IAPS 11, July 8-12 1990*. Vol. 3, s. 236-245. METU Faculty of Architecture Press, Ankara 1990.

Kaae, B.C. & Lee, R.G. (1996). The Use of Lifestyle in Outdoor Recreation Research. In: *World Leisure & Recreation Association 4th World Congress 15-19th July 1996*. Cardiff UK 1996. (publiceret på diskette).

Lieberg, M. (1989). Stamställen och stråk - Om hur ungdomar använder det offentliga rummet. Fra Rum och rörelser - om ungas inre och yttre livsrum. Stockholm 1992.

Lieberg, M. (1992). Att ta staden i besittning. Om ungas rum och rörelser i offentlig miljö. Byggnadsfunktionslära, Arkitektursektionen, Lunds Universitet.

Lindblad, B. (1993). Skolgården - barnens frirum. s. 57-71. SIB. Gävle 1993.

Lindholm, Gunilla (1995). Skolgården - vuxnas bilder - barnets miljö. Stad & Land 129. MOVIMUM. Alnarp 1995.

Lynch, Kevin (1960). The Image of the City. The Technology Press & Harvard University Press.

Malmberg, Torsten (1980). Human territoriality. Survey of behavioural territories in man with preliminary analysis and discussion of meaning. Department of Social Geography. University of Lund. Sweden. 1980, s. 149-161.

Marcus, Clare Cooper (1997). Nature as Healer. Therapeutic Benefits in Outdoor Places. *Nordisk Arkitekturforskning*, 1997:1. Sverige. s. 9-20.

Miljøstyrelsen (1994). *MiljøDanmark*. Årgang 8, nr. 5, nov. 1994. Miljøstyrelsen, Miljø- og Energiministeriet.

Milton Keynes Development Corporation (1988). Study of the Use and Perception of Parks in Milton Keynes 1987. Milton Keynes Development Corporation. Recreation Unit. Study 18. 1988.

Morville, J. (1969). Børns brug af friarealer. Disponering af friarealer i etageboligområder med særlig henblik på børns legemuligheder. SBI-byplanlægning 10. København 1969.

Nilsson, Kjell (1988). Industri möter landskap. Visuella aspekter på udformning och inplacering av industriella ingrepp i landskapet. Stad & Land nr. 96. Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp 1988.

Nordjyllands Amt (1994). Sådan står det til med sundheden i Hjørring Kommune. Planlægnings- og udviklingskontoret. Nordjyllands Amt 1994.

Nordmark, L. (1986). Fritids- och kulturvanor i Västerås. Del 1: Vuxenbefolkningen 16-75 år. Kultur & Fritid. Västerås Kommun 1986.

Nordström, M (1986). Platsens psykologi - Om att tillägna sig sin miljö. Statens institut för byggnadsforskning. 1986.

Nordström, M. (1990). Barns boendeföreställningar i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv. Statens institut för byggnadsforskning. Gävle 1990.

Owens, Patsy E. (1988). Natural landscapes, gathering places, and prospect refuges: Characteristics of outdoor places valued by teens. *Children's Environments Quarterly*. Vol. 5. No. 2. 1988.

Parsons, Russ (1995). Conflict between ecological sustainability and environmental aesthetics: Conundrum, canard or curiosity. *Landscape and Urban Planning*. Vol. 32, No. 3, s. 227-244. 1995.

Research Merit Award, nov. 1995, s. 70. *Landscape Architecture*. Hædrende omtale af Mooney m.fl. og deres forskning med udgangspunkt i artiklen "The Importance of Exterior Environment for Alzheimer Residents: Effective Care and Risk Management" af Patrick F. Mooney i "Healthcare Management FORUM", summer 1992.

Russell, Bertrand (1991). Vestens Filosofi, 3. udgave, 1. oplag, (originaltitel: "History of Western Philosophy" (oversat af Elsa Gress)), Munksgaard 1991.

Schiller, Friedrich (1996). Menneskets æstetiske opdragelse, 2. udgave, Tiende brev, s. 51-56 og Syttende brev, s. 81-84, (originaltitel: "Über die ästhetische Erziehung des Menschen" udgivet i tidsskriftet "Die Horen" i 1795, (oversat af Per Øhrgaard)), Gyldendal 1996.

Sebba, R. (1991). The landscapes of childhood. The reflection of childhood's environment in adult memories and in children's attitudes. *Environment and Behavior*. Vol. 23, No. 4. 1991.

Sorte, Gunnar (1994). Den moderne människan och skogen. *Skog & Forskning* 1-1994.

Sorte, Gunnar (1995). Homo urbaniensis: Forelæsning i Landskapsarkitekturens miljøpsykologi. Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp. Foråret 1995.

Susa, Anthony & Benedict, James (1994). The effects of playground design on pretend play and divergent thinking. *Journal of Environment and Behavior*. Vol. 26. No. 4. July 1994.

Ulrich, R. (1984). View Through a Window May Influence Recovery from Surgery. *Science* 224, s. 420-421. 1984.

Ulrich, R.S., Simons, R.F., Losito, B.D., Fiorito, E., Miles, M.A. & Zelzon, M. (1995). Stress recovery during exposure to natural and urban environments. In: Readings in Environmental Psychology. Landscape Perception. Editor; Sinha, A. (Samling af artikler fra *Journal of Environmental Psychology*). (1991), 1995.

University of Edinburgh (1980). A study of four parks in and around Glasgow. Tourism and recreation research unit, University of Edinburgh. 1980.

Ventegodt, Søren (1995). Livskvalitet i Danmark. Resultater fra en befolkningsundersøgelse (Quality of life in Denmark. Results from a population survey). 1. udgave, 1. oplag. Forskningscenter for Livskvalitet. Forskningscentrets Forlag. 1995, s. 1-33, 38-39, 292-293, 366-369.

Verderber, Stephen (1986). Dimensions of person-window transactions in the hospital environment. *Environment and Behavior*, Vol. 18, No. 4, July 1986, s. 450-466.

Wrange (1996). Grönska ett måste för sunda själor. *Naturbrukaren. Våren 1996*. Sveriges Lantbruksuniversitet.

Yang, B. & Kaplan, R. (1990). The Perception of Landscape Style: a Cross-cultural Comparison. *Landscape and Urban Planning*, Vol. 19, s. 251-262, 1990.

Aalborg Kommune (1994). Brugerundersøgelse om Aalborg Kommunes park- og naturområder. P & K -forvaltningen, Mag. 2. afd., Aalborg Kommune. 1994.

Ås, D., Rolv, V.L., Thaule, J. & Selnæs, G. (1973). Barnas miljø i byen. En studie av bydelen Sandaker og Nordre Åsen i Oslo 1972. Barn og bomiljø 5. Norges byggforskningsinstitutt. Norsk institutt for by- og regionforskning. 1973.

Appendiks A

Valg af undersøgelsesområder samt kort

VALG AF UNDERSØGELSESONDRÅDER

Udvælgelseskriterier :

- Udvælgelseskriterier, der minder om Grahn & Sortes (1985) udvælgelseskriterier*
- Indbyggertal, herunder sammenligning med bystørrelserne i de svenske undersøgelser.
- Byområdet skal være nogenlunde afgrænset
- Urbaniseringshistorie (byhistorie og byudvikling mht. indbyggertal)
- Landskabstræk/lokalisering
- Tal for parkareal/grønt areal
- Gerne overlap i byvalg i forhold til projektet "Byøkologiske muligheder og samfundsmæssige perspektiver i planlægning og forvaltning af friarealer", der har Ballerup og Køge Kommuner som undersøgelsesområder i pilotprojektet.

* Grahn & Sortes grundide var at vælge flere byer i de tættest befolkede regioner (3x3 byer). I den svenske undersøgelse fravalgtes på forhånd de tre største byer (Stockholm, Malmø, Göteborg) samt byer på under 15.000 indbyggere. I den danske undersøgelse skulle vælges 2x3 byer og København var valgt på forhånd - derfor skulle der vælges en forstad til København som undersøgelsesområde.

Befolkningsområder/indbyggertal.

Tidligere undersøgte svenske byer af Grahn & Sorte (1985): (Bystr. : 1980)

Uppsala	102.100
Västerås	97.500
Lund	55.100
Halmstad	48.800
Trollhättan	41.400
Kristiansstad	30.600
Trelleborg	22.200
Varberg	19.700
Enköping	18.600

Andre byer i andre svenske friluftsliv/bomiljø-undersøgelser :

Stockholm (Berglund/Jergeby) ca. 693.000 (Danmarks Statistik, Statistisk årbog 1995, bystr. i 1993)
Malmø (Nordström) ca. 237.000 (Danmarks Statistik, Statistisk årbog 1995, bystr. i 1993)

De 4 største danske amter set i forhold til indbyggertal :

(Danmarks Statistik, Statistisk årbog 1995, amtstal i 1995)

Århus (619.232), Københavns (605.868), Nordjyllands (488.303) og Fyns (467.695) amter. Der var et spring på ca. 117.000 indbyggere til det næste (Frederiksborg Amt).

Århus Amt, største byer : (Danmarks Statistik, Statistisk årbog 1995, bystr. i 1992)

Århus	204.139	Malmø 237.000 (1993)
Randers	55.358	Lund 55.100 (1980)
Silkeborg	35.027	

Nordjyllands Amt, største byer : (Danmarks Statistik, Statistisk årbog 1995, bystr. i 1992)

Ålborg/Nørresundby	114.970	Uppsala 102.100 (1980)
Frederikshavn	24.930	Trelleborg 22.200 (1980)
Hjørring	24.224	Trelleborg 22.200 (1980)

Fyns Amt, største byer : (Danmarks Statistik, Statistisk årbog 1995, bystr. i 1992)

Odense	140.886	
Svendborg	26.525	Trelleborg 22.200 (1980)
Nyborg	15.352	

Opsummering - udenfor Københavnsområdet.

Både Århus og Ålborg kan mht. indbyggertal sammenlignes med svenske undersøgelser. Derimod er der ikke fundet en undersøgt svensk by på størrelse med Odense. Randers svarer i størrelsen til Lund. Frederikshavn, Hjørring og Svendborg svarer alle i størrelsen til Trelleborg. Med udgangspunkt i indbyggertal og sammenlignelighed med svenske undersøgelser, og med ønsket om at undersøgelsen skal belyse et så repræsentativt udvalg af danske byer som muligt, vælges udenfor Københavnsområdet byerne :

Århus og Randers, Ålborg og Frederikshavn eller Hjørring.

Københavnsområdet - nogenlunde afgrænsede byområder/indbyggertal

I Københavnsområdet er befolkningstætheden så stor, at kommunernes indbyggertal giver et nogenlunde korrekt billede af bybefolkningen i kommunen. Byområderne er ofte vokset sammen henover kommunegrænserne, således som det også er lagt op til i fingerplanen. Dette gør det imidlertid svært at finde et byområde, som opfattes som et afgrænset område af befolkningen. Derfor er indsatsen mht. udvælgelse koncentreret om kommunerne længere ude i fingrene.

I Køgefingeren er der 4 kommuner med nogenlunde afgrænsede byområder :

Ishøj Kommune med byområdet Ishøj Strand, der afgrænses mod nord af Store Vejleå og mod syd af Lille Vejleå.

Greve Kommune med byområdet Hundige/Hundige Strand/Greve Strand/Mosedale Strand samt byområdet Karlsunde Strand. Kommunen afgrænses mod Ishøj af Lille Vejleå og mod Solrød af et å/moseområde (Møllebæk).

Solrød Kommune med byområdet Solrød Strand/Jersie Strand, der afgrænses mod nord af Møllebæk og mod syd af Skensved Å.

Køge Kommune med byområdet Ølby Lyng og Køge og byområderne Herfølge og Lellinge. Selve Køge by vil også være en logisk afgrænsning

I Høje-Tåstrup/Roskildefingeren er der 1 kommune med nogenlunde afgrænsede byområder :

Det er Høje-Tåstrup Kommune med byområderne Taastrup/Høje-Tåstrup og Hedehusene.

I Frederikssund/Ballerupfingeren er der 1 kommune med nogenlunde afgrænsede byområder :

Det er Ballerup Kommune med byområderne Skovlunde, Ballerup og Måløv. Ballerup og Skovlunde adskilles/sammenbindes af et erhvervsområde. Skovlunde er på en strækning vokset sammen med Herlev Kommune. Måløv er delvis vokset sammen med Smørumnede (Ledøje-Smørum Kommune).

Der er mange flere afgrænsede byområder længere ude i fingrene, men de opfattes ikke af alle som forstæder til København.

Indbyggertal (Danmarks Statistik, Statistisk årbog 1995, kommunetal i 1995)

Indb/ha

Københavns K.	471.300	53
Greve K.	46.809 -	8 (Halmstad 48.800)
Ballerup K.	45.356 -	13 (Halmstad 48.800)
Høje-Tåstrup K.	45.325 -	6 (Halmstad 48.800)
Køge K./Køge by	38.235/31.801 (1995/1992)	3/ (Kristiansstad 30.600)
Ishøj K.	21.077	8 (Varberg 19.700)
Solrød K.	19.343 -	5 (Varberg 19.700)

Opsummering - indenfor Københavnsområdet.

København kan ikke direkte sammenlignes med Stockholm mht. indbyggertal, men begge byer har status som hovedstad. Greve, Ballerup og Høje-Tåstrup kommuner svarer mht. indbyggertal til Halmstad. Køge by svarer i størrelsen til Kristiansstad. Ishøj og Solrød kommuner svarer mht. indbyggertal til Varberg. Foruden København vælges at arbejde med en by/kommune-størrelse svarende til ca. 20.000 (Ishøj/Solrød), 31.000 (Køge by) eller 49.000 (Greve/Ballerup/Høje-Tåstrup) indbyggere.

De videre kriterier:

Urbaniseringshistorie, bebyggelsestyper, landskabstræk/lokalisering og mængden af grønne arealer/parkarealer samt hensyntagen til muligheden for at sammenligne med byøkologi-projektet.

BYHISTORIE

- Ålborg I 1070 kendt som **søfartsby** - færgeby mellem Himmerland og Vendsyssel. **Købstad** (ældste kendte privilegiebrev fra 1342). Retterting. I middelalderen flere kirker og klostre. Fra 1554 egen **bisp** (hørte indtil da under bispem i Viborg). 1871 jernbane til Hjørring og Frederikshavn.
- Hjørring Vendsyssels ældste **købstad** (privilegiebrev fra 1243). **Bisp** i 1100-tallet og 1548-53. Sysselting i middelalderen. Jernbane i 1871 til Ålborg og Frederikshavn.
- Frederikshavn **Fiskerleje/handelsplads og overfartssted** til Norge i middelalderen. I 1600-tallet militær betydning. 1871 jernbane til Hjørring og Ålborg.
- Århus Ved udmundingen af Århus Å opstod der i første halvdel af 900-tallet en **handelsplads**, med søfartsforbindelser til øerne og Norge. Den første **biskop** i år 948. Det første kloster blev anlagt omkring år 1246. Sandsynligvis **købstad** fra før byen fik bispesæde. I slutningen af middelalderen var Århus vokset til en betydelig by med ca. 4000 indbyggere. Kong Hans boede ofte i byen. **Landbrug, håndværk, handel og søfart** prægede byen i 1500-tallet. Jernbane i 1862 til Randers, og nogle år senere videre til Struer. I 1868 jernbane til Fredericia, og senere til Ålborg.
- Randers Fund af runesten. **Gammelt overfartssted**, der med tiden ændres til et **færge- og fiskeleje**. Randers-mønter fundet fra år 1080. 1250-1400 livlig **handelsby** (ældste kendte privilegiebrev fra 1302).
- København **Oldfund** tilbage fra **fastlandstiden**. Bopladser fra Ertebøllekulturen. **Overfartssted**. I den tidlige middelalder forandredes landsbyen Havn til by. Sandsynligvis **tingsted**. Valdemar I skænker byen til **biskop Absalon**, der ofte boede i byen - også efter sin udnævnelse til ærkebiskop i Lund. Absalon skænker byen til **Roskildebiskopen** i 1191. I midten af 1200-tallet er byen et vigtigt trafikalt knudepunkt og handelsplads. Dette skyldes **silden** og sundets udvikling til international handelsvej. 1238 første kloster. 1416 overtager kongen, **Erik af Pommern**, byen. Der sættes på **Østersøhandlen og Øresundstolden**. 1479 oprettedes **universitetet**. Jernbane 1879 til Frederikssund, 1897 til Helsingør og 1906 til Slangerup.
- Greve K. Områdets bysamfund stammer tilbage fra **flere gamle landsbyer** (1285 Gryui/Greve, 1335 Geldebrun/Kildebrønde, 1376 Honedige/Hundige, 1376 Mosede/Mosede Strand). Kraftig løbende byudvikling 1940-80.
- Ballerup K. Områdets bysamfund stammer tilbage fra **flere gamle landsbyer** (1249 Scowerlunde /Skovlunde, 1193 Malefae/Måløv, 1309 Baldorp/Ballerup m.fl.) samt **nogle nyere stationsbyer**. Kraftig byudvikling 1940-65
- Høje-Tåstrup K. Områdets bysamfund stammer fra mindst en gammel **landsby** (1170 Thorstenstorp /Tåstrup) og **flere nyere stationsbyer**. Kraftig byudvikling 1940-65.
- Køge by **Landsby** i middelalderen (Gl. Køge) ved vadested over Køge Å. Udvikler sig i løbet af middelalderen til en vigtig handelsby. I 1200-tallet: **sild og handel**. **Privilegiebrev** kendt fra 1288. 1484 første kloster. Fra 1600-tallet kendt for **billedskæreri, guldsmedearbejde og handskekemageri**. Jernbane til Roskilde og Næstved i 1870.
- Ishøj K. I området er fundet en **boplads fra ertebøllekulturen**. Bysamfundet stammer fra **flere gamle landsbyer** (1279 Ishøj/Ishøj, 1308 Thorslundemagle/Thorslundemagle), udbygget i tilknytning til jernbanen. Kraftig byudvikling 1970-80.
- Solrød K. Områdets bysamfund stammer tilbage fra **flere gamle landsbyer** (1265 Havertorp /Havdrup, 1280 Jærphøhæ/Jersie, 1340 Solryth/Solrød).

*Kilder : J.P.Trap Danmark, 5. udg., bind II,2 (1960), II,3 (1960), VI (1961), VII,2 (1963), VIII,1 (1963), VIII,2 (1964), G.E.C.Gads Forlag
Københavns statistiske årbog 1994, Københavns Statistiske Kontor*

BYUDVIKLING MHT. INDBYGGERTAL

København, Århus og Ålborg

Blandt storbyerne har København haft både den kraftigste stigning og det kraftigste fald mht. tilvæksten af indbyggere. Århus har haft en kraftig byvækst 1930-60. Ålborg har indtil 1970 haft en forholdsvis jævn stigning. Fra 1981 indgår Nørresundby i Ålborg-statistikken. 1970-81 har der derfor været negativ tilvækst, idet Ålborg og Nørresundby tilsammen havde ca. 123.000 indbyggere i 1970 og ca. 114.000 indbyggere i 1981.

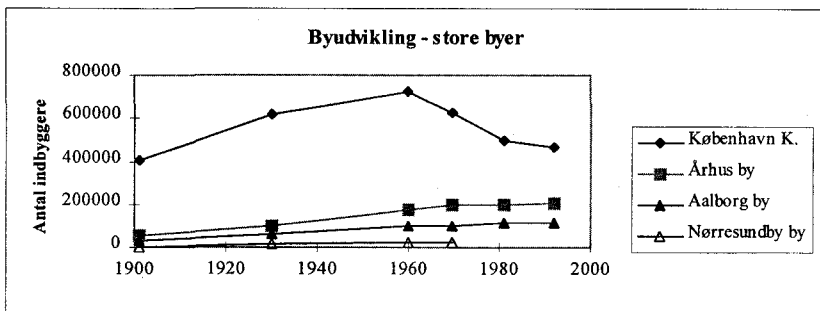
Hjørring, Frederikshavn og Randers

Hjørring har haft en nogenlunde jævn stigning i tilvæksten helt frem til ca. 1980. Frederikshavn har haft en nogenlunde jævn stigning frem til ca. 1960.

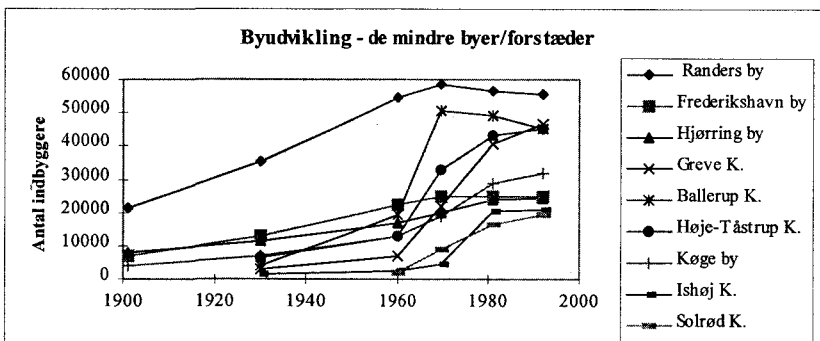
I perioden 1970-81, hvor Ålborg/Nørresundby har haft negativ tilvækst, har Frederikshavn haft en yderst ringe vækst, mens Hjørring i samme periode har haft en tilvækst på ca. 20 %. Da Randers har haft en negativ vækst siden 1970, kunne det være interessant at sammenligne med Hjørring, der har haft positiv vækst.

Forstæder - København

Ballerup har haft en kraftig stigning i antallet af indbyggere 1930-70, med den kraftigste vækst 1960-70. Høje-Tåstrup og Greve har begge en meget kraftig vækst 1960-80. Solrød har haft kraftig vækst 1960-80. Specielt Ishøj, men også Køge har haft en meget kraftig vækst 1970-80. Ballerup, Høje-Tåstrup, Greve og Køge er de kommuner, der har haft den største boligtilvækst i 1990-92.

Fra 1981 indgår Nørresundby i Ålborg-statistikken.

Pga. kommunesammeldninger, ændret definition af byområde i statistikken mv., skal tallene betragtes som vejledende.

Kilder: Danmarks statistik. Danske byers folketal 1801-1981
Københavns statistiske kontor. Københavns Statistiske årbog 1994, 1995
Danmarks statistik. Statistisk årbog 1994, 1995

LANDSKABSTRÆK - LANDSKABSHISTORIE OG LANDSKABSELEMENTER

Ålborgområdet

Ålborg	Moræne, marint forland/hævet havbund (stenalder)/stenalderkyst Limfjorden, søer, byskov, kuperet terræn
Frederikshavn	Marint forland/hævet havbund (stenalder) Kattegat, Bangsbo Å
Hjørring	Moræne, hævet havbund (ishav)/ishavskyst Mogbæk (Liver Å) mm., byskov, kuperet terræn

Århusområdet

Århus	Tunneldal, noget moræne Århus Bugt, Århus Å, byskov, søer, kuperet terræn
Randers	Tunneldal, marint forland, moræne Randers Fjord, Gudenå, Svejstrup Bæk mm., byskov, kuperet terræn

Københavnsområdet

København (Kbh./F.)	Moræne, marint forland/stenalderkyst, kunstigt tørlagte områder Øresund, Stadsgraven mm., Søerne, Damhus Sø, Utterslev Mose m.fl., visse steder kuperet terræn
Greve K.	Tunneldal, moræne, stenalderkyst, klitlandskab Køge Bugt, Lille Vejleå, Olsbæk, Grevebækken, Rørmoseløb, Hulbæk, Karlsunde Bæk, Møllebæk (ind mod Solrød K.) m.fl., søer, moser
Ballerup K.	Tunneldal, issøbassin, dødislandskab, moræne Sømse Å, Jonstrup Å, Harrestrup Å, Ballerup Å, søer
Høje-Tåstrup K.	Tunneldal, smeltevandsflodale, moræne Store Vejleå m.fl., søer
Køge K.	Tunneldal, åse, moræne, marint forland/stenalderkyst, klitlandskab Køge Bugt, Skensved Å, Køge Å, Snogebækken, Tangmosebækken m.fl., moser, Køge-Ringsted Ås og Ejby Ås, byskov
Ishøj K.	Tunneldal, moræne, marint forland, kunstigt tørlagt område Køge Bugt, Køge Bugt Strandpark, Store Vejleå, Lille Vejleå (ind mod Greve K.), Baldersbæk, søer, mose
Solrød K.	Tunneldal, moræne, marint forland/stenalderkyst, kunstigt tørlagt område Køge Bugt, Karlstrup Mosebæk, Solrød Bæk, Skensved Å (ind mod Køge K.), moser, byskov

Kilder : J.P. Trap Danmark, 5. udg., bind VI (1961), VII,2 (1963), VIII (1964), G.E.C. Gads Forlag
Landskabskort over Danmark, Blad 4, Sjælland mm., Geografforlaget, Skive 1981
Danmark 1:100000, Topografisk Atlas, Lademann 1984

Sammenligningsoversigt

By/kommune	Byhistorie	1000 indbyggere	Byudviklingsperiode (især) / vækst 1970-81	Haveboliger	Landskabshistorie	Landskabs-elementer	Parkareal*
København by/K.	gl. havne-, handels-, bispe- og kongeby	471	1900-30 (-21% 1970-81)	7%	moræne, marint forland (stenalder), kunstigt tørlagte omr.	kyst, sø, mose	
Greve K.	gl. landsbyer, nyere stationsbyer	47	1940-80 (+88% 1970-80)	76%	moræne, tunneldal, marint forland (stenalder), klitlandskab	kyst, å, sø, mose	
Ballerup K.	gl. landsbyer, nyere stationsbyer	45	1940-65 (-4% 1970-81)	44%	moræne, tunneldal, dødislandskab	å, sø	15 ha
Høje-Tåstrup K.	gl. landsbyer, nyere stationsbyer	45	1940-81 (+45% 1970-81)	52%	moræne, tunneldal, smeltevandsdal	å, sø	28 ha
Køge by	gl. købstad	32	1900-81 (+55% 1970-81)	63% (K.)	moræne, marint forland, klitlandskab, tunneldal, ås	kyst, å, mose, skov	
Ishøj K.	gl. landsbyer, nyere stationsbyer	21	1970-81 (370% 1970-81)	42%	moræne, marint forland, tunneldal, kunstigt tørlagte omr.	kyst, å, sø, mose	
Solrød K.	gl. landsbyer, nyere stationsbyer	19	1940-80 (+82% 1970-80)	77%	moræne, marint forland (stenalder), tunneldal, kunstigt tørlagte omr.	kyst, å, mose, skov	
Århus by	gl. købstad, søfarts-, bispe- og kongeby	204	1900-60 (+1% 1970-81)	40%	moræne, tunneldal	kyst, sø, å, skov	84 ha (49 ha)
Randers by	gl. handelsby, overfartssted	55	1900-60 (-3% 1970-81)		moræne, tunneldal, marint forland	kyst/fjord, å, skov	79 ha
Aalborg by	gl. søfartsby, købstad, bispeby	115	1900-60 (-7% 1970-81 (Aalborg+Nørresundby))	47%	moræne, marint forland/hævet havbund (stenalder)	kyst/fjord, sø, skov	410 ha
Hjørring by	gl. købstad, bispeby	24	1900-60 (+20% 1970-81)		moræne, hævet havbund (ishav)	å, skov	50 ha
Frederikshavn by	gl. fiskeri- og handelsby	25	1900-60 (0% 1970-81)		marint forland/hævet havbund (stenalder)	kyst, å	

* Den kommunale park- og landskabsforvaltning. Registrering. 1976. Sven-Ingvar Andersson m.fl.

OPSUMERING FOR VALG AF BYER

Forstæder København

Blandt forstæderne til København skal vælges en by/kommune blandt :

Ballerup Kommune, Høje-Tåstrup Kommune, Ishøj Kommune, Solrød Kommune og Køge by.

Købstæder og ikke-købstæder

Da alle de jyske byer er gamle købstæder, mangler der et eksempel på bybebyggelse, der ikke har sin oprindelse i en købstad. Derfor fravælges Køge by.

Indbyggere/ha, byudvikling og parkarealtal

Ballerup Kommune har 13 indbyggere/ha, hvilket er det halve af indbyggertætheden i tætliggende København-kommuner som Gentofte og Gladsaxe. Høje-Tåstrup Kommune, der minder om Ballerup K. i størrelsen og byudvikling har kun 6 indbyggere/ha. Ishøj Kommune, hvor den egentlige byudvikling er koncentreret til 1970-80, har 8 indbyggere/ha. Solrød Kommune, der har ca. lige så mange indbyggere har kun 5 indbyggere/ha. For både Ballerup og Høje-Tåstrup findes parkarealtal fra 1976, mens der ikke er oplyst tal fra Ishøj K. eller Solrød K.

Kystbyer og ikke-kystbyer samt byøkologi-undersøgelsen

Både København og Århus samt til dels Ålborg er kystbyer. Randers er fjordby, mens Hjørring ligger inde i landet. For at få et nogenlunde lige stort udvalg af kystbyer og ikke-kystbyer, bør kyst-kommunerne Ishøj og Solrød fravælges. Da Ballerup tillige indgår i projektet *Byøkologiske muligheder og samfundsmæssige perspektiver i planlægning og forvaltning af friarealer*, vælges Ballerup kommune.

Andet

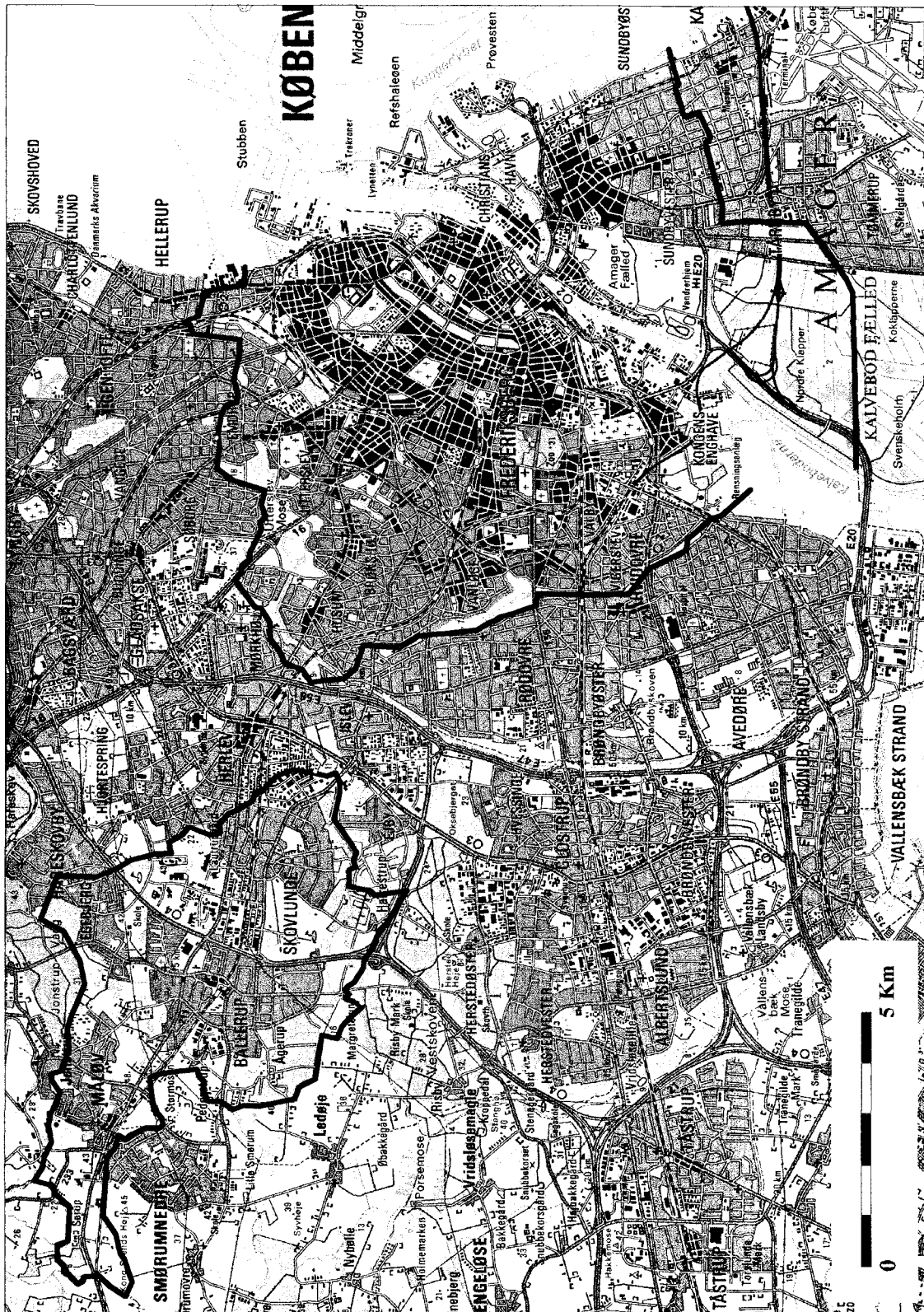
Af folk med kendskab til Aalborg og Nørresundby blev der advaret mod at tro at borgerne i Nørresundby (Aalborg nord for Limfjorden) ville opfatte Aalborg syd for Limfjorden som værende deres by og omvendt og derfor ikke lade undersøgelsen omfatte den "forkerte" side af Limfjorden mht. besøg i byens parker og grønne områder. Derfor er der valgt kun at udsende spørgeskemaer til den del af Aalborg, der ligger syd for Limfjorden.

Byer/kommuner der er valgt:

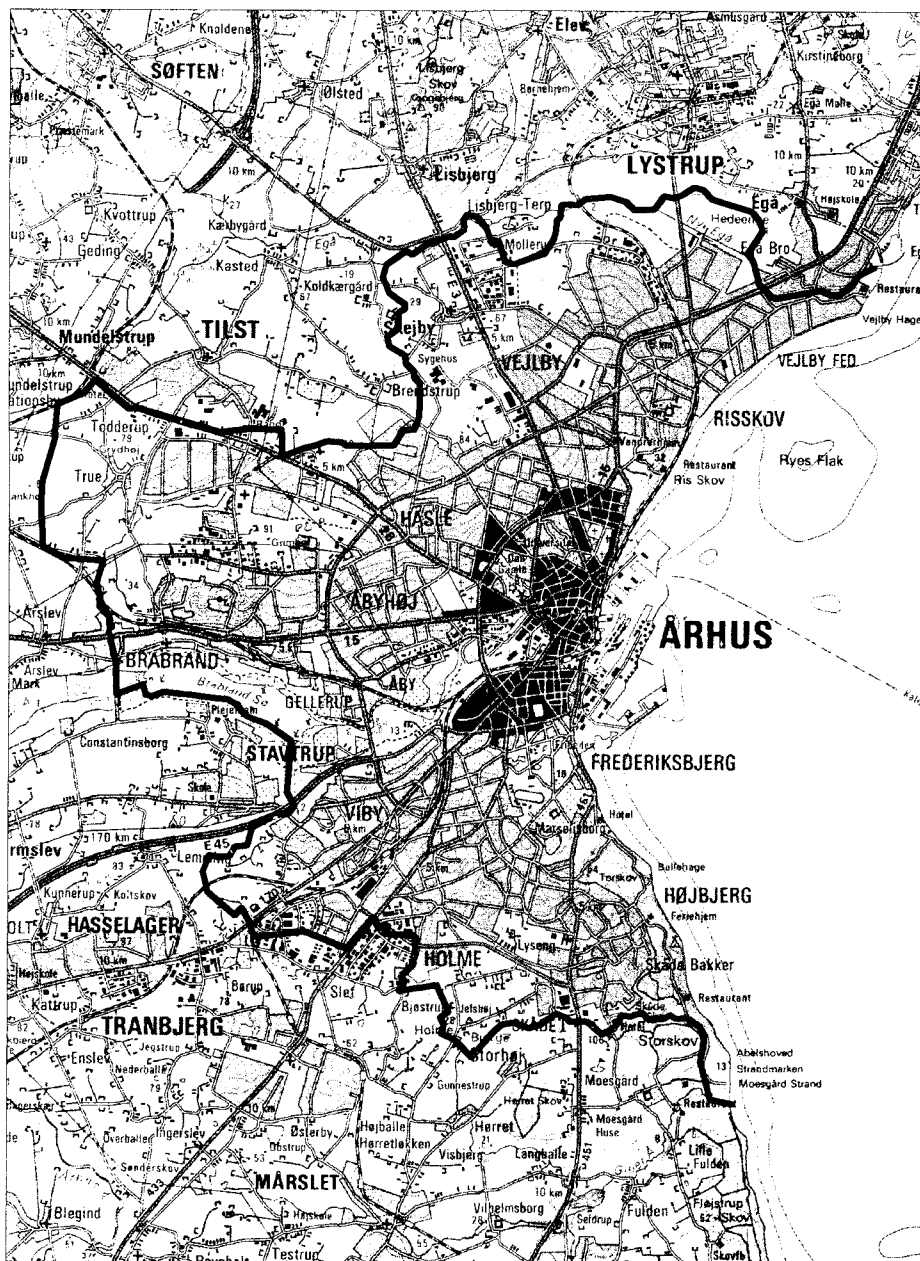
Københavns Kommune og Ballerup Kommune

Århus by og Randers by

Aalborg by og Hjørring by.

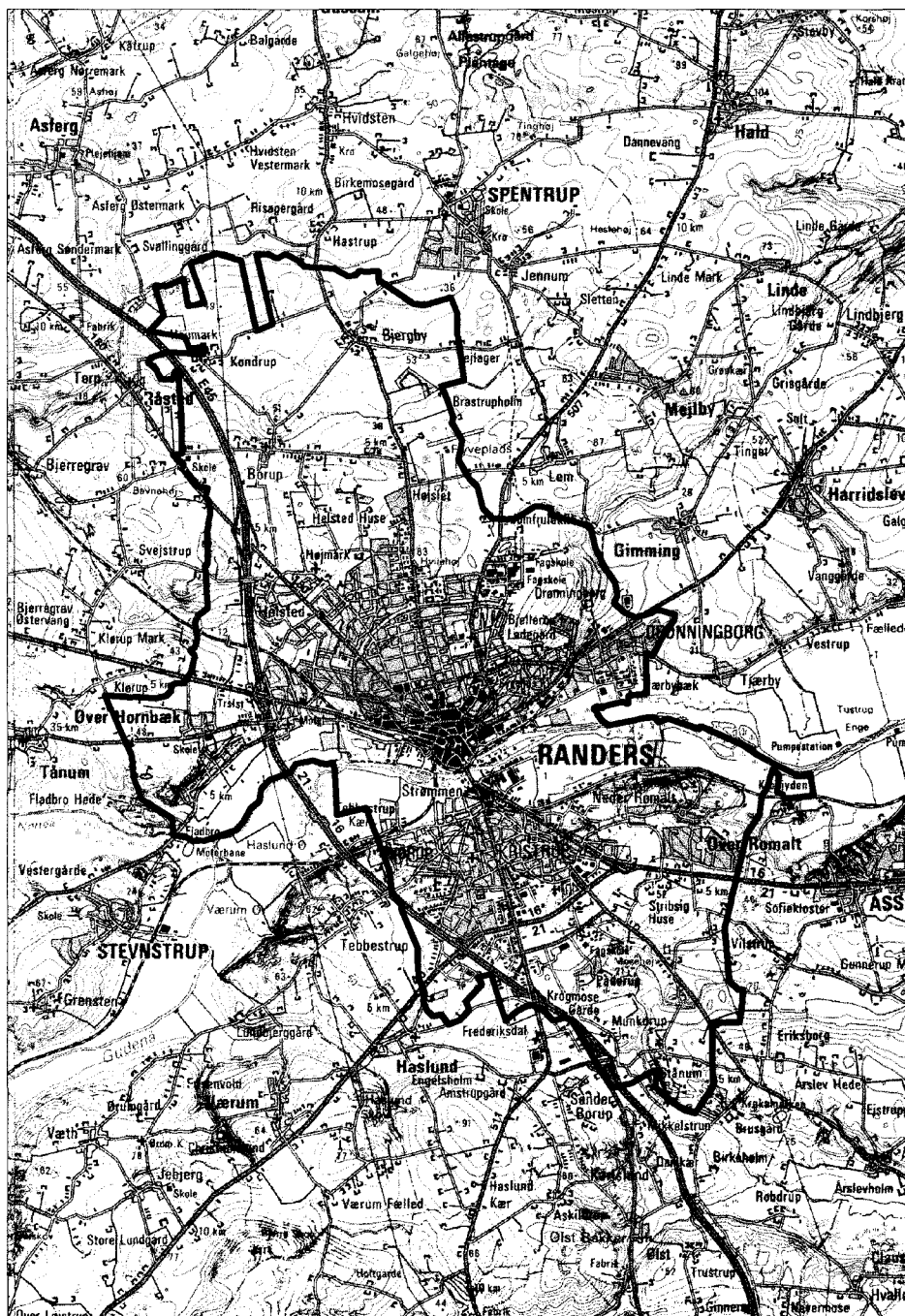

Københavns Kommune og Ballerup Kommune

Aarhus

0 5 Km

Randers

Hjørring

Appendiks B

Valg af foreninger og institutioner samt svarprocenter

Hvilke og hvor mange foreninger og institutioner omfatter undersøgelsen?

Valg af foreninger og institutioner

Grahn og Berggren-Bärring har i deres undersøgelse *Grönstrukturens betydelse för användningen. En jämförande studie av hur människor i barnstugor, skolor, föreningar, vårdinstitutioner m.fl. organisationer utnyttjar tre städers parkutbud (1995)* arbejdet med en inddeling i fire hovedgrupper. Den samme type foreninger og institutioner og den samme inddeling er benyttet i denne undersøgelse. Som udgangspunkt blev valgt at sende nogenlunde det samme antal spørgeskemaer ud i hver gruppe - nemlig ca. 500 udsendelse pr. hovedgruppe.

Udsendelserne skete til tilfældigt udvalgte foreninger og institutioner. Desværre ønskede flere af de overordnede foreninger ikke at udlevere adresser på deres medlemsforeninger, men ville gerne medvirke til en indirekte udsendelse af spørgeskemaet. Da svarprocenten erfaringsmæssigt er meget lav ved indirekte udsendelser, hvor man er afskåret fra muligheden for udsendelse af påmindelser, blev der valgt at udlevere et antal skemaer, der svarede til det samlede antal medlemsforeninger i de overordnede foreninger til indirekte udsendelse. Dette gjorde det imidlertid svært at vurdere, hvor mange direkte udsendelser i hver hovedgruppe man skulle satse på.

Til de direkte udsendelser blev adresserne fundet i offentligt tilgængelige kilder såsom telefonbøger, Kommunal årbogen, Kommunalhåndbogen, kommunale fritidsvejvisere over foreninger i kommunen samt lister over foreninger, der havde modtaget støtte efter Folkeoplysningsloven.

For to af hovedgrupperne (Børn og unge + Idræt og friluftsliv) blev der fundet ca. 3 gange så mange adresser som der skulle bruges, i forhold til de 500 pr. hovedgruppe, og for de to sidste hovedgrupper (Kultur mm. + Ældre, syge og handicappede) knapt dobbelt så mange adresser. Imidlertid svingede antallet af de forskellige foreninger og institutioner stærkt fra by til by.

Ved at tælle fortløbende på de ovennævnte lister for hver by blev f.eks. hver 19. vuggestue i den ene by og hver 4. vuggestue i den anden by osv. udvalgt til den direkte udsendelse efter en nogenlunde ligelig fordeling, hvor "restoverskuddet" af foreninger/institutioner blev fordelt efter en fordelingsnøgle. Se venligst skift 1 (metodeafsnit + eksempel 1) for yderligere oplysninger om fordelingen af udsendelser og udsendelsesmetode.

Forskningscentret udsendte (direkte og indirekte) i efteråret 1995 og vinteren 1996 godt 2000 spørgeskemaer til en række forskellige foreninger og institutioner i København, Århus, Aalborg, Ballerup, Randers og Hjørring. Justeret for skemaer, der blev returneret af postvæsenet, fordi adressaten var ubekendt, beskeder om at foreningen/institutionen var nedlagt, eller at modtageren ikke var en forening/institution samt dobbeltudsendelser blev i alt 1915 skemaer talt som udsendt (se efterfølgende sider). I alt 1354 foreninger og institutioner besvarede skemaet, hvilket svarer til en svarprocent på 70,7%. En idrætsforening havde imidlertid kopieret skemaet og ladet både deres indeidræts- og udeidrætsgruppe besvare spørgsmålene. Da svarene var meget forskellige, er der derfor benyttet 1355 besvarelser i den statistiske behandling af materialet.

Modtagne besvarelser anvendt i den statistiske behandling:

C. Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge (441)

Vuggestuer ol.	70 vuggestuer og 7 dagplejegrupper
Børnehaver	115 børnehaver
Fritidshjem mv.	35 fritidshjem, 6 byggelegepladser, 19 SFO-institutioner, 42 fritidsklubber
Integrerede institutioner	73 integrerede institutioner
Skoler	53 folkeskoler og 21 ungdomsskoler, tekniske skoler, gymnasier, HF ol.

D. Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter (368)

Udeidræt	35 bold- el. fodboldforeninger, 59 idræts-, gymnastik- el. sports-foreninger, 8 baseball-, rugby- el. hockeyforeninger, 6 tennis- el. squashforeninger, 5 motions- el. aerobicforeninger, 5 vandreforeninger, 5 cykelforeninger, 12 sejlsports-, ro- el. windsurfing-klubber samt 22 foreninger med løb, atletik, triathlon, bueskydning, ski, skøjting, klatring, petanque eller paintball.
Indeidræt	7 håndboldklubber, 6 volleyballklubber, 6 basketballklubber, 14 badmintonklubber, 22 kampsports- el. bokseklubber, 9 svømmeklubber samt 4 vægtløftnings- el. trampolinklubber mm.
Spejdere	73 spejdergrupper
Kolonihaveforeninger	37 kolonihaveforeninger
Øvrige friluftforeninger	15 natur- el. byøkologiforeninger, 3 jagt- el. fiskeriforeninger, 2 rideklubber, 5 hundedressurklubber, 4 foreninger for modelfly el. -biler samt drageflyvning, 3 brevdueforeninger og 1 forening for biavl.

E. Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed (266)

Kultur og fritid	16 kulturhuse el. -foreninger, 9 medborgerhuse, 17 aktivitets- el. fritidsforeninger for unge, 24 etniske foreninger og 11 historiske foreninger
Kunst mv.	8 kunst- el. billedforeninger, 50 musik- el. korforeninger, 15 teaterforeninger, 21 folkedanser- el. sportsdanserforeninger.
Ideologiske foreninger	45 kirkelige/religiøse foreninger, 33 politiske foreninger og 17 humanitære foreninger

F. Foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede (280)

Plejehjem mm.	46 dag- og områdecetre samt 62 plejehjem og -centre
Behandlingsinstitutioner	109 revaliderings-, forsorgs-, behandlings- el. handicapinstitutioner samt 8 sygehuse
Foreninger	52 foreninger for ældre, syge og handicappede, heraf 3 pensionistklubber og 7 handicapidrætsforeninger

Udsendelser og svar i C-gruppen

Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge

Antal udsendelser og regulering af udsendelsestal (udsendelse d. 2. feb. 1996)

Udsendelser i C-gruppen i alt	510
Hertil 1 skema fra F-gruppen og 2 fra E-gruppen	3
	513
Fraregnet 3 skemaer, der flyttes til F-gruppen og 1 til E-gruppen	4
Retur med postvæsenet (ubekendt)	5
Institutionen ophørt - besked	1
Ikke institution/forening - besked	1
Reguleret udsendelse i alt	502

Fordeling af udsendelser og svar på undergrupper og byer

	KBH	BAL	AALB	HJØ	ÅRH	RAN	I alt
Vuggestuer - uds.	28	14	5	2	22	13	84
Vuggestuer - mot.	26	13	5	2	18	13	77
Vuggestuer - %	92.3%	92.3%	100.0%	100.0%	81.8%	100.0%	91.7%
Børnehaver - uds.	29	21	22	9	24	21	126
Børnehaver - mot.	26	19	20	9	20	21	115
Børnehaver - %	89.7%	90.5%	90.9%	100.0%	83.3%	100.0%	91.3%
Fritidshjem mm. - uds.	26	25	14	8	31	18	122
Fritidshjem mm. - mot.	21	21	10	8	26	16	102
Fritidshjem mm. - %	80.8%	84.0%	71.4%	100.0%	83.9%	88.9%	83.6%
Intgr. inst. - uds.	41	2	8	7	21	5	84
Intgr. inst. - mot.	36	2	5	6	19	5	73
Intgr. inst. - %	87.8%	100.0%	62.5%	85.7%	90.5%	100.0%	86.9%
Skoler - uds.	20	14	15	8	16	13	86
Skoler - mot.	16	11	13	8	14	12	74
Skoler - %	80.0%	78.6%	86.7%	100.0%	87.5%	92.3%	86.0%
Uds. i alt pr. by	144	76	64	34	114	70	502
Svar i alt pr. by	125	66	53	33	97	67	441
By - %	86.8%	86.8%	82.8%	97.1%	85.1%	95.7%	87.8%

5 institutioner i alt har meddelt, at de ikke kunne/ikke ville deltage i undersøgelsen

Vuggestuer: Vuggestuer og dagpleje

Børnehaver: Børnehaver

Intgr. inst.: Integrerede institutioner

Fritidshjem mm.: Fritidshjem, byggeleg, SFO, fritidsklubber

Skoler: Folkeskoler, ungdomsskoler, tekniske skoler, gymnasier, HF ol.

Udsendelser og svar i D-gruppen

Foreninger med sigte på idræts- og frilftsaktiviteter

Antal udsendelser - direkte (7. nov. 1995) og indirekte (8. nov. 1995)

Direkte udsendelse	495
Danmarks Kolonihaveforbund	139
Danmarks Naturfredningsforening	6
I alt	640

Regulering af antallet af direkte udsendelser

Direkte udsendelse før regulering	495
Retur med postvæsenet (ubekendt)	34
Retur med beskeden "foreningen ophørt"	5
Brev/tlf-besked "ikke forening/institution"	4
Foreløbig reguleret udsendelse i alt	452

Flytning af idrætsforeninger for handicappede til gruppe F (ældre, syge og handicappede).	
I alt udsendt 17 skemaer, men 2 retur	15
2 skemaer, der ændres til gruppe E	2
Reguleret udsendelse i alt	435

Svarprocenter for direkte og indirekte udsendelser samt i alt

Type udsendelse	Udsendt/leveret	Modtagne svar	Svarprocent
Direkte udsendelse	435	324	74.5%
Kolonihaveforbundet for Danmark	139	37	26.6%
Danmarks Naturfredningsforening	6	6	100.0%
I alt	580	367	63.3%

Det ene af svarene fra en idrætsforening blev delt i 2 svar, da foreningen havde kopieret spørgeskemaet og ladet henholdsvis deres svømmeklub og deres boldklub besvare skemaet. De to klubbers svar var så forskellige, at de ikke lod sig føre sammen i et skema. I den statistiske behandling af svarene indgår derfor i alt 368 svar.

Blandt de 435 direkte udsendelser gav 5 foreninger besked om at de ikke kunne eller ikke ville besvare spørgeskemaet.

Fordeling af udsendelse og svar svarprocenter på undergrupper (D-gruppen)

	KBH	BAL	AALB	HJØ	ÅRH	RAN	I alt
Udeidræt - uds.	53	21	35	16	45	34	204
Udeidræt - mot.	39	19	30	10	35	24	157
Udeidræt - %	73.6%	90.5%	85.7%	62.5%	77.8%	70.6%	77.0%
Indeidræt - uds.	16	15	16	10	17	17	91
Indeidræt - mot.	11*	13	11	6	12	14	67*
Indeidræt - %	68.8%	86.7%	68.8%	60.0%	70.6%	82.4%	73.6%
Spejdere - uds.	19	15	19	7	21	16	97
Spejdere - mot.	15	13	15	6	13	11	73
Spejdere - %	78.9%	86.7%	78.9%	85.7%	61.9%	68.8%	75.3%
Øv. friluft - dir.uds.	7	7	8	7	8	6	43
Øv. friluft - DN uds.	1	1	1	1	1	1	6
Øv. friluft - dir.+DN mot.	4	5	5	6	8	5	33
Øv. friluft - dir.+DN %	50.0%	62.5%	55.6%	75.0%	88.9%	71.4%	67.4%
Svar i alt pr. by excl KH**	69*	50	61	28	68	54	330
By - % (dir.uds.+DN)	71.9%	84.7%	77.2%	68.3%	73.9%	73.0%	74.8%
Kolonihavef.- svar	20	1	10	0	4	2	37
Antal svar pr. by - alle f.	89*	51	71	28	72	56	367*

*I den statistiske behandling indgår pga. dobbeltbesvarelsen:

12 indeidrætsforeninger fra København.

68 indeidrætsforeninger i alt.

90 besvarelser for København i alt.

368 besvarelser i alt.

** Kolonihaveforbundet

Udeidræt:

Foreninger for bold/fodbold, idræt/gymnastik/sport, baseball/rugby/hockey, tennis/squash, motion/aerobic, vandring, cykling, sejlsport/roning/windsurfing, løb, atletik, triathlon, bueskydning, ski, skøjtning, klatring, petanque eller paintball.

Indeidræt:

Foreninger for håndbold, volleyball, basketball, badminton, kampsport/boksning, svømning, vægtløftning/trampolin mm.

Spejdere:

Spejdergrupper

Kolonihaveforeninger:

Kolonihaveforeninger

Øvrige friluftsf.:

Foreninger for natur- og byøkologi, jagt- og fiskeri, ridning, hundedressur, modelfly og -biler samt drageflyvning, brevduer og biavlere.

Udsendelser og svar i E-gruppen

Foreninger/institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed

Antal udsendelser og regulering af udsendelsesantal (udsendelse d. 21. nov. 1995)

Udsendelser i E-gruppen i alt	490
Hertil 2 skemaer overflyttet fra D-gruppen og 1 fra C.-gruppen	3
	493
Fraregnet 2 skemaer, der flyttes til C-gruppen	2
Retur med postvæsenet (ubekendt)	51
“Foreningen/institutionen ophørt”-besked	15
“Ikke forening/institution”-besked	7
Dobbeltudsendelse	1
Reguleret udsendelse i alt	417

Fordeling af udsendelser og svar på undergrupper og byer

	KBH	BAL	AALB	HJØ	ÅRH	RAN	I alt
Kultur og fritid - uds.	45	15	19	7	30	25	141
Kultur og fritid - mot.	14	9	13	7	19	15	77
Kultur og fritid - %	31.1%	60.0%	68.4%	100.0%	63.3%	60.0%	54.6%
Kunst mv. - uds.	36	23	19	12	20	21	131
Kunst mv. - mot.	28	19	10	10	14	13	94
Kunst mv. - %	77.8%	82.6%	52.6%	83.3%	70.0%	61.9%	71.8%
Ideologiske f. - uds.	26	16	28	23	27	25	145
Ideologiske f. - mot.	15	9	15	17	23	16	95
Ideologiske f. - %	57.7%	56.2%	53.6%	73.9%	85.2%	64.0%	65.5%
Uds. i alt pr. by	107	54	66	42	77	71	417
Svar i alt pr. by	57	37	38	34	56	44	266
By - %	53.3%	68.5%	57.6%	81.0%	72.7%	62.0%	63.8%

Kultur og fritid: Kulturhuse og -foreninger, medborgerhuse, aktivitets- og fritidsforeninger for unge, etniske foreninger og historiske foreninger.

Kunst mv.: Kunst- og billedforeninger, musik- og korforeninger, teaterforeninger, folke-danser- og sportsdanserforeninger.

Ideologiske foreninger: Kirkelige/religiøse foreninger, politiske foreninger og humanitære foreninger.

Udsendelser og svar i F-gruppen

Foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede

Antal direkte (udsendelse d. 2. feb. 1996) og indirekte udsendelser (leveret 7. mar. 1996)

Direkte udsendelse	362
Pensionisternes Samvirke (indirekte)	65
I alt	427

Regulering i antallet af direkte udsendelser

Direkte udsendelse før regulering	362
Hertil 15 skemaer fra D-gruppen og 3 fra C-gruppen	18
	380
Fraregnet 3, der måtte kasseres (forkert byområde)	3
1 skemaer til C-gruppen	1
Retur med postvæsenet	6
Ikke forening/institution - besked	7
Dobbeltudsendelser	12
Reguleret udsendelse i alt	351

Opgørelse for skemaer udleveret til pensionistklubber via Pensionisternes Samvirke

Udleveret i alt	65
Modtaget i alt	12
Af de 12 var:	9
1 returneret blankt	
6 forkert byområde (skemaer videregivet til andre klubber?)	
2 skemaer returneret uden byangivelse	
Svar, der kunne bruges i alt (2 i Kbh. og 1 i Ran., der er med i den statistiske behandling)	3

Fordeling af udsendelser og svar på undergrupper og byer - direkte udsendelser

	KBH	BAL	AALB	HJØ	ÅRH	RAN	I alt
Plejhjem mm. - uds.	44	9	30	6	29	18	136
Plejhjem mm. - mot.	39	6	19	4	26	14	108
Plejhjem mm. - %	88.6%	66.7%	63.3%	66.7%	89.7%	77.8%	79.4%
Behandlingsinst. mm. - uds.	32	6	29	14	36	27	144
Behandlingsinst. mm. - mot.	30	6	22	9	30	20	117
Behandlingsinst. - %	93.8%	100.0%	75.9%	64.3%	83.3%	74.1%	81.3%
Foreninger - uds.	21	4	11	9	17	9	71
Foreninger - mot.	12	0	11	6	14	9	52
Foreninger - %	57.1%	0.0%	100.0%	66.7%	82.4%	100.0%	73.2%
Uds. i alt pr. by	97	19	70	29	82	54	351
Svar i alt pr. by	83	12	52	19	70	43	277
By - %	85.6%	63.2%	74.3%	65.5%	85.4%	79.6%	78.9%

Svarprocent incl. indirekte udsendelser: $(277+3)/(351+65)=67,3\%$

Plejhjem mm.:

Plejhjem og -centre, dag- og områdecentre.

Behandlingsinst. mm.:

Revaliderings-, forsorgs- og behandlingsinstitutioner, sygehuse og institutioner for handicappede.

Foreninger:

Foreninger for handicappede og syge inkl. handicapdrætsforeninger (+ pensionistf.)

Appendiks C

Valg af enkeltpersoner samt svarprocenter

Udvælgelse af svarpersoner og beregnede svarprocenter - enkeltpersonundersøgelsen

Udvælgelsen af svarpersonerne er sket systematisk tilfældigt (personer med fødselsdag d. 2. eller d. 15. i en måned og med ét af 4 bestemte "niende ciffer" i cpr-nummeret) blandt personer født 1900 eller senere med bopæl i et af seks danske byområder.

Denne procedure blev derefter suppleret med en systematisk tilfældig udvælgelse, der reducerede antallet af personer, så der blev godt 600 personer pr. byområde (eksempelvis udvælgelse af hver 20. københavnere). Dette gav et udtræk på 3909 personer, heraf 728 hjørringensere. Antallet af personer i Hjørringudtrækket blev derefter reduceret med 90 personer ved systematisk tilfældig frasortering. Slutresultatet af hovedudtrækket blev 3819 personer.

Disse i alt 3819 personer blev for hver by ved en systematisk tilfældig udvælgelse inddelt i 12 portioner, således at aldersfordelingen og kønsfordelingen i de 12 portioner var nogenlunde ensartet.

Det endelige antal udsendelser er $3819 - 183 = 3636$. Fratrækningen af de 183 skemaer skyldes død, flytning mv. Se tabel herunder.

Regulering af udsendelsesantallet							
Byområde	København K.	Ballerup K.	Aalborg by	Hjørring by	Århus by	Randers by	Alle 6 byer
Oprindeligt antal skemaer	645	625	622	638	618	671	3819
Ikke modtaget adresse fra CPR (personen er død, personen er rejst udenlands, personen er flyttet til andre byer)	27	11	22	21	31	24	136
Skema sendt til en person, der er død eller rejst til til udlandet eller uden fast adresse efter at adresser var leveret fra CPR	2	2	2	1	3	1	11
Skema sendt til person, der er flyttet væk fra de 6 byområder efter at adresser var leveret fra CPR	2	0	5	4	3	0	14
Skemaer, der er kommet retur med postvæsenet med besked om at adressaten er ubekendt (Stadig registreret som boende i byen iflg. CPR, men ofte flyttet fra et sted i byen til et andet, på tidspunktet for udsendelsen og har derfor ikke modtaget noget skema)	4	2	2	1	1	6	16
Skemaer, der ikke er udsendt, fordi adressen var "på landet"	0	0	0	0	2	0	2
Skemaer, der ikke er udsendt, fordi barnet endnu ikke var navngivet	0	0	2	1	0	1	4
I alt fratrækne	35	15	33	28	40	32	183
I alt udsendte	610	610	589	610	578	639	3636
I alt modtagne (oprindelig by)	406	425	430	450	447	456	2614
Svarprocent	66,6	69,7	73,0	73,8	77,3	71,4	71,9
I alt modtagne skemaer pr. by efter regulering for 7 flytninger internt mellem de 6 byer. Den byopdelte statistik bygger på disse tal.	410	423	432	448	446	455	2614

Syv personer var flyttet internt mellem de 6 byer siden hovedudtrækket hos CPR-Kontoret d. 31. oktober 1995 og udsendelsen af skemaet. Ved de opdaterede adresseudskrivninger blev disse personer ikke frasorteret af CPR-Kontorets program, men beholdt det gamle løbenr med gl. byangivelse. Derfor er det i flere tilfælde først ved kodningen af besvarelsene, at disse interne flytninger er opdaget. I den byopdelte statistik er benyttet de flytteregulerede tal. Se tabel herover.

Geografisk udvælgelse af svarpersoner i de seks byområder

For områderne København og Ballerup er benyttet Københavns Kommune og Ballerup Kommune som geografisk afgrænsning. For Aalborg, Hjørring, Århus og Randers er bysognene og sogne, der dækker overgangen mellem land og by blevet benyttet som geografisk afgrænsning. Se opgørelse herunder.

Aalborg by (13 sogne)

8364 Domkirkens sogn (også kaldet Budolfi sogn)
8365 Ansgar sogn
8366 Vor Frelzers sogn
8367 Vesterkær sogn
8368 Vor Frue sogn
8369 Sankt Markus sogn
8370 Sønder Tranders sogn
8371 Nørre Tranders sogn
8372 Vejgård sogn
8373 Hans Egedes sogn
8374 Hasseris sogn
9076 Skalborg sogn
9110 Margrethe sogn

Hjørring by (4 sogne)

8454 Sankt Catharinæ sogn (også kaldet Hjørring sogn)
8455 Sankt Hans sogn
8456 Sankt Olai sogn
9101 Bistrup sogn

Århus by (25 sogne)

8100 Viby sogn
8101 Fredens sogn
8102 Holme sogn
8104 Skåde sogn
8114 Domkirkens sogn (også kaldet Århus Domsogn)
8115 Vor Frue sogn
8116 Sankt Markus sogn
8117 Møllevang sogn
8118 Sankt Pauls sogn
8119 Langenæs sogn
8120 Sankt Johannes sogn
8121 Christians sogn
8122 Åby sogn
8123 Vejlbj sogn
8124 Risskov sogn
8125 Hasle sogn
8126 Skejby sogn
8128 Brabrand sogn
8132 Sankt Lukas sogn
9088 Ellevang sogn
9090 Helligånds sogn
9096 Ravnsbjerg sogn
9097 Gellerup sogn
9135 Skjoldhøj sogn
9147 Skelager sogn

Randers by (9 sogne)

8146 Vorup sogn
8181 Sankt Mortens sogn
8182 Sankt Peders sogn
8183 Sankt clemens sogn
8184 Dr. borg sogn
8208 Borup sogn
8213 Krstrup sogn
8516 Hornbæk sogn
9078 Sankt Andreas sogn

Svarfordeling på alder, køn og byer.

- Tabel over antal svar
- 6 x 3 figurer med grafer over svarfordelingen

Kommentarer til figurerne

For hver by er procentandelen af svarere og af byens befolkning opgjort på 5 årsaldersklasser. For København og Ballerup er benyttet tal for hele kommunen, mens tallene for Aalborg, Hjørring, Århus og Randers er beregnet af Danmarks Statistik på baggrund af befolkningen i de pågældende sogne.

Af de 6 x 3 figurer pr. by er det tydeligt at se, at København og Århus samt til dels Aalborg har færre børn og teenagere, men til gengæld flere unge på 20-34 år end de øvrige byer (%-skalaerne er ens for at lette sammenligningen). Dette skyldes sandsynligvis, at disse tre byer har mange uddannelsesinstitutioner for unge, mens de andre byer i større udstrækning er egentlige børnefamilie-byer.

For København er der en kraftig tendens til en overrepræsentation af svarpersoner i alderen 20-39 år og en underrepræsentation af svarpersoner over 70 år. Specielt kvinder på 20-24 år samt 80-84 år og mænd på 70-74 år.

I Ballerup er fordelingen af befolkningen og af svarpersonerne nogenlunde jævn mht. alder. Dog er der en lille tendens til henholdsvis en underrepræsentation af mænd og en overrepræsentation af kvinder i alderen 25-29 år blandt svarpersonerne, mens det omvendte er tilfældet for aldersgruppen 45-49 år. Der er også en lille tendens til en overrepræsentation af svar blandt 35-39-årige kvinder.

Svarene fra Aalborg svarer nogenlunde til befolkningsfordelingen set i forhold til alder. Der er en tendens til overrepræsentation af kvinder på 50-54 år.

For Hjørring er der for begge køn en kraftig tendens ($p=0.068$ for jævn aldersfordeling) til overrepræsentation af svar fra personer på 5-9 år, 40-44 år og 50-54 år i forhold til befolknings sammensætningen. Specielt blandt mænd på 25-29 år og 50-54 år har der været stor respons. Blandt kvinderne er det især de 40-44 årige og til dels de 50-59 årige, der har været meget flittige til at svare ($p=0.052$, $\chi^2=31$). En anden vigtig årsag til den skæve fordeling er en

underrepræsentation af besvarelser fra kvinder i alderen 75-89 år. Derfor bør analyser af blot 40-44 årige og 75-89 årige kvinder fra Hjørring undgås, eller der bør evt. ske en vægtning af materialet.

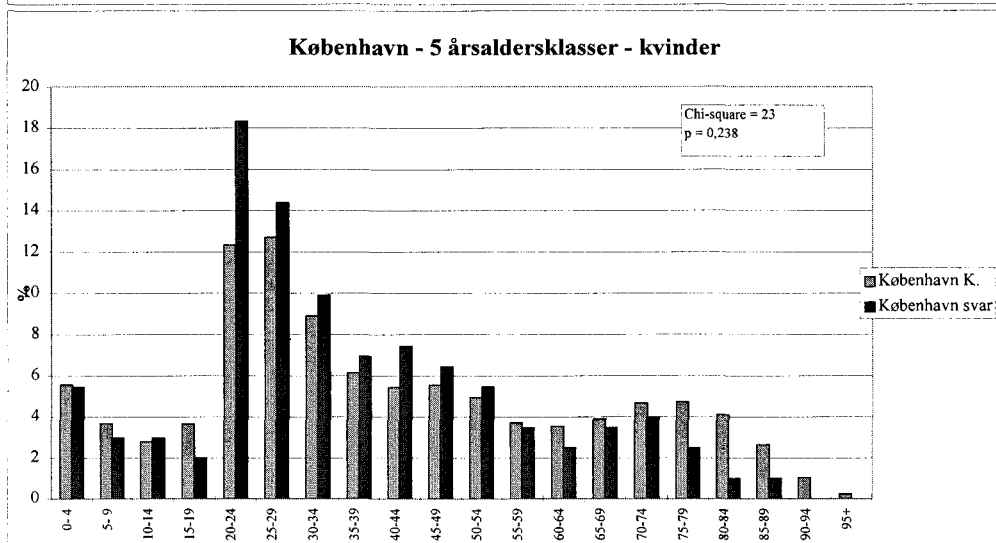
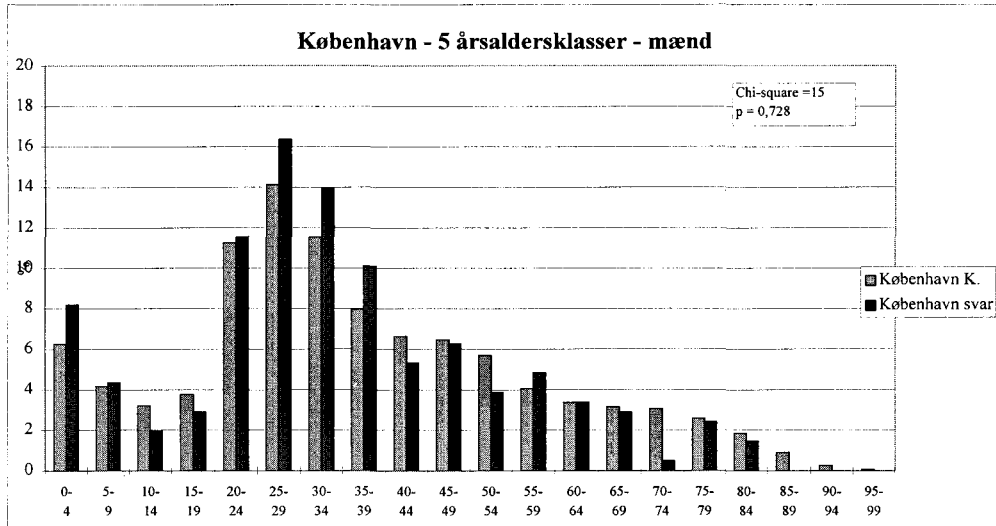
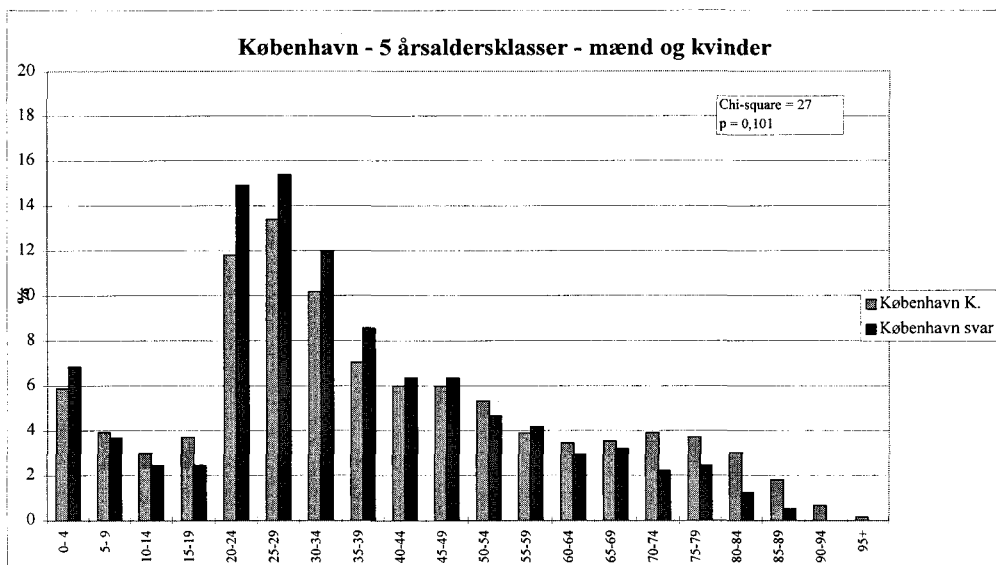
De 20-24 årige århusianere har en lille tendens til overrepræsentation i forhold til befolkningens aldersfordeling i byen. Der er en lille tendens til overrepræsentation af mænd i alderen 20-24 år blandt svarerne og en lille tendens til overrepræsentation af kvinder i alderen 15-19 år blandt svarerne.

Alderen på svarerne fra Randers er forholdsvis tæt på aldersfordelingen for randrusianerne, dog med en lille overrepræsentation af svar fra personer i alderen 50-54 år. Der er en lille tendens til overrepræsentation af mænd på 0-4 år, 30-39 år og 45-54 år. Til gengæld er der en lille tendens til underrepræsentation af mænd på 20-29 år og 40-44 år. Der er en tendens til overrepræsentation af svar fra kvinder på 40-44 år og 55-59 år.

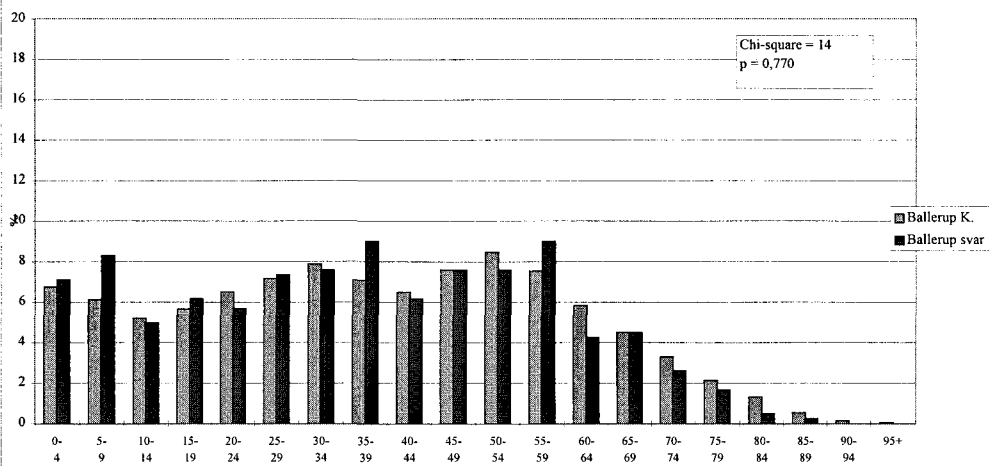
For alle seks byområder gælder, at der generelt er en tendens til underrepræsentation af svar fra de ældre set i forhold til de seks enkelte befolkningssammensætninger. En statistisk analyse (Chi-square test) viser, at svarpersonernes alder er repræsentativ for hver af de 6 byområder med Hjørring lige på vippen.

FORDELING AF SVAR PÅ ALDERSKLASSE, KØN OG BYER

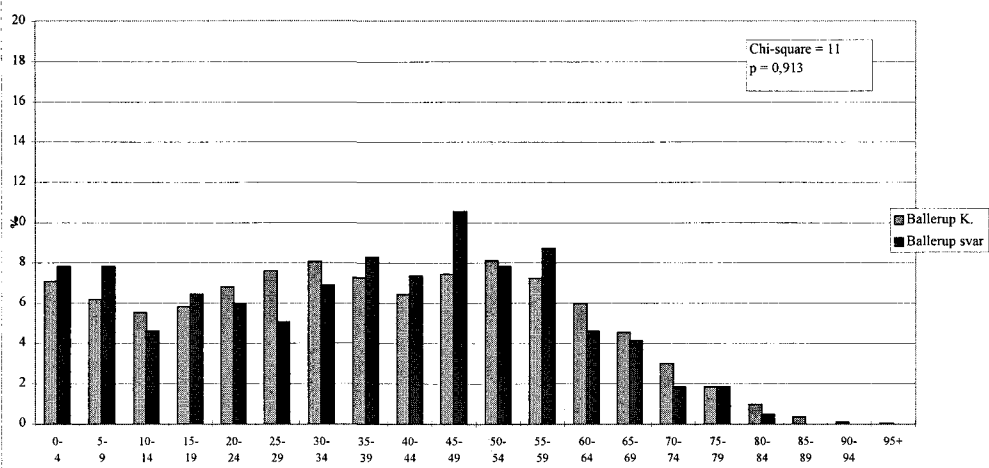
	HJØRRING-SVAR				AALBORG-SVAR				ÅRHUS-SVAR				RANDERS-SVAR				KØBENHAVN-SVAR				BALLERUP-SVAR			
Idnr	Mænd	Kvinder	Mænd og kvinder		Mænd	Kvinder	Mænd og kvinder		Mænd	Kvinder	Mænd og kvinder		Mænd	Kvinder	Mænd og kvinder		Mænd	Kvinder	Mænd og kvinder		Mænd	Kvinder	Mænd og kvinder	
0	2	3	5		3	3	6		2	2	4		5	3	8		4	3	7		4	3	7	
1	1	3	4		2	4	6		3	4	7		5	2	7		5	3	8		3	3	6	
2	2	4	6		2	2	4		4	4	8		2	4	6		3	3	6		4	3	7	
3	3	5	7		4	1	5		4	2	6		1	3	4		2	1	3		5	2	7	
4	2	4	6		6	1	7		5	1	6		5	1	6		3	1	4		1	2	3	
5-14 år	9	19	28		17	11	28		18	13	31		18	13	31		17	11	28		17	13	30	
5	5	5	10		3	3	6		4	2	6		3	2	5		1	1	2		1	1	2	
6	2	3	5		3	3	6		4	2	6		3	3	6		3	1	4		3	3	6	
7	3	2	5		4	0	4		2	2	4		2	2	4		2	1	3		2	3	5	
8	6	0	6		3	2	5		2	3	5		6	0	6		2	1	3		3	1	4	
9	1	5	6		1	3	4		3	3	6		1	3	4		1	2	3		1	2	3	
10-14 år	17	15	32		14	11	25		15	13	28		14	10	24		9	6	15		17	18	35	
10	1	4	5		2	1	3		0	1	1		3	4	7		1	2	3		4	2	6	
11	6	2	8		2	2	4		2	1	3		2	1	3		1	1	2		0	1	1	
12	1	1	2		2	2	4		0	4	4		1	2	3		0	1	1		0	3	3	
13	2	2	4		1	2	3		1	2	3		2	3	5		0	1	1		3	2	5	
14	2	3	5		2	1	3		1	3	4		3	1	4		2	1	3		3	3	6	
15-14 år	12	12	24		9	8	17		4	11	15		11	11	22		4	6	10		10	11	21	
15	2	2	4		3	1	4		1	4	5		3	1	4		1	1	2		3	5	8	
16	1	1	2		3	2	5		1	4	5		4	0	4		2	1	3		3	3	6	
17	3	2	5		4	4	8		3	1	4		3	3	6		1	1	2		2	2	4	
18	3	1	4		0	4	4		0	4	4		0	2	2		1	1	2		4	4	8	
19	3	5	8		3	3	6		2	4	6		2	6	8		4	8	0		1	2	3	
20-19 år	12	11	23		13	14	27		9	17	26		12	12	24		6	4	10		14	12	26	
20	6	2	8		3	5	8		7	3	10		1	4	5		3	7	10		3	3	6	
21	3	6	9		4	4	8		9	5	14		2	7	9		3	7	10		3	2	5	
22	3	3	6		3	3	6		4	9	13		3	3	6		3	5	12		1	3	4	
23	3	5	8		5	3	8		8	9	17		5	4	9		8	7	15		3	0	3	
24	5	4	9		6	7	13		8	16	24		3	5	8		3	11	14		3	3	6	
25-24 år	19	20	39		21	27	48		36	34	70		14	23	37		24	37	61		13	11	24	
25	5	1	6		9	1	10		11	4	15		4	5	9		4	5	9		2	6	8	
26	7	2	9		3	3	6		5	4	9		5	3	8		8	5	13		1	3	4	
27	3	2	5		5	3	8		3	5	8		1	1	2		8	8	16		2	2	4	
28	8	3	11		7	4	11		5	5	10		2	5	7		6	9	15		3	4	7	
29	2	5	7		2	4	7		3	9	12		2	8	10		3	2	10		3	3	6	
30-29 år	25	13	38		28	16	44		26	25	51		12	22	34		34	29	63		11	20	31	
30	1	2	3		5	3	8		4	6	10		7	4	11		9	3	12		0	4	4	
31	4	4	8		3	3	6		4	2	6		5	5	10		4	7	11		2	7	9	
32	3	2	5		5	4	9		6	4	10		1	5	6		1	5	12		5	4	9	
33	2	2	4		2	2	4		2	1	3		3	4	7		3	3	6		4	0	4	
34	3	2	5		5	2	7		7	1	8		5	2	7		6	2	8		4	2	6	
35-34 år	13	12	25		22	14	36		23	14	37		22	17	39		29	20	49		15	17	32	
35	5	2	7		4	2	6		4	2	6		4	3	7		4	5	9		2	2	4	
36	1	1	2		1	1	2		0	8	8		2	5	7		5	2	7		6	6	12	
37	4	1	5		4	4	7		2	2	4		3	3	6		4	2	6		3	5	8	
38	2	7	9		1	3	5		3	7	5		5	3	8		3	2	5		3	7	10	
39	3	1	4		3	1	4		4	3	7		3	4	7		4	3	8		4	2	6	
40-39 år	15	12	27		14	15	29		14	18	32		18	17	35		21	14	35		18	20	38	
40	3	10	13		1	4	5		5	0	5		1	5	6		3	3	6		5	2	7	
41	2	9	11		1	3	4		3	2	5		2	5	7		1	4	5		0	4	4	
42	1	3	4		5	4	9		4	3	7		2	2	4		1	5	6		2	2	4	
43	3	1	4		2	3	5		2	3	5		1	6	7		3	1	4		2	1	3	
44	3	5	8		4	2	6		1	4	5		3	2	5		3	2	5		7	1	8	
45-44 år	13	28	41		13	16	29		15	12	27		9	20	29		11	15	26		16	10	26	
45	3	4	7		6	1	7		4	2	6		5	3	8		5	2	7		1	3	4	
46	4	4	8		2	2	4		1	1	2		4	2	6		3	2	5		1	1	2	
47	2	4	6		3	0	3		1	4	5		5	5	10		2	3	5		6	2	8	
48	6	2	8		3	3	6		3	5	8		1	5	6		1	5	6		5	1	6	
49	5	3	8		7	5	12		6	2	8		6	4	10		2	1	3		8	2	10	
50-49 år	20	17	37		15	11	26		18	14	32		19	15	34		13	15	28		23	9	32	
50	4	6	10		2	5	7		3	3	6		4	4	8		0	3	3		2	2	4	
51	9	3	12		4	3	7		1	4	5		3	4	7		4	2	6		6	4	10	
52	2	4	6		1	4	5		2	1	3		3	2	5		3	2	5		2	5	7	
53	1	2	3		1	4	5		2	1	3		5	2	7		1	2	3		6	3	9	
54	3	3	6		1	6	7		3	2	5		2	1	3		0	2	2		1	1	2	
55-54 år	22	18	40		9	22	31		11	11	22		20	18	38		8	11	19		17	15	32	
55	2	4	6		2	1	3		1	2	3		0	3	3		1	1	2		2	8	10	
56	2	5	7		2	3	5		1	2	3		0	2	2		1	2	3		7	3	10	
57	2	3	5		1	3	4		1	3	4		4	3	7		3	1	4		4	4	8	
58	0	4	4		0	2	2		1	2	3		1	1	2		1	0	1		1	1	2	
59	2	2	4		4	2	6		1	1	2		2	4	6		2	2	4		5	3	8	
60-59 år	8	18	26		10	13	23		6	8	14		7	18	25		10	7	17		19	19	38	
60	1	2	3		0	2	2		1	3	4		4	2	6		2	1	3		1	2	3	
61	0	2	2		4	2	6		3	0	3		2	2	4		3	1	4		2	1	3	
62	2	3	5		1	2	3		1	2	3		0	4	4		0	2	2		1	1	2	
63	1	3	4		1	2	3		0	3	3		1	1	2		1	0	1		1	4	5	
64	3	3	6		5	0	5		0	2	2		0	1	1		1	1	2		1	1	2	
65-64 år	7	12	19		11	7	18		5	10	15		7	10	17		7	5	12		10	8	18	
65	1	0	1		2	1	3		1	1	2		0	5	5		1	1	2		3	3	6	
66	2	2	4		3	2	5		1	1	2		2	4	6		1	2	3		5	3	8	
67	1	3	4		1	3																		

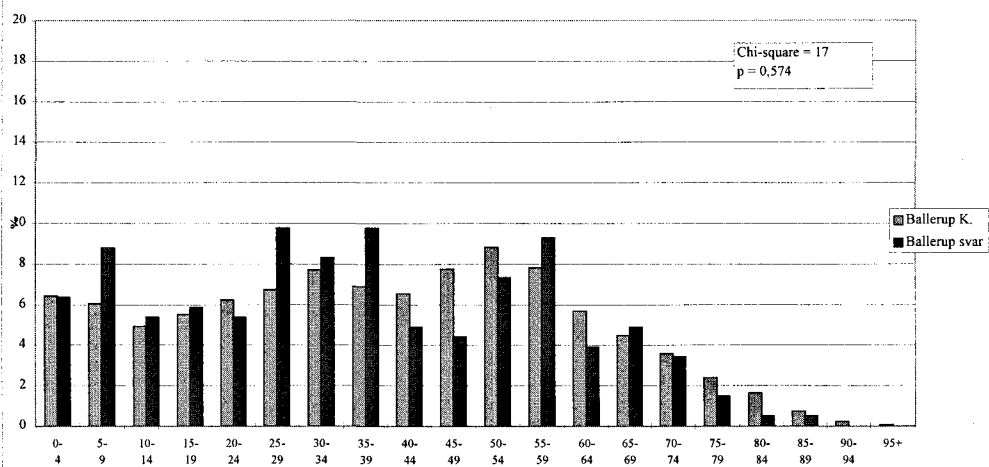
Ballerup 5 årsaldersklasser - mænd og kvinder

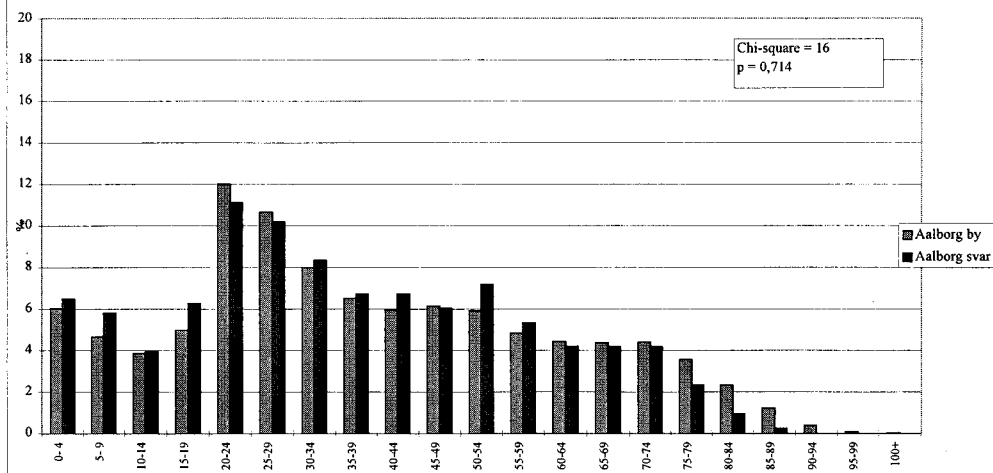
Ballerup - 5 årsaldersklasser - mænd

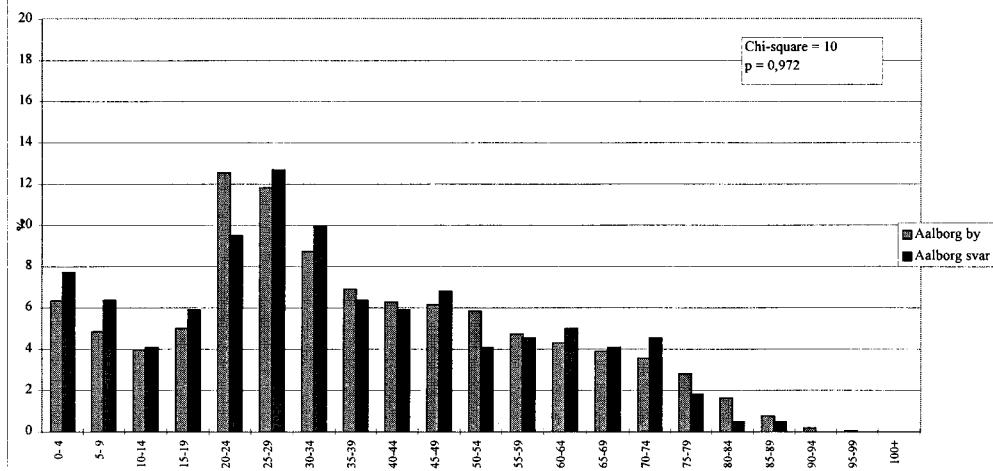
Ballerup - 5 årsaldersklasser - kvinder

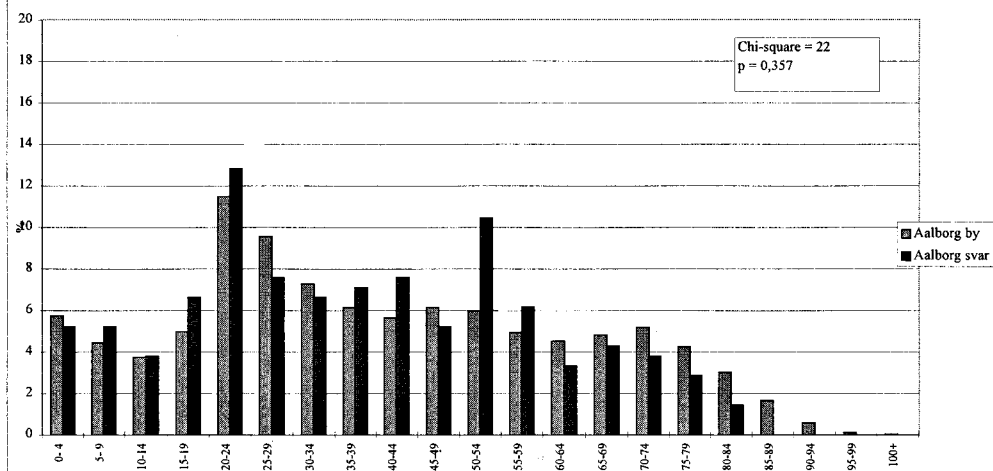
Aalborg - 5 årsaldersklasser - mænd og kvinder

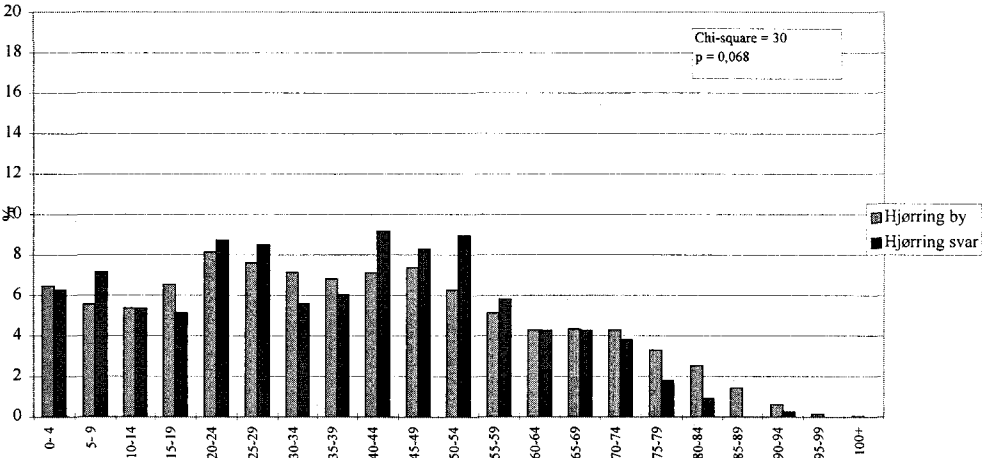
Aalborg - 5 årsaldersklasser - mænd

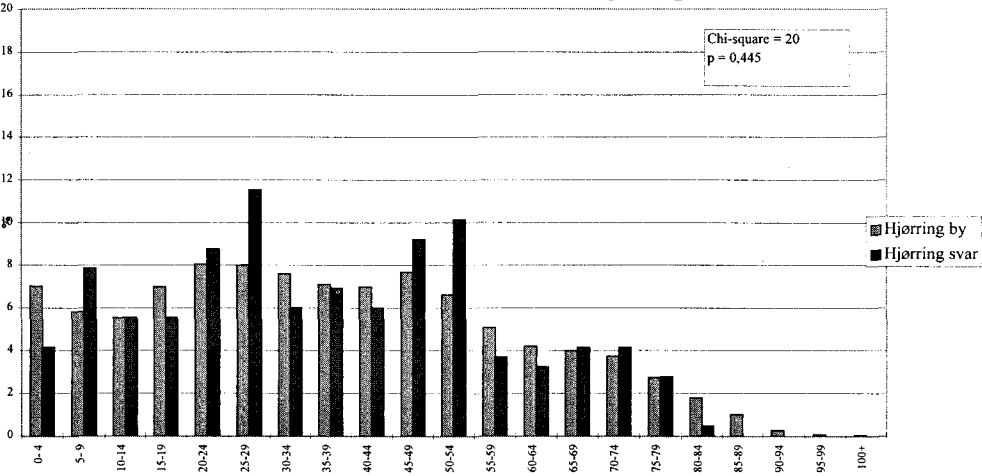
Aalborg - 5 årsaldersklasser - kvinder

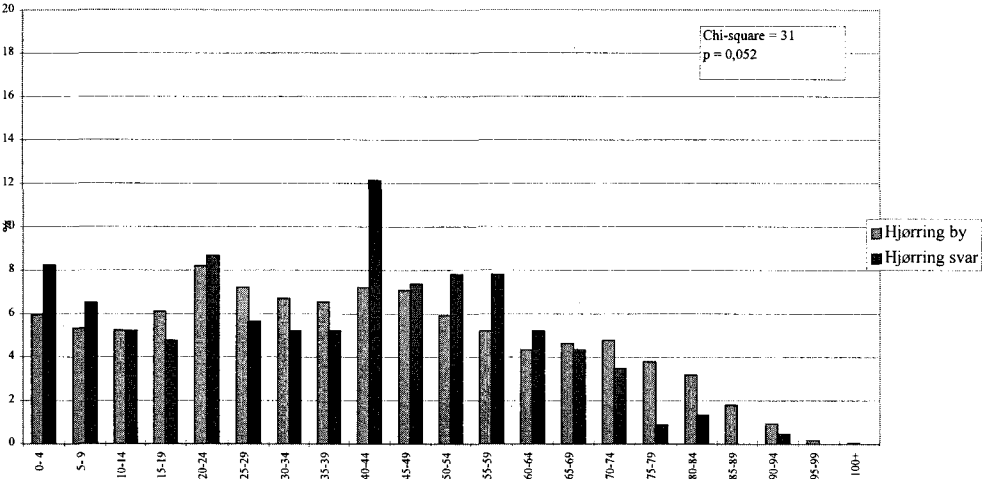
Hjørring - 5 årsaldersklasser - mænd og kvinder

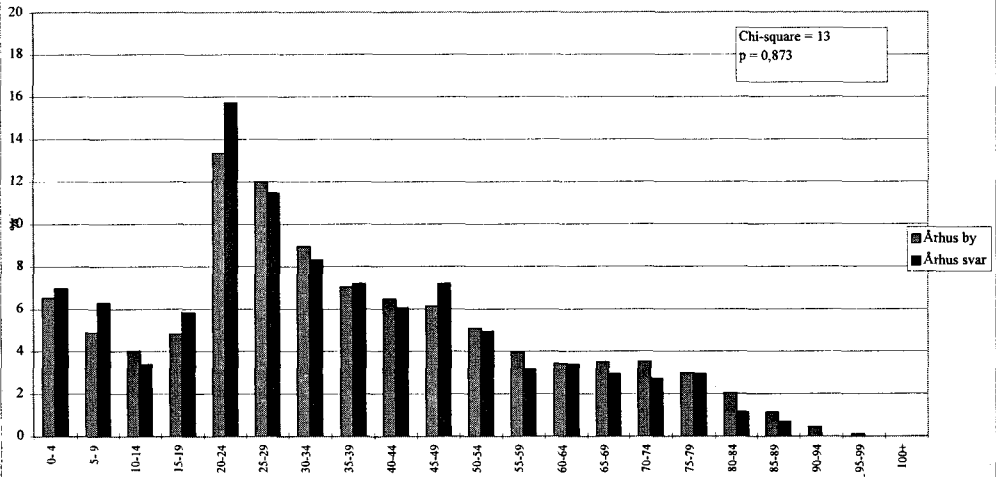
5 årsaldersklasser - mænd - Hjørring

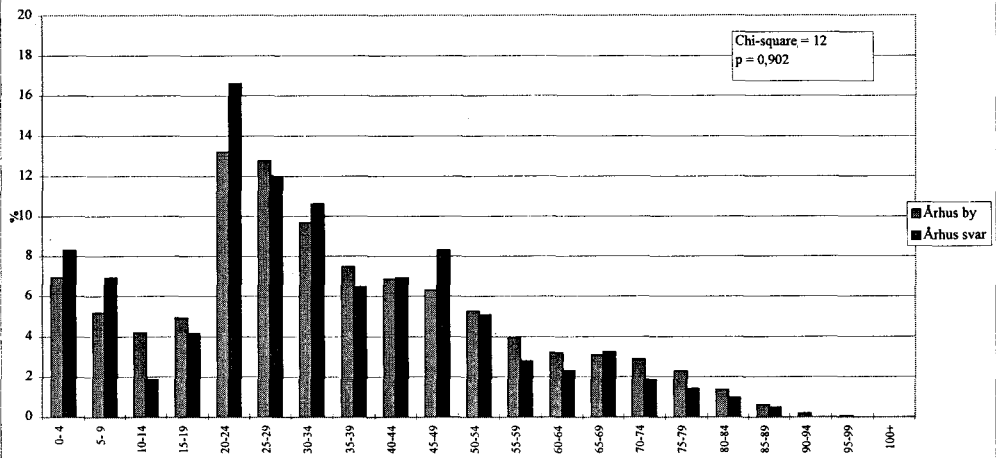
5 årsaldersklasser - kvinder - Hjørring

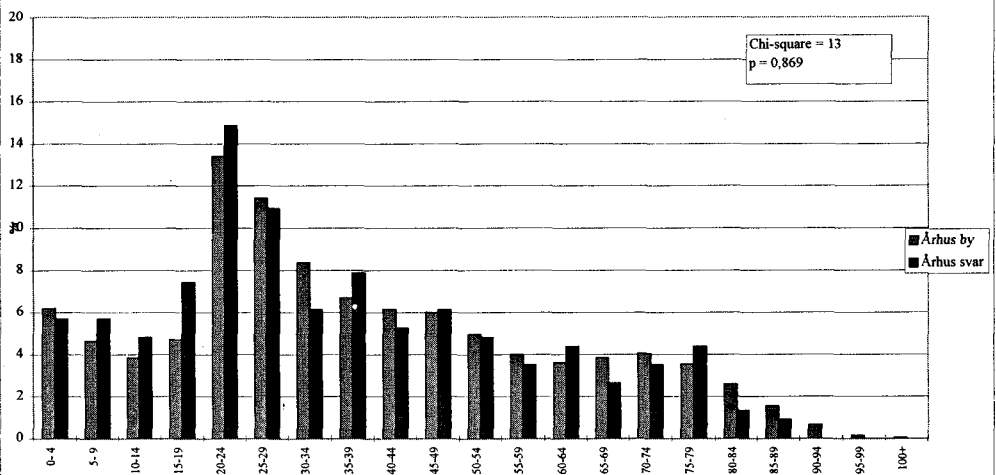
Århus - 5 årsaldersklasser - mænd og kvinder

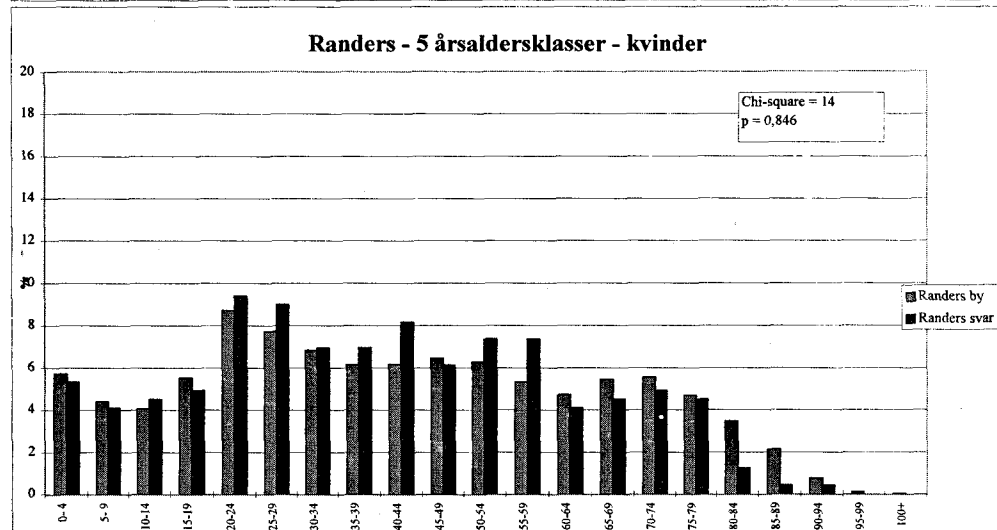
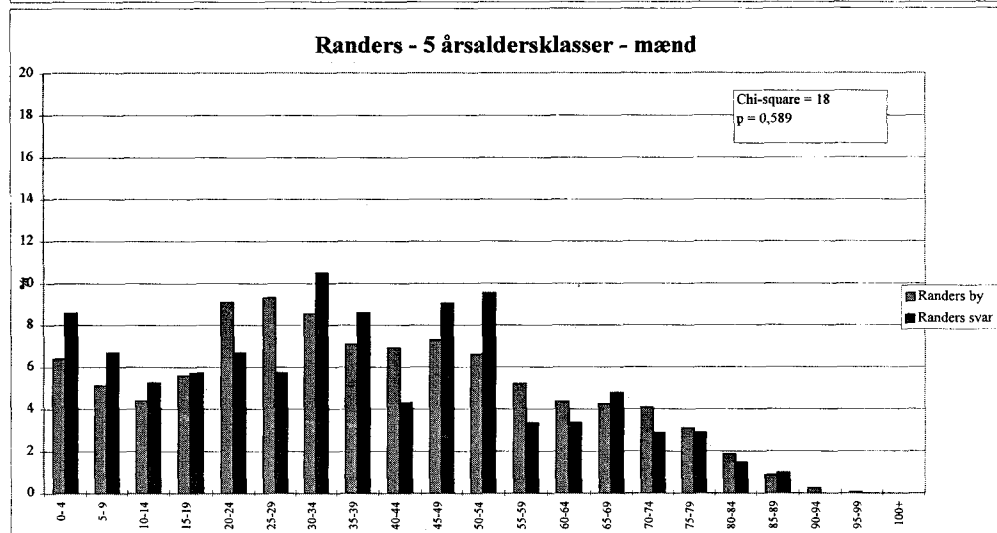
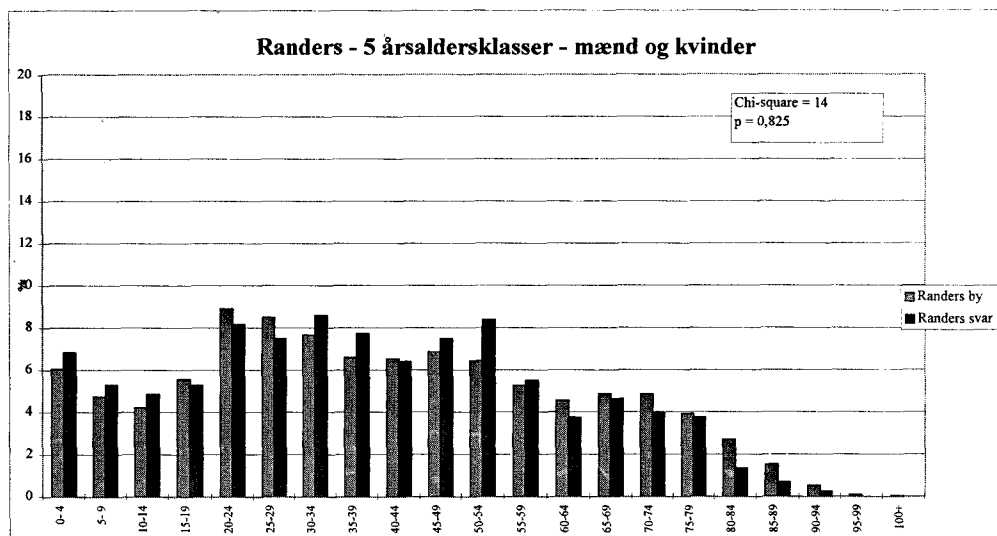

Århus - 5 årsaldersklasser - mænd

Århus - 5 årsaldersklasser - kvinder

Sjældne brugere eller ikke-brugere, der ikke har besvaret spørgeskemaet, men har ringet eller skrevet et brev	Alder
Kun sjældne brugere af byens parker og grønne områder	I alt 7
<i>Helbred angivet som årsag</i>	<i>I alt 1</i>
Dårligt gående, kommer sjældent ud	75
<i>Egen have, kolonihave, sommerhus eller lignende angivet som årsag</i>	<i>I alt 2</i>
Har kolonihave, kommer ikke så meget i grønne parker, 72 år gammel	71
Bruger især eget sommerhus, derfor sjældent bruger	53
<i>Andet</i>	<i>I alt 4</i>
Ingen interesse, besøger kun kirkegård	77
Bruger kun sjældent grønne områder	75
Kommer højest i parker en gang årligt	70
Ønsker ikke at deltage, da næsten ikke bruger, besøger parker 2 gange årligt	43
Bruger ikke byens parker og grønne områder	I alt 43
<i>Helbred angivet som årsag</i>	<i>I alt 16</i>
93 år, meget senil dement og kommer næsten ingen steder	92
Invalid, har i mange år ikke besøgt parker	92
Bundet til lejlighed og kan derfor ikke svare	86
Af helbredsmaessige årsager ingen grund til at bruge anlæg	80
Helbred hindrer besøg	80
Vil ikke deltage, har været syg og ikke på gaden i 4-5 måneder	80
Gangbesværet, så bruger ikke parker og har derfor ingen mening	76
Ønsker ikke at deltage, er handicappet og ikke bruger	76
Har ikke svaret pga. sygdom, kommer ikke ud	75
Ikke rask, ikke været udenfor i 20 år	75
Lam i benene og afskåret fra at færdes i grønne områder	74
Blankt skema returneret, dårlige ben kommer aldrig i parken	71
For syg til at komme udendørs og kan derfor ikke besvare skemaet	67
Blankt skema returneret, er syg og ikke bruger af parker	66
Kan ikke svare, har gigt og går ikke lange ture	66
Kommer ikke i parker, har dårlige ben	60
<i>Egen have, kolonihave, sommerhus o.l. angivet som årsag</i>	<i>I alt 5</i>
Har egen have og kommer ikke i parkerne	77
Invalid og besøger kun egen have	70
Ikke bruger, da egen have. Vil derfor ikke svare	61
Ønsket ikke at svare, kommer ikke i parker, har stor have selv	50
Egen have, ønsker ikke at besvare skemaet, da ikke bruger	9
<i>Andet</i>	<i>I alt 22</i>
Ikke bruger, nægter ikke at svare	92
Er på plejehjem og orker ikke at svare, har ikke besøgt parker i flere år	88
Blankt skema returneret, ikke bruger	87
Blankt skema returneret, har ikke nogen mening, kommer ikke ud	86
Ikke bruger, orker ikke at svare	86
86 år kommer ikke meget ud mere	85
Kommer aldrig ud i det grønne	85
Blind og derfor ikke i stand til at svare, kommer ikke meget ud	84
Flere år siden parkbesøg	82
Bruger ikke parker og kan derfor ikke svare	81
Kommer aldrig i parker, blankt skema returneret	81
Jeg kommer ikke i parker	78
Færdes aldrig i parker p.g.a. knæskade	77
Kommer aldrig i en park	77
73 år, går ikke i parker for man ser kun svineri og glasskår	72
Anvender ikke parker og ønsker derfor ikke at deltage	70
Kommer ikke i parkerne	68
Kommer aldrig de steder	65
Benytter aldrig parker og kan derfor ikke besvare spørgsmålene	64
8 måneder af året på landet, bruger ikke byens parker	61
Kommer ikke i parker, kan ikke/har ikke lyst til at svare	51
Besøger ikke parker, blankt skema returneret	43

Udsendelsesdatoer

Udsendelsesdatoer - Foreninger og institutioner

Foreninger med sigte på idræts- og friluftaktiviteter

7. november 1995 (direkte udsendelser) + 8. november 1995 (indirekte udsendelser)

Foreninger og institutioner med sigte på kulturel og ideologisk virksomhed

21. november 1995

Institutioner med pædagogisk sigte for børn og unge

2. februar 1996

Foreninger og institutioner med sigte på at støtte og hjælpe ældre, syge og handicappede

2. februar 1996 (direkte udsendelser) + 7. marts 1996 (indirekte udsendelser)

Udsendelsesdatoer - Enkelpersoner

Tilfældige datoer i løbet af et år med min. 2 uger og max. 6 uger imellem.

1. udsendelse: 15. dec. 1995 (fredag) 4 uger og 6 dage til
2. udsendelse: 18. jan. 1996 (torsdag) 3 uger og 6 dage til
3. udsendelse: 7. feb. 1996 (onsdag) 5 uger og 2 dage til
4. udsendelse: 15. mar. 1996 (fredag) 5 uger og 2 dage til
5. udsendelse: 21. apr. 1996 (søndag) 2 uger og 1 dag til
6. udsendelse: 6. maj 1996 (mandag) 5 uger og 5 dage til
7. udsendelse: 15. jun. 1996 (lørdag) 2 uger og 6 dage til
8. udsendelse: 5. jul. 1996 (fredag) 5 uger til
9. udsendelse: 9. aug. 1996 (fredag) 3 uger og 2 dage til
10. udsendelse: 1. sep. 1996 (søndag) 3 uger og 6 dage til
11. udsendelse: 28. sep. 1996 (lørdag) 6 uger til
12. udsendelse: 9. nov. 1996 (lørdag)

Efterfølgende blev der sendt op til 3 påmindelser.

Besøgshyppighed

Besøgshyppighed indenfor de sidste 12 måneder opgjort for foreningers og institutioners friluftsliv samt enkeltpersoners friluftsliv.

	Vinter (dec.-feb.)		Forår (marts-maj)		Sommer (juni-aug.)		Efterår (sep.-nov.)		De fire årstider sammenlagt (median/gennemsnitstal for hver årstid lagt sammen)	
	Median	Gennemsnit	Median	Gennemsnit	Median	Gennemsnit	Median	Gennemsnit	Median	Gennemsnit
Foreninger og institutioner:										
Børn og unge n=378-399	1 dag om ugen	17 dage	2 dage om ugen	26 dage	2 dage om ugen	32 dage	1 dag om ugen	24 dage	1-2 dage om ugen	99 dage
Idræt og friluftsskaktiviteter n=165-197	1 dag hveranden uge	17 dage	1 dag om ugen	28 dage	2 dage om ugen	30 dage	1 dag om ugen	27 dage	1-2 dage om ugen	102 dage
Kultur, kunst, politik mv. n=57-77	1-2 dage i løbet af årstiden	6 dage	1-2 dage i løbet af årstiden	9 dage	1 dag om måneden	11 dage	1 dag om måneden	11 dage	1-2 dag/årstid-1 dag/måned	38 dage
Ældre, syge og handicappede n=136-157	1 dag hveranden uge	11 dage	1 dag om ugen	22 dage	2 dage om ugen	29 dage	1 dag om ugen	20 dage	1-2 dage om ugen	82 dage
Enkeltpersoner:										
0-6 år n=227-234	1 dag om ugen	23 dage	2 dage om ugen	32 dage	3 dage om ugen	39 dage	1 dag om ugen	27 dage	1-2 dage om ugen	121 dage
7-16 år n=230-233	1-2 dage om ugen	30 dage	2 dage om ugen	38 dage	4 dage om ugen	48 dage	2 dage om ugen	35 dage	2-3 dage om ugen	151 dage
17-25 år n=390-405	1 dag hveranden uge	19 dage	2 dage om ugen	29 dage	2 dage om ugen	36 dage	1 dag om ugen	27 dage	1-2 dage om ugen	110 dage
26-35 år n=441-453	1 dag hveranden uge	20 dage	2 dage om ugen	30 dage	3 dage om ugen	37 dage	1 dag om ugen	27 dage	1-2 dage om ugen	114 dage
36-59 år n=764-785	1 dag om ugen	25 dage	2 dage om ugen	34 dage	2 dage om ugen	39 dage	2 dage om ugen	32 dage	1-2 dage om ugen	129 dage
60-70 år n=189-194	1 dag om ugen	23 dage	2 dage om ugen	31 dage	2 dage om ugen	35 dage	2 dage om ugen	28 dage	1-2 dage om ugen	117 dage
71- år n=116-129	1 dag om ugen	23 dage	2 dage om ugen	33 dage	2 dage om ugen	34 dage	2 dage om ugen	31 dage	1-2 dage om ugen	122 dage
Enkeltpersoner i alt n=2372-2428	1 dag om ugen	23 dage	2 dage om ugen	32 dage	2 dage om ugen	38 dage	2 dage om ugen	30 dage	1-2 dage om ugen	127 dage

Der var 11 svarmuligheder for hver årstid. Tal i () angiver estimeringen ved udregning af gennemsnitstal (og sammenlagte medianstal): Dagligt (91,25), 6 dage om ugen (78), 5 dage om ugen (65), 4 dage om ugen (52), 3 dage om ugen (39), 2 dage om ugen (26), 1 dag om ugen (13), 1 dag hveranden uge (6,5), 1 dag om måneden (3), 1-2 dage i løbet af årstiden (1,5), Slet ingen besøg (0).

Variationen i antal svar (n) skyldes, at ikke alle har svaret på alle fire årstider, idet dem med kun få parkbesøg har haft en tendens til kun at angive besøgshyppigheden for de varme årstider.

Appendiks E. Besøgshyppighed

Besøgshyppighed indenfor de sidste 12 måneder opgjort for foreningers og institutioners friluftsliv - hovedgrupper og undergrupper

	Vinter (dec.-feb.)		Forår (marts-maj)		Sommer (juni-aug.)		Efterår (sep.-nov.)		De fire årstider sammenlagt (median/gennemsnitstal for hver årstid lagt sammen)	
	Median	Gennemsnit	Median	Gennemsnit	Median	Gennemsnit	Median	Gennemsnit	Median	Gennemsnit
Børn og unge <i>n=378-399</i>	1 dag om ugen	17 dage	2 dage om ugen	26 dage	2 dage om ugen	32 dage	1 dag om ugen	24 dage	1-2 dage om ugen	99 dage
Vuggestuer <i>n=66-70</i>	1 dag om ugen	18 dage	2 dage om ugen	28 dage	2-3 dage om ugen	35 dage	2 dage om ugen	26 dage	1-2 dage om ugen	107 dage
Børnehaver <i>n=107-108</i>	1 dag om ugen	17 dage	2 dage om ugen	25 dage	2 dage om ugen	29 dage	1 dag om ugen	22 dage	1-2 dage om ugen	93 dage
Fritidshjem mv. <i>n=86-90</i>	1 dag hver- anden uge	14 dage	1 dag om ugen	23 dage	2 dage om ugen	29 dage	1 dag om ugen	20 dage	1-2 dage om ugen	85 dage
Intgr. inst. <i>n=69-71</i>	1 dag om ugen	21 dage	2 dage om ugen	29 dage	3 dage om ugen	37 dage	2 dage om ugen	27 dage	2 dage om ugen	114 dage
Skoler <i>n=50-60</i>	1 dag hver- anden uge	16 dage	2 dage om ugen	28 dage	2 dage om ugen	31 dage	1 dag om ugen	28 dage	1-2 dage om ugen	103 dage
Idræt og friluftaktiviteter <i>n=165-197</i>	1 dag hver- anden uge	17 dage	1 dag om ugen	28 dage	2 dage om ugen	30 dage	1 dag om ugen	27 dage	1-2 dage om ugen	102 dage
Udeidræt <i>n=66-88</i>	2 dage om ugen	25 dage	2 dage om ugen	38 dage	2 dage om ugen	42 dage	2 dage om ugen	37 dage	2 dage om ugen	142 dage
Indeidræt <i>n=17-21</i>	1 dag om måneden	14 dage	1 dag om måneden	16 dage	2 dage om ugen	26 dage	1 dag om måneden/1 dag hver anden uge	18 dage	1 dag hver anden uge/1 dag om ugen	75 dage
Spejdere <i>n=56-61</i>	1-2 dage i løbet af årstiden/1 dag om måneden	6 dage	1 dag om måneden	10 dage	1 dag om måneden	10 dage	1 dag om måneden	10 dage	1 dag om måneden/1 dag hver anden uge	47 dage
Kolonihaveforeninger <i>n=10-13</i>	1 dag om ugen	20 dage	dagligt	69 dage	dagligt	65 dage	5 dage om ugen	51 dage	5-6 dage om ugen	206 dage
Øvrige friluftforeninger <i>n=16-19</i>	1 dag hver- anden uge	23 dage	1 dag om ugen	24 dage	1 dag om ugen	28 dage	1 dag om ugen	25 dage	1 dag hver anden uge/1 dag om ugen	100 dage

Appendiks E. Besøgshyppighed

	Vinter (dec.-feb.)		Forår (marts-maj)		Sommer (juni-aug.)		Efterår (sep.-nov.)		De fire årstider sammenlagt (median/gennemsnitstal for hver årstid lagt sammen)	
Kultur, kunst, politik mv. <i>n=57-77</i>	<i>1-2 dage i lø- bet af årstiden</i>	6 dage	<i>1-2 dage i lø- bet af årstiden</i>	9 dage	<i>1 dag om måneden</i>	11 dage	<i>1 dag om måneden</i>	11 dage	<i>1-2 dag/årstid- 1 dag/måned</i>	38 dage
Kultur og fritid <i>n=22-31</i>	<i>1-3 dage i lø- bet af årstiden</i>	10 dage	<i>1 dag om måneden</i>	16 dage	<i>1 dag om måneden</i>	17 dage	<i>1 dag om måneden</i>	15 dage	<i>1-2 dag/årstid- 1 dag/måned</i>	44 dage
Kunst mv. <i>n=10-20</i>	<i>1-2 dage i lø- bet af årstiden</i>	7 dage	<i>1-3 dage i lø- bet af årstiden</i>	8 dage	<i>1-3 dage i lø- bet af årstiden</i>	11 dage	<i>1 dag om måneden</i>	14 dage	<i>1-2 dag/årstid- 1 dag/måned</i>	41 dage
Ideologiske foreninger <i>n=25-29</i>	<i>1-2 dage i lø- bet af årstiden</i>	2 dage	<i>1-2 dage i lø- bet af årstiden</i>	4 dage	<i>1-3 dage i lø- bet af årstiden</i>	5 dage	<i>1-2 dage i lø- bet af årstiden</i>	6 dage	<i>1-2 dag/årstid- 1 dag/måned</i>	17 dage
Ældre, syge og handicappede <i>n=136-157</i>	<i>1 dag hveranden uge</i>	11 dage	<i>1 dag om ugen</i>	22 dage	<i>2 dage om ugen</i>	29 dage	<i>1 dag om ugen</i>	20 dage	<i>1-2 dage om ugen</i>	82 dage
Plejehjem mv. <i>n=49-69</i>	<i>1 dag om måneden</i>	7 dage	<i>1 dag om ugen</i>	19 dage	<i>1 dag om ugen</i>	25 dage	<i>1 dag om ugen</i>	16 dage	<i>1 dag hver anden uge/1 dag om ugen</i>	68 dage
Behandlingsinst. mv. <i>n=71-77</i>	<i>1 dag hveranden uge</i>	14 dage	<i>1 dag om ugen</i>	26 dage	<i>2 dage om ugen</i>	33 dage	<i>1 dag om ugen</i>	24 dage	<i>1-2 dage om ugen</i>	97 dage
Foreninger <i>n=10-15</i>	<i>1 dag hver anden uge/1-2 dage i løbet af årstiden*</i>	12 dage	<i>1 dag hver anden uge/1 dag om ugen</i>	12 dage	<i>1 dag om ugen</i>	20 dage	<i>1 dag om ugen</i>	20 dage	<i>1 dag hver anden uge/1 dag om ugen</i>	64 dage

* Ingen angivelser af '1 dag om måneden'.

Ved vurdering af tallene bør det bemærkes, at undergrupperne indeidrætsforeninger, kolonihaveforeninger, øvrige friluftsföreninger, kunst mv. og foreninger for ældre, syge og handicappede kun har 10-20 besvarelser.

Hvor mange gange har De besøgt en park eller et grønt område i Deres by?

Også mindre ture gennem parker og grønne områder regnes for besøg - f.eks. at passere igennem en park eller et grønt område.

Besøgshyppighed i gennemsnit opdelt på aldersgrupper (udsendelse over et år):

Alder	I løbet af de sidste 7 dage	<i>Antal besvarelser</i>	Besøgshyppighed i løbet af de sidste 7 dage x 52,14 uger	<i>Antal besvarelser</i>	I løbet af det sidste år	<i>Antal besvarelser</i>
0-6 år	2,6 (2)	212	137	212	99 (50)	198
7-16 år	3,8 (3)	213	200	213	136 (75)	210
17-25 år	2,3 (2)	366	119	366	82 (48)	359
26-35 år	2,5 (2)	416	132	416	103 (50)	411
36-59 år	2,9 (2)	748	149	748	107 (50)	743
60-70 år	2,6 (2)	189	136	189	87 (25)	192
71- år	2,1 (1)	137	109	137	64 (24)	140
Alle	2,7 (2)	2281	141	2281	100 (50)	2253

Tal i () er medianen

Antal besøg i løbet af de sidste 7 dage i gennemsnit i forhold til udsendelsestidspunkt og alder

Alder	Vinter (dec-feb) Udsendelser: 15.12.95 18.01.96 07.02.96	<i>Antal besvarelser</i>	Forår (mar-maj) Udsendelser: 15.03.96 21.04.96 06.05.96	<i>Antal besvarelser</i>	Sommer (jun-aug) Udsendelser: 15.06.96 05.07.96 09.08.96	<i>Antal besvarelser</i>	Efterår (sep-nov) Udsendelser: 01.09.96* 28.09.96 09.11.96	<i>Antal besvarelser</i>
0-6 år	2,1 (1)	61	2,7 (2)	57	3,2 (2)	50	2,6 (2)	44
7-16 år	3,5 (2)	62	3,8 (2)	47	4,1 (4)	52	4,1 (3)	52
17-25 år	1,8 (1)	97	2,4 (2)	101	2,5 (2)	88	2,4 (2)	80
26-35 år	2,1 (1)	109	2,9 (2)	106	2,8 (2)	102	2,4 (1)	99
36-59 år	2,1 (1)	178	2,9 (2)	192	3,3 (2)	192	3,0 (2)	186
60-70 år	2,3 (1)	59	3,4 (2)	42	2,5 (2)	40	2,4 (2)	48
71- år	1,0 (0)	34	2,0 (1-2)	36	2,1 (2)	28	3,2 (2)	39
Alle	2,2 (1)	600	2,9 (2)	581	3,0 (2)	552	2,8 (2)	548

Tal i () er medianen

* Hvis helt korrekt skulle dem der besvarede skemaet før d. 7. september henregnes til sommerbesvarelserne med en eller anden fordelingsnøgle. 82 ud af 226 i portionen lavede besvarelsen før d. 7. sep. svarende til 36%. Denne korrektion er ikke beregnet i denne oversigt.

Besøgshyppighed og køn

Hvor mange gange har De besøgt en park eller et grønt område i Deres by?

Også mindre ture gennem parker og grønne områder regnes for besøg - f.eks. at passere igennem en park eller et grønt område.

Besøgshyppighed i gennemsnit opdelt på køn (udsendelse over et år)

Køn	I løbet af de sidste 7 dage	<i>Antal besvarelser</i>	Besøgshyppighed i løbet af de sidste 7 dage x 52,14 uger	<i>Antal besvarelser</i>	I løbet af det sidste år	<i>Antal besvarelser</i>
Mænd	2,7* (2)	1138	143	1138	95* (50)	1120
Kvinder	2,7* (2)	1143	139	1143	104* (50)	1133
Alle	2,7 (2)	2281	141	2281	100 (50)	2253

Tal i () er medianen

Hvor tit har De besøgt byens parker eller grønne områder indenfor de sidste 12 måneder?

Sæt kryds for hver årstid.

Besøgshyppighed i gennemsnit

Alder	Vinter (dec-feb)	<i>Antal besvarelser</i>	Forår (mar-maj)	<i>Antal besvarelser</i>	Sommer (jun-aug)	<i>Antal besvarelser</i>	Efterår (sep-nov)	<i>Antal besvarelser</i>
Mænd	23 (13)	1181	32 (26)	1198	37 (26)	1210	29 (13)	1180
Kvinder	23 (13)	1191	33 (26)	1205	39 (39)	1218	30 (26)	1196
Alle	23 (13)	2372	32 (26)	2403	38 (26)	2428	30 (26)	2376

Tal i () er medianen

Besøgshyppighed, alder og køn

Besøgshyppighed i gennemsnit opdelt på alder og køn (udsendelse over et år)

Alder	I løbet af de sidste 7 dage				I løbet af det sidste år			
	<i>Antal besvarelser</i>		<i>Antal besvarelser</i>		<i>Antal besvarelser</i>		<i>Antal besvarelser</i>	
	M	K	M	K	M	K	M	K
0-6 år	2,5 (2)	2,7 (2)	117	95	84 (50)	118 (50)	111	87
7-16 år	4,1 (3)	3,5 (3)	108	105	143 (100)	130 (50-53)	104	106
17-25 år	2,1 (1)	2,4 (2)	176	190	76 (50)	88 (40)	175	184
26-35 år	2,6 (2)	2,4 (2)	226	190	107 (50)	98 (50)	226	185
36-59 år	2,8 (2)	2,9 (2)	363	385	98 (50)	115 (50)	355	388
60-70 år	2,9 (2)	2,3 (2)	91	98	83 (25)	91 (25)	91	101
71- år	2,4 (1)	1,9 (1)	57	80	52 (24-30)	73 (20)	58	82

Tal i () er medianen

T-test viser, at der for ingen af de 7 aldersgrupper er signifikant forskel i besøgshyppigheden mellem de to køn - hverken for "i løbet af de sidste 7 dage" eller for "i løbet af det sidste år".

Signifikant forskel mellem de seks byområder mht. antallet af parkbesøg i løbet af de sidste 7 dage.

Result of the Median test (SAS Version 6.12) for number of park visits during the last 7 days classified by city.

NPARIWAY PROCEDURE

Median Scores (Number of Points Above Median)
for Variable 'Number of park visits during the last 7 days'
Classified by Variable 'City'

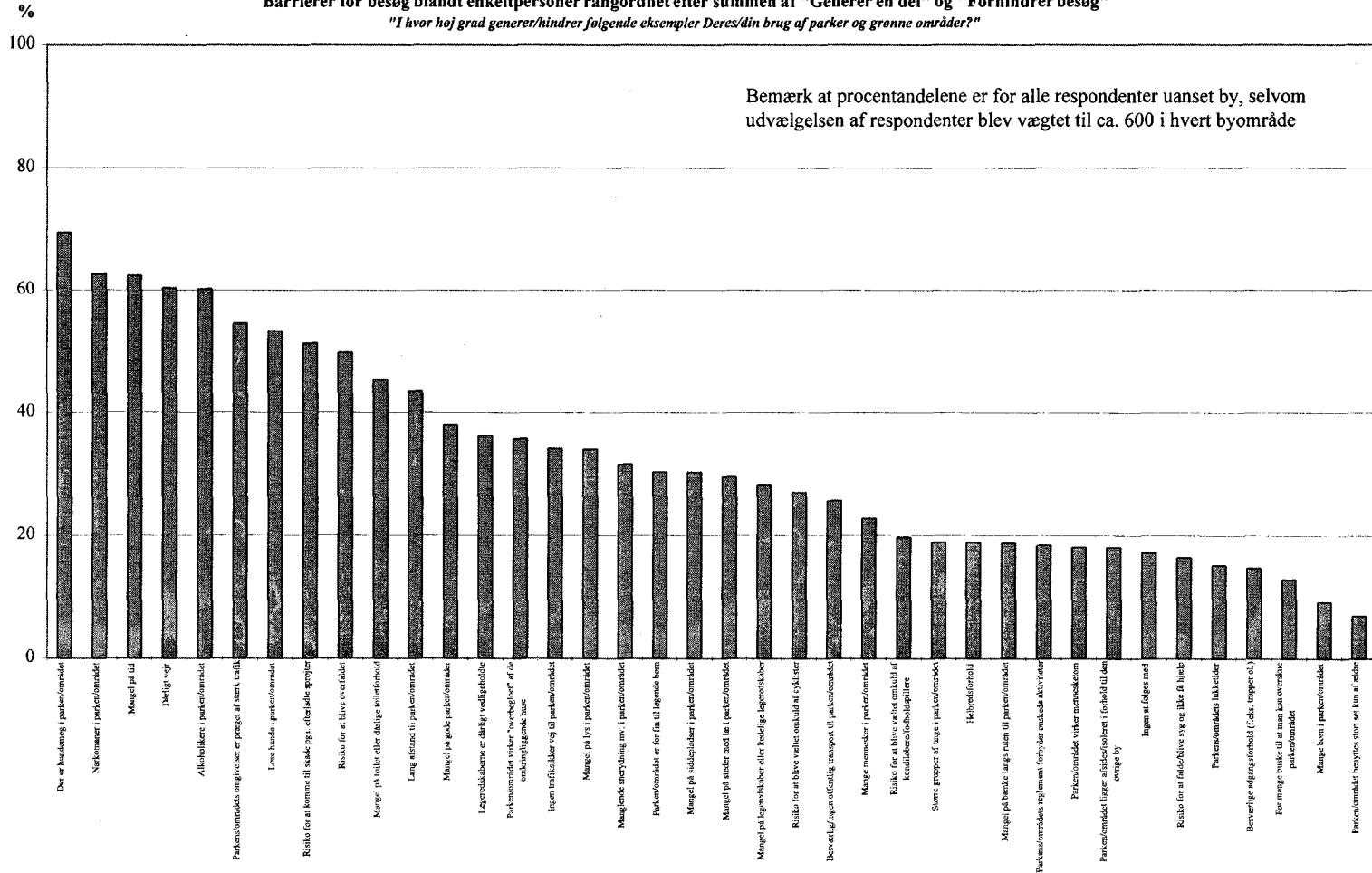
City	N	Sum of Scores	Expected Under H0	Std Dev Under H0	Mean Score
Copenhagen	370	191.009709	184.918895	8.16671610	0.516242456
Ballerup	377	196.582524	188.417361	8.22849482	0.521439056
Aalborg	372	177.339806	185.918457	8.18447237	0.476719908
Hjørring	389	201.194175	194.414730	8.33204524	0.517208675
Århus	394	210.504854	196.913634	8.37433469	0.534276280
Randers	379	163.368932	189.416922	8.24595792	0.431052591
Average Scores Were Used for Ties					

Median 1-Way Analysis (Chi-Square Approximation)
CHISQ = 13.256 DF = 5 Prob > CHISQ = 0.0211

Barrierer - enkeltpersoner

Appendiks F. Barrierer - enkeltpersoner

Barrierer for besøg blandt enkeltpersoner rangordnet efter summen af "Generer en del" og "Forhindrer besøg"
 "I hvor høj grad generer/hindrer følgende eksempler Deres/din brug af parker og grønne områder?"

Barrierer blandt enkeltpersoner for parkbesøg opgjort på aldersgrupper.

I næsten samtlige 38 eksempler på barrierer er der signifikant forskel mellem aldersgrupperne. Derfor er de alle illustreret grafisk. Der er benyttet Mantel-Haenszel statistik (Row Mean Scores Differ) med rangordnet svarmulighed (ingen betydning, generer en del, forhindrer besøg) suppleret med median-test.

Bemærk at på figurerne kan det umiddelbart se ud som om, at f.eks. aldersgruppen fra 71 år og opefter afviger markant uden at denne aldersgruppe statistisk set afviger markant. Det skyldes, at jo færre svar der er i en gruppe, jo mere stiger den pågældende statistiske usikkerhed for gruppen. Om de mindre grupper har en markant afvigelse fremgår af figurteksten.

I nogen tilfælde skyldes den signifikante afvigelse, at flere aldersgrupper påvirkes delvis markant af eksemplet, mens andre grupper er delvis markante ved, at de stort set ikke påvirkes. Dvs. at man kan ikke pege på en bestemt gruppe, men det er det samlede billede, der giver signifikans.

Barrierer blandt enkeltpersoner for parkbesøg opgjort på køn.

Kun i 11 af eksemplerne er der signifikant forskel mellem de to køn. Disse 11 eksempler er illustreret grafisk. Det mest bemærkelsesværdige er nok, at det er mændene, der er mest påvirket af mangel på tid.

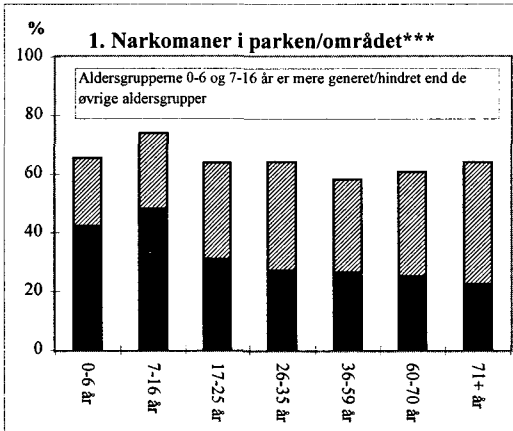
Signifikans

* $p \leq 0,05$

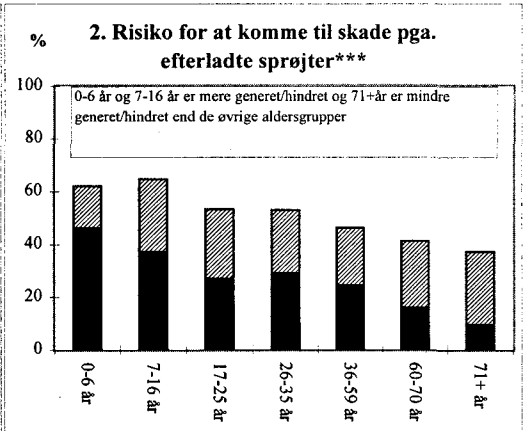
** $p \leq 0,01$

*** $p \leq 0,001$

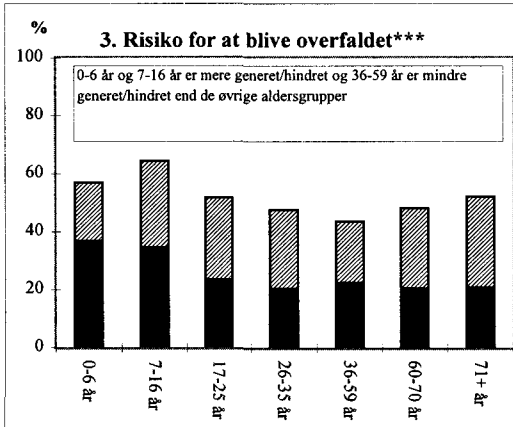
I hvor høj grad generer/hindrer følgende eksempler Deres brug af parker og grønne områder?
Opgjort på aldersgrupper

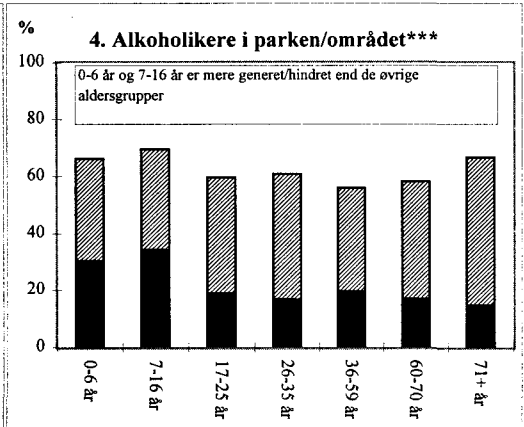
n=230, 235, 411, 457, 784, 172, 105

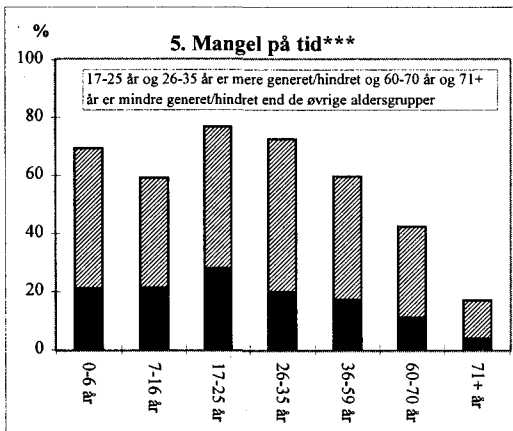
n=230, 227, 410, 458, 779, 166, 92

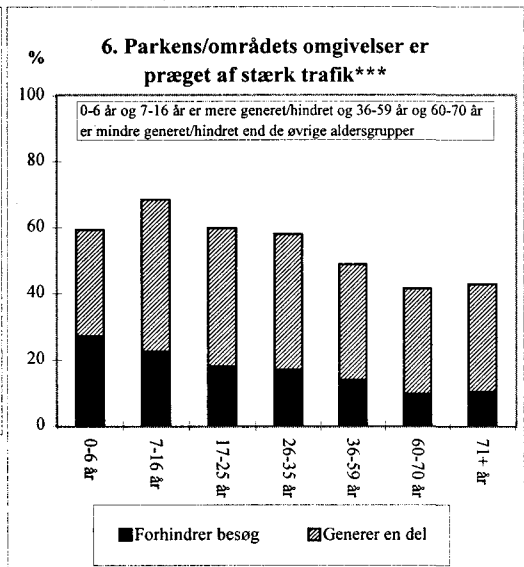
n=231, 234, 411, 455, 786, 173, 104

n=229, 234, 411, 457, 788, 174, 113

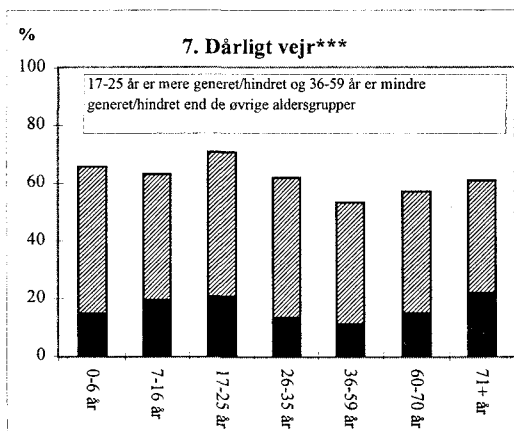

n=229, 236, 411, 461, 800, 166, 96

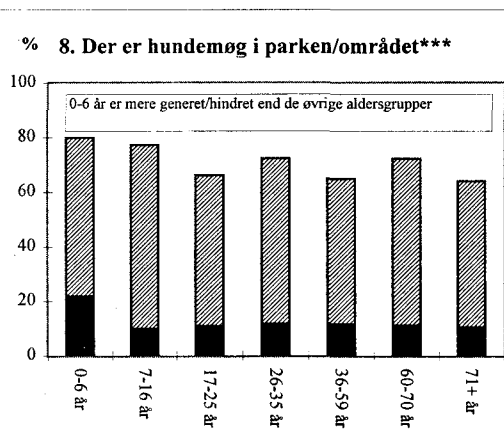

n=230, 236, 411, 457, 786, 170, 94

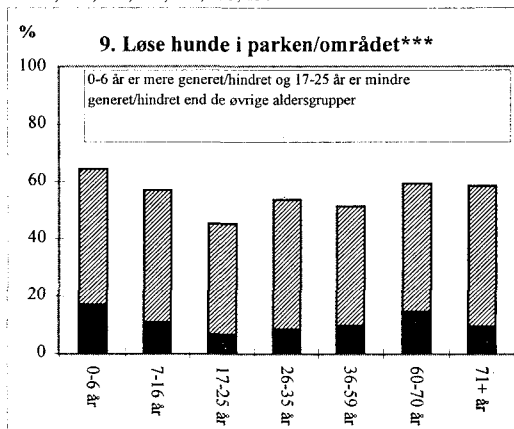
Appendiks F. Barrierer - enkeltpersoner

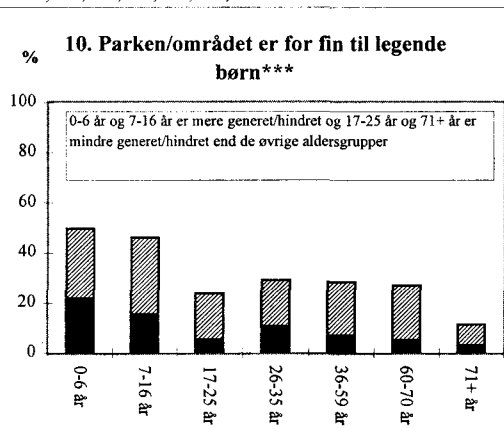
n=232, 237, 414, 461, 820, 195, 130

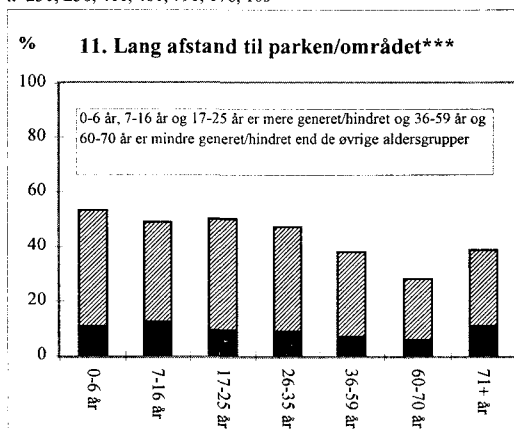
n=231, 235, 441, 462, 792, 182, 102

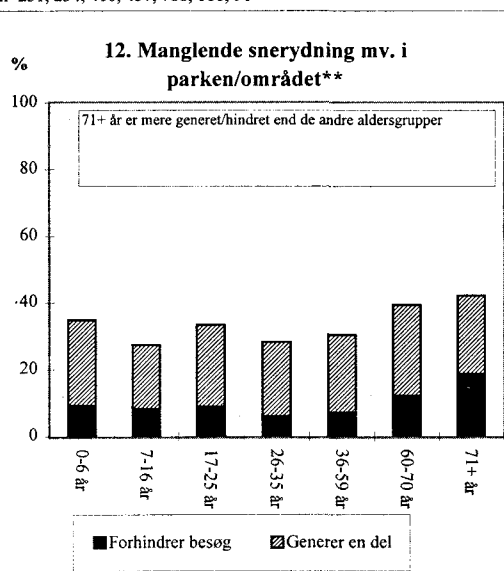
n=231, 236, 411, 461, 791, 176, 103

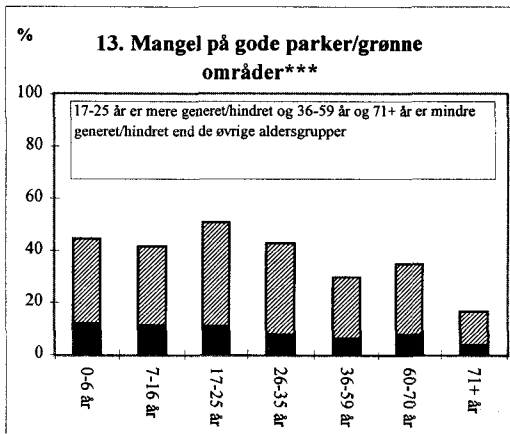
n=231, 234, 410, 457, 788, 166, 91

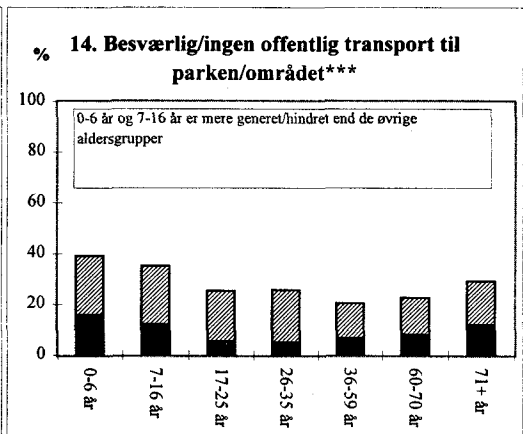
n=232, 236, 413, 462, 806, 180, 107

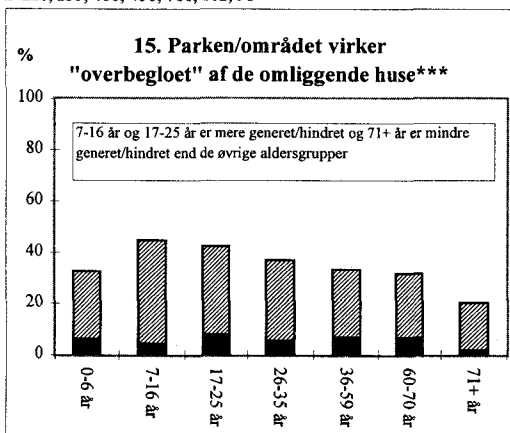
n=231, 235, 412, 459, 791, 176, 105

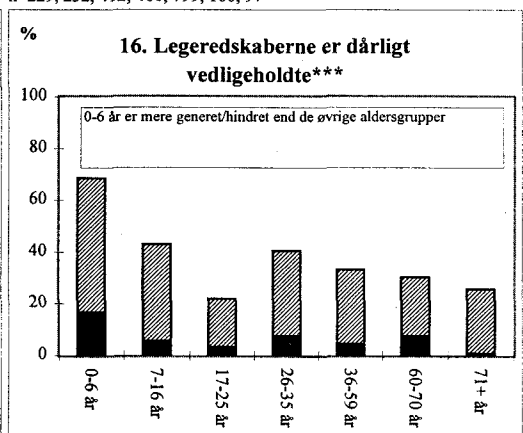
n=226, 235, 410, 456, 781, 162, 98

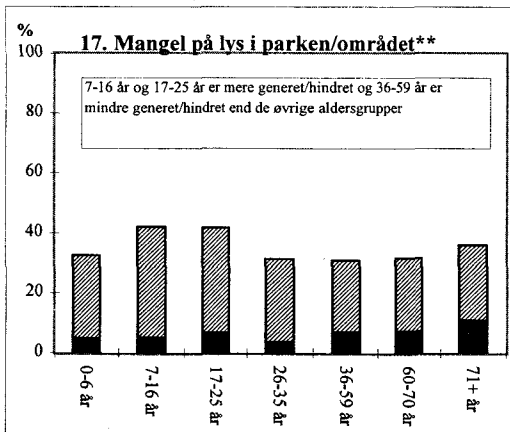
n=229, 232, 412, 461, 799, 166, 97

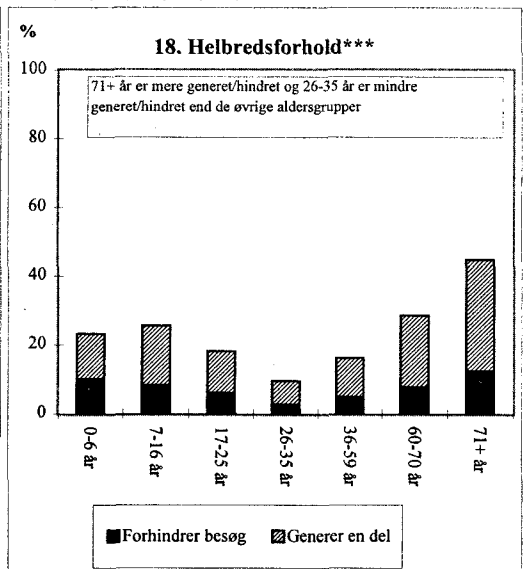
n=229, 234, 410, 461, 782, 169, 95

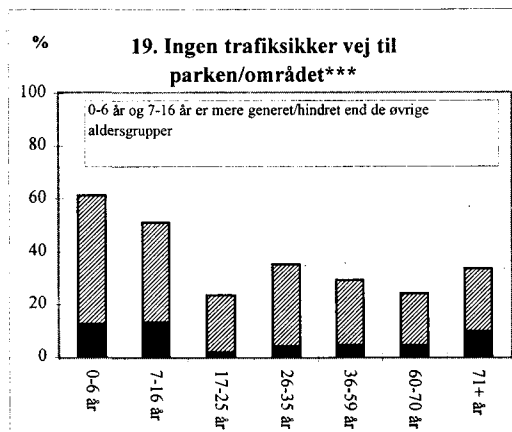
n=230, 234, 409, 459, 778, 167, 91

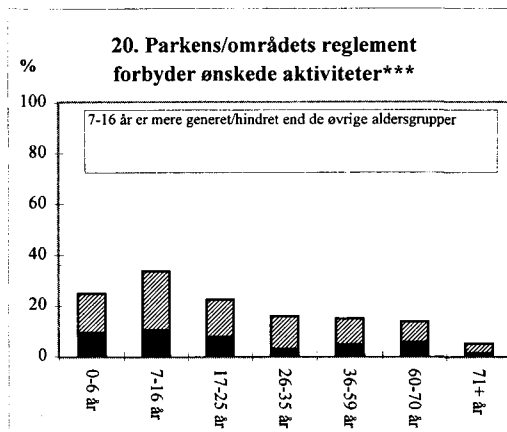
n=232, 237, 410, 457, 794, 172, 98

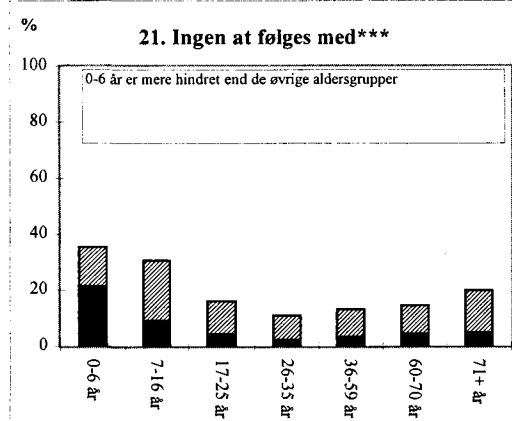
n=230, 233, 407, 459, 786, 173, 110

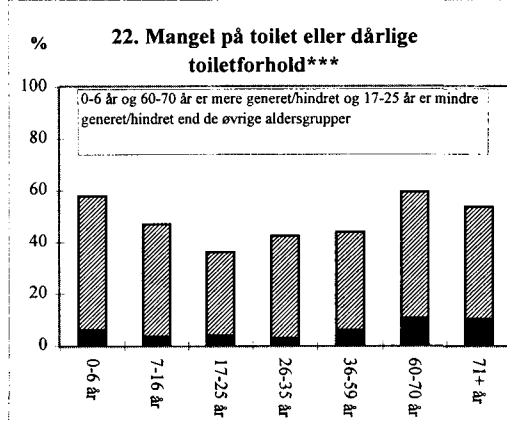
n=231, 234, 410, 463, 796, 168, 99

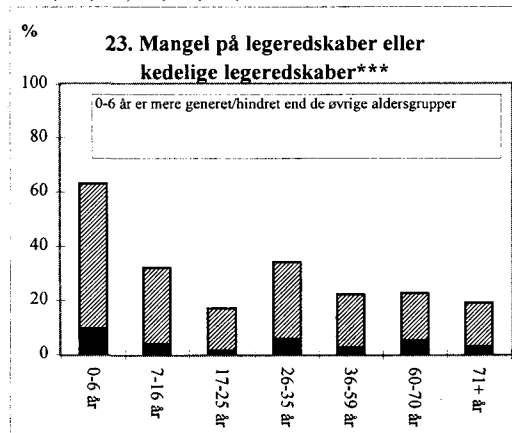
n=184, 186, 349, 401, 647, 134, 65

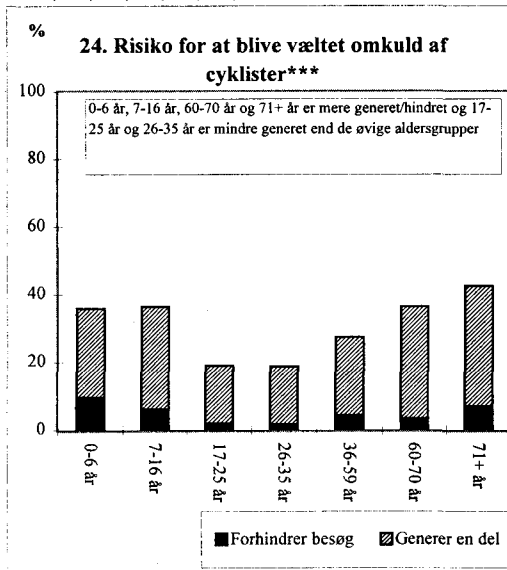
n=230, 234, 411, 460, 789, 168, 97

n=231, 236, 412, 458, 797, 176, 105

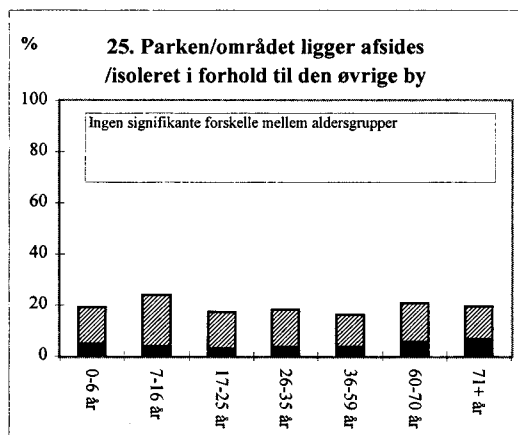

n=231, 236, 411, 458, 787, 161, 91

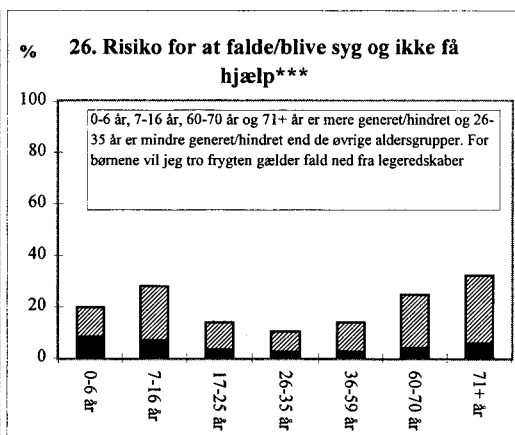

n=233, 235, 410, 458, 784, 166, 97

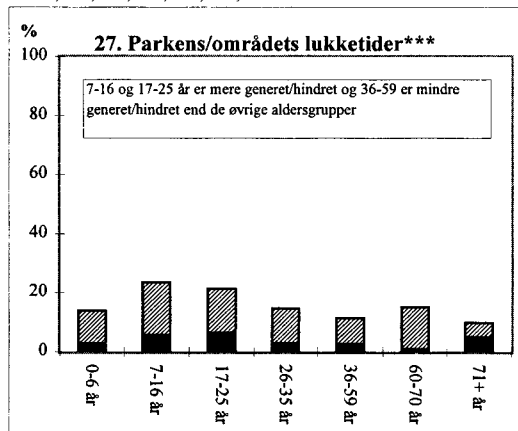
Appendiks F. Barrierer - enkeltpersoner

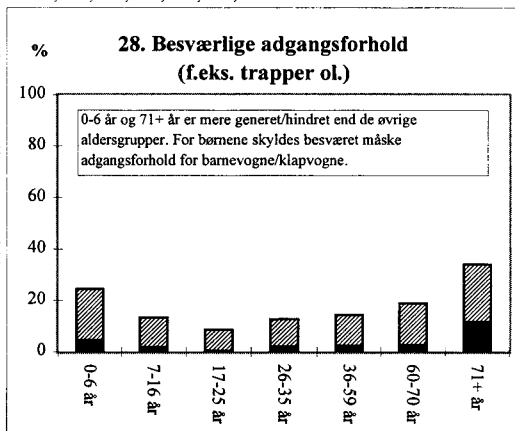
n=228, 232, 411, 458, 780, 166, 99

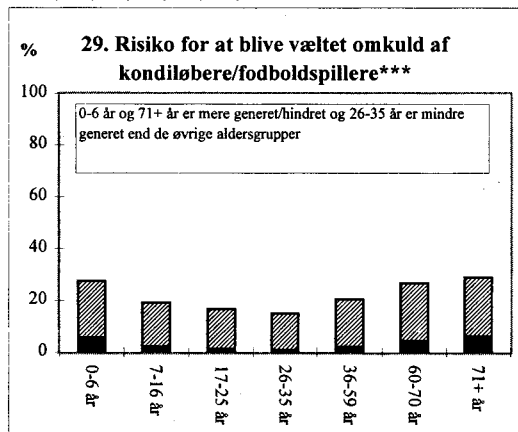
n=231, 235, 411, 458, 787, 168, 97

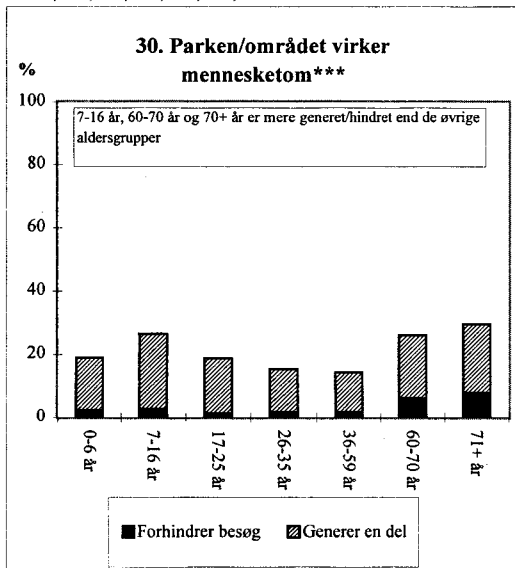
n=229, 232, 412, 458, 784, 161, 94

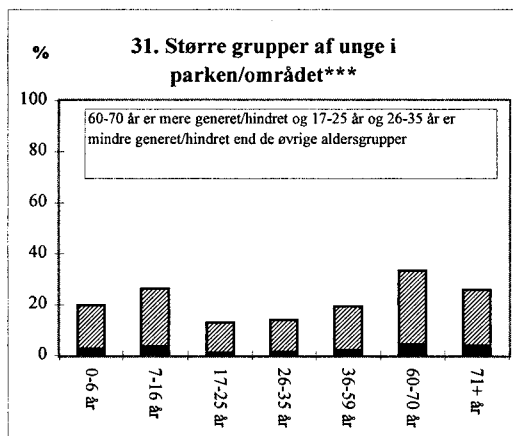
n=229, 231, 412, 462, 795, 167, 92

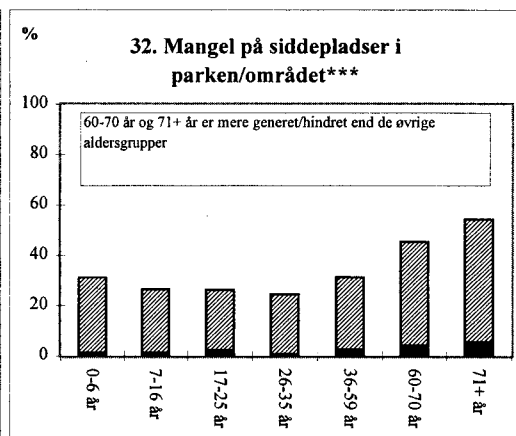
n=232, 234, 411, 457, 780, 167, 91

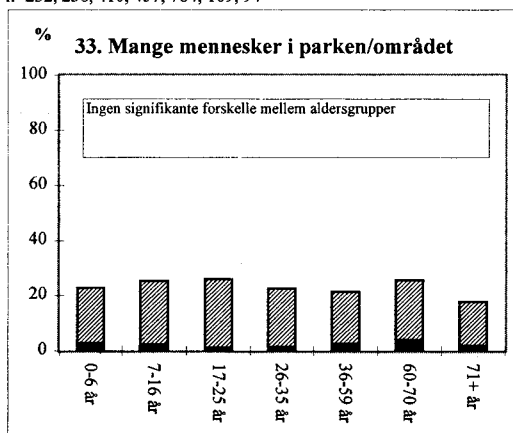
n=231, 236, 411, 459, 783, 171, 99

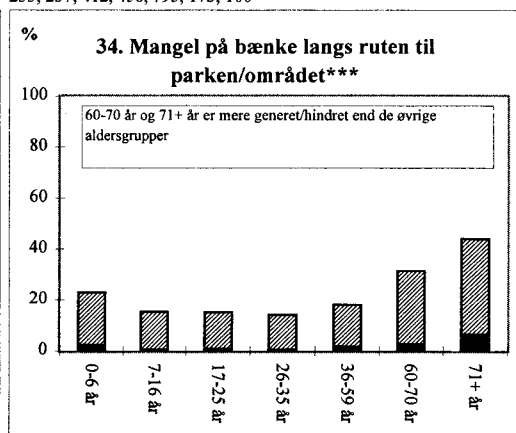
n=232, 236, 410, 457, 784, 169, 94

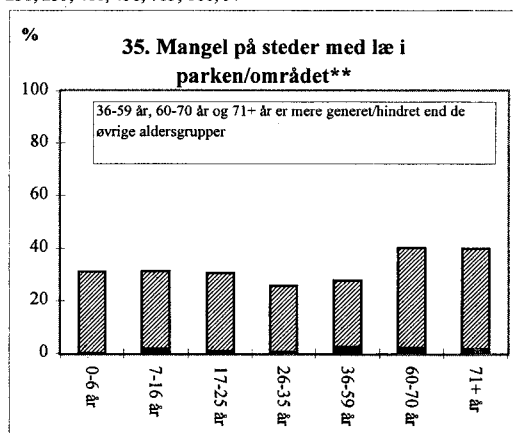
233, 237, 412, 458, 795, 173, 100

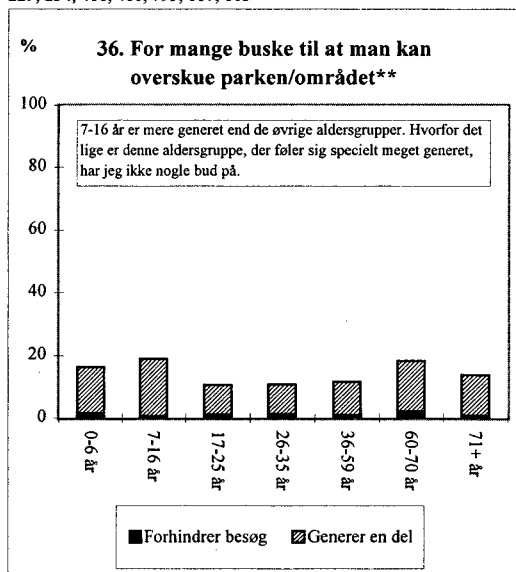
231, 235, 410, 456, 783, 166, 97

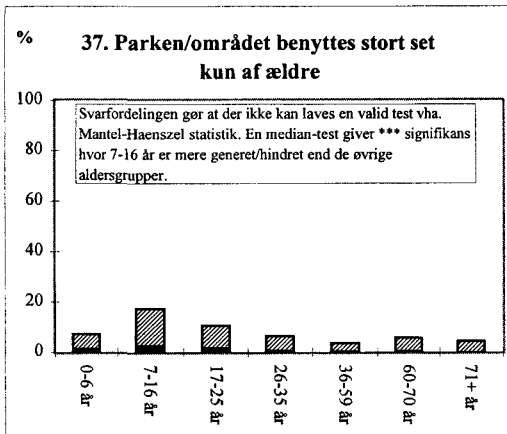
229, 234, 411, 460, 795, 167, 103

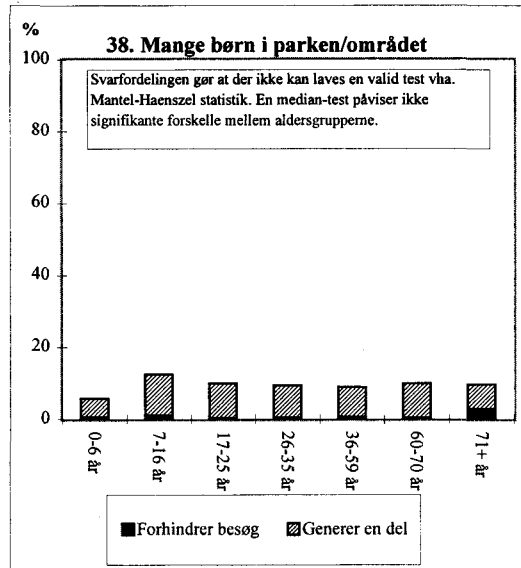
n=231, 236, 410, 458, 793, 168, 96

n=230, 235, 412, 457, 789, 166, 96

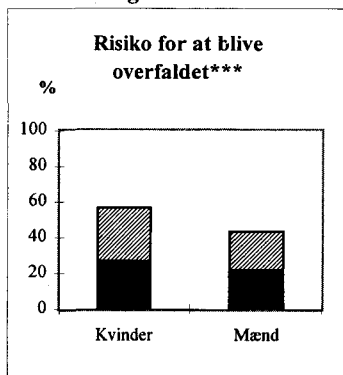
n=232, 236, 410, 459, 785, 170, 101

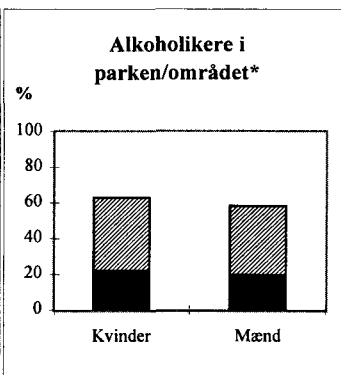
n=232, 237, 411, 458, 785, 166, 95

Barrierer og køn

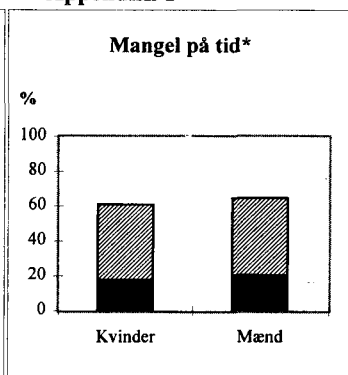
Appendiks F

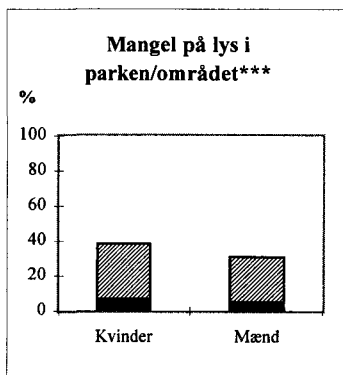
n=1192, 1202

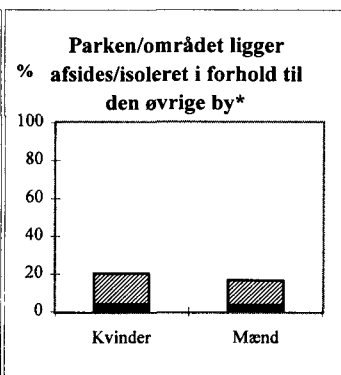
n=1202, 1204

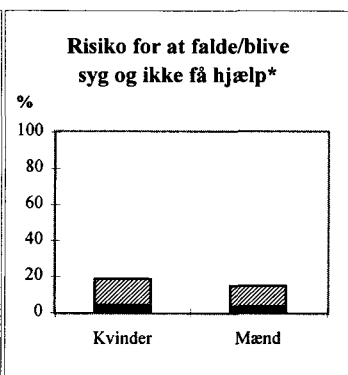
n=1200, 1199

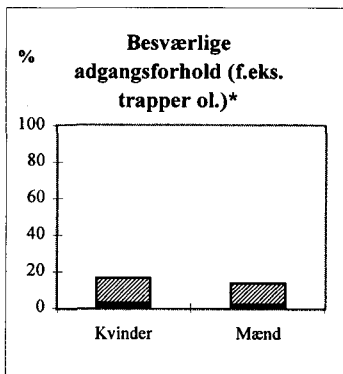
n=1195, 1205

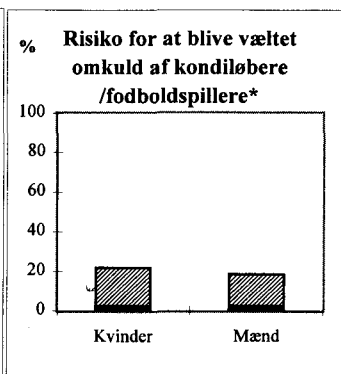
n=1179, 1195

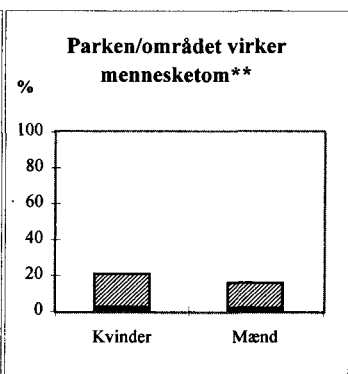
n=1191, 1196

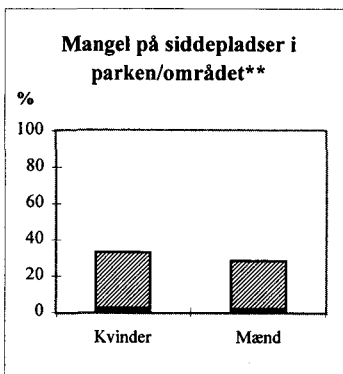
n=1193, 1195

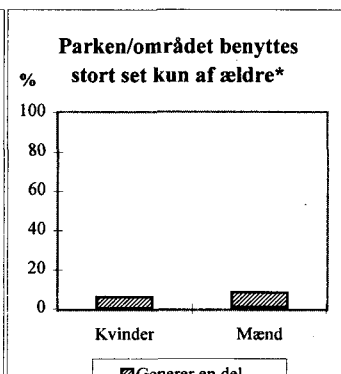
n=1181, 1191

n=1192, 1198

n=1196, 1212

☒ Generer en del
☒ Forhindrer besøg

Risiko for overfald og mangel på lys er de eksempler, hvor der er størst signifikant forskel.

I 9 ud af de 11 eksempler er det kvinderne der er mest generet /hindret.

Kun i to af eksemplerne er det mændene der er mest generet /hindret. Det er i eksemplerne mangel på tid og parken benyttes stort set kun af ældre.

n=1195, 1198

Appendiks G

“Top 50%” for indhold, aktiviteter og muligheder i parker/grønne områder

Enkeltpersoner

Indhold i parker og grønne områder: Top 50% for meget vigtigt/vigtigt

	Meget vigtigt	Vigtigt	Til sammen
Intet affald	57	35	91
Fugle	49	41	90
Områder med naturligt plante- og dyreliv	37	50	87
Store træer	33	50	83
Områder med fred og ro	29	51	80
Ingen trafikstøj	37	42	79
Mindre træer og buske	22	55	77
Områder som tåler, at man leger i dem	33	43	76
Pattedyr som egern og pindsvin	34	41	75
Søer, åer og grøfter	28	47	75
Regnorme og snegle, biller og sommerfugle	38	36	74
Områder der minder om skov	16	53	68
Siddepladser	23	44	67
Bevoksning, der må leges i	24	43	66
Områder, hvor man ikke kan se biler	28	35	63
Områder med lavt græs	15	46	61
Hundetoiletter	31	28	59
Steder med udsigt over området	14	45	59
Toilet	23	35	58
Områder med højt græs og blomstrende urter	17	40	57
Områder med læ	11	46	57
Steder, hvor flere mennesker kan samles	14	43	56
Stier med hård belægning som asfalt og fliser	21	34	55
Legeredskaber som sandkasser, rutchebaner og gynger	21	32	53
Koncertarrangementer o.l.	16	37	52
Blomster som roser, stauder, sommerblomster	19	33	52
Områder man kan besøge uden større kontakt med andre mennesker	17	35	52
Klatretræer	18	33	52
Store åbne græsarealer	11	40	51
Områder med bakker	10	40	50

n = 2301 - 2492

Procentandele er for alle 6 byområder under ét

Enkeltpersoner

Aktiviteter og muligheder: Top 50% for meget vigtigt/vigtigt og benyttet

	Meget vigtigt	Vigtigt	Til sammen	Benyttet*
Få frisk luft	60	36	96	95
Gå ture	58	37	95	97
Opleve naturen	59	36	95	95
Være i det fri med familie/venner	58	36	94	95
Være omgivet af træer og buske	46	43	89	94
Blive i bedre humør	50	39	89	88
Opleve fred og ro	48	40	88	91
Få afveksling fra byens gader	53	35	88	88
Opleve årstidernes vekslen	51	37	88	89
Fred og ro til at tænke i	40	41	81	80
Nyde solen	37	42	79	82
Hvile/slappe af	35	43	78	78
Se/dufte blomster	37	40	77	81
Føle vejret (vind, temperatur)	38	39	77	87
Lytte til vinden i træer og buske	36	37	73	81
Være i store åbne grønne områder	33	40	72	88
Høre rislen af vand	32	36	68	73
At kunne være alene	36	32	67	68
Lege med sne	28	39	67	62
Spise medbragt mad og drikke	29	38	66	64
Cykle ture	29	36	65	68
Gå på opdagelse	25	40	65	58
Motionere	25	37	62	58
Stå på ski eller kælke	26	34	60	46
Lære om naturen	20	40	60	47
Studere planter og dyr	19	38	57	52
Møde andre mennesker	21	32	53	71
Fodre fugle	19	34	53	55
Lege m. gynger, rutscheb., klatrestativer	20	33	53	40
Bade	25	26	51	46
Lege tagfat, lege gemme	18	32	50	32

n = 2067 - 2421

Procentandele er for alle 6 byområder under ét

** Benyttet indenfor de sidste 12 måneder*

Clusteranalyser (centroid)

Appendiks H. Clusteranalyser (Centroid Hierarchical Analyses)

Indhold og karakter

Cluster nr.	Variabel/cluster	Variabel/cluster	Normalized Centroid Distance	Navn på cluster (side 18b)
62	Statuer, skulpturer	Fontæner/springvand	0,15509	
61	Pattedyr som egern og pindsvin	Regnorme og snegle, biller og sommerfugle	0,16157	
60	CL 61	Fugle	0,14326	
59	Indhegnede småbørnslegepladser	Legeredskaber som sandkasser, rutschebaner og gynger	0,16843	
58	Siddepladser	Borde	0,17733	
57	Områder med naturligt plante- og dyreliv	Mindre træer og buske	0,17759	
56	CL 57	Områder med højt græs og blomstrende urter	0,20738	
55	CL 56	CL 60	0,20988	
54	Klatretræer	Bevoksning, der må leges i	0,21872	
53	CL 55	Store træer	0,24937	
52	Områder, hvor man ikke kan se biler	Områder, hvor man ikke kan se de omgivende bygninger	0,25040	
51	Cykelcrossbaner	Områder, hvor modelfly/biler må benyttes	0,27919	Specielle sportsanlæg
50	CL 53	Områder der minder om skov	0,28288	
49	Områder med karakter af bypark	CL 58	0,29334	
48	Koncertarrangementer ol.	Steder, hvor mange mennesker færdes	0,29851	
47	Restaurant/cafe	Issalg	0,30323	
46	CL 49	Toilet	0,31981	
45	CL 50	Søer, åer og grøfter	0,32865	Dyr, planter og forskellige biotoper
44	Byggelegeplads	Soppebassiner	0,33836	
43	CL 52	Frugttræer og -buske	0,33935	
42	Områder med læ	CL 46	0,36241	
41	Områder med havepræg	Blomster som roser, stauder, sommerblomster	0,38600	
40	Områder med bakker	Områder som tåler, at man leger i dem	0,39111	
39	CL 40	CL 54	0,40285	
38	Stier med hård belægning som asfalt og fliser	CL 47	0,41497	
37	Idrætsprægede områder	Idrætsanlæg, hvor man kan se folk spille tennis, springe, løbe osv.	0,41656	
36	Områder, der er så store, at man ikke kan fornemme, hvor de slutter	Områder man kan besøge uden større kontakt med andre mennesker	0,41814	Områder hvor man kan være alene
35	CL 59	CL 44	0,42100	

34	Steder med udsigt over området	Områder med fred og ro	0,43777	
33	CL 43	CL 34	0,41159	Områder uden bymæssig påvirkning
32	CL 33	CL 45	0,45041	
31	CL 42	CL 62	0,45603	Det fine anlæg
30	CL 39	Store åbne græsarealer	0,48052	Uformelt legeområde
29	CL 37	Boldbaner	0,48172	Arealer til boldspil/atletik
28	Områder, hvor hunde er forbudt	Hundetoiletter	0,48384	
27	CL 35	CL 28	0,42677	Områder med legeredskaber
26	Mindre afskærmede områder	Dyrkningshaver, hvor man kan se folk arbejde	0,49279	
25	CL 26	CL 41	0,49528	Havemiljø
24	CL 30	CL 27	0,50124	
23	CL 25	CL 31	0,51254	
22	Belysning på stier	Intet ukrudt	0,52288	
21	CL 32	CL 36	0,53175	<i>Det store fredelige naturprægede område</i>
20	CL 48	Mange mennesker man kan se på	0,53399	Socialt liv
19	CL 23	Ingen trafikstøj	0,53589	
18	CL 22	CL 38	0,54240	Salg af mad og drikke
17	CL 24	Trådte stier	0,57242	<i>Den robuste legepark</i>
16	CL 19	CL 18	0,57855	
15	CL 16	CL 20	0,56975	<i>Den formelle haveprægede park</i>
14	CL 29	CL 51	0,61970	
13	Intet affald	Områder med lavt græs	0,62400	
12	Områder, hvor løse hunde er tilladt	Områder til dyrkning af egne grønsager ol.	0,63563	
11	CL 21	CL 17	0,65166	
10	Grusstier	CL 13	0,66373	
9	CL 11	CL 12	0,71506	
8	CL 9	Områder, der ikke gennemkrydses af stier	0,72403	
7	CL 14	Omklædningsfaciliteter	0,74762	<i>Den idrætsprægede park</i>
6	CL 8	CL 10	0,79053	
5	CL 15	CL 6	0,82410	
4	CL 5	CL 7	0,78476	
3	CL 4	Ingen cyklister i området	0,79155	
2	CL 3	Steder, hvor flere mennesker kan samles	0,88005	
1	CL 2	Områder med mulighed for overnatning	0,95226	

Appendiks H. Clusteranalyser (Centroid Hierarchical Analyses)

Aktiviteter og muligheder

Cluster nr.	Variabel/cluster	Variabel/cluster	Normalized Centroid Distance	Navn på cluster (side 21b)
64	Lege med gynger, rutschebaner, klatrestativer	Lege i sandkasse	0,0774	
63	Bygge huler	Lege med vand	0,1024	
62	Stå på ski eller kælke	Lege med sne	0,1246	(Vejrafhængige aktiviteter)
61	CL 63	Lege med pinde, sten og blade	0,1339	
60	Lytte til vinden i træer og buske	Høre rislen af vand	0,1371	
59	Opleve årstidernes vekslen	Føle vejret (vind, temperatur)	0,1397	
58	Dyrke atletik	Dyrke styrketræning, gymnastik, aerobics m.m.	0,1465	
57	Opleve naturen	CL 59	0,1558	
56	Studere planter og dyr	Lære om naturen	0,1802	
55	Lege med frisbee	Spille rundbold/langbold	0,1952	
54	CL 57	Være omgivet af træer og buske	0,2004	
53	CL 54	CL 60	0,2084	
52	Lege tagfat, lege gemme	Sanglege/danselege	0,2114	
51	Spille tennis/badminton	Spille håndbold/basketball/volleyball	0,2208	
50	CL 53	Se/dufte blomster	0,2250	
49	CL 55	Løbe på skateboard/rulleskøjter	0,2252	Idrætsprægede aktiviteter
48	Få frisk luft	Blive i bedre humør	0,2265	
47	Tegne/male	Læse	0,2276	
46	CL 64	CL 52	0,2295	
45	CL 51	Spille boule/boccia /petanque	0,2306	Boldspil
44	Fred og ro til at tænke i	At kunne være alene	0,2470	Være alene og tænke
43	CL 48	Få afveksling fra byens gader	0,2671	(Afveksling)
42	Se historiske spor som ruiner og fæstningsanlæg	Se historiske haveanlæg	0,2762	
41	Skøjte	Fiske	0,3006	
40	Fotografere	CL 47	0,3058	
39	CL 62	CL 61	0,3107	
38	Hvile/slappe af	Nyde solen	0,3128	Et hvil i solen
37	Lufte hund	Hundetræning	0,3247	
36	Gå ture	CL 50	0,3261	
35	CL 36	Opleve fred og ro	0,3257	(Sanseoplevelser)
34	Plukke grene og blomster	Plukke svampe og bær	0,3352	
33	CL 45	CL 49	0,3450	
32	CL 39	CL 46	0,3473	Leg
31	CL 41	CL 40	0,3639	
30	CL 33	Spille fodbold	0,3662	

29	Studere skulpturer/monumenter	CL 42	0,3664	
28	CL 34	CL 56	0,3678	
27	CL 28	Gå på opdagelse	0,3625	
26	CL 35	Være i store åbne områder	0,3888	
25	Bade	CL 31	0,3917	
24	Fodre fugle	Fodre/lege med tamme dyr som kaniner og geder	0,4020	
23	CL 24	CL 27	0,3895	(Samle- og studie aktiviteter)
22	CL 30	Ride	0,4228	<i>Idrætsaktiviteter inkl. boldspil</i>
21	CL 58	Løbe orienteringsløb	0,4335	
20	Flyve med drager	Lave bål/grille	0,4381	
19	CL 20	CL 25	0,3828	
18	CL 26	Spise medbragt mad og drikke	0,4401	
17	CL 19	Lege med modellfly/biler	0,4695	
16	CL 22	CL 21	0,4751	
15	CL 18	CL 43	0,5061	
14	CL 15	CL 23	0,5147	<i>Opleve naturen og vejret</i>
13	CL 17	Lære at overleve i det fri	0,5185	
12	CL 13	CL 29	0,5201	<i>Hobbyaktiviteter</i>
11	CL 38	Være i det fri med familie/venner	0,5210	
10	CL 11	CL 14	0,5067	Hvile i fredelige omgivelser
9	CL 16	Lege med hund	0,5886	
8	Cykle ture	CL 9	0,5890	
7	CL 14	CL 10	0,6524	
6	CL 8	CL 12	0,6719	
5	Motionere	CL 37	0,6932	
4	CL 5	Møde andre mennesker	0,7099	
3	CL 7	CL 32	0,7794	
2	CL 6	CL 4	0,8450	
1	CL 3	CL 2	0,8640	

Appendiks I

Følgerebrev og spørreskema til foreninger og institutioner

Projekt "Byens parker og grønne områder"

Forskningscentret for Skov & Landskab

Hørsholm Kongevej 11, 2970 Hørsholm

Projekt Byens parker og grønne områder

Forskningscentret for Skov & Landskab undersøger fra efteråret 1995 til efteråret 1996 den danske befolknings anvendelse af og ønsker til **parker og grønne områder i byen eller i bynære områder**. Undersøgelsen skal bidrage til en bedre udformning og pleje af byernes grønne områder.

Dette spørgeskema sendes til udvalgte lokale foreninger og institutioner såsom spejdere, idrætsforeninger, kulturelle foreninger, børnehaver, skoler, ældreinstitutioner osv.

Hvad er jeres ønsker til byens parker og grønne områder?

I alt spørges ca. 2000 foreninger og institutioner fordelt på seks danske byer. I er en af de foreninger/institutioner, der er valgt til at repræsentere jeres forenings- eller institutionstype. Derfor beder vi jer hjælpe os ved at udfylde vedlagte spørgeskema og fortælle om jeres mening - også selvom I ikke anvender de grønne områder i byen. Spørgeskemaet bør besvares af den, som er mest kendt med jeres aktiviteter udendørs - f.eks. en lærer, pædagog, træner eller en anden person, der er ansvarlig for de udendørs-aktiviteter.

Hvad er parker og grønne områder?

Til parker og grønne områder i eller ved byen hører bl.a. park- og haveanlæg, legepladser, naturområder, moser, søer, enge, byskove, kirkegårde, fæstningsanlæg samt idrætsanlæg i det fri. Der skal være adgang til området for alle - undersøgelsen omfatter altså ikke private haver og lignende.

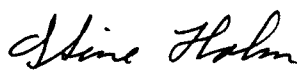
Af hensyn til vores behandling af resultaterne, er det vigtigt, at I returnerer det udfyldte spørgeskema i den vedlagte frankerete kuvert hurtigst muligt.

Besvarelsenerne vil blive behandlet fortroligt og vil kun blive brugt i statistisk sammenhæng.

På forhånd tak for hjælpen.

Med venlig hilsen

Kjell Nilsson
(Afdelingsleder)

Stine Holm
(Projektmedarbejder)

Spørgeskema

Generelt om foreningen/institutionen

1. Foreningens/institutionens navn?

Skriv foreningens/institutionens navn og angiv eventuel underafdeling eller -gruppe

2. Hvor mange forenings/institutionsmedlemmer* har I og hvilken alder har medlemmerne?

** Medlemmer omfatter f.eks. medlemmer i klubben/gruppen, børn i børnehaven, elever i skolen, beboere på plejehjemmet osv. - Skriv antal medlemmer og deres alder*

Antal aktive medlemmer i foreningen/institutionen : _____ Aldersgruppe : _____

Antal evt. støttemedlemmer i foreningen/institutionen : _____ Aldersgruppe : _____

Resten af spørgsmålene i spørgeskemaet handler kun om jeres lokale forening eller institution, uanset om denne evt. kun er en underafdeling eller -gruppe i en større forening eller institution (f.eks. drengeholdet i idrætsforeningen, biologi-klasserne i skolen eller børnegruppen i kirken)

3. Hvor mange medlemmer* dækker resten af besvarelsen?

** Medlemmer omfatter f.eks. medlemmer i klubben/gruppen, børn i børnehaven, elever i skolen, beboere på plejehjemmet osv.*

Skriv antal medlemmer som besvarelsen af spørgeskemaet kommer til at dække

Antal medlemmer i foreningen/institutionen som besvarelsen dækker : _____

4. Hvilken aldersgruppe eller hvilke aldersgrupper tilhører hovedparten af de medlemmer, som besvarelsen dækker?

Sæt et eller flere kryds for de aldersgrupper som besvarelsen af spørgeskemaet dækker

0-2 år..... ☐	10-12 år..... ☐	20-30 år..... ☐	Meget blande-
3-6 år..... ☐	13-15 år..... ☐	31-60 år..... ☐	de aldre..... ☐
7-9 år..... ☐	16-19 år..... ☐	61 år el. ældre. ☐	

Jeres forenings/institutions anvendelse af byens parker og grønne områder

Husk:

- Undersøgelsen omhandler parker og grønne områder i byen eller i bynære områder.
- Parker og grønne områder omfatter bl.a. park- og haveanlæg, legepladser, naturområder, moser, søer, enge, byskove, kirkegårde, fæstningsanlæg samt idrætsanlæg i det fri.
- Der skal være adgang til området for alle.

5. Har foreningen/institutionen aktiviteter, der medfører, at I undertiden som gruppe besøger byens parker eller grønne områder? Sæt et kryds

Også mindre ture gennem parker eller grønne områder regnes for besøg - f.eks. at passere igennem en park eller et grønt område

Ja ☐ (gå til a.)

Nej ☐ (gå til b.)

- a. Hvis ja: Er jeres nuværende omfang af udendørsaktiviteter tilstrækkeligt?

Ja ☐ (gå til d.)

Nej ☐ (gå først til c. og derefter til d.)

- b. Hvis nej: hvorfor ikke? Sæt et kryds

Foreningen/institutionen har ikke behov for aktiviteter i byens parker og grønne områder..... ☐ (gå til f.)

Foreningen/institutionen vil gerne, men mangler muligheden ☐
(gå først til c. og derefter til e.)

- c. Angiv årsager - Sæt et eller flere kryds

Mangel på interesserede personer i gruppen..... ☐

Mangel på tid..... ☐

For lang afstand til egnet område..... ☐

Ingen trafiksikker vej til egnet område..... ☐

Ingen offentlig transport til egnet område..... ☐

Mangel på egne transportmidler..... ☐

For besværlige adgangsforhold ved egnet område ☐

(f.eks. trapper o.l.)

Mangel på egnet område i eller ved byen..... ☐

Skriv, hvad der mangler, for at et område er egnet

Andet - skriv hvad: _____ ☐

- d. De foreninger eller institutioner, der besøger byens parker og grønne områder, bedes besvare spørgsmål 6 og resten af de efterfølgende spørgsmål
- e. De foreninger eller institutioner, der ikke besøger byens parker og grønne områder men gerne vil, bedes springe frem til spørgsmål 17 og besvare spørgsmål 17 og resten af de efterfølgende spørgsmål
- f. De foreninger og institutioner, der ikke besøger byens parker og grønne områder og som heller ikke har behov for sådanne besøg, er færdige med besvarelsen af spørgeskemaet. Vi siger tak for hjælpen og beder jer sende besvarelsen til os i den frankerete svarkuvert hurtigst muligt

6. Hvilke af byens parker eller grønne områder plejer I at anvende til foreningens/institutionens aktiviteter? Skriv navnene eller adresserne på områderne

7. I hvor høj grad generer/hindrer følgende eksempler foreningens/institutionens brug af byens parker og grønne områder?

Sæt et kryds ved hvert eksempel

	Ingen betydning	Generer en del	Forhindrer besøg
Dårligt vejr.....	☐	☐	☐
Lang afstand til egnet park/område.....	☐	☐	☐
Ingen trafiksikker vej til egnet park/område.....	☐	☐	☐
Besværlig/ingen offentlig transport til egnet park/område.....	☐	☐	☐
Besværlige adgangsforhold ved egnet park/område (trapper o.l.)...	☐	☐	☐
Mangel på bænke langs ruten til egnet park/område.....	☐	☐	☐
Mangel på tid.....	☐	☐	☐
Mangel på interesserede personer.....	☐	☐	☐
Mangel på egne transportmidler.....	☐	☐	☐
Lukketider for egnet park/område.....	☐	☐	☐
Mangel på lys i parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på siddepladser i parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på steder med læ i parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på legeredskaber eller kedelige legeredskaber.....	☐	☐	☐
Mangel på toilet eller dårlige toiletforhold.....	☐	☐	☐
Parken/området er for fin til legende børn.....	☐	☐	☐
For mange buske til at man kan overskue parken/området.....	☐	☐	☐
Manglende snerydning m.v. i parken/området.....	☐	☐	☐
Legeredskaberne er dårligt vedligeholdte.....	☐	☐	☐
Der er hundemøg i parken/området.....	☐	☐	☐
Risiko for at komme til skade pga. efterladte sprøjter.....	☐	☐	☐
Helbredsforhold.....	☐	☐	☐
Risiko for at blive væltet omkuld af cyklister.....	☐	☐	☐
Risiko for at blive væltet omkuld af kondiløbere/fodboldspillere....	☐	☐	☐
Mange børn i parken/området.....	☐	☐	☐
Større grupper af unge i parken/området.....	☐	☐	☐
Parken/området benyttes stort set kun af ældre.....	☐	☐	☐
Løse hunde i parken/området	☐	☐	☐
Alkoholikere i parken/området	☐	☐	☐
Narkomaner i parken/området.....	☐	☐	☐
Mange mennesker i parken/området			
Parken/området virker mennesketom.....	☐	☐	☐
Risiko for at blive overfaldet.....	☐	☐	☐
Parkens/områdets omgivelser er præget af stærk trafik.....	☐	☐	☐
Parken/området virker "overbegloet" af de omkringliggende huse..	☐	☐	☐
Parken/området ligger afsides/isoleret i forhold til den øvrige by...	☐	☐	☐
Parkens/områdets reglement forbyder ønskede aktiviteter.....	☐	☐	☐
- skriv venligst hvilke aktiviteter, der må opgives			

Andet - skriv venligst hvad ☐ ☐ ☐

8. Hvilke dage plejer foreningen/institutionen at besøge byens parker og grønne områder?

Sæt et kryds

Også mindre ture gennem parker eller grønne områder regnes for besøg - f.eks. at passere igennem en park eller et grønt område

Hverdage..... ☐ Lørdage eller søndage... ☐ Alle dage..... ☐

9. På hvilken tid af dagen plejer jeres besøg i byens parker og grønne områder at være?

Sæt kryds - evt. flere

Morgen (kl 6-9)..... ☐	Eftermiddag (kl 14-18).. ☐
Formiddag (kl 9-12)..... ☐	Tidlig aften (kl 18-21)... ☐
Frokost (kl 12-14)..... ☐	Sen aften (kl 21-24)..... ☐

10. Hvor langt er der fra jeres eventuelle faste mødested til de parker og grønne områder som I plejer at besøge?

Sæt kryds - evt. flere

0 m - dvs. lige udenfor forenins/institutionens område..... ☐	½-1 km..... ☐
Op til 50 m..... ☐	1-2 km..... ☐
50-100 m..... ☐	2-3 km..... ☐
100 m - ½ km..... ☐	Mere end 3 km..... ☐
	Mangler fast mødested.. ☐

11. Hvor lang tid plejer I at bruge på transporten til byens parker og grønne områder?

Sæt kryds - evt. flere

Mindre end 2 min..... ☐	En halv times tid..... ☐
2 til 5 min..... ☐	Tre kvarter til en time... ☐
5 til 10 min..... ☐	1½ times tid..... ☐
Et kvarters tid..... ☐	Mere end 1½ time..... ☐

12. Hvor længe plejer besøgene i byens parker og grønne områder at vare?

Sæt kryds - evt. flere

Mindre end 5 min..... ☐	2 til 3 timer..... ☐
Et kvarters tid..... ☐	3 til 4 timer..... ☐
En halv times tid..... ☐	4 til 8 timer..... ☐
1 times tid..... ☐	Mere end 8 timer..... ☐
1 til 2 timer..... ☐	

13. Plejer foreningen/institutionen, at bruge byens parker og grønne områder til aktiviteter, som strækker sig over flere dage?

Sæt et kryds

- Ja..... ☐ F.eks. : _____
- Nej, men vi ville gerne ☐ F.eks. : _____
- Nej..... ☐

14. Hvordan plejer I at komme frem til byens parker og grønne områder?

Sæt kryds - evt. flere

Til fods..... ☐	Med bil eller egen/lejet bus..... ☐
Med cykel..... ☐	Med offentlig bus..... ☐
Med knallert..... ☐	Med tog/S-tog..... ☐
Med motorcykel/scooter..... ☐	
Andet - skriv venligst hvad..... ☐	_____

15. Hvor tit har organisationen/institutionen besøgt byens parker og grønne områder indenfor de sidste 12 måneder?

Sæt et kryds for hver årstid

	Vinter dec-feb	Forår marts-maj	Sommer juni-aug	Efterår sep-nov
Dagligt.....	☐	☐	☐	☐
6 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
5 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
4 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
3 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
2 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
1 dag om ugen.....	☐	☐	☐	☐
1 dag hveranden uge.....	☐	☐	☐	☐
1 dag om måneden.....	☐	☐	☐	☐
1-2 dage i løbet af årstiden...	☐	☐	☐	☐
Slet ingen besøg.....	☐	☐	☐	☐

16. Hvor ofte har foreningen/institutionen deltaget i andres arrangementer i byens parker og grønne områder indenfor de 12 sidste måneder? - *Skriv antal gange*

Sportsarrangement..... _____ Koncertarrangement..... _____

Tur med naturvejleder.. _____ Lokalhistorisk arrangement..... _____

Andet - skriv hvad og antal gange : _____

17. Hvor vigtige er følgende aktiviteter for foreningen/institutionen?

Sæt et kryds ved hvert eksempel

	Vigtigt	Delvis vigtigt	Ikke vigtigt
Motion.....	☐	☐	☐
Motionsidræt.....	☐	☐	☐
Konkurrenceidræt.....	☐	☐	☐
Leg.....	☐	☐	☐
Socialt samvær.....	☐	☐	☐
Besøg i parker og grønne områder.....	☐	☐	☐
Studier/undervisning.....	☐	☐	☐
Oplysning til andre.....	☐	☐	☐
Helbredende aktiviteter.....	☐	☐	☐
Andet - skriv hvad _____	☐	☐	☐

18. Hvilken betydning har de muligheder, som byens parker og grønne områder giver, for foreningen/institutionen? - Sæt kryds ved hvert eksempel

	Stor betydning	Nogen betydning	Ingen betydning
a. Mulighed for at se ud på eller ud over parker og grønne områder gennem vinduet	☐	☐	☐
b. Mulighed for at færdes rundt omkring i byen ved at passere igennem parker og grønne områder.....	☐	☐	☐
c. At kunne udnytte parkerne og de grønne områder som steder med fred og ro mellem alle husene og trafikken	☐	☐	☐
d. At kunne anvende parker og grønne områder til at få afveksling i dagligdagen	☐	☐	☐
e. At parker og grønne områder er naturprægede.....	☐	☐	☐
f. At parker og grønne områder er bundet sammen af grønne forbindelser	☐	☐	☐
g. At kunne anvende parker og grønne områder til aktiviteter i det fri.....	☐	☐	☐
h. At parker og grønne områder er pæne og velpassede.....	☐	☐	☐
i. At parker og grønne områder har karakter af blomsterhave.....	☐	☐	☐

Evt. kommentarer :

19. Hvor vigtigt er det for foreningen/institutionen, at parker og grønne områder indeholder følgende?

Sæt et kryds ved hvert eksempel

Områdets karakter m.v.

	Slet ikke vigtigt	Ikke vigtigt	Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	Vigtigt	Meget vigtigt
Mindre afskærmede områder	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med havepræg	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med læ	☐	☐	☐	☐	☐
Ingen trafikstøj	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor man ikke kan se biler	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor man ikke kan se de omgivende bygninger	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med bakker	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med naturligt plante- og dyreliv	☐	☐	☐	☐	☐
Områder som tåler, at man leger i dem	☐	☐	☐	☐	☐
Idrætsprægede områder	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, der ikke gennemkrydses af stier	☐	☐	☐	☐	☐
Steder med udsigt over området	☐	☐	☐	☐	☐
Store åbne græsarealer.....	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, der er så store, at man ikke kan fornemme, hvor de slutter	☐	☐	☐	☐	☐
Områder der minder om skov	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med karakter af bypark	☐	☐	☐	☐	☐

Færdsel

Belysning på stier	☐	☐	☐	☐	☐
Stier med hård belægning som asfalt og fliser.....	☐	☐	☐	☐	☐
Grusstier	☐	☐	☐	☐	☐
Trålte stier	☐	☐	☐	☐	☐
Ingen cyklister i området	☐	☐	☐	☐	☐

Faciliteter

Siddepladser	☐	☐	☐	☐	☐
Borde	☐	☐	☐	☐	☐
Restaurant/cafe	☐	☐	☐	☐	☐
Issalg	☐	☐	☐	☐	☐
Toilet	☐	☐	☐	☐	☐
Omklædningsfaciliteter	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med mulighed for overnatning	☐	☐	☐	☐	☐

Leg

Indhegnede småbørnslegepladser	☐	☐	☐	☐	☐
Legeredskaber som sandkasser, rutchebaner og gynger	☐	☐	☐	☐	☐
Klatretræer	☐	☐	☐	☐	☐
Bevoksning, der må leges i	☐	☐	☐	☐	☐
Byggelegeplads	☐	☐	☐	☐	☐

Skulpturer, vand

Statuer, skulpturer	☐	☐	☐	☐	☐
Fontæner/springvand	☐	☐	☐	☐	☐
Søer, åer og grøfter.....	☐	☐	☐	☐	☐
Soppebassiner	☐	☐	☐	☐	☐

	Slet ikke vigtigt	Ikke vigtigt	Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	Vigtigt	Meget vigtigt
<u>Tilbud</u>					
Boldbaner	☐	☐	☐	☐	☐
Cykelcrossbaner	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor løse hunde er tilladt	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor hunde er forbudt	☐	☐	☐	☐	☐
Hundetoiletter	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor modelfly/biler må benyttes	☐	☐	☐	☐	☐
Områder til dyrkning af egne grønsager o.l.	☐	☐	☐	☐	☐
Steder, hvor flere mennesker kan samles	☐	☐	☐	☐	☐
Koncertarrangementer o.l.	☐	☐	☐	☐	☐
<u>Pleje</u>					
Intet affald	☐	☐	☐	☐	☐
Intet ukrudt	☐	☐	☐	☐	☐
<u>Planter</u>					
Områder med lavt græs	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med højt græs og blomstrende urter	☐	☐	☐	☐	☐
Store træer	☐	☐	☐	☐	☐
Mindre træer og buske	☐	☐	☐	☐	☐
Frugttræer og -buske	☐	☐	☐	☐	☐
Blomster som roser, stauder, sommerblomster.....	☐	☐	☐	☐	☐
<u>Dyr</u>					
Pattedyr som egern og pindsvin.....	☐	☐	☐	☐	☐
Fugle	☐	☐	☐	☐	☐
Regnorme og snegle, biller og sommerfugle	☐	☐	☐	☐	☐
<u>Oplevelsen af mennesker</u>					
Områder man kan besøge uden større kontakt med andre mennesker	☐	☐	☐	☐	☐
Steder, hvor mange mennesker færdes	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med fred og ro	☐	☐	☐	☐	☐
Mange mennesker man kan se på	☐	☐	☐	☐	☐
Dyrkningshaver, hvor man kan se folk arbejde....	☐	☐	☐	☐	☐
Idrætsanlæg, hvor man kan se folk spille tennis, springe, løbe osv.	☐	☐	☐	☐	☐
Andet - skriv venligst hvad	☐	☐	☐	☐	☐

20. Hvilke af ovennævnte eksempler på indhold i parker og grønne områder, synes I, er de 3 vigtigste?

Skriv eksemplerne i prioriteret rækkefølge

1. prioritet : _____
2. prioritet : _____
3. prioritet : _____

21. Hvilke muligheder og aktiviteter i parker og grønne områder er vigtige for foreningen/institutionen, og hvilke har foreningen/institutionen benyttet indenfor de sidste 12 måneder?

Sæt kryds for både vigtighed og benyttelse ved hvert eksempel

[illegible]

Boldspil m.v.

	Slet ikke vigtigt	Ikke vigtigt	Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	Vigtigt	Meget vigtigt	Benyttet indenfor de sidste 12 måneder	
						Ja	Nej
Spille tennis/badminton	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille fodbold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille håndbold/basketball/volleyball	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille boule/boccia/petanque	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med frisbee	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille rundbold/langbold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løbe på skateboard/rulleskøjter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Leg

Lege med gynger, rutschebaner, klatrestativer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege i sandkasse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege tagfat, lege gemme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sanglege/danselege	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygge huler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med pinde, sten og blade	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med vand	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med hund	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Være i det fri

Være i det fri med familie/venner ..	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Møde andre mennesker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Atletik m.v.

Dyrke atletik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dyrke styrketræning, gymnastik, aerobics m.m.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løbe orienteringsløb	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ride	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Afveksling, fred og ro

Fred og ro til at tænke i	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Få frisk luft	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blive i bedre humør	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Få afveksling fra byens gader	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At kunne være alene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Andet - skriv venligst hvad

_____ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

22. Hvilke af ovennævnte muligheder eller aktiviteter i parker og grønne områder, synes I, er de 3 vigtigste?

Skriv mulighederne/aktiviteterne i prioriteret rækkefølge.

a. 1. prioritet : _____

b. 2. prioritet : _____

c. 3. prioritet : _____

Anvendelsen af eget udeområde og/eller nærmeste park eller grønne område

23. Har foreningen/institutionen selv et område til udeaktiviteter? Sæt kryds

Ja ☐

Nej ☐

Hvis ja: Hvilken type område er det? - Sæt kryds - evt. flere

Have..... ☐

Naturgrund..... ☐

Legeplads..... ☐

Idrætsanlæg..... ☐

Grønt gårdanlæg..... ☐

Andet - skriv hvad ☐

Hvilke aktiviteter anvender I området til? - Skriv hvilke aktiviteter

Hvor godt synes I, området kan bruges til det, I har lyst til? Sæt kryds

Meget godt

Godt

Hverken godt eller dårligt

Dårligt

Meget dårligt

☐

☐

☐

☐

☐

Evt. kommentarer:

24. Hvor langt er der til den nærmeste park eller grønne område regnet fra jeres eventuelle faste mødested/institutionen? Sæt ét kryds

0-50 m ☐

300-500 m ☐

Intet fast mødested ☐

50-100 m ☐

500-1000 m ☐

100-300 m ☐

over 1 km..... ☐

25. Hvad er navnet på den nærmeste park eller grønne område? - Skriv navnet eller adressen

26. Hvor tit besøger foreningen/institutionen dette område? - Skriv hvor ofte

27. Hvilke aktiviteter plejer I at anvende området til? - Skriv hvilke aktiviteter

28. Hvor godt synes I, området kan bruges til det, I har lyst til? Sæt kryds

Meget godt

Godt

Hverken godt eller dårligt

Dårligt

Meget dårligt

☐

☐

☐

☐

☐

Eventuelle kommentarer:

29. Hvor tryk føler I jer i dette område? Sæt kryds

Meget tryk

Nogenlunde tryk

Ved ikke

Ikke så tryk

Slet ikke tryk

☐

☐

☐

☐

☐

Eventuelle kommentarer:

Vi siger mange tak for hjælpen og beder jer sende besvarelsen til os
i den frankerede svarkuvert hurtigst muligt

**Følg brev og spør geskema til
enkelt personer (13-95 år)**

Projekt "Byens parker og grønne områder"

Løbenr

A

Forskningscentret for Skov & Landskab

Hørsholm Kongevej 11, 2970 Hørsholm

Projekt Byens parker og grønne områder

Forskningscentret for Skov & Landskab undersøger fra efteråret 1995 til efteråret 1996, hvordan den danske befolkning anvender **parker og grønne områder i byen eller i bynære områder**, og hvilke ønsker der er til disse områder. Undersøgelsen skal bidrage til en bedre udformning og pleje af byernes grønne områder.

Hvad er Deres ønsker til byens parker og grønne områder?

I Deres by spørges i alt 600 tilfældigt udvalgte personer og **De** er en af de udvalgte svarpersoner. Derfor beder vi Dem hjælpe os ved at udfylde vedlagte spørgeskema og fortælle om Deres mening - **også** selv om De ikke anvender de grønne områder i byen.

Hvad er parker og grønne områder?

Til parker og grønne områder i eller ved byen hører bl.a. park- og haveanlæg, naturområder, moser, søer, enge, byskove, kirkegårde, fæstningsanlæg samt idrætsanlæg i det fri. Der skal være **adgang** til området **for alle** - undersøgelsen omfatter altså **ikke** private haver og lignende.

Af hensyn til vores behandling af resultaterne, er det vigtigt, at De returnerer det udfyldte spørgeskema i den vedlagte frankerede kuvert hurtigst muligt.

Såfremt De har besvaret alle spørgsmål, deltager De i lodtrækningen d. 1. nov. 1996 om :

En ferierejse til EuroDisney/Paris

eller

10.000 Kr

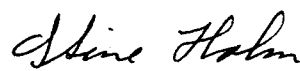
(Vinderen vil blive kontaktet direkte)

Besvarelsenerne vil blive behandlet fortroligt og vil kun blive brugt i statistiske tabeller.

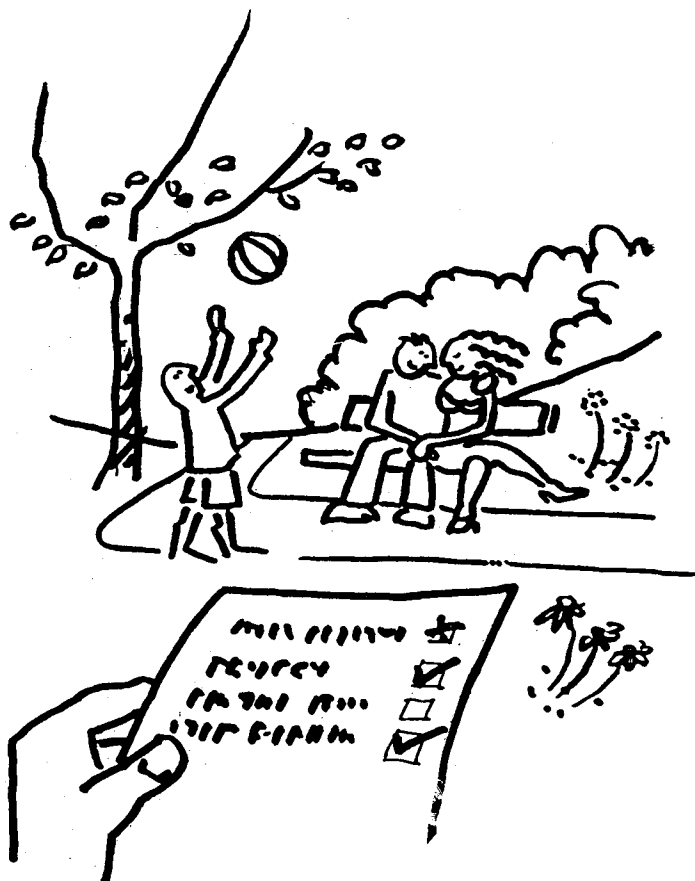
På forhånd tak for hjælpen.

Med venlig hilsen

Kjell Nilsson
(Afdelingsleder)

Stine Holm
(Projektmedarbejder)

Spørgeskema

Deres anvendelse af byens parker og grønne områder.

Undersøgelsen omhandler parker og grønne områder i byen eller i bynære områder. Parker og grønne områder omfatter bl.a. park- og haveanlæg, naturområder, moser, søer, enge, byskove, kirkegårde, fæstningsanlæg samt idrætsanlæg i det fri. Der skal være adgang til området for alle.

1. Hvor mange gange har De besøgt en park eller et grønt område i Deres by?

Også mindre ture gennem parker eller grønne områder regnes for besøg - f.eks. at passere igennem en park eller et grønt område

Skriv venligst antal gange

i løbet af de sidste 7 dage? ____

i løbet af det sidste år? ____ (ca.)

2. Hele spørgsmål 2 handler både om Deres sidste besøg i en af byens parker eller grønne områder og om Deres besøg i disse parker og grønne områder generelt.

Også mindre ture gennem parker eller grønne områder regnes for besøg - f.eks. at passere igennem en park eller et grønt område

- a. Hvilken af byens parker og grønne områder besøgte De sidst, og hvilke plejer De at besøge?

Sidste besøg

Skriv navnet eller adressen på det område De sidst besøgte, og skriv hvornår De besøgte det

Mit sidste besøg var i _____ Dato _____

Plejer

Skriv navnet eller adressen på de af byens parker og grønne områder De plejer at besøge

Jeg plejer at besøge _____

- b. Hvilken type park eller grønt område besøgte De ved Deres sidste besøg, og hvilke typer plejer De at besøge?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Naturområde.....	☐	☐
Anlagt park.....	☐	☐
Andet - skriv hvad.....	☐ _____	☐ _____

- c. Hvilken type dag var Deres sidste besøg, og hvilken type dage plejer De at anvende til Deres besøg?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Hverdage.....	☐	☐
Lørdage eller søndage.....	☐	☐
Feriedage.....	☐	☐

- d. På hvilken tid af dagen var Deres sidste besøg, og på hvilken tid af dagen plejer Deres besøg at være?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Morgen (kl 6-9).....	☐	☐
Formiddag (kl 9-12).....	☐	☐
Frokost (kl 12-14).....	☐	☐
Eftermiddag (kl 14-18)....	☐	☐
Tidlig aften (kl 18-21)....	☐	☐
Sen aften (kl 21-24).....	☐	☐

- e. Hvor længe varede Deres sidste besøg, og hvor lang tid plejer Deres besøg at vare?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Mindre end 5 min.....	☐	☐
Et kvarters tid	☐	☐
En halv times tid	☐	☐
1 times tid	☐	☐
1 til 2 timer.....	☐	☐
2 til 3 timer	☐	☐
3 til 4 timer	☐	☐
4 til 8 timer.....	☐	☐
Mere end 8 timer.....	☐	☐

- f. Hvor lang tid brugte De på transporten til den park eller det område De sidst besøgte, og hvor lang tid plejer De at bruge?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Mindre end 2 min.....	☐	☐
2 til 5 min.....	☐	☐
5 til 10 min.....	☐	☐
Et kvarters tid.....	☐	☐
En halv times tid.....	☐	☐
Tre kvarter til en time....	☐	☐
1½ times tid.....	☐	☐
Mere end 1½ time.....	☐	☐

- g. Hvilket transportmiddel brugte De for at komme frem til byens parker og grønne områder ved Deres sidste besøg, og hvilke transportmidler plejer De at bruge?

	Sidste besøg (sæt ét kryds - hvis flere muligheder, så kryds af for den længste strækning)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Til fods.....	☐	☐
Med cykel.....	☐	☐
Med knallert.....	☐	☐
Med bil.....	☐	☐
Med motorcykel/scooter..	☐	☐
Med bus.....	☐	☐
Med tog/S-tog.....	☐	☐
Andet - skriv hvad.....	☐	☐ _____

3. Besøgte De parken eller området sammen med andre ved Deres sidste besøg? Sæt ét kryds

Ja ☐

Hvor mange var I? Skriv antal personer - Dem selv medregnet

I alt ____ voksne (15 år og derover) - Skriv antal i alt

I alt ____ børn (0-14 år) - Skriv antal i alt

Havde De hund med? Sæt ét kryds Ja ☐ Nej ☐

Nej ☐

4. Plejer De at følges med andre, når De besøger parker eller grønne områder? Sæt ét kryds

Er oftest alene..... ☐

Er oftest sammen med min hund..... ☐

Er oftest sammen med familie eller bekendte..... ☐

Er lige så ofte alene som sammen med andre..... ☐

5. Hvad var formålet med Deres sidste besøg?

Sæt kryds - evt. flere

Gå tur..... ☐	Opleve naturen..... ☐
Motionere..... ☐	Fodre fugle..... ☐
Lufte hund..... ☐	Få fred og ro..... ☐
Lege..... ☐	Få frisk luft..... ☐
Spille bold..... ☐	Blive i bedre humør..... ☐
Cykle en tur..... ☐	Møde andre..... ☐
Andet - skriv venligst hvad..... ☐ _____	

6. Hvor tit har De besøgt byens parker eller grønne områder indenfor de sidste 12 måneder?

Sæt ét kryds for hver årstid

	Vinter dec-feb	Forår mar-maj	Sommer juni-aug	Efterår sep-nov
Dagligt..... ☐	☐	☐	☐	☐
6 dage om ugen..... ☐	☐	☐	☐	☐
5 dage om ugen..... ☐	☐	☐	☐	☐
4 dage om ugen..... ☐	☐	☐	☐	☐
3 dage om ugen..... ☐	☐	☐	☐	☐
2 dage om ugen..... ☐	☐	☐	☐	☐
1 dag om ugen..... ☐	☐	☐	☐	☐
1 dag hveranden uge..... ☐	☐	☐	☐	☐
1 dag om måneden..... ☐	☐	☐	☐	☐
1-2 dage i løbet af årstiden..... ☐	☐	☐	☐	☐
Slet ingen besøg..... ☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer : _____

7. Hvor ofte har De deltaget i fællesarrangementer i byens parker eller grønne områder indenfor de sidste 12 måneder?

Skriv antal gange

Sportsarrangement ____	Spejderarrangement ____	Firmaudflugt ____
Udflugt med børnehaven ____	Koncertarrangement ____	Idrætsundervisning ____
Hundetræning ____	Naturvejledning ____	Undervisning i biologi/ natur og teknik ____
Sankt Hans bål ____	Lokalhistorisk arrangement ____	

Andre typer af fælles-arrangementer - skriv venligst hvilke og hvor ofte

8. Hvor vigtigt er det for Dem, at parker og grønne områder indeholder følgende?

Sæt et kryds ved hvert eksempel efter, hvor vigtigt De synes, det pågældende eksempel er for Dem personligt

Områdets karakter m.v.

	Slet ikke vigtigt	Ikke vigtigt	Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	Vigtigt	Meget vigtigt
Mindre afskærmede områder	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med havepræg	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med læ	☐	☐	☐	☐	☐
Ingen trafikstøj	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor man ikke kan se biler	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor man ikke kan se de omgivende bygninger	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med bakker	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med naturligt plante- og dyreliv	☐	☐	☐	☐	☐
Områder som tåler, at man leger i dem	☐	☐	☐	☐	☐
Idrætsprægede områder	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, der ikke gennemkrydses af stier	☐	☐	☐	☐	☐
Steder med udsigt over området	☐	☐	☐	☐	☐
Store åbne græsarealer.....	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, der er så store, at man ikke kan fornemme, hvor de slutter	☐	☐	☐	☐	☐
Områder der minder om skov	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med karakter af bypark	☐	☐	☐	☐	☐

Færdsel

Belysning på stier	☐	☐	☐	☐	☐
Stier med hård belægning som asfalt og fliser.....	☐	☐	☐	☐	☐
Grusstier	☐	☐	☐	☐	☐
Trådte stier	☐	☐	☐	☐	☐
Ingen cyklister i området	☐	☐	☐	☐	☐

Faciliteter

Siddepladser	☐	☐	☐	☐	☐
Borde	☐	☐	☐	☐	☐
Restaurant/cafe	☐	☐	☐	☐	☐
Issalg	☐	☐	☐	☐	☐
Toilet	☐	☐	☐	☐	☐
Omklædningsfaciliteter	☐	☐	☐	☐	☐

Leg

Indhegnede småbørnslegepladser	☐	☐	☐	☐	☐
Legeredskaber som sandkasser, rutchebaner og gynger	☐	☐	☐	☐	☐
Klatretræer	☐	☐	☐	☐	☐
Bevoksning, der må leges i	☐	☐	☐	☐	☐
Byggelegeplads	☐	☐	☐	☐	☐

Skulpturer, vand

Statuer, skulpturer	☐	☐	☐	☐	☐
Fontæner/springvand	☐	☐	☐	☐	☐
Søer, åer og grøfter.....	☐	☐	☐	☐	☐
Soppebassiner	☐	☐	☐	☐	☐

Tilbud

	Slet ikke vigtigt	Ikke vigtigt	Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	Vigtigt	Meget vigtigt
Boldbaner	☐	☐	☐	☐	☐
Cykelcrossbaner	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor løse hunde er tilladt	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor hunde er forbudt	☐	☐	☐	☐	☐
Hundetoiletter	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor modelfly/biler må benyttes	☐	☐	☐	☐	☐
Områder til dyrkning af egne grønsager o.l.	☐	☐	☐	☐	☐
Steder, hvor flere mennesker kan samles	☐	☐	☐	☐	☐
Koncertarrangementer o.l.	☐	☐	☐	☐	☐

Pleje

Intet affald	☐	☐	☐	☐	☐
Intet ukrudt	☐	☐	☐	☐	☐

Planter

Områder med lavt græs	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med højt græs og blomstrende urter	☐	☐	☐	☐	☐
Store træer	☐	☐	☐	☐	☐
Mindre træer og buske	☐	☐	☐	☐	☐
Frugttræer og -buske	☐	☐	☐	☐	☐
Blomster som roser, stauder, sommerblomster.....	☐	☐	☐	☐	☐

Dyr

Pattedyr som egern og pindsvin.....	☐	☐	☐	☐	☐
Fugle	☐	☐	☐	☐	☐
Regnorme og snegle, biller og sommerfugle	☐	☐	☐	☐	☐

Oplevelsen af mennesker

Områder man kan besøge uden større kontakt med andre mennesker	☐	☐	☐	☐	☐
Steder, hvor mange mennesker færdes	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med fred og ro	☐	☐	☐	☐	☐
Mange mennesker man kan se på	☐	☐	☐	☐	☐
Dyrkningshaver, hvor man kan se folk arbejde....	☐	☐	☐	☐	☐
Idrætsanlæg, hvor man kan se folk spille tennis, springe, løbe osv.	☐	☐	☐	☐	☐

Andet - skriv venligst hvad

_____	☐	☐	☐	☐	☐
-------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

9. Hvilke af disse eksempler på indhold i parker og grønne områder, synes De, er de 3 vigtigste?

Skriv eksemplerne i prioriteret rækkefølge

a. 1. prioritet : _____

b. 2. prioritet : _____

c. 3. prioritet : _____

10. Hvilke muligheder og aktiviteter i parker og grønne områder synes De er vigtige, og hvilke har De benyttet indenfor de 12 sidste måneder?

Sæt kryds ved hvert eksempel efter, hvor vigtigt De synes, eksemplet er for Dem personligt og angiv med kryds om De har benyttet Dem af aktiviteten/muligheden indenfor de sidste 12 måneder

[illegible]

Oplevelser

[illegible]

Forskellige aktiviteter

[illegible][illegible]

Studier

[illegible]

Boldspil m.v.

	Slet ikke vigtigt	Ikke vigtigt	Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	Vigtigt	Meget vigtigt	Benyttet indenfor de sidste 12 måneder	
						Ja	Nej
Spille tennis/badminton	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille fodbold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille håndbold/basketball/volleyball	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille boule/boccia/petanque	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med frisbee	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille rundbold/langbold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løbe på skateboard/rulleskøjter.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Leg

Lege med gynger, rutschebaner, klatrestativer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege i sandkasse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege tagfat, lege gemme.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sanglege/danselege	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygge huler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med pinde, sten og blade.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med vand	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med hund	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Være i det fri

Være i det fri med familie/venner ..	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Møde andre mennesker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Atletik m.v.

Dyrke atletik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dyrke styrketræning, gymnastik, aerobics m.m.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løbe orienteringsløb	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ride	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Afveksling, fred og ro

Fred og ro til at tænke i	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Få frisk luft	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blive i bedre humør	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Få afveksling fra byens gader	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At kunne være alene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Andet - skriv venligst hvad

_____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

11. Hvilke af ovennævnte muligheder eller aktiviteter i parker og grønne områder, synes De, er de 3 vigtigste?

Skriv mulighederne/aktiviteterne i prioriteret rækkefølge

a. 1. prioritet : _____

b. 2. prioritet : _____

c. 3. prioritet : _____

12. I hvor høj grad generer/hindrer følgende eksempler Deres brug af parker og grønne områder?

Sæt et kryds ved hvert eksempel

	Ingen betydning	Generer en del	Forhindrer besøg
Dårligt vejr.....	☐	☐	☐
Lang afstand til parken/området.....	☐	☐	☐
Ingen trafiksikker vej til parken/området.....	☐	☐	☐
Besværlig/ingen offentlig transport til parken/området.....	☐	☐	☐
Besværlige adgangsforhold (f.eks. trapper o.l.).....	☐	☐	☐
Mangel på bænke langs ruten til parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på tid.....	☐	☐	☐
Parkens/områdets lukketider	☐	☐	☐
Mangel på gode parker/områder.....	☐	☐	☐
Mangel på lys i parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på siddepladser i parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på steder med læ i parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på legeredskaber eller kedelige legeredskaber.....	☐	☐	☐
Mangel på toilet eller dårlige toiletforhold.....	☐	☐	☐
Parken/området er for fin til legende børn.....	☐	☐	☐
For mange buske til at man kan overskue parken/området.....	☐	☐	☐
Manglende snerydning m.v. i parken/området.....	☐	☐	☐
Legeredskaberne er dårligt vedligeholdte.....	☐	☐	☐
Der er hundemøg i parken/området.....	☐	☐	☐
Risiko for at komme til skade pga. efterladte sprøjter.....	☐	☐	☐
Helbredsforhold.....	☐	☐	☐
Ingen at følges med.....	☐	☐	☐
Risiko for at falde/blive syg og ikke få hjælp.....	☐	☐	☐
Risiko for at blive væltet omkuld af cyklister.....	☐	☐	☐
Risiko for at blive væltet omkuld af kondiløbere/fodboldspillere....	☐	☐	☐
Mange børn i parken/området.....	☐	☐	☐
Større grupper af unge i parken/området	☐	☐	☐
Parken/området benyttes stort set kun af ældre.....	☐	☐	☐
Løse hunde i parken/området	☐	☐	☐
Alkoholikere i parken/området	☐	☐	☐
Narkomaner i parken/området.....	☐	☐	☐
Mange mennesker i parken/området.....	☐	☐	☐
Parken/området virker mennesketom.....	☐	☐	☐
Risiko for at blive overfaldet.....	☐	☐	☐
Parkens/områdets omgivelser er præget af stærk trafik.....	☐	☐	☐
Parken/området virker "overbegloet" af de omkringliggende huse..	☐	☐	☐
Parken/området ligger afsides/isoleret i forhold til den øvrige by...	☐	☐	☐
Parkens/områdets reglement forbyder ønskede aktiviteter.....	☐	☐	☐
- skriv venligst hvilke aktiviteter, der må opgives			
Andet - skriv venligst hvad	☐	☐	☐

13. Hvor mange gange har De måttet opgive et ønsket besøg i en af byens parker eller grønne områder i løbet af de sidste 7 dage?

_____ Skriv antal gange De har måttet opgive et ønsket besøg i løbet af de sidste 7 dage

Betydningen af byens parker og grønne områder

14. Hvor enig er De i følgende udsagn?

Sæt et kryds ved hvert udsagn

	Helt enig	Delvis enig	Slet ikke enig
a. Det er dejligt at se ud på eller ud over parker og grønne områder gennem vinduet	☐	☐	☐
b. Parkerne og de grønne områder gør det nemmere at orientere sig i byen	☐	☐	☐
c. Parkerne og de grønne områder er med til at gøre denne by en god by at bo i	☐	☐	☐
d. Det er rarere at færdes rundt omkring i byen, når det kan ske ved at passere igennem parker og grønne områder.....	☐	☐	☐
e. Parkerne og de grønne områder er åndehuller af fred og ro mellem alle husene og trafikken	☐	☐	☐
f. Parker og grønne områder giver en vigtig mulighed for at få afveksling i dagligdagen	☐	☐	☐
g. Oplevelsen af årstidernes vekslen i parker og grønne områder er vigtig	☐	☐	☐
h. Parker og grønne områder har kun værdi, hvis de kan anvendes til hundeluftning	☐	☐	☐
i. Parker og grønne områder kunne godt være mere naturprægede	☐	☐	☐
j. Det er uden betydning, om parker og grønne områder er bundet sammen af grønne forbindelser	☐	☐	☐
k. Naturoplevelserne i parker og grønne områder er vigtige	☐	☐	☐
l. Parker og grønne områder er vigtige for aktiviteter og oplevelser i det fri	☐	☐	☐
m. Parker og grønne områder betyder intet overhovedet	☐	☐	☐
n. Det er vigtigt, at der findes parker og grønne områder i byen	☐	☐	☐
o. Det er vigtigt, at parker og grønne områder er pæne og velpassede.....	☐	☐	☐
p. Byer uden parker og grønne områder er absolut at foretrække.....	☐	☐	☐
q. Det er vigtigt for børn at besøge parker og grønne områder	☐	☐	☐

Evt. kommentarer :

Deres anvendelse og vurdering af den nærmeste park eller grønne område.

15. Hvor langt er der fra Deres bopæl til den nærmeste offentlige park eller grønne område?

Sæt ét kryds

0-50 m ☐

300-500 m ☐

50-100 m ☐

500-1000 m ☐

100-300 m ☐

over 1 km..... ☐

16. Hvad er parkens/områdets navn?

Skriv navnet eller adressen

17. Hvor tit besøger De dette område? - *Skriv hvor ofte*

18. Hvilke aktiviteter anvender De området til? - *Skriv hvilke aktiviteter*

19. Hvor godt synes De, området kan bruges til det, De har lyst til?

Sæt kryds

Meget godt

☐

Godt

☐

Hverken godt eller dårligt

☐

Dårligt

☐

Meget dårligt

☐

Eventuelle kommentarer

20. Hvor tryk føler De Dem i dette område?

Sæt kryds

Meget tryk

☐

Nogenlunde tryk

☐

Ved ikke

☐

Ikke så tryk

☐

Slet ikke tryk

☐

Eventuelle kommentarer

Forskellige baggrundsoplysninger.

21. Har Deres husstand

Sæt kryds

hund? Ja ☐ Nej ☐

bil? Ja ☐ Nej ☐

22. Hvilken type bolig bor De i? - *Sæt kryds*

Etagebolig ☐

Angiv etage ____

Rækkehus ☐

Villa/parcelhus ☐

Kollegium/ungdomsbolig ☐

Plejehjem ☐

Andet - skriv venligst hvad ☐

23. Hvilke områdetyper har De adgang til? - *Sæt kryds*

Altan ☐

Grønt gårdanlæg ☐

Have ☐

Grønt fællesareal nær bolig ☐

Kolonihave/nyttehave ☐

ca. ____ km fra bopæl

Sommerhusgrund ☐

ca. ____ km fra bopæl

Andet? - skriv venligst hvad ☐

Intet af ovennævnte ☐

24. Har De fra Deres bopæl udsigt til park eller grønt område? - *Sæt kryds*

Ja ☐

Nej ☐

25. Har De på Deres evt. arbejdsplads/studiested adgang til grønne områder? (private eller offentlige grønne områder)

Sæt kryds

Ja ☐

Nej ☐

a. Hvis ja - angiv venligst type

Terrasse ☐

Have ☐

Gårdhave ☐

Sportsanlæg ☐

Andet ☐ *Skriv hvad* _____

b. Hvor ofte anvender De denne mulighed for udendørsophold? - *Skriv hvor ofte*

c. Hvilke aktiviteter anvender De området til? - *Skriv hvilke aktiviteter*

26. Har De fra Deres evt. arbejdsplads/studiested udsigt til park eller grønt område?

Sæt kryds

Ja ☐

Nej ☐

27. Har De arbejde eller orlov eller er De pensionist, efterlønsmodtager, ledig, studerende eller selvstændig? - Sæt kryds udfor det, der passer den dag, De udfylder skemaet

Arbejde	☐	som
Orlov	☐	(Skriv fag - f.eks. chauffør, kontorassistent osv.)
Pensionist	☐	
Efterlønsmodtager	☐	
Ledig	☐	
Studerende	☐	
Selvstændig	☐	som
		(Skriv fag - f.eks. tømmermester, kunstner osv.)
Andet	☐	Skriv hvad

28. Hvilken uddannelse har De? - Sæt kryds - gerne flere

Folkeskole	☐	Kort videregående uddannelse (1-2 år)	☐
EFG/mesterlære o.l.	☐	Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)	☐
Gymnasie/HF o.l.	☐	Lang videregående uddannelse (5-6 år)	☐
Andet	☐	Skriv hvad	

29. Hvor har De tilbragt størstedelen af Deres barndom (0-14 år)? - Sæt kryds

På landet/i en landsby	☐	I en mindre by (under 10.000 indb.)	☐
I hovedstadsområdet	☐	I en større by (over 10.000 indb.)	☐

30. Føler De Dem som et bymenneske? - Sæt kryds

Ja ☐

Nej ☐

Ved ikke ☐

31. Hvilke foreninger, med aktiviteter i det fri, er De medlem af? - Sæt kryds

Danmarks Natur-		Vandreforening	☐
fredningsforening	☐	Udendørs sportsklub	☐
Spejderforening	☐	Udendørs motionsklub...	☐
Lystfiskerforening	☐	Ornitologisk forening ...	☐
Jagtforening	☐	Botanisk forening	☐

Andre foreninger med aktiviteter i det fri

Hvilke?

Dato for udfyldelse af spørgeskema - Skriv dato her:

Ønsker De et resumé af undersøgelsen tilsendt? Ja ☐ Nej ☐

TAK FOR DERES MEDVIRKEN

Eventuelle kommentarer til byens parker og grønne områder.

Skriv, hvis der er noget, De ønsker at kommentere i forbindelse med byens parker og grønne områder.

[illegible]

Følgrebrev og spørgeskema til enkelt- personer (0-12 år) (forældre)

Projekt Byens parker og grønne områder

Forskningscentret for Skov & Landskab undersøger fra efteråret 1995 til efteråret 1996, hvordan den danske befolkning anvender **parker og grønne områder i byen eller i bynære områder**, og hvilke ønsker der er til disse områder. Undersøgelsen skal bidrage til en bedre udformning og pleje af byernes grønne områder.

Vi vil være glade for netop Deres barns svar.

I Deres by spørges i alt 600 tilfældigt udvalgte personer i alderen 0-95 år. **Deres barn** er en af de udvalgte svarpersoner. Derfor er det vigtigt, at netop Deres barn svarer på spørgsmålene om forholdene for børn i byens parker og grønne områder og fortæller om sine ønsker.

Vi beder Dem bistå os ved at hjælpe Deres barn med at udfylde spørgeskemaet. Spørgeskemaet sendes til børn i alderen 0-12 år, og derfor kan visse spørgsmål måske virke "meningsløse". Forsøg alligevel at besvare spørgsmålene. I de tilfælde, hvor Deres barn er for lille til at kunne fortælle sin mening, beder vi Dem om at besvare spørgsmålene på barnets vegne. Parkerne og de grønne områder i byen er jo også til for børns skyld.

Hvad er parker og grønne områder?

Til parker og grønne områder i eller ved byen hører bl.a. park- og haveanlæg, naturområder, moser, søer, enge, byskove, kirkegårde, fæstningsanlæg samt idrætsanlæg i det fri. Der skal være **adgang** til området **for alle** - undersøgelsen omfatter altså **ikke** private haver og lignende.

Af hensyn til vores behandling af resultaterne, er det vigtigt, at De returnerer det udfyldte spørgeskema i den vedlagte frankerede kuvert hurtigst muligt.

Såfremt De/barnet har besvaret alle spørgsmål, deltager De/barnet i lodtrækningen d. 1. nov. 1996 om :

En rejse til EuroDisney/Paris

eller

10.000 Kr.

(Vinderen vil blive kontaktet direkte)

Besvarelserne vil blive behandlet fortroligt og vil kun blive brugt i statistiske tabeller.

På forhånd tak for hjælpen.

Med venlig hilsen

Kjell Nilsson
(Afdelingsleder)

Stine Holm
(Projektmedarbejder)

Spørgeskema

Din anvendelse af byens parker og grønne områder.

Undersøgelsen omhandler parker og grønne områder i byen eller i bynære områder. Parker og grønne områder omfatter bl.a. park- og haveanlæg, naturområder, moser, søer, enge, byskove, kirkegårde, fæstningsanlæg samt idrætsanlæg i det fri. Der skal være adgang til området for alle.

1. Hvor mange gange har du besøgt en park eller et grønt område i din by?

Også mindre ture gennem parker eller grønne områder regnes for besøg - f.eks. at passere igennem en park eller et grønt område

Skriv venligst antal gange

i løbet af de sidste 7 dage? ____

i løbet af det sidste år? ____ (ca.)

2. Hele spørgsmål 2 handler både om dit sidste besøg i en af byens parker eller grønne områder og om dine besøg i disse parker og grønne områder generelt.

Også mindre ture gennem parker eller grønne områder regnes for besøg - f.eks. at passere igennem en park eller et grønt område

- a. Hvilken af byens parker og grønne områder besøgte du sidst, og hvilke plejer du at besøge?

Sidste besøg

Skriv navnet eller adressen på det område du sidst besøgte, og skriv hvornår du besøgte det

Mit sidste besøg var i _____ Dato _____

Plejer

Skriv navnet eller adressen på de af byens parker og grønne områder du plejer at besøge

Jeg plejer at besøge _____

- b. Hvilken type park eller grønt område besøgte du ved dit sidste besøg, og hvilke typer plejer du at besøge?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Naturområde.....	☐	☐
Anlagt park.....	☐	☐
Andet - skriv hvad.....	☐ _____	☐ _____

- c. Hvilken type dag var dit sidste besøg, og hvilken type dage plejer du at anvende til dine besøg?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Hverdage.....	☐	☐
Lørdage eller søndage.....	☐	☐
Feriedage.....	☐	☐

- d. På hvilken tid af dagen var dit sidste besøg, og på hvilken tid af dagen plejer dit besøg at være?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Morgen (kl 6-9).....	☐	☐
Formiddag (kl 9-12).....	☐	☐
Frokost (kl 12-14).....	☐	☐
Eftermiddag (kl 14-18)....	☐	☐
Tidlig aften (kl 18-21).....	☐	☐
Sen aften (kl 21-24).....	☐	☐

- e. Hvor længe varede dit sidste besøg, og hvor lang tid plejer dine besøg at vare?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Mindre end 5 min.....	☐	☐
Et kvarters tid	☐	☐
En halv times tid	☐	☐
1 times tid	☐	☐
1 til 2 timer.....	☐	☐
2 til 3 timer	☐	☐
3 til 4 timer	☐	☐
4 til 8 timer.....	☐	☐
Mere end 8 timer.....	☐	☐

- f. Hvor lang tid brugte du på transporten til den park eller det område du sidst besøgte, og hvor lang tid plejer du at bruge?

	Sidste besøg (sæt ét kryds)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Mindre end 2 min.....	☐	☐
2 til 5 min.....	☐	☐
5 til 10 min.....	☐	☐
Et kvarters tid.....	☐	☐
En halv times tid.....	☐	☐
Tre kvarter til en time.....	☐	☐
1½ times tid.....	☐	☐
Mere end 1½ time.....	☐	☐

- g. Hvilket transportmiddel brugte du for at komme frem til byens parker og grønne områder ved dit sidste besøg, og hvilke transportmidler plejer du at bruge?

	Sidste besøg (sæt ét kryds - hvis flere muligheder, så kryds af for den længste strækning)	Plejer (sæt kryds - evt. flere)
Til fods.....	☐	☐
Med cykel.....	☐	☐
Med knallert.....	☐	☐
Med bil.....	☐	☐
Med motorcykel/scooter..	☐	☐
Med bus.....	☐	☐
Med tog/S-tog.....	☐	☐
Andet - skriv hvad.....	☐	☐ _____

3. Besøgte du parken eller området sammen med andre ved dit sidste besøg? Sæt ét kryds

Ja ☐

Hvor mange var I? Skriv antal personer - dig selv medregnet

I alt ____ voksne (15 år og derover) - Skriv antal i alt

I alt ____ børn (0-14 år) - Skriv antal i alt

Havde du hund med? Sæt ét kryds Ja ☐ Nej ☐

Nej ☐

4. Plejer du at følges med andre, når du besøger parker eller grønne områder? Sæt ét kryds

Er oftest alene..... ☐
Er oftest sammen med min hund..... ☐
Er oftest sammen med familie eller bekendte..... ☐
Er lige så ofte alene som sammen med andre..... ☐

5. Hvad var formålet med dit sidste besøg?

Sæt kryds - evt. flere

Gå tur.....	☐	Opleve naturen.....	☐
Motionere.....	☐	Fodre fugle.....	☐
Lufte hund.....	☐	Få fred og ro.....	☐
Lege.....	☐	Få frisk luft.....	☐
Spille bold.....	☐	Blive i bedre humør.....	☐
Cykle en tur.....	☐	Møde andre.....	☐
Andet - skriv venligst hvad..... ☐		_____	

6. Hvor tit har du besøgt byens parker eller grønne områder indenfor de sidste 12 måneder?

Sæt ét kryds for hver årstid

	Vinter dec-feb	Forår mar-maj	Sommer juni-aug	Efterår sep-nov
Dagligt.....	☐	☐	☐	☐
6 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
5 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
4 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
3 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
2 dage om ugen.....	☐	☐	☐	☐
1 dag om ugen.....	☐	☐	☐	☐
1 dag hveranden uge.....	☐	☐	☐	☐
1 dag om måneden.....	☐	☐	☐	☐
1-2 dage i løbet af årstiden.....	☐	☐	☐	☐
Slet ingen besøg.....	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer : _____

7. Hvor ofte har du deltaget i fællesarrangementer i byens parker eller grønne områder indenfor de sidste 12 måneder?

Skriv antal gange

Sportsarrangement ____	Spejderarrangement ____	Firmaudflugt ____
Udflugt med børnehave ____	Koncertarrangement ____	Idrætsundervisning ____
Hundetræning ____	Naturvejledning ____	Undervisning i biologi/ natur og teknik ____
Sankt Hans bål ____	Lokalhistorisk arrangement ____	

Andre typer af fælles-arrangementer - skriv venligst hvilke og hvor ofte

8. Hvor vigtigt er det for dig, at parker og grønne områder indeholder følgende?

Sæt et kryds ved hvert eksempel efter, hvor vigtigt du synes det pågældende eksempel er for dig personligt

Områdets karakter m.v.

	Slet ikke vigtigt	Ikke vigtigt	Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	Vigtigt	Meget vigtigt
Mindre afskærmede områder	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med havepræg	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med læ	☐	☐	☐	☐	☐
Ingen trafikstøj	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor man ikke kan se biler	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor man ikke kan se huse.....	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med bakker	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med naturligt plante- og dyreliv	☐	☐	☐	☐	☐
Områder som tåler, at man leger i dem	☐	☐	☐	☐	☐
Idrætsprægede områder	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, der ikke gennemkrydses af stier	☐	☐	☐	☐	☐
Steder med udsigt over området	☐	☐	☐	☐	☐
Store åbne græsarealer.....	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, der er så store, at man ikke kan fornemme, hvor de slutter	☐	☐	☐	☐	☐
Områder der minder om skov	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med karakter af bypark	☐	☐	☐	☐	☐

Færdsel

Belysning på stier	☐	☐	☐	☐	☐
Stier med hård belægning som asfalt og fliser.....	☐	☐	☐	☐	☐
Grusstier	☐	☐	☐	☐	☐
Trålte stier	☐	☐	☐	☐	☐
Ingen cyklister i området	☐	☐	☐	☐	☐

Faciliteter

Siddepladser	☐	☐	☐	☐	☐
Borde	☐	☐	☐	☐	☐
Restaurant/cafe	☐	☐	☐	☐	☐
Issalg	☐	☐	☐	☐	☐
Toilet	☐	☐	☐	☐	☐
Omkleedningsfaciliteter	☐	☐	☐	☐	☐

Leg

Indhegnede småbørnslegepladser	☐	☐	☐	☐	☐
Legeredskaber som sandkasser, rutchebaner og gynger	☐	☐	☐	☐	☐
Klatretræer	☐	☐	☐	☐	☐
Bevoksning, der må leges i	☐	☐	☐	☐	☐
Byggelegeplads	☐	☐	☐	☐	☐

Skulpturer, vand

Statuer, skulpturer	☐	☐	☐	☐	☐
Fontæner/springvand	☐	☐	☐	☐	☐
Søer, åer og grøfter.....	☐	☐	☐	☐	☐
Soppebassiner	☐	☐	☐	☐	☐

Tilbud

	Slet ikke vigtigt	Ikke vigtigt	Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	Vigtigt	Meget vigtigt
Boldbaner	☐	☐	☐	☐	☐
Cykelcrossbaner	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor løse hunde er tilladt	☐	☐	☐	☐	☐
Områder, hvor hunde er forbudt	☐	☐	☐	☐	☐
Hundetoiletter	☐	☐	☐	☐	☐

Områder, hvor modelfly/biler må benyttes	☐	☐	☐	☐	☐
Områder til dyrkning af egne grønsager o.l.	☐	☐	☐	☐	☐
Steder, hvor flere mennesker kan samles	☐	☐	☐	☐	☐
Koncertarrangementer o.l.	☐	☐	☐	☐	☐

Pleje

Intet affald	☐	☐	☐	☐	☐
Intet ukrudt	☐	☐	☐	☐	☐

Planter

Områder med lavt græs	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med højt græs og blomstrende urter	☐	☐	☐	☐	☐
Store træer	☐	☐	☐	☐	☐
Mindre træer og buske	☐	☐	☐	☐	☐
Frugtræer og -buske	☐	☐	☐	☐	☐
Blomster som roser, stauder, sommerblomster.....	☐	☐	☐	☐	☐

Dyr

Pattedyr som egern og pindsvin.....	☐	☐	☐	☐	☐
Fugle	☐	☐	☐	☐	☐
Regnorme og snegle, biller og sommerfugle	☐	☐	☐	☐	☐

Oplevelsen af mennesker

Områder man kan besøge uden større kontakt med andre mennesker	☐	☐	☐	☐	☐
Steder, hvor mange mennesker færdes	☐	☐	☐	☐	☐
Områder med fred og ro	☐	☐	☐	☐	☐
Andre børn man kan lege med	☐	☐	☐	☐	☐
Dyrkningshaver, hvor man kan se folk arbejde....	☐	☐	☐	☐	☐
Idrætsanlæg, hvor man kan se folk spille tennis, springe, løbe osv.	☐	☐	☐	☐	☐

Andet - skriv venligst hvad

_____ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

9. Hvilke af disse eksempler på indhold i parker og grønne områder, synes du, er de 3 vigtigste?

Skriv eksemplerne i prioriteret rækkefølge

- a. 1. prioritet : _____
- b. 2. prioritet : _____
- c. 3. prioritet : _____

10. Hvilke muligheder og aktiviteter i parker og grønne områder synes du er vigtige, og hvilke har du benyttet dig af indenfor de sidste 12 måneder?

Sæt kryds ved hvert eksempel efter, hvor vigtigt eksemplet er for dig personligt og angiv med kryds, om du har benyttet dig af aktiviteten/muligheden indenfor de sidste 12 måneder

[illegible]

Oplevelser

[illegible]

Forskellige aktiviteter

[illegible]

Studier

[illegible]

Boldspil m.v.

	Slet ikke vigtigt	Ikke vigtigt	Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	Vigtigt	Meget vigtigt	Benyttet indenfor de sidste 12 måneder	
						Ja	Nej
Spille tennis/badminton	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille fodbold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille håndbold/basketball/volleyball	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille boule/boccia/petanque	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med frisbee	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spille rundbold/langbold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løbe på skateboard/rulleskøjter.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Leg

Lege med gynger, rutschebaner og klatrestativer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege i sandkasse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege tagfat, lege gemme.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sanglege/danselege.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege i træer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygge huler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med pinde, sten og blade.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med vand	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lege med hund	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Være i det fri

Være i det fri med familie/venner ..	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Møde andre mennesker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Atletik m.v.

Dyrke atletik (løbe, springe, kaste)..	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dyrke styrketræning, gymnastik, aerobics m.m.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løbe orienteringsløb	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ride	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Afveksling, fred og ro

Fred og ro til at tænke i	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Få frisk luft	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blive i bedre humør	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Få afveksling fra byens gader	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At kunne være alene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Andet - skriv venligst hvad

_____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

11. Hvilke af disse muligheder eller aktiviteter i parker og grønne områder, synes du, er de 3 vigtigste?

Skriv mulighederne/aktiviteterne i prioriteret rækkefølge

1. prioritet : _____
2. prioritet : _____
3. prioritet : _____

12. I hvor høj grad generer/hindrer følgende eksempler din brug af parker og grønne områder?

Sæt et kryds ved hvert eksempel

	Ingen betydning	Generer en del	Forhindrer besøg
Dårligt vejr.....	☐	☐	☐
Lang afstand til parken/området.....	☐	☐	☐
Ingen trafiksikker vej til parken/området.....	☐	☐	☐
Besværlig/ingen offentlig transport til parken/området.....	☐	☐	☐
Besværlige adgangsforhold (f.eks. trapper o.l.).....	☐	☐	☐
Mangel på bænke langs ruten til parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på tid.....	☐	☐	☐
Parkens/områdets lukketider	☐	☐	☐
Mangel på gode parker/områder.....	☐	☐	☐
Mangel på lys i parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på siddepladser i parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på steder med læ i parken/området.....	☐	☐	☐
Mangel på legeredskaber eller kedelige legeredskaber.....	☐	☐	☐
Mangel på toilet eller dårlige toiletforhold.....	☐	☐	☐
Parken/området er for fin til legende børn.....	☐	☐	☐
For mange buske til at man kan overskue parken/området.....	☐	☐	☐
Manglende snerydning m.v. i parken/området.....	☐	☐	☐
Legeredskaberne er dårligt vedligeholdte.....	☐	☐	☐
Der er hundemøg i parken/området.....	☐	☐	☐
Risiko for at komme til skade pga. efterladte sprøjter.....	☐	☐	☐
Helbredsforhold.....	☐	☐	☐
Ingen at følges med.....	☐	☐	☐
Risiko for at falde/blive syg og ikke få hjælp.....	☐	☐	☐
Risiko for at blive væltet omkuld af cyklister.....	☐	☐	☐
Risiko for at blive væltet omkuld af kondiløbere/fodboldspillere....	☐	☐	☐
Mange børn i parken/området.....	☐	☐	☐
Større grupper af unge i parken/området	☐	☐	☐
Parken/området benyttes stort set kun af ældre.....	☐	☐	☐
Løse hunde i parken/området	☐	☐	☐
Alkoholikere i parken/området	☐	☐	☐
Narkomaner i parken/området.....	☐	☐	☐
Mange mennesker i parken/området.....	☐	☐	☐
Parken/området virker mennesketom.....	☐	☐	☐
Risiko for at blive overfaldet.....	☐	☐	☐
Parkens/områdets omgivelser er præget af stærk trafik.....	☐	☐	☐
Parken/området virker "overbegloet" af de omkringliggende huse..	☐	☐	☐
Parken/området ligger afsides/isoleret i forhold til den øvrige by...	☐	☐	☐
Parkens/områdets reglement forbyder ønskede aktiviteter.....	☐	☐	☐
- skriv venligst hvilke aktiviteter, der må opgives			
Andet - skriv venligst hvad	☐	☐	☐

13. Hvor mange gange har du måttet opgive et ønsket besøg i en af byens parker eller grønne områder i løbet af de sidste 7 dage?

_____ Skriv antal gange du har måttet opgive et ønsket besøg i løbet af de sidste 7 dage

Betydningen af byens parker og grønne områder

14. Hvor enig er du i følgende udsagn?

Sæt kryds ved hvert udsagn

	Helt enig	Delvis enig	Slet ikke enig
a. Det er dejligt at se ud på eller ud over parker og grønne områder gennem vinduet	☐	☐	☐
b. Parkerne og de grønne områder gør det nemmere at finde rundt i byen	☐	☐	☐
c. Parkerne og de grønne områder er med til at gøre denne by en god by at bo i	☐	☐	☐
d. Det er rarere at færdes rundt omkring i byen, når det kan ske ved at passere igennem parker og grønne områder.....	☐	☐	☐
e. Parkerne og de grønne områder er åndehuller af fred og ro mellem alle husene og trafikken	☐	☐	☐
f. Parker og grønne områder giver en vigtig mulighed for at få afveksling i dagligdagen	☐	☐	☐
g. Oplevelsen af årstidernes vekslen i parker og grønne områder er vigtig	☐	☐	☐
h. Parker og grønne områder har kun værdi, hvis de kan anvendes til hundeluftning	☐	☐	☐
i. Parker og grønne områder kunne godt være mere naturprægede	☐	☐	☐
j. Det er uden betydning, om parker og grønne områder er bundet sammen af grønne forbindelser	☐	☐	☐
k. Naturoplevelserne i parker og grønne områder er vigtige	☐	☐	☐
l. Parker og grønne områder er vigtige for aktiviteter og oplevelser i det fri	☐	☐	☐
m. Parker og grønne områder betyder intet overhovedet	☐	☐	☐
n. Det er vigtigt, at der findes parker og grønne områder i byen	☐	☐	☐
o. Det er vigtigt, at parker og grønne områder er pæne og velpassede.....	☐	☐	☐
p. Byer uden parker og grønne områder er absolut at foretrække.....	☐	☐	☐
q. Det er vigtigt for børn at besøge parker og grønne områder.....	☐	☐	☐

Evt. kommentarer :

Din anvendelse og vurdering af den nærmeste park eller grønne område.

15. Hvor langt er der, derfra hvor du bor, til den nærmeste park eller grønne område, hvor der er adgang for alle?

Sæt et kryds

0-50 m ☐

50-100 m ☐

100-300 m ☐

300-500 m ☐

500-1000 m ☐

over 1 km ☐

16. Hvad er parkens/områdets navn?

Skriv navnet eller adressen

17. Hvor tit besøger du dette område? *Skriv hvor ofte*

18. Hvad laver du i dette område? *Skriv hvad*

19. Hvor godt synes du, området kan bruges til det, du har lyst til?

Sæt kryds

Meget godt

☐

Godt

☐

Hverken godt eller dårligt

☐

Dårligt

☐

Meget dårligt

☐

Eventuelle kommentarer

20. Hvor tryk føler du dig i dette område?

Sæt kryds

Meget tryk

☐

Nogenlunde tryk

☐

Ved ikke

☐

Ikke så tryk

☐

Slet ikke tryk

☐

Eventuelle kommentarer

Forskellige baggrundsoplysninger.

21. Har I

Sæt kryds

hund? Ja ☐ Nej ☐

bil? Ja ☐ Nej ☐

22. Hvilken type bolig bor du i? - *Sæt kryds*

Etagebolig ☐

Rækkehus ☐

Villa/parcelhus ☐

Kollegium ☐

Andet - *skriv venligst hvad* ☐

Angiv etage _____

23. Hvilke udearealer har du adgang til?

Sæt kryds

Altan ☐

Grønt gårdanlæg ☐

Have ☐

Grønt fællesareal nær bolig ☐

Kolonihave/nyttehave ☐

Sommerhusgrund ☐

Andet - *skriv venligst hvad* ☐

Intet af ovennævnte ☐

ca. _____ km fra bopæl

ca. _____ km fra bopæl

24. Har du hjemmefra udsigt til park eller grønt område?

Sæt kryds

Ja ☐

Nej ☐

25. Kryds af, hvor du går/bliver passet;

hjemme vuggestue dagpleje børnehave fritidshjem skole
☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Andre steder - *skriv hvor* _____

26. Har du i vuggestuen, børnehaven, skolen, fritidshjemmet m.v. adgang til grønt område?
(private eller offentlige grønne områder)

Sæt kryds

Ja ☐

Nej ☐

a. Hvis ja - angiv venligst type

Terrasse ☐

Sportsanlæg ☐

Gårdhave ☐

Legeplads ☐

Have ☐

Andet ☐ *Skriv hvad* _____

b. Hvor tit er du ude?

c. Hvad laver du?

27. Hvor har du boet i længst tid?

På landet/i en landsby..... ☐

I en mindre by (under 10.000 indb.)..... ☐

I hovedstadsområdet..... ☐

I en større by (over 10.000 indb.)..... ☐

28. Hvilke foreninger, med aktiviteter i det fri, er du medlem af? - Sæt kryds

Natur og Ungdom..... ☐

Udendørs boldklub ☐

Spejderforening ☐

Vandreforening ☐

Andre foreninger med aktiviteter i det fri ☐

Hvilke? _____

29. Hvem besvarede spørgeskemaet? - Sæt kryds

En voksen på vegne af barnet.... ☐

Dig og en voksen i samarbejde.. ☐

Dig selv på egen hånd..... ☐

Dato for udfyldelse af spørgeskema - *Skriv dato her:* _____

Ønsker du et resumé af undersøgelsen tilsendt? Ja ☐ Nej ☐

TAK FOR DIN MEDVIRKEN

Eventuelle kommentarer til byens parker og grønne områder.

Skriv, hvis der er noget, du ønsker at kommentere i forbindelse med byens parker og grønne områder.

Former issues of *Forest & Landscape Research*

(No. 1 - No. 26 issued in "The Research Series" (Forskningsserien))

- No. 1-1993 Stofkredsløb i sitkagran, rødgran og bøgebevoksninger i Danmark.
Lars Bo Pedersen
ISBN 87-89822-14-5. *Out of print*
- No. 2-1993 Provenienser af stilkeg (*Quercus robur* L.) og vintereg (*Quercus petraea* (Matthuschka) Liebl.) i Danmark.
Jan Svejgaard Jensen
ISBN 87-89822-16-1. DKK 150.00
- No. 3-1993 Growth and Yield Estimation from Successive Forest Inventories. Proceedings from the IUFRO Conference, held in Copenhagen, 14-17 June 1993.
J.K. Vanclay, J.P. Skovsgaard & G.Z. Gertner (editors)
ISBN 87-89822-19-6. DKK 150.00
- No. 4-1993 Vanris på dansk stilkeg (*Quercus robur* L.).
Jan Svejgaard Jensen
ISBN 87-89822-22-6. DKK 100.00
- No. 5-1994 The Use of Sludge in Forestry and Agriculture. A Comparison of the Legislation in Different Countries.
Merete Morsing
ISBN 87-89822-24-2. DKK 100.00
- No. 6-1994 Marginaljorder og landskabet - marginaliseringsdebatten 10 år efter. Rapport fra et tværfagligt seminar afholdt af Dansk Landskabsøkologisk Forening i samarbejde med Institut for Økonomi, Skov og Landskab, KVL, Fredag den 25. september 1992.
Jesper Brandt & Jørgen Primdahl (red.)
ISBN 87-89822-28-5. *Out of print*
- No. 7-1994 Landskabsøkologiske problemer i kystzonen. Rapport fra et tværfagligt seminar afholdt af Dansk Landskabsøkologisk Forening i samarbejde med Institut for Økonomi, Skov og Landskab, KVL, Fredag den 8. oktober 1993.
Erling Andersen (red.)
ISBN 87-89822-29-3. DKK 75.00

- No. 8-1994 Throughfall and Canopy Interactions in Spruce Forest.
Karin Hansen
ISBN 87-89822-30-7. DKK 150.00
- No. 9-1994 Genetisk variation i sitkagran (*Picea sitchensis* (Bong.) Carr.) i højde-
vækst, stammeform og frosthærdighed - vurderet ud fra danske pro-
veniens-, afkoms- og klonforsøg.
Ulrik Bräuner Nielsen
ISBN 87-89822-35-8. DKK 200.00
- No. 10-1994 Density Variations and Demarcation of the Juvenile Wood in Norway
Spruce.
Frede Danborg
ISBN 87-89822-36-6. DKK 100.00
- No. 11-1995 Genetics and Silviculture of Beech. Proceedings from the 5th Beech
Symposium of the IUFRO Project Group P1.10-00, 19-24 September
1994, Mogenstrup, Denmark.
Søren F. Madsen (editor)
ISBN 87-89822-38-2. DKK 200.00
- No. 12-1995 Naturbeskyttelse og det almindelige agerland. Rapport fra det 4.
landskabsøkologiske seminar afholdt af Dansk Landskabsøkologisk
Forening i samarbejde med Institut for Økonomi, Skov og Landskab,
KVL, 11. november 1994.
Jesper Brandt & Jørgen Primdahl (red.)
ISBN 87-89822-43-9. Out of print
- No. 13-1996 Bøgeforyngelser i Østjylland.
J.P. Skovsgaard & M. Morsing (red.)
ISBN 87-89822-45-5. DKK 250.00
- No. 14-1996 Bynære landbrugsområder i hovedstadsregionen 1994.
Susanne Ogstrup & Jørgen Primdahl
ISBN 87-89822-47-1. Out of print
- No. 15-1996 Plantevækst i forbindelse med byggeri. Planlægningens og projekterin-
gens indflydelse på vedplanter vækstvilkår i utilsigtet komprimerede
jorder.
Thomas Barfoed Randrup
ISBN 87-89822-49-8. DKK 300.00

- No. 16-1996 Virkning af slamgødsning på det omgivende miljø og på biomasse-
kvantitet og -kvalitet i energiskove af pil.
Keld Hauge Nielsen
ISBN 87-89822-58-7. DKK 150.00
- No. 17-1996 Træers forhold til salinitet. En behandling af træers reaktion på salt- og
ionstress med vægt på arter fra den tempererede klimazone.
Jens Dragsted
ISBN 87-89822-64-1. DKK 300.00
- No. 18-1996 Juvenile Wood in Norway and Sitka Spruce. Anatomy, density, drying
properties, visual grading and strength properties.
Frede Danborg
ISBN 87-89822-69-2. *Out of print*
- No. 19-1997 Tyndingsfri drift af sitkagran. En analyse af bevoksningsstruktur og
vedmasseproduktion i utyndede bevoksninger af sitkagran (*Picea
sitchensis* (Bong.) Carr.) i Danmark.
Jens Peter Skovsgaard
ISBN 87-89822-78-1. DKK 300.00
- No. 20-1997 Friluftsliv i skovene 1976/77 - 1993/94.
Frank Søndergaard Jensen & Niels Elers Koch
ISBN 87-89822-89-7. DKK 250.00
- No. 21-1997 Decline of mires in four Danish state forests during the 19th and 20th
century.
Flemming Rune
ISBN 87-89822-94-3. DKK 100.00
- No. 22-1997 Fire artikler om nåletræer.
Ellen Juel Christensen (red.)
ISBN 87-7903-003-3. DKK 125.00
- No. 23-1998 Vitalization of mature Norway spruce stands by fertilization and liming.
Morten Ingerslev
ISBN 87-7903-008-4. DKK 250.00
- No. 24-1998 Natural forest management among indigenous peoples in Latin
America.
Søren Gram
ISBN 87-7903-020-3. DKK 125.00

- No. 25-1998 Friluftsliv i det åbne land 1994/95.
Frank Søndergaard Jensen
ISBN 87-7903-021-1. DKK 175.00
- No. 26-1999 Forest recreation in Denmark from the 1970s to the 1990s.
Frank Søndergaard Jensen
ISBN 87-7903-058-0. DKK 175.00
- No. 27-2000 Offentlige områdeudpegninger i jordbrugslandskabet.
Helle Tegner Anker, Ole Hjort Caspersen, Berit Hasler & Jørgen Primdahl
ISBN 87-7903-068-8. DKK 100.00
- No. 28-2000 Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder
(Use and importance of urban parks).
Stine Holm
ISBN 87-7903-075-0. DKK 300.00

Single issues are available from:

DSR Boghandel, KVL
Thorvaldsensvej 40, DK-1871 Frederiksberg C, Denmark
Tel.: (+45) 35 35 76 22 Fax: (+45) 35 35 27 90
E-mail: DSR-Boghandel@DSR-Boghandel.dk

Skov & Landskab

**Forest & Landscape
Research
No. 28 • 2000**

***Danish Centre for
Forest, Landscape
and Planning***

*Danish Forest and Landscape
Research Institute
Hørsholm Kongevej 11
DK-2970 Hørsholm
Denmark
Tel. (+45) 45 76 32 00
Fax (+45) 45 76 32 33
fsl@fsl.dk
www.fsl.dk*

Skov & Landskab is a
centre for research,
education, and extension
concerning forest,
landscape and planning.
It is a mutually binding
cooperation between the
following three independent
institutions: the Royal
Veterinary and Agricultural
University, the Danish
Forest and Landscape
Research Institute, and the
Danish Forestry College,
both under the Ministry of
Environment and Energy.

ISBN 87-7903-075-0

ISSN 1398-3423